Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրաք: Հատը 12 փր.

ՇԱԲԱԹ 1 ՅՈՒՆԻՍ • SAMEDI 1 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7895 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3706

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՆՉԱ՛Ծ ԷՐ ԺԱՄԸ

Մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ հազուադէպ է դէպքերու այնքան սրընթաց եւ բախտորոշ թաւալում, որքան տեսանք 1908էն աղին։

Փորձենք ամփոփել.—

Օսմ. Սահմանադրութեան հռչակում (1908, *Յուլիս* 10)։

Կիլիկիոյ առաջին ջարդը (1909 *Ապրիլ, Զատիկ*)։

Բարենորոգումներու Ծրագրի վաւերացում (1913 *Յունուար*)։

Մեծ պատերազմ (1914 *Օգոստ.* 1)։ *Թուրքիոյ մասնակցութիւնը՝ նոյն տարուան Հոկտեմբերին։*

Վասպուրականի ապստամբութիւնը (1915 *Ապրիլ* 7)։

Հայաջինջ Սարսափներ, 1915 Ապրիլ 11 - 24էն *սկսեալ* ։

Արեւմտեան Հայաստանի մեծ մասին *գրաւումը* 1916*ին*։

Ռուսական Ա. յեղափոխութիւն (1917 *Փետրուար, երբ իշխանութեան գլուխ կ'անցնէր Ա. Կերենսկի*)։

Երկրորդ - բոլշեւիկեան - յեղափոխութ*իւն* 1917 *Հոկտ. Նոյ.*։ *«Դէպի տո՛ւն», խուճապահար լքելով Հայաստանը, Տրապիզոնէն մինչեւ Վան*։

Վերիվայրումներ Կովկասի մէջ։ *Թրքական արշաւ*։

Այդ օրէն սկսեալ հայ ժողովուրդը իր բախտին ձգուած՝ օրհասական կռիւներ կը մղէ բոլոր ճակատներուն վրայ։ Արեւմտեան Հայաստանէն մինչեւ Կարս եւ Բագու։ Միեւնոյն ատեն հազար դուռ կը զարնէ, նեցուկ մը, ելք մը գտնելու համար։

Ելք չկայ։ Թշնամին խուժած է Արարատեան դաշտ, սպառնալով փոշիացնել նաեւ Երեւանը, Էջմիածինը եւ մնացեալը։

Կը մնար մէկ ճար — կռուիլ*։ Գերագոյն գոյամարտը մղել բոլոր կարելի միջոցներով, եղունգներով եւ ակռաներով։*

Զա՛րկ։ Եթէ ընկրկիս, վհատիս կամ խնայես, դուն պիտի զարնուիս։

Թշնամին գերեզմանդ է որ կը պատրաստէ։ Իր ցեղային գազանութիւնը տասնապատկուած է յաջորդական յաղթանակներու գինովութեամբ։

Զա՛րկ, այլապէս արեւելեան Հայաստանն ալ պիտի դառնայ սպանդանոց, ինչպէս արեւմտեանը։

Հնչած էր ժամը։ Ազատութիւն կամ մահ։ Տառական իմաստով։

Ժողովուրդին ամէնէն համեստ զաւակն ալ կ'ըմբռնէր կացութեան իմաստը։

Այնպէս որ, երբ ազդանշանը տրուեցաւ եւ Թնդանօթը որոտաց, բացականեր չկային։ Ոչ ալ աջ կամ ձախ։ Կուսակցական կամ անկախ։

Ամբողջ ժողովուրդ մը կրակը նետուած էր նոյն վճռականութեամբ։ Կիները, նոյն իսկ մանուկներ կը լրացնէին պակասը։

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ հազիւ 12000 *էին հայ զինուորները, մեծ մասով ուժասպառ՝ տարիներու կռիւէն։ Իսկ թշնամին եռապատիկն էր եւ շարունակ նոր ուժեր կը ստանար։*

Բայց եւ այնպէս կռուեցան։ Եւ յաղթեցին, ամէնէն առաջ զարմանքի մատնելով թշնամին։

Ո՞ւր կ'ունենայինք գուք ափ մը հողը, առանց այս օրհասական ճակատամարտին։

Եւ կ'ունենայի՞ք սեփական հայրենիք, պետութիւն տեղծելու հեռանկարը։

Մնաց որ, ոչ աղբիւրներ կը պակսին, ոչ ալ կենդանի վկայութիւններ, ամբողջ անցուդարձը, լրիւ սերտելու, վերլուծելու, դատելու համար։

Անոնք որ այսօրը միայն կը տեսնեն ու կը փառաբանեն, երէկը ժխտելու, նսեմացնելու, սեւցնելու համար, պարզապէս իրենց անյատակ տգիտութիւնը եւ նենգամտութիւնը ապացուցած կ'ըլլան։

Ահա թէ որքան պարզ է դէպքերու ընթացքը։ Շ.

(28 Մայիս, 1953)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Պ. ՖԼԻՄԼԷՆ ՊԻՏԻ ՓՈՐՁԷ ԿԱԶՄԵԼ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Ռընէ Փլէվէնի ներկայացուցած տեղեկագրին հիման վրայ, Հանրապետութեան նախագահը նախ Փլէվէնի ապա Փինէի առաջարկեց, որ փորձեն նոր դահլիճ կազմել։ Սակայն այս վերջիններուն մերժումին վրայ դիմեց Ֆլիմլէնի։ Նախ քան վերջնական պատասխան մը տալը, Ֆլիմլէն, որ կը պատկանի Ժողովրդական Շարժման, ուզեց իր կուսակցական ընկերներուն կարծիքն ունենալ այս մասին։ Արդարեւ, Պիարիցի մէջ հինգշաբթի օր բացուած էր Ժողովրդ. Շարժման համագումարը։ Ֆլիմլէն մեկնեցաւ Պիարից, նոյն գիշերն իսկ վերադարձաւ Փարիզ՝ իր ընկերներուն առաջարկներով, եւ ուրբաթ գիշեր իր վերջնական պատասխանը պիտի տար նախագահ Քոթիի։

Նախ քան այդ, սակայն, Ֆլիմլէն կառավարական իր ծրագիրը պիտի ներկայացնէր երեսփոխանական խմբակցութեանց ղեկավարներուն, որոնք եթէ համաձայն գտնուէին այս ծրագրին, պիտի ընդունի վարչապետութեան պաշտօնը։

Ֆլիմլէնի կառավարական ծրագիրը կը բաղկանայ հետեւեալ գլխաւոր կէտերէն.

— Փրկել Ֆրանսական Ալժերիան եւ ընդարձակ բարեփոխումներու շնորհիւ ստեղծել նոր Ալժերիա մը։

— Փրկել Ֆրանքը։

— Կարելի եղածին չափ շուտով վաւերացնել տալ եւրոպական դաշնագրերը։

— Պետական բարեփոխումներ կատարել։

Այս ծրագրին իրագործման համար Ֆլիմլէն անհրաժեշտ կը գտնէ միացեալ կառավարութեան մը կազմութիւնը, որովհետեւ «Փոքրամասնութեան վրայ հիմնուած կառավարութիւն մը անկարող է լուծելու այն հարցերը, որոնք անմիջական կերպով պէտք է հարթուին։ Ըլլա՛յ Ալժերիոյ, ըլլա՛յ դրամական հարցը անկարելի է լուծել, եթէ բոլոր հանրապետական կուսակցութիւնները իրական ու ամբողջական կերպով յանձն չառնեն պատասխանատուութիւնները բաժնել»։

Աւելի մանրամասնելով կառավարական իր ծրագրին գլխաւոր կէտերը, Ֆլիմլէն յայտարարեց. «Ալժերիոյ ցաւալի հարցը լուծելու համար, պէտք է գործել երկու ուղղութեամբ. — այնքան ատեն որ անհրաժեշտ ըլլայ՝ պայքար մղել Ֆրանսայի թշնամիներուն դէմ. եւ միաժամանակ իրագործել քաղաքական կարեւոր բարեփոխումներ։ Ֆրանքը փրկելու համար, պէտք է որ ամբողջ ազգը մասնակից ըլլայ զոհողութեան. սակայն ժողովուրդը պէտք է համոզուած ըլլայ թէ ձեռք առնուելիք միջոցները պիտի ըլլան ազդու, արդէլք պիտի չհանդիսանան տնտեսական ծաւալման, եւ արդարօրէն պիտի բաժնուին բոլորին վրայ. ինչ ալ ըլլան պարագաները, տուրքերու անարդար բաժանումը աւելի եւս ծանրացնելու պատրուակ պիտի չծառայեն։

Ինչ կը վերաբերի եւրոպական համաձայնագրերուն, ամէն միջոց ձեռք պիտի առնենք որ ամառուան արձակուրդներէն առաջ վաւերացուած ըլլան։ Կառավարական տագնապը պէտք չէ պատճառ դառնայ որ այս համաձայնագրերուն վաւերացումը յետաձգուի»։

Փարիզ վերադառնալուն պէս Ֆլիմլէն երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Կի Մոլէի հետ։ Ուրբաթ առաւօտ խորհրդակցեցաւ Ազգ. Ժողովի եւ Ծերակոյտի նախագահներուն հետ. իսկ կէս օրէն վերջ իր ծրագիրները պիտի պարզէր զանազան կուսակցութեանց ղեկավարներուն։

✕ Պիարիցի մէջ կը շարունակուի Հանրապետական Շարժման (Կաթոլիկ) 13րդ համագումարը, որուն կը մասնակցին աւելի քան հարիւր պատգամաւորներ Ֆրանսայի ամէն կողմերէն։

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

•

Հինգշաբթի առաւօտ 2 - 3000 ցուցարարներ, հակառակ կառավարական արգելքին, հաւաքուելով Պէյրութի իսլամական թաղամասին մէջ, փորձեցին քալել դէպի քաղաքին կեդրոնը, վար առնելու համար Հանրապետութեան Նախագահն ու կառավարութիւնը. կ'ամբաստանէին այս վերջինները թէ երկիրը կ'ուզեն Մ. Նահանգներուն ծախել։

Սակայն ապահովութեան ուժերը ձախողութեան մատնեցին այս դաւադրութիւնը։ Բանակը այժմ հսկողութեան տակ առած է քաղաքին գլխաւոր թաղամասերը. կառավարութիւնը հանդարտութեան կոչ ուղղեց ժողովուրդին եւ խոստացաւ առաւելագոյն խստութեամբ պատժել խռովարարները։

Ցոյցերուն ընթացքին հինգ հոգի սպաննուած եւ հարիւր ուրիշներ ալ վիրաւորուած են։ Վիրաւորեալներուն մէջ է նաեւ նախկին վարչապետ Սաէպ Սալամ։

Ցոյցը կազմակերպուած էր ընդդիմադիրներուն կողմէ, որոնք մէկ կողմէն կը դժգոհին թէ Լիբանանի կառավարութիւնը Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը ընդունելով, երկրին անկախութիւնը կ'ուզէ ամերիկեան տոլարներու փոխարէն ծախել, իսկ միւս կողմէն կ'ամբաստանեն կառավարութիւնը, թէ հիմակուընէ խակ միջոցներ ձեռք առած է Յունիս 9ին տեղի ունենալիք երեսփոխանական ընտրութիւնները խարդախելու համար։ Կ'ուզեն որ Լիբանան եւս յարի Գահիրէ - Դամասկոս առանցքին։

Ընդդիմադիրներու պարագլուխները, որոնք «իրենց բոնելիք ընթացքը որոշելու համար» ժողով մը գումարած էին, ձերբակալուեցան. բայց քանի մը ժամ վերջ ազատ արձակուեցան։

Պէյրութի մահմետական թաղամասին մէջ բոլոր խանութները փակ են. բանակը շրջապատած է այդ թաղամասը։

Պաշտօնական զեկոյցին համաձայն, կառավարական ուժերը յաջողած են զսպել շարժումը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ, Ազատագրական Շարժման եւ Ազգայնական Շարժման միջեւ գոյութիւն ունեցող մրցակցութեան հետեւանքով, սարսափելի ջարդեր կազմակերպուած են գիւղերու մէջ։ Օրէսի եւ Բուժիիոյ միջեւ գտնուող գիւղի մը մէջ միայն Ֆէլլաղաները ջարդած 301 հոգի, գիւղին բոլոր արու բնակիչները։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ռուսական համադաշնակցութեան Գերագոյն Խորհուրդի բացառիկ նիստը վերջ գտաւ հինգշաբթի օր։ Քննութեան առարկայ էր Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի տնտեսական բարեփոխումներու ծրագրին վաւերացումը։ Ռուսական հակադաշնակցութեան Գերագոյն Խորհուրդը վաւերացուց Ռուսիոյ մէջ 70 տնտեսական ու արդիւնաբերական կեդրոններ ստեղծելու ծրագիրը։

ՎԱՐՉԱՊԵՏ Ատընաուըր, Մ. Նահանգներէն վերադարձին, յայտարարեց թէ իր այցելութիւնը մեծ յաջողութիւն մը եղաւ Արեւմտ. Գերմանիոյ համար։

ԽԱՐԹՈՒՄԻ (Սուտան) ուսանողները հակա - ամերիկեան ցոյցեր կազմակերպեցին՝ «Այզընհաուըրի վարդապետութեան եւ ամերիկեան կայսերապաշտութեան» դէմ բողոքելու համար։

ԱՆԳԼԻԱ որոշեց առեւտրական աւելի սերտ կապեր հաստատել համայնավար Չինաստանի հետ։ Այս լուրը Երեսփ. Ժողովին հաղորդուեցաւ Արտաքին նախարար Սելվին Լոյտի կողմէ եւ ընդունուեցաւ գոհունակութեամբ։ Մ. Նահանգները դժգոհ են անգլիական այս որոշումէն։

ՓԱՐԻԶԻ ամերիկեան դեսպանը, Հաթըն, Մ. Նահանգներ մեկնեցաւ, ուր տեսակցութիւններ պիտի ունենայ Տըլըսի հետ՝ Ֆրանսայի ներքին կացութեան մասին։

ԱՆԳԼԻՈ-ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւնները, որոնք յառաջ կը տարուէին Հռոմի մէջ, ընդմիջուեցան։ Անգլիական պատուիրակութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ խօսակցութիւնները «կարելի եղածին չափ յառաջ տարուած են». այժմ կ'ընդմիջուին, որպէս զի պատուիրակութիւններուն առիթ տրուի իրենց կառավարութեանց հաղորդել ձեռք բերուած արդիւնքը։ Հաւանական է որ նոր ժողովներ գումարուին աւելի ուշ՝ «առկախ մնացած կարգ մը երկրորդական հարցեր ճշդելու համար»։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ կառավարութիւնը մասնաւոր հրամանագրով մը արտօնութիւն տըւաւ Կրթական նախարարութեան, որ անհրաժեշտ բանակցութիւնները վարէ՝ գըրաւման տակ առնուած անգլիական եւ ֆրանսական դպրոցները գնելու համար։

ԳԱՀԻՐԷԻ «լրտեսական դատավարութիւնը», ամբաստանեալներուն ձերբակալումէն 9 ամիս ետքը վերջացաւ հինգշաբթի օր։ Ատեանը իր վճիռը պիտի արձակէ Յունիս 10ին։ Ընդհ. Դատախազը

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

***

. . . .

Ցիշո՞ւմ ես ապա.
Երաշտ մի հովտից, անանուն դաշտից,
Պողպատ առ պողպատ
Դարերի նետուած կամուրջ մի հսկայ. —
Օ՛ Սարտարապատ . . .

Ցիշո՞ւմ ես ապա.
Սրտերի գրոհ ու կամքի հեղե՛ղ,
Ոգու ուրա՛կան,
Ու մետաղացած բազուկներ ջրդեղ՝
Հրաբուխներից տեղահան անտա՛ռ,
Ու երկնքի դէմ գալարուող թաթա՛ռ —
Ցիշո՞ւմ ես ապա՝
Մոռացուած մի գիւղ, մի խուլ կայարան.—
Ղարաքիլիսա,
Ու Բաշ-Աբարան։

Քաջալանջ Հայկից թող մինչեւ Տիգրան,
Ու Պերճ Տիգրանից մինչ Կարմիր Վարդան
Ու մինչեւ Գագիկ, ու մինչեւ Թորոս,
Մինչեւ Դաւիթ Բէկ
Եւ մինչեւ, մինչեւ Բաղրամեա՛նն հերոս,
Վե՛ր կենան մի հեղ,
Հողի տակ ապրող մարտիկները մեր
Վե՛ր կենան մի հեղ,
Եւ Արարատից մինչ անհաս երկինք
Ու երկնքներից դեռ մինչեւ աստղեր,
Ու մինչեւ եթեր,
Ու մինչեւ Աստուա՛ծ՝
Ու համբոյր տան ձեզ,
Ու տան ձեզ պատի՛ւ,
Տան փա՛ռք ու պարծանք,
Հէ՛յ Սարտարապատ
Ղարաքիլիսա՛,
Հէ՛յ Բաշ - Աբարան . . .

Ցիշո՞ւմ ես ապա
Արիւնից ծորած երիզ մի կարմիր,
Երկնից պոկուած կտոր մի կապոյտ,
Հասուն հասկերի շող նարնջագոյն,
Եւ վեց դարերի խաւարի վրայ՝
Դրօ՛շ Եռագոյն . . .

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ
(Թուղթ առ Երեւան)

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Պոլսոյ մէջ Մայիս 25ին իր մահկանացուն կնքած է Արամ Տէր Կարապետեան, զաւակը Մշոյ երեսփոխան Գեղամ Տէր Կարապետեանի։ 56 *տարեկան էր։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցած է Պէյօղլուի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, ուրկէ մարմինը փոխադրուած է Շիշլիի գերեզմանատունը։*

Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Արմենուհի Գեւոնեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն։

ՀՐԱՇՔԸ

Մեր ժամանակներուն մօտիկ, Կէօթէն կը պատգամէ՝ Ֆաուստի բերնով.

— «Միայն նկարագիր եւ զգացում բաւական չեն, որպէսզի ազգեր երջանիկ ըլլան. անհրաժեշտ է մեռնիլ գիտնալ»:

Հիմա, Կէօթէէն այսքան տարի ետք, հաւանօրէն ե՛ւ «երջանկութիւնը», ե՛ւ «մեռնիլ գիտնալու» ըմբռնումը յարաբերական դարձած ըլլան: Սակայն մենք կը հաւատանք, առհաւական մեր «սանթի-մանթալիզմ»ին եւ հոգիին ճամբով, որ այսօր ալ կարելի է մահով նուաճել մահը, կամ անմահանալ՝ իմացեալ, գիտակցուած նահատակութեամբ:

Այս իմաստով, պէտք է հաստատել՝ թէ մենք ա՛յն կը մնանք, ինչ որ էինք 451ին կամ 1918ին. ինչ որ եղած ենք, առհասարակ, գերզօր ուժերու դէմ, երբ ճակատագրօրէն բախտորոշ վայրկեաններու դէմ յանդիման, դատողութենէ եւ թուաքանութենէ վեր ուժով մը, մահուան նետուած ենք՝ զայն ճակատէն հարուածելու համար:

Ծիշդ ասոր համար ալ, ամէնէն արիւնոտ բայց նաեւ ամէնէն հերոսազարդ վկայութիւններէն մէկը կը մնայ Հայոց Պատմութիւնը, ազգերու կեանքին մէջ: Նաեւ ամբողջ քանդակուած ճշմարտութիւն մը,— թէ սուիններու եւ բիրտ ուժի յաղթանակը կը սրբէ ազգերու թիւն ու քանակը. կը տիրակալէ անոնց մարմնին եւ նիւթական գոյութեան վրայ. սակայն չի կրնար չքացնել կամ թաղել ոգին, եթէ վերջին Հայը՝ ինք՝ զայն չսպաննէ կամ չխեղդէ իր հոգիին մէջ:

Յարաբերական մեր կեանքին կամ թըշնամի զօրութիւններու դրացնութեան մէջ, մենք ենթարկուեցանք ժամանակաւոր պըկանքի եւ սարկութեան. բայց թուական մեր պարտութիւնն ու ենթարկումը՝ պատճառ չեղան որ անվերադարձ կորսուի նաեւ ազգ մը ըլլալու մեր գիտակցութիւնը, — այն՝ զոր մենք ոգի կը կոչենք առհասարակ: Եւ Դաշնակցութեան երեւումը, ասոր պատմական փաստն է:

Մենք առհասարակ իբրեւ քաղաքական կազմակերպութիւն մը, ժամանակի ու պայմաններու հարկադրանքէն թելադրըւած «անձինք նուիրեալ»ներու փաղանգ մը կը հռչակենք այդ «կուսակցութիւնը» ժամանակակից հայ կեանքի մէջ. եւ, ինչպէս միշտ, երեւութական եւ չօշափելի այս իրականութեան ետեւ չենք ուզեր փնտռել ու գտնել մարդկային արժանաւորութեան այն զգացումը, որ ժողովուրդները կը վերածէ ազգի ու թիւը՝ որակի: Չենք տեսներ կամ չենք ուզեր տեսնել, թէ Դաշնակցութիւն եւ դաշնակցականութիւն ոճ մըն են կեանքի՝ մեր իսկ հոգիի ու հողի անխաթն իմացումով գոյաւոր, հայութեան բոլոր հարազատ ձգտումներուն ընտանի, անոնց իսկ մղումով վերածուած կրօնքի կամ դաւանանքի:

Դաշնակցութիւնը հրապարակ կ'ելնէր մարդկային հիմնական ու անժխտելի պահանջով մը, —ինքնարժէք ազգ մը ըլլալու իր իրաւունքը յարգուած տեսնելու պահանջով: Ի՛նչ փոյթ, թէ այդ իրաւունքը լսելի դարձնելու իր վճռականութեան մէջ Հայութիւնը ծով արիւն թափելու հարկադրանքին առջեւ գտնուէր կրկին: Ի՛նչ փոյթ, որ ճակատամարտներ կորսնցնէինք դարձեալ՝ դէպի յաղթանակ, կամ Ուխտի մեր բոլոր ճամբաներուն վրայ:

Պայքարը շարունակուեցաւ, ու Դաշնակցութիւնը՝ մեզմէ ամէն մէկուն կուսակցական մկրտութենէն անկախ՝ հաւատք ու կրօն դարձաւ հայութեան մէջ, հայութեան համար: Դուք նկատի ունեցէք, որ 1918 Մայիսին, երբ Այրարատեան դաշտի մէջ մեր անկախութեան հիմերը կը դրուէին, ոչ մէկ տրամաբանական, քաղաքական, տնտեսական կամ ընկերային նախատրեալ գոյութիւն ունէր՝ Արեւելահայաստանի մէջ անկախ հայրենիք ստեղծելու: Ցեղասպանութիւնը եւ Դաշնակցութեան բովանդակ պայքարը կը ձգտէին Արեւմտահայաստանի ազատագրումին, որուն համար նաեւ միջազգային դիւանագիտութիւնը «ինքնավարութեան» հարց էր յուզած. հայկ. իրաւունքները ճանչցուած էին Վասպուրականի, Տարօնի եւ Բարձր Հայքի շրջաններուն մէջ եւ կը մնար գործի վերածել զանոնք, յարմար ժամանակին ու պատշաճ ձեւակերպումով: Ո՛չ ոք պատրաստ էր, առարկայօրէն թէ ենթակայօրէն, — նիւթական կարելիութիւններու թէ հոգեկան տրամադրութեանց տեսակէտով — անկախութեան կռիւ մղելու ռուսահայկական նահանգներու մէջ, եթէ թրքական գրոհը հայ ժողովուրդի հոգիին մէջ ոտքի չպահէր գոյութեան կռիւ մը մղելու գերագոյն ու վերջին վճռակամութիւնը:

Ուրեմն Մայիս 28ի անկախութիւնը արդիւնք կամ հետեւանք չէր նոյն այդ անկախութեան առաջադրանքով մղուած կռուի մը:

Հայ քաղաքական միտքը չէր կրնար նըման որեւէ հեռանկար գործի կարենալ վերածելու ապահովութիւնը ունենալ, որովհետեւ — ինչպէս ըսինք — այդ վըստահութեան համար վճռական որեւէ երաշխիք գոյութիւն չունէր:

Հայ ժողովուրդի հաւաքական եւ միահամուռ ծառացումի պսակումն էր Մայիսեան անկախութիւնը, եւ եթէ Դաշնակցութիւնը ղեկավար դիրքերու վրայ էր՝ այդ պարտականութեան կոչուած էր նո՛յն այդ ժողովուրդէն:

Հայ ժողովուրդի գերագոյն ինքնապաշտպանութեան, գոյութեան դրեթէ անյոյս եւ անկարելի պայքարի մը յաղթանակն էր Սեւրը՝ որուն վրայ ամբողջն պատմականացած է այսօր մեր Դատը:

Հայ ժողովուրդի արժանապատուութեան զգացումին անզուսպ ու անդիմադրելի մէկ ժայթքն է Մայիս 28ը, որ անցեալ ու ժամանակակից մեր մաքառումագրութիւնները նուիրագործեց Եռագոյնով, միացեալ եւ անխառն հայութեամբ, սեփական հողով ու երկինքով:

Այո, հրաշք մըն է Մայիս 28ը:

«Մեռնիլ գիտնալու» պատմական փաստ մըն է:

Անպայմանագիր, ցնդող ու կորսուող խօսք չէ: Պատրանք կամ ինքնախաբութիւն չէ:

Չէ՞ք անդրադառնար, որ այդ «հրաշք»ին սկսած հաւատալ նոյնիսկ անոնք՝ որոնք Հայաստանեայց մանուկ Հանրապետութիւնը խեղդեցին Թուրքին հետ, յամին 1921...

Մեր երկրի պատմագէտները կը գրեն հիմա, թէ Հայաստանի անկախութիւնը, 1918 Մայիսին, ... համայնավարներու շնորհը եղաւ՝ հայ ժողովուրդին: Իրե՛նք վարեցին, իրե՛նք կռուեցան, իրե՛նք յաղթեցին...

Այսպէս են բոլոր շքեղ եւ անուրանալի խիզախումները: — Չեն մոռցուիր. չեն սրբուիր. չեն կորսուիր:

Ընդհակառակն, — կը մեծնան, կը պայծառանան, կ'անհունանան...

Մ. Թ.

ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՑՈՑ

«Անձեւ քաոսի եւ աւերակների կոյտից» (Քաջազնունի) ծնունդ առաւ 1918 թ. Մայիս 28ին Հայաստանի Հանրապետութիւնը:

Գոռ փոթորիկներ էին անցել Հայաստանի վրայով: Հայութեան արեւմտեան հատուածը, թրքական անօրինակ դաւերի շնորհիւ առաջնորդուել էր սպանդանոց: Բիւրբիւրերը մեռել էին արաբական անապատներում: Երկիրը դարձել էր աւերակ: Խլեակներն անձրիտուած ժողովուրդի ապաստան էին գտել Հայոց լեռներում կամ Արեւելեան Հայաստանում:

Սուգի տարիներ էին: Հայոց Աշխարհը զոհ էր թրքական եաթաղանին:

Մոլեգնած ամբոխը սրբազան պատերազմ էր յայտարարել ողջ հայութեան:

Շուրջ չորս հազար տարի իր հայրենի հողի վրայ ապրող հայութիւնը ոչնչանալու վտանգի տակ էր: Գերմարդկային ճիգեր էին պէտք թշնամին սանձելու ու տէր մնալու հայրենի աշխարհին:

Հայաստանի ամէն մի լեռ ու ձոր, ամէն մէկ գիւղ ու քաղաք դարձել էր որոգայթ թշնամու համար: Ամէն մէկ հայ, (այն ժամանակ տակաւին չէր տարածուած թունաւոր մանրէն՝ բոլշեւիզմը), Հայոց երկրում, զէնն ի ձեռին կռւում էր դարաւոր ոսոխի դէմ:

Դիւցազնական մարտ էր Դաւիթի եւ Գողիաթի:

Որտեղից որ անցնում էր Թուրքը, ընդհանուր էր դառնում կոտորածը, բռնութիւնը, ալկումը: Հայութեան համար դիմադրելուց զատ ուրիշ ճամբայ չկար:

1915ին իր միամտութեան շնորհիւ մեծապէս տուժեց: Յետագայ տարիներին, նա նորից չէր կարող հաւատալ դաւադիր թշնամուն: Սասունցին ու մշեցին, շատախցին եւ վանեցին, ալաշկերտցին եւ զարսեցին, երեւանցին ու ղարաբաղցին, շիրակեցին և սիւնեցին անօրինակ համերաշխութեամբ ծառացան թշնամու դէմ:

Հայ զինուորականութիւնը՝ «Ռուսահայ» թէ «Թրքահայ» Լիոնիդիեան անվախութեամբ ու խիզախութեամբ մարտի դուրս եկաւ վայրագ Թուրքի դէմ: Շղթայուած Արտաւազդն էր զարթնել եւ իր սուրը հանել բռնակալի դէմ:

Հայոց Աշխարհը հրդեհի մէջ էր: Կրակ ամէն կողմ ու մահ չորս դին:

Հայոց Արտաւազդն էր արթնացել: Թնդում էր լեռ ու ձոր նրա վրէժխնդրութիւնից:

Մահու ու կենաց խնդիր էր: Արտաւազդն էր ոտքի: Սասանել էին բոլոր վասակները: Վարդան Մամիկոնեանի եւ Ղեւոնդ Երէցի մոլեգնած ոգիներն էին սաւառնում Հայոց երկնակամարում: Նոր Աւարայրներ էին կերտւում Սարդարապատում, Բաշ Ապարանում եւ Ղարաքիլիսայում: Նոր Վարդաններ՝ զօրավար Նազարբէկեան, Սիլիկեան, Դրօ, Անդրանիկ, Սմբատ, Սեպուհ - Մուրատ (վերջինները՝ Բագու), գնդապետ Դ. Փիրումեան, Տէր Մովսէսեան, Նժդեհ առաջնորդում էին հայութիւնը դէպի յաղթանակ: Հայ քաղաքական միտքը Արամի ղեկավարութեամբ Հայաստանի անկախութեան հիմքըն էր դնում:

«Տիկնայք փափկասունք Հայոց Աշխարհի» պատնէշի վրայ:

Մայիս ամիսն էր, տարուայ ամէնագեղեցիկ ամիսը, երբ ծառ ու ծաղիկ նոր կեանք են բերում, երբ բնութիւնը գեղանի հարսի պէս պտղաբերւում է, Հայոց երկիրը ծառացել է Չարի դէմ, յանուն ազատութեան, անկախութեան:

Հայոց Արտաւազդն է արթնացել, փշրել դարաւոր շղթաները ու վահագնեան ոգիով վիշապաքաղ է սկսել:

Հայոց Արտաւազդն է արթնացել եւ ահազանգ է հնչեցնում՝ մահ կամ ազատութիւն: Հայոց Դաւիթն է Գողիաթի դէմ:

Չարը պարտւում է, բարին յաղթանակում: Հայաստանն ազատ է եւ անկախ:

Արտաւազդն է անցել Հայոց Աշխարհով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ սպայ մը, որ բառ մը գերմաներէն չէր գիտեր, Պերլինի Ֆրանսական գօտիի ճաշարաններէն մէկուն մէջ պիտի ճաշէր: Սպասարկող գերմանուհին հաւու տոտիկ մը տարաւ անոր: Բայց սպան հաւուն կուրծքը կ'ուզէր: Գերմանուհիին ուզածը հասկցնելու համար, բաճկոնը բացաւ եւ ձեռքերը կուրծքին դրաւ:

Աղջիկը ժպտելով մեկնեցաւ եւ քիչ վերջ վերադարձաւ երկու բաժակ կաթով:

ՍԻՐՏ - ՍՐՏԻ

Բայց այժմ կ'ապրէի տագնապ մը, որ ծնունդ առած էր կատարելապէս հակամարտ եւ սակայն նմանապէս անվիճելի ճշմարտութիւններէ: Ես ինծ կ'ուղղէի հարցումներ, այլեւս շատ որոշ ու յըստակ, առանց երբեք անոնց մէկ գոհացուցիչ պատասխանը գտնելու: Կար անսահման եւ անդնդախոր ցաւ մը: Չկար դարման:

Ինչպէս կ'երեւի, դեռ չէի գիտեր՝ թէ ծնողքիս զոյգ դիրքերը այնքան ալ հակամարտ չէին՝ որքան որ ըլլալ կը թուէին: Թէ անոնք պիտի ըլլային հակամարտ, եթէ յեղափոխութեան հակադրուէր հակայեղափոխութիւնը: Մինչդեռ մայրս կ'ըսէր — ըմբոստութիւն: Այս տարբեր բան է: Չէի գիտեր, թէ յեղափոխութիւնը կը կազմակերպուի համաձայն կանխորոշ ծըրագրի մը եւ տեսութեանց, որոնց իրագործումը շատ չանցնիր ազգային ուժերու տարողութենէն անդին, եւ որ կ'ապրի լաւագոյն կեանքի մը հեռապատկերով: Մինչ ըմբոստանալ, առանց այս բոլորին, (լաւագոյն կեանքին որոնումն իսկ հոն նուազ տեղ ունի, քան թէ վատէն ձերբազատուելու պահանջքը), կը նշանակէ ընդառաջ երթալ անձնասպանութեան: Չէի գիտեր, թէ անձնասպանութիւնը լուծումներուն լաւագոյնն է, այսինքն միակ լուծումն է, երբ անհատին կեանքը եղած է անտանելի: Բայց սոսկ անհատի մը համար միայն: Մինչ մենք ազգովին է որ կ'երթայինք դէպի անձնասպանութիւն, քանի որ ձերբազատումը մեր ուժերէն անհամեմատօրէն վեր էր:

Այս ճակատագրական գահավիժումին մէջ ոչ մէկ ապաստան այնքան ապահովութիւն կրնար ներշնչել ինծ, որքան կը ներշնչէր ընտանիքս: Աշխարհ խախտած էր: Բայց ծնողքս կարող էին ինծ ներշնչել ապահովութեան մը զգացումը, քանի որ մէկուն արի հաստատակամութիւնը կը հաւասարակշռուէր միւսին ճըկուն մտածելակերպով: «Իլ է պօն, կ'ըսէ Վօվընարկ, իլ է պօն տ'էթռը ֆէրմ փառ թամփէրաման է ֆլէքսիպլը փառ րէֆլէքսիօն»: Բայց—պէտք կա՞յ ըսել—անոնց վրայ չէի խորհեր: Շատ հեռու այս մտածումէն, որով նաեւ ենթադրեալ ապահովութիւնէն, ես գրաւուած էի ապշեցուցիչ յայտնութիւններով: Տեղն է որ վերջապէս խօսիմ անոնց մասին:

Նախ քան մօրս ընդմիջումը, հայրս իր մենախօսութեան ընթացքին ըսած էր թէ՝ մենք լաւ բան մը չէինք ըրած մեր եկեղեցին «փողոց իջեցնելով» Գիրերու Գիւտին առթիւ: Թէ՝ մինչեւ այդ օրը, Հայոց եկեղեցիները բարձր պատերու ետեւ բանտարկուած էին: Անոնք ըլլալով պիղծ հաստատութիւններ յաչս Թուրքին, օրէնքը կը պահանջէր որ մնան կատարելապէս անտեսանելի: Թէ՝ լաւ բան մը չէինք ըրած երբ լքած էինք հարթ - տափարակ տապանաքարերու սովորութիւնը, անոնց փոխարէն կանգնելու համար արձաններ մեր գերեզմանատան մէջ, մինչ գիտէինք թէ դուրսէն տեսանելի այդ արձանները միայն վիրաւորանք կրնային ըլլալ մահմետականին համար, որուն կրօնքը կը դատապարտէ մարդկային կերպարանքին ներկայացումը:

Այս բոլորը մեծ, այլանդակ եւ ապշեցուցիչ յայտնութիւններ եղած էին ինծի համար: Ոչ միայն անոնք զիս ապշեցուցած էին, այլ նաեւ խորապէս վիրաւորած: Եւ միթէ կարելի՞ բան էր չվիրաւորուիլ, լսելով թէ եկեղեցին նման առաւելապէս նուիրական եւ սրբազան բան մը կը նկատուի պղծութիւն պղծութեանց, ու մեզ պարտք կը դրուի որ մեր ձեռքովն իսկ զայն ծածկենք: Ան ալ Պոլսոյ պէս ազատ քաղաքի մը մէջ, ուր կոյուղիներն իսկ երբեմն անծածկ էին: Կարելի՞ էր միթէ չունենալ ամօթի եւ ստորադասութեան զգացում մը, խորհելով որ ոչ իսկ մէկ անգամ ուշադրութիւն չէի ըրած պատին բարձրութեան, պատ՝ որուն տըգեղութիւնը ակնբախ էր սակայն: Յիշեցի հին տապանաքարերը, դերձակի մկրատը, չորս սիրտերը: Դպրոց չտեսած ծնողքս աւելի գիտուն էր քան թէ ես՝ որ ուսումնական էի: Այլեւս աւելորդ թուեցաւ ինծ երթալ կեդրոնականցիներուն մօտ եւ զանոնք հարցուփորձել, ինչպէս որ կ'ընէի երբ ինծմէ աւելի ուսեալ մէկուն օգնութեան պէտքը զգայի: Ոչ միայն Պէրպէրեանը, այլ մեզ ջամբուած ուսումը իր ամբողջութեամբ ինծ թուեցաւ անժամանակ եւ օդային: Կը ճանչնայի հռովմէական կայսրերը, բայց ոչինչ չէի գիտեր սուլթաններու պատմութիւնէն: Կը ճանչնայի Կոլը իր սպիտակազգեստ տրիւիտներով, բայց չէի գիտեր թէ ինչու արձանը մեր հոճայքին աչքին փուշն է: Հակառակ անոր որ մեր շուրջը Ֆրանսացիին ստուերն իսկ չկար, ես կրնայի Ֆրանսերէնը կարդալ որպէս թէ ան ըլլար հայերէն, բայց չէի հասկնար մեր դրացիներուն լեզուն որ յունարէն էր:

Գիշերը այս է եւ գիշերը կ'անցնի: Բայց կան արձագանգներ, որ ամբողջ կեանք մը կրնան տպաւորել, ըլլալով խորասոյզ եւ երկարաձիգ: Տեսութիւններն ու մտածումները վերջն է որ կուգան, լաւագոյն է ըսել՝ հասուն տարիքին միայն անոնք արժէք մը կը ներկայացնեն: Մինչ թանձրացեալ եւ շօշափելի բան մը, որպիսին էին տապանաքարն ու պատը, պատանին պիտի տպաւորէին իմ մէջս, անոր առջեւ բանալով անծանօթ աշխարհներ: Անոնք պիտի խոցէին մանաւանդ զիս:

(5 Շար.)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ՄԱՅԻ՛Ս, ՄԱՅԻՍ...

●

Երեւան քաղաքում,
Հնամեայ Մասիսի մօտիկ
Մասիսի պէս հզօր կանգնուն
Ելեր էր Նայիրեան ոգին,
Ելեր էր հզօրը անյաղթ
Պարզել էր եռեք գոյն դրօշ ...

Ե. ՉԱՐԵՆՑ

Զրկանքներով բեռնաւոր, խանդավառութեան եւ տառապանքին հաւասար տարողութեամբ ծանօթ՝ կը թուալի մեր կեանքը, հայրենազուրկ, հազարումէկ ճամբաներու վրայ՝ մեր կեանքը հայրենահալած: Սուգի եւ հպարտութեան թըւականները կուգան ու կ'անցնին ...

Ինչո՞ւ, չեմ գիտեր, ոգեկոչումի տարեդարձերուն մէջ, ամէնէն աւելի կանգ կ'առնենք բոցեղէն այս թուականին առջեւ:

Թերեւս անոր համար՝ որ մոռացութեան անկիւնը նետեց մեր Պատմութեան վրայ տեղ գրաւելու միտող սեւ տապանաքարը:

Թերեւս անոր համար, որ տարին անգամ մը, գոնէ կուգայ ըսել.— Հայը միայն Արտաշէսներու եւ Տիգրաններու շըրջանին չէ պարզած անկախութեան դրօշներ. Երեւանը խորհրդարան է ունեցած, եռախորհուրդ ու յաղթական դրօշ է բարձրացուցած, տակաւին հազիւ չորս տասնամեակներ առաջ:

Երազի պէս աղուոր, արիւնով գեղեցկացած՝ ինչպէս կը ժպտի ան հիմա, աքսորի ծնունդ սա՛ տղոց:

Մայի՛ս, Մայի՛ս ...

Արձագանգէն՝ Երեւանը կը պատկերանայ աչքերուս.— հայրենի լեռներէն, ձորերէն, դաշտերէն ու անտառներէն կը բարձրանան ստուերներ ու կը խուժեն քաղաք: Կարծես, մթին երգ մըն ալ կը ծամեն այդ ստուերները, երգ մը, որ կը մտնէ տունէ տուն, կը թափանցէ հոգիներուն, կը մրրկէ չըթայուած սրտերը բոլորին:

Հայ հերոսներու ստուերներն են անոնք:

Անուանի եւ անանուն բազմահազար հայորդիներ ... Քանի՞ հատ են անոնք, ո՞ր ժայռերուն տակ են ինկած, ո՞ր ձորերուն կամ փողոցներուն մէջ են տապալած .— ո՞վ գիտէ:

Գիտենք միայն, որ անոնք ինկած են Հայրենի հողին վրայ՝ իրենց խոյանքներով թշնամի բանակները խորտակելէ վերջ:

Գիտենք միայն, որ անոնք ինկած են Ազատ Հայաստանի մը համար, ու հերոսի ճակատները իրենց չեն գիտցած երբեք խոնարհիլ ոսոխներու առջեւ:

Վաղուան Հայը, հերոսական դրուագներ նկարագրելու պահուն, ապահովաբար պիտի մոռնայ «հոմերական» մակդիրը ու պիտի ըսէ մայիսեան խոյանք, մայիսեան գիշերներ ...

Երեւանի մէջ, այսօր ո՞վ պիտի ընէ հերոսապատումն այս գեղեցիկ: Ապահովաբար, ուշ գիշերին, երբ դադրի ամէն երթեւեկ, հայ մամիկներու աղօթք դարձած մրմունջները պիտի տարածուին միայն քաղաքին մէջ: Այդ մրմունջները կը ծաւալին հայրենական հողերուն վրայ, կ'ըլլան չարական ու կ'անձրեւեն հերոսներու աճիւններուն վրայ, կ'ըլլան նաեւ պայքարի երգ ու կ'արձագանգեն ...

Տարին անգամ մը միայն, ստուերները ուխտի կ'երթան Երեւան, Հրապարակին վրայ կ'որոնեն հողակոյտը Անծանօթ Զինուորին, առանց երբեք գտնելու:

Եւ ստուերները խելագար, ստուերները վրդոված՝ կը մտնեն հոգիներու մէջ, այնտեղ գտնելու համար փնտռածը իրենց:

Տարին անգամ մը միայն՝

Մայիս 28ին...

Ո՞վ կը համարձակի երբեք յիշել անուններն անոնց:

Ինչ հեղնանք դարերու եւ պատմութեան տրտում խաղ: Հայրենական հողին վրայ, մարդիկ իրաւունք չունին ոգեկոչելու յիշատակը իրենց հերոսներուն ...

Անցեր են տասնեակներով դարեր, ու մեր պատմութիւնը, ցոլանալ մը ինչպէս, արեան յորձանքներէն մարակուած, եւ խութերու դէմ կողերը պատռտելէն, հասած է մեր օրերուն: Ամէն անգամ, մարդիկ փորձած են կալանաւորել մեզ: Երբեմն, յաջողած են շղթայել մեր ձեռքերը, սակայն երբեք՝ մեր հոգին: Այսօր ալ, բանտարկուած, հալածուած, աքսորուած կամ երկրին մէջ՝ կալանաւոր, հայու հոգին նոյն ընդվզումն ունի, դէպի ամբողջական ազատութեան իր թռիչքը խափանող բոլոր տեսակի մութ ուժերուն դէմ:

Այսօր ալ ունինք նահատակներ, հայրենի հողին վրայ:

Այսօր ալ կռուի մէջ ենք .— սրտի կըռիւ, ձայնի կռիւ, ցեղապաշտութեան կըռիւ, որ կը կոչենք գաղափարական պայքար:

Բոլոր անոնք, որ կը տապալին նաեւ այս ճակատին վրայ՝ կ'անցնին Անծանօթ Հայ Զինուորի յուշամատեանին մէջ:

Քանինե՛ր են նաեւ այս վերջինները.— Ո՞վ գիտէ:

Ո՞ր աքսորավայրերուն, մեծ քաղաքներուն, խոնարհ տուներուն կամ դրասեղաններու առջեւ կը տապալին՝ հայրենիքի ազատութեան կարօտը առագաստած իրենց աչքերուն.— Ո՞վ կրնայ սուգել:

Գիտենք միայն, որ անոնք կ'իյնան, որպէսզի ցեղը յաւերժանայ, որպէսզի ազատութեան կրակը աւելի բոցավառի երիտասարդութեան հոգիին մէջ:

ԱՐՄԵՊԻԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

●

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ ծննդեան 60ամեակի յոբելենական յանձնախումբը, որուն նախագահն է Հայաստանի վարչապետը՝ Ա. Քոչինեան, որոշեց յոբելենական հանդէսներ կազմակերպել Սեպտեմբերին՝ Երեւանի, Լենինականի, Կիրովականի, Ղափանի, Ալավերդիի եւ այլ քաղաքներու մէջ: Այս առթիւ որոշուած է նաեւ, որ Հայաստանի բոլոր դպրոցներուն եւ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններուն մէջ կազմակերպուին դասախօսութիւններ, զեկուցումներ եւ գրական երեկոներ: Գիտութիւններու Ակադեմիային գրական բաժինը պիտի կազմակերպէ մասնաւոր համագումար մը: Իսկ 1958էն սկսեալ լոյս պիտի ընծայուի Չարենցի երկերուն ակադեմական հրատարակութիւնը՝ անոր ըստեղծագործութիւններուն նուիրուած գրականագիտական յօդուածներով: Գիտութիւններու Ակադեմիայի Գրականութեան եւ Արուեստի թանգարանին մէջ ալ պիտի կազմակերպուի մասնաւոր ցուցահանդէս մը: Երեւանի չարժանկարի սթուտիօն պիտի պատրաստէ բանաստեղծին 60ամեակին նուիրուած շարժանկար մը:

ԵՐԵՒԱՆԻ «Սպարտակ» խումբի մարզիկները մեկնած են Պարսկաստան՝ ֆուտպոլի հանդիպումներ ունենալու համար պարսկական խումբերու հետ: Օդային բանակի խումբին յաղթած են 5 - 1, Ապատանի «Թաջ» խումբին (1956ին Պարսկաստանի ախոյեան) յաղթած են 6-0, իսկ «Թաջ» ախումբի զտուած խումբին հետ մնացած են հաւասար (0-0): Թաւրիզի, Թեհրանի ու Ապատանի Հայութիւնը ջերմ ընդունելութիւն մը վերապահած է «Սպարտակ»ի անդամներուն:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶԻ գրական գործունէութեան 25ամեակին առթիւ, Երեւանի համալսարանին մէջ կազմակերպուած է հանդիպման երեկոյ մը՝ բանաստեղծին եւ ուսանողութեան միջեւ: Այս առթիւ բանաստեղծ Ս. Տարոնցի ներկայացուցած է Յ. Շիրազի կեանքն ու ստեղծագործութիւնը: Խօսք առած են նաեւ Վ. Նորենց, ուսանողուհի Լ. Մաքսուդեան եւ ուրիշներ: Արուեստագէտ Թ. Դիլաքեան արտասանած է բանաստեղծին ստեղծագործութիւններէն մաս մը: Շնորհակալութեան խօսքէն վերջ, Յ. Շիրազ կարդացած է իր նորագոյն ստեղծագործութիւնները եւ «Անի» պօէմին վերջաբանը:

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ բացուած է նոր մարզադաշտ մը՝ ֆութպոլի, պասքէթ պոլի, թէնիսի, մարմնամարզի եւ վազքի համար յատուկ բաժանումներով ու հանդերձարաններով:

ԵՐԵՒԱՆԻ օփերային մէջ կազմակերպուած է պալէի արուեստի ներկայացուցիչ Սէրգէյ Սարգսեանի ծննդեան 50ամեակին եւ գեղարուեստական գործունէութեան 30ամեակին նուիրուած յոբելենական երեկոյ մը:

ԳԱՄՓԷԹ - ՊՈԼԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒՀԻ ՄԸ՝ ԺԱՆԻՆ ՀԱՆԼԵԱՆ

●

Անցեալները տեղի ունեցած էր Ֆրանսայի լիսէններու պասքէթ - պոլի աղջկանց խումբերու ախոյենական վերջին մրցումը, որ վերջացաւ Մարսէյլլէյրի լիսէին յաղթանակով:

Ցեյնցնենք որ այս խումբին լաւագոյն խաղցողներէն մէկը դեռատի Հայուհի մըն է, Ժանին Հանլեան, Մարթիկէն:

Մարթիկի տեղական թերթը, հրատարակելով Օր. Հանլեանի նկարը, մեծ գովեստով կ'արտայայտուի անոր մասին եւ մարզական փայլուն ապագայ մը կը նախատեսէ մեր հայրենակցուհիին համար:

ԴԱՆԻՈՅ մէջ, 12 օր տեւող կառավարական տագնապէ մը վերջ նոր դահլիճ կազմուեցաւ:

ՖՐԱՆՍԱ բանակցութիւններ կը կատարէ Ռումանիոյ հետ՝ ռումանական քարիւղ գնելու համար:

ԻՏԱԼԻՈՅ նոր կառավարութիւնը, վարչապետ Ծոլիի գլխաւորութեամբ, չորեքշաբթի օր ներկայացաւ Ծերակոյտին:

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց բազմաթիւ արքայականներ:

ԼՈՆՏՈՆԻ փապուղիին կայարաններէն մէկուն մէջ խորհրդաւոր ոճիր մը կատարուեցաւ: Զոհը լեհ տարագիրներու միութեան նախագահուհին է. կը կարծուի թէ ոճիրը քաղաքական նպատակներով գործուած է:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՄԱՅԻՍ 28

*

Հոկտեմբերեան Յեղափոխութիւնը՝ վերջնապէս խորտակած էր Կովկասեան ճակատը: Թրքական զօրամասերը, վերագրաւելով Թրքահայաստանի կորսնցուցած հողամասերը, կանգ չառին 1914ի սահմաններուն վրայ, եւ յաջորդաբար գրաւեցին Սարիղամիշը, Բաթումը, Կարս եւ Ալէքսանտրապոլը:

Ակնյայտնի իրողութիւն մըն էր, որ անգամ մը եւս մեր ժողովուրդը դէմ դէմի կուգար իր դահիճին հետ, շրջապատուած թշնամացած դրացիներով եւ մեր երկրի մէջ հաստատուած բնիկ թուրք տարրերով:

Կը ստեղծուէր նոր եւ տագնապալի ծանր կացութիւն մը մեր երկրի եւ ժողովուրդի համար:

«Ողբերգական օրեր Հայաստանի համար: Ի սպառ կորած արտաքին աշխարհէց: Մինակ ու լքուած: Սոր ու գաղթական: Սով ու համաճարակ հիւանդութիւններ: Պարտութիւն եւ մահ: Հայ աշխարհը՝ մեռելների կղզի, համատարած գերեզման: Իսկ Վէհիպ փաշայի զօրամասերը գրաւել են Շիրակը, արագածոտնը, մտել են Արարատեան դաշտ եւ արագ շարժումով մօտենում են Էջմիածնին եւ Երեւանին:

«Ոչ մի տեղից ոչ մի յոյս»: (Ս. Վրացեան):

Այս պայմաններուն մէջ էր, որ տեղի ունեցաւ մեր օրերու մեծագոյն հրաշքը:

Մահուան դատապարտուած հայութիւնը՝ ըմբոստացաւ իր անպարտելի եւ գոռոզ թշնամիին դէմ:

Ան արձագանք տուաւ իր ղեկավարներու հայրենասիրական կոչերուն: Ամբողջ ժողովուրդ մը, առանց որեւէ բացառութեան նետուեցաւ սրբազան պատերազմի մէջ:

«Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ հազիւ 12 հազար էին հայ զինուորները, մեծ մասով ուժասպառ՝ տարիներու կռիւէն: Իսկ թշնամին քառապատիկն էր եւ շարունակ նոր ուժեր կը ստանար:

«Բայց եւ այնպէս կռուեցան: Եւ յաղթեցին, ամէնէն առաջ զարմանքի մատնելով թշնամին»: (Շ. Միսաքեան):

Այս յաղթանակը, որ շահուեցաւ Սարտարապատի եւ Բաշ Արարանի Մայիսեան պատմական ճակատամարտներուն մէջ, սկիզբը դրաւ Հայաստանի անկախութեան:

Եւ ունեցանք մեր ազատ եւ անկախ հայրենիքը:

Այս արդիւնքը՝ ձեռք բերուեցաւ միայն եւ բացառաբար մեր ժողովուրդի գերագոյն զոհողութեամբ եւ գերմարդկային ճիգերով:

Ոչ մէկ օգնութիւն՝ օտարներէ:

Եւ մանաւանդ մեր երկրի ներկայ տէրերէն՝ պոլշեւիկներէն:

Շատերու համար մոռցուած են պատմական իրողութիւնները:

Անոնք կը յամառին խնդրոյ առարկայ դարձնել մեր ժողովուրդի յաղթանակը: Ծայրայեղ պարագային, եթէ այլեւս անկարող են ժխտել Մայիսեան օրհասական ճակատամարտներուն մեր ժողովուրդի շահած յաղթանակը՝ կը շարունակեն սակայն չարափոխել դէպքերն ու իրողութիւնները:

«Հայ ժողովուրդն իր համար ստեղծուած այս բացառիկ ծանր օրերին, (1918 Մայիսին. Ս. Տ. Թ.) հակառակ Դաշնակցների կապիտուլյանտական - դաւաճանական քաղաքականութեան, մի շարք վայրերում յամառ դիմադրութիւն ցոյց տըւեց թուրքական զավթիչներին: Երեւանի շրջակայ գիւղերի բնակչութիւնը Սարտարապատի տակ Մայիսի վերջին օրերին պարտութեան մատնեց Երեւանի վրայ արշաւող թուրքական տիվիզիային եւ ստիպեց նրան ետ նահանջել դէպի Ալեքսանդրապոլ: (Ընդգծումները իմս են, Ս. Տ. Թ.): Նոյն օրերին Ղարաքիլիսայի տակ Ղազախ - Դիլիջանի եւ Փամբակի գիւղերի գիւղացիութիւնը երեք օր կանգնեցրեց թրքական բանակի առաջխաղացումը»: (Էլչիբէկեան եւ Յակոբեան «Ուրուագծեր Ս. Հայաստանի Պատմութեան»): Հարկ է՞ բացատրել այս տողերու իմաստը: Խոստովանելով — հարկադրաբար անշուշտ — շահուած յաղթանակները, համայնավար պատմագիրները կ'ուզեն այս յաղթանակի մէջ չերտաւորում մը տեսնել հայ ժողովուրդի մէջ: Ամէն տեղ «գիւղացիութիւն»ն է, որ դիմադրած է թրքական ուժերուն: Հայ քաղաքացիի յիշատակութիւնը չկայ: Եւ ոչ ալ՝ ղեկավարութեան եւ հրամանատարութեան կազմին մասին:

Ոչ մէկ խօսք Բաշ Արարանի կռիւներուն:

Եւ ինչ որ յատկանշական է, իբրեւ թէ հայ ժողովուրդը իր այդ պայքարը տարած է «հակառակ դաշնակների կապիտուլանտական — դաւաճանական քաղաքականութեան»:

Աւելորդ է եւ անիմաստ որեւէ բացատրութիւն այս պարագային, էականը այն է, որ բոլշեւիկ պատմագիրները, այլեւս կ'ընդունին թէ 1918ին Հայութիւնը «պարտութեան մատնեց Երեւանի վրայ արշաւող թուրքական տիվիզիային եւ ըստիպեց նրան ետ նահանջել դէպի Ալեքսանդրապոլ»:

Անոնք կը խոստովանին նոյնպէս, որ Հայոց Ազգ. Խորհուրդը Մայիս 28ին յայտարարեց Հայաստանի անկախութիւնը, հոգ չէ թէ իւրայատուկ բացատրութիւններով:

Տասնեակ տարիներէ ի վեր, ուրանալով եւ անարգելով Մայիս 28ի լուսաւոր թըւականը, մոռնալով հայ ժողովուրդի անսահման զոհողութիւնը, եւ թշնամիի «պարգեւ» նկատել Հայաստանի անկախութիւնը, համայնավար պատմագիրներու այս խոստովանութիւններն անգամ - հոգ չէ թէ աղճատուած—անվիճելի յաղթանակ մը պէտք է նկատել Մայիս 28ի մեծ գաղափարականին: Եւ նաեւ յաղթանակը՝ Հայկ. Դատին:

Ամէն տարի, միշտ աւելի ջերմութեամբ եւ հաւատքով տօնելով Մայիս 28ը, մենք ոչ միայն մեր նուիրական պարտքը կատարած կ'ըլլանք մեր ազատագրութեան նահատակներու հանդէպ, այլ եւ կը շարունակենք անոնց պայքարը:

1918 Մայիս 28ին ունեցանք մեր ազատ եւ անկախ հայրենիքը: Ան այսօր կորսնցուցած է իր անկախութիւնը, եւ կը մնայ սահմանափակուած իր նեղլիկ սահմաններուն մէջ:

Յաւիտենական չէ եւ չի կրնար տեւել այս վիճակը:

Ուշ կամ կանուխ, ազատատենչ հայութիւնը պիտի իրականացնէ իր երազը՝ Միացեալ, Ազատ եւ Անկախ Հայաստանը:

Այս է պատմութեան օրէնքը, այս է մեր օրերու ազատատենչ մարդկութեան պահանջը:

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

մահապատիժ պահանջեց երկու Անգլիա - ցիներու եւ ութը Եգիպտացիներու համար :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը մերժեց Կիպրոսի հարցին լուծման համար Մա - կարիոս արք·ի մէկ առաջարկը :

ԱՊԱՁԻՆՄԱՆ բանակցութիւնները ընդ - միջուեցան քանի մը օրուան համար· պի - տի վերսկսին երկուշաբթի օր : Մոսկուա դժգոհ է ամերիկեան պատուիրակ Հարոլտ Սթասընի Փարիզ այցելութենէն :

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ թագաւորը, որ Վորո - շիլովի կողմէ Խ· Միութիւն հրաւիրուած էր, ընդունած է հրաւէրը : Ճամբորդու - թիւնը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 15ին եւ պիտի տեւէ երկու շաբաթ :

ԱՆԳԼԻՈՅ նախկին վարչապետ , Իտըն , որուն առողջական վիճակը բաւական բա - րելաւուած է , Գանատայէն ճամբայ ելաւ Անգլիա վերադառնալու համար : Երկու - շաբթի օր պիտի հասնի Լիվըրփուլ, ուր, Թագուհիին կարգադրութեամբ, մասնա - ւոր օդանաւ մը պիտի դրուի Իտընի տրա - մադրութեան տակ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ Ալժերիոյ Ազգայնական կուսակցութեան (Մեսալի Հաճ) անդամ - ները սպաննեցին Ալժերիոյ Ազատագրա - կան Շարժման Մարսէյլի շրջանին պարա - գլուխը :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ վարչապետը, Պուրկիպա , չափազանց մտահոգ է այն 200·000 Ալժե - րիացի տարագիրներուն համար , որոնք ա - պաստանած են Թունուզի մէջ : Կ'ուզէ որ ՄԱԿը օգնութիւն հասցնէ անոնց :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ եւ մառեշալ Բուլկանին Յունիսի սկիզբը Ֆինլանտա պիտի այ - ցելեն :

ՏԻԳՐՈՒՆԻ

Ահա հողակոյտ մը եւս մեր սիրելի Տիգ - րանը , համեստ , ազգասէր եւ չափերէն սիրուած Հայ մըն էր , վստահելի գոհա - բերուող եւ համակիր մը մեր կազմակեր - պութեան : Ծնած էր Բալու , Խոշմաթ գիւղը : Յմրուր քամեց տառա - պանքի բաժակը : Աշխատասէր էր Տիգրան եւ ահա աշխատանքի արկածի մը զոհ դը - նաց Իր ընտանիքին բոլոր ջանքերը ի զուր անցան եւ մահկանացուն կնքեց «Գոնսէփ - սիոն» հիւանդանոցին մէջ, 21 Մայիսին , 56 տարեկանին : Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ հինգշաբթի, 23 Մայիսին, Պուլվար Օտոոյի Հայոց Ս· Յակոբ եկե - ղեցւոյն մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը փոխադրուեցաւ Սէն Լուիի դե - րեզմանատունը : Դագաղին կը հետեւէր հոծ բազմութիւն մը՝ բաղկացած էր հա - մագիւղացիներէն, հայրենակիցներէն եւ օտարներէ : Փոխան ծաղկեպսակի եղան նուիրատուութիւններ զանազան կազմա - կերպութեանց :

Պաղտասար Տիրատուրեան

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Պ· Զիլինկիրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ ՊԵՐՃ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ԿՈՉ ՎԻԷՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Յարգելի հայրենակիցներ, Վիէնի մէջ խումբ մը ազգայիններ, նկատելով տարի - ներէ ի վեր գաղութին անկազմակերպ վի - ճակը, ուզեցին օժտել Վիէնը Ազգ· կազ - մակերպութեամբ, քանի մը խորհրդակ - ցական ժողովներէ, կարծիքներու փոխա - նակութիւններէ յետոյ, այն ժողովներուն մասնակցող ազգայիններէ կազմուեցաւ առժամեայ յանձնախումբ մը, որը, շարք մը նախնական եւ ընթացիկ աշխատանք - ներ կատարելէ վերջ, ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Վիէնի հայութիւնը անխտիր, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէրքըլ Կաթոլիկի սրահը :

Սիրելի հայրենակիցներ կը յուսանք որ ձեր ներկայութեամբ, ձեր ազգային խոր գիտակցութեամբ եւ ազնուութեամբ կը յարգէք մեր հրաւէրը, գէթ այս անգամ անտեսելով ձեր միւս զբաղումները : Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Առժամեայ յանձնախումբ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Եօթնեղ - բայրեան Ենթակոմիտէի եւ մասնակցու - թեամբ կապ· Խաչի եւ Սանուհիներու մի - ութեան :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին : Րիւ Ժէի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ՝ ընկ· Ղ· ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ· Մ· ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Ճոխ եւ խնամուած գեղարուեստական բաժին՝ երգախառն կենդանի պատկեր , մասնակցութեամբ Սանուհիներու խում - բին (գեղջկական տարազով), Տիկին Տիգ· Լիոտիսի (Ալաւեան) ընկերներ Մարաշ - լեանի, Բաքախեանի եւ այլ ընկերներու :

Կ'արտասանեն՝ Տիկին Աղ· կիւմիւշ - լեան, Օր·ներ, Մ· Այվազեան, Պ· Մար - տիրոսեան, Սրբ· Ալիքեան :

Պատկերաւոր զուգերգ՝ Մարտիրոսեան քոյրեր գեղջկական պարեր՝ Սանուհինե - րու խումբ , խմբերգ եւ երգ :

ԾԻԾԱՂԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շաբաթ երեկոյ, 15 Յունիս ժամը ճիշդ 8·45, Փոլ Ֆարալիէի թատրոնին մէջ , 21 ռիւ Իվ Թիւտիէ Մէթրօ Ռէպիւպլիք եւ Պօնսէրժան Բոլորովին նոր բեմադրութեամբ Դերասան՝

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

Կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ Մոլիէրի

«ԺՈՐԺ ՏԱՆՏԷՆ»Ը

ԳԷՈՐԳ ՏԱՆՏԻՆԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ Տրդատ Նշանեան,

Տիկ· Սիրուհի Նշանեան, Քնար Աղ - ճառուր, Ն· Մարգարեան, Քիզիր - եան եւ Օր· Ալիս Փափազեան :

Մուտքի տոմսերը սովորական դի - ներով : Կը ծախուին գրատուն Հրանտ Բալուեան՝

43 Ռիւ Ռիշէ, հեռ· ՓՐՕ· 25–46

ԵՐԵՒԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻ հաղոր - դումները ամէն կիրակի ժամը 16·30ին, 25, 31 եւ 41 մեթր կարճ ալիք :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Յունիս 1, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ : Զ· քաղաքապետարանի սրահին մէջ (Փլաս Սէն Սիւլփիս) :

Կը նախագահէ ընկ· ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերներ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼ - ԵԱՆ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (ֆրանսե - րէն) :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Կը մասնակցին երգչուհի Օր· ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Օր· ՍՈՆԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ (Թուրի երաժշ - տանոցէն, տաւիղ), եւ Պ· ՔԱՍԹԱՆԻԷԻ (սրնգահար) : Ինչպէս նաեւ ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ (երգ), ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐ - ԵԱՆ՝ (արտասանութիւն) եւ Վ· ԹՈՐՈՍ - ԵԱՆ (կովկասեան պար) :

Կը նուագէ Թառխտ ԳԱՐԵԳԻՆ :

Կէս գիշերէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը մինչեւ առաւօտ, եւրոպական նուագախումբով :

RAYMOND BOISSORIE

Vedette des disques Pathé-Marconi

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի գիներով : ՄՈՒՏՔ՝ 200 ՖՐԱՆՔ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին, րիւ Տիւնուար, Անարատ Յղու - թեան սրահը :

Պիտի խօսի Մերձ· Արեւելքէն ժամանած ընկ· Մ· ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ :

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն տեղ - ւոյն վրայ :

ՊԱՆԵԷՕ - ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՏԷՍՐՆ·— Այրի Տիկին Զարուհի Ալէք - սանտրեան եւ զաւակները Միհրան, Եդ - ուարդ, Ալէքսան եւ Արա, Տէր եւ Տիկին Հմայեակ Բարսեղեան եւ զաւակները , Մանուկեան ընտանիքը եւ բոլոր պարա - գաները կը ծանուցանեն իրենց ամուս - նոյն, հօր, եւ ազգականին

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱԼԷՔՍԱՆՏՐԵԱՆԻ

(Վանի Խարականց գիւղացի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ 24. Մայիսին : Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է 27 Մայիսին Տէսինի Հայոց եկեղեցին եւ մարմինը ամփոփուած է տեղւոյն գերեզ - մանատունը :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած Պանեէօ Քաշանի Կրթ· Մարմնոյ դպրոցական հանդէսը այս կիրակի, ժա - մը 3·30ին :

Նախագահութեամբ ՀԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ՝ Տ· ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Խմբերգ, պար, արտասանութիւն եւ տը - րամախօսութիւն աշակերտներու կողմէ :

Սալ տէ Ֆէթ տը լա Մէրի :

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Մարսիլիոյ Շրջ· վարչութիւնը եւ բո - լոր մասնաճիւղերը Կապոյտ Խաչի Օրը կը տօնեն Յունիս 8ին, Շաբաթ իրիկուն , ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի շը - քեղ սրահին մէջ : 340 Պուլվ· Շավ :

Կը խօսի՝ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Մուտքը ազատ է :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաշանի մաս - նաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները այս շաբաթ, ժամը 4ին, ընկ· տիկին Հանչէրեանի բնակարանը , 9 րիւ տէ Փրէ, Պանեէօ : Օրակարգ՝ Յու - նիս 9ի հանդէս :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ· Հայր· Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրա - ւիրէ շատ կարեւոր հարցի մը համար, բոլոր անդամ եւ ոչ անդամ Խարբերդցի - ները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Պ· Գ· Սի - մոնեանի սրճարանը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Այս կիրակի, Փրատոյի Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, տեղի պիտի ունե - նայ հոգեհանգիստ, նորոգ հանգուցեալ՝ ՕՆՆԻԿ ԻՍԿԻՒՏԱՐԼԵԱՆԻ յիշատակին համար :

ՍՏԱՑԱՆՔ

LES HAUTES TERRASSEs

(Poèmes) d'Armen Lubin, Éditions Gallimard.

ԾԱԽՈՒ Է

Սաղմոս մը մագաղաթ վրայ , 1765ի յիշատակարանով, լաւ վիճակի մէջ, ման - րանկարներով : Դիմել Պ· Հայկ Աղապէկ - եանի՝ գրատուր

8 rue Alfred Bruneau, Paris 16ème

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՕՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ

Կիրակի, Յունիս 16

Մանրամասնութիւնները յաջորդով

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 2 ՅՈՒՆԻՍ • DIMANCHE 2 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7896 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3707

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՀԱՅԵՐԷՆ ՍՈՐՎԵՑՆԵԼ

•

Նոր սերունդի փրկութեան համար տունէն, ընտանեկան յարկէն վերջ մեր երկրորդ զէնքն է դպրոցը :

Գիտենք որ Մերձաւոր Արեւելքի մեր գաղութներուն մէջ դպրոցական հարցը լուծուած է : Այնտեղ հայ մանուկը մանկապարտէզէն սկսեալ կը յաճախէ հայկական դպրոց : Նախակրթութիւնը կ'առնէ ազգային վարժարանի մէջ : Ու եթէ ուզէ՝ կան նաեւ հայկ. երկրորդական վարժարաններ, ճեմարան եւայլն :

Դպրոցական խնդիրը արեւմտեան երկիրներու մէջ է որ մեր ամէնէն խոցելի կողմն է :

Այստեղ կրթութիւնը պարտադիր է եւ ձրի : Պետութիւնը նիւթական հսկայ զոհողութիւններ կ'ընէ դպրոցական ցանցերով պատելու համար երկիրը :

Մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ միջնակարգ վարժարան ձրի են աղքատին թէ հարուստին համար : Ուսուցիչները լաւ վճարուած են եւ կ'օգտուին ընկերային ապահովագրութենէ եւ այլ ամէն կարգի առաւելութիւններէ :

Աշակերտները կրթաթոշակ չեն վճարեր : Շատ տեղեր գրքերն ու գրենական պիտոյքներն ալ ձրի կը ստանան : Պետութիւնը իր ելմտացոյցին մէջ մասնաւոր վարկ բացած է այդ նպատակին համար :

Ֆրանսայի կամ Ամերիկայի մէջ ծնած հայ մանուկը երբ դպրոց երթալու տարիքը կը թեւակոխէ, կը մտնէ տեղական մանկապարտէզը, ու աստիճանաբար՝ նախակրթարան, միջնակարգ ու բարձրագոյն վարժարան : Հայկական դպրոցի երես չի տեսներ :

Լաւագոյն պարագային՝ հինգշաբթի օրերը քանի մը ժամ հայերէնի դասընթացքի մը կը հետեւի : Այդ ալ յաճախ ո'չ թէ սիրելով կամ օգտուելու նպատակով, այլ պարզապէս իր հայրենասէր ծնողքին հաճոյք պատճառելու համար :

Ի՞նչպէս կարելի է յուսալ, որ ֆրանսական կամ ամերիկեան մանկապարտէզին ու ծաղկոցին մէջ ուսում առնող մանուկը հայերէն սորվի եւ ազգային ոգիով տոգորուի :

Դատախարակութիւնը մանկապարտէզէն կը սկսի : Փոքրիկին հոգին հոն է որ կը սկսի կազմաւորուիլ : Ու հետզհետէ կը զարգանայ՝ քանի դասարան փոխէ :

Մեծապէս գովելի է անշուշտ հայերէն լեզուի շաբաթական դասընթացք բանալու գաղափարը :

Առ ի չգոյէ լաւագոյնին, մեր Կապոյտ Խաչը, Համազգայինը, Նոր Սերունդը, եկեղեցին, Բարեգործականը եւ ուրիշ կազմակերպութիւններ այդ միջոցին կը դիմեն՝ սերունդը փրկելու համար :

Ցաւալի է նկատել որ հայերէնի հանդէպ անտարբերութիւնը տարիներու ընթացքին հետզհետէ չեչտուած է Փարիզէն մինչեւ գաւառ :

Փորձը ցոյց կուտայ սակայն, որ շաբաթական դասընթացքներուն հետեւող երկսեռ աշակերտներու թիւը առաջին դասարանէն վերջ հետզհետէ կը սկսի պակսիլ : Շատ քիչեր միայն կը յարատեւեն եւ յաջորդ տարին աւելի բարձր դասարան կը մտնեն :

Ասիկա կը նշանակէ, որ սակաւաթիւ են անոնք, որ լրիւ դասընթացքի կը հետեւին եւ բաւականաչափ հայերէն գրել - կարդալ կը սորվին :

Դասագրքերու սպառումը ճշգրիտ չափանիշ մըն է այս մասին : Այբբենարաններու եւ առաջին տարուան ընթերցարաններու վաճառումը անհամեմատ աւելի է քան Բ. կամ Գ. տարիներունը :

Ա'յս է ցաւալի իրականութիւնը :

Շաբաթական դասընթացքը դարման մը չէ չարիքին :

Ի՞նչ ընել ուրեմն :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՎԱՅՐԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

•

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻԻ ՃԱՌԸ

Ինչպէս գրած էինք, Ալժերիոյ Ազատագրութեան Ճակատին պատկանող ֆէլլաքաներ, յարձակելով ալժերիական փոքր գիւղի մը վրայ, վայրագօրէն ջարդեցին ամբողջ արու բնակչութիւնը — 302 հոգի — կիներուն եւ մանուկներուն աչքին առջեւ : Պատրուակը այն էր, որ տեղւոյն բնակիչները համակիր էին Ալժերիոյ Ազգայնական շարժման (Մեսալի Հաճի կուսակցութիւն) :

Ֆրանսայի հանրային կարծիքն ու մամուլը ընդվզած են այս աննախընթաց վայրագութեան ի լուր :

Հանրապետութեան նախագահը երէկ գիշեր ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, արտայայտեց իր ու ամբողջ ժողովուրդին ցասումը.

«Այս խժդժութիւնները քանի մը աւազակներու գործը չեն. սպաննիչները կը շարունակեն իրենց հրահանգները ստանալ նոյն այդ ղեկավարներէն, որոնք տակաւին երէկ, օտար ձայնասփիւռէ մը կը յոխորտային թէ Փարիզի մէջ Ֆրանսայի համակիր մահմետական մը եւս սպաննեցին, այնպէս ինչպէս մինչեւ հիմա սպաննեցին աւելի քան հինգ հազար անպաշտպան մահմետականներ, ըլլան անոնք այր, կին, ծեր թէ մանուկ :

Խօսք կ'ուղղեմ բոլոր քաղաքակիրթ ազգերուն եւ հարց կուտամ անոնց, թէ ժամանակը եկած չէ՞ որ մերժեն լսել այս ոճիրով ահաբեկումներուն պատասխանատուները, որոնք ոտնակոխ կ'ընեն աստուածային ու մարդկային բոլոր օրէնքները :

Գալով մեզի, կը խոնարհինք մեր ալժերիացի եղբայրներուն յիշատակին առջեւ, կը խոստանանք մեր կարելի բոլոր միջոցներով նեցուկ կանգնիլ անոնց ընտանիքներուն : Մելուզայի զոհերուն ընտանիքներուն, որոնք փութացին մեր պաշտպանութեան ապաւինիլ, ինչպէս նաեւ Ալժերիոյ մեր բոլոր մահմետական հայրենակիցներուն խօսք կուտամ, որ Ֆրանսա, երաշխաւորելով իրենց ապահովութիւնն ու արդարութիւնը, զիրենք պիտի չլքէ երբեք » :

× Ալժէ քաղաքին արեւելեան կողմն ալ, Սայտայի շրջանին մէջ, ապստամբները յարձակեցան ագարակի մը վրայ, հաւաքեցին աշխատաւորները, առաջնորդեցին դէպի բացատ մը եւ գնդացիրի բռնեցին զանոնք : 35 հոգի սպաննուած եւ 21 ուրիշներ ալ վիրաւորուած են :

× Ապահովութեան ուժերը փութացին երկու դէպքերուն ալ վայրերը եւ սկսան հետապնդել ջարդարարները :

ԾԱՆՐ ՄԻՋԱԴԷՊ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԵՒ ԹՈՒՆՈՒԶԻ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Ալժերիոյ եւ Թունուզի սահմանին վրայ, Սուք Էլ Արպայի շրջանին մէջ, ծանր միջադէպ մը տեղի ունեցաւ Թունուզեան եւ Ֆրանսական ուժերու միջեւ : Դէպքին ընթացքին վիրաւորուած է Թունուզի Արտաքին նախարարին քարտուղարը :

Ըստ Թունուզեան զեկոյցի մը, Արտաքին եւ Ներքին նախարարութենէն երկու պաշտօնատարներ կը պատրաստուէին այցելել ալժերիացի տարագիրներու կայան մը, երբ Ֆրանսական ուժեր քննական շրջապտոյտ մը կը կատարեն դէպի այդ կողմը : Թունուզցիները, «ժողովուրդը պաշտպանելու համար», կրակ կը բանան :

Իսկ Ֆրանսական զեկոյցը կ'ըսէ թէ Ֆրանսական ուժերը սովորական մարզանքներ կ'ընէին, երբ Թունուզցիք կրակ բացին իրենց վրայ. Ֆրանսացիք փոխադարձեցին : Թունուզի Արտաքին Նախարարութեան պաշտօնատարը, որուն ինքնաշարժը այդ միջոցին կ'անցնէր, ծանր վէրքեր ստացաւ : Միջադէպին ընթացքին երեք հոգի սպաննուած եւ հինգ ուրիշներ ալ վիրաւորուած են :

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

•

ՖԼԻՄԼԷՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Փիէր Ֆլիմլէն, նախ քան իր վերջնական պատասխանը տալը, խորհրդակցութիւններ ունեցաւ Ազգային Ժողովին եւ Ծերակոյտին նախագահներուն, ինչպէս նաեւ զանազան կուսակցութեանց ղեկավարներուն հետ :

Անկախները որեւէ պայման չեն դներ, սակայն Ֆլիմլէնի թեկնածութիւնը պաշտպանելէ առաջ կ'ուզեն որոշ կերպով գիտնալ թէ ինչ է իր կառավարական ծրագիրը : Գիւղացիներու կուսակցութիւնը համաձայն է Ֆլիմլէնի այն յայտարարութեանց (չորս կէտերէ բաղկացած), որ հրատարակած էինք երէկ : Ընկերվար - Հանրապետականները չեշտեցին թէ հարցին լուծումը միայն իրենցմէ կախում չունի : Ձախ - Հանրապետականները կը պահանջեն որ նորակազմ կառավարութիւնը առաջին հերթին զբաղի Ալժերիոյ եւ ելմտական հարցերով : Արմատականները տակաւին բոլորովին չեն ճշդած իրենց դիրքը :

Իսկ Ընկերվարականները հետեւեալ պայմանները դրին՝ կառավարութեան մաս կազմելու համար.—

1) Եւրոպական դաշնագրերու վաւերացումը : 2) Ալժերիոյ մէջ խաղաղեցման քաղաքականութեան հետապնդումը : 3) Աշխատավարձերու վրայ նոր տուրքեր պէտք չէ դրուին : 4) Ընկերային օրէնքներու բարեփոխում :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

•

Թէեւ կառավարական ուժերը կացութեան տէրն են Պէյրութի մէջ, բայց հանդարտութիւնը բոլորովին վերահաստատուած չէ : Խումբ մը ցուցարարներ Պէյրութի մեծ մզկիթին մօտ հաւաքուած, կը պահանջէին որ վարչապետը հրաժարի եւ իր տեղը անցնի լիբանանեան բանակին ընդհ. հրամանատարը՝ զօր. Շէհապ : Ոստիկանութիւնը ցրուեց ցուցարարները : Ըստ տեղական թերթերու, 200ի չափ անձեր, որոնց մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմէին պաղեստինցի տարագիրներ ու սուրիահպատակներ, ձերբակալուած են : Սուրիացի ձերբակալեալներէն երկուքը բանակի սպաներ են : Կառավարութիւնը վճռած է ձերբակալուած անձերը Լիբանանի Բարձրագոյն Ատեանին առջեւ դատել :

Ընդդիմադիր թերթերը ուրբաթ օր գրաւուած են : Խանութները փակ կը մնան, որովհետեւ ցուցարարները կը քարկոծեն ու կը կողոպտեն բաց խանութները :

ԼԵՀԱԿԱՆ լրագրական գործակալութեան տուած մէկ լուրին համաձայն, Խրուշչեւ լեհ լրագրողներու յայտարարած է թէ Խ. Միութիւնը այնքան զօրաւոր ջրածին - ռումբ մը ունի, որ չի համարձակիր նոյնիսկ զայն փորձել : Իսկ թէ Խրուշչեւ յայտարարած է. «Զենք կրնար զայն փորձել Խ. Միութեան ընդարձակ տարածութեանց եւ ոչ իսկ հիւսիսային բեւեռի շրջանին մէջ, որովհետեւ սառոյցներ կրնան հալիլ եւ վտանգաւոր չափերով բարձրացնել ովկիանոսներուն մակարդակը» : Աւելցուցած է նաեւ թէ այս ռումբերէն հատ մը բաւական է կործանելու համար Ֆրանսան կամ Անգլիան :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ «Իզվեստիա» թերթը կ'ամբաստանէ Արեւմտեան պետութիւնները, թէ «կամայական կերպով կը ձգձգեն ապազինման բանակցութիւնները » :

ՇԱՒԱՐՇ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆԱՊԷՍ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ

•

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԱՏԵԱՆԸ ՄԵՐԺԵՑ ԻՐ ԴԱՏԸ ԵՒ ԿԱԹ. ՓՈԽԱՆՈՐԴ ՀԱՍՏԱՏԵՑ ԳՐԻԳՈՐ ՔՀՆՅ. ՓԱՅԱՍԼԵԱՆ

ԽՄԲ. — Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը «Ազդակ» իր Մայիս 29ի թիւով հետեւեալ պաշտօնական զեկոյցը կը հրատարակէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի դիւանէն (Մայիս 27) :

Սուրիական Հանրապետութեան Բարձրագոյն Ատեանը, իր 25 Մայիս 1957 թուակիր եւ 217 համար վճիռով, կը հաստատէ Ն. Ս. Օծութիւն Վեհ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի կողմէ 4 Սեպտեմբեր 1956ին առնուած որոշումը, ի մասին Դամասկոսի Թեմին նախկին կաթողիկոսական փոխանորդ Տ. Շաւարշ եպիսկ. Գույումճեանի պաշտօնանկութեան : Ինչպէս յայտնի է, Վեհափառ Հայրապետի սոյն որոշումը օրին հաղորդուած էր ենթակային եւ սուրիական կառավարութեան վարչապետութեան, որ, իր կարգին, համապատասխան նախարարութեանց այս մասին զեկուցած էր պաշտօնական շրջաբերականով մը : Սակայն, յիշեալ Շաւարշ եպիսկոպոս, դատ բացած էր Բարձրագոյն Ատեանի մօտ Ն. Վ. Պր. Վարչապետին դէմ եւ պահանջած իր պաշտօնանկութեան գործադրութեան յետաձգումը, մինչեւ իր բացած դատին վախճանը :

Նկատելով որ, Բարձրագոյն Ատեանը իր 6 Դեկտ. 1956ի վճիռով հաստատած էր արդէն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրութեան օրինաւորութիւնը,

Նկատելով որ, Կաթողիկոսի իրաւասութեան մէջ է Կաթողիկոսական Փոխանորդ նշանակել կամ պաշտօնանկ ընել,

Նկատելով մեր սահմանադրութեան բացայայտ տրամադրութիւնը եւ անոնցմով նուիրագործուած կաթողիկոսական հոգեւոր եւ վարչական իրաւասութիւնները,

Բարձրագոյն Ատեանը յանուն Սուրիացի ժողովուրդի կը մերժէ Շաւարշ Եպիսկ.ի դատը, եւ կը հաստատէ Տ. Գրիգոր Քհնյ. Փայասլեանի Կաթողիկոսական փոխանորդի հանգամանքը, որով յիշեալ Շաւարշ Եպիսկոպոս այսուհետեւ որեւէ կապ չունի Դամասկոսի առաջնորդարանին հետ, եւ նոր կաթողիկոսական փոխանորդը կը ստանձնէ նոյն Թեմի վարչական եւ հոգեւոր ներկայացուցչի ամբողջական իրաւասութիւնները :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պ. Զաւէն Խրտըչեան (իր հօր մահուան քառասունքին առթիւ) 25.000

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ երկրորդ ջրածին-ռումբը պայթեցաւ ուրբաթ օր՝ Խաղաղական Ովկիանոսի մէջ : Ռումբը նետուեցաւ ռմբաձիգ օդանաւէ մը : Անգլիական կառավարութիւնը գոհ է փորձին արդիւնքէն :

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ «Էլ Ախպար» թերթին համաձայն, Ֆրանսա զուիցերիացի դիւանագէտներու միջնորդութեամբ բանակցութիւններ կը կատարէ Եգիպտոսի հետ՝ իր նաւերը Սուէզի ջրանցքէն անցընելու համար : Միշտ ըստ թերթին, Ֆրանսա առաջարկած է անցքի տուրքերը ստերլինով վճարել :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ համայնավար կուսակցութեան պատգամաւորութիւն մը Հունգարիա մեկնեցաւ՝ Պուտափէշտի բանուորական կուսակցութեան հետ խորհրդակցութիւններ ունենալու համար :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդը, մասնաւոր հրամանագրով մը որոշեց ջնջել Սովխոզներու եւ Հողամշակութեան նախարարութիւնները եւ զանոնք ձուլել համամիութենական չափանիշով մէկ նախարարութեան մէջ միայն :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը, Ատնան Մէն-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

«ՀԱՃԸՆԻ ՈՒԹԱՄՍԵԱՅ ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԸ»

●

Տարի չանցնիր որ չողջունենք փոքր առիական քաղաքներէն որեւէ մէկուն նըւիրուած հատոր մը: Շարքը երթալով կ'երկարի, հիմա արդէն ունինք Պատմութիւն Կեսարիոյ Հայոց, 2 հատոր, Ակն եւ Ակնցիք, Ուրֆայի դիւցազնամարտը, Վան Վասպուրականի ինքնապաշտպանութիւնը, Եոզկատի հերոսամարտը, Խարբերդի գիրքը, Երզնկա: Պատրաստուելու վրայ են, Կարինը, Տրապիզոնը, Սեբաստիան, Նիկոմիդիան, եւ ուրիշներ, արդէն լոյս տեսած ու պատրաստուելու վիճակին մէջ, որոնց անունները մեզի անծանօթ կը մընան առ այժմ:

Այս հատորները հետեւողականօրէն մէկը միւսին կը յաջորդեն: Եւ սակայն ամէն մէկուն հեղինակը անձնական հայեցողութեամբ աշխատանքի լծուած է, առանց հիմնական յատակագծի մը, որ կ'ենթադրէ ծրագրուած եւ մեթոտիկ նկարագիր մը: Շատ քիչերը, չըսելու համար բոլորը, կը հետապնդեն նպատակ մը, որ չի հաշտուիր բանասիրական, պատմական ու մշակութային արժէքները, վիճակագրական տեղեկութիւնները, վաւերական աղբիւրներէ քաղուած ըլլալու հաւատարմութեան հետ: Նկատի առնելով մեզի ծանօթ հատորները, անոնց հեղինակները ժամանակաւորը տալու իրենց հետապնդումին մէջ, դիւրին աշխատանք, կը պարտաւորուին մոռացութեան տալու կամ անտեսելու կարեւորը, անհրաժեշտը, եւ փրկելու բոլոր այն նիւթերը, որոնք կորսուելու դատապարտուած են: Ի՞նչ աննպատակ աշխատանք, երբ մէկը միւսին ետեւէն անծանօթներու լուսանկարներով կը խըճողուին հատորները, այն պատճառով որ ենթակաները վերապրողներու թիւին մաս կը կազմեն եւ համաքաղաքացի են:

Յաճախ կը հանդիպինք նաեւ փրբեւ թէ պատմական վկայութիւններու, որոնք կը պատմուին զանազան անձերու կողմէ, եւ սակայն նոյն դէպքերուն տարբեր մեկնաբանութիւնը կը ներկայացնեն, առանց կարեւոր չահեկանութեան մը:

Այս քանի մը խորհրդածութիւնները ինծի կը թելադրէ «Հաճընի ութամսեայ դիւցազնամարտը» հատորը, որուն Բ. տպագրութիւնը լոյս ընծայած է Սոկրատ Յ. Թէրզեան Պուէնոս Այրէսի մէջ 1956ին:

Առաջին ակնարկով քանի մը տողերու կը հանդիպինք, որոնք՝ կը խորհինք, տեղ ունենալու չէին նման հատորի մը մէջ: Վեց հազար նահատակներու յիշատակին նուիրուած այս հատորին մէջ պէտք կա՞ր գրելու թէ «Առանց վիրաւորելու որեւէ մէկը, ըսենք հետեւեալը, որ այս պատմութիւնը ետասէրներու եւ վաչխառուցանկութիւններու թատերաբեմ չէ երբե՛ք, որ կարենանք վերապրող ողջ-անհատ հերոսներու նկարներով զարդարել անոր էջերը»:

Նմանապէս անհատական վէճերուն արձագանգներն ալ անտեսուելու էին, ինչպէս պարագան է Մ. Տամատեանինը, որ իր քով պահած է պաշտօնական բոլոր թղթակցութիւնները, որոնք տեղի ունեցած են Կիլիկիոյ Ֆրանսական հակակշռի պետին հետ: Այն Տամատեանի, որ գրքին հեղինակին կողմէ կ'որակուի «յաւակնոտ, ամբոխավար, գորշ մարդու մը սխրագործութիւնները»:

Այս հատորը իր բովանդակութեամբ աւելի վաւերական պիտի ըլլար ու պատմական փաստաթուղթեր պիտի պարունակէր, եթէ հեռատեսներ գտնուէին: Հաճընի ինքնապաշտպանութեան փոխ հրամանատար Արամ Կայծակի վկայութիւնը բաւական է արդէն.— «Մեզմէ ոչ մէկը կըցաւ բերել Հաճընի Կեդր. հրամանատարութեան մօտ դիզուած եւ օրը օրին արձանագրուած բազմաթիւ փաստաթուղթերէն եւ վաւերաթուղթերէն կտոր մը թուղթ»:

Այս վկայութենէն ետք շնորհակալ ըլլալու ենք հեղինակին, որ կարելին ըրած է, կարգ մը աւելորդ նիւթերու կարգին, կորուստէ փրկել նաեւ կարեւոր նիւթեր, երբ գրքին Բ. տպագրութեան կը ձեռնարկուի, որովհետեւ՝ առաջին տպագրութիւնը (1937) անխնամ եղած է:

Ինչպէս որ ծանօթ է, Հաճընի ութամսեայ հերոսամարտը տեղի ունեցաւ 1920 թուին, Մարտ-Հոկտեմբեր ամիսներուն, երբ համաձայնական բանակներու յաղթութենէն ետք, հայ ժողովուրդը սկսած էր իր վէրքերը կապել, ու լաւատես դառնալ, հակառակ 1915ի տարագրութեան ու իր սարսափներուն:

Հատորը կը պարունակէ բազմաթիւ նիւթեր.— Ազգային, քաղաքական ու պատմական տեղեկութիւններ, յուշեր, 1915-1918ի դէպքերը, ներգաղթը, Հաճընի ինքնապաշտպանութեան նախապատրաստական աշխատանքները, ականատեսի վկայութիւններ, պաշտօնական տեղեկագիրներ, Հաճընի անկումը եւ նահանջը դէպի Ատանա: Եւ այս բոլորը կը տրուին, 700 էջերէ բաղկացած, խտացած հատորի մը մէջ:

Ցաւալի է ըսել, թէ հեղինակը շատ մեծ կարեւորութիւն ընծայած է անհատներու, յաճախ կասկածելի, մտայնութեան ու վկայութեան: Մասնաւորաբար պատմական մասը, աւելի լուրջ պրպտումի կը կարօտէր: Քննադատական ոգին պակաս է ընդհանրապէս:

Այս ամփոփ տեսութիւնը պիտի փակենք Եղիշէ Դուրեան Պատրիարքի երկու վկայութիւններով, որոնց համաձայն՝ Հաճընի հերոսամարտը 20րդ դարու Նոր Վարդանանց նահատակութիւնն է, երկրորդ՝ «Ծալլեցէք Եղիշէի գիրքը եւ Հաճընի դիւցազնամարտը դրէք անոր տեղը»:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅԹ

●

Մայիս ամսուան շաբաթ երեկոյ մը, գեղեցիկ սրահի մը մէջ, ամբողջապէս լեցուն, ոգեւորութեան պատճառ մը եւ մըխիթարութիւն մըն էր տեսնել բեմին վըրայ՝ ողջ, առողջ եւ ազատ բանաստեղծ մը, որ կը մեծարուէր:

Այդ երեւոյթն էր որ մեզի տրուեցաւ տեսնել՝ բանաստեղծ Ահարոնով:

Գիտենք տխուր յոբելեանները, որոնք այլեւս պէտք է գոնէ անուն փոխեն:

Եւ, աւա՜ղ, յետ մահու կազմակերպուած յանկարծական սիրոյ եւ գովաբանութեան հանդէսները, որոնք պէտք է որ վերածուին միայն՝ երաժշտութեան եւ աղօթքի:

Վերջ ի վերջոյ, ի՞նչ կրնան ըսել մարդոց մահուան առջեւ: Կ'ըսեն թէ ան՝ էր: Բայց երբ էր, ո՞ւր էիք դուք, ո՛վ ուշացած սէրեր...

Ի՞նչու իբր'ն չըսիք որ այդպէս է...

Ցաւ ու կոծի արժանացած մեռեալի մը մէկ բարեկամին հարցուցի.— «Ողջ եղած ատենը արդեօք գիտէր որ այնքան սիրուած էր...»:

— Ոչ, ընդհակառակն կը կարծէր թէ միայն թշնամիներէ շրջապատուած էր... ի՞նչ վհատեցուցիչ խօսք:

Պէտք է այլեւս գիտնալ սիրել՝ ողջ մարդերը: Անոնց խորհիլ տալ, իրենց կեանքի ամբողջ տեւողութեան, թէ իրենց տաղանդը եւ ջանքերը կը տեսնուին թէեւ, բայց թէ խնամքով դաղտնի կը պահուին իւրաքանչիւր տեսնողին մէջ, երբեմն ահաւոր ցաւի պոռթկումներ ունենալու համար, միայն անոնց մահէն անմիջապէս վերջ:

Ինչո՞ւ ապրիլ եթէ այսպէս պիտի ըլլայ: Եթէ մահը միայն պիտի ըլլայ կեանքի մը արժէքը եւ պատճառած սէրը ժայթքեցնողը:

Երեւոյթը զարմանալի է: Բայց եւ սովորական դարձած: Ոչ մէկ արժէքաւոր ապրող գրագէտ այլեւս — մեր մէջ — կը սպասէ իր արժէքին իր լուութեան մէջ յայտնուելուն:

***

Բանաստեղծ Ահարոն, իր մենակեացի, գրեթէ անհետացածի կեանքով է որ շահեցաւ, անցեալ իրիկուն, այդ Մեծարանքի երեկոն:

Ինչպէս մեռեալները յակնարծ մեծ աղմուկով մէջտեղ կը հանուին, այնպէս ալ մէջտեղ բերուեցաւ, խորապէս մեկուսացած, գրեթէ անհետացած՝ մեծ բանաստեղծ մը:

Գրեթէ վերստին ծնունդ մը:

Եթէ Ահարոն, ուրիշ միամիտ բանաստեղծներու նման, խառնուած ըլլար մարդերուն, իր փրկութիւնը միայն մահուան մէջ կրնար գտնել: Բայց, յիսուն տարիէ ի վեր, իր իսկ կամքով, թաղուած մըն էր, դէթ անշարժացած մը:

«Ses ailes de géant l'empêchent de marcher.»

Ուրեմն արդէն կրած էր մոռացութեան խայթը իր վրայ: Եւ այդ պատճառաւ էր որ այնքան փայլուն կերպով, կրցաւ, բախտին մէկ գեղեցիկ հարուածով, պըրծիլ պատահած ընդհանուր աղէտէն, եւ տակաւին ողջ, առողջ եւ ազատ, ինքզինքը պարտադրել՝ ոգեւորուած եւ զարմացած հասարակութեան մը:

***

Կը յամառիմ՝ խորհիլ, որ ներկայացուած գրական ցանկերը կը կազմուին, զանազան պատրուակներով: Բայց երբեք ըստ արժէքներու:

Որքան գիտեմ, ատոր կենդանի ապացոյցն է՝ բանաստեղծ Ահարոնը:

Երբ եւ փչէ օր մը, տեսնուա՞ծ էր անոր անունը ցանկի մը վրայ:

Բաւական պատճառ մը չէ ըսել թէ անիկա մեկուսացած մըն էր: Թերեւս հրաժարած մը....: Իր գործերը մէջտեղն էին:

Պէտք եղաւ վերջապէս այս Մեծարանքի Երեկոյին, որպէս զի անիկա մեր տասներորդ մեծ բանաստեղծը հռչակուէր:

Եւ ինքն ալ, Ահարոնը, իր խօսքերուն մէջ, մէջտեղ բերաւ անունը Կոստան Զարեանին, ուրիշ վտարեալ մը ցանկերէն:

×

Բայց «Մեծարանքի Երեկոն» սքանչելի էր:

Ահարոնին բարձր շունչով բանաստեղծութիւնները կը սաւառնէին խոշոր սրահին ելեկտրականացած մթնոլորտին վըրայ:

Իր վեռհառնեան փանթէիսթական ոգիով գրուած «Ծառերը» կը զարմացնէին, եւ թէ՛ դէպի ետ նայիլ կուտային, եւ թէ դէպի առաջ...

Եւ տեսայ որ, երբ միջնարարին, բանաստեղծը դուրս կ'ելլէր սրահէն, խոր ժպիտով մը, անոնցմէ որոնք կուգան թեւածել դէմքերուն վրայ՝ հրաշքի մը առջեւ, երիտասարդ աղջիկներ կը թրվռային անոր շուրջը, յոյս ներշնչելով բանաստեղծներուն եւ բանաստեղծութեան:

ՄԱՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՅԱԿՈԲ կ'ըսէ Յովսէփին.

— Քանի մը գիշեր է, կինս քունին մէջ կը պոռայ «ոչ, Յովսէփ, ոչ»...

— Քանի որ «ոչ» կ'ըսէ՝ մտահոգուելու պատճառ չունիս, կը պատասխանէ Յովսէփ:

●

ԵՐԿՈՒ բարեկամներու միջեւ.

— Վերջերս, կինս բնաւ ախորժակ չունի, կ'ըսէ մէկը:

— Ընդհակառակն, իմ կնոջս ախորժակը շատ լաւ է: Ամսուան առաջին ութ օրուան ընթացքին ամբողջ ամսականս կ'ուտէ, կը յարէ երկրորդը:

ՍԻՐՏ - ՍՐՏԻ

●

Հայուն բաց վէրքը, որուն այնքան շատ խօսքը կ'ընենք մենք, անշուշտ փոխաբերաբար գործածուած ասութիւն մըն է: Բայց պիտի գար օր, երբ բաց վէրք մը պիտի կրէի ոչ միայն հոգեկան-իմացական կեանքիս մէջ, այլ նաեւ բուն իսկ մարմնիս վրայ, եւ այն ատեն պիտի գիտնայի թէ միայն երկու դիրք կրնամ բռնել անոր հանդէպ - ըմբոստացում կամ համակերպում: Փոխն ի փոխ՝ այդ միտահոս, այդ բաց վէրքը պիտի ըլլար առարկան իմ ամէնէն ուշադիր խնամքիս եւ ծայրայեղ հաճոյակատարութեանս (ինչ ողբալի բէմէնւաները), յետոյ ընդհակառակն պիտի բերուէի զայն ճզմել ուզել կատաղօրէն ու ճանկերովս խլել-հանել, վերջապէս «սպաննել» զայն առանց այլեւայլի, հոգ չէ թէ կեանքս ալ վրայ տայի զայն դաշունահարելով: Անհաւատ շունին հետ, որ կեանքս կը թունաւորէր, պիտի վարուէի երբեմն հօրս պէս, եւ երբեմն ալ նման մայրիկիս: Ճիշդ է թէ ամէն վէրք, նոյնիսկ Հայուն վէրքը, կը ճանչնայ մեղմացումի եւ սփոփանքի շրջաններ, բայց միթէ անոնք ժամանակաւոր չէ՞ն: Պատանին որ էի, պիտի ճանչնար, այդպիսի ժամանակաւոր սփոփանք մը, Ջինադաղարի շրջանին:

Դժբախտաբար հեռու էր տակաւին Ջինադաղարը, անվերջանալի էին ամիսներն ու թաւալող եղանակները, եւ մենք կ'ապրէինք յոյսովը խաղաղութեան՝ թերահաւատելով հանդերձ: Այս չի նշանակեր, թէ Թուրքին դէմ մեր դիմադրութիւնը թուլցած էր: Ընդհակառակն: Այդ դիմադրութեան մէջ դրած էինք նոյնիսկ «տէֆի» մը, որով նաեւ անխոհեմութիւններ՝ որոնք յանգած էին մատնութեան եւ խուզարկութիւններու: Սարսափս մեծ կ'ըլլար երբ Թուրքը մեր տունը կը կոխէր ցերեկ օրով: Վստահ էի թէ գիշերային խուզարկութեանց ընթացքին, գոնէ մեզ իբր գինակից պիտի ունենանք խաւարը: Բայց ինչքան տպաւորիչ բան է մութին մէջ տեսնել, հոգ չէ թէ ակնթարթի մը ընթացքին, սարսափահար եւ մահատիպ դէմք մը, որ կը փորձէ փախուստի ճամբայ մը գտնել: Գտաւ զայն: Ննջասենեակի պատուհանէն ցատկեց մեր ածխանոցին վրայ: Կոտրեց մէկ-երկու կղմինար ու կորսուեցաւ պարտէզէ պարտէզ՝ ահ ու սարսափ սփռելով հաւնոցի մը մէջ: Ես որ մարմնակրթանքին օգուտները ճանչնալով հանդերձ, քիչ մը չափազանցուած եւ աւելորդ կը նկատէի մարզիկներուն ծայրայեղ ճիգերը, առաջին անգամ ըլլալով հաստատեցի թէ մարզանքը բանի մը կրնայ ծառայել:

Փայլակ վազքի ախոյեան էր: Կեդրոնականցի այս երիտասարդը, որ բնիկ Տրապիզոնցի էր, եւ որուն ամբողջ ընտանիքը կորսուած էր, գիշերային իր մղձաւանջներուն մէջ կ'աղաղակէր ու կուլար: Արշալոյսը չծագած վերադարձաւ ան, ըսելով թէ գիշերը անցուցած էր գերեզմանատան մէջ, չկարենալով երթալ նախապէս պատրաստուած թաքստոցը: Ըսաւ նաեւ, թէ հոն, դամբաններուն ետեւ կծկտած, կորսնցուցած էր իր ատրճանակը: «Աւելի աղէկ», ըսաւ մայրս: Խնդիրը այսպէս փակուեցաւ ի մեծ գոհունակութիւն քիչ մը բոլորիս, որ մեր տան մէջ ատրճանակի մը գոյութիւնը կը նկատէինք աւելորդ եւ մահաբոյր վտանգ մը (աւելի ճիշդը՝ կը վախնայինք որ տղան անձնասպան կ'ըլլայ) իբրաւ ալ մահ մը գիս պիտի առաջնորդէր դէպի ատրճանակը:

Բայց ոչ անմիջապէս: Կրկին պիտի անցնէին շաբաթներ, պիտի թաւալէին երկար ամիսներ եւ անհամեմատօրէն պիտի մեծնար թիւը մեռեալներուն, առաջին իսկ տերեւաթափին: Այդ մահացողներէն պիտի յիշեմ միայն այն՝ որ կապ ունի պատմութեանս հետ:

Մահացողն էր շատ գեղանի յոյն աղջիկ մը, որ ճիշդ քրոջս տարիքը ունէր, տասնըվեց տարեկան, եւ որ մեռաւ թոքախտէ, այլ մանաւանդ սնունդի պակասէ: Կը յիշեմ իր անունը, Զոյի: Մեր ճիշդ մօտիկը կը բնակէր եւ կարելի է ըսել, թէ մեզ հետ մեծցած էր: Վերի սենեակի լօժիաէն (շանիշիր) նայելով յուզարկաւորութեան աղքատիկ թափօրին, մայրս աւաղեց.

— Ջավա՜լը աղջիկ, աս տարիքին երթալ ցուրտ հողերը դրկել...

Քոյրս, որ իր քովիկը կծկտած էր, ձեռքը բերնին վրայ սեղմած, մեղմիկ լալ սկսաւ, մինչ ես չէի ուզեր հեռանալ սենեակին խորէն, մերժելով նայիլ բաց դագաղին վրայ: Ցանկարծ, քոյրս դադրեցուց իր լացը եւ ինծի դառնալով ըսաւ, քիչ մը ապշահար շեշտով.

— Օ՛հ, կրնաս դալ նայիլ... հէ՛չ մեր Զոյին չէ քի... անճանաչելի եղեր է...

Քանի որ մեր Զոյին չէր, այլեւս պատճառ չկար որ չընկերանայի պզտիկ թափօրին: Կը յառաջանայինք դանդաղութեամբ, չսայթաքելու համար սալայատակի խոշոր քարերուն վրայ, ուր ճզմուած ձիւնը եղած էր սահուն: Ամէն ոք վեր առած էր իր վերարկուին օձիքը եւ կասկարմիր փէս մը տարօրինակ հակադրութիւն մը կը կազմէր ձիւնասպիտակ շրջապատին հետ: Հակառակ փափաքիս, կը նշմարէի Զոյին իր դագաղին մէջ, ամէն փողոցի անկիւնադարձին: Աղջիկը հագուեցուցած էին հարսի պէս եւ իր փոքրիկ սեւ էսֆաքբէնները կը ճաճանչէին: Կը մտածէի ուրիշ երիտասարդ եւ ընչազուրկ թոքախտաւորի մը, Պետրոս Դուրեանի վրայ, որուն կոթողին կը մօտենայինք ամէն մէկ քայլի:

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

(6 Շար.)

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ եւ օտար հասարակութիւն մը Մայիս 24ին փութացած էր Քարթիէ Լաթէնի հնագիտական սրահը, ուր տեղի կ'ունենար Օր. Մարգարիտ Բաբայեանի սանեբուն ունկնդրութիւնը :

Ժաք Տըլանոը եւ մանաւանդ Տիկին Էլէն Լաժէն, մէկ ծայրէն միւսը մատնուած էին սկսնակի սրտադողին (թրաք): Գնահատելի էր Ժիղէլ Լըկոֆրի ճիգը, բայց ան ալ ամբողջովին ազատ չէր իր մեկնաբանութեան մէջ: Մարսէլ Հավէ խղճամիտ աշխատանք տարած էր Ֆորէի սիրերգին եւ ԺԶ. դարէն հասած երգին մէջ: Օր. Գալանճեան եւ Ատրինէ Տէր - Թոմաեան յաջող էին ԺԸ. դարու երաժիշտներէն Տեփորթի յօրինած զուգերգին մէջ: Նոյնը կարելի է ըսել Տիկին Կիյմէթ Լաայի մասին, որ երգեց Մորիս Ռավելի «Շանսօն Ֆրանսէզ»ը :

Նորերէն օժտուած է Տիկին Ալպէրթին Ֆերրէն: Անն Մարի Կալին տարուէ տարի յառաջդիմութիւն կ'արձանագրէ: Յաջող էր Անտրէ Ժոլիվէի սիրերգներուն եւ Ժ. Նինի «Կրանատինա»ին մէջ:

Աշակերտուհիներէն Մարի Տէրթոմաեան Կոմիտասի «Հով արէք»ը եւ Հէնտելի « Յուլիոս Կեսար»ի եղանակը մեկնաբանեց խղճմտութեամբ: Վարդի Քէոսէեան, օժտուած ճկուն ձայնով մը, պատուով դուրս եկաւ Մոցարթի «Օրերդ»էն եւ Ֆորէի «Թիթեռնիկն ու ծաղիկը»էն: Օր. Լուսիկ Աճեմեան նուրբ եւ զգայուն էր Սաթեանի «Գիտե՞ս ինչու»ին եւ Մասէի « Թռչունը կը ճախրէ»ին մէջ :

Օր. Աննի Պեքեր, որ երգեց Զայքովսքիէն եւ ԺԵ. դարէն սիրերգ մը, ինչպէս անցեալ տարի, այս անգամ եւս իր դաշն ու սրտագրաւ ձայնով խոր տպաւորութիւն թողուց ներկաներուն վրայ :

Օր. Ալիէթ Պայար Քալտարայի «Արիէթթա»ն եւ Ֆորէի «Զկնորսին երգը » դայլայլեց խոր թախծութեամբ: Տիկին Ժոզէթ Նորտման մասնաւորաբար փայլեցաւ Լէօն Ալկազիի հեղինակած հրէական մէկ «Ֆանթէզի»ին մէջ :

Օր. Ալպերթին Համեր օրուան յայտնութիւնը եղաւ: Նախ երգեց Պեր - Կէօրէն քանի մը կտորներ (հեղինակուհիին ընկերակցութեամբ), յետոյ Մոցարթէն եւ Շուպերթէն ու վերջապէս «Քոնթ տ'Օֆման» զուգերգը, ընկերակցութեամբ Մարսէլ Հավէի :

Դաշնակահար Ժան Ժաք Փենչօ, Լէօն Ալկազի ու վերջապէս երիտասարդ արտասանող Սարգիս Պօղոսեան իրենց մասնակցութիւնը բերին այս յիշատակելի երեկոյթին: Վաստակաւոր երաժշտագիտուհին արժանացաւ ժողովուրդին ջերմ գնահատանքին :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՆԻՔՈՍ ՔԱԶԱՆԴԶԱՔԻԻ ՆՈՐ ՎԷՊԸ

Յոյն վիպասան Նիքոս Քազանծաքիի օրուն «Քրիստոս վերախաչեալ » վէպը, ինչպէս գրած էինք, վերջերս չարժանկարի վերածուեցաւ «Ան, որ պէտք է մեռնի» անունին տակ, այժմ հանդէս կուգայ նոր գլուխ գործոցով մը — «Աոխզայի Թըչուառը» :

Գրքին հերոսը Ասիզայի Սբ. Ֆրանսուան է, որուն կեանքն ու սուրբ վարքը կը նկարագրուին իր անբաժանելի ընկերոջ՝ Հայր Լէօնի բերնով :

Քազանծաքիի այս նոր գիրքը կարելի է անվարան նկատել. գլուխ գործոց, որովհետեւ նիւթին գեղեցկութեան միացուցած է բնական բայց նոյնքան բանաստեղծական արտայայտութեան մը հմայքը :

« Բոլոր տերեւները զուարթ կը խնդան, որովհետեւ Աստուած անձրեւի վերածուած, աշխարհի վրայ կը տեղայ: Ի՛նչ անուշութիւն, տէ՛ր Աստուած, ի՛նչ երջանկութիւն :

Ինչքան հաճելի է երբ անձրեւն ու հողը, ծառերուն ու հողին հոտը կը նոյնանան մարդու սրտին հետ: Իրականին մէջ, մարդ հողէ չինուած է. ահա թէ ինչու, հողին նման, այնքան կ'ուրախանայ երբ իր վրայ կը զգայ գարնանային այս հանդարտ ու չոյող անձրեւը »... :

Բանաստեղծական հեւքով թրթռացող էջերը կը յաջորդեն իրարու. բայց այնքան իրական, այնքան աննենգ, որ ընթերցողին սիրտն ալ կարծէք կը նոյնանայ գրքէն բխող բանաստեղծութեան հետ :

ԱԼԵՔՍ ՄՆԱԿԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԻԼԱՆ.— Ալեքս Մնակեանի նուագահանդէսին յաջողութիւնը մեզի համար անակնկալ չէր, քանի որ իտալական ձայնասփիւռէն լսում էինք իր նուագը, որով երաժշտանոցի չորրորդ դասարանի քննութեանց մասնակցողների մէջ կը ստանար յաջողագոյն աշակերտի մրցանակը : Անցեալ երեկոյ, սակայն, երբ Մնակեան մեզի ներկայացաւ Հայ Տան մէջ, այնպիսի ինքնավստահ եւ հասուն արուեստագէտի թուիչքով, մեզի համար իսկապէս անըսպասելի էր եւ ոգեւորիչ:

Հազիւ 19 տարեկան Լիբանանի հայ գաղութէն այս պատուական երիտասարդը հազուագիւտ եղանակ ունի նուագածութեան. Ֆիզարմօնիքան իր մատներուն տակ կը փոխուի երբեմն խորհրդաւոր եւ աղերսող օրկի եւ երբեմն ալ փաղաքշող ջութակի: Պէտի չմոռանամ երբեք պատանի արուեստագէտին հոյակապ փրէլիւտիօն (Ատամօ Վօլփի): Կարծում եմ որ աւելի լաւ կարելի չէր մեկնաբանել այդ դժուարին նուագը: Սքանչելի էր նաեւ Ա. Խաչատրեանի համբաւաւոր Գայանէ Պալէթը, ինչպէս նաեւ անգուգական Սպեն - դիարեանի Ենզելին :

Ունկնդիրների ոգեւորութիւնը չատ աչքառու էր, երկարատեւ ծափահարութիւնները կրկնակի բեմ էին հրաւիրում նրան խնդրելով կրկնել: Մնակեանը մեր կարծիքով ծնեալ տաղանդ է եւ հետեւաբար իր ապագան վստահօրէն փայլուն :

Լիւսի Սեւումեան Արզումանեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

« ՈԴԻՍԱԿԱՆ »Ը

Երեւանի մէջ առաջին անգամ ըլլալով, ժողովրդական արուեստագէտ Սուրէն Քոչարեան արուեստասէր հասարակութեան ներկայացած է Հոմերոսի «Ոդիսական»ին ընթերցումով: Այս առթիւ, Երեւանի « Սովետական Գրականութիւն » ամսագիրը տպած է խումբ մը ռուս բանասէրներու եւ համալսարանի փրոֆէսէօրներու կարծիքը Սուրէն Քոչարեանի ներկայացուցած «Ոդիսական»ին մասին :

Սուրէն Քոչարեանը մեզի ցոյց տուաւ գրական իր նոր յօրինումը՝ Հոմերոսի « Ոդիսական»ը: Ան այդ գործին մօտեցած է համաշխարհային դասական գլուխ - գործոցներու վրայ կատարած փորձերով հարստացած, ինչպէս՝ «Շեհերազատ », « Սասունցի Դաւիթ», «Տեքամերոն», « Ընձենաւոր », նաեւ Շէյքսփիրի եւ Թոլըսթոյի երկերը: Այս բոլոր հեղինակութիւնները հետամուտ են նոյն խնդրին — գովերգել մարդը, ժողովուրդը, անոր երազներն ու բարի կամքը, հզօրութիւնն ու վեհութիւնը, անոր ձգտումը դէպի բարին եւ անելութիւնը՝ չարի հանդէպ: Պատահական չէ անշուշտ, որ համաշխարհային մշակոյթի գանձարանին մէջ որպէս անթառամ կոթող կը փայլին այն ստեղծագործութիւնները, որոնց մէջ ժողովրդական հանճարը ամէնէն աւելի վառ կերպով դրսեւորած է ինքն իրեն :

Հելլէններու դիւցազներգական ստեղծագործութիւնները, որոնք Եւրոպայի մէջ ամէնէն հիներն են ու կը վերագրուին Հոմերոսին — «Իլիական»ն ու «Ոդիսական»ը — երեք հազարէ աւելի տարիներէ ի վեր անընդհատ հիացմունք պատճառած են ժողովուրդներուն՝ իրենց կատարելութեամբ. միաժամանակ դարձած են այն անսպառ աղբիւրը, որմէ առատօրէն օգտուած են Արեւմուտքի մշակոյթն ու արուեստը :

Բելինսկին կ'ըսէր՝ «Ոդիսականը, յունական ազգային ստեղծագործութիւն ըլլալով հանդերձ, կը պատկանի բովանդակ մարդկութեան», իսկ Գողոլ կ'ըսէր «Ոդիսականը պիտի դառնայ համաժողովրդական ընթերցանութեան նիւթ »:

Վերջին տարիներուն ռուսերէն լեզուով լոյս տեսան «Ոդիսական»ի մի քանի հրատարակութիւններ եւ կատարուեցան երկու նոր թարգմանութիւններ: Սակայն Հոմերոսի դիւցազներգութիւնը տարածելու, ժողովրդականացնելու գործին մէջ մեծ խոչընդոտ է անոր ծաւալը, որ յաճախ կը վախցնէ պարզ ընթերցողը: Դժուարութիւն է նաեւ երկին ինքնատիպ ոճը, գործող անձերուն մեծ թիւը, գործողութեան երկու գծի վրայ — աստուածային եւ մարդկային — զարգացումը, եւն.:

Աշխարհի բոլոր լեզուներով թարգմանուած «Ոդիսական»ը աւելի մատչելի դարձնելու նպատակով յաճախ հրատարակուած է որպէս արձակ վերապատում :

Բայց ահա մեր առջեւ է Սուրէն Քոչարեանի վերծանումը: Ան բոլորովին նոր ձեւով մօտեցած է այս խիստ դժուարին խնդրին լուծման-համաշխարհային գրականութեան այս զմայլելի կոթողին ամէնէն հիմնականն ու էականը տալ, ոչ թէ հատուածներով կամ առանձին երգերով, այլ միասնական ու համեմատաբար ամբողջական դասաւորումով, պահելով Հոմերոսի ինքնատիպ լեզուն, պատկերները, համեմատութիւններու ամբողջ ճոխութիւնը :

Սուրէն Քոչարեանը իր աշխատանքին մէջ հետեւած է ռափսոդի (որ հին յունարէնի մէջ կը նշանակէ «երգ չարահիւսող») մեթոտին: Ռափսոդը այն անձն էր, որ տօնահանդէսներու մէջ երգեր կը յօրինէր այս կամ այն դէպքին մասին՝ չեշտը դնելով իր կարծիքով ամէնէն աւելի կարեւոր նշանակութիւն ունեցող դրուագներուն վըրայ: Այս ձեւով, Ս. Քոչարեան յաջողած է առաւելագոյն իրապաշտութեամբ ներկայացնել Հոմերոսի անմահ երկը :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՏԱՍՆԸՀԻՆԳՕՐԵԱԿԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Յունիս 5ին պիտի սկսի Ֆրանսական չարժանկարի տասնըհինգօրեակը, որուն նպատակն է զարկ տալ Ֆրանսական չարժանկարի ճարտարարուեստին: Հաշուեուած է, որ հակառակ արտաքին երեւոյթներուն, չարժանկարի ճարտարարուեստը մեծ վտանգի մատնուած է Ֆրանսայի մէջ, քանի որ ընդհանուր բնակչութեան միայն տասը առ հարիւրը կը յաճախէ չարժանկարի սրահները. մինչ Եւրոպայի մնացեալ բոլոր երկիրներուն մէջ այդ համեմատութիւնը չատ աւելի բարձր է:

Երբ «չարժանկար» կ'ըսուի, ժողովուրդին չատ մը խաւերը կը մտածեն միայն դերասանուհիներու արտառոցութեանց, զգայացունց գայթակղութեանց եւ ասոնց հետ կապուած ըսի - ըսաներու մասին : Մինչդեռ հազարաւոր մարդիկ կան, որոնք մութին մէջ մնացած, կ'ապրին չարժանկարին մակարդակը բարձրացնելու համար եւ չարժանկարին չնորհիւ: Այս անձերն են ահա որ նախաձեռնած են «չարժանկարի տասնըհինգօրեակին», որուն ընթացքին պիտի կազմակերպուին ցուցահանդէսներ, ցուցափեղկերու մրցումներ, եւայլն: Շարժանկարի սրահներն ալ այս առթիւ պիտի ցուցադրեն իրենց ցանկերուն վրայ նախատեսուած չարժապատկերներէն լաւագոյնները: Տասնըհինգօրեակը այս ձեւով պիտի վերածուի տեսակ մը փառատօնի :

«ՅԱՌԱՋ» ԻԹԵՐԹՕՆԸ (55)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Երբ իմացուցին իրեն թէ Բուղա վերցուց բանակը եւ ելաւ ի Խլաթայ երթալու ձմեռելու Դուին, ինքն էլ պատրաստութիւն տեսաւ իրեն հետեւելու եւ երթալու Խլաթ իր առաջադրութիւնը ի գլուխ հանելու :

Խլաթ այն ժամանակ Վասպուրականի գեղեցիկ մէկ քաղաքն էր. ծառախիտ պարտէզներէ չրջապատեալ, իւր պտուղները միշտ անուշահամ, միշտ գեղեցիկ, հռչակաւոր էր բոլոր Հայաստան. իւր դիրքը Վանայ ծովուն վրայ էր տարածեալ վերուստ ի վայր, իւր ամուր բերդը, աչտարակօք ամրացեալ, եկեղեցիներուն գմբէթները բարձրաբերձ, վաճառանոցներն հարուստ, դարձեալ նոյն վայրկենին երբ ամբողջ Հայաստան ոտնակոխ կը լինէր, նա միայն նիւթական կորուստ չունենալով, բացի մայր եկեղեցւոյն որ մզկիթ էր դարձեր, չէն եւ փարթամ կերպարանք ունէր. Տաճիկը Տարօնոյ եւ Վասպուրականի աւարը հոն էր լցուցեր, եւ առեւտուրը լաւ վիճակի մէջ էր: Ուստի, երբ բանակը վերցուց Բուղա Դուին երթալու, բնակիչքը չատ գոհ չեղան, ոչ միայն որ մեծ բռնաւորին եւ զօրաց հեռանալով առեւտուրը պիտի պակսէր, այլ մանաւանդ որ նորա հեռանալով անհամար փոքրիկ բռնաւորք մէջտեղ պիտի ելնէին, ինչպէս միշտ սովորութիւն է, եւ այս փորձով գիտէին Խլաթեցիք. ուստի քանի որ զօրաց թիւը կը պակսէր, վաճառական մարդն էլ իւր կրպակը կանուխ կը գոցէր եւ իր պարտէզներու մէջ ծածկուած տունը կը հեռանար:

Ինչպէս սովորութիւն եղած է միշտ աբեւելքի մէջ, թագաւոր կամ զօրավար երբ կ'ելնէ ճանապարհ, նշան է երթալու ամէնուն, այնպէս եւ Բուղայի ելնելէն վերջ, դիւանապետը նաեւ իւր թղթերը կաշեայ պարկերու մէջ կը զետեղէր եւ կը պատրաստուէր իւր տիրոջ ետեւէն ելնելու երկրորդ օրը: Ինք Խլաթ քաղաքէն դուրս պարտէզներու մէջ ամարանոց մը կը բնակէր, բնակարան իշխանազուն հայու, որ պատերազմի իրաւունք իրեն վիճակեցուցեր էր, ուստի դիւանապետը որուն Միրզա Հասան անուն կուտային, իւր բոլոր պատրաստութիւնքը տեսած առաջին քաղցր քունը կը քնէր, իմացաւ որ մէկը գինքը կը դրդէր զգուշութեամբ. կարծելով թէ ծառան գինք կ'արթնցնէ՝ սկսաւ սաստել որ հեռանայ եւ թողու հանգիստ քնել: Բայց տեսնելով որ աղատում չկայ, աչքերը բացաւ եւ զարմանքով նայեցաւ որ ծառային տեղ միջահասակ, լայնալանջ, մեծագլուխ մարդ մը գլխուն վերեւը կեցեր էր, որուն սեւ եւ փայլուն մազերը ուսը կը հասնէին, եւ երկու աչք ունէր սլաքի նման, եւ որուն ժպիտը հեղնութեան կերպարանք ունէր քան թէ ծիծաղի. այս օտար մարդը երբ գլխուն վրայ տեսաւ Միրզա Հասան, սոսկալով ձեռքը երկնցուց դէպի դաշոյնը որ բարձին քովն էր, որպէսզի ինքզինք պաշտպանէ. իսկ մարդը առանց խօսելու ձեռքը նորա դաստակին վրայ դրաւ եւ այնպէս սեղմեց որ ոչ միայն ձեռքը կարկամեցաւ, այլ ցաւէն չդիմանալով սկսաւ աղաղակել: Իր անծանօթը իւր լայն ձեռքը բերնին վրայ դնելով կամաց եւ հանդարտ ձայնով.

— Ամօթ է, Միրզա Հասան, քեզի այդպէս տղու նման կանչուըռտել, ըսաւ. դու դրագէտ եւ ուսումնական մարդ ես, ի՞նչ կ'ըսեն քու ծառաներդ, երբ պատմես թէ ձեռքդ փոքր մը սղմելուն չդիմանալուն այդպէս ողորմուկ ձայն կը հանես:

Իսկ Միրզա Հասան տեսնելով թէ մարդն անուշ կերպով կը խօսի եւ իւր ծառաներուն խօսքը կ'ընէ, որ դուրսն են, սկսաւ ձայնը բարձրացնել.

— Անհաւա՛տ չուն, որ աւազակ հայու մը կը նմանիս, չե՞ս վախեր որ ետքը ի՞նչ կը լինի քու վիճակդ, դու չե՞ս մտածեր թէ ես ո՞վ եմ, թէ իմ տէրս Բուղա ի՛նչ մարդ է:

— Նախ՝ պէտք է գիտնաս որ նախատական բառ պէտք չէ գործածես եւ թէ քու ծառաներէդ նոքա միայն կենդանի են որ խելօք վարուեցան եւ անձնատուր եղան. ուստի դու էլ պէտք է խելօք լինիս, երկրորդ՝ պէտք է գիտնաս թէ հայ աւազակ միշտ քիչ հանդիպած է աշխարհքիս վրայ քան թէ իրեն դրացի ազգաց մէջ, երրորդ՝ թէ ես կենացս մէջ երկիւղ ըսուած բանը չեմ գիտեր թէ ի՛նչ է եւ նոյն քու Բուղայէդ նաեւ չեմ վախել:

— Բայց ի՞նչ կ'ուզես դու ինձմէ, գի՞ս էլ սպաննել կ'ուզես ծառաներուս պէս:

— Ո՛չ երբեք, ես անզէն մարդ չեմ սպաններ:

— Ոսկի՞ կ'ուզես, ահա՛, ըսաւ եւ բարձին տակէն քսակ մը հանեց երկնցուց Միրզա Հասան ձեռքերը դողալով:

— Ոչ ոսկի եւ ոչ ալ արծաթ, իմ ուզածս ուրիշ բան է:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

տերէս, որ այժմ Պաղտատ կը գտնուի, Իրաքի վարչապետին հետ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ, որուն ընթացքին քննեցին Միջին եւ Մերձաւոր Արեւելքի հրատապ հարցերը: Մենտերէս տեսակցեցաւ նաեւ Պաղտատի անգլիական դեսպանին հետ:

ԻՏԱԼԻՈՅ Քրիստոնեայ - Դեմոկրատ կուսակցութեան ղեկավարները ճնշում կը բանեցնեն իրենց կուսակցութեան պատկանող վարչապետ Ծոլիի վրայ, որ հրաժարի: Այս ներքին պայքարը կը սկսի այնպիսի պահու մը, երբ Ծերակոյտին մէջ պիտի քննուէր վստահութեան հարցը:

ԼԵՀԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ առեւտրական կարեւոր համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի յառաջիկայ երեքշաբթի օր՝ Ուաշինկթընի մէջ: Բանակցութիւնները սկսած էին Փետրուար 26ին: Այս համաձայնութիւնը կը նախատեսէ 15 միլիոն տոլարի ամերիկեան վարկ մը Լեհաստանի, Լեհաստանի մէջ ազգայնացուած ամերիկեան ստացուածքներուն մասին կարգադրութիւն մը, եւ այլ առեւտրական հարցեր:

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ ստացուած լուրի մը համաձայն, Յորդանան Անգլիայէն խնդրած է մէկ միլիոն անգլիական ոսկիի օգնութիւն մը: Միւս կողմէ, Յորդանան չորս միլիոն 250 հազար ոսկի պարտք ունի Անգլիոյ. առաջին վճարումը, որ պիտի կատարուէր այս օրերուս, յետաձգուած է ուրիշ թուականի մը:

ԱՆԳԼԻՈՅ Պատերազմական նախարարը, Տընքան Սէնտս, Փարիզ հասաւ, ուր կարեւոր խորհրդակցութիւններ պիտի ունենայ Դաշնակից եւ ֆրանսական բանակներու պետերուն հետ:

ՂԱՆԱՅԻ նորաստեղծ հանրապետութեան մայրաքաղաքին, Աքրայի մէջ, ժողովուրդը ցոյցեր կազմակերպեց վարչապետին ու կառավարութեան դէմ: Ելմտական նախարարը, ժողովուրդը հանդարտեցնելու համար, յայտարարեց թէ սըխալներ գործած են, բայց պէտք է ժամանակ տրուի իրենց, որ սրբագրեն զանոնք:

ՆԱԽԱԳԱՀ Այզընհաուըր անձնական նամակ մը ղրկելով նախագահ Քոթիի, յոյս կը յայտնէ թէ այս վերջինին յետաձգուած այցելութիւնը պիտի իրականանայ կարելի եղածին չափ շուտով: Իսկ նախագահ Քոթի պատասխանած է ցաւ յայտնելով, որ կամքէ անկախ պատճառներով ընտրպուեցաւ յետաձգել երկու երկիրներուն բարեկամութեան համար օգտակար նկատած իր այդ ճամբորդութիւնը:

ԵՐԿՐՈՐԴ աշխարհամարտին վերջաւորութեան, 1945ին, գերման սպայ մը Իտալիոյ Քոմօ լիճին մէջ նետած էր ձոյլ ոսկիով, թանկագին քարերով եւ օտար հազուագիւտ դրամանիշերով լեցուն երկու պայուսակներ: Իտալական ոստիկանութիւնը յաջողած է ճշդել թէ պայուսակները լիճին ճիշդ ո՞ր տեղը նետուած էին:

ՎԱՐԴՕ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ անուն հայ մը, Փարիզի 9րդ թաղամասին սրճարաններէն մէկուն մէջ սպաննուեցաւ անծանօթի մը կողմէ: Ոստիկանութիւնը տակաւին չէ կրցած ճշդել ոճրին բուն պատճառները:

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ պատուիրակութիւն մը Հռոմ հասաւ՝ առեւտրական նոր համաձայնութիւն մը կնքելու համար: Նախկին համաձայնութիւնը չէր համապատասխաներ երկու երկիրներու ներկայ յարաբերութեանց:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները ի նպաստ եկեղեցւոյ շինութեան.— Գրիգոր Փափազեանի ամուսնութեան առթիւ եղած են հետեւեալ նուէրները.— Մարսէյլէն Պ. Յակոբ Փափազեան, Պորտոյէն Պ. Կարպիս Դաւիթեան, Օր. Արփինէ Փափազեան հինգ հազարական ֆրանք:

Տիկին Էֆթիկ Գազանճեան իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ 2000 ֆրանք: Տիկին Համեստուհի Առաքելեան ուխտի մը առթիւ հինգ հազար ֆրանք: Պ. Յարութիւն Կէօկիւշեան իր անուան տօնախմբութեան առթիւ 500 ֆրանք:

ՃՇԴՈՒՄ.— Պ. Սարգիս Քերոբեանի նուիրած երկու հազար ֆրանքը չէ նուիրուած փոխան ծաղկեպսակի հանգուցեալ Մակարեանի մահուան առթիւ, այլ նպատակի մը համար է:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Սալոն Ալհամպրա, 340 Պուլվ. Շավ, Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանին բոլոր քոյր մասնաճիւղերուն:

Կը նախագահէ ընկ. ՇԱՒԱՐՇ ԹԱՇՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Օր. Մ. Մարկոսեան (դաշնակ), Օր. Արզումանեան (երգ):

Հայկական պարեր՝ Պոմոնի Նոր Սերունդի կողմէ: Հաճելի անակնկալներ:

Կէս գիշերէ վերջ եւրոպական պար անուանի նուագախումբ

HENRI ROMAN et SES CHANTEURS

Ծովս պիւֆէ մատչելի գիներով:

Մուտքը ծախսերու մասնակցութեամբ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Յ. Թաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Զ. Զաքարեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կ. Օսմանջեան եւ զաւակները, Տիկին Մ. Վասէօր եւ զաւակը շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, գրաւոր, հեռագրով, ծաղկեպսակով, կամ փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի մօր Այրի Տիկին Մառի Օսմանջեանի (ծնեալ Սուլթանեան, 76 տարեկան) մահուան առթիւ:

***

Տէր եւ Տիկին Սերովբէ Գոփարանեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ Մարգարեան, Սէրճանեան ընտանիքները իրենց շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք իրեց ցաւակցութիւնները յայտնեցին իրենց ողբացեալ մօր, մեծ մօր եւ ազգականին Այրի Տիկին Գեղեցիկ - Մարիամ Մարգարեանի մահուան առթիւ:

●

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Տէր եւ Տիկին Սարգիս Տուլթլուեան, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Փափազեան ինչպէս նաեւ Գարակէօզեան ընտանիքը իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն, բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, գրաւոր կամ բարենպատակ միութիւններու նուէրներով մասնակից եղան իրենց ողբ. մօր, քրոջ, քենիին եւ քեռկնոջ՝ Այրի Տիկին Սիրանոյշ Տուլթլուեանի կսկծալի մահուան սուգին:

●

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Սարգիս Թորոսեանէ հազար ֆրանք, եկեղեցւոյս պայծառութեան եւ երկու հազար ֆր. Մշակութային տան ֆոնտին համար, Տիկին Արաքսի Տ. Նազարէթեանի (ծնեալ Թորոսեան) մահուան քառասունքին առթիւ: Գումարը ըստանալ «Յառաջ»ի խմբագրութենէն:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը Յունիս 30ին, որուն կը յաջորդէ դաշտահանդէսը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, րիւ Տիւնուար, Անարատ Յղութեան սրահը:

Պիտի խօսի Մերձ. Արեւելքէն ժամանած ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն տեղւոյն վրայ:

ՊԱՆԵԷՕ - ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին:

•

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սերաստիոյ Մուրատ Ուս. Կեդր. վարչութիւնը կուգայ իր խոր ցաւակցութիւնը յայտնել, իր ժրաջան անդամ Պ. Քերովբէ Պօյաճեանին՝ իր կնոջ մահուան առթիւ:

× Տէր եւ Տիկին Մինասեաններ Տիկին Պօյաճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն Միութեանս: Շնորհակալութիւններ: Միութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ Տէր եւ Տիկին Հայրէշեաններէ 2000 ֆրանք:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Մարսէյլէն Եսթեր Գրիգորեան իր մօրեղբօր Ս. Պօյաճեանի աղջկան Արաքսիի (Շիքակօ) ամուսնութեան առթիւ կը նուիրէ հազար ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման եւ երկու հազար ֆր. Հայ Մշակոյթի Տան:

Մերկեր Սուքիասեան հազար ֆր. կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի Տան փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Արաքսի Տէր Նազարէթեանի մահուան առթիւ:

Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ Քրիստափոր ենթակոմիտէն երկու հազար ֆր. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան՝ Տիկին Շաքէ Տէր-Ստէփանեանի մահուան առթիւ:

●

Մկրտիչ Պարսամեանի յոբելեանին առթիւ Այրի Տիկին Արշալոյս Հ. Սարգիսեան երեք հազար ֆր. կը նուիրէ յոբելեարին անտիպ գործերու հրատարակութեան: Ստանալ խմբագրութենէս:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Րեժան: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայութեամբ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻ հաղորդումները ամէն կիրակի ժամը 16.30ին, 25, 31 եւ 41 մեթր կարճ ալիք:

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

կազմակերպուած ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԵՒ ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ԿՈՂՄԷ

Հոգեգալուստի տօնին առթիւ 9 եւ 10 Յունիս, կիրակի եւ երկուշաբթի, ժամը 14ին, Գոտէր դաշտին վրայ կը մասնակցին ութը մարզական միութիւններ Ալֆորվիլի մարզականը, Լիոն - Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Սէն Շարլ, Սէնթ Անթուան, Սէն Ժերոմ, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Արծիւը, եւ Արծիւ Մարզականի եւ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խառն խումբերը:

Բաժակները նուիրած են CHAUSSURES MARIK

Պ. ՔԱԼՏԱՐՃԸ (Արծիւի պատուոյ նախագահը) եւ ՌԱՖՖԻ ՆԱԶԱՐԵԱՆ (Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի փոխ-նախագահը)

ԾԱՆՕԹ.— Անհել թիւ 15 հանրակառքը կառքըալատեղին եւ իջնել Գոտէրի մարզադաշտը:

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒՆԻՍ
MARDI 4 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7897 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3708

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Խանդավառ եւ հաւատաւոր, անկախութեան տենչը իր հոգւոյն, ազատութեան կրակը սրտին՝ յուսալից եւ խանդավառ, այսպէս էր եկած ողջ հայութիւնը լեցնել 6րդ Թաղապետարանի շքեղ սրահները շաբաթ գիշեր :

Գօտեպնդուած՝ իր փառաւոր անցեալով, գիտակից՝ իր ազգային սրբութեանց, փութացած էր անգամ մը եւս ոգեկոչելու Արամներու յիշատակը եւ պանծացնելու 1918ի Մայիսեան անկախութեան փառատօնը :

Եկած էր արժանավայել տուրքը տալու իր անմահ հերոսներուն եւ անթիւ նահատակներուն որոնք ռահվիրաները եղած էին իր դարաւոր երազներու իրականացման :

Եկած էին ոչ միայն հայ ժողովուրդը, այլեւ կովկասեան բոլոր ազգերու ներկայացուցիչները :

Օրուան նախագահ ընկեր Հ. Սամուէլ հանդէսը բացաւ հետեւեալ խօսքերով :

« Հայոց ժամանակակից պատմութեան ամէնէն յիշատակելի եւ անմոռանալի օրուան՝ Մայիս 28ի 39րդ տարեդարձն է որ կը տօնենք այս գիշեր : 1915ի Մեծ Եղեռնը հայ ազգի խաչելութիւնն էր : Թշնամին անհուն գերեզմաննոցի մը վերածելէ վերջ Թրքահայաստանը ոճրային ծրագիրը յղացած էր ամբողջովին թաղելու հայ ժողովուրդը, միանգամընդմիշտ ձերբազատուելու համար հայկական դատէն : Մահու եւ կենաց կռիւ էր :

« Սահմանէն անդին՝ ճակատագրական վայրկեանին հայը դիւցազնական գրոհով մը ցոյց տուաւ իր ապրելու կամքը : Անմիաբան կոչուածը՝ իր համայն Հայոց կաթողիկոսով, եպիսկոպոսներով եւ վարդապետներով, կամաւորական գունդերը իրենց բոլոր մարտիկներով՝ տեղացի թէ գաղթական, Դաշնակցական թէ Հնչակեան, մեր քոյրերն ու մայրերը, նոյնիսկ անչափահաս զաւակները մէկ - սիրտ մէկ հոգի բոլորուեցան մեր յեղափոխական վարիչներուն մեր անձնուրաց զօրավարներուն եւ խմբապետներուն, ազատութեան եւ անկախութեան նուիրական դրօշին շուրջ եւ կուրծք տուին տասնապատիկ աւելի ուժ ներկայացնող թշնամի կանոնաւոր բանակին : Մեր մարտիկները կռուեցան առիւծի պէս : Վէհիպ փաշայի Մէհմէտճիքները մազ մնացած էր որ բռնէին նահանջի ճամբան՝ իրենց շունչը խրգրում առնելու համար :

« Այդ բախտորոշ եւ ճակատագրական վայրկեանին, հայ ժողովուրդը գիտցաւ օրհասական ճակատամարտներ մղել պարտադրելով Ազատ եւ Անկախ Հայաստան : Առանց Մայիսեան այդ կռիւներուն, մենք մեր երազներուն մէջ իսկ չէինք կրնար ունենալ անկախ հայրենիք :

« Այսօրուան կոչիկը պարտաւոր ենք « Մայիս 28»ին, որ կը պատկանի ամբողջ հայ ժողովուրդին : Մեր միլիոնաւոր նահատակներու արեան գինով է որ վեց դար վերջ վերստացանք մեր անկախութիւնը :

« Այսօր եթէ Դաշնակցութիւնն է, որ կը տօնէ անկախութեան տարեդարձը հայրենաբաղձ ու ազատատենչ ժողովուրդին հետ, պատճառն այն է որ 67 տարուան փառաւոր անցեալ ունեցող այս մեծ կազմակերպութիւնը տէր կանգնած է հայկական դատին, եւ իր ծրագրին առաջին կէտը դարձուցած է հայրենիքի ազատութիւնը եւ ուխտած է մնալ միշտ հայ ժողովուրդի կողքին, մինչեւ որ իրականանայ միացեալ եւ անկախ Հայաստանը :

« Այս հանդիսաւոր օրուան առթիւ մեր մտածումները կ'երթան բոլոր այն հերոսներուն, մարտիկներուն եւ նահատակներուն, որոնք իրենց թանկագին արիւնը տուին, որպէսզի ազատ ապրի հայ ժողովուրդը : Փառք ու պատիւ բոլորին, յարգանք անոնց անմահ յիշատակին» :

Բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօս ընկեր Մինաս Թէօլէօլեան, խօսելով հրմտալից ճառ մը. —

«Մանօթ են ձեզի պատմական այն իրադարձութիւնները, որոնք յանգեցան 1918ի Մայիսեան արշալոյսին : Թշնամին կ'առաջադրէր ազգովին բնաջնջել մեզ. Վէհիպ փաշայի Գ. զօրաբանակը «մեր դրանն էր»՝ ինչպէս Անիպալը : Բայց հայութիւնը, միակամ եւ վճռական, պատմութեան եւ առհաւական մեր ծառացումներուն ճամբով, կրցաւ գոյութեան կռիւ մը վերածել ազատութեան եւ անկախութեան փառքի : Հրաշք էր, ինչ որ տեղի ունեցաւ մօտ քառասուն տարի առաջ, երբ 451ի ոգին անգամ մը եւս կոթողեցաւ մեր բիւրաւոր մարտիկներու մահուան եւ կեանքի պայքարին մէջ, ու տուաւ այս ժողովուրդին՝ ազգային եւ քաղաքական պատմական նուաճումի մը նոր փառքը, — Սե'ւը, որուն վրայ մենք կը հիմնենք, այսօր, ներկայի ու վաղուան մեր բոլոր սրբազան ձգտումները :

Ընկեր Մինաս Թէօլէօլեան ապա վերլուծեց 28 Մայիս 1918ի գաղափարական իմաստը, ու այդ ըմբռնումին մէջ գտաւ հայ ժողովուրդի յաւիտենութեան գաղտնիքը :

Բանախօսը եզրակացուց, թէ Հայկ.Դատին վրայ գետեղուած երկու գամբանաքարերը, — խորհրդային եւ թրքական, չեն կրնար յաւիտենական չքացման դատապարտել հայ ժողովուրդի ազատութեան, անկախութեան եւ միացեալ հայրենիքի խտէալը, եւ թէ պիտի գայ ի վերջոյ նուիրական այն օրը, երբ Մասիսը՝ վեհափառ ու ալեհեր, խօսք պիտի ուղղէ. այս անգամ խորհ. բռնատէրերուն եւ պիտի ըսէ .

— « Հերթը մի պահ քոնն է հիմա,

« Դու էլ նայիր սէգ ճակատին, ու անցի'ր» :

Խօսք առաւ Յովիկ Եղիազարեան որու ոգեւորիչ ճառը հետեւեալ կերպով կարելի է խտացնել :

« Կը յիշեմ ականատես բանաստեղծին այն խօսը թէ «Հայ ժողովուրդը. մի հոգի, մի շունչ դարձած կռւում էր թշնամիին դէմ», ահա խտացեալ իմաստը Մայիս 28ի աքտին : Հայու աննման ուժին, միացեալ եւ հաւաքական պայքարին շնորհիւ էր որ մենք երազը դարձուցինք իրականութեան :

« Այսօր 39 տարիներ յետոյ կրնա՞նք ըսել որ նոյն ոգին կը շարունակուի, աւա՜ղ, մենք ականատես կ'ըլլանք յաճախ վէճերու եւ անհամաձայնութեանց : Կը տեսնուին հաւատքի թուլացման եւ ուրացման նշաններ կարգ մը խմբակցութեանց մօտ, այդպիսիներուն կը պատասխանենք Խրիմեան Հայրիկի հետեւեալ բառերով «Որքան ժամանակ չեն իրականացած մեր ժողովուրդի պահանջները, մենք պիտի պայքարինք մեր երկրի բոլոր տեսակի թշնամիներու դէմ » :

« Հայ երիտասարդներ այսօր մեզի համար ուխտի օր մը պէտք է ըլլայ, ուխտի օր մը մեր բոլոր ճիգերը ի մի հաւաքելու որպէսզի այս ժողովուրդը տիրանայ կրկին իր ազատութեան : »

Ապա ընկեր Յովիկ Ֆրանսերէնով խօսեցաւ կուռ ճառ մը հետեւեալ բովանդակութեամբ . —

« Երեք գլխաւոր ազդակներ՝ գաղափար, պայքարի արդարութիւն եւ հաւաքական ճիգ պատճառ պիտի դառնային որ արձանագրուի մեր պատմութեան մէջ ազատ եւ անկախ Հայաստանի մը ստեղծման 1918 Մայիս 28ին :

« Հոս, պատիւն ունիմ ողջունելու, մեր մէջ ներկայութիւնը, Ֆրանսացի, վրացի, ազրպէյճանցի եւ այլ հիւրերու, որոնք եկած են իրենց զգացումները միացնելու մեր զգացումին :

« Հայաստանն ալ ունեցաւ իր Քլէման -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

●

ՖԼԻՄԼԷՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԿԱԽՈՒԱԾ Է ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՈՐՈՇՈՒՄԷՆ

Ֆլիմլէն կը սպասէ Ընկերվարականներու որոշումին՝ իր վերջնական պատասխանը նախագահ Քոթիի տալէ առաջ : Ընկերվարականները դահլիճին մաս կազմելու հարցին շուրջ իրենց որոշումը պիտի տային երկուշաբթի գիշեր :

Ընկերվարականները ոչ միայն պիտի յայտնեն թէ Ֆլիմլէնի կառավարութեան մաս պիտի կազմե՞ն թէ ոչ, այլ նաեւ, մերժումի մը պարագային, պիտի ճշդեն թէ ի՞նչ պայմաններ կ'առաջարկեն ուրիշ կառավարութեան մը մէջ իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար : Այս պայմաններէն կարելի պիտի ըլլայ հասկնալ թէ ազգային բոլոր կուսակցութիւններու միակամ գործակցութեամբ կառավարութիւն մը կազմելու հնարաւորութիւնը կա՞յ :

Կը կարծուի թէ Ֆլիմլէն առանց այլեւայլի պիտի մերժէ վարչապետութեան պաշտօնը, եթէ Ընկերվարականներուն պատասխանը ժխտական ըլլայ :

Ֆլիմլէնի կառավարական ծրագիրը որոշապէս ճշդուած է արդէն. կ'ուզէ որ եւրոպական համաձայնագրերը վաւերացուած ըլլան ամառուան արձակուրդներէն առաջ. Ալժերիոյ համար կը նախատեսէ քաղաքական եւ ընկերային բարեփոխումներ. այս հարցին մէջ իր տեսակէտը կը տարբերի Կի Մոլէի տեսակէտէն որ կ'ուզէր նախ զինադադար, ապա ընտրութիւններ եւ ամէնէն վերջը՝ բարեփոխումներ եւ սահմանադրութիւն : Ելմտական հարցին մէջ, Ֆլիմլէն կը մերժէ նոր տուրքեր դնել, բայց կ'ուզէ քաջալերել տնտեսութեան եւ արտադրութեան բարգաւաճումը : Ինչ կը վերաբերի ներքին ընկերային բարեփոխումներուն, Ֆլիմլէն որոշ փոփոխութիւններով կողմնակից է Կայյէի ծրագրին (բժշկական այցելութիւններու վերաբերեալ) եւ Պինէի կրթական ծրագրին :

Ընդհանուր առմամբ, Ֆլիմլէնի եւ Ընկերվարականներու անհամաձայնութեան գլխաւոր պատճառը, ուրեմն, Ալժերիան է :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՋԱՐԴԵՐԷՆ ՎԵՐՋ

Միջազգային հանրային կարծիքը ընդվզած է Ալժերիոյ մէջ Ազատագրութեան Ճակատին կազմակերպած ջարդերէն, որովհետեւ փաստուած է որ այդ դէպքերուն պատասխանատուն Ազատագրութեան Ճակատն է :

Մ. Նահանգներու մամուլը խիստ բառերով կը քննադատէ ահաբեկիչներու այս գործունէութիւնը, եւ կը գրէ թէ ազգայնականութիւնը պէտք չէ շփոթել աւազակութեան ու ահաբեկումներու հետ. կը շեշտէ նաեւ որ այս կարգի գործունէութիւն մը կը վարկաբեկէ ո՛չ թէ Ֆրանսան, այլ Ալժերիացիներու հետապնդած նպատակները : Մեքսիքայի, Իտալիոյ եւ Սպանիոյ մամուլն ալ կը ձաղկէ ահաբեկիչներու կազմակերպած ջարդերը, որոնք աններելի են :

× Ալժերիոյ Ազատագրական Ճակատը, իր կազմակերպած ջարդին հետեւանքներէն վախցած, հեռագիր մը ղրկեց ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարին, որուն մէջ պատասխանատուութիւնը կը ձգէ Ֆրանսայի վրայ եւ կը յայտնէ թէ պատրաստ է ամէն դիւրութիւն ընծայել որ միջազգային քննիչ յանձնախումբ մը գայ եւ տեղւոյն վրայ քննէ թէ պատասխանատուները որոնք են :

× Ալժերիոյ Ազգայնական Շարժումը (Մեսալի Հաճի կուսակցութիւն) թռուցիկով մը կ'ամբաստանէ Ազատագրական Ճակատը. «Ամօ՛թ այն անձերուն, որոնք հիթլերական ձեւով կազմակերպեցին այս ոճիրը եւ գլխեցին ոճրագործները » : Թըուցիկլին մէջ կը շեշտուի թէ «Այս եղբայրասպան գործունէութիւնը իր ներշնչումը կը ստանայ օտար գաղափարաբանութենէ մը» :

ՊԱՂՏԱՏԻ ՈՒԽՏԻՆ ԺՈՂՈՎԸ

●

Երկուշաբթի օր Փաքիստանի մայրաքաղաք Քարաչիի մէջ բացուեցաւ Պաղտատի Ուխտին ժողովը. մեծագոյն նորութիւնը այն էր, որ Պաղտատի Ուխտին անդամ պետութիւնները (Անգլիա, Իրան, Իրաք, Թուրքիա եւ Փաքիստան), պաշտօնապէս հրաւիրեցին Մ. Նահանգները, որ մաս կազմեն Ուխտին : Ինչպէս յայտնի է, Մ. Նահանգները անցեալ Մարտին յայտարարած էին, որ եթէ իրենց հրաւէր ուղղուի, պատրաստ են մաս կազմելու զինուորական յանձնաժողովին :

Այս նստաշրջանին առաջին օրն իսկ, այդ հրաւէրը ուղղուեցաւ Մ. Նահանգներուն, որոնք այսուհետեւ պիտի դառնան Պաղտատի Ուխտին վեցերորդ անդամը :

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Ապազինման հարցին շուրջ կատարուած բանակցութիւնները, որոնք քանի մը օրուան համար ընդհատուած էին, երկուշաբթի օր վերսկսան Լոնտոնի մէջ :

Մ. Նահանգներու պատուիրակը, Հարոլտ Սթասըն, յայտարարեց որ եթէ Խ. Միութիւնը ընդունի օդանաւային փոխադարձ հսկողութեան պայմանը, Մ. Նահանգները պատրաստակամութիւն կը յայտնեն հետեւեալ միջոցները ձեռք առնելու . — Հիւլէական ուժը չգործածել զինուորական նպատակներու, այլ յատկացնել միայն խաղաղասիրական նպատակներու իրագործման համար. վերջ տալ հիւլէական զէնքերու շինութեան. հիւլէական զէնքերու ներկայ պահեստը հետզհետէ ցեղչել. վերջ տալ հիւլէական ռազմափորձերուն :

× Անգլիոյ վարչապետը, Մաքմիլըն յայտարարեց թէ «մինչեւ որ ապազինման հարցին շուրջ վերջնական համաձայնութիւն մը չգոյանայ, Անգլիա պէտք է շարունակէ իր հիւլէական փորձերն ու զինումը» միւս պետութեանց հետ հաւասարէ - հաւասար կարենալ բանակցելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱ մասամբ վերցուց եգիպտական դրամագլուխներուն եւ ստացուածքներուն վրայ դրուած արգելքը :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ պաշարման վիճակ յայտարարուած է. կառավարութիւնը կացութեան տէրն է :

ՍՈՒՐԻԱՅԻ 36 երեսփոխաններ հրաժարեցան՝ համայնավար երեսփոխաններու սանձարձակ գործունէութեանց դէմ բողոքելու համար : Ուրիշներ ալ պիտի հրաժարին, ստիպելու համար որ կառավարութիւնը նոր ընտրութիւններ կազմակերպէ :

ԲՈՆԻ երեսփոխան ընտրուեցաւ Անկախ եւ Գիւղացի Թեկնածուն՝ Րոժէ Ֆիւլժիրոն (109.128 ձայն) :

ՊՈՒՐԺԷի մէջ Ֆրանսական օդանաւորդութեան օրը բացառիկ յաջողութիւն մը եղաւ : Փակման օրը ներկայ էին նաեւ Իրանի Շահը եւ Թագուհին, որոնք երեք օր պիտի մնան Փարիզ :

ԻՏԸՆ երկուշաբթի օր Լիվըրփուլ հասաւ, ուր համակրական ցոյցերով ընդունուեցաւ :

ՍՊԱՆԻՈՅ մէջ արքայականներու եւ ազատականներու ձերբակալութիւնները կը շարունակուին :

ՓՐԱԿԱՅԻ մէջ կազմակերպուած կրափամարտի միջազգային մրցումներուն, հայ յայտնի մարզիկ Ենգիբարեան, շահեցաւ թեթեւ ծանրութեան ախոյենութիւնը :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

●

Իսկապէս բախտաւոր են Փարիզահայերը: Հակառակ ամէն բանի, որովհետեւ, Ֆրանսայի մայրաքաղաքը միշտ ալ կը մնայ գերազանցապէս լոյսի քաղաքը:

Ո՛չ քաղաքական վերիվայրումները, ո՛չ նիւթապաշտ ոգին, որ աղետաբեր խորշակի մը պէս կը փչէ մեր համայն մոլորակին վրայէն, արդելք կ՚ըլլան որ Սէնի ափերուն չարունակեն ծաղկիլ ու հասուննալ մարդկային իմացականութեան գեղեցկագոյն պտուղները:

Այս ի՜նչ ճոխութիւն, այս ի՜նչ այլազանութիւն: Հմայուած, շուարած՝ մարդ չի գիտեր ո՛ր մէկէն ճաշակէ:

Ֆրանսական հրաշալի մշակոյթին կողքին՝ բերկրանքով պէտք է հաստատել թէ կը ծաղկի նաեւ հայկականը, մանաւանդ որոշ արուեստներու մէջ: Բոլոր համեմատութիւնները պահելով հանդերձ ի հարկէ, ու նաեւ բոլոր վերապահութիւնները:

Երիտասարդներ են առաւելաբար: Կը սկսին ցցել իրենց հասակները, նոր անջրպետներ գրաւելու հաստատ կամքով: Ու իրենց յաջողութիւնը պայմանաւորող՝ իրական տաղանդներով, բարեբախտաբար:

Մէկ շաբթուան մէջ ուրախութիւնը ունեցայ ճաշակելու երեք տարբեր գեղարուեստական վայելքներ:

Սարգիս Պօղոսեանի արտասանական երեկոն

Հայ գրականութեան սէրը արծարծելու, բոլոր ժամանակներու մեր գրական գոհարները մեզի ճաշակել տալու իր մտածումին եւ ճիգին մէջ, Սարգիս Պօղոսեանի աշխատանքը արժանի է ամէն գնահատանքի: Մեր պայմաններուն տակ ապրող ժողովուրդի մը համար՝ առաջարկուած հոգեկան եւ մտային սնունդը հաճելի է, դիւրամարս, օգտակար:

Հայ երգին չափ խանդավառիչ է հայերէն քերթուածի մը արտասանութիւնը:

Անմիջապէս ըսենք թէ իր ընդհանուր առաջադրութեան մէջ, Ս. Պօղոսեանը կատարելապէս կը յաջողի: Երկու ժամ գինք ունկնդրողը կը մեկնի գոհ, հոգեպէս նորոգուած: Որովհետեւ կուտայ անոր գրական վայելք ու յաճախ իրական ապրում:

Ի հարկէ, մեզմէ իւրաքանչիւրը իր մէջ կը բանաձեւէ զանազան նկատողութիւններ, ըստ իր գրական կազմութեան եւ ճաշակին:

Աւելասիկ խմբերս, եզրայրաբար ըսուած, զինք աւելի կատարեալ տեսնելու անկեղծ փափաքով միայն:

Թող առնէ դիտողութիւններէս անոնք, որոնք ճիշդ կը գտնէ, ու իրեն օգտակար: Իսկ միւսները նետէ մէկդի, մոռնայ:

Երկու ժամ տեւող իր արտասանական երեկոն միօրինակ է: Միօրինակ է իբրեւ արտասանական արուեստ, միօրինակ նաեւ իբրեւ նիւթ: Իրարու նմանող կտորները շատ շատ են:

Հաւանաբար մէկը միւսին արդիւնքն է: Ձայն աւելի կը ծանրացնեն բացատրութիւնները:

Անհրաժեշտ է անմիջապէս փոխել այս ձեւը: Երկու տարբեր անձեր պէտք է ընեն այդ երկու գործերը: Սարգիս Պօղոսեանը արտասանէ եւ ուրիշ մը, իգական ձայն մը պէսպիսէ հանդէսը:

Եթէ դժուար է գտնել ուրիշ մը, արտասանող Ս. Պօղոսեանը պէտք է տարբեր ըլլայ բացատրողէն: Տասնեակ մը կտորներ կան, որոնք գրեթէ նոյն նիւթին շուրջ կը դառնան: Զանոնք արտասանողը ստիպուած է պահել նոյն ձայնը, նոյն շեշտը, նոյն թափը: Ասկէ միօրինակութիւնը: Պարզապէս ջնջել անոնց կէսը: Մանաւանդ որ անոնցմէ շատերը, իբրեւ քերթուած թերեւս, շատ արժէքաւոր, անյարմար են արտասանութեան: Ամէն քերթուած չարտասանուիր: Արտասանութեան համար պէտք է ընտրել զանոնք, եւ ոչ թէ անպայման այդ հեղինակն ալ ունենալու: Նոյնիսկ պէտք չէ յաճախ նկատի առնել կտորին գրական արժէքը:

Օրինակ Նարեկացիէն ընտրուած կտորը շատ անյաջող է: Կը մեռցնէ Նարեկացին եւ զայն արտասանողը:

Այսչափ կտորներու ընտրութեան մասին: Գալով արտասանութեան արուեստի խնդիրներուն՝ Սարգիս Պօղոսեանի գլխաւոր թերութիւնը իր վարդապետական եւ լալկան շեշտն է, որ կը յամենայ նոյնիսկ իր տուած բացատրութիւններուն մէջ:

Ան պէտք է ըլլայ աւելի առոյգ, ժուժկալ իր արտայայտութեան մէջ: Միանգամ ընդ միշտ ձերբազատուի այդ երկարաձգուող շեշտէն: Ու տարօրինակ է որ այդ մեծ թերութիւնը ամենադոյզն չափով գոյութիւն չունի իր Ֆրանսերէն արտասանութիւններուն մէջ: Անոնք կատարեալ են: Ուրեմն կարելի է ըսել թէ ինք չէ յանցաւորը: Հայերէն որոշ կտորներ սխալ սորվեցուցած է իրեն իր ուսուցիչը, անոնք կը վերաբերին մասնաւորաբար արեւմտահայ բարբառին:

Որովհետեւ շատ աւելի յաջող են արեւելահայ գրականութենէն առնուածները:

Խօսք մըն ալ շարժումներուն եւ դէմքի արտայայտութեան մասին: Հոս ալ չափազանցութիւններ կան: Մեծապէս պիտի շահէր երիտասարդ արուեստագէտը եթէ ըլլար աւելի ժուժկալ այս մարզին մէջ եւս: Երբեմն միմիքի սխալներ կ՚ընէ, առանց ուզելու: Կը ժպտի, երբ հարկ էր տխուր դէմք մը առնել:

Այս բոլորը երկրորդական են, կը կրկնենք: Շատ դիւրաւ սրբագրելի: Կայ իր մէջ կարեւորը, սէր իր ընտրած գործին համար, հոգի, արտայայտութեան դիւրութիւն, հաղորդականութիւն:

Այս բոլորը մեզ է նսեմացնել աննշան, փոքր թերութիւններով:

Ես վստահ եմ որ եթէ փոքր ճիգ մըն ալ ընէ մարսիլահայ մեր բարեկամը, պիտի ունենանք շատ արժէքաւոր արուեստագէտ մը:

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԸՆԿ. Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ ԵՒ ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

●

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք ընկեր Ս. Վրացեան եւ Պ. Ճորճ Մարտիկեան վերջերս այցելած են Հարաւային Ամերիկայի գաղութները:

Այս առթիւ Պուէնոս Այրէսի մեր պաշտօնակիցը «Արմենիա» հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հրատարակէ.—

Հինգշաբթի, 25 Ապրիլ, պատմական օր մը եղած է Արժանթինի հայութեան համար, որովհետեւ այդ օրն է որ անոնք ընդունուած են Արժանթինի Հանրապետութեան նախագահ՝ Զօր. Փ. Է. Արամպուրույի կողմէ, կառավարական տան մէջ:

Տեղական մամուլը, ձայնասփիւռի ու հեռապատկերի ցանցերը արձագանգ եղած են այս ընդունելութեան, լայնօրէն ծանօթացնելով օրուան հիւրերը:

Նոյն օրը, առաւօտեան՝ չքեղ ծաղկեպսակ մը դրած են Զօր. Սան Մարթինի արձանին վրայ, ժողովրդական մեծ բազմութեան մը ներկայութեան: Այս առթիւ ընկեր Վրացեան ըսած է ողջոյնի խօսք եւ ներկաները երգած են Արժանթինի ազգային երգը ու յետոյ «Մեր Հայրենիք»ը:

Ժամը 10.30ին, Փլասա պանդոկի սրահներուն մէջ տեղի ունեցած է հանդիպում՝ մամուլի ներկայացուցիչներուն հետ, ի ներկայութեան ազգային ծանօթ դէմքերու, Պ. Պ. Արմէն Պերկամալիի, Արտաշէս Սէֆէրեանի, փրօֆ. Պինայեանի, Արմենիա Մշակութային ընկերակցութեան անդամներուն:

Նախ խօսած է Պ. Մարտիկեան, որ շնորհակալութիւն յայտնած է Արժանթինի ժողովուրդին ու կառավարութեան, Հայերու հանդէպ ցոյց տրուած ասպնջականութեան համար:

«Շատ մը գաղութներ այցելեցինք, եւ կրնանք ըսել թէ Արժանթինի հայ համայնքը մեր ամէնէն յառաջադէմներէն է, ըլլալով համերաշխ, աշխատունակ եւ աւանդապաշտ»: Պ. Մարտիկեան խօսած է նաեւ իր «Ամերիկայի Երգը» գործին մասին, աւելցնելով թէ նոյն իրիկունն իսկ պիտի այցելէր 3 հարիւր տարագիրներու, որոնք Արժանթինի կառավարութեան բարեացակամութեամբ, հոն ապաստան գտած են:

Յետոյ ներկայացուցած է Փալանճեան ճեմարանի տնօրէն՝ ընկեր Սիմոն Վրացեանը, որ իր կարգին գոված է Արժանթինի հայ համայնքը, որ կը յառաջդիմէ Պ. Արմէն Պերկամալիի ղեկավարութեամբ: Ինչպէս իր առաջին այցելութեան, քսան տարի առաջ, այսօր ալ բարգաւաճ վիճակի մէջ գտած է հայութիւնը: Այս առթիւ երախտագիտութիւն յայտնած է Արժանթինի ժողովուրդին եւ կառավարութեան:

Պատասխանելով լրագրողներու հարցումներուն, տեղեկութիւններ տուած է հայութեան թիւին, Հայաստանի, Մայիս 28ի հաստատման, անկախութեան կորուստի, եւ հայ մշակոյթի մասին:

Յետոյ, նախապէս առնուած ժամադրութեամբ մը, ընկեր Վրացեան եւ Պ. Մարտիկեան, ընկերակցութեամբ տեղւոյն ազգային պաշտօնական անձերուն, այցելած են Արժանթինի նախագահ զօր. Փ. Է. Արամպուրուի եւ կէս ժամու տեսակցութիւն մը ունեցած են:

Ընկեր Վրացեան երախտագիտութիւն յայտնած է նախագահին, Հայերու հանդէպ ցոյց տրուած հոգատարութեան համար: Նախագահը պատասխանած է թէ Հայերու ունեցած յաջողութեան մեծ մասը կը պարտին իրենց ձեռներէց ոգիին եւ աշխատասիրութեան: Ընկ. Վրացեան խօսած է նաեւ Հայոց ազատասիրութեան եւ բռնակալութեան դէմ անոնց մղած պայքարի մասին: Նախագահը յայտնած է թէ ծանօթ է Հայերուն եւ անոնց նման ազատատենչ ժողովուրդ մը չէր կրնար երկար ատեն գերի մնալ:

Յետոյ խօսք առած է Պ. Ճորճ Մարտիկեան, որ իր ուրախութիւնը յայտնելով, ըսած է թէ Հայերը Արժանթինի մէջ կ՚ապրին իբրեւ հարազատներ՝ արժանթինեան անդիւ ժողովուրդին հետ: Պ. Արմէն Պերկամալի շնորհակալութիւն յայտնած է նախագահին, հայ համայնքին անունով, շեշտելով տարագիր Հայերու հանդէպ ցոյց տրուած հիւրընկալութիւնը: Հաւաստած է թէ Հայերը պիտի ըլլան միշտ հաւատարիմ ու պարկեշտ քաղաքացիներ:

Ընկեր Վրացեան յիշեցուցած է նախագահին, թէ Արժանթին մէկը եղած է այն երկիրներէն, որոնք ճանչցած էին Հայաստանի Հանրապետութիւնը, յոյս յայտնելով որ մօտ ապագային Արժանթինի հանրապետութեան նախագահին ձեռքը պիտի թօթուէր ազատ ու անկախ Հայաստանի դեսպանը:

Նախագահ Արամպուրու մօտալուտ ազատութեան մաղթանքներ ընելէ ետք, լուսանկարուած է օրուան հիւրերուն հետ:

ԾԻԾԱՂ

ՏԻԿԻՆ Փառանձեմ ուզեց խօսիլ ուսուցչուհիին հետ:

— Աղջիկս պատժեր էք, օրիորդ:

— Այո, իրեն հարցուցի, որ ով էր Քաջըն Վարդան, բերանաբաց մնաց:

— Բնականաբար... զարմացած է, որ դուք չէք գիտեր եւ իրեն կը հարցնէք...:

ՍԻՐՏ - ՍՐՏԻ

●

Մտովի կ՚արտասանէի իր տապանագիրը, որ սիրելի էր ինծի, ապահովաբար իր անմեղունակ շեշտին համար.

Աստ հանգչի մարմին Պետրոս Դուրեան
Որ քնանամեայ էջ 'ի գերեզման
Երկաթագործի սա ծնաւ որդի
Բանաստեղծ թռեաւ 'ի կենաց աստի
'Ի տարաժամու Յունուար քնանի
Օրն էր...

Օրն էր համակ կուսութեան, վճիտ երկնակապոյտի մը տակ: Կոյսը զետեղեցին ձիւնախառն հողակոյտի մը վրայ, քովիկը իր փոսին՝ որ սեւ - սեւ կը թըւէր: Յոյներուն գերեզմանատունը մերինին կեդրոնական բաժինը կը կազմէ, եւ հայկական զոյգ բաժիններէն (վերի եւ վարի թաղ) անջատուած է միմիայն պզտիկ թուփերու զոյգ շարքով մը: Այդ թեթեւ ցանկապատն ալ կ՚անհետանայ ձմրան եղանակին իբրեւ հետեւանք թուփերու տերեւաթափին:

Ծէսը ծանօթ էր ինծի: Ատոր համար է որ սրտադող էի: Երբ եկաւ պահը, ուր մարդիկ հակելով բաց դագաղին վրայ սկսան Զօյին հանուեցնել, խսկոյն գլուխս անդին դարձուցի: Դեռ կար ուրիշ արարողութիւն մը, որ նմանապէս անհանդուրժելի էր ինծի: Գոլիվա ուտել: Երբեք պիտի չուզէի ուտել Զօյիին գոլիվան: Զանալով ուշադրութեան առարկայ չըլլալ, սկսայ կամաց կամաց հեռանալ փոսէն եւ սպրդիլ մեկնիլ: Դանդաղութեամբ եւ գլխիկոր կը դառնայի հողակոյտերուն շուրջ, կը հեռանայի երեք քայլ, երկու քայլ կը մօտենայի, ի վերջոյ արագացնելով փախուստս:

Բայց իմ շուրջանակի եւ զարձղարձիկ գնացքս, ինչպէս նաեւ ձիւնը որ ջնջած էր ուղիները, պատճառ եղած էին որ կորսընցնեմ ուղղութիւնս եւ անգիտակցաբար անցնիմ թուփերու շարքէն անդին: Ցայտնութիւնը մեսրոպեան տառերուն՝ զիս սթափեցուց: Բաղդատմամբ աղանդի մը, որ իր աղքատիկ հողակոյտերը կը զարդարէ ու կը պճնէ որպէս թէ անոնք ըլլային կարկանդակներ, դէմս կը ցցուէր հայկական վեհափառութիւնը, ծանրախոհ, լայնախոտ եւ քիչ մըն ալ խոժոռ:

Ոչ միայն չըրի յետադարձ շարժում, այլ աւելի եւս մխրճուեցայ մեր գերեզմանատան մէջ՝ որ իր բացարձակ ամայութեամբ ինձ թուեցաւ անսահման: Կը զգայի, թէ ըրածս այնքան անտեղի բան է որքան անպատշաճ: Բնազդաբար ունեցայ գաղափարը, որպէս արդարացում իմ անհեթեթ առաքելութեանս, երթալ փնտռել Փայլակին տապանակը: Ծիծաղելի ինքնարդարացում, քանի որ ինչ որ չէր գտնուած ազատ գերեզմանատան մէջ, բնաւ հաւանականութիւն չկար որ գտնուէր այսքան ամիսներ վերջ, երբ թարմ ձիւնը կը պատէր ամէն ինչ:

Ցանկարծ վախցայ: Մէկը զիս կը լրտեսէր: Նախ քան որ կարենամ իմ արագոտն գնացքս դանդաղեցնել, մանչ մը դուրս ելած էր դամբանի մը ետեւէն: Կը ճանչնայի զայն: Անունն էր Միքէ: Բայց զայն կը կոչէին օփիլին Միքէ: Սէմէրճեան ճեմարան - նախակրթարանին մէջ ինծմէ մէկ կարգ վար էր, եւ կը պատկանէր այն դասակարգի տղոց զոր մենք կը կոչենք «փողոցի տղայ»:

Ակնթարթի մը մէջ կշռեցի կացութիւնը: Հոս եկած էր ան, անշուշտ ցած պատէն ցատկելով, գաղտնաբար թռչնորսութիւն ընելու համար: Երբեմն մեր տան առջեւէն կ՚անցնէր վանդակ մը ի ձեռին, բայց չէի կասկածեր որ ան կ՚երթայ մեր գերեզմանատան մէջ գործել իր շահատակութիւնները: Պահ մը իրարու նայեցանք՝ անշարժ: Յետոյ ըսի.

— Ազուո՞ր բան մըն է ըրածդ... չե՞ս գիտեր քի արգիլուած է...:

— Պան մը չկայ, ըսաւ:

— Խուչ բռնել կ՚ուզես նէ՝ դաշտերը գնա... հոն տեղ չի պակսիր...

— Պան մը չկայ, ըսաւ:

Գանդրահեր տղան այնքան հանդարտ - վարած էր, որքան համակրելի: Դէմքին վրայ կը ծփար նուրբ ժպիտ մը որ կրնար կարեկցութ եւ նոյնիսկ հեգնախառն ըլլալ, քանի որ կ՚ուղղուէր օրէնք եւ պատշաճութիւն յարգող ինծի նման տղու մը, բայց ոչ, այդպէս չէր: Ոչ բոլորովին: Տեսնելով որ չեմ մեկնիր եւ թշնամութեան ոեւէ նշան ցոյց չեմ տար, ինծ մատնանիշ ըրաւ իր թակարդները զոր զետեղած էր հոս ու հոն: Զէի նշմարած զանոնք: Միայն տեսած էի որ մօտի քարին վրայէն վանած է ձիւնը եւ վրան բան մը ցանած: Քանի մը քայլով անոր մօտը հասանք եւ գտանք պզտիկ վանդակ մը, ուր յարաշարժ թռչուն մը կը թուէր անձկութեան մէջ ըլլալ: Այդ քարին վրայ կիսով մը նստած, սկսաւ խօսիլ ցած ձայնով, թուելով թռչունի տեսակներ, անոնց սովորութիւնները եւ այս կարգի բաներ: Բնաւ ցուրտ չէր ըներ: Բոլորովին մոռցած էի Փայլակին տապանակը, երբ տղուն ձեռքին մէջ փայլուն բան մը նշմարեցի: Հարցուցի անմիջապէս.

— Ատ ի՞նչ է:

— Հիչ, ըսաւ:

— Ձեռքինդ ի՞նչ է:

— Հիչ, ըսաւ. պան մը չէ քի...

Բացաւ սակայն իր ափը, աւելցնելով.

— Հիչ չէի՞ր տեսած... աստեղէն հանեցի:

Ոչ, չէի տեսած: Զէի ալ խորհած որ սրտին մէջ հաւաքուած ջուրը կը սառի, եւ յետոյ իր կաղապարէն կ՚անջատուի արեւին ազդեցութեան տակ, լող տալու համար, պուտ մը ջուրի մէջ:

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

(7 Շար.)

25 ՏԱՐԻԷ Ի ՎԵՐ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՄԵԾԱՐՈՒԻ

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ԵՒ ՊԵԼԺԻՈՅ ՄԷՋ

Հայութեան այս կողմերը արժանաւորապէս ճանչցուելուն եւ մեծարուելուն 25-ամեայ տարեդարձին առթիւ, թէպէտ հայախօս չեմ, հայրենասէրի հանգամանքովս կը ջանամ զգացած սրտահաճութիւնս հայրենակիցներուս ալ հաղորդել, ըստ այն սկզբունքին, որ «Բարին փոխանցելի է»: Արդ, ըստ հինաւուրց սովորոյթի ամէն տարի Մայիսին Քրիստոսի Սուրբ Արեան մասունքին թափօրը Պրիւժի մէջ կը սարքուի, ապա Մայիս 9ին՝ Սուրբ Մակար Հայկազնի տօնը եւ Մայիս 15ին Ս. Սերվատիոս հայ հայրապետին հանդէսը կը կատարուի, Հոլանտայի մէջ: Այս հանդէսներուն հայութիւնը իր մասնակցութիւնը կը բերէ Պելժիոյ կաթողիկէ հոգեւոր հովիւ Նալպանտեան Վարդապետի միջոցաւ, որն մերթ առանձինն — ինչպէս քարոզներով, բանախօսութիւններով եւ թռուցիկ թերթերով հայութիւնը ճանչցուցած է, իսկ այս հանդէսներուն՝ զգեստաւորեալ, վեղարը գլուխը, խաչ եւ գաւազան ի ձեռին, մերթ ալ շրջապատեալ աւետարանակիր բուրվառակիր եւ քշոցակիրներով, նաեւ երգիչներով եւ ուխտաւորներով, մանաւանդ ազգային տարազ կրող հայորդիներով, որոնք հանդիսականներուն հիացումը կը գրաւէին, վասն զի ի ձեռին ունէին Արարատի, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի, Ս. Վարդանանց եւ այլ պատմական հայ դրօշակները:

Քրիստոսի Ս. Արեան թափօրին մէջ երկու հազարի մօտ անձեր, զգեստաւորեալ, Հին եւ Նոր Կտակարանի հատընտիր դէպքերն ու դէմքերը, ինչպէս եւ Քրիստոսի կեանքը կը ցուցադրէին, կը բացատրէին: Ս. Մասունքին, Ս. Մակարին եւ Ս. Սերվատիոսի մասին ահա հակիրճ տեղեկութիւն մը:

Աւանդութիւնը եւ պատմութիւնը կը հաստատեն թէ Ս. Արեան մասունքը այն է, զոր Յովսէփ Արեմաթացին եւ Նիկոդիմոս վերցուցած էին Քրիստոսի արիւնաթաթախ մարմնոյն վէրքերէն: Այդ Մասունքը, Երուսաղէմի Պատրիարքին եւ Պաղեստինի եպիսկոպոսներու եւ իշխաններու հաւանութեամբ, Պօտուէն (Պելժիացի) Երուսաղէմի թագաւորը նուիրած էր Ֆլանտրի Դուքս Թիէրրիյին, որ Լեւոն վարդապետի ձեռքով Ս. Բարսեղ եկեղեցւոյ մէջ ամփոփել տուած էր 1148ին: Այս Մասունքը այժմ կը հանգչի Պրիւժի Պազիլիքին մէջ ապահով, տաճարաձեւ անօթի մը մէջ, որուն արուեստի նրբութիւնը կը մրցի պատուական քարերու կիտուածքին ու անգին մետաղներու պաճուճանքին հետ:

Ս. Մակար ծնած է Անտիոք՝ հայ ազնուական ընտանիքէ: Երեսուն տարեկանին Անտիոքի պատրիարք կ'ընտրուի: Հուչակաւոր կը դառնայ իբր բարերար եւ հրաշագործ: Փառքէ խուսափելով, Երուսաղէմ կ'երթայ, ուր քրիստոնէութիւնը քարոզելուն համար բանտին մէջ գետին կը գամուի, բայց հրեշտակի միջոցաւ կ'ազատի: Զինքը բռնութեամբ Անտիոք վերադարձնել ուզողներուն աչքերը կը կուրնան, ներում խնդրելէն յետոյ կը բացուին: Ֆրանսայի Գամպրէի մայր եկեղեցին մտնել կ'ուզէ աղօթելու համար, դռնապանը կը գոցէ դուռը, սակայն դուռը ինքնին կը բացուի:

Պելժիոյ մէջ մեծ հրդեհ մը աղօթքով ու խաչակնքելով կը մարէ: Թուրնէի մէջ գիրար ջարդելու պատրաստուող ժողովուրդները զոր ծերունի Կոմս Պօտուէն չկրնար հաշտեցնել, Ս. Մակար խաչակնքելով կը հաշտեցնէ: Կան քաղաքի ժանտախտին օրական հինգ հարիւր հոգի կը մեռնէին. ըսած էր որ իր մեռնելէն վերջ պիտի դադրէր ժանտախտը, իրականացաւ. մարգարէացած էր: Իր անուան եկեղեցի, մատուռ կան: Սրբութեամբ վախճանած է 1012ին:

Ս. Սերվատիոս Թեմական եպիսկոպոս եղած է 335ին Պելժիոյ Թոնրը քաղաքին, որ հռովմէական տիրապետութեան ներքեւ էր, եւ կը կառավարէր Պելժիոյ Անվէրս, Լիէժ, Նամիւր եւ միւս քաղաքները: Ինքը գուշակեց որ Թոնրը պիտի գրաւուէր թշնամիներէն, ուրեմն Հոլանտայի հին մայրաքաղաքը փոխադրեց իր եպիսկոպոսական աթոռը: Ժողովուրդը պաշտպան սուրբ հռչակեց, զինքը՝ ամենամեծ օրէնսդէտ յորջորջելով: Գոլոնիոյ Սարտիաքի եւ Րիմինիյի սինհոդոսներուն մասնակցած է, եւ իբր արտաքոյ կարգի գիտնական եկեղեցական ճանչցուած է: Գերապ. Նալպանտեան վարդ. շատ մը հին գիրքերէ փաստացի վկայութիւններ հաւաքելով հաստատել տուած է Հոլանտայի Տը Եոնկ Կարդինալի միջոցաւ, թէ Ս. Սերվատիոս Հայ ազգէն սերած եւ Հայաստանէն եկած է: Հոլանտացիք գոհունակութիւն յայտնեցին թէ Ս. Սերվատիոս, իրենց պաշտպան Սուրբը, Հայ ազնուական ցեղին կը պատկանի: Ս. Սերվատիոս մեռած է 385ին ի Մասթրիք:

Դիտողութիւն մը: Հայորդի մը ունէ մշակութային ճիւղի մէջ երբ յառաջադէմ հանդիսանայ, լրագիրները գովեստով կենսագրականն ալ կը հրատարակեն: Այս երկու հայազգի Հայրապետները, որ առաջնակարգ առաքինի ճանչցուած եւ հրաշքներ գործած են Եւրոպայի մէջ, անծանօթ մնացած են Հայերուն: Ասոնցմով Հայ ազգն կը ճանչցուի, կը մեծարուի իբր քրիստոնեայ եւ յառաջադէմ ազգ մը: Ունինք նաեւ Իտալիոյ մէջ Ս. Մինասը՝ Ֆիրենցէի, Ս. Սիմէոնը՝ Մանթովայի, Ս. Դաւիթը՝ Լուգգայի, Ս. Ագատը՝ Անգոնայի մէջ:

Այս ամիս ներկայ եղայ թափօրին եւ պատարագներուն զորս մատոյց Գեր. վարդապետը նախ Ս. Արեան մասունքին առջեւ ընդհանուր նահատակաց համար, յետոյ Կանի տաճարին մէջ՝ Ս. Մակարի մասունքին առջեւ, հայ մտաւորականներուն, ի մասնաւորի Վանեցի Գեղամ Բարսեղեանի եւ Դանիէլ Վարուժանի համար, որուն Կանի համալսարան մտնելուն 50ամեակն է, յետոյ Անվէրսի տաճարին մէջ նահատակ եկեղեցականներու, ի մասնաւորի Թովմաս Նուրիճանեան արք.ին համար որ հոս թաղուած է 1708ին, վերջապէս Հոլանտա՝ Մասթրիքի մէջ, Ս. Սերվատիոսի մասունքին առջեւ՝ վերապրող ազգակիցներուն համար:

ԱԿԱՆԱՏԵՍ ՄԸ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Թեհրանի մէջ Մայիս 25-ին մահկանացուն կնքած է ընկեր Մուշեղ Յովհաննէսեան: Ընկերը երկար տարիներ Ատրպատականի, իսկ վերջին տարիներուն ալ Թեհրանի ազգային եւ կուսակցական կեանքին մէջ գործօն դեր մը կատարած է:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Առաջնորդը, Մամբրէ եպիսկ. Սիրունեան, եթովպահայ գաղութին ժողովի հրաւէրին ընդառաջ երթալով, Ատիս Ապէպա մեկնած է Հայլէ Սելասիէ կայսեր ողբացեալ զաւկին յիշատակին հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ հոգեհանգստ. պաշտօն կատարելու համար տեղւոյն Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Ամերիկեան համալսարանը եօթը տարիէ ի վեր կը կազմակերպէ միջազգային պարի փառատօն մը: Ինչպէս անցեալ տարիներ, այս տարի եւս հայ աղջիկներն ու տղաքը («Զաւարեան» Ուս. Միութեան անդամներ), արժանացած են մեծ գնահատանքի:

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ «Հայ Գրողներու Բարեկամներ» նորաստեղծ միութիւնը կազմակերպած է իր առաջին հրապարակային երեկոյթը՝ Նիւ Եորքի պանդոկներէն մէկուն սրահին մէջ: Գրասէրներու եւ գրողներու հոծ բազմութեան մը առջեւ խօսք առած են Լեւոն Քէշիշեան, Յակոբ Խաչմանեան, Սուրէն Սանինեան: Կատարուած է նաեւ գեղարուեստական բաժին:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Ուօքիկըն քաղաքին մէջ ողջերթի ճաշ մը կազմակերպուած է ի պատիւ Վենետիկի Աբբահայր Գեր. Ուլուհոճեանի, որ իր շնորհակալութեան խօսքին մէջ խոստացած է Վենետիկի վանքին վարչական կազմին հետ մտածել Ամերիկայի մէջ հայկական դպրոց բանալու հարցին մասին:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Նիւ Եորքի մէջ մահկանացուն կնքած է Հ. Յ. Դ. համեստ ընկերներէն Պաղտասար Այլայեան, բնիկ Բալուցի:

ՏԻԹՐՈՅԻԹԻ «Արարատ» Թատերասիրացը, որ Ապրիլ 7ին կազմակերպած էր Աշօ Շահխաթունիի յոբելեանը, անոր մահուան լուրը առնելով որոշած է Շահխաթունիի յիշատակին սան մը որդեգրել Հալէպի Քարէն Եփփէ ճեմարանին մէջ:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի եւ Հալէպի ֆութպոլի խումբերը Պէյրութի մէջ ունեցած են բարեկամական հանդիպում մը, որուն ներկայ գտնուած են Վարչապետն ու երեսփոխանական ընտրութեանց պաշտօնական ցանկերու թեկնածուները: Ժողովուրդը բուռն ծափերով ընդունուած է այս հիւրերը: Մրցումը վերջացած է Պէյրութի խումբին յաղթանակով՝ 2-0:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Սաքրէ Քէօր Ֆրանսական հիւանդանոցի քթի - աչքի եւ ականջի հիւանդութեանց ճիւղին պետը, Տօքթ. Գէորգ Կէրկէրեան, 30 տարուան իր անձնուէր եւ արդիւնաշատ ծառայութեանց համար արժանացած է Լիբանանեան Մայրիներու Կարգի Ասպետի շքանշանին:

«ԳՈՒՍԱՆ» երգչախումբի (Պէյրութ) 25ամեակին առթիւ կազմակերպուած համերգը այնքան մեծ յաջողութիւն գտած է Բարսեղ Կանաչեանի ղեկավարութեան տակ որ պիտի կրկնուի:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ջութակահար Վարուժան Կոճեան, որ իբր Լիբանանի կառավարութեան սանը, իր երաժշտական ուսումը կը շարունակէր Մ. Նահանգներու Ֆիլատելֆիա քաղաքին Քըրթիս ինսթիթիւթին մէջ, Մայիս 11ին ստացած է աւարտականի իր վկայականը: Իսկ Մայիս 7ին տըւած է շրջանաւարտութեան իր նուագահանդէսը, որ անցած է բացառիկ յաջողութեամբ:

Հ. Մ. Ը. Մ.ԱԿԱՆ երկու երիտասարդներ, Արմէն Քաջեան եւ Ալպէր Էջմէքճեան, հեծելանիւով Սուրիոյ շրջավազքին մէջ շահած են առաջին երկու տեղերը: Սուրէն Քաջեան յայտարարուած է Սուրիոյ ախոյեան: Այս շրջավազքին առաջին չորս մարզիկները Սուրիան պիտի ներկայացնեն Մոսկուայի Մարզական փառատօնին եւ Պէյրութի համարաբական խաղերուն ընթացքին:

ԳԱՀԻՐԷԻ «Յուսաբեր» մշակութային տան մէջ բացառիկ յաջողութեամբ տօնուած է Յուսաբեր Մշակութային Ակումբի երգչախումբին 25ամեակը: Երգահանդէսը, Երուանդ Ալեքսանեանի ղեկավարութեան տակ, հայ երգի փառատօն մը եղած է:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ «Իւնէսքօ»յի սրահին մէջ Համազգայինի Էշրէֆիէի մասնաճիւղին կազմակերպութեամբ տեղի ունեցած է Հայկական Երգի ու Պարի Երեկոյ մը՝ Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Վարդգէս Աբրահամեաններու ղեկավարութեան տակ: 80 հոգինոց երգչախումբ - պարախումբը, հայկական ինքնուրոյն տարազներով եւ նուագի ընկերակցութեամբ, առաւելագոյն հարազատութեամբ տուած է բնաշխարհի տոհմիկ պարերը:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՆԹԻԼԻԱՍ ԵՒ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

*

Լոնտոնի ծանօթ ազգայիններէն Պ. Սարգիս Յ. Քիւրքճեան, որ Վազգէն Ա.ի ընտրութեան առթիւ իբրեւ պատգամաւոր Էջմիածին գացած էր, կարդացած ըլլալով Յակոբ Խաչմանեանի ծանօթ «Սրտի խօսքեր»ը եւ Էջմիածինի պատասխանը, մեզի ուղղած է նամակ մը, որմէ կը քաղենք հետեւեալ մասերը.—

«Ն. Ս. Օծութիւն, Զարեհ Ա.ի ընտրութիւնն ու օծումը արտասահմանի հայութեան մէջ ահագին աղմուկ եւ տարակարծութիւն հանեցին, երբ կարելի էր ամէն ինչ կատարել համաձայնութեամբ եւ միաձայն որոշումով ըլլալ, ինչո՞ւ չեղաւ եւ ո՞վ է յանցաւորը: Ես այդ կը թողում պատմութեան, որ իր վճիռը տայ»:

Ու մեղադրելէ վերջ Երուսաղէմի նախկին տեղապահը, որ իրմիջնորդի դերը լաւ չկատարեց եւ պատասխանատուութեան մեծ բաժին ունի ստեղծուած կացութեան մէջ, Պ. Քիւրքճեան կը գրէ.—

«Յառաջ միշտ եղած է եւ շատ բնականաբար դաշնակցական թերթ, բայց միեւնոյն ժամանակ պահած է իր ազգային թերթի հանգամանքը, քանզի ինձ պէս շատեր որոնք որեւէ կուսակցութեան չեն պատկանիր, միշտ գոհունակութեամբ կը կարդան «Յառաջ»ը, նկատի ունենալով, որ երբ ազգային — եկեղեցական խնդիր մը կայ, այլեւս կուսակցական շահեր չեն որ կ'առաջնորդեն զայն, այլ ցաւը կամ խնդիրը դարմանելու միջոցը: Քան զի ապահով եմ որ ինձ հետ համակարծիք էք թէ եկեղեցիին մէջ կուսակցութիւն չի մտներ:

«Արդ, պիտի խնդրէի որ կրկին դուք ըլլաք առաջինը, որ տեսակ մը հրաւէր կարդաք բոլոր թերթերուն, որ դադրին կամ ձեռքերնին քաշեն այս եկեղեցական խնդրէն եւ ձգեն, որ երկու Աթոռները իրենք իրարու հետ յարաբերութեան մէջ մտնեն առանց ոեւէ եղիշէական միջնորդներու: Ապահով եմ, որ չուտափոյթ լուծում եւ միութիւն յառաջ կուգայ երկու Աթոռներուն միջեւ, ինչ որ ազգին մեծ փափաքն է»:

Ս. Յ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ

ԽՄԲ.— Առանձին կ'անդրադառնանք այս մասին:

«ՅԱՌԱՋ» ԹԵՐԹՕՆԸ (56)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

●

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

— Ի՞նչ կ'ուզես, գրուցէ՛ մարդ, ըսաւ դիւանապետը բոլոր անձամբ դողալով եւ աչքերը խփելով որ դիմացինին սլաքային աչքերը չտեսնէ, վասնզի անոր հայուածքը, ծանր ու հանդարտ խօսուածքը սոսկալի ազդեցութիւն մը կ'ընէին իր վրայ:

— Բոլոր դիւանի թուղթերը քու քովդ են, այնպէս չէ՞:

— Այո՛, անո՞նք կ'ուզես, ահա սա պարկերուն մէջ են:

— Ո՛չ, ամէնքը չեմ ուզեր, մէկ թուղթ մը միայն կ'ուզեմ:

— Ո՞ր թուղթը, զրուցէ՛ տամ:

— Դու կը յիշես թէ երբ Աշոտ Արծունեացտէր Նկանի բերդին մէջ պաշարած էր, քանի մը հայ իշխանք գաղտնի նամակ գրած էին Բուղայի:

— Այո, գիտեմ, կը յիշեմ:

— Այդ թուղթը պէտք է գտնես եւ ինձ տաս, ահա բոլոր իմ պահանջմունքս:

— Այդչափ միայն, եւ այս ոչինչ թըղթին համար զիս սարսափեցուցիր:

Այս խօսքերն ըսելէն վերջ ելաւ տեղէն, եւ պարկերուն մէկը բացաւ դողդոջուն ձեռօք եւ հայերէն թուղթ մը գտնելով՝

— Ահա թուղթը, ըսաւ:

— Ճշմարիտ ա՞յս է, հարցուց մարդը կանթեղին մօտենալով աչք մը պտտցնելէն եւ ծոցը դնելէն վերջ. լաւ է, Միրզա Հասան, հիմա պէտք է ինծի չիտակը խոստովանիս թէ ի՞նչ է Ջաբր Ամիրապետին հրամանը առ Բուղա Հայաստանի համար:

— Արդէն կը տեսնես թէ ինչ է. կամ պէտք է Հայաստան իւր անհաւատութիւնը թողու եւ ուղիղ հաւատքն ընդունի, կամ պէտք է բոլորովին կորչի եւ իւր յիշատակը աշխարհքէս վերնայ:

— Ուրեմն, մնաս բարեւ, կը տեսնես թէ ես խելօք եւ խօսք հասկցող մարդոց վնաս չունիմ, ըսաւ եւ առանց ետին դարձնելու գլուխը՝ հանդարտ քայլերով ելաւ դուրս. երթա՛նք տղաք, գրուցեց եւ անհետ եղաւ:

Միրզա Հասան դուրս ելաւ եւ խոժ տեսաւ իւր քանի չափ ծառաներէ մէկ քանի հատը փողատեալ, միւսները չուաններով կապկպած. ծառաներուն եւ ինքնիրեն կը հարցնէր թէ ո՛վ էր այդ սոսկալի մարդը կամ երեւոյթը:

Մենք գիտենք թէ Խութեցի Յովնանն էր նա:

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

ՎՐԷ՛Ժ

●

Ձմեռը հասաւ եւ ձիւնն ու սառը պատեցին Հայաստան. Բուղայի կոտորածը դադարեցաւ, միայն թէ իւր անուան սոսկումն ամէն սրտի կը տիրէր, եւ ինք ցրուած ժամանակ իւր արիւնախանձ զօրավարքը, խստութեամբ պատուիրել էր ամէնուն որ գարնան սկիզբը անդանդաղ պէտք է հասնիլ Դուին: Սոցա մէջ էին մեզ ծանօթ երեք մատնիչ հայ նախարարք որ Խլաթ քաղքէն մէկ երկու օրուան ճամբայ յուղարկաւոր երթալէն վերջ՝ հրաժարական ողջոյնը տուին բարբարոս իշխանին եւ բաժնուեցան դառնալու իրենց տուները:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

սօն, յանձին Արամի, որու անունը ծանօթ է բոլորիդ, սակայն պատիւը կը պատկանի համայն հայ ժողովուրդին, որ նպատակը ունենալով ապրիլ խաղաղ ու ազատ, ըՆք բարձրացուց եւ ձեռք բերաւ իր անկախութիւնը :

« Պատիւ եւ յարգանք բոլոր անոնց որ իրենց արիւնով արձանագրեցին պատմութեան մէջ թուական մը որ արժանի է փառաբանութեան : Բռնակալութեան վերահաստատման թուականները չեն կրնար ազգային նկատուիլ :

Այսօր Հայաստանը, 1918էն առաջուան պէս օտարի թաթերուն տակ կ՚ապրի, դարձած է ռուսական նահանգ մը, զուրկ ազատութենէ եւ անկախութենէ : Այս է պատճառը, որ հայութիւնը միացած բոլոր ազատ ժողովուրդներու հետ, դատ ունի բռնակալներու դէմ » :

Վրացի կազմակերպութեանց նախագահ Պ. Բաքալիցէ, յանուն իր ժողովուրդին շնորհաւորեց հայութիւնը ֆրանսերէնով.

« Կ՚երգէք որպէսզի չլաք, կը պարէք որպէսզի, յուսահատ ծունկի չի գաք ձեր երկրին թշնամիներուն առջեւ :

« Տարագրիին մեծագոյն հարստութիւնը յոյսն է» ըսած է Վիկտոր Հիւկօ : Յոյսը եւ քաջութիւնը չեն պակսիր Կովկասի ժողովուրդներուն մօտ…» : Ապա վերջացուց ըսելով «Ապրինք անխորտակելի յոյսով եւ հաւատքով, քաջութեամբ եւ կամքով վստահ որ ուրկէ անցած է հայրը կ՚անցնի նաեւ զաւակը» :

Խօսք առաւ նաեւ Ատրպէյճանցիներու կողմէ Պ. Թօփճիպաշի, յայտնելով որ Մայիս 28ը միայն Հայերու տօնը չէ այլ ամբողջ Կովկասի : Մեր յաւիտենական թշնամին ջնջեց մեր անկախութիւնները, պատճառ դառնալով որ աւելի ամրանան եւ շաղկապուին իրարու կովկասեան ժողովուրդները, հաւաքական ուժերով շարունակելու պայքարը :

Մէջ ընդ մէջ գործադրուեցաւ ճոխ գեղարուեստական բաժին մը :

Աւետիս Քիւփէլեան, երգեց «Ալ վարդին»ը, Կանանչեանէն եւ «Եար նազանի»ն Ալան Յովհաննէսէն, ծափեր խլելով ներկաներէն : Եր. Գրիգորեան ոգեւորութեամբ արտասանեց «Կարօտն հայրենի»ն Արուէն Աճէմեանէն, ծափեր խլելով ներկաներէն : Թառիստ Պ. Գարեգին սովորական խանդավառութեամբ նուագեց Արամ եւ Արտաշէս Խաչատրեաններէ եւ Սայաթ Նովայէն կտորներ :

Օր. Սոնիա Գաբրիէլեան (Թուրի երաժշտանոցէն) տաւիղով, ընկերակցութեամբ Պ. Քասանիէ սրինգով, նուագեցին Բարխուդարեանի «Ջուարճալի»ն եւ Կանանչեանի «Կաքաւիկ»ը : Նոյն զոյգի ընկերակցութեամբ Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան, երգեց «Իղձ»ը Ալէմշահի « Մեր նուէր »ը Արտ. Խաչատրեանի, Տաւրազոմի Հարսէն «Սանամի երգը» Պարթեւեանի եւ խնջոյքի երգը, Արամ Խաչատրեանի : Պ. Վիգէն Թորոսեան եւ Օր. Աշխէն Քինեան միասնաբար եւ թէ առանձինն պարեցին «Կինդաուրի»ն, « Ուզուն տարան», «Լէկուրի»ն եւ լեռնականներու պարը դաշնակի ընկերակցութեամբ Պ. Տավրիլի եւ Տիկ. Թորոսեանի ինչպէս նաեւ տափով Բէնոյի :

Կէս գիշերէն յետոյ սկսան եւրոպական պարերը :

Օտար հիւրերը հիւրասիրելու համար պատրաստուած էր առանձին սեղան, ուր բաժակաճառերը իրար կը յաջորդէին, մինչ երիտասարդներու երգերը եւ հայկական պարերը օդը կը թնդացնէին : Ի տես այս խանդավառութեան, յուզուած խօսք տուաւ վրացի Պ. Զուրապաշուելի, կովկասեան ժողովուրդներու եղբայրակցութեան անհրաժեշտութեան մասին խօսելէ յետոյ աւելցուց. « Ձեր երգերուն բառերը չեմ հասկնար, բայց կրնաք վըստահ ըլլալ որ ձեզի բաղտակից եւ դրացի ժողովուրդի մը զաւակը սրտովս կը զգամ եւ կ՚ըմբռնեմ անոնց իմաստը » :

Խօսք առաւ նաեւ հունգարացի Պ. Տըկալ, շնորհաւորելով ներկաները կոչ ըրաւ երիտասարդութեան զուրգուրալ հայ երգին վրայ որովհետեւ ան արտայայտիչն է հայ ժողովուրդի զգացումներուն եւ իղձերուն :

Կովկասեան բոլոր ժողովուրդներու ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ տեղի ունեցաւ շուրջպար ստեղծելով մեծ ոգեւորութիւն :

Ուրախճանութիւնները, երգերն ու պարերը տեւեցին մինչեւ արեւածագ :

Պ. ՊԱՐԹԵՒ

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Սալոն Ալհամպրա, 340 Պուլվ. Շավ, Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանին բոլոր քոյր մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. ՇԱՒԱՐՇ ԹԱՇՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :
Օր. Մ. Մարկոսեան (դաշնակ), Օր. Արփումանեան (երգ) :

Հայկական պարեր՝ Պոմոնի Նոր Սեբուհի կողմէ : Հաճելի անակնկալներ :
Կէս գիշերէ վերջ եւրոպական պար անուանի նուագախումբ

HENRI ROMAN et SES CHANTEURS

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :
Մուտքը ծախսերու մասնակցութեամբ :

ԾԻԾԱՂԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շաբաթ երեկոյ, 15 Յունիս ժամը ճիշդ 8.45, Փոլ Ֆարալիէի թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիէ Մէթրօ Ռէպիւպլիք եւ Պօնսէրժան Բոլորովին նոր բեմադրութեամբ Դերասան՝

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

Կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ Մոլիէրի

«ԺՈՐԺ ՏԱՆՏԷՆ»Ը

ԳԷՈՐԳ ՏԱՆՏԻՆԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ Տրդատ Նշանեան,

Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Քնար Ազնաւուր, Ն. Մարգարեան, Քիզիրեան եւ Օր. Ալիս Փափազեան :
Մուտքի տոմսերը սովորական գիներով : Կը ծախուին գրատուն Հրանտ Բալուեան՝
43 Ռիւ Ռիշէ, հեռ. ՓՐՕ. 25-46

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Աստղիկ Ախնազարեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, հեռագրով, նամակով կամ ծաղիկներով Թարմ շիրիմին վրայ մասնակցեցան իրենց թանկագին եւ անմոռանալի ամուսնոյն եւ հօր՝ Սմբատ Ախնազարեանի մահուան տարելիցին հոգեհանգստեան յիշատակին :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէսինէն Այրի Տիկին Ալեքսանեանի, զաւակներուն եւ իրենց բարեկամներուն հայրենակից Կարապետ Ալեքսանեանի դառնակսկիծ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար Ֆր. կը նուիրեն Տէսինի Վասպուրականի Երիտ. Միութեան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ : ամերիկեան հեռատեսիլին շնորհուած տեսակցութեան մը ընթացքին յայտարարեց թէ չարժեր տեսակէտներու տարբերութեան համար պատերազմ մղել :
ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ հակախորհրդային ցոյցեր տեղի ունեցած են եւ նախկին վարչապետ Քոլթան Թիլտի ձերբակալուած է, ըստ անգլիական թերթի մը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, րիւ Տիւնուար, Անարատ Յղութեան սրահը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդ «Սիամանթօ» խումբի եւ Կապոյտ Խաչի :

Կը նախագահէ ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին (երգ, արտասանութիւն, նուագ) :
Հանդէսէն ետք ընտանեկան խնջոյք :
Մուտքը ազատ է :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. Փիքի
Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի :

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, պետական թատրոնի շքեղ սրահին մէջ :
Կը նախագահէ՝ ընկ. ՊԱԼԵԱՆ
Կը խօսի՝ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
Խօսք կ՚առնէ Տիկ. ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին երեք Կովկասցիներ (Մարսէյլէն), Թառ, քեամանչա, տափ : Արտասանութիւն եւ կովկասեան պար, ընկեր Աշոտ Առաքելեան, ընկերակցութեամբ Հրաչիկի (Թառ), եւ կենդանի պատկեր Նոր Սերնդականներու կողմէ : Հայկական շուրջպար Կապ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ : Արմէն Տիգրանեանի «Անուշ» օփերան բացատրութեամբ ընկ. Աշոտ Առաքելեանի :
Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ՊԱՆԵԱՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի, Կապ. Խաչի եւ Նոր Սեբուհի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոյի նախկին քաղաքապետարանի սրահը 68 բիւ Հուտան, մէթրօ Սօ :
Կը նախագահէ ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ
Կը նուագէ թառիստ Գարեգին, երգ՝ Մկրտիչ Պօղոսեան, պար՝ Վիգէն Թորոսեան, եւ զանազան անակնկալներ :
Մուտքը ազատ է :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի քոյր կազմակերպութեանց եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերնդականներու :
Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, 9 Փլաս տը լ՚Հօթէլ տը Վիլ, Քրէտի Լիոնէի վերնայարկը :
Կը նախագահէ ընկ. Ա. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Ընկեր Մինաս Թէօլէօլեան Վալանս պիտի ըլլայ Յունիսի 5ին, 6ին եւ 7ին եւ պիտի բանախօսէ :
Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաֆէ Քաթէի վերնայարկը : Կը խօսի՝ Պ. ՅՈՎՀԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, նիւթը՝ «Մարդկային զարգացումը շեղա՞ծ է իր բարձրագոյն կոչումէն» : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Քաֆէ Բեժան : Կարեւոր օրակարգ :
ԱՆԻԷՐ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայութեամբ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչին : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԵՐԵՒԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻ հաղորդումները ամէն կիրակի ժամը 16.30ին 25, 31 եւ 41 մեթր կարճ ալիք :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՕՆՄՕՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ
Կիրակի, Յունիս 16 Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պետիկեան կամ Ղազարեան Յարութիւն, հօրը անունը՝ Վռամ, մօրը անունը Սաթենիկ, ծնած է Կրասնոտար 1924ին : Պատերազմէն վերջ տեղափոխուած էին Հայաստանի Լենինական քաղաքը եւ այժմ կ՚ապրին Լենինական : Կը խնդրուի լուր ունեցողներէն դիմել՝ ԶԱՔԱՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ,

34 Villa Rouveyrolle, Asnieres (Seine)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Կրօն. Ընկերակցութեան Կրթ. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները իր դպրոցներուն համար.— Պ. Ճէլալեան 2000 Ֆր., իր քրոջ յիշատակին : Տիկիններ եւ Պ. Վարդ Կիւլպէնկեան 2000 Ֆր. ողբ. Տիկին Օսմանճեանի Մարիի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի : Պ. Մկրտիչ Գազանճեան 2000 Ֆր. Օր. Դերձակեանի ամուսնութեան առթիւ :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

Ս. ՂԱԶԱՐ (ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վերջին երկու տարիներու յաջողութիւնէն քաջալերուած, մանաւանդ երիտասարդութեան մօտ, այս տարի՝ կրկին կը կազմակերպուի ուխտագնացութիւնը :
Խումբը պիտի այցելէ Հռոմ, Փոմփէյ, Նափոլի եւ վերջին երկու շաբաթը Վենետիկ :
Մեկնում՝ Օգոստոս 8ին, եւ վերադարձ՝ Սեպտեմբեր 1ին :
Մանրամասնութեան եւ արձանագրութեանց համար դիմել՝

Dr. Aram Djindjian
29 rue Bleue, PRO 79-09
G. Atamian
53 rue Chateaudun, TRI 57-74

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը Յունիս 30ին, որուն կը յաջորդէ դաշտահանդէսը :

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

կազմակերպուած ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԵՒ ԱՐԾԻԻ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ԿՈՂՄԷ
Հոգեգալուստի տօնին առթիւ 9 եւ 10 Յունիս, Կիրակի եւ Երկուշաբթի, ժամը 14ին, Գոտէր դաշտին վրայ
Կը մասնակցին ութը մարզական միութիւններ Ալփորվիլի մարզականը, Լիոն - Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Սէն Շարլ, Սէնթ Անթուան, Սէն Ժերոմ, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Արծիւը, եւ Արծիւ Մարզականի եւ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խառն խումբերը :
Բաժակները նուիրած են **CHAUSSURES MARIK**

Պ. ՔԱԼՏԱՐՃ (Արծիւի պատուոյ նախագահը) եւ ՌԱՖՖԻ ՆԱԶԱՐԵԱՆ (Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի փոխ-նախագահը)
ԾԱՆՕԹ.— Առնել թիւ 15 հանրակառքը Կասթելլանէն եւ իջնել Գոտէրի մարզադաշտը :

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրաք: Հատը 12 փր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
5
ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI
5 JUIN
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7898 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3709

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԲՈՒՆ ՅԱՆՑԱՒՈՐՆԵՐԸ

●

Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան հարցին մէջ Ամենայն Հայոց Հայրապետ Վազգէն Ա.ի, Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովին, Լիբանանի «անկախ համայնքային»ներուն, մանաւանդ Լիբանանի, Սուրիոյ ու Եգիպտոսի հնչակ-ռամկավար թերթերուն բռնած դիրքը իրաւամբ գայթակղեցուցած է բազմաթիւ չէզոք, հայրենասէր ու սրտցաւ հայրենակիցներ :

Անոնցմէ մէկը՝ լոնտոնաբնակ Պ. Սարգիս Յ. Քիւրքճեան, որ Անգլիոյ պատգամաւորն էր Էջմիածնի մէջ, 1955 Սեպտ. 30ի կաթողիկոսական ընտրութեան առեն եւ որ Վազգէն Ա.ի հետ միեւնոյն պանդոկն էր իջեւանած Փարիզի մէջ անցեալ տարի, խմբագրութեանս ուղղուած նամակով մը («Յառաջ», 4 Յունիս) իր զայրոյթը կը յայտնէր յարուցուած «ահագին աղմուկին եւ տարակարծութեան» առթիւ :

Մեր հայրենակիցը բարեմտօրէն կը կարծէ թէ «մեծագոյն յանցաւորը» եղած է Երուսաղէմի նախկին տեղապահը Եղիշէ արք., որ ըստ իրեն «սկիզբէն ընդունելով հանդերձ բարի միջնորդի դերը, մտադրած էր արդէն վիժեցնել ամէն գնով այս միութիւնը ...»:

Ու կ'առաջարկէ մեզի հրաւէր կարդալ «մեր բոլոր թերթերուն որ դադրին կամ ձեռքերնին քաշեն այս եկեղեցական խնդրէն ու ձգեն որ երկու Աթոռները իրենք իրարու հետ յարաբերութեան մէջ մտնեն՝ առանց ոեւէ եղիշէական միջնորդներու»:

Կը կարծէ, կամ աւելի ճիշդ «ապահով» է, որ այս ձեւով «շուտափոյթ լուծում եւ միութիւն յառաջ կուգայ երկու Աթոռներուն միջեւ, ինչ որ ազգի մեծ փափաքն է »:

Քանիցս առիթ ունեցած ենք գրաղելու այս ցաւոտ հարցով, որ կարծուածէն աւելի բարդ է ու կնճռոտ :

« Մեծագոյն յանցաւորը » Եղիշէ արք. Տէրտէրեանը չէ: Տարակոյս չկայ որ անիկա որոշ դեր խաղացած է Անթիլիասն ու Էջմիածինը իրարու հակադրող վէճի արծարծումին մէջ:

Սակայն բուն յանցաւորները ուրիշ տեղ պէտք է փնտռել :

Դաշնակցութեան անուղղակի հակառակորդները իրենց ախտաբանական թշնամութեան մոլուցքին մէջ քաղաքական գոյն տուին զուտ ազգային - եկեղեցական - կրօնական հարցի մը: Օտար մութ տարրեր ալ քաջալերեցին զիրենք՝ կրակին վրայ իւղ լեցնելով :

Զարեհ Ա. ընտրուեցաւ կիլիկեան թեմերու պատգամաւորական ժողովին կողմէ « օրինականօրէն եւ անթերի կերպով» ըստ ի զօրու եղող Կանոնադրութեան, որ հիմնուած է «Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ կիլիկեան Աթոռի աւանդութեանց վրայ, կազմուած է սահմանադրական ոգիով եւ կիրարկութեամբ նուիրականացած »:

Նոյն հիմունքներով ընտրուած են Մեծի Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսները անցեալին մէջ ալ :

Կիլիկեան թեմերն ու Աթոռը կը ղեկավարուին Ազգային Սահմանադրութեամբ եւ կանոնադրութիւններով: (Տեսնել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Տ. Տ. Վազգէն Ա.ի ուղևորությունը, Էջմիածին, 1956, էջ 152, տեղապահ Խորէն եպիսկ.ի պատասխանը Գահիրէի ծանօթ վերջնագրին):

Արդ, երբ այս է իրականութիւնը, ի՞նչպէս Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը «թերի եւ անընդունելի» կը հռչակէ ընտրութիւն մը, որ օրինական բոլոր պայմանները կը լրացնէր :

Վազգէն Ա. Փարիզի մէջ չքաշուեցաւ յայտարարելէ մեզի թէ Ազգային Սահմանադրութիւնը դադրած է գոյութիւն ունենալէ, ինչպէս պոլոժենիան, քանի որ ո՛չ Օսմ. Կայսրութիւն կայ հիմա, ո՛չ ալ ցարական Ռուսիա :

Չուզեցինք անդրադառնալ այս ծանրակշիռ յայտարարութեան: Ցաւով կը տեսնենք սակայն, որ պայքարը սահմանադրութեան դէմ կը շարունակուի դեռ :

Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովն ալ խրացուցած էր այս տեսակէտը եւ կ'ուզէր խիկապէս նուաստացուցիչ եւ բացարձակապէս անընդունելի «Համաձայնագիր» եւ ուխտագիր մը պարտադրել «ընտրեալ» Զարեհ կաթողիկոսին, զայն « ազգընտիր » դարձնելու համար ...

Զարեհ Ա. ազգընտիր կաթողիկոսը տասնըհինգ ամիսէ ի վեր անձայն անշշուկ նուիրուած է Կիլիկիոյ դարաւոր Աթոռի պահպանման ու բարգաւաճման սրբազան գործին: Իրեն հետ են Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Կիպրոսի ազգային օրինական իշխանութիւնները: Իրեն հետ է այս երեք երկիրներու հայութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը: Իր ընտրութիւնը իբրեւ օրինաւոր առաջին օրէն իսկ պաշտօնապէս ճանչցուած է երեք երկիրներու պետական իշխանութեանց կողմէ :

Սուրիական կառավարութիւնը, որուն վրայ մեծ յոյսեր դրած էին «անկախ համայնքային»ները, վերջերս երկու շառաչուն ապտակ տուաւ իրենց: Նախ բացարձակապէս արգիլեց «անկախ համայնք»ի եւ « հակաթոռ կաթողիկոսութեան» մը ստեղծումը: Յետոյ պաշտօնանկ հռչակեց Դամասկոսի առաջնորդ Շաւարշ եպիսկ. Գույումճեանը, որուն սխրագործութիւնները հանրածանօթ են :

Ալ ո՞ր օրուան կը սպասէ Վազգէն Ա. սաստելու եւ զգաստութեան հրաւիրելու համար ըմբոստ միաբաններն ու «անկախային»ները:

Ո՞ր օրուան կը սպասէ՝ պաշտօնապէս ճանչնալու համար ազգին օրինաւոր ներկայացուցիչներուն կողմէ ըստ ազգային Սահմանադրութեան «անթերի» կերպով ընտրուած Զարեհ Ա.ը:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

●

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ԿԱՐԳ ՄԸ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Ընկերվարական կուսակցութեան ազգային խորհուրդը 1071ի դէմ 2464 ձայնով եւ 293 ձեռնպահութեամբ որոշեց ընդառաջ երթալ կառավարութեան մաս կազմելու առաջարկին, որ ներկայացուած էր Ֆլիմլէնի կողմէ: Սակայն կարգ մը պայմաններ դրաւ, որոնք չափազանց կարեւոր են :

Ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները որոշեցին, վարչաձեւին շարունակականութիւնը ապահովելու համար, իրենց քուէները տալ ոեւէ վարչապետի ու դահլիճի, պայմանաւ, սակայն, որ վարչապետը ներկայ տագնապին պատասխանատու չափաւոր կուսակցութեանց չպատկանի :

Իսկ կառավարութեան մաս կազմելու համար, ընկերվարականները հետեւեալ պայմանները դրին.

1) Չափաւոր կամ աջակողմեան անձեր կառավարութեան մաս պէտք չէ կազմեն :

2) Կը պնդեն թէ Ալժերիոյ հարցը պէտք է լուծուի Կի Մոլէի առաջարկած ձեւով, այսինքն՝ նախ զինադադար, ապա ընտրութիւններ: Իսկ անմիջական անհրաժեշտութիւն նկատուող կարգ մը քաղաքական բարեփոխումներու կարելի է ձեռնարկել անմիջապէս :

3) Առանց յապաղումի եւ մինչեւ ամառուան արձակուրդները, վաւերացնել Եւրաթոմի եւ եւրոպական Միացեալ Շուկայի համաձայնագրերը:

4) Փութացնել Կալէի ծրագրին (բժշկական այցելներու մասին) եւ Պիյէի կրթական ծրագրին վաւերացումը :

5) Վերականգնել երկրին տնտեսական ու ելմտական կացութիւնը՝ խնայողութիւններու եւ տուրքերուն շնորհիւ. կը ճշդուի թէ եկամուտի տուրքերը (էմփօսիւր լը րըվընիւ) ոեւէ յաւելում պէտք չէ կրեն :

Ընկերվարականները կը ճշդեն թէ այս պայմանները իրենց նուազագոյն պահանջներն են :

Նախ քան այս որոշումներուն յանգիլը, ընկերվարական կուսակցութեան փոխ քարտուղարը, Փիէր Քոմէն, տագնապին պատմականը ըրաւ եւ իր ընկերներուն ներկայացուց Փիէր Ֆլիմլէնի կառավարական ծրագիրը :

Ապա խօսք առաւ Կի Մոլէ :

ԿԻ ՄՈԼԷԻ ՃԱՌԸ

Կի Մոլէի կարծիքով հաւանական չորս ձեւի կառավարութիւններ կրնան իշխանութեան գլուխ գալ. 1) «Ազգային Միութեան» կառավարութիւն մը: Իրականին մէջ այս միութիւնը ամբողջապէս կարելի չէ իրագործել, որովհետեւ ծայրայեղ ձախակողմեան ու աջակողմեան տարրերը միշտ ալ ընդդիմադիր դիրքի մէջ կը մնան: Այս ձեւի կառավարութեան մը առաւելութիւնը այն է, որ բոլոր դժգոհները կարելի է կեդրոնացնել այդ ընդդիմադրութեան մէջ :

2) Ընկերվարականներու կողմէ կազմուած (կամ ընկերվարականներու մասնակցութեամբ) կառավարութիւն մը, որ, Կի Մոլէի դահլիճին նման, հանդուրժուի ընդդիմադիրներուն կողմէ:

3) Աջակողմեան կառավարութիւն մը, հանդուրժուած՝ ազգային ընդդիմադրութեան, այսինքն ընկերվարականներու կողմէ: Այս լուծումը ամէնէն տրամաբանականն էր, ըստ Կի Մոլէի, ահա թէ ինչու նախագահ Քոթիի խորհուրդ տուած էր վարչապետութիւնը յանձնել Անթուան Փինէի :

4) Կեդրոնի փոքրամասնութիւններէն կազմուած կառավարութիւն մը, որուն հաւասարապէս կը հանդուրժեն ձախակողմեաններն ու չափաւորները:

Յամենայն դէպս, Կի Մոլէ առաջարկեց որ ընկերվարականները համաձայնին Ֆլիմլէնի վարչապետութեան :

Երեք ժամ տեւող խորհրդակցութիւններէ վերջ, բանաձեւային յանձնախումբը երկու բանաձեւեր ներկայացուց ժողովականներուն, (Էտուար Տէփրէօյի եւ Փիէր Քոմէնի կողմէ առաջարկուած): Ինչպէս վերը գրեցինք, Փիէր Քոմէնի բանաձեւն է, որ անցաւ :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Մեչթա Քազպահի արու բնակչութեան եւ Օրանիոյ մէջ մահմետական աշխատաւորներու ջարդերուն առթած յուզումը տակաւին չհանդարտած, Ալժէ քաղաքին մէջ ալ ահաբեկումներու արիւնալի շարքը վերսկսաւ: Երկուշաբթի իրիկուան դէմ, ժամը 6.30ին, քաղաքին կեդրոնական թաղամասերուն մէջ երեք պայթումներ տեղի ունեցան, որոնց հետեւանքով 7 հոգի մեռան իսկ 87 ուրիշներ ալ վիրաւորուեցան: Այս վերջիններէն 12 հոգիի վիճակը շատ ծանր է: Զոհերուն մեծ մասը Եւրոպացիներ են. բազմաթիւ կիներ ու մանուկներ կան վիրաւորներուն մէջ :

× Մեչթա Քազպահի ջարդին պատասխանատուները գտնելու համար, իշխանութիւնները կը հարցաքննեն մերձակայ գիւղերուն բնակիչները: 200ի չափ կասկածելիներ ձերբակալուած են եւ խիստ հարցաքննութեան կ'ենթարկուին :

× Ալժերիոյ իշխանութիւնները ամէն դիւրութիւն տուած են Ֆրանսայի եւ օտար լրագրողներու, որպէսզի տեղւոյն վրայ քննեն ջարդին մանրամասնութիւնները: Լրագրողները ազատօրէն հարցաքննած են վերապրողները եւ լուսանկարներ քաշած :

× Վատիկանի պաշտօնաթերթը, «Օսերվաթորէ Ռոմանօ», ընդվզումով կ'արտայայտուի Ազատագրութեան Ճակատին ամբաստանութեանց դէմ, որոնք ջարդը կը վերագրեն Ֆրանսայի :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

●

Կառավարութեան եւ ընդդիմադիրներու միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնները (յառաջիկայ Երեսփոխանական ընտրութեանց մասին), գրեթէ հարթուած են : Ընդդիմադիրներու պահանջներէն մէկը անմիջապէս իրականացաւ. կ'ուզէին որ երկու համեմատաբար չէզոք անձեր մաս կազմեն կառավարութեան : Արդարեւ, նախարարաց խորհուրդը նիստ գումարեց եւ որոշեց իր կազմին մէջ առնել երկու նոր անձնաւորութիւններ — Մուհամմէտ Ալի Պէյհում եւ Տօքթ. Ժոզէֆ Հիթթի :

Միւս կողմէ, ընդդիմադիրները կ'ուզէին որ ընտրութեանց հսկելու պաշտօնը յանձնուի լիբանանեան բանակին ընդհ. հրամանատար զօր. Շէհապին, եւ կը պահանջէին որ ընդդիմադրութեան ձերբակալուած պարագլուխները ազատ արձակուին: Այս վերջին պահանջն ալ իրագործուած է. սակայն տակաւին յայտնի չէ թէ ընտրութեանց հսկողութիւնը զօր. Շէհապի պիտի յանձնուի՞ թէ ոչ :

Կառավարութիւնը այս զիջումները կատարած է, որպէս զի Լիբանանի քրիստոնեայ եւ մահմետական բնակչութեանց միջեւ անդարմանելի անջրպետ մը չբացուի Երեսփ. ընտրութիւններուն առթիւ: Արդարեւ, Մայիս 29 - 30ի ցոյցերուն կազմակերպիչները ոչ միայն կ'ուզէին կառավարութիւնը վար առնել, այլ նաեւ ատելութեան սերմ ցանել երկրին քրիստոնեաներուն եւ մահմետականներուն միջեւ, որոնց խաղաղ գոյակցութիւնը Լիբանանի գոյութեան նախապայմանն է :

Ընդհանուր գործադուլի առաջքն առնուած է: Մահմետական թաղերու խանութները տակաւին գոց են, սակայն կեդրոնական եւ քրիստոնեայ թաղերու այն խանութները, որոնք կը պատկանին քրիստոնեաներու (մարոնի, հայ լուսաւորչական, յոյն կաթոլիկ, լատին, ասորի) բաց են: Մահմետականներու պատկանող խանութները ընդհանրապէս փակ են :

Ընդդիմադիրները ուզած էին յետաձգել ընտրութիւններու թուականը, սակայն վարչապետը, Սամի Սոլհ, յայտնեց թէ պիտի կատարուին նախատեսուած թուականին, այսինքն յառաջիկայ կիրակի, Յունիս 9ին:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ ԵՒ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐ

●

« Ազդակ» Յունիս 2ի թիւով հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ Պէյրութի դէպքերուն առթիւ:

« Էլ Շարք »ի այսօրուան թիւին մէջ հրատարակուած են անունները Մայիս 29ի ցոյցի ընթացքին սպաննուած, վիրաւորուած եւ բանտարկուած ցուցարարներու :

Եօթը սպաննուածներէն վեցը Հարաւային Լիբանանցիներ եւ Պաղեստինցիներ են: Վիրաւորուածներուն եւ ձերբակալուածներուն մեծ մասը նմանապէս ոչ Պէյրութցիներ են, ընդհանրապէս Պէքաայի եւ Պաալպէքի շրջանէն: Կան նաեւ Սուրիայէն եւ Պաղեստինէն :

Ըստ «Էլ – Շարք»ի տուած ցանկին, վիրաւորուածներուն մէջ կը գտնուին երկու Հայեր՝ Յակոբ Տօնիկեան եւ Յակոբ Սարաֆեան :

Ձերբակալուածներուն մէջ կը գտնուին հետեւեալ Հայերը, որոնք իբրեւ Լիբանանի ապահովութեան ու անդորրութեան դէմ կազմակերպուած դաւադրութեան մեղսակիցներ, դատարան յանձնուած են.

Լեւոն Փէհլիվանեան, Խաչիկ Մալիկեան, Եագուպ Սարաֆեան, Լեւոն Թորոսեան, Խաչիկ Թասլաքեան, Հրաչ Շամլեան, Բիւզանդ Շաշեան, Սարգիս Զատեան (Ալէք), Երուանդ Թատուրեան, Կարապետ Գուչեան, Երուանդ Ղազարեան, Անդրանիկ Կիրակոսեան (Պուրճ - Համուտ):

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆԻ

Ծիսական երաժշտութեան նուիրուած երգահանդէսը :

Գերազանցապէս շինիչ եւ ինքնատիպ գեղարուեստական վայելք մը այս մէկը : Բոլորովին տարբեր մինչեւ հիմա մեր լսածներէն :

Երեւակայեցէ՛ք, քանի մը ժամուան մէջ ըմբոշխնել դարերէ ի վեր այլազան ժողովուրդներու յօրինած ծիսական երգերը : Հրաշալի պտոյտ մը հին Յունաստանէն մինչեւ Ամերիկայի խորերը : Եբրայական, սպանական, ֆրանսական, գերմանական, անգլիական այդ կարգի ստեղծագործութիւնները հաւաքուած, դասաւորուած, ներդաշնակուած : Չեն մոռցուած ոչ մէկը, հոն են սուրիականը, հնդկականը եւ շատ մը ուրիշներ, որոնց կարգին նաեւ խափշիկներու յօրինածները :

Բնականաբար նաեւ հայկականը :

Բոլոր երգերը կ'երգուէին Լիտիա Կարինի կողմէ : Իւրաքանչիւր ժողովուրդի երաժշտութիւնը կը բացատրուէր, կը վերլուծուէր Լիւք Անտրէ Մարսէլի կողմէ :

Օնտ Մարթընոնները, կը փոխարինէին այն բոլոր երաժշտական գործիքները, որոնք ընկերացած են նախապէս այդ այլազան երգերուն : Գործիքներ, որոնցմէ շատերը կորսուած են նոյնիսկ այսօր :

Ելեկտրական այս հրաշալի երգեհոնները կը վերստեղծեն նոյն երաժշտութիւնը, նոյն խաղերն ու կուտան վեր ի վերոյ նոյն երաժշտական մթնոլորտը, իւրաքանչիւր երկրի ու ժամանակաշրջանի յատուկ :

Հրաշալի է այս բոլորը : Ու մեծագոյն գնահատանքի արժանի է տաղանդաւոր արուեստագիտուհին՝ Լիտիա Կարինը, համախմբելու, ներդաշնակելու ու գլուխ հանելու համար, այսքան դժուարին եւ արժէքաւոր գործ մը : Երգելու ծայրէ ծայր այս բոլորը, միշտ յաջողութեամբ :

Իր յաջողութեան մէկ բաժինը կը պարտի Նարեկացիի տաղանդաւոր թարգմանիչին, որ նոյնքան տաղանդաւոր երաժշտագէտ մըն է :

Լիւք Անտրէ Մարսէլի երաժշտական վերլուծումները ինքնին պիտի բաւէին հանդէս մը արժեւորելու :

Իմացական կատարեալ վայելք մը եղան անոնք ինծի համար : Անո՞ր համար արդեօք որ աւելի կը հասկնամ խօսքէն քան նուագէն : Հաւանաբար :

- Ոչ մէկ ձեւով կ'ուզեմ սակայն նսեմացնել երգչուհիին արժանիքները, վերոյիշեալ խօսքերով :

Օրուան հերոսուհին Լիտիա Կարինն էր : Եւ շատ արդար է որ մեծագոյն գնահատանքը երթայ անոր : Դիւրին չէ, եւ ամէն արուեստագէտի տրուած չէ այդքան տարբեր եւ այդքան այլազան յայտագիր մը լեցնել ծայրէ ծայր, իր ձայնով :

Կարելի չէ՞ր թելադրանք մը ընել : Պիտի շահէր երգահանդէսը, եթէ կեդրոնական դէմքը հանդիսացող երգչուհին իր կողքին ունենար նաեւ երկու օժանդակներ, սոփրանօ մը եւ առնական ձայն մը : Մէջ ընդ մէջ երգէին նաեւ անոնք որոշ կտորներ :

Ինծի թուեցաւ թէ տկար էր հայկական բաժինը : Ծիսական աւելի գեղեցիկ կտորներ չկա՞ն մեր կրօնական երաժշտութեան մէջ :

ՇԱՐԹԻ ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երբ կ'ըսէի թէ ֆրանսականի կողքին կը ծաղկի նաեւ հայ արուեստը Փարիզի մէջ, կը մտածէի ամէնէն աւելի Շարթի նկարներուն վրայ :

Երբ կ'ըսէի թէ հայ երիտասարդներ կը ցցեն իրենց հասակը, նոր անջրպետներ գրաւելու հաստատ կամքով, դարձեալ կը մտածէի Շարթի մասին :

Արդարեւ, երբ սիրով, հաճոյքով կը մտնէք իր նկարահանդէսէն ներս, դուրս կ'ելլէք անկէ հպարտ, երջանիկ : Երջանկութիւն՝ զոր մեծ արուեստը կը պարգեւէ հոգիին, հպարտութիւն՝ զոր կը զգան հայ ստեղծագործ տաղանդին անզուսպ ժայթքին դիմաց :

Շարթ «այրած է» իր արուեստին դժուարին կայանները : Քանի մը տարուան պրպտումները, արդիական արուեստի խառնաշփոթ ու մանուածապատ ուղիներուն մէջ, զինք ուղղակի առաջնորդած են ապահով ու պայծառ բարձունքի մը :

Ան տիրացած է իր արուեստին : Ո՛չ մէկ տատամսումի, ոչ մէկ խարխափումի հետքեր՝ քառասունի մօտ իր իւղաներկներուն մէջ :

Անոնք մեզի կը ներկայանան վերջնապէս աւարտած :

Դասական, հաստատուն նկարներ են մեծամասնութեամբ : Արդիական սակայն իրենց յղացումով, գոյներով, մթնոլորտով : Ժուժկալ ու հզօր :

Շարթ ստեղծած է նկարչական աշխարհ մը, որ իրն է :

Պարզ, պարկեշտ, խոնարհ մարդկութիւն մը կը շնչէ հոն : Զինուորներ են, աշխատաւորներ, ծեր կին մը, որ բուրդ կը մանէ, մայր մը իր մանկիկով : Համակրելի, սիրելի դէմքեր, մարդկային բոլորն ալ, հարազատ : Շատերուն մօտ կը զգաք խռովք մը, տառապանք մը, որ սակայն յուսահատութիւն չէ երբեք :

Իրապաշտ է Շարթ : Իրապաշտութիւն մը որ գերազանցապէս բանաստեղծական է : Բոլոր իր ներկայացուցած տիպարները կ'ապրին խորունկ, ներքին կեանքով մը : Կարծէք կ'ուզեն խուսափիլ, ձերբազատուիլ միջավայրէն, ուր դրուած են անոնք. կ'երազեն տարբեր կեանք մը : Բայց կը մնան, կը մնան հաստատ, ամուր փակած իրենց առօրեայ գործիքներուն, որոնցմով կը շահին իրենց կեանքը պարկեշտօրէն, շարունակելով մտածել խնդիրներու մասին, որոնք կը խռովեն մարդկութիւնը, Աստուծոյ, սիրոյ կրակներուն, մարդկային եղբայրութեան, աւելի մեծ, աւելի գեղեցիկ, աւելի խորունկ ապրումներով կեանքի մը :

Շարթի տեսարանները, «Մեռեալ բնութիւնները» ողողուած են նոյն յուզիչ, բանաստեղծական շունչով :

Ըսին թէ քանի մը հարիւր հազարի կը ծախուի իր նկարներէն իւրաքանչիւրը : Ըսին թէ արդէն նուիրագործուած տաղանդ մը, Գարզուն, իր հիացումը յայտնելէ վերջ, գնած է առաջին նկարը :

Զեմ զարմանար : Ու պիտի չզարմանամ երբեք երբ այդ նկարները քանի մը տարիէն տասնապատիկ աւելի սուղ գնահատուին :

Պիտի չզարմանամ նոյնիսկ եթէ վաղը թանգարան մը ուզէ գնել անոնցմէ ոմանք :

Յարատեւութիւն եւ աւելի մեծ յաջողութիւններ սիրելի Շարթին :

Գիտենք որ ան կ'աշխատի արուեստին համար : Այն որքան բարձրանայ, իրմով կը բարձրանայ նաեւ զինք ծնող ժողովուրդը : Ինչպէս մենք, ինքն ալ գիտէ այդ : Ու այս մեր մեծագոյն երջանկութիւնն է :

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ԱՌԱՋ ՈՒԺԵՐԸ ԿԸ ՉԱՓՈՒԻՆ

Լը Մոնտի Միջին Արեւելեան հարցերու մասնագէտ աշխատակիցը, Էտուար Սապլիէ, հետեւեալ շահեկան յօդուածը գրած է Լիբանանի վերջին դէպքերուն առթիւ :

Երեսփոխանական ընտրութիւններէն միայն տասը օր առաջ, արիւնալի միջադէպեր պատահեցան Լիբանանի մայրաքաղաքին մէջ : Լիբանանի երիտասարդ Հանրապետութեան մէջ, ընտրութիւնները միշտ ալ տեղի տուած են բախումներու. փաստ, որ ժողովուրդը կը հետաքրքրուի ընտրութիւններուն արդիւնքով եւ հանրային կեանքով :

Սակայն մինչեւ հիմա այդ կռիւներուն պատճառը զուտ տեղական էր. իշխանութեան գլուխ անցնիլ ուզող խմբակցութեանց միջեւ տեղի կ'ունենար :

Այս անգամ, պարագան տարբեր է. խնդրոյ առարկայ է երկրին ապագան :

Լիբանանի Հանրապետութիւնը կազմուած է ցեղային եւ կրօնական տարբեր համայնքներու միութենէ մը : Հաւասարակշռութիւնը կը պահուի լռելեայն ընդունուած, սակայն մանրամասնօրէն որոշուած համայնքային ներկայացուցչութեան մը շնորհիւ : Այսպէս, օրինակի համար, սովորութիւն եղած է, որ Հանրապետութեան նախագահը ըլլայ մարոնի համայնքէն մէկը, վարչապետը՝ սիւննի մահմետական մը, Երեսփոխանական ժողովին նախագահը՝ շիի մահմետական մը, եւ այսպէս շարունակաբար, մինչեւ ամէնէն յետին պետական պաշտօնը :

1943ին, քրիստոնեայ, մահմետական եւ տիւրզի համայնքները որոշած էին քաղաքական գետնի վրայ վերջ տալ իրենց համայնքային ու կրօնական տարբերութեանց եւ «ազգային դաշինք» մը կնքել : Այդ թուականէն սկսեալ, Լիբանան, որ Արաբական Լիկայի հիմնադիր անդամներէն մէկն է, բայց միաժամանակ կը գիտակցի միջերկրականեան երկրի իր կոչումին, կը հետեւէր հետեւեալ քաղաքականութեան — «Արեւմուտքի հանդէպ պաշտպանել արաբական դատը, իսկ արաբական աշխարհէն ներս պաշտպանել Արեւմուտքի դատը» :

Զափազանց դժուարին քաղաքականութիւն, որ նուազագոյն գործակցութիւն մը կը պահանջէ մարոնի Հանրապետութեան նախագահին ու մահմետական վարչապետին միջեւ : Բաւական է որ այս երկու անձնաւորութեանց միջեւ անհամաձայնութիւն մը ծագի — եւ հաւասարակշռութիւնը կը խախտի :

Անցեալ Հոկտեմբերին այս հաւասարակշռութիւնը խախտեցաւ : Երբ Անգլիա եւ Ֆրանսա Եգիպտոսի վրայ յարձակեցան, արաբական երկիրներու մեծ մասը իրենց դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզեցին Լոնտոնի եւ Փարիզի հետ : Լիբանանի մէջ զօրաւոր հոսանք մը ստեղծուեցաւ, որ կ'ուզէր ճնշում բանեցնել կառավարութեան վրայ՝ արաբական միւս երկիրներու օրինակին հետեւելու համար :

Այդ օրերուն վարչապետը Ապտալլա Եաֆին էր. կ'ուզէր որ Լիբանան եւս հետեւի արաբական միւս երկիրներուն : Հանրապետութեան նախագահը, սակայն, (ինչպէս նաեւ Մարոնիներու պատրիարքը) չէր ուզեր կապերը խզել Արեւմուտքի հետ :

Եաֆիի կառավարութիւնը ստիպուեցաւ հրաժարիլ : Նախագահը վարչապետութեան կոչեց Սամի Սոլհը, որ երկրին մէջ մեծ ժողովրդականութիւն վայելող ընտանիքի մը կը պատկանի : Սամի Սոլհ իր ամբողջ ազդեցութիւնը ի գործ դրաւ Հանրապետութեան նախագահին քաղաքականութեան ի նպաստ : Այս ճիգերուն մասնակից էր նաեւ Արտաքին Նախարարը, Շարլ Մալիք (Մարոնի), որ մեծ համակրանք կը վայելէ Մ. Նահանգներու մէջ :

Լիբանան շուտով ընդունեց Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը եւ Ուաշինկթընի հետ բանակցութիւններ սկսաւ վարել՝ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ նոր քաղաքականութեան մը համար : Շարլ Մալիքի խորհուրդներուն անսալով էր, որ Մ. Նահանգները Արաբիոյ Իպն Սէուտ թագաւորին վստահեցան արաբական պետութեանց մօտ Արեւմուտքի տեսակէտները պաշտպանելու հոգը : Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ Քամիլ Շամունի անմիջական պահանջին վրայ էր, որ ամերիկեան 6րդ նաւաբաժինը ճամբայ ելաւ դէպի արեւելեան Միջերկրականի ջուրերը՝ Յորդանանի վերջին դէպքերուն ժամանակ :

Այս բոլորը լիովին բաւական են, որ Լիբանանի վարիչները թունաւոր հակաքարոզչութեան մը նշանակէտը դառնան : Եգիպտական ձայնասփիւռը ամէն օր «դիմակազերծ» կ'ընէ Լիբանանի «դաւաճանութիւնը» արաբական դատին հանդէպ : Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի կողմէ յանուն «դրական չէզոքութեան» հրահրուած ընդդիմադիր շարժումը կը ձգտի ժողովուրդը ոտքի հանելու : Այս քարոզչութիւնը կրօնական կամ համայնքային տարբերութեանց վրայ հիմնուած չէ թէեւ, բայց քանի որ Գահիրէէն ու Դամասկոսէն

ՍԻՐՏ - ՍՐՏԻ

Թէ՝ բաւական է մատի ծայրով դուրս հանել զայն իր կաղապարէն ու շրջել, ունենալու համար դմայլելի սիրտ մը սառէ որ կը ճաճանչէ : Տղուն «Զէ՞ր տեսած» հարցումը կը թողուի անպատասխանի : Խօսելու կարողութիւնս սպառած էր : Ըսեմ թէ ինչու : Մինչեւ այդ պահը, իմ մէջս գտնուող երկրորդ անձն է որ խօսած էր, մակերեսայինը, եւ ոչ թէ ես : Ես յափշտակուած էի շուրջս պարզուած տեսարանով : Անմիջապէս որ հեռացած էի յուղարկաւորութեան թափօրէն եւ ես զիս գտած առանձին, գրաւուած էի յուզումով մը՝ որ մէկ րոպէէն միւսը կ'աւելնար : Այդ յուզումը այլեւս հասած էր իր լրութեան :

Ի՛նչ տեսարան : Եւ ի՛նչ կախարդանք : Առաջին անգամն է որ կը գտնուէի մեր գերեզմանատան մէջ, երբ ան կատարելապէս ամայի է եւ ձիւնածածկ : Առաջին անգամն է որ անոր ինծ առթած յուզումին մէջ կը մտնէր անանուն երջանկութիւն մը : Հոն կար խորհուրդ մը, որ կարելի չէր բաղդատել ուրիշ ոեւէ խորհուրդի հետ : Կար անշարժութիւն մը, որ առկախ կը մնար երկրի եւ երկինքի միջեւ : Լման արեւն իսկ որ կը շողար երկնակապոյտին վրայ, կը թուէր ըլլալ նորօրինակ : Փափկօրաշող հողաթումբերը վերածուած էին առասպելական բարձերու, եւ ամէն մէկ խաչ, եւ ամէն մէկ մահարձան թողութիւնը ստացած ըլլալ կը թուէր իր մեղքերուն : Երբեք տակաւին մահը չէր երեւցած ինծ այս ստորճան բիւրեղացած վիճակի մէջ : Երբեք տակաւին յաւիտենական խաղաղութեան զգացումը այս ուժգնութեամբ չէր ներխուժած էութենէս ներս :

Կարելի՞ է միթէ այդ պահը նկարագրել առանց յիշելու այն օրինակը զոր բանաստեղծը կուտայ, տէպաճլի օրինակը : Ձիւնի լայնանիստ եւ բարձրադիր խաւեր կ'անջատուին մեր ներաշխարհէն, անոնք կը շրջին ու կը թաւալին սարսուռի մը ճամբով : Ամբողջական կը թուի ըլլալ հաղորդականութիւնը՝ ներսին եւ դուրսին միջեւ, պատուարներու վտանգաւոր անհետացումով : Այդ գիտակից անէացման ընթացքին տեսանողութիւնը կրնայ շողարձակել բացարձակ թափանցկութեամբ, եւ ստանալ մէկէ աւելի անուն, բայց ան միմիայն կը բացուի ոչնչութեան վրայ :

Պահը պիտի չըլլար թերեւս այն ինչ որ եղած էր, եթէ յուզիչ յուղարկաւորութիւնը զիս արդէն իսկ պատրաստած չըլլար ծայրագոյն վիճակի մը : Եւ դեռ պահը պիտի չվերջանար այնպէս ինչպէս վերջացաւ, եթէ չպատահէր սխալհասկացողութիւն մը :

Սխալ մեկնելով իմ յափշտակութիւնս, Թռչնորս տղան սկսած էր սիրտ որսալ : Կը կարծէր թէ այդպիսով հաճոյք պատճառած պիտի ըլլայ ինծի : Երթալով աջ ու ձախ, սիրտ կը ճանկէր եւ կը բերէր կը դնէր, առջեւս, մերկացուած քարին վրայ : Կրկին կը մեկնէր, կրկին կուգար նոր սիրտերով : Եւ սիրտերը տապանաքարին վրայ կը թողուին ջուրի կաթիլներ : Կարծես թէ կուլային :

Հոդ է որ յիշեցի հօրս խօսքը .«Մեր պապերը կը նախընտրէին սորուկ ապրիլ բայց ապրիլ ու տեւել, քան թէ...» :

Այո, կ'ըսէի ես ինծի, սորուկը կ'ապրի, բայց իր սիրտը կը սառի սարկութեան մէջ, եւ իր սիրտը կը սարսռայ, եւ իր սիրտը կուլայ :

Ան կ'ապրի եւ կը տեւէ թէմէնեահ ընելով, բայց իր սիրտը կը մսի ներսէն :

Այսպէս կ'ըսէի եւ դեռ վերջն ալ շատ պիտի ըսէի թէ՝ ամէն բռնակալութեան տակ մարդ էակին սիրտը կը սառի, հոդ չէ թէ բիւրեղանայ ան :

Եւ ամէն երկինքի տակ այսպէս կ'ըլլայ, երբ մանաւանդ սիրտը մէկն է այն սիրտերէն ուր ջինջ երկնակապոյտը ցոլացած է :

Եւ ամէն տեղ երազ մը կը յաճախէ սիրտը ուրպէս պապակած թռչուն, որ կ'ըմպէ ու ապա երկինք կը նայի, կարծես ըսել ուզելով —«ի խորոց սրտի, խօսք ընդ Աստուծոյ» :

Եւ սիրտը որ կը կարծրանայ, ամէն անգամ ծնունդ կուտայ սրտապինդ սերունդի մը որ ոտքի կը կանգնի անպայման, ինքն իսկ շատ չգիտնալով թէ ինչպէս պիտի խուսափի խմբական անձնասպանութենէ :

Միթէ հասարակ տեղիք մը չէ՞ ըսել, թէ սիրտը այնքան ազատութիւն կը փնտռէ՝ որքան բանտարկուած թռչունը : Ինչ որ ալ ըլլայ, ես վստահ էի թէ քիչ վերջ պիտի յաջողէի արձակել տալ մերինը որ կը հեւար : Կեցած հին ու նոր թաղերու սահմանին վրայ, կեցած՝ երկու սերունդներու միջեւ, ձեռքս կ'երկարէի դէպի վանդակը : «Աճապա վո՞վ է» ըսած էր մայրս : Ես չէի ըսեր անշուշտ «վաղուան Հայն է» : Բայց կիսանդրին էր ցից՝ այլ անբիծ : Վեհ, գեղադէմ եւ տխրական, ան կ'իշխէր իր շրջապատին վրայ ոչ միայն շնորհիւ անոր որ բարձրադիր էր եւ արեւափայլ, այլ մանաւանդ անոր համար՝ որ, ինք, անբարբառ արձան, կը թուէր ըլլալ աւելի կենսունակ, քան իր առջեւ տարածուած մահաբոյր ոստանը : Ան կանգնած էր սիւնի մը վրայ որ ձիւնասպիտակ էր եւ ոսկետառ : Աւելին կայ. ան Հայ էր :

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

(8րդ եւ վերջ)

ծագում կ'առնէ, ամէնէն աւելի մահմետական համայնքին մէջ է որ ընդունելութիւն կը գտնէ:

Իշխանութիւնը վճռական դիմադրութիւն ցոյց կուտայ: Նախագահ Շամուն եւ իր կողմնակիցները կարեւոր զէնք մը ունին. բանակը իրենց ձեռքն է, որովհետեւ սպաները մեծ մասամբ քրիստոնեայ կամ տիւրզի տարրերէ կը բաղկանան:

Վերջերս, եգիպտական դեսպանատան զինուորական կցորդին ինքնաշարժին մէջ պայթուցիկներ գտնուեցան. կցորդը վտարուեցաւ երկրէն: Եգիպտացի թղթակիցներ՝ նմանապէս վտարուեցան. եգիպտական հրատարակութիւններու մուտքը արգիլուեցաւ Լիբանան:

Ընդդիմադիրները, սակայն, անգործ նստած չեն. անոնք ալ կը կազմակերպուին: Կարգ մը մարոնի դժգոհ տարրեր, որոնք յառաջիկայ ընտրութիւններուն մէջ կ'ուզեն աթոռներ շահիլ, կ'աջակցին ընդդիմադիրներուն: Կառավարութեան հակակորդ տարրերուն գործելակերպը շատ պարզ է. քանի որ վարչապետը պէտք է սիւննի մահմետական մը ըլլայ, նախկին վարչապետներ Ապտալլա Եաֆի եւ Սաէպ Սալամ իրենց շուրջը կը հաւաքեն բոլոր «հաւանական վարչապետացու»ները եւ կը պահանջեն որ ներկայ վարչապետը, Սամի Սոլհ, հրաժարի:

Պէյրութի մէջ կացութեան տէրը այն է, որ կը յաջողի «քաղաքը գոցել», այսինքն՝ ստիպել որ խանութները փակուին, երթեւեկը դադրի, հանրային սպասարկութիւնները գործադուլի դիմեն: Պէյրութ առեւտրական քաղաք մըն է. աշխատանքը երբ դադրի, ժողովուրդը տնտեսական տագնապի կը մատնուի: Շատ քիչ կառավարութիւններ կրցած են դիմանալ «քաղաքը գոցելու» քաղաքականութեան:

Ընդդիմադիր ճակատը սպառնացած էր վարչապետ Սոլհին, որ եթէ անմիջապէս չհրաժարի իր տեղը ազգային միութեան կառավարութեան մը ձգելով, ընդհանուր գործադուլ պիտի կազմակերպուի Մայիս 30ին:

Սամի Սոլհ պայքարը սիրող անձնաւորութիւն մըն է. պատասխանեց՝ «Հրաժարելու ոչ մէկ նպատակ ունիմ. իմ կառավարութիւնս պիտի կազմակերպէ յառաջիկայ երեսփոխանական ընտրութիւնները, եւ զանոնք պիտի շահի:» Խիստ միջոցներ ձեռք առաւ ցոյցերու եւ անկարգութեանց առաջքն առնելու համար:

Այժմ ուժերը կը չափուին: Պայքարին արդիւնքը շատ կարեւոր է, որովհետեւ կրնայ բոլորովին փոխել Մերձաւոր Արեւելքի ապագան: Եթէ ընդդիմադիրները յաղթեն, Լիբանան պիտի յարի «դրական չէզոքներու» ճակատին, այսինքն Եգիպտոս - Սուրիա առանցքին: Այս պարագային, Յորդանանի մէջ Արեւմուտքի կողմնակիցներուն տարած յաղթանակը մեծապէս պիտի կորսնցնէ իր արժէքը: Եթէ, ընդհակառակն, Շամուն - Սոլհ - Մալիք խմբակցութիւնը յաղթող դուրս գայ, Լիբանան պիտի գործակցի արեւմտեան պետութիւններուն հետ:

Կռուախնձորը այնքան կարեւոր է, որ ատով ալ կարելի է բացատրել պայքարին ուժգնութիւնը:

Յիշեցնենք վերջապէս, որ երեսփոխանական ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Յունիս 9ին:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, (Յառաջ). — Խանդավառութեամբ տօնուեցաւ սարքուած հանդէսը. Մայիս 19, կիրակի առաւօտ Նոր Սերնդականներ եկած էին Լիոնէն, Սէն Շամոնէն, Վիէնէն, Տէսինէն, գումարելու իրենց ընդհանուր ժողովը:

Կէսօրէ վերջ, սրահը նեղ կուգար հանդիսականներուն համար: Օրուան երիտասարդ նախագահը՝ Ալպէր Ներսէսեան իր սահուն հայերէնով բացաւ հանդէսը եւ պարզեց միութեան նպատակը: «1945ին Հ. Յ. Դ. վերին մարմինը որոշեց խումբ մը գիտակից երիտասարդներով կազմել Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը: Այսօր ունինք մեր պաշտօնաթերթը՝ «Հայաստան», հայերէն եւ ֆրանսերէն բաժիններով, կը պահենք հայերէնի դասընթացքներ, պարախումբ, երգչախումբ եւ թատերախումբեր, որոնք հայկական շունչ կը տարածեն իրենց չորս կողմը»:

Ապա բեմ հրաւիրեց օրուան բանախօսը՝ ընկեր Մ. Թէօլէօլեան որ չեշտեց մասնաւորաբար.

— «1915ի փոթորիկը ցրուեց մեզ հիւրընկալ երկիրներու վրայ, նոր երկինքներու տակ եւ նոր պայմաններու մէջ: Եղանք Սփիւռք: Սակայն քառասուն տարիներ անցան ու հայ ժողովուրդը վերականգնեց իր բոյնը, հաստատեց լոյսի եւ հաւատքի իր տաճարները, տնտեսական եւ ընկերային ճակատներու վրայ վերելք արձանագրեց եւ դարձաւ, նորէն, կազմակերպուած հաւաքականութիւն: Այսօր, կարելի է ըսել՝ թէ սփիւռք չենք մենք, այլ Հայկ. Արտասահման, կազմակերպուած, ու ազգային մեր ընդհանուր ձըգտումներով եւ իտէալներով միատարր: Դուք նկատի մի ունենաք այն պայքարները՝ որոնք կը մղուին այսօր ներքին մեր կեանքին մէջ եւ որոնք ձախողած են եւ պիտի ձախողին իրենց ապազգային դիտաւորութեանց մէջ: Երիտասարդներ էք բոլորդ ու ձեր նկարագրի եւ խառնուածքի յատկանիշն է անկեղծութիւնը, քաջութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը: Կ'ապրիք մշակութապէս բարձր երկրի մը մէջ եւ ի վիճակի էք գնահատելու, թէ ազգերու հիմնական ձգտումները եւ իրաւունքները ինչ են: Ի վիճակի էք նաեւ դատելու, եւ, հետեւաբար, ունենալու սեփական տեսակէտ եւ համոզում: Անվթար եւ անայլայլ պահեցէք անհատական ձեր այս անկախութիւնը եւ վստահ եմ որ պիտի գտնէք ձեր ժողովուրդին ծառայելու ճըշմարիտ ուղին»:

Ընկեր Մ. Թէօլէօլեան անդրադարձաւ, ապա, ֆրանսահայ սերունդի ազգային պարտաւորութիւններուն եւ պարտականութեանց եւ չեշտեց՝ թէ Նոր Սերնդականները պէտք է գոնէ հիմնական ճանաչողութիւնը ունենան մեր անցեալին ու ներկային եւ ըստ այնմ նուիրուին ապագան կերտելու աշխատանքին: Այս նպատակաւ ալ, պէտք է խոր ճանչնան մեր պատմութիւնը եւ մեր ժողովուրդը, պէտք է կարենան թափանցել ներկայ մեր սփիւռքութիւններուն եւ ըստ այնմ համոզում գոյացնեն՝ թէ ինչ պէտք է ընեն ու ինչպէս: Յանձնարարեց վանել ստորադասութեան զգացումը, որ սփիւռքեան մեր պայմաններուն հետեւանք է եւ խօսեցաւ հայ ժողովուրդի մշակութային եւ քաղաքակրթական բարձր արժանիքներուն մասին: Պարզեց, թէ զգացական ժողովուրդ մը եղած է Հայը, սակայն ճակատագիրը եւ աշխարհաքաղաքական նոր պայմաններ արդէն իսկ զայն առարկայապաշտ, իրատես ու հեռատես դարձուցած են: Բաղձանք յայտնեց, որ Նոր Սերունդը կապ պահէ հայ կեանքի բոլոր երեւոյթներուն հետ, հաղորդուի եւ ներշնչել գիտնայ:

Ընկեր բանախօսը անդրադարձաւ, այս առթիւ, հայ ժողովուրդի ազատութեան իրաւունքին եւ դատին, ընդգծելով որ այդ ազատութիւնը հիմնական պայման է ինքնարժէք ազգ ըլլալու: Եզրակացուց, թէ այդ դատի լուծումը ժամանակի հարց չէ, այլ քաղաքական պայմաններու եւ իրաւունքի: Հայ երիտասարդութիւնը պէտք է ըմբռնէ, թէ այդ անկախութեան մի՛շտ պատրաստ ըլլալու պարտաւորութիւնը ունի եւ այդ պատրաստութեան համար ազգային դաստիարակութիւնը, գաղափարական դաստիարակութիւնը պայման են:

Նոր Սերունդէն յաջող արտասանութիւններ ըրին Վ. Սարգիսեան, Յ. Շահբիկեան, Ա. Ընտրիկեան, Վ. Ստեփան եւ Քլարա, երգեցին Յ. Վարդանեան, Ա. Քղէլեան:

Խրախուսիչ ճառ մը խօսեցաւ Յ. Կօշկակարեան (Վալանսէն): Նոր Սերունդի կողմէ խօսք տրուեցաւ Պէյրութի ճեմարանականներէն ընկեր Ն. Սարգիսեանի: «Տարի մը եւս բոլորեցինք: Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ կը տօնենք Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Օրը: Անշուշտ յաւակնութիւնը չունինք ըսելու համար որ հրաշքներ գործեցինք անցնող տարեշրջանին, բայց ինչ որ ըրինք, պէտք է նկատել գոհացուցիչ: Նոր Սերնդական ընկերները պէտք է գիտնան որ ապագայ յոյսն ենք մեր կուսակցութեան, որ կանգնած է պայքարի առաջաւոր դիրքերուն վրայ: Մեր մեծերը մեզի տուած են ջահ մը, աշխատինք վառ պահել զայն մինչեւ մեր երազներուն իրականացումը, — Անկախ պետութեան վերականգնումը»:

Ա. Քղէլեան յօրինած էր ծիծաղաշարժ զուեստ մը: Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Ս. Ստեփանեան որ իր պարտականութիւնը ձեռնհասօրէն կատարեց: Մինչեւ ուշ ատեն շարունակուեցան կերուխումը, երգերը, հայկական եւ եւրոպական պարերը:

Նոր Սերունդը անգամ մը եւս ապացուցանեց թէ Ֆրանսահայութեան մէջ իր արժանի տեղը ունի եւ հայրենակարօտ բաղձութիւնները գիտեն քաջալերել զինքը:

ՆՇԱՆ Ա.

ԹՈՒՐՔԻԱ

●

ՀԱՅ ԹՐՔԱԲԱՆԸ ԵՒ ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Թուրք Լեզուական Ը. Համաժողովին բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 1ին եւ պիտի տեւէ մինչեւ Յուլիս 5:

Համաժողովին վարչութիւնը որոշած է վարչական հարցերու հետ քննել նաեւ գիտական հարցեր:

Համաժողովին պիտի մասնակցի նաեւ Լեզուաբանական Միութեան աւագ մասնագէտներէն փրոֆ. Յակոբ Մարթաեան, որ դեկուցում մը պիտի կարդայ «Լեզուի բնաշրջումը եւ միջամտութեան հարցը» նիւթին շուրջ: Փրոֆ. Մարթաեան Թուրքիոյ Լեզուաբանական Կաճառին անդամ է եւ առաջին Համաժողովէն սկսեալ կը մասնակցի հաւաքոյթներուն:

ԴՐԱՄԱՆԻՇՆԵՐՈՒ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՊԱՅՔԱՐ

Թուրքիոյ Ելմտական գործավարը Ժողովի հրաւիրած է 260 ելմտական քննիչներ եւ հաշուագէտներ: Որոշած են խիստ պայքար մղել հազուագիւտ դրամանիշերու (տըվիզ) եւ տուրքի մաքսանենգութեան դէմ:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Երկրաշարժի ցնցումները, որոնք զօրաւոր կերպով զգալի եղած էին Պոլսոյ, Ատափազարի, Իզմիթի, Էսկիշէհիրի եւ Անգարայի մէջ, կը շարունակուին պարբերաբար:

Կիրակի, Մայիս 26ին, առաւօտեան ժամը 8.34էն մինչեւ երկուշաբթի ժամը 16.40 (32 ժամուան ընթացքին) 374 ցնցումներ արձանագրուած են, ամբողջ Թուրքիոյ մէջ. ասոնցմէ միայն քանի մը հատը զգալի եղած են Պոլսոյ մէջ, ուր բնակչութիւնը յուզումի մատնուած է:

Մեռեալներու եւ վիրաւորներու թիւը օրէ օր կ'աւելնայ գաւառներու մէջ, կարգ մը շրջաններէ տակաւին լուր չկայ:

ՔՐՈՒՓ ԵՒ ԱՌԿԱԽ ԿԱՄՈՒՐՋ

Ինչպէս ծանօթ է, գերման ճարտարարուեստագէտ Ալֆրէտ Քրուփ Թուրքիա մեկնած էր. որոշած է կարեւոր դրամագլուխ մը տրամադրել՝ Թուրքիոյ մէջ նոր ձեռնարկներ հիմնելու համար: Այդ գումարը առ այժմ 80 միլիոն տոլարի կը հասնի. յառաջիկային կրնայ աւելնալ: Որոշած է առաջին առթիւ օժանդակել Պոլսոյ մէջ առկախ կամուրջ մը շինելու ծրագրին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (57)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

●

ՎՐԷ՛Ժ

Մուշեղ Վահեւունի, երբ իր երկու մանկութեան ընկերները՝ երկու Վահրամք, բաժնուեցան իրմէ, գնաց բնակելու Նազուկ լճին վրայ իր Հարեթի ամրոցը, ուր հանգիստ նստած կը սպասէր գարնան մեծամեծ վարձքերու Բուզայէ, որ խոստացեր էր գրել Ամիրապետին նոյն ամենամեծ ծառայութիւնքը եւ արժանաւոր փոխարէնը: Նազուկ փոքրիկ եւ գեղեցիկ լիճը զարդն էր Կորի գաւառին եւ ձմեռ ժամանակ ամբողջ սառելով գեղեցիկ հայլի մը կը կազմէր, բայց լճին շրջակայ բազմամարդ գեղերը մեծաւ մասամբ անապատացեալ էին, եւ Մուշեղ չորս կողմ լուր կը ղրկէր որ բնակիչք չի վախեն դառնան իրենց բնակարանները՝ ապահովութիւն եւ պաշտպանութիւն իրենց խոստանալով: Իսկ գիւղացիք, որ արդէն իր անիրաւութիւններէն ձանձրացեր էին, շատ դժուարութեամբ եւ ակամայ կը դառնային իրենց բնակարանները, եւ մեծ մասը գիւղերուն անապատ մնացել էր:

Ձմեռուան մէջ Տարօնոյ կողմէն երիտասարդ խումբեր կուգային իրենց պաշարներով, այդ լքեալ գիւղերուն մէջ բնակութիւն կը հաստատէին, նոյնպէս Տարօնեցիք ոմանք հինգ վեց հոգի Կորայ վանքը եկած հիւրընկալութիւն խնդրելով ուխտաւորաց սենեակները կը բնակէին, եւ վանահայրը թէպէտ սկիզբները հիւրընկալութեան երկայնութենէն ձանձրացած՝ կ'ուզէր զիրենք ճամբայ դնել, բայց նոցա գլխաւորին համեստ եւ առաքինի վարմունքը, իր ջերմեռանդութիւնը որ միշտ երկար սաղմոսերգութեանց ներկայ էր եկեղեցին, իր աշխատասիրութիւնը որ պարապ ժամ անցընել չէր գիտեր, այլ միշտ ծառայութիւն մը, գործ մը կը գտնէր եւ կը կատարէր, վանահօր կարծիքը փոխեցին. մանաւանդ որ այդ ձմեռուան միջոցին այս Տարօնեցի տղաք կ'երթային որսի եւ իրենց յաջող նետաձգութենէն ոչ թռչուն, ոչ կենդանի չէր ազատեր դիւրութեամբ եւ կրօնաւորաց սեղանատունը ուտիք օրեր պատուական եւ համով կերակուրներով կը զարդարուէր: Վերջապէս, ութ տասը օրուան մէջ այս օտարականները այնպէս ընտանի եղան որ վանքին փայտակիր, փայտահատ, ջրկիր, աւելածու, դռնապան, այս մարդիկն էին եւ օր աւուր հարկաւոր անձինք դարձեր էին վանքին մէջ: Պէտք է գիտնալ նաեւ որ Կորայ վանքը բլրոյ մը վրայ շինուած, մինչեւ այսօր դեռ ունի իր բարձրաբերձ պարիսպները, եւ եթէ եկեղեցւոյն գմբէթը չլինէր վրան բարձրացեալ, աւելի բերդ մը կը կարծուէր քան թէ վանք: Ս. Դանիէլի ծերունւոյն էր նուիրեալ եւ իւր մարմինը եկեղեցւոյն մէջ է թաղեալ մինչեւ այսօր: Տարօնացւոց կիրակի օրեր եկեղեցին բազմաթիւ երեւիլը չէր զարմացներ մեր վանականքը, վասնզի աշխարհք գիտէր թէ Տարօն շատ չարչարուեր էր այդ մէկ երկու տարուան միջոցին մէջ:

Մուշեղ իշխանին գլխաւոր ձմեռուան զուարճութիւնը որսն էր. յաճախ որսական բարակներ եւ ութ տասը թիկնապահներ հետ առած կ'երթար շրջակայքը որսալու: Ուստի, նոյնպէս երբ օր մը որսէ դառնալով Կորայ վանուց առջեւէն կ'անցնէր, յանկարծ, քանի մը հետեւակ Տարօնեցի դիմացն ելան, եւ մէկը լայնաքլիճ աղեղէն այնպիսի հարուած մը տուաւ ձիուն փորին, որ կենդանին ցաւէն յիմարեալ ու կատաղեալ զարկաւ Մուշեղ ի գետին եւ ինք գնաց ինկաւ քանի մը մղոն հեռու եւ հոգին փչեց: Իսկ Մուշեղի թիկնապահները երբ իրենց տէրը տեսան ինկած եւ օգնելու դիմեցին, այնպիսի նետաձգութիւն մը իրենց դէմ սկսաւ եւ թշնամի խումբը այնպէս շատցաւ եւ իրենց դէմ յարձակեցաւ որ թողին փախան, եւ քանի մը հոգի նոյն միջոցին Մուշեղի ժամանակ չտալով գետնէն ելնելու, ոտքերը ձեռքերը կապելով առին վանքը տարին ուր իրենցմէ շատեր արդէն տանտէր դարձեր էին:

Մուշեղ նախ ջանաց այս Տարօնցւոց խօսք հասկցնել իմացնելով թէ ինք Բուզայի բարեկամն էր եւ թէ մեծ թագաւորին շատ ծառայութիւններ ըրած եւ թէ իրենց յանդգնութիւնը մեծ պատիժներու արժանի էր, եւ թէ զինքը եթէ թող տային անյիշաչար կը լինէր եւ կը ներէր, նաեւ վարձ էլ կուտար: Բայց այդ կոշտ գիւղացիքը խօսք մը չէին պատասխաներ, մինչեւ որ այդ ընդարձակ վանքին սենեակներուն մէկը զինք տարին: Հոն իրեն կապերը քակեցին եւ թողին ու նստի. քիչ մը բան բերին որ ուտէ եւ քիչ մը գինի որ զօրանայ: Այս միջոցիս վանահայրն իմանալով եղածը՝ կ'ուզէր ներս մտնել իշխանին քով, իսկ երբ Տարօնեցի պահապանք զինքն արգիլեցին, սկսաւ գանգատիլ եւ ձայնը բարձրացնել, մինչեւ որ այս աղաղակը լսելով դուրս եկաւ նոցա գլխաւորը:

— Աս ինչ է, եղբայր, կ'ըսէր վանահայրը, «Տուն իմ տուն աղօթից կոչեսցի, եւ դուք արարէք զդա այրս աւազակաց» Քրիստոսի խօսքը իմ վանքիս վրա՞յ պիտի ճշդրտէք:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՔԱՐԱՇԻԻ ԺՈՂՈՎԸ

Պաղտատի Ուխտին վարչութեան երրորդ նստաշրջանը, որ սկսած էր երկուշաբթի օր, կը շարունակուի: Ժողովներուն կը մասնակցին Իրանի, Իրաքի, Փաքիստանի, Թուրքիոյ վարչապետները, Անգլիոյ Արտաքին նախարարն ու ամերիկացի «դիտող» մը՝ Լոյ Հէնտերսըն: Այս վերջինը յայտնեց թէ Մ. Նահանգները որոշած են մաս կազմել Պաղտատի Ուխտին զինուորական յանձնաժողովին: Այս առթիւ յայտարարեց. «Զինուորական յանձնաժողովին մաս կազմելու ձեր հրաւէրը Մ. Նահանգներու կողմէ ընդունուեցաւ որպէս պատիւ մը. որոշած ենք այս կարեւոր գործին բերել պատասխանատուութեան մեր բաժինը»:

Բոլոր պատուիրակներն ալ մեծ գոհունակութեամբ ընդունեցին ամերիկեան այս որոշումը:

× Իրաքի վարչապետը, Նուրի Սայիտ, մատնանշեց թէ Իսրայէլ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան վտանգ կը սպառնայ: Ապա քննադատեց Ֆրանսայի ալժերիական քաղաքականութիւնը:

× Անգլիոյ Արտաքին նախարարը, Սելվին Լոյտ, յայտարարեց թէ Անգլիա պատրաստ է տարեկան կէս միլիոն անգլ. ոսկիով մասնակցիլ Ուխտին անդամ պետութեանց պաշտպանութեան ընդհանուր գործին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՒՐԱԹՈՄԻ եւ եւրոպական Միացեալ Շուկայի անդամ վեց պետութեանց ընկերվարական կուսակցութիւններուն համագումարը երկուշաբթի օր բացուեցաւ Լիւքսէմպուրկի մէջ:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ 2000 հիւլէական մասնագէտներ կոչ մը ուղղեցին աշխարհի բոլոր կառավարութիւններուն եւ ժողովուրդներուն, որպէսզի հիւլէական փորձերը անմիջապէս վերջ գտնեն: Շեշտեցին թէ իւրաքանչիւր հիւլէական պայթիւն անչափելի վնաս կը հասցնէ մարդ էակներու առողջութեան:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը, Մենտերէս, պահանջեց որ յունական կառավարութիւնը վերջ տայ Կիպրոսի ազգայնականներուն տուած իր օժանդակութեան:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախկին թագաւորը, Ֆարուք, որ անուանարկութեան դատ բացած էր ամերիկացի լրագրողուհի Էլզա Մաքսուէլի դէմ, իր դատը շահեցաւ:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ ԵՒ ՖԻՐԵՆՑԷ

Մեկնում՝ Մարսէյլէն՝ երկուշաբթի՝ 12 Օգոստոս:

Վերադարձ՝ Մարսէյլ չորեքշաբթի՝ 28 Օգոստոս:

Օթոքարով կ'այցելուին նաեւ Փատովա - Ազոլօ - Փիզա:

Արձանագրութեան համար դիմել կամ գրել՝

ՖԷՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆԻ
293 Av. St. Julien, Tèl. GUY 7975

ԱԼՖՈՆՍ ՊԻՊԷՐԵԱՆԻ
8 Tse. Tonkin Pt. de Vivaux GA 9131

ԶԱՒԷՆ ՆԱՀԱՊԷՏԵԱՆԻ
36 rue des Dominicains, CO 2761

ԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
Chez Bové - 104 Rte. Nle. St. Louis MONTÉ 9238

ՎԱՐԴԳԷՍ ՄԱՐՃՈՅԵԱՆԻ
Rue de L'Etoile, CO 8608

Գ. ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆԻ՝
52 Rue Belle de Mai. NA 3477

Փութացէք ապահովել ձեր սենեակները եւ տոմսերը:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Համախսաբբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ: Այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Ցոյներուն սրահը, 5 բիւ Պօնըփուա:

Ծոխ եւ ընտիր պիւֆէ:

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ:

Հայկական հին եւ նոր կտորներ (երգ-դաշնակ): Զանազան անակնկալներ:

Մուտքը ազատ է:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,

Paris (9e) Pro. 05-73.

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Սալոն Ալհամպրա, 340 Պուլվ. Շավ, Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանին բոլոր քոյր մասնաճիւղերուն:

Կը նախագահէ ընկ. ՇԱՒԱՐՇ ԹԱՇՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Օր. Մ. Մարկոսեան (դաշնակ), Օր. Արզումանեան (երգ):

Հայկական պարեր՝ Պոմոնի Նոր Սերունդի կողմէ: Հաճելի անակնկալներ:

Կէս գիշերէ վերջ եւրոպական պար անուանի նուագախումբ

HENRI ROMAN et SES CHANTEURS

Ծոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Մուտքը ծախքերու մասնակցութեամբ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆ

Հեռախօսով արձանագրուողներէն, ինչպէս նաեւ ալօքասիոնի նպաստ ստացողներէն կը խնդրուի ներկայանալ,

5 Rue Meyran. Tél. TRU 27-35

յանձնելու եւ ստանալու համար հարկ եղած թուղթերը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը: Կը խօսի՝ Պ. ՅՈՎՀԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ, նիւթը՝ «Մարդկային զարգացումը շեղա՞ծ է իր բարձրագոյն կոչումէն»: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՖՐԱՆՔՕ-ԱՐՄԷՆԻԷՆ
ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

ժողովուրդին փափաքին վրայ դարձեալ կը բեմադրէ

Մաքս Տրէհերի

«ՏԱՍՆԸԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ»
(Դրամ երեք արար)

կիրակի, Յունիս 16ի իրիկունը, ժամը 8.45ին

Փոլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիք Մէթրօ Ռեպիւպլիք)

Ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն «ԶԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»

Բեմադրութիւն՝ Հանրի Ճանիքի

Կը մասնակցին (այբուբենական կարգով) Մատլէն Էքիզեան, Մառի Էօֆսիւզեան, Հայկուհի Խտըշեան, Ժիզէլ Ճանիք, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պետիկեան կամ Ղազարեան Յարութիկ, հօրը անունը՝ Վռամ, մօրը անունը Սաթենիկ, ծնած է Կրասնոտար 1924ին: Պատերազմէն վերջ տեղափոխուած էին Հայաստանի Լենինական քաղաքը եւ այժմ կ'ապրին Լենինական: Կը խնդրուի լուր ունեցողներէն դիմել՝ ԶԱՔԱՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ,

34 Villa Rouveyrolle, Asnieres (Seine)

ՆՈՒԷՐ

Պորտոյէն Տիկին Կ. Տոնէրեան 5000 ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Օղափոխութեան կայանին իր զաւկին Ռաֆֆիի զինուորութենէն ողջամբ վերադարձին առթիւ: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, րիւ Տիւնուար, Անարատ Յղութեան սրահը:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդ «Սիամանթօ» խումբի եւ Կապոյտ Խաչի:

Կը նախագահէ ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին (երգ, արտասանութիւն, նուագ):

Հանդէսէն ետք ընտանեկան խնջոյք:

Մուտքը ազատ է:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. Փիքի

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի:

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, պետական թատրոնի շքեղ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՊԱԼԵԱՆ

Կը խօսի՝ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ Տիկ. ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին երեք կովկասցիներ (Մարսէյլէն), Թառ, քեամանչա, տափ: Արտասանութիւն եւ կովկասեան պար, ընկեր Աշոտ Առաքելեան, ընկերակցութեամբ Հրաչիկի (Թառ), եւ կենդանի պատկեր Նոր Սերնդականներու կողմէ: Հայկական շուրջպար Կապ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ: Արմէն Տիգրանեանի «Անուշ» օփերան բացատրութեամբ ընկ. Աշոտ Առաքելեանի: Ծոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է.

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի, Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոյի նախկին քաղաքապետարանի սրահը 68 բիւ Հուտան, Մէթրօ Սօ:

Կը նախագահէ ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Կը նուագէ Թառիստ Գարեգին, երգ՝ Մկրտիչ Պօղոսեան, պար՝ Վիգէն Թորոսեան, եւ զանազան անակնկալներ:

Մուտքը ազատ է:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի քոյր կազմակերպութեանց եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերնդականներու:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, 9 Փլաս տը լ'Հօբէլ տը Վիլ, Քրէտի Լիոնէի վերնայարկը:

Կը նախագահէ ընկ. Ա. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին:

Հանդէսէն ետք՝ խնջոյք:

Ծոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի դասախօսական ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, Ահարոնեան ակումբը: Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է բոլորին:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՔԱՂԱՔԸ Յունիս 12ին:
ՍԷՆ ԼՈՒ — Յունիս 13ին:
ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ — Յունիս 14ին:
ԿԱՐՏԱՆ — Յունիս 16ին:
ՊՈՄՈՆ — Յունիս 17ին:
Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ:
Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4 օր Մոսկուա եւ 10 օր Երեւան, երթուդարձ՝ 145,000 ֆրանք:

ՄԵԿՆՈՒՄ. — 1) 4 Յուլիս, 2) 24 Յուլիս, 3) 9 Օգոստոս:

Արձանագրութիւնները պիտի փակուին Ա. Յունիս 10ին, Բ. Յուլիս 1ին, Գ. Յուլիս 15ին:

Դիմումները ընել միայն գրաւոր:

Noubar Agopoff
168 Rue du Temple, Paris 3ème
C. C. P. Paris 127.83-16

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը Յունիս 30ին, որուն կը յաջորդէ դաշտահանդէսը:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու կողմէ խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնէ ընկեր Ղազար Տէրտէրեանին եւ իր պարագաներուն իրեն պատահած արկածին առթիւ եւ արագ ապաքինում կը մաղթէ:

Օր. ԱԶՆԻՒ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ
Պ. ՏԻԳՐԱՆ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ
Ամուսնացած

Փարիզ, 2 Յունիս, 1957 Փիւթօ

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մովսէսեան հազար ֆր. կը նուիրեն Կապ. Խաչի կայանին: Ստանալ «Յառաջ»էն:

***

Օր. ՄԱԹԻԼՏ ՍՈՒՊԱՀԱՐԼԵԱՆ
Պ. ԼԵՒՈՆ ԳԱՊԱՔՃԵԱՆ
Ամուսնացած

Մէտօն, 28 Ապրիլ 1957 Փարիզ

***

Օր. ԺԱՔԼԻՆ ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ԺՕԶԷՖ ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Ամուսնացած

Անիէռ, 2 Յունիս 1957 Իսի լէ Մուլինօ

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայութեամբ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէին ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Յոյներուն սրահը, 5 բիւ Պօնըփուա: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ. — Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ, ընկեր Միհրանի բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Ռաֆֆի խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին Րէժանի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԵՒ ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ԿՈՂՄԷ

Հոգեգալուստի տօնին առթիւ 9 եւ 10 Յունիս, կիրակի եւ երկուշաբթի, ժամը 14ին, Գոտէր դաշտին վրայ

Կը մասնակցին ութը մարզական միութիւններ Ալփորվիլի մարզականը, Լիոն - Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Սէն Շարլ, Սէնթ Անթուան, Սէն Ժերոմ, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Արծիւը, եւ Արծիւ Մարզականի եւ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խառն խումբերը:

Բաժակները նուիրած են **CHAUSSURES MARIK**

Պ. ՔԱԼՏԱՐՈՆ (Արծիւի պատուոյ Նախագահը) եւ ՌԱՖՖԻ ՆԱԶԱՐԵԱՆ (Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի փոխ-Նախագահը)

ԾԱՆՕԹ. — Առնել թիւ 15 հանրակառքը Կաստելանէն եւ իջնել Գոտէրի մարզադաշտը:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
6
ՅՈՒՆԻՍ
•
JEUDI
6 JUIN
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7899 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3710

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

•

1956 Յունուար 2ի ընտրութեանց վաղորդայնին, կառավարութեան ղեկը յանձնուած էր ընկերվարական կուսակցութեան:

Կի Մոլէի դահլիճը իշխանութեան գըլուխ կուգար այնպիսի պահու մը, երբ Ֆրանսա ծանր տագնապի մատնուած էր ներքին եւ արտաքին ճակատներու վրայ:

Ամէնէն աւելի բարդ ու մտահոգիչ վիճակ կը ներկայացնէր Ալժերիոյ ցաւոտ խնդիրը: Խաղաղ լուծումի մը յոյսերը պակսած էին:

Ապստամբները կը վայելէին մօտաւոր թէ հեռաւոր ցեղակիցներու եւ կրօնակիցներու աջակցութիւնը: Քաջալերուած էին նաեւ օտար իշխանութենէ մը, որ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու մասնագիտութիւնն ունի:

Ընկերվարական վարչապետը՝ մղուած համամարդկային զգացումներէ՝ անձամբ գնաց Ալժերիա, տեղւոյն վրայ վերջնական կարգադրութեան մը յանգելու յոյսով:

Հազիւ իշխանութեան գլուխ եկած էր: Կը զգար թէ առանց հիւսիսային Ափրիկէի գործերը կարգադրելու, պիտի չկրնար արդիւնաւոր դարձնել իր կառավարութեան գործունէութիւնը:

Կի Մոլէ ձախողեցաւ դժբախտաբար իր առաքելութեան մէջ: Ալժէի մէջ իրեն վերապահուած ընդունելութիւնը ցոյց տըւաւ թէ հարցը կարծուածէն շատ աւելի բարդ էր: Ընկերվարական սկզբունքները բաւական չէին գոհացում տալու կողմերուն:

Այնուհետեւ ուրիշ կնճռոտութիւններ եկան աւելի ծանրացնել տագնապը՝ մանաւանդ արտաքին ճակատին վրայ:

1956 Յուլիս 26ին Սուէզի Ջրանցքի միջազգային ընկերութեան ազգայնացումը գնդապետ Նասրի կողմէ՝ նոր գըժուարութիւններ պարտադրեցին այս երկրին:

Անցեալ աշնան, Անգլիոյ հետ համախորհուրդ, Սուէզի դէմ կատարուած արշաւանքը ձախողութեամբ վերջացաւ:

Ֆրանսա մեծ վնասներու ենթարկուեցաւ Եգիպտոսի մէջ, ուր մեծ Նափոլէոնի օրերէն սկսեալ այս երկրի դաւակները ի պատուի էին:

Արաբերէնէն վերջ ամէնէն տարածուած լեզուն Ֆրանսերէնն էր, շնորհիւ բազմաթիւ կրթական ու մշակութային հիմնարկութեանց:

Ֆրանսական դրամագլուխը մեծապէս օժանդակած էր փարաւոններու վաղեմի երկրին զարգացման՝ առեւտուրի եւ ճարտարարուեստի զանազան ճիւղերուն մէջ:

Սուէզի ձախողութիւնը նաեւ մեծ հարուած տուաւ Ֆրանսայի հմայքին՝ ոչ միայն Եգիպտոսի, այլ Մերձաւոր Արեւելքի միւս արաբախօս երկիրներուն մէջ:

Միւս կողմէ քարիւղի տագնապը զարդ զգալի է այս երկրի տնտեսական կեանքին մէջ:

Այս բոլորին արդիւնքն այն եղաւ, որ Ալժերիոյ խնդիրը հետզհետէ աւելի բարդացաւ:

Զինուորական բացառիկ ծախսերը, պատերազմական անյետաձգելի ծախքերը մեծապէս ազդեցին նաեւ Ֆրանսայի ելմտական կացութեան վրայ:

Կառավարութիւնը ստիպուեցաւ ծրագրել 250 միլիառի խնայողութիւն մը ելմտացոյցին մէջ: Դժուար խնդիր, քանի որ ո՛չ մէկ նախարարութիւն կը յօժարէր պահանջուած չափով կրճատումներ ընել:

Անհրաժեշտ էր հասոյթի նոր աղբիւրներ ճարել:

Փոխառութիւնը յուսացուած արդիւնքը չէր տուած:

Նոր Տուրքերու ստեղծումը հրամայական դարձաւ:

Ժողովրդականութիւն շահելու մարմաջէն տարուած, կարգ մը խմբակցութիններ, իրենց գլուխն ունենալով համայնավար 150 երեսփոխանները, տապալեցին Կի Մոլէի դահլիճը, որ Չորրորդ Հանրապետութեան իրերայաջորդ կառավարութեանց մէջ ամէնէն երկարակեացն էր եղած:

Տագնապի տեւողութիւնն ալ ամէնէն երկարն եղաւ:

Մինչ այդ, Ալժերիոյ մէջ տեղի կ'ունենան աննախընթաց դէպքեր, աւելի եւս կնճռոտելով կացութիւնը եւ դժուարացընելով խաղաղ կարգադրութեան մը հեռանկարը:

Շատ ծանր պատասխանատուութիւն մը կը վիճակի նոր վարչապետին:

Ընկերվարականներու վերջնական պայմաններէն կախում ունի նախատեսուած վարչապետին պատասխանը նախագահ Քոթիին:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖԼԻՄԼԷՆ ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

•

Հակառակ ակնկալուածին, Ֆլիմլէն չկրցաւ երեքշաբթի օր իր վերջնական պատասխանը հաղորդել նախագահ Քոթիի, որովհետեւ կը սպասէր ընկերվարական երեսփոխաններու եւ ընկերվարական կուսակցութեան պարագլուխներու խառն ժողովին արդիւնքին, որ տեղի ունեցաւ երեքշաբթի գիշեր:

Ընկերվարականները որոշեցին իրենց ձայնը տալ Ֆլիմլէնի, սակայն կառավարութեան մաս կազմելու համար յաւելեալ բացատրութիւններ կը պահանջեն ու կարգ մը պայմաններ կ'առաջարկեն, որոնց մասին արդէն գրած էինք:

Կուսակցական խմբակցութիւններու դիրքը, ուրեմն, հետեւեալն է. Ժողովրդական Շարժումը (կաթոլիկ), ընկերվարական - դեմոկրականները (Իւ. Տէ. ԷՍ. ԷՐ.), Արմատականներու երկրորդ թեւը (Անտրէ Մորիսի խմբակ), Հանրապետականներու կեդրոնական խմբակցութիւնը, անդրծովեան անկախները եւ Գիւղացիական կուսակցութիւնը Ֆլիմլէնի վարչապետութեան եւ դահլիճին մաս կազմելու կողմնակից են: Ընկերվարականներու դիրքին մասին վերը յիշեցինք: Անկախները հաւանաբար իրենց քուէները տան Ֆլիմլէնի, սակայն կառավարութեան մաս կազմելու համար պահանջ կը դնեն, որ ընկերվարականները չմասնակցին: Արմատականները (մենտեսեան թեւ) տակաւին չեն ճշդած իրենց դիրքը: Ընկերվար-հանրապետականներու կարծիքները իրարմէ կը տարբերին: Իսկ համայնավարներն ու փուժատեանները հակառակ են թէ՛ Ֆլիմլէնի վարչապետութեան եւ թէ՛ կառավարութեան մաս կազմելու:

Տագնապին լուծումը դժուարացնող կէտերէն մէկն ալ ընկերվարականներու եւ անկախ - չափաւորներու միջեւ ստեղծուած հակառակութիւնն է. կառավարութեան մաս կազմելու համար պայման կը դնեն, որ միւս խումբը չմասնակցի:

Ֆլիմլէն կը շարունակէ իր խորհրդակցութիւնները՝ վերջնական եզրակացութեան մը գալու համար:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ֆլիմլէն, իր կատարած դիմումներուն ձախողութեան մասնուելէն յուսահատած, որոշած է ժխտական պատասխան տալ Հանրապետութեան Նախագահին, որովհետեւ չկրցաւ իրարու հետ հաշտեցնել ընկերվարականներու եւ չափաւորներու տեսակէտները:

Կը կարծուի թէ Հանր. Նախագահը պիտի դիմէ Ժան Պերթուանի (արմատական ծերակուտական), որ փորձէ կառավարութիւն կազմել:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

•

Իշխանութիւնները կը շարունակեն քննութիւն կատարել Մէշթա Քազպահի ջարդերուն եւ Ալժէի մէջ տեղի ունեցած պայթիւններուն պատասխանատուները գտնելու համար: Ալժէի վիրաւորներէն երեք հոգի եւս մեռան իրենց ստացած վէրքերուն հետեւանքով. մեռեալներուն թիւը այս ձեւով կը բարձրանայ տասնի, իսկ վիրաւորներունը՝ 87ի:

Քննութիւններէն յայտնուեցաւ թէ պայթած ռումբերը ամէն երեք ամիս առաջ Ալժէի Քազպահին մէջ Ֆրանսացի օդաչուներու կողմէ գրաւուած ռումբերուն տեսակէն են:

× Ալժերիոյ զանազան շրջաններուն մէջ կը շարունակուին ահաբեկումները. այսպէս, Ալժերիոյ Երեսփ. Ժողովի նախկին անդամներէն մէկը, Պաշաղա Մուսա Ատտա, Օրանիոյ մէջ սպաննուած գտնուեցաւ իր ինքնաշարժին մէջ. իսկ իր զաւակը, որ ինքնաշարժին մէջ կը գտնուէր, անհետացած է: Կը կարծուի թէ ահաբեկիչները առեւանգած են զայն: Սիտի Պէլ Ապէսի մէջ լեգէոնական մը վիրաւորուեցաւ. մօտերը գտնուող ոստիկան մը ահաբեկիչին վրայ կրակ բանալով վիրաւորեց. բայց ինքն ալ իր կարգին ծանր վէրքեր ստացաւ: Կոնստանդինի շրջանին մէջ շոգեկառք մը անցած ատեն ռումբ մը պայթեցաւ. երկու զինուորականներ եւ էլ Քանթարայի կայարանապետը մեռան. ուրիշ հինգ զինուորականներ վիրաւորուեցան: Սէթիֆի մէջ արաբերէնի ուսուցիչ մը ատրճանակի գնդակով մը վիրաւորուած գտնուեցաւ: Թլեմսենի մէջ ահաբեկիչներու խումբ մը յարձակում գործեց սենեկալցի զինուորներու կողմէ պահպանուած կայանի մը վրայ. զինուորները դիմադրեցին. ահաբեկիչները ռումբերով օդը հանեցին Թլեմսենի գլխաւոր ջաղացքը՝ 50 միլիոն ֆր.ի վնաս պատճառելով:

× Կոնստանդինի շրջանին մէջ ապահովութեան ուժերը կը հետապնդեն ահաբեկիչներու խումբեր: Ցարդ 90 ապստամբներ սպաննուած են:

× Հետապնդումներն ու քննութիւնները ցոյց տուին որ Մէշթա Քազպահի ջարդարարները Ազատագրութեան Ճակատի հրամանատարներէն Ապտէլքատէր Սաւանիի հրամանին ներքեւ գտնուող Քապիլիացիներ էին:

× Նանթէրի գործարաններուն մէջ աշխատող երկու հարիւր մահմետական բանուորներ, որոնց ազգականները Մելուզայի ջարդերուն զոհ գացին, որպէս կամաւոր արձանագրուեցան Ֆրանսական բանակին մէջ՝ իրենց ազգականներուն վրէժը լուծելու համար ջարդարարներէն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԱՀԻՐԷԻ խորհրդային դեսպանը, Քիսելեվ, անսպասելի կերպով Մոսկուա մեկնեցաւ:

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետը, Մաքմիլըն, Երեսփ. Ժողովին առջեւ յայտարարեց որ Քրիսմըս կղզիներու հիւլէական փորձերուն վերջ պիտի տան երրորդ պայթումէն վերջ, որովհետեւ փորձերուն արդիւնքը գոհացուցիչ եղած է:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հիւլէական փորձերու երրորդ շարքը 24 ժամով յետաձգուեցաւ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ գիտունները բանավէճի մէջ են իրարու հետ: Ոմանք կը պնդեն թէ հիւլէական պայթումները աննախատեսելի վտանգներ կը սպառնան մարդկային ցեղին. իսկ ուրիշներ, ընդհակառակն, կը պնդեն թէ վտանգը չափազանցուած է ու այնքան ալ մեծ չէ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ պիտի մերժէ առեւտրական բանակցութիւններ վարել Խ. Միութեան հետ, այնքան ատեն որ Խ. Միութեան մէջ վար դրուած 85.000 գերմանացի ռազմագերիները չվերադարձուին:

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ

•

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԻՈՅ

Քանի մը օրէն Արաբիոյ Իպն Սէուտ թագաւորը Յորդանան կը սպասուի:

Վերջին օրերուն Յորդանան խիստ բառերով կը պատասխանէ Գահիրէի եւ Դամասկոսի ամբաստանութեանց:

Արտաքին նախարարը, Սամիր Րիֆաի, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին ամբաստանեց համարաբական հրամանատարութեան Ամմանի եգիպտացի ներկայացուցիչը եւ յայտնեց թէ «իր բռնած դիրքին պատճառով, Յորդանանի կառավարութիւնը կրնայ անոր վտարումը պահանջել»: Յիշեցուց թէ «Յորդանան տակաւին կը սպասէ քոյր Եգիպտոսի խոստացած նիւթական օժանդակութեան»: Ինչպէս յայտնի է, արաբական երկիրները ստիպած էին որ Յորդանան հրաժարի անգլիական նիւթական օժանդակութենէն, ասոր փոխարէն խոստանալով գոյացնել համապատասխան անհրաժեշտ գումար մը:

Յորդանանի Արտաքին նախարարը այսպէս պատասխանեց Սուրիոյ Արտաքին նախարար Պիթարի ամբաստանութեանց. «Սալահ Պիթարի կուսակցութիւնը (Պաաթ) իր գործօն մասնակցութիւնը բերաւ Յորդանանի մէջ կազմակերպուած դաւադրութեան: Ձախակողմեան կուսակցութիւն մըն է, որ արգիլուած է Յորդանանի մէջ. ասով ալ կարելի է բացատրել Սուրիոյ Արտաքին նախարարին յայտարարութիւններն ու բռնած դիրքը»: Յորդանանի Արտաքին նախարարը աւելցուց. «Սալահ Պիթար, որ մեզ կ'ամբաստանէ, ազգայնականութեան, հայրենասիրութեան եւ արաբական միութեան մասին կրնայ դաս առնել Հիւսէյն Թագաւորի վերջին ճառէն, խօսուած՝ Մաֆրաքի անգլ. բանակներուն հեռանալուն առթիւ: Սուրիոյ Արտաքին նախարարին պաշտպանած քաղաքականութենէն չեղած ենք, այո, որովհետեւ Արաբներու համար վնասակար քաղաքականութիւն մըն է այդ: Կը մերժենք մեր հրահանգները ստանալ Պիթարէն, իր կուսակցութենէն կամ անոնցմէ, որոնք դուրսէն կը քաշեն թելերը»:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՆ

117 համայնավար գործիչներ, որոնք համայնավար քարոզչութեամբ կը զբաղէին եւ թռուցիկներ տպած ու ցրուած ժամանակ յանցանքի վրայ բռնուեցան, ձերբակալուած են: Պէյրութի մէջ համայնավարներու ղեկավարը կին մըն է, Մարի Աքաուի:

× Պէյրութի մէջ հանդարտութիւնը վերահաստատուած է:

× Պաղտատի Ուխտին ժողովը երեքշաբթի օր քննեց Մերձ. Արեւելքի հրատապ հարցերը — Սուէզ, Յորդանան, Սուրիա, Լիբանան եւ Քաշմիր: Գոհունակութեամբ արձանագրեց, որ Գահիրէ - Դամասկոս առանցքին ազդեցութիւնը մեծապէս նուազած է արաբական միւս երկիրներէն ներս:

× Արաբական Լիկայի տնտեսական 4րդ համագումարը, որ տեղի կ'ունենայ Գահիրէի մէջ, քննեց տնտեսական միութեան ծրագիրը, որ կը նախատեսէ դրամագլուխներու եւ ապրանքներու ազատ շրջագայութիւնը անդամ երկիրներուն միջեւ: Օրակարգի վրայ էր նաեւ նաւթուղիներու խափանարարութեան հարցը. սակայն դիւանը այս հարցին քննութիւնը 10 ամիսով յետաձգեց:

× Անգլիական օդանաւերը արտօնութիւն ստացան սուրիական օդակայանները օգտագործելու:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունիս 4) — Ձոյլ ոսկի 476.000, նափոլէոն 3670, զուից. 3380, անգլ. 4210, քսան տոլարնոց 17.080, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1125, տոլար 408, զուից. 98, պելժ. 8:

ՕՇԱԿԱՆԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

●

Անտեսելով ահաւոր վտանգը, ռուսական բանակը յամառօրէն շարժւում էր, օր առաջ հասնելու Էջմիածին :

Զօրավար Կրասովսկին դասաւորում է իր բանակը, Թնդանօթները եւ պարէնաւորման կառքերը, նշանակում է յետնապահների մէկ ուժեղ գումարտակ չորս Թնդանօթներով, պաշտպանելու համար իր Թիկունքը Պարսից բանակից ու հրամայում է սկսել վայրէջքը դէպի Օշականի ձորը, բռնելու Էջմիածին տանող միակ ճամբան :

Նախազգուշութիւնը տեղին էր: Պարսից բանակը Թիկունքից, Արարանի կողմից սկսում է ճնշել յետնապահներին, միաժամանակ սկսելով կրակը ձախ կողմից :

Ռուսական բանակը հազիւ էր հասել Օշականի դիմացի լեռնալանջը, Օշականի բարձունքներից եւ այգիների միջից որոտում են Պարսից Թնդանօթները, խաչաձեւ կրակի մէջ առնելով ռուսական բանակը :

Մեծազանգուած Պարսից հետեւակը արագօրէն շարժւում էր առաջ, գրաւելու համար ձորի դէպի Էջմիածնի դաշտ հանող ելքը, իսկ հազարաւոր ձիաւորների բանակը սրընթաց արշաւում էր բարձունքներով, միանալու հետեւակներին, օգնելու համար Ռուսներին :

Ծանր էր ռուսական բանակի վիճակը : « Նահանջել, նշանակում է անվերադարձ կորցնել Էջմիածինը, իսկ յապաղումը կը քաջալերի Պարսիկներին եւ կը Թուլացնի զինուորներիս վստահութիւնն իմ հանդէպ», մտածում է Կրասովսկին եւ գոչում է իր յառաջապահներին. — «Ճանթահարել Թշնամուն եւ ամէն գնով Պարսիկներից առաջ գրաւել դիմացի բարձունքը »:

Անվարան սլանում են կոզակները եւ Պարսիկներից առաջ գրաւում են բարձունքները եւ ուժեղ կրակով կասեցնում Պարսից յառաջխաղացումը :

Պարսից բանակն այս անյաջողութիւնից յետոյ, իր ամբողջ ուժը կենտրոնացնում է յետնապահների վրայ, փորձելով կտրել նրանց իրենց յառաջապահներից :

Հինգ ժամից ի վեր շարունակւում էր ահաւոր դոյամարտը: Ռուս զինուորները ուժասպառ բառի բուն իմաստով, այլեւս անկարող էին շարժման մէջ դնել Թնդանօթները կամ կրակել: Զինուորներից շատերը ապաստանած քարերի յետեւը, Թշնամու ահեղ կրակի տակ, անտարբեր հանգստանում էին:

Պարսիկները ռազմի դաշտ էին նետում միշտ Թարմ ուժեր, իսկ Ռուսները պաշտպանւում էին յուսահատօրէն :

Վիրաւորուել էր Թեւից նաեւ զօրավար Կրասովսկին, բայց եւ այնպէս մէկ փոքրաԹիւ վաշտի գլուխ անցած, հակառակ իր Թեւի ցաւերին, մէկ դիրքից միւսն էր Թռչում, օգնութեան հասնելու իր զինուորներին, յետ մղելու համար Թշնամուն կամ փրկելու իր Թնդանօթները: Քաջալերում էր իր զինուորներին անցնել վերջին վերելքը, որից յետոյ սկսւում է Էջմիածնի դաշտը: Բոլորը գիտակցում էին, որ բաց դաշտումն է որ պէտք է վճռուէր ճակատամարտի բախտը: Հասել էր վճռական ժամը, պէտք էր դիմագրաւել Թշնամու տասնապատիկ Թարմ բանակին: Մէկ վերջին ճիգ, մէկ վճռական հարուած եւս պէտք էր, դուրս գալու համար այս անել կացութիւնից: Զօրավար Կրասովսկին լքում է բանակի պարէնն ու փոխադրական միջոցները, միայն Թնդանօթներն իր հետ առած, արագօրէն իջնում է դաշտ եւ Էջմիածնից երկու քիլոմեԹր հեռու սպասում է իր յետնապահ բանակին: Միաժամանակ բացւում են Էջմիածնի պարսպի դռները եւ Էջմիածնի կայազօրը դուրս է գալիս օգնութեան իր գլխաւոր հրամանատարին, այս անգամ Պարսիկներին առնելով երկու կրակի մէջ :

Պարսիկները փախչում են Էջմիածնի պարիսպների տակից, գնալու միանալու համար իրենց բանակին:

Զօրավար Կրասովսկին հրամայում է իր ցրուած զինուորներին արագօրէն համախմբուել իրենց վաշտերի մէջ իր շուրջը, բայց աւաղ, զինուորները յոգնած ու ծարաւի, ուժասպառ, փոխանակ դէպի իրենց վաշտերը վազելու, Թափւում են մօտիկից հոսող սառնորակ գետակի վրայ, իրենց ծարաւը յագեցնելու եւ խոնջացած մարմինը հանգստացնելու :

Թշնամու ձիաւորներն օգտւում են այս հանգամանքից, անագորոյն վագրերի նըման Թափւում են առանձնացած զինուորների վրայ եւ սկսում անխնայ ու վայրագօրէն մորթոտել, տանելով իրենց հետ զինուորների գլուխները, ստանալու համար իւրաքանչիւր գլխի համար յատկացուած պարգեւը :

Այս ահաւոր տեսարանի առաջ, խուճապ է սկսւում ռուսական բանակում, բոլորը սկսում են վազել դէպի Էջմիածնի բաց դռները: Յետնապահները մեծ կորուստներով միանում են յառաջապահներին: Ինքը զօրավար Կրասովսկին շրջապատւում է Թշնամու ձիաւորներով, որոնք պատրաստւում էին իր գլուխը Թռցնել, երբ յիսուն կոզակներ իրենց զինդապետի առաջնորդութեամբ նետւում են պաշտպանելու իրենց հրամանատարի գլուխը եւ փրկում իրենց զօրավարին :

Օշականի ահեղ ճակատամարտն իր վախճանը գտաւ Էջմիածնի պատերի տակ:

Ազատուած էր Էջմիածինը պաշարումից եւ պարսկական տիրապետութիւնից :

Մեծ էին Թշնամու կորուստները, մեծ էր նաեւ Ռուսներինը, նաւաղ չէր նաեւ հայ քաջարի ձիաւորների եւ մարտիկների կորուստները, որոնք իրենց անվերապահ աջակցութիւնը բերին ռուսական բանակին :

Ռուսական երկու հազարնոց բանակը, ռազմի դաշտում Թողեց 24 սպայ եւ 1130 զինուոր սպանուած, աւելացրած դրան իր ամբողջ պարէնը եւ փոխադրական միջոցները :

Էջմիածնի տաճարի զանգակները ղօղանջել սկսեցին: Ներսէս արքեպիսկոպոս չքեղօրէն զգեստաւորուած, Լուսաւորչի Աջը ձեռքին, դիմաւորեց ռուսական բանակին, փառաբանելով արիութիւնը ռուս բանակի, որը պիտի յաւերժանար Էջմիածնի տարեգրութեան մէջ :

Ռուս զինուորական տարեգրութիւնը չէ կարողանում ճշդել, Թէ Օշականի ճակատամարտը յաղԹութիւն էր Թէ պարտութիւն իրեն համար:

Դժգոհ էր Կովկասեան ճակատի ընդհանուր հրամանատար զօրավար Պասկեւիչը: Մեղադրում էր զօրավար Կրասովսկին, որ չէր սպասել գլխաւոր ուժերի ժամանման, իր յարձակումը սկսելու, աւելի եւս դժգոհ էր Ներսէս արքեպիսկոպոսից, որին համարում էր ոգին եւ ներշնչողը այս յանդուգն ճակատամարտի: Այս ոգով էլ, զօրավար Պասկեւիչը ուղարկեց իր զեկուցումը Պետերբուրգ, Ցարին :

Այսուհանդերձ Ցարը ծանօթանալով մանրամասնութիւններին, զօրավար Կրասովսկին վարձատրեց շքանշանով եւ հրամայեց այս դէպքերը մուծել տարեգոյցի մէջ, հետեւեալ մակագրութեամբ .—

« Այդքան յանդուգն եւ յաջող ձեռնարկ արժանի է դասուելու ռուսքաջարիբանակի յիշատակութեան արժանի տարեգրութեան մէջ» :

Ինչ կ'ուզէ Թող մտածի ռուս պատմագիրը, մէկ բան փաստ է, որ Օշականի ճակատամարտն եղաւ յօգուտ մեզ, ամբողջապէս փոխեց ռուս հրամանատարութեան այդ օրերի ռազմական յատակագիծը :

Պասկեւիչը հարկադրուած էր հրաժարուել Թաւրիզը գրաւելու իր ծրագրից, իրեն առաջ դրուած էր Երեւանն անմիջապէս գրաւելու խնդիրը :

Ց. Ա.

ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Լոնտոնի *Թայմզը* Մայիս 13ին կը հրատարակէր Մոսկուայի իր թղթակցին հեռագիրը, որուն համաձայն, կրօն. դաւանութեանց նախագահը յայտնած էր թէ շուտով բանակցութիւններ պիտի սկսին գործադրելու համար Գ. Կիւլպէնկեանի կտակին այն մասը որ կը վերաբերի Էջմիածնի տրամադրուելիք 360.000 - 400 հազար տոլարին: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ալ պիտի մասնակցի բանակցութեանց: Այս առթիւ *Թայմզ* հրատարակած է հետեւեալ խմբագրականը, Մայիս 15ի թիւով :

Կը Թուի, Թէ հանգուցեալ Գալուստ Կիւլպէնկեանի մեծագոյն իղձերէն մին իրականանալու վրայ է: Իր մահէն մօտ երկու տարի առաջ, Լիզպոնի մէջ, յարգելի ծերունիին մտածումները կեդրոնացան իր նախահայրերու հոգիի կեդրոն Ս. Էջմիածնի տաճարին շուրջ, որ ամբողջ Հայութեան Մայր Աթոռն է: Ան իր կըտակով հրահանգեց, որ իր ծնողքին յիշատակին կտակակատարները մէկ կողմ դնեն 360 - 400 հազար տոլար, յատկացնելու համար Դ. դարէն մնացած այդ տաճարին վերանորոգման :

Այդ աշխատանքները պիտի սկսին, ըսած էր ան, անմիջապէս որ Խորհրդային իշխանութիւնները խոստանան դրամը այլ նպատակներու չօգտագործել: Կը Թուի Թէ ինք անձնապէս ի զուր ջանացած է այդ խոստումն առնել : բայց ներկայիս այդ տեսակ խոստումի մը հաւանականութիւնը կարելի կը Թուի :

Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը անցեալ ամիս յայտարարեց, որ պատուիրակութիւն մը պիտի երԹայ Խորհ. Միութիւն, իշխանութեանց եւ Հայ Եկեղեցւոյ պետ Կաթողիկոսին հետ ծրագրին շուրջ խօսելու համար: Միաժամանակ Մոսկուա յայտարարեց, որ վերանորոգման գործը արդէն իսկ սկսած է եւ հիմա ռուսական կրօնական խորհուրդի նախագահը կը յայտնէ, Թէ այս մասին խօսակցութիւնը պիտի կատարուի Արտաքին Նախարարին հետ :

Էջմիածինը կարծես հայ ժողովուրդի դիմագրական եւ յարատեւող նկարագիրը կը կրէ իր մէջ: Արեւը շատ անգԹօրէն կը զարնէ Երեւանի արեւմտեան անապատային բարձրաւանդակին վրայ, ամէն ինչ չորցնելով այդ շրջանին մէջ: Յաճախ միակ սփոփանքը կուգայ Թրքական սահմանին վրայ կանգնած Արարատի տեսքէն, որուն ձիւնափայլ գագաթը սփոփարար փայլ մը կուտայ անապատային չորութեան վրայ: Էջմիածնի բարձր պատերը (որոնք աւելի բերդի մը կը նմանին քան Թէ վանքի), անապատի դեղնորակ գոյնը ստացած են, բայց ներսը դալար է ամէն կողմ եւ քառակուսի կառուցուածքով եկեղեցիները իրենց անցեալի փառքը պահած են: Ծամբորդներ ամէն երկիրներէ կուգան պաշտամունքի, խօսելու սեւազգեստ եւ վեղարաւոր վանականներու հետ եւ պտտելու մատենադարանին մէջ հընամեայ Աւետարաններն ու նրբագոյն եւ զմայլելի մանրանկարներով զարդարուած ձեռագիրները :

Հոն, ուր դարերու ընԹացքին քիչ բան փոխուած է, եղած է օրրանը ժողովուրդի մը, որուն ամբողջ պատմութիւնը եղած է փոփոխութիւն, տակնուվրայութիւն եւ աղէտ: Հռոմայեցիներէն հալածուելով եւ Ճենկիզ Խանի կողմէ ջարդուելով, անոնք երկար ատեն բաժնուեցան Պարսկաստանի եւ Օսմանեան Կայսրութեան միջեւ : Ռուսերը գրաւեցին պարսկական մասը, որուն մէջ էին Երեւանն ու Էջմիածինը, անցեալ դարուն սկիզբը (եւ դեռ հոն, Էջմիածնի մէջ է դամբանը անգլիացի դիւանագէտ Սըր Ճոն Մաքտոնալտի, որ ռուսեւպարսկական հաշտութիւնը կարգադրեց իր մահէն առաջ՝ 1830ին, Թաւրիզի մէջ):

Նոյնիսկ երբ Կիւլպէնկեան դեռ երիտասարդ էր, Հայերը Օսմանեան տիրապետութեան տակ կրեցին տառապանքներէն ամէնէն սոսկալին, իրենց պատմութեան մեծագոյն ջարդերով :

Երկու աշխարհամարտներու միջեւ եւ 1945էն ետք, շատ մը Հայեր, իրենց ամբողջ ունեցածը հաւաքեցին եւ Միջին Արեւելքէն գացին հաստատուիլ Խորհրդ. Հայաստան, ուր կը յուսային վերջապէս գտնել հաստատուն կայան մը: Բայց արտասահմանի մէջ կան դեռ շատ Հայեր, որոնք չեն կրնար եւ կամ չեն ուզեր երԹալ: Այդ բոլորին համար ալ Թէեւ, Էջմիածինը միշտ կը մնայ իրենց սրտերուն կեդրոնը :

Յայտնի չէ, Թէ ինչպէս հիմնուած է ան, բայց կը Թուի Թէ Տրդատ Թագաւոր, որ Քրիստոնէութիւնը ընդունեց Գ. դարուն մէջ, շինել տուաւ տաճարը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ձեռքով, 302 Թուականին : Ուրիշ եկեղեցիներ հետզհետէ կանգնեցան, բոլորն ալ ամրակուռ չէնքեր, շինուած բերդերու ձեւով: Աւազան մը անոնցմէ մէկուն գետնայարկը ցոյց կուտայ, Թէ որքան հիմնաւորապէս տրամադրած էր շինողներուն մտքին մէջ, Թշնամիներու դէմ պաշտպանուելու անհրաժեշտութիւնը :

Պատմութիւնը, տառապանքը եւ կրօնասիրութիւնը խառնուած են այս շինութիւններուն: Կասկած չկայ, Թէ Խորհրդ. իշխանութիւնները դիւրութեամբ կրնային հայԹայԹել վերանորոգման ծախքերը, բայց ինչքան աւելի լաւ պիտի ըլլար, եԹէ Թոյլ տային որ կտակարարին փափաքին համաձայն կատարուէր այդ վերանորոգութիւնը :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

«ՄԱՅԻՍ 28»Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

●

Շաբաթ իրիկուն, 25 Մայիս, Ալհամպրայի ընդարձակ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջանային կոմիտէին կողմէ կազմակերպուած «Մայիս 28»ի տօնակատարութիւնը :

Սրահը լեցուն էր խուռն բազմութեամբ մը, որուն բացարձակ մեծամասնութիւնը կը կազմէր երիտասարդութիւնը :

Բեմը զարդարուած էր զոյգ եռագոյններով : Կարգապահութեան կը հսկէին նորակազմ «Յառաջ», «Շ. Միսաքեան» եւ «Դրօ» խումբերու երիտասարդ ընկերները:

Հանդէսը բացուեցաւ Պ. Ս. Ջէօրէքճեանի նուագով :

Օրուան նախագահ ընկեր Յ. Պետրոսեան հանդէսը բացուած յայտարարելով, առաջարկեց յոտընկայս յարգել յիշատակը բոլոր անոնց, որոնք իրենց արիւնով կերտեցին ներկայ Հայաստանը :

Ապա պարզեց պատմական փուլերը 1918 Մայիս 26 - 28ի կռիւներուն, որոնք յանգեցան անկախութեան արշալոյսին: Շեշտեց, Թէ, 1915 Ապրիլի Եղեռնէն ետք, 1918ի ազատութեան լոյսը ողողեց հայ ժողովուրդը եւ պատմական նոր անկիւնադարձ մը ստեղծեց ժամանակակից մեր պատմութեան մէջ: Թշնամին կ'ուզէր բընաջնջել նաեւ արեւելահայութիւնը, սակայն հայ ժողովուրդը վճռական «ոչ»ը կրցաւ ըսել եւ պարտադրել՝ որ կանգ առնէ գրոհը:

Թուրքը հարկադրուեցաւ պաշտօնապէս ընդունիլ հայ ժողովուրդի գոյութեան եւ անկախութեան իրաւունքը : Տարբեր խնդիր, որ երեսուն ամիս ետք, սովետներու հետ գործակցաբար, խեղդուեցաւ մանուկ Հանրապետութիւնը եւ համայնավար կարգեր հաստատուեցան մեր երկրին մէջ:

Ընկեր նախագահը եզրակացուց, Թէ համայնավար վարչակարգը չի կրնար յաւիտենական ըլլալ եւ Թէ, ի վերջոյ, հայ ժողովուրդի եւ հայրենիքի ազատութիւնն ու անկախութիւնը գործի պիտի վերածուին, երկրի Թէ արտերկրի հայութեան անկապտելի կամքով :

Նոր Սերնդական Մասիս Գուլումեան յաջողութեամբ արտասանեց «Մասիս»ը :

Պ. Ս. Ջէօրէքճեանի հաճելի մէկ նուագէն վերջ, ընկեր Գր. Քէնտիրեան արտասանեց Արտ. Յակոբեանի «Հայ դրօշին», բուռն ծափերու արժանանալով եւ հանդիսականներու պահանջով, երկրորդ բանաստեղծութիւն մըն ալ արտասանելով :

Պ. Շ. Թաշճեան կարդաց Կ. Խաչի Շրջանային վարչութեան կողմէ ուղերձ մը՝ հարեւանցի յիշատակներով հայկական տառապանքները եւ անոնցմէ առաջ եկած ըմբոստութիւնները, «պէտք է միայն հայ ըլլալ, ըմբռնելու համար Թէ ինչ կը նշանակէ հայ կնոջ մը, հայ աղջկան մը պատիւը եւ անոնց պաշտպանութեան համար անհրաժեշտ հարկադրանքը »:

Եւ իր խօսքը վերջացուց՝ « կեցցէ Ազատ եւ Միացեալ Հայաստանը, կեցցէ հայ ժողովուրդը եւ կեցցէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը» գոչելով :

Պ. Զարեհ Գասեան «Հայրենիքդ մոռցիր կ'ըսեն օտարներ» եւ Ալէմշահի « Իմ երգը» երգերով յուզեց ներկաները :

Փոքրիկն Արմենուհի Ճանիկեան ընտիր առոգանութեամբ արտասանեց Մայիս 28ին նուիրուած «ՅաղԹանակի առաւօտ» գնահատանքի արժանանալով :

Համազգային Մշակութային Միութեան կողմէ խօսեցաւ Պ. Կ. Փօլատեանը .

«Կ'ըսեն Թէ՝ պէտք չէ տօնենք Մայիս 28ը:

Ինծի համար՝ այդպիսիներ իրենք զիրենք դուրս կը նկատեն Հայոց պատմութենէն :

Պատմական ճշմարտութիւն է որ 1915ին մէկուկէս միլիոն զոհեցինք, մեր ազատութիւնն ունենալու համար: Երեք տարի վերջ, մենք հիմնեցինք մեր ազատ, անկախ Հայաստանը:

ԵԹէ երբեք հայութիւնը մասերու պիտի բաժնուի, Մայիս 28ը պաշտպանողի եւ ուրացողներու, ով «Մայիս 28»ը կ'ուրանայ, ան իր ազգութիւնը կ'ուրանայ » :

Իր կարճ եւ իմաստալից ճառը խանդավառեց հանդիսականները:

Ալիս Շամիրեանը երգեց «Հայ դրօշին» ձօնուած երգը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ խօսք

առաւ ընկեր Ժիրայր Միրիճեան ․

« Դարաշրջաններ առաջ, մեր նախահայրերէն ոսկի դէմք մը, իր ոսկեղնիկ լեզուով, ոսկեխորհուրդ պատգամը փոխանցեր է մեզի՝ «Մահ իմացեալ անմահութիւն է, մահ ոչ իմացեալ՝ մահ»։

Հայ, դուն, բացառաբար միայն դու, ազգերու մեծ ու տարածուն ընտանիքին մէջ, ունէիր այնքան հզօր կիրք՝ ապրելու, այնքան վառ հայրենասիրութիւն, ջերմ ազատատենչութիւն, որ դարերուդ պայքարովը «մահուամբ զմահ կոխեցիր»։

Ապա յիշեալը փառաբանեց հայ դրօշը, մեր պաշտելի եռագոյնը եւ «Մայիս 28»ի խորհուրդը։

Օրիորդ Ալիս Յարութիւնեան, տպաւորիչ շեշտով, արտասանեց Ա. Յակոբեանի «Մայիս 28»ը։

Պ. Ս. Չէօրէքճեան նուագեց «Վաղարշապատի պարը»․ որմէ ետք բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօս ընկեր Մ. Թէօլէօլեան՝ որուն ճառը կ'ամփոփենք ստորեւ․—

« Ճիշդ տարի մը ետք, այս օրերուն, հանդիսական նոյն այս ոգեւորութեամբ, պիտի ոգեկոչենք յիշատակը բոլոր անոնց՝ որոնք ինկան «մահուամբ զմահ կոխելու» համար, փառաւորելու համար հրաշքը՝ որ մեր ազգային - քաղաքական յաղթանակը եղաւ Թուրքին դէմ, իբրեւ բացառապէս գոյութեան պայքարի մը դափնիով պսակումը։

Պիտի տօնախմբենք քառասնամեակը դոյամարտի մը, 28 Մայիսի 1918ի, որուն պատմական եւ քաղաքական իմաստին շուրջ գերազանցապէս միութիւն մը պէտք է կազմէր հայ ժողովուրդը․ — մինչ, այսօր, ինչպէս քառասուն տարիներէ ի վեր, բաժնուած է ... քառասուն կտորի։

Ո՞ւր պէտք է փնտռել պատճառը ողբերգական այս երեւոյթին, բայց եթէ այն ճշմարտութեան մէջ, որ անհատական եւ խմբակային մեր կիրքերը, շահախնդրութիւններն ու նկատումները միջամտած են պատմական դրուագներու ազգային էութեան եւ տարողութեան մէջ, ու ձեւազեղծած են անոնց նշանակութիւնը։

Միութեան դրօշ մը պէտք է ըլլար «Մայիս 28»ը․ սակայն պայքարի դրօշ մըն է դարձած դժբախտաբար՝ նոյն ժողովուրդի զաւակներուն միջեւ, անշուշտ ներգործութեամբը արհեստականօրէն ստեղծուած թիւրիմացութիւններու եւ տարակարծութիւններու, բայց մանաւանդ իբրեւ հետեւանք անգիտութեան ու տգիտութեան՝ որոնք ճակատագրական պայմաններու բերումով, բաժին ինկան հայկական հոծ զանգուածներու։

Արդարեւ, 1918 Մայիս 28ը դարձնել ուրացման եւ ժխտումի առարկայ եւ մերժել համազգային սրբազան ծառացումի մը շքեղ մէկ իրագործումը ըլլալու անոր իմաստը, կը նշանակէ առ նուազն նախատել յիշատակը բոլոր անոնց՝ որոնք ինկան, արժանաւոր մահը գերադաս հռչակելով նուաստ գերութեան, — այնպէս ու նոյն այն ոգիով՝ որով 451ի հաւատամարտի հերոսները ինկան, նոյնքան պատմական հրաշքի մը լուսեղէն թուականը քանդակելու համար Հայոց փառապանծ պատմութեան մէջ»։

Ընկեր Մ. Թէօլէօլեան, շեշտելէ ետք թէ ճակատագրական ու բախտորոշ ինչ հետեւանքներ ունեցաւ համաշխարհային Ա. պատերազմը, ու ինչ պայմաններու մէջ եւ պարագաներու տակ 1918 Փետրուարէն սկսեալ Թրքական Գ. բանակը գրոհի անցաւ Հայութեան դէմ, Վէհիպ փաշայի հրամանատարութեան տակ, պարզեց տարողութիւնը ճգնաժամային վայրկեանին՝ որուն մէջ կ'ապրէր կովկասահայութիւնը 1918 Մայիսին, վատ անճանաչութեան եւ պատուաւոր մահուան միջեւ նախընտրութիւն մը ընելու հարկադրանքին դէմ յանդիման։

Ընկեր բանախօսը պատմական անցուդարձերու հակիրճ ու յստակ պարզաբանումը ըրաւ, ապա պարզեց Մայիս 28ի քաղաքական, ազգային եւ գաղափարական նշանակութիւնը։

Վերջացնելով, ընկ. Մ. Թէօլէօլեան վերլուծեց Մայիս 28ի գաղափարական իմաստը եւ յայտնեց՝ թէ ոգի մը եւ խտէալ մը կը խորհրդանշէ այդ թուականը։

« Եւ եթէ Դաշնակցութեան դէմ այսօր պայքարի ճակատ յայտարարած է բոլշեւիզմը, իր մամուլով, ձայնասփիւռով, պատճառը այն է՝ որ Խորհրդ. Միութիւնը սարսափ ունի այդ ոգիէն։ Զի վախնար Հայութենէն եւ Դաշնակցութենէն, սակայն կը սոսկայ անոնց ոգիէն. կը փշրէ անօթը, սակայն չի յաջողիր փոշիացնել ոգին ու գաղափարը։

Բոլշեւիզմը կը պայքարի այդ ոգիին դէմ, Հայաստանի մէջ թէ հայկական արտաշխարհի մէջ, կը պայքարի կեանքի մեր բոլոր ճակատներուն վրայ։ Կը պայքարի բոլոր զէնքերով։ Սակայն քառասուն տարիէ ի վեր չէ յաջողած, ու նաեւ այսուհետեւ պիտի չյաջողի, որքան վերջին Հայը իր մտքին ու հոգիին մէջ խորան մը ունի ազատութեան խտէալի »։

Նոր Սերնդական օրիորդ Մակի Իշխանեան, շրջապատուած քանի մը ընկերներով, որոնք կը ներկայացնէին հայ երիտասարդը տարէցն ու ծերը, արտասանեց « Արարատին» բանաստեղծութիւնը։

Ամէնէն վերջ, բեմ եկաւ Պոմոնի Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբի պարախումբը որ ընկերակցութեամբ Պ. Համօ Քարաքէհեանի եւ Պարոյր Կարապետեանի կովկասեան նուագախումբին՝ պարեց հայկական պարեր, խանդավառելով հանդիսականները։

Նախագահ ընկեր Յ. Պետրոսեանի փակման խօսքէն վերջ, սկսան եւրոպական պարերը մինչեւ լոյս։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԿԻՊՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Կիպրոսի թեմի բարեխնամ առաջնորդ Ղեւոնդ արք. Չէպէեանի մեկնումէն ասդին, Կիպրոս զրկուած էր վայելելու հայ եկեղեցւոյ իշխաններու ներկայութիւնը։

Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի բարեհաճ կարգադրութեամբ, Զատկի աւագ շաբթուն, օդային ճամբով, Կիպրոս ոտք դրաւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական Աթոռին երիտասարդ եպիսկոպոսներէն Արտակ սրբազանը, զոր դիմաւորելու համար ազգային իշխանութեան ներկայացուցիչներ եւ ազգայիններ փութացեր էին օդակայան։

Մեծ եղաւ խանդավառութիւնը Կիպրահայութեան բոլոր խաւերուն մէջ։ Ամէնուք երախտագիտական զգացումով համակուած էր Զարեհ Վեհափառ Հայրապետին հանդէպ՝ այս գեղեցիկ նուէրին համար, Զատկի տօնական օրերուն։

Զատկի աւագ շաբթուն բոլոր արարողութիւններուն նախագահեց Սրբազանը եւ աւուր պատշաճի իմաստալից քարոզներով հոգեպէս կազդուրեց ու մխիթարեց ժողովուրդը։ Երկու անգամ պատարագեց Նիկոսիոյ մէջ։ Առաջինը Զատկին, իսկ Բ.ը Ապրիլ 24ին։ Այցելեց նաեւ Լառնաքա ուր եւ պատարագեց ու քարոզեց։ Սրբազանը գովելի գաղափարն էր ունեցեր իրեն հետ բերելու Ս. Աջերու վերադարձը պատկերացնող ժապաւէնը։ Թէ Նիկոսիոյ եւ թէ Լառնաքայի մէջ անոր ցուցադրութիւնը, մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց ժողովուրդին մէջ։

Տօնական օրերու ամէնէն խանդավառ ապրումները սակայն վերապահուած էին Ս. Մակարի վանքին տարեկան ուխտագնացութեան օրուան։ Անցեալ տարի քաղաքական պայմանները թոյլատու չէին կատարելու այս ուխտագնացութիւնը։ Այս տարի սակայն, կարելի եղաւ կղզիին ամէն կողմէն, ազատօրէն հաւաքուիլ Ս. Մակար։ Մայիս հինգի նախօրեակին վանքը արդէն լեցուած էր ուխտաւորներով։ Առաւօտուն, արեւածագին, վանքին մատուռին զանգակը արձագանգեց լեռներուն կողքին, հաւատացեալները աղօթաւոր հրաւիրելով։ Սրբազանը պատարագեց ու քարոզեց։

Մորթուեցան ոչխարներ։ Աւանդական հերիսայի կաթսաները շարուեցան քով քովի։ Ժրաջան մայրեր գործի լծուեցան։ Ինչ մեծ ոգեւորութիւն, մանաւանդ Մելգոնեան հաստատութեան նուագախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Պէտէլեանի լեռ ու ձոր կը լեցնէր ազգային երգերով։ Ամբողջ օր մը, ազատ բնութեան գրկին մէջ, երիտասարդ ու երիտասարդուհիներ, խայտաբղէտ բազմութիւնը ամբողջ ապրեցաւ հայրենական հին ուխտագնացութիւնները վերյիշեցնող քաղցրիկ օր մը։ Ուշ ատեն, իրիկուան, ուխտաւորները, խումբ առ խումբ, սկսան դառնալ ընտանեկան իրենց յարկերը քաղցր յիշատակներով։

Արտակ եպիսկ․, կրօնական իր պարտաւորութիւններուն զուգընթաց, երբեք չմոռցաւ նաեւ ազգային ու յարաբերական կեանքը։ Ալ մօտէն հետաքրքրուեցաւ ազգային վարչական գործերով, այցելեց Մելգոնեան կրթական հաստատութիւնը ուր հիւրը եղաւ իր աւսուցիչին՝ Պ. Բիւզանդ Եղիայեանին, այժմու արժանաւոր տնօրէնը Մելգոնեան հաստատութեան։ Ազգային իշխանութեան անդամներուն ընկերակցութեամբ, Եպիսկոպոսը այցելեց յոյն Քոյր համայնքի Արքեպիսկոպոսարանը, ուր, Մակարիոս սրբազանին փոխանորդ Ենարիոս Սրբազանին հաղորդեց ողջոյններն ու մաղթանքները Զարեհ կաթողիկոսին։ Ենարիոս սրբազան ջերմ ընդունելութիւն ցոյց տուաւ Արտակ Սրբազանին եւ ազգային իշխանութեան անդամներուն։

Սրտի գոհունակութեան իբրեւ արտայայտութիւն, Նիկոսիոյ Հայ Երիտասարդաց Միութիւնն ու Հայազգայինի Նիկոսիոյ մասնաճիւղի վարչութիւնը Մայիս հինգին ճաշ մը տուին Արտակ Սրբազանին, որ յաջորդ օրը, իրեն եղած հրաւէրին պատասխանելով, Հ. Ե. Միութեան ակումբին մէջ շահեկան դասախօսութիւն մը տուաւ «Էջմիածին եւ Կիլիկեան Աթոռներ»ը նիւթին շուրջ։ Հոծ բազմութիւն մը մեծ հետաքրքրութեամբ ունկնդրեց դասախօսին սոյն շահեկան ու այժմէական նիւթը։

Արտակ եպիսկոպոսին ժամանումն ու ներկայութիւնը պատշաճ կերպով արձագանգ գտաւ նաեւ օտար մամուլին մէջ։ «Թայմզ Աֆ Սայփրըս» անգլերէն օրաթերթը Մայիս հինգի եւ ութի թիւերուն մէջ արձանագրեց հետեւեալը․

« Հայերը, այսօր, կղզիի բոլոր կողմերէն կը ճամբորդեն դէպի Ս. Մակար՝ տօնախմբութեան։ Ս. Մակար կը գտնուի Նիկոսիայէն մօտ 16 մղոն հեռու, Քիրենիայի գեղատեսիլ բլուրներուն վրայ։ Ան օժտուած է ծովու, բլուրներու եւ դաշտավայրերու փառաւոր տեսարաններով։

« Անցեալ տարի այս տօնախմբութիւնը տեղի չունեցաւ քաղաքական անթոյլատու պայմաններու բերումով, բայց այս տարի բիւրաւոր մարդիկ պիտի կրնան մասնակցիլ, կղզիին մէջ տիրող աւելի խաղաղ պայմաններու բերումով »։

Նոյն թերթը Մայիս ութի թիւին մէջ հաղորդելէ ետք Արտակ Սրբազանի ներկայութիւնը, անոր տրուելիք ճաշը Հ. Երիտ. Միութեան ու Համազգայինի կողմէն, անոր դասախօսութիւնը, անոր այցելութիւնը Լառնաքայի հայ համայնքին, կ'աւելցնէ․—

« Մանուկեան եպիսկոպոս հայ եկեղեցւոյ ամէնէն երիտասարդ եպիսկոպոսն է։ Իր 26 տարիքին մէջ կը նկատուի եկեղեցւոյ փայլուն ղեկավարներէն մէկը։ Ան աւելի պիտի յառաջդիմէ շնորհիւ իր ցուցադրած բացառիկ եռանդին եկեղեցական գործերուն եւ գրականութեան մէջ։ Խմբագիրն է Հասկ ամսագրին, որ Անթիլիասի կաթողիկոսութեան պաշտօնական հրատարակութիւնն է »։

Մայիս 14ին, Սրբազանը վերադարձաւ Լիբանան։

ԹՂԹԱԿԻՑ

●

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ Մայր Տաճարին մէջ Մայիս 26ին տեղի ունեցած է սարկաւագներու ձեռնադրութիւն։ Դպրեվանքին ժառանգաւորաց բաժնի Դ. դասարանի սաներէն Խաժակ Սարգիսեան, Համբարձում Նաճարեան, Մովսէս Քէչիշեան, ինչպէս նաեւ Պէյրութի մատուռականներէն Սարգիս Բախտիկեան, Արտակ եպիսկ. Մանուկեանի ձեռնադրութեամբ ստացած են սարկաւագութեան աստիճան։

ՊՈԼՍՈՅ Պատրիարքը, Համբարձման տօնին առթիւ այցելած է Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցը։ Պատարագէն վերջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է Պէզճեան Ամիրայի եւ Հիւանդանոցին բոլոր բարերարներուն համար։ Ապա Հիւանդանոցին վարչութիւնը ճաշ մը տուած է ի պատիւ Խաչատուրեան Պատրիարքի։ Այս այցելութիւնը կը զուգադիպի նաեւ Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցին 125ամեակին։

ԿԵՍԱՐԻՈՅ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին նորոգութիւնը աւարտած ըլլալով, տեղւոյն սակաւաթիւ հայութիւնը ձեռնարկած է Կիմիշեան վարժարանի նորոգութեան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (58)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

●

ՎՐԷ՛Ժ

« Աս ի՛նչ ապերախտութիւն է․ ա՞յս է իմ հիւրընկալութեանս փոխարէն ձեր ըրածը, որ գաւառին առաջին, մեծ եւ պատուաւոր իշխանը կը յափշտակէք եւ հոս իմ վանքս ձեր աւազակութեան ապաստանարան կ'ընէք, եւ ինձ՝ վանահօրս կ'արգիլէք մտնելու այն սենեակը ուր իշխանը կը պահէք․ ո՛վ է ուրեմն Տէր վանուցս, դո՞ւք թէ ես։

— Հայր Սուրբ, սիրտդ հանգիստ բռնէ, մի՛ վրդովիր, մեր Տարօնցիքը անիրաւ գործ չեն ըներ եւ եթէ քեզ այսօր արգիլեր են ներս մտնել կալանաւոր իշխանին քով, վաղը միւս օր ապահով եղիր որ պիտի հրաւիրեն քեզ իրեն քով, եւ մենք Տարօնցիքս ոչ ապերախտ ենք, ոչ երախտամոռաց, մանաւանդ թէ շնորհակալ ենք ձեր հիւրընկալութեան, միայն մենք դատաստան ունինք իշխանին հետ եւ դու, Հայր Սուրբ, առաջին դատաւորը պիտի ըլլիս, սիրտդ հանգիստ բռնէ։

— Ուրեմն, ինչո՞ւ կ'արգիլէք զիս ներս մտնելու։

— Եթէ այդչափ կը փափաքիս, լա՛ւ, մտի՛ր, ըսաւ գլխաւորը եւ աչք ըրաւ պահապանաց ու թողին որ մտնէ։

Իսկ Մուշեղ Վահեւունի հազիւ թէ տեսաւ վանահայրը, սկսաւ գանգատիլ այս իրեն եղած անիրաւութեան դէմ եւ այդ վանքին ապերախտութիւնը սկսաւ երեսին զարնել, թէ ինք ինչչափ չարիք կրնար հասցնել եւ չէր հասցուցած եւ թէ ինք այն մարդն էր միշտ, որուն շատ դիւրին էր հիմնայատակ ընել այդպիսի վանք մը, որ բոյն կը դառնար դաւաճանութեան ընդդէմ իր անձին։

Այս խօսքերուն ամենայն քաղաքավարութեամբ եւ խոնարհութեամբ կը պատասխանէր վանահայրը, իմացնելով թէ եղածը բոլորովին դիպուածական էր և թէ ինք խեղճ Տարօնացւոց հիւրընկալութիւն ընելով չէր կարծեր երբեք որ նոքա կրնային այդպիսի անզգամութիւն մի կատարել։ Այս միջոցին յանկարծ, իշխանը խելարերեց տեսնելով որ մատնին չկար մատը եւ վեր ցատկելով՝

— Ահա, ըսաւ, այդ անպիտան աւազակաց չարագործութեան մէկ նշանն ալ, մատնիս նաեւ գողցեր առեր են մատէս։

Իսկ Տարօնեցւոց գլխաւորը որ աս խօսակցութեան ներկայ մէկ կողմ նստած էր, գլուխը վեր վերցնելով եւ մօտենալով Վահեւունի իշխանին, ծանր, հանդարտ եւ կամաց ձայնով, բայց այնպիսի ձայնով որ առիւծի մռնչման կը նմանէր, ըսաւ․

— Հոդ մի ըներ, Մուշեղ, այդ մատնին կը գտնենք եւ քեզի կը դարձնենք մենք։

— Բաւական չէ որ ինձ պէս ազնուատոհմ իշխանի դէմ ամէն բռնութիւն գործածէք, պէտք է նաեւ որ զիս նախատէք իմ անունս միայն ինձի տալով իբրեւ գռեհիկ մարդու։

— Մենք չինական մարդիկ ենք եւ քաղաքացւոց պէս չենք գիտեր արժանաւոր յարգանքը տալ ձեզ նման մեծ մարդկանց, պատասխանեց Տարօնեցին հեգնական ծիծաղով։

— Շատ չանցնիր, ես կը սորվեցնեմ ձեզի պէս մարդկանց թէ ի՛նչպէս պէտք է վարուիլ իշխանի մը հետ։

— Կրնա՞նք իմանալ թէ ի՛նչ տեսակ բան է մեզի սորվեցնելիքդ։

Իսկ վանահայրը նոյն միջոցին յիշելով սենեակին դրան առաջ եղած խօսակցութիւնը, դարձաւ եւ ըսաւ Տարօնացւոյն որուն անունը մինչեւ այն օր չէր հարցուցեր եւ չէր գիտեր եւ գիտնալու էլ փափաք չունէր։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի դասախօսական ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը: Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է բոլորին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը եւ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը յայտնեն ի գիտութիւն թէ, այս կիրակի, յաւարտ Ս. Պատարագի, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ տեղի կ'ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն Միութեան բարերար անդամ եւ Մարկոսեան հիմնարկութեան հիմնադիր՝

ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ յիշատակին

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազգայինները, մասնաւորապէս Մարկոսեան հին ու նոր բոլոր երախտաւոր սաները:

***

Այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր հոգեհանգիստ երջանկայիշատակ ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ, ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԶԵԱՆՑԻ, տեսուչներուն, նահատակ ուսուցիչներուն եւ աշակերտներուն յիշատակին համար: Կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Հոգեգալստեան տօնին առթիւ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւն տեղի պիտի ունենայ Երուսաղէմի հանգուցեալ Կիւրեղ պատրիարքի հոգւոյն եւ ապա պիտի յիշատակուի նորընտիր պատրիարք Տիրան Արք. Ներսոյեանի անունը: Կը խնդրուի Մարսիլիոյ եւ շրջանիս ժողովուրդէն ներկայ ըլլալ սոյն հանդիսաւոր արարողութեան, ի յարգանս հանգուցեալ պատրիարքի յիշատակին:

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը:

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր:

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian

9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)

Tél. CHA 00-55

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. ԿԱՊ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Հռիփսիմէ Գրիգորեանէ՝ հազար ֆրանք, իր զինուոր տղուն ապաքինման առթիւ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ: Այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Յոյներուն սրահը, 5 րիւ Պօնըֆուա:

Ճոխ եւ ընտիր պիւֆէ:

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ:

Հայկական հին եւ նոր կտորներ (երգ-պարնակ): Զանազան անակնկալներ:

Մուտքը ազատ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ազքատախնամ - Որբախնամ Միութեան տարեկան վիճակահանութիւնը տեղի ունեցաւ Մխիթարեան Սանուց Միութեան պարահանդէսին մէջ 11 Մայիսի չորեքշաբթի երեկոյեան, շահող թիւերն են.— 18 66 289 312 349 353 430 433 518 572 647 668 741 749 836 855:

Բոլոր անոնք որոնք ունին շահող թիւերը, կրնան դիմել 3 րիւ Լաֆայէթ Պ. Յակոբ Փափազեանի վաճառատունը, ստանալու համար իրենց նուէրները: Շահող թիւերու յանձնումի պայմանաժամը կը լրանայ Օգոստոսի վերջ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Սալոն Ալհամպրա, 340 Պուլվ. Շավ, Նախաձեռնութեամբ կապոյտ խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանին բոլոր քոյր մասնաճիւղերուն:

Կը նախագահէ ընկ. ՇԱՒԱՐՇ ԹԱՇՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Օր. Մ. Մարկոսեան (դաշնակ), Օր. Արզումանեան (երգ):

Հայկական պարեր՝ Պոմոնի Նոր Սերունդի կողմէ: Հաճելի անակնկալներ:

Կէս գիշերէ վերջ եւրոպական պար անուանի նուագախումբ

HENRI ROMAN et SES CHANTEURS

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Մուտքը ծախքերու մասնակցութեամբ:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Փիւժէ - Սիւր - Արժանսի (Վառ) մէջ յանձնախումբի անդամ Սիմոն Աւտոյեանի ձեռքով հանգանակուած.—

Յովհ. Կիրակոսեան եւ Արմենակ Դաւիթեան հինգ հազարական ֆրանք, Աւետիս Դաւիթեան երեք հազար, Մխ. Պետրոսեան, Մ. Մանասէլեան եւ Ղ. Աւետիսեան երկու հազարական, Յ. Դաւիթեան, Մ. Կարսեան հազարական, Գ. Կարսեան 500 ֆր., գումար՝ 21.500 ֆրանք:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆ

Հեռախօսով արձանագրուողներէն, ինչպէս նաեւ աշխատանքի նպաստ ստացողներէն կը խնդրուի ներկայանալ,

5 Rue Meyran. Tél. TRU 27-35

յանձնելու եւ ստանալու համար հարկ եղած թուղթերը:

Ա. խումբի մեկնում՝ ՅՈՒԼԻՍ 5:

ՖՐԱՆՔՕ-ԱՐՄԷՆԻԷՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

ժողովուրդին փափաքին վրայ դարձեալ կը բեմադրէ Մաքս Տրէհերի

«ՏԱՍՆԸԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ»

(Տրամ երեք արար)

Կիրակի, Յունիս 16ի իրիկունը, ժամը 8·45ին

Փոլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիf Մէթրօ Ռեպիւպլիք)

Ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն «ՁԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»

Բեմադրութիւն՝ Հանրի Ճանիքի

Կը մասնակցին (այբուբենական կարգով) Մատլէն Էֆիզեան, Մառի Էօֆսիւզեան, Հայկուհի Խտըշեան, Ժիզէլ Ճանիf, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին, րիւ Տիւնուար, Անարատ Յղութեան սրահը:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդ «Սիամանթօ» խումբի եւ Կապոյտ Խաչի:

Կը նախագահէ ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին (երգ, արտասանութիւն, նուագ):

Հանդէսէն ետք ընտանեկան խնջոյք:

Մուտքը ազատ է:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. Փիքի

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի:

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8·30ին, պետական թատրոնի շքեղ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՊԱԼԵԱՆ

Կը խօսի՝ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ Տիկ. ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին երեք Կովկասցիներ (Մարսէյլէն), Թառ, քեմանչա, տափ: Արտասանութիւն եւ կովկասեան պար, ընկեր Աշոտ Առաքելեան, ընկերակցութեամբ Հրաչիկի (Թառ), եւ կենդանի պատկեր Նոր Սերնդականներու կողմէ: Հայկական շուրջպար Կապ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ: Արմէն Տիգրանեանի «Անուշ» օփերան բայարութեամբ ընկ. Աշոտ Առաքելեանի:

Ճոխ պիւֆէ — Մուտքը ազատ է

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի, Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոյի նախկին քաղաքապետարանի սրահը 68 րիւ Հուտան, մէթրօ Սօ:

Կը նախագահէ ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Կը նուագէ Թառիստ Գարեգին, երգ՝ Մկրտիչ Պօղոսեան, պար՝ Վիգէն Թորոսեան, եւ զանազան անակնկալներ:

Մուտքը ազատ է:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի քոյր կազմակերպութեանց եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերնդականներու:

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, 9 Փլաս տը լ'Հօթէլ տը վիլ, Քրէտի Լիոնէի վերնայարկը:

Կը նախագահէ ընկ. Ա. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին:

Հանդէսէն ետք՝ խնջոյք:

Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէին, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ տեղւոյս դպրոցին հոգաբարձութեան:

Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. տան մէջ:

Կը նախագահէ ընկ. Լ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, դպրոցին սաներուն եւ աշակերտներուն մասնակցութեամբ, ղեկավարութեամբ՝ Տիկին Ռ. Միլտոնեանի:

Մուտքը ազատ է:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՔԱՂԱՔԸ Յունիս 12ին:

ՍԷՆ ԼՈՒ.— Յունիս 13ին:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— Յունիս 14ին:

ԿԱՐՏԱՆ.— Յունիս 16ին:

ՊՈՄՈՆ.— Յունիս 17ին:

Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պետիկեան կամ Ղազարեան Յարութիւն, հօրը անունը՝ Վռամ, մօրը անունը Սաթենիկ, ծնած է Կրասնոտար 1924ին: Պատերազմէն վերջ տեղափոխուած էին Հայաստանի Լենինական քաղաքը եւ այժմ կ'ապրին Լենինական: Կը խնդրուի լուր ունեցողներէն դիմել՝ ԶԱՔԱՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ,

34 Villa Rouveyrolle, Asnieres (Seine)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21էն, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայութեամբ Կ. Կ.ի ներկայացուցիչին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Յոյներուն սրահը, 5 րիւ Պօնըֆուա: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ, ընկեր Միհրանի բնակարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռաֆֆի խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին Րէժանի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 20·30ին, Խրիմեան դպրոցը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուս. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պար տը Կլոպ, 7 Պուլվ. տ'Աթէն: Օրակարգ՝ նիւթական եւ բարոյական համարատուութիւն, կեդրոնէն եկած նամակներու ընթերցում, յառաջիկային տեղի ունենալիք դաշտահանդէս եւ ընթացիկ հարցեր:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

(36 Avenue Charles de Gaulle)

Կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԻՐ «ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ» ՃԱՆԱՉՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախագահութեամբ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԳԵՐ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 14էն 22 — Բացօթեայ ճաշ պարտէզը, սեղաններու վրայ, ամէն տեսակ ուտելիք եւ ըմպելիներ մատչելի գիներով:

Գեղարուեստական բաժին, պար եւ զանազան խաղեր:

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

Փութացէք ուրեմն ներկայ ըլլալ Յունիս 16ին: ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ԴԱՐԱՍՏԱՆԸ

Շոգեկառք՝ Կար տիւ Նորէն ժամը 14 եւ 14·30ին, Անկէն, Անկէնի կայարանի կամրջակը եւ առնել օթօպիւսը մինչեւ Կրօլէ:

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կազմակերպուած ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԵՒ ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ԿՈՂՄԷ

Հոգեգալուստի տօնին առթիւ 9 եւ 10 Յունիս, կիրակի եւ երկուշաբթի, ժամը 14ին, Գոտէր դաշտին վրայ

Կը մասնակցին ութը մարզական միութիւններ Ալֆորվիլի մարզականը, Լիոն - Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Սէն Շարլ, Սէնթ Անթուան, Սէն Ժերոմ, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Արծիւը, եւ Արծիւ Մարզականի եւ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խառն խումբերը:

Բաժակները նուիրած են CHAUSSURES MARIK

Պ. ՔԱԼՏԱՐՈՆ (Արծիւի պատւոյ նախագահը) եւ ՌԱՖՖԻ ՆԱԶԱՐԵԱՆ (Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի փոխ-նախագահը)

ԾԱՆՕԹ.— Առնել թիւ 15 հանրակառքը Կառիպալտիէն եւ իջնել Գոտէրի մարզադաշտը:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 7 ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI 7 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7900 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3711

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՐԱՉԻԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

●

Քաղաքական աշխարհի ուշադրութիւնը այս օրերս դարձեալ կեդրոնացած է մերձաւորեւելեան երկիրներուն վրայ :

Ապրիլի վերջերը Յորդանանի մէջ պատահեցան այնպիսի ծանրակշիռ դէպքեր, որ խաղաղութիւնը վտանգելու հանգամանք ունէին: Երիտասարդ Հիւսէյն Թագաւորին առնական կեցուածքը եւ ամերիկեան վեցերորդ նաւատորմին շարժումները զգաստութեան հրաւիրեցին խռովարար տարրերը :

Իսկ Սէուտ Թագաւորի եւ Ֆէյսալ Բ.ի հանդիպումը երեք շաբաթ առաջ Պաղտատի մէջ՝ մերձեցում առաջ բերաւ մրցակից երկու մեծ գերդաստաններու՝ Վէհապիներու եւ Հաշէմիներու միջեւ :

Արաբական միացեալ ճակատը մեծ ցնցում կրեց այս առթիւ :

Բացի Եգիպտոսէն ու Սուրիայէն, արաբական միւս երկիրները կարեւոր քայլեր առին՝ արեւմտեան ժողովրդավար պետութեանց հետ գործակցութեան ճամբուն վրայ :

Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ քանի մը օր առաջ պատահած խլրտումները ցոյց տուին թէ մթնոլորտը բոլորովին չէ պայծառացած դեռ :

Արաբական երկիրները ի վերջոյ պիտի ճշդեն իրենց դիրքը՝ աշխարհի ճակատագիրը վարող հակամարտ երկու ուժերուն միջեւ :

Մինչ կացութիւնը բոլորովին չէ խաղաղած Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, անդին Պաղտատի Ուխտին Խորհուրդը՝ իր երրորդ նստաշրջանը գումարեց Փաքիստանի մայրաքաղաք Քարաչիի մէջ :

Խորհրդաժողովին անձամբ ներկայ եղան ուխտակից չորս իսլամ պետութեանց՝ Իրանի, Իրաքի, Թուրքիոյ եւ Փաքիստանի վարչապետները, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, ամերիկացի դիտող մը եւ ամերիկեան օդային ուժերու սպայակոյտի պետը:

Հակառակ արաբական երկիրներու, մանաւորապէս Եգիպտոսի ու Սուրիոյ բուռն հակառակութեան, Պաղտատի Ուխտը՝ կնքուած 24 Փետրուար 1955ին, այսօր աւելի քան ամուր հիմերու վրայ դրուած է :

Ուխտին հինգերորդ անդամը՝ քրիստոնեայ Անգլիան, որ անցեալ աշնան Սուէզի արշաւանքին հետեւանքով մեկուսացած էր՝ արաբական աշխարհին գայրոյթը չգրգռելու համար, այժմ վերստին գրաւած է իր պատուոյ տեղը: Ու խոստացած է երկու միլիոն սթերլին յատկացնել ուխտակից երկիրներու պաշտպանութեան գործին :

Ամերիկա, որ սկիզբը ո՛չ մէկ մասնակցութիւն բերած էր Ուխտին, արդէն հետզհետէ տուն - տեղ կ՚ըլլայ անոր մէջ : Նախ ոտքը դրաւ տնտեսական յանձնախումբին մէջ, նիւթական կարեւոր օժանդակութիւն խոստանալով: Այժմ պաշտօնապէս կը մասնակցի նաեւ զինուորական յանձնախումբին : Ինչ որ կը նշանակէ թէ ի պահանջել հարկին նաեւ զէնքով պիտի պաշտպանէ Ուխտի անդամ երկիրները, երբ անոնք խորհրդային բանակին յարձակման ենթարկուին :

Վարչապետներու խորհրդաժողովէն առաջ, Մայիս 16 - 18 Քարաչիի մէջ հաւաքոյթ ունեցան Պաղտատի Ուխտին տնտեսական խորհուրդի անդամները: Օրակարգի հարցերն էին՝ Մաքսային միութեան հաստատում, պարենի մթերում, ցամաքի ճամբով եւ երկաթուղիով փոխադրութեանց ապահովում, չորս իսլամ պետութեանց միջեւ անթելով հաղորդակցութեանց սարքաւորում եւն. :

Ծրագրուած է Քարաչին, Թէհրանն ու Անգարան իրար միացնող երկաթուղի մը շինել:

Այս առթիւ Փաքիստանի վարչապետ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖԼԻՄԼԵՆԻ ՄԵՐԺՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

●

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ՝ ՊՈՒՐԺԷՍ-ՄՕՆՈՒՐԻ

Չորեքշաբթի ուշ ատեն, ընկերվարականները 22ի դէմ 74 ձայնով մերժեցին մաս կազմել կառավարութեան: Այս պայմաններու տակ, Ֆլիմլէն ներկայանալով նախագահ Քոթիի, յայտնեց թէ ինք անկարող է իր ծրագրած ձեւով կառավարութիւն կազմելու, եւ հրաժարեցաւ իրեն վստահուած առաքելութենէն :

Նախագահը անգամ մը եւս դիմեց Կի Մոլէի, որ դարձեալ մերժողական պատասխան տուաւ, սակայն խորհուրդ տուաւ դիմել արմատական ծերակուտական և կրթական նախարար Պինէյի: Այս վերջինն ալ հրաժարեցաւ դահլիճը կազմելու փորձէն, յայտնելով որ եթէ վարչապետը արմատական մը պիտի ըլլայ, իրմէ աւելի յարմար եւ փորձառու անձեր կան:

Վերջին հերթին նախագահ Քոթի դիմեց ուրիշ արմատականի մը, նախկին դահլիճին մէջ Պատերազմական նախարար Պուրժէս-Մօնուրիի, որ ընդունեց դահլիճ կազմելու փորձ կատարել: Արմատականներու մենտեսեան թեւը, ինչպէս նաեւ ընկերվարականները ժողով պիտի գումարէին ստեղծուած նոր կացութիւնն ու Պուրժէս-Մօնուրիի թեկնածութիւնը քննելու համար: Իսկ Ժողովրդական Հանրապետականները, որոնց նախագահն է Ֆլիմլէն, շնորհակալութիւն յայտնեցին այս վերջինին՝ տագնապը լուծելու համար ամէն ճիգ ի գործ դրած ըլլալուն համար: Ցաւ յայտնեցին, որ Ֆլիմլէնի ճիգերը ապարդիւն անցան, սակայն անգամ մը եւս կրկնեցին թէ Ալժերիոյ, տնտեսական ու Ֆրանսայի ներքին հարցերը յաջողութեամբ լուծելու համար, իրենք անհրաժեշտ կը նկատեն մեծամասնական կառավարութեան մը ստեղծումը :

Պուրժէս-Մօնուրիի դիրքը բաւական փափուկ է. ընկերվարականներն ու չափաւոր - անկախները կը մերժեն միասնաբար մաս կազմել կառավարութեան: Եթէ մէկ խումբին նախընտրութիւն տրուի, միւս խումբը ընդդիմադիր պիտի դառնայ: Եթէ Պուրժէս - Մօնուրի ուզէ փոքրամասնութեան վրայ հիմնուած կառավարութիւն մը կազմել (արմատականներէ, ձախ հանրապետականներէ եւ ընկերվարական - դիմադրականներէ բաղկացած) թերեւս Ազգ. Ժողովը ընդունի այսպիսի կառավարութիւն մը, սակայն հաստատապէս կարելի է ըսել, թէ հեղինակութենէ զուրկ եւ օրուան չափազանց կարեւոր հարցերը լուծելու անկարող կառավարութիւն մը կ՚ըլլայ, առաջին իսկ անհամաձայնութեան պատճառով լուծուելու վտանգին ենթակայ: Լաւագոյն պարագային կրնայ դիմանալ մինչեւ աշուն, ապա դարձեալ կառավարական տագնապ ծայր կրնայ տալ :

Սուհրաւերտի յայտարարած էր.

— Պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով, չորս իսլամ պետութիւններ ուս ուսի տուած ճակատ յարդարած են՝ հաւաքական ուժերով պաշտպանելու համար իրենց հողային ամբողջութիւնն ու անկախութիւնը :

Անգլիա, որ տասներկու տարի առաջ նախաձեռնարկ եղած էր կազմելու «Համարաբական Լիգա»ն, այժմ անոր կը հակադրէ չորս իսլամ պետութեանց միացեալ ճակատը, արաբական աշխարհին մէջ իր կորսնցուցած հմայքը վերահաստատելու համար մահմետական աշխարհին մէջ :

Իր այս նոր քաղաքականութեան մէջ, Միաց. Նահանգներն ալ լծած է բրիտանական կառքին :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՌՈՒՍԵՒԵԳԻՊՏ. ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻ՞ՒՆ

●

Ըստ Միջին Արեւելքէն հասած վերջին լուրերուն, որոշ անհամաձայնութիւններ ծագած են Խ. Միութեան եւ Եգիպտոսի միջեւ: Այս լուրերը աւելի եւս կը հիմնաւորուին Գահիրէի խորհրդային դեսպանին յանկարծական մեկնումով: Արդարեւ, խորհրդային դեսպանը, Քիսելէվ, Մոսկուա մեկնեցաւ Եգիպտոսի Ելմտական նախարարին հետ ունեցած մէկ տեսակցութենէն անմիջապէս վերջ: Կ՚ըսուի թէ Եգիպտոս դժգոհ է Խ. Միութեան կողմէ իրեն ծախուած ցորենին ու քարիւղին որակէն եւ առաքման անկանոնութենէն : Ռուսերն ալ, իրենց կողմէ, կը յուսային թէ Նասր շատ խստապահանջ պիտի չըլլայ իրենց նաւերուն անցքի տուրքերը հաւասարիտ դրամանիշերով դանձելու հարցին մասին: Սակայն Նասր նոյնքան պահանջկոտ եղաւ Խ. Միութեան որքան արեւմտեան երկիրներուն հանդէպ :

Ամերիկացի քաղաքական դիտողներու կարծիքով Նասր կ՚ուզէ վերադառնալ արեւմտեան իր բարեկամութիւններուն :

× Մ. Նահանգներու եւ Եգիպտոսի միջեւ բանակցութիւններ պիտի սկսին շուտով՝ Մ. Նահանգներու մէջ եգիպտական դրամագլուխներու վրայ դրուած արգելքը վերցնելու համար :

« Լը Մոնտ » հետեւեալ եզրակացութիւնները կը հանէ ներկայ անորոշ կացութենէն, որ կրնայ երկարիլ կամ պարբերաբար ներկայանալ:

Ազգ. Ժողովէն ներս մեծամասնութեան մը չգոյութիւնը տրամաբանօրէն երկիրը պէտք է առաջնորդէ դէպի Ազգ. Ժողովի լուծում եւ դէպի նոր ընտրութիւններ, որոնք կրնան այլ արդիւնքներ տալ, քանի որ փուժատական եւ մենտեսեան շարժումները նախկինէն շատ աւելի պակաս ձայներ կրնան ստանալ :

Քաղաքական անձնակազմին անբաւարարութիւնը անհրաժեշտ կը դարձնէ ընտրական օրէնքին վերամշակումը :

Ելմտական կացութիւնը վերականգնելու եւ Ալժերիոյ հարցը լուծելու համար անհրաժեշտ են նիւթական եւ բարոյական բացառիկ զոհողութիւններ, որոնք առնուազն կը պահանջեն, որ հանրային սպասարկութիւնները իրենց աշխատանքի ձեւը բարեփոխեն :

« Լը Մոնտ » կը վերջացնէ ըսելով, թէ այս դարմաններէն մէկին, միւսին, կամ երեքին միասին դիմելէ առաջ, բոլոր կուսակցութիւններն ալ, ինչքան ալ տարբեր ըլլան անոնց տեսակէտները, պիտի աշխատին ամէն միջոց փորձել Ազգ. Ժողովին գոյութեան եւ վարչակարգին յարատեւութեան սպառնացող այս եւ յաջորդ կառավարական տագնապները լուծելու համար:

× Պուրժէս - Մօնուրի հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ. «Ինծի համար անկարելի է Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ ինծի վստահուած ծանր պարտականութենէն խուսափիլ: Դժբախտաբար չեմ կրնար անմիջապէս դրական պատասխան տալ: Սակայն, որպէս Պատերազմական նախարար, գիտեմ որ ազգը կառավարութեան մը անմիջական պէտքն ունի : Ինծի վստահուած առաքելութիւնը կարելի եղածին չափ շուտով գլուխ պիտի հանեմ » :

× Պուրժէս - Մօնուրի երկար տեսակցութիւններ ունեցաւ Կի Մոլէի եւ Ազգ. Ժողովի ու Ծերակոյտի նախագահներուն հետ :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ, հազարաւոր անձեր ներկայ գտնուեցան վերջին պայթումներուն հետեւանքով սպաննուած անձերուն յուղարկաւորութեան: Թիզի Ուզուի արեւելեան կողմը, ապահովութեան ուժերը, բուռն կռիւներէ վերջ, քայքայեցին ապստամբներու կարեւոր խումբ մը. 125 ապստամբներ սպաննուեցան :

«ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՄՐԱՀ»Ի ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Տիկին Արշալոյս Հ. Սարգիսեան	3.000
Նախորդ գումար	1.607.200
Ընդհ. գումար	1.610.200

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պ. Մ. Պամաճեան	2.000
Օր. Լուիզ Զօլաքեան (Մարսէյլ)	1.000

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ

Մամուլի իր հերթական ասուլիսին մէջ նախագահ Այզընհաուըր պատասխանեց Խրուշչեւի ամերիկեան հեռատեսիլէն կատարած յայտարարութեանց :

Ակնարկելով Խրուշչեւի այն առաջարկին, թէ ամերիկեան ու խորհրդային բանակները պէտք է քաշուին Եւրոպայէն, Այզընհաուըր յայտնեց թէ Մ. Նահանգները ինքնագլուխ չեն կրնար գործել եւ թէ նախապէս պէտք է խորհրդակցին իրենց եւրոպական դաշնակիցներուն հետ :

Իսկ գալով ապազինման հարցին, Այզընհաուըր ըսաւ թէ Մ. Նահանգները միշտ ալ պատրաստ են ընթացք տալու այս հարցին շուրջ բոլորին հաճութիւնը վայելող առաջարկներու, քանի որ Լոնտոնի խորհրդակցութեանց մասնակցող պետութիւնները այն տպաւորութիւնը կը ձգեն թէ իսկապէս կ՚ուզեն համաձայնութեան մը գալ:

Երբ նախագահին հարց տրուեցաւ հիւլէական եւ ջրածին - ռումբերու ներկայացուցած վտանգին մասին, Այզընհաուըր յայտարարեց թէ փորձերը պէտք է շարունակուին՝ Մ. Նահանգներու պաշտպանութիւնը ապահովելու համար. աւելցուց, որ ջրածին - ռումբի ռատիօ - աքթիվիթէն նուազ է քան հիւլէական ռումբինը: Իսկ հիւլէական գիտուններու բողոքները յորջորջեց «կազմակերպուած հակաքարոզչութեան արդիւնք »:

× Մառեշալ Բուլկանին նամակ մը յղեց Ժընեւի մէջ բացուած աշխատանքի միջազգային 40րդ համագումարի անդամներուն, որուն մէջ կ՚ըսէ թէ Խ. Միութիւնը պատրաստ է ապազինման շուրջ համաձայնութիւն մը ստորագրելու :

× Լուրեր շրջան կ՚ընէին թէ նախագահ Այզընհաուըր պիտի խօսի Մոսկուայի հեռատեսիլէն: Այս լուրը հերքուեցաւ Այզընհաուըրի կողմէ, որ յայտնեց թէ այդ պաշտօնը կրնայ յանձնուիլ ամերիկացի նախարարի մը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ եւ արուարձաններուն մէջ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց աւելի քան 200 ալժերիացի ղեկավար ապստամբներ:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ նախարարը, Լաքոստ, իր անմիջական գործակիցներուն հետ կարեւոր ժողով մը գումարեց՝ ահաբեկումներուն առաջքն առնող խիստ միջոցներու դիմելու համար :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Ազգայնական Շարժումը (Մեսալի Հաճի կուսակցութիւն), գործադուլ մը կազմակերպած էր Մէշթա Քազպահի ջարդին դէմ բողոքելու համար: Ֆրանսայի մէջ աշխատող ալժերիացի բանուորները կարեւոր համեմատութիւններով մասնակցեցան գործադուլին :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կ՚ուզէ որ Հնդկաստան եւս հրաւիրուի ապազինման ժողովներուն:

ՄԱՌԵՇԱԼ Բուլկանին եւ Խրուշչեւ, խորհրդային կարեւոր պատուիրակութեան մը գլուխն անցած, Ֆինլանտիոյ մայրաքաղաքը հասան՝ պաշտօնական այցելութեան մը համար :

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետը, Ծոլի, որ Ծերակոյտին մէջ 93ի դէմ 132 ձայնով եւ 4 ձեռնպահութեամբ վստահութեան քուէ ստացած էր, կը յուսայ նոյն արդիւնքը

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԸ
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ԼՈՅՍԻ ՏԱԿ

Ը.

Անուղղելի լէ Կոնէսի Ս. Խաչ եկեղեցու մէջ կարդացած իր քարոզի մէջ Վազգէն Ա.ը յարմար է համարել կանգ առնել նաեւ Գահիրէի Եպիսկոպոսական ժողովի վրայ, ցոյց տալու համար, որ յիշեալ ժողովը գումարուել է օրինաւոր կերպով, որովհետեւ այդ ժողովի գումարումը տեղի է ունեցել ի կատարումն «Ազգային - Եկեղեցական Օրէնսդիր Մարմնի որոշման»:

«Տասնեակ ի վեր այսպիսի Եպիսկոպոսական ժողով չէր գումարուած, յայտարարել է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը: Բայց, ինչպէս գիտէք, վերջին Ազգային - Եկեղեցական ժողովը, Ս. Էջմիածնի մէջ գումարուած Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրէնսդիր մարմինը, որոշեց ամէն տարի Եպիսկոպոսական ժողով գումարել, իսկ ապագայ կազմուելիք Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Սահմանադրութեան մէջ մասնաւոր գլուխ մը պիտի յատկացուի այդ ժողովի իրաւասութիւնները եւ պարտաւորութիւնները սահմանելու եւ ճշդելու համար: Ուրեմն, այդ հիմնական, օրինաւոր որոշումին վրայ, Մենք այս տարի իսկ գումարեցինք առաջին Եպիսկոպոսական ժողովը, որ դէպքերու բերումով տեղի ունեցաւ Գահիրէի մէջ» («Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Ուղեւորութիւնը», էջ 288):

Ըստ վերի յայտարարութեան, Ազգային - Եկեղեցական ժողովը որոշել է ամէն տարի Եպիսկոպոսական ժողով գումարել, առանց սակայն ճշդելու թէ ինչ հարցեր քննելու իրաւասութիւն ունի այդ ժողովը: Այդ ճշդումը պիտի կատարուի ապագային, մեր եկեղեցական Սահմանադրութեան մէջ: Այստեղից հետեւում է այն, որ քանի դեռ չեն սահմանուած Եպիսկ. ժողովի իրաւասութիւններն ու պարտականութիւնները, կարելի չէ ուրեմն, այն կեանքի կոչել: Բայց վերը նշուած հատուածում Ամենայն Հայոց Հայրապետին վերագրուած զարմանալի տրամաբանութեամբ դուրս է գալիս, որ թէեւ Ազգային - Եկեղեցական ժողովի որոշումը Եպիսկոպոսական ժողովի մասին «թերի է եւ անընդունելի», որովհետեւ չէ ճշդուած թէ մեր եկեղեցական կեանքի ո՛ր խնդիրները քննելու եւ նրանց մասին որոշումներ տալու իրաւասութիւններ ունի Եպիսկոպոսական ժողովը, այնուամենայնիւ կաթողիկոսը կարող է գումարել այդպիսի մի ժողով եւ նրա քննութեան ու որոշումներին ենթարկել մեր եկեղեցական կեանքի բոլոր հարցերը, ըստ իր ընտրութեան:

Բայց միայն տրամաբանութիւնը չէ, որ կաղում է վերի հատուածում: Այնտեղ կայ նաեւ անճիշդ հաստատում: Ճիշդ չէ թէ վերջին Ազգային - Եկեղեցական ժողովը որոշել է ամէն տարի Եպիսկոպոսական ժողով գումարել: Հրատարակուած են այդ ժողովի ատենագրութիւնները Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթի մէջ («Էջմիածին», 1955 թ. Հոկտ. - Նոյեմբեր) եւ նրանց ընթերցումից պարզւում է, որ Հայաստանեայց եկեղեցու օրէնսդիր մարմինը իր օրակարգի մէջ չէ ունեցել Եպիսկոպոսական ժողովի հարց, չէ զբաղուել դրա քննութեամբ եւ այդ մասին ոչ մի որոշում չէ ընդունել: Եպիսկոպոսական անունով ժողովներ ծնունդ են առել եւ գումարուել են, առանց օրինական հիմքի, վերջին Ազգային - Եկեղեց. ժողովից առաջ, 1954 եւ 1955 թուականներին: Եւ Ազգային Եկեղեց. ժողովը գումարողներն ու նրա աշխատանքները ղեկավարողները նոյնիսկ չեն մտածել գոնէ յետին թուով մի բանաձեւ քուէարկել տալ պատգամաւորներին եւ գէթ այդպիսով օրինականացնել ապօրինի ձեւով աշխարհ եկած ու «անզգալաբար» գումարուած այդ Եպիսկոպոսական ժողովները:

Գահիրէի Եպիսկ. ժողովը գումարուել է ոչ թէ Ազգային - Եկեղեցական ժողովի «հիմնական, օրինաւոր որոշումի վրայ», այլ Վազգէն Ա.ի նախաձեռնութեամբ ու որոշումով: Բայց այդ բաւական չէ ասելու համար թէ այդ ժողովը օրինական չէ: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, ինչպէս արդէն նշել էինք մեր նախկին յօդուածներից մէկում, իրաւունք ունի ժողովի նստելու իր եպիսկոպոսների, վարդապետների եւ առհասարակ հաւատացեալների հետ: Ամբողջ հարցը, սակայն, կախուած է նրանից թէ ինչ բնոյթ է ունենալու այդ ժողովը եւ եկեղեցական կեանքի որ հարցերն են դրուելու այդ ժողովի քննութեան ու վճռահատութեան:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կարող է դէպքից դէպք եպիսկոպոսական եւ այլ կարգի ժողովներ գումարել, եթէ դրանք կրում են միայն խորհրդակցական բնոյթ: Ինչ վերաբերում է վճռահատ ժողովներին, ապա օրինական լինելու համար պէտք է որ Էջմիածնի գահակալը այդ ժողովների օրակարգը սահմանափակի միայն այն հարցերով, որոնք ենթակայ են իր իրաւասութեան:

Տեսնենք այժմ թէ ի՛նչ չափով Գահիրէի Եպիսկոպոսական ժողովը համապատասխանում է մեր վերը ձեւակերպած դրոյթներին:

Գահիրէի ժողովը, ինչպէս երեւում է նրա նիստերի ատենագրութիւններից՝ հրատարակուած «Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Տ. Տ. Վազգէն Ա.ի Ուղեւորութիւնը» հատորի մէջ, զբաղուել է գերազանցապէս Անթիլիասի խնդրով, որ չկայ, ի դէպ, ժողովի օրակարգի հարցերի թւում: Ինչ վերաբերում է օրակարգի մէջ դրուած տասը հարցերին, ըստ էութեան որոշումներ տրուած են դրանցից այն մի քանի երկրորդական նշանակութիւն ունեցող հարցերի մասին, որոնք խմբուած են «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Բարեկարգութիւն» ընդհանուր վերնագրի տակ: Ոչ թէ օրէնսդրական, այլ վարչական կարգով տնօրինման ենթակայ հարցեր են դրանք, որոնք մտնում են կաթողիկոսի իրաւասութեան սահմանների մէջ, որով եւ Վազգէն Ա.ը կարող էր դրանք ներկայացնել Եպիսկոպոսական ժողովի քննութեան: Բացառութիւն է կազմում թերեւս այն որոշումը, որով արգիլւում է աշխարհ մտած (աքեմաթող) հոգեւորականներին վերստին եկեղեցական կարգի մէջ վերահաստատել: Դեռ եւս Գէորգ Ե.ի ժամանակ այդպիսի արգելք գոյութիւն չունէր (Գիւտ Եպիսկոպոսի պարագան):

Օրակարգի տասը հարցերի կարգին կան նաեւ այնպիսիները, որոնց յանձնումը Եպիսկոպոսական ժողովի քննութեան ու լուծման թւում է առնուազն տարօրինակ: Այսպէս, օրինակ, «պատկառելի» ժողովը, յետ քննութեան, որոշել է, որ արտասահմանից կարելի է եկեղեցականներ հրաւիրել Էջմիածին, ճեմարանի տեսչութիւնը, եւ «Էջմիածին» ամսագրի խմբագրութիւնը եւ Տաճարի լուսարարապետութիւնը նրանց յանձնելու համար: Եպիսկոպոսական ժողովը կայացրել է նաեւ չնաչխարհիկ մի որոշում այն մասին, որ «Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հոգեւորականները չպատկանին ոչ մէկ կուսակցութեան»:

Քիչ թէ շատ կարեւորութիւն ներկայացնող հարցերի քննարկութիւնը, որոնց համար ըստ էութեան որոշում ընդունելու իրաւունքը չէ պատկանում ոչ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին եւ ապա ուրեմն ոչ էլ Եպիսկոպոսական ժողովին, վերջացել է, բարեբախտաբար, առանց որոշումներ ընդունելու այդ հարցերի մասին: Ժողովը թողել է դրանք, ընտրելով յանձնախմբեր, որոնք եւ պիտի զբաղուեն հետագային այդ հարցերով: Այդ կարգի հարցերից ամենակարեւորներն են Եկեղեցական Սահմանադրութեան, կանոնագրքի կազմութեան եւ Ս. Էջմիածնի ու միւս Աթոռների փոխյարաբերութեան ծրագիր պատրաստելու հարցերը:

Այս վերջինի մասին զեկուցաբերը՝ Վազգէն Ա.ը հետեւեալն է յայտնել. «Թէեւ այն մեր օրակարգի վրայ է, սակայն նախքան այդ հարցը իր դրուած ձեւին մէջ քննելը, պարտինք անդրադառնալ այն անցուդարձերուն, որ տեղի ունեցան Անթիլիասի մէջ» («Ուղեւորութիւն», էջ 132): Այս յայտարարութեամբ էլ միւս երկու աթոռների՝ Երուսաղէմի եւ Պոլսոյ պատրիարքութիւնների եւ Ս. Էջմիածնի փոխյարաբերութեան հարցը հանուել է օրակարգից եւ ժողովը զբաղուել է միայն Անթիլիասի հարցով, որի համար եւ իրականի մէջ գումարուել է Գահիրէի Եպիսկ. ժողովը:

Ինչ վերաբերում է Սահմանադրութեան հարցին, Եպիսկ. ժողովը որոշել է «կազմել յատուկ մարմին մը զբաղելու այդ գործով եւ իր եզրակացութիւնը ներկայացնել Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդին»: Նոյն մարմնին է յանձնուել նաեւ կանոնագրքի կազմութեան հարցը: Իր այս խուսափուկ որոշմանը մի տեսակ կշիռ տալու համար, Եպիսկ. ժողովը որոշել է նաեւ, որ «յանձնախումբը այս գործը աւարտած ըլլայ մինչեւ տարւոյս (այսինքն 1956 թ.) սեպտեմբեր ամսու վերջը»:

Ժողովի այս որոշումը կատարուե՞լ է նշանակուած ժամկէտին: Ոչ, չէ կատարուել: Եւ մինչեւ այսօր էլ յանձնախումբը ոչինչ չի արել այդ ուղղութեամբ: Ինչո՞ւ: Թերեւս այդ «ինչո՞ւ»ի պատասխանը ճիշդ կը լինէր փնտռել ժողովի ատենագրութեան այն տողերի մէջ, որտեղ ասուած է, որ յանձնախմբի նախագահ է ընտրուել Եղիշէ արք. Տէրտէրեանը, իսկ միւս երեք անդամներից մէկն է... Տիրան արք. Ներսոյեանը: Սրանց ընտրութիւնը մէկ մարմնի մէջ եղած է «միաձայնութեամբ», ինչպէս նշուած է յատկապէս ատենագրութեան մէջ:

Սահմանադրութեան եւ կանոնագրքի կազմութեան հարցերը այսպէսով ըստ էութեան չեն քննուել: Եպիսկոպոսական ժողովը միայն խորհրդակցութիւններ կամ մտքերի փոխանակութիւններ է ունեցել օրակարգի այդ հարցերի շուրջը եւ, ըստ երեւոյթին, զգալով որ իր ուժերից վեր է լուծել այդ հարցերը ըստ էութեան, որոշել է —եւ բարեբախտաբար— դերեզմանել դրանք, յանձնելով Եղիշէ, Տիրան, Նորայր եւ Դերենիկ եպիսկոպոսներին «զբաղուելու այս գործով»: Եպիսկոպոսական ժողովի կողմից վերոյիշեալ հարցերի այս ձեւի քննութեան եւ ապա ընդունուած այսպիսի որոշումի մէջ հայ Եկեղեց. իրաւունքի նորմերի խախտում չկայ: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, ինչպէս ասացինք վերը, իրաւունք ունի որ եւ է եկեղեցական խնդրի մասին խորհրդակցելու իր եպիսկոպոսների կամ վարդապետների հետ եւ որոշելու ըստ էութեան որեւէ որոշում չընդունել դրանց մասին ու յանձնել «միաձայնութեամբ» ընտրուած այս կամ յանձնախմբին՝ զբաղուելու հետագային դրանցով եւ արդիւնքը ներկայացնելու եկեղեցական համապատասխան եւ իրաւասու մարմինների տնօրինութեան:

Տարբեր է լինելու, սակայն, մեր եզրակացութիւնը Անթիլիասի հարցի նկատմամբ, որով զբաղուել է Գահիրէի Եպիսկոպոսական ժողովը եւ որի մասին ըստ էութեան որոշում է ընդունել:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ՅՈՒՇԵՐ
ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

1912 Օգոստոսի կիսուն, Կ. Պոլսէն Պ. Մկրտիչ Պարսամեանի հետ մեկնեցանք Չորլու, որ կը գտնուի Պոլսոյ եւ Էտիրնէի ճիշդ կէս ճամբան՝ երկաթուղիի գծով: Պ. Պարսամեան Ազգ. Գէորգեան վարժարանին տնօրէն կարգուած էր, իսկ ես՝ երաժշտապետ եւ աւագ ուսուցիչ: Վարժարանը բացինք Սեպտեմբերի սկիզբը եւ կանոնաւոր դասախօսութիւններն սկսան:

Հազիւ մէկ ամիս անցած՝ պայթեցաւ Պալքանեան պատերազմը՝ Հոկտեմբեր 5ին: Ազգ. քարուկիր նորաշէն վարժարանը հիւանդանոցի վերածուեցաւ: Երեկոները միասին կ'իջնէինք կայարան, որուն ճամբուն վրայ, եւրոպական օրաթերթերու թղթակիցները վրան լարած էին՝ վրաններուն վրայ կրելով իրենց ազգային դրօշակները: Հոն գտայ վաղեմի բարեկամս՝ Սամաթիացի Յարութիւնը, որ անգլ. «Թայմզ» թերթի թղթակցին գործակատարն էր, եւ անոր միջոցաւ ես ալ— Քասիմի խնդրանքով — պատերազմական լուրեր կը հաղորդէի «Ժամանակ» թերթին:

Թուրքերը ծանր պարտութիւն մը կրեցին Պապա - Էսկիի եւ Լիւլէ - Պուրկազի մէջ, եւ ընդհ. հրամանատար Ապտուլլահ փաշայի 135.000նոց բանակը ցիրուցան ըլլալով խուճապահար նահանջեց դէպի Չաթալճա, Չորլուի եւ Սիլիվրիի ճամբով: Հրամանատարը վիրաւորուած էր ճամբան, եւ քիչ մնացած որ գերի իյնար Պուլկարներու ձեռքը, եթէ հայ զինուոր մը՝ զայն շալկելով կայարանէն շոգեկառք դրած փախցուցած չըլլար: Եօթն օր եւ եօթը գիշեր Չորլուէն խուճապահար անցան անհատնում զինուոր եւ ձիաւոր զօրքեր: Բնակչութիւնը սարսափահար՝ փակուած էր տուները, վախնալով ջարդէ մը:

Ապտուլլահ փաշա այնքան շուարած էր, որ երբ Չորլու հասաւ եւ սափրիչ Օննիկի տունը իջեւանեցաւ, մեզի կը հարցնէր թէ՝ ուրկէ՞ կ'երթան Սիլիվրի կամ Մարմարա Էրէյլի, մինչդեռ իր սպայակոյտի անդամները ունէին աւստրիական պատերազմական Թուրքիոյ ընդարձակ քարտէսները:

Վերջապէս, պատերազմի 20րդ օրը, 25 Հոկտեմբեր, 1912, պուլկար յառաջապահները մտան Չորլու, եւ տեսանք, որ արդէն քաղաքին 1200 տուն թուրք բնակիչները ամէն բան թողլով, լեղապատառ փախած են ոտքով դէպի Պոլիս:

Երբ պատերազմը տեղի կ'ունենար Լիւլէ Պուրկազի մէջ, Յոյներու եւ Սերպերու սուրէն մազապուրծ փախչող տասնեակ հազարաւոր Թուրք գաղթականներ՝ շոգեկառքերով անցան Չորլուէն: Անոնք խուժեցին Պոլիս, իսկ ճամբան մնացողները չարաչար սպաննուեցան: Պուլկարները, իրենց յառաջխաղացման ընթացքին, Թուրքերէն լուծեցին 1875 - 6ի իրենց հազարաւոր կախաղաններուն վրէժը: Չորլուի մէջ ալ Թուրք փնտռեցին՝ բայց չգտան: Փաստաբան Պ. Գրիգոր իր տան մէջ պահած էր փաստաբանի մը եղբայրն ու մայրը, բայց ձեռք չտուաւ:

Մեր երեք վարժարաններն ալ զբաղուելով հիւանդանոցի վերածուեցան եւ մենք մնացինք անպաշտօն, բայց Թաղականութիւնը կանոնաւորապէս վճարեց մեր ամսականները:

Պ. Պարսամեան եւ ես, տեղւոյն Առաջն. փոխանորդ Գէորգ քհնյ. Դուրթեանի հետ ամէն պաշտօնական ընդունելութեանց առթիւ հայ ժողովուրդը կը ներկայացնէինք:

Օր մը, Մարտի մէջ (1913) Պ. Պարսամեան հապճեպով ինծ լուր բերաւ թէ՝ Պուլկարիոյ Էլէոնորա Ցարուհին Հայոց վարժարանները պիտի այցելէ՝ վիրաւոր հիւանդները տեսնելու: Անմիջապէս հագուեցայ, եւ միասին գացինք Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ պարտէզը: Ցարուհին եկած էր նախ այցելելու փայտաշէն դպրոցի հիւանդներուն, քիչ վերջ երեւցաւ դպրոցին պարտէզի դռնէն, իր թիկնապահ հազարապետ Տոքթ. Թէոտորոֆի հետ: Անմիջապէս մօտեցանք Թագուհիին եւ մանր ձեռքերը համբուրեցինք: Հագուած էր շատ պարզ, գլուխը կը կրէր փոքր գտակ մը, իսկ կուրծքին վրայ՝ Կարմիր Խաչի նշանը:

Հետաքրքրուեցաւ մեզմով եւ հարցումներ սկսաւ ընել: Պ. Պարսամեան գերմաներէն պատասխանեց: Թագուհին ուրախացաւ եւ հարցուց Պ. Պարսամեանին թէ ո՞ւր սորված է գերմաներէնը:

— Հայաստանի մայրաքաղաք Կարնոյ մէջ, պատասխանեց Պ. Պարսամեան:

— Ուրեմն Կարնոյ մէջ համալսարա՞ն ունին Հայերը:

— Սանասարեան անուն բարձրագոյն վարժարան մը ունինք, ուր գրեթէ պարտաւորիչ է ի մէջ այլոց գերմաներէնը:

— Շատ ուրախ եմ: Հոս ի՞նչ պաշտօն ունիք, ուսուցի՞չ էք:

— Այո, ես Հայոց վարժարանին տնօրէնն եմ, իսկ ընկերս ուսուցիչ եւ երաժշտապետ:

— Կ'ուզեմ տեսնել եկեղեցին, կրնա՞ք բանալ:

Ժամկոչը որ բակի մէկ սենեակը կը բնակէր, անմիջապէս բացաւ եկեղեցիին դուռը, եւ Թագուհին փոքր ատեանը յառաջանալով ծունկի եկաւ եւ տասը վայրկեանի չափ աղօթեց: Եկեղեցին ամբողջ յախճապակեայ պատերով շինուած կոկիկ աղօթատեղի մըն է: Հետաքրքրութեամբ դիտեց եւ գանձանակին մէջ քսան լէվանոց ոսկի մը ձգելով դուրս ելաւ: Պ. Պարսամեան Թագուհիին հարցումներուն պատասխանեց, շուրջ տասը վայրկեան: Թագուհին մեր երկուքին երկարեց երկու անձնական քարտ եւ հրաւիրեց ներկայ ըլլալ Յունաց Սիլլողոսին մէջ ի պատիւ իրեն տրուելիք թէյասեղանին:

Նոյն միջոցին փոքրիկ Հայուհի մը փունջ մը ներկայացուց Թագուհիին, որ ուրախացաւ, համբուրեց փոքրիկը, եւ հրաման ըրաւ թիկնապահ բժիշկին որ 100 լէվանոց մը տայ աղջնակին: Յետոյ ժպտելով սեղմեց մեր ձեռքերը եւ հրաժեշտ առաւ, ու գնաց միւս վարժարան - հիւանդանոցները այցելելու: Վիրաւոր զինուորները շատ ուրախացած էին իրենց սիրելի Թագուհիին այցելութենէն, որ բոլորին վիճակը հարցուցած եւ դրամական նուէրներ ըրած էր: Չորլուի մէջ 60ի չափ փոքր ու մեծ հիւանդանոցներ բացուած էին, մզկիթ, դպրոց եւ մեծ շէնքեր գրաւելով:

Իբրեւ ազգին ներկայացուցիչները միշտ ներկայ եղած ենք պաշտօնական ընդունելութեանց եւ բարեբախտութիւնը ունեցած ենք վայելելու պուլկար բոլոր նախարարներուն եւ զօրավարներու

հիւրասիրութիւնը :

Նմանապէս կիրակի օր մը, Թաղ. Խորհրդոյ անդամներուն հետ, քաղաքէն դուրս Մավիին պարտէզը գացինք: Շրջակայքը տեղի ունեցած 25.000 զօրքերու ռազմափորձերէն կը վերադառնային ընդհանուր հրամանատար զօրավար Սավաֆ, Թատկօ Տիմիթրիէվ, Պօյաճիյէվ, եւ քանի մը ուրիշ զօրավարներ: Սոխպունցանք կանգ առնել: Մօտեցան եւ բարեւելով մեզ ժպտադէն, կարգ մը հարցումներ ըրին Թուրքերէն, ու մեր պատասխաններէն գոհ՝ շարունակեցին իրենց ճամբան:

Զօրլուի մէջ Պ. Պարսամեան գրի առաւ իր տպաւորութիւնները եւ զանոնք ամփոփելով հրատարակեց «Արինի Տօնը» վերնագիրը կրող հատորով մը, որ իր գրական առաջին հատորը եղաւ:

Պ. Պարսամեան Յունիսին մեկնեցաւ Պոլիս եւ յետոյ ստանձնեց Գոնիայի ազգ. վարժարանին տեսչութիւնը. իսկ ես թէեւ Պոլիս անցայ, բայց մէկ ամիս յետոյ վերադարձայ Զօրլու եւ ստանձնեցի վարժարանին տնօրէնութիւնն ալ: 1915 Հոկտ. 15ին աքսորուեցայ մինչեւ Տէր Զօր, ուր երկու զաւակներս եւ կողակիցս թշուառութեան եւ հիւանդութեան զոհ տալէ յետոյ, հրաշքով փախայ մինչեւ Գոնիա-Էրէյլի եւ ազատեցայ ստոյգ մահէ, շնորհիւ տեղւոյն Թաղապետական բժիշկ. Տոքթ. Մոդին Փոթուրլեանի: 1917ին, զէնքի տակ կանչուեցայ, բայց աչքերս հիւանդ ըլլալուն ղրկուեցայ Գոնիայի Ա. Հիւանդանոցը, բայց երկու ամիս յետոյ առժամեայ արձակուրդ ստանալով ելայ հիւանդանոցէն: Գտայ յարգելի ընկերս Պ. Մ. Պարսամեանը, ուրախացաւ ողջ մնացած ըլլալուս եւ ինծի օժանդակեց: Հոն տեսայ նաեւ ծանօթ գրագէտ Պ. Յակոբ Տէր Յակոբեանը, որ կը ծառայէր զինուորական տէփոյին մէջ: Զինադադարին անցայ Պոլիս եւ իսկոյն հրաւիրուեցայ Ատր. Պոլսոյ ազգային Արշակունեանց վարժարանին տեսչութեան եւ երաժշտութեան պաշտօնին:

ԼԵՒՈՆ ՃԷՐԱՀԵԱՆ

ՆԵՐՍԷՍ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԼՈՆՏՈՆ, (Յառաջ). — Մայիս 28ին, առաւօտեան ժամը 11ին հանգուցեալ Ներսէս Կիւլպէնկեանի մարմինը Մանչէսթըրի Հայոց եկեղեցիէն փոխադրուեցաւ Լոնտոնի Քէնսէլ Կրինի գերեզմանատունը:

Գերեզմանատան մէջ, կրօնական կարճ արարողութենէ մը վերջ, մարմինը ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանին մէջ՝ ընտանեկան եւ բարեկամներու սեղմ շրջանակի մը մէջ:

Յովի. Կ. Զալըգեան

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻ 900.000 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ ՍՈՎԻ ՎՏԱՆԳԻՆ ՄԱՏՆՈՒԱԾ

ՄԱԿը մասնաւոր յանձնախումբ մը ընտրած է, որուն պարտականութիւնն է նիւթական օժանդակութիւն հասցնել պատերազմի տարագիրներուն:

Արդ, յանձնախումբին սնտուկին մէջ գտնուող պատրաստ գումարը ութը միլիոն տոլար է, որ Պաղեստինի 900.000 տարագիրներուն երկու ամսուան ծախքերը գոցելու միայն կը բաւէ:

Յանձնախումբին նախագահը, Հանրի Լապուիս, կոչ ուղղեց ՄԱԿին, որ նոր դրամագլուխներ ճարէ իր յանձնախումբին համար, այլապէս այդ 900.000 արար տարագիրները սովի պիտի մատնուին երկու ամիսէն:

Յանձնախումբին յատկացուած պիւտճէին 70 առ հարիւրը ցարդ կը վճարուէր Մ. Նահանգներու կառավարութեան կողմէ: Այդ իսկ պատճառով Հանրի Լապուիս Յունիս 5ին Ուաշինկթըն մեկնեցաւ՝ անհրաժեշտ դիմումները կատարելու համար: Ապա պիտի այցելէ Քանատա ու Եւրոպայի կարգ մը երկիրները, Յուլիսի կէսերուն պիտի հասնի Պէյրութ, ուր կը գտնուին տարագիրներով զբաղող միջազգային յանձնախումբին գրասենեակները՝ իրենց 155 պաշտօնեաներով:

Պաղեստինցի գաղթականները, որոնք 1948էն ի վեր հեռացած են իրենց օճախներէն, առաւելաբար կ'ապրին այժմ Յորդանանի, Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Կազայի եգիպտական հսկողութեան տակ գտնուած շրջանին մէջ:

Տարագիրներու օգնութեան արդէն իսկ դժուար գործը աւելի եւս բարդացաւ Մերձաւոր Արեւելքի քաղաքական կացութեան պատճառով:

Յանձնախումբը քաղաքականութեամբ չզբաղիր եւ իր պիւտճէն կը կազմէ ՄԱԿի անդամ պետութեանց կամաւոր յատկացումներուն վրայ: ՄԱԿի 81 անդամներէն միայն 23ը խոստացած էին նիւթական նպաստ ընել տարագիրներուն, եւ այս վերջիններուն ալ կէսէն աւելին իրենց խոստումը չեն յարգած տակաւին: Խորհրդային երկիրները որեւէ յատկացում չեն ըրած ցարդ:

Յանձնախումբին պիւտճէին բացը տարուէ տարի աւելնալով, այժմ հասած է այս չափազանց մտահոգիչ կացութեան: Մանուկներու կաթի բաժնեչափը, որ արդէն անբաւարար էր, ա՛լ աւելի պիտի նըւազի. Յորդանանի բնակչութեան կէսէն աւելին ալիւրէ պիտի զրկուի:

Հանրի Լապուիս որոշած է գերմարդկային ճիգեր թափել իր 900.000 տարագիրները սովի անմիջական վտանգէն ազատելու համար:

Տիկին մը կը մօտենայ պզտիկի մը, որ շնիկ մը կը չարչարէ:

— Տղաս, ինչո՞ւ շնիկին պոչը կը քաշես: Մեղք է, կ'ըսէ:

— Տիկին, պոչը չեմ քաշեր, կը պատասխանէ տղեկը: Ես պոչը բռնած եմ, ան է որ կը քաշէ:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

(Հայոց Հայրիկի մահուան յիսնամեակին առթիւ)

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ). — Մայիս 26ին, տեղի ունեցաւ Մարսէյլի Վասպուրականցիներու Հայր. Միութեան կազմակերպած՝ «Խրիմեան Հայրիկի» յիշատակին նուիրուած Մեծարանքի օրը՝ «Սալ Մագընոյի» մէջ:

Հանդէսը բացուեցաւ Պ. Ս. Չէօրէքճեանի նուագով:

Պ. Վարդան Պանդիկեան իր բացման խօսքին մէջ շեշտեց՝ «պարտականութիւն համարեցինք «Հայոց Հայրիկի» մահուան յիսնամեակին առթիւ՝ Մեծարանքի այս հանդէսը կազմակերպել, Մարսէյլի Հայութիւնը ի մի հաւաքելով միասնաբար յարգել մեր նորագոյն պատմութեան մեծագոյն զաւակներէն մէկուն անմոռանալի յիշատակը:

Այս տարի հարիւրամեակն է նաեւ «Արծուի Վասպուրականի» հրատարակութեան:

1857ին, Վարագայ վանքին մէջ, հիմնուեցաւ Թրքահայաստանի հայկական առաջին տպարանը, որուն վերապահուած էր խիստ կարեւոր դեր մը:

Այսօրուան ձեռնարկին, իրենց գնահատելի մասնակցութիւնը բերին «Համազգային Մշակութային» եւ «Տարօն-Սասնոյ Զորի» Հայր. Միութիւնները»:

Բացման խօսքէն ետք, Օրիորդներ՝ Ալիս Շամիրեան եւ Մատլէն Մարկոսեան (Արեւնոյշներ), առաջինը՝ իր երգերով, երկրորդը՝ դաշնակի մասնակցութեամբ զուարթացուցին հանդիսականները:

Պ. Ս. Չէօրէքճեան եւ իր աղջիկը նուագեցին երեք կարճ ու գեղեցիկ կտորներ, Հայաստանեան նոր ստեղծագործութիւններէն:

Առաջին բանախօսն էր՝ Փրոֆ. Գ. Խաչիկեան, որ ներկայացուց խնամուած բանախօսութիւնով մը:

« Էջմիածնի մէջ 11 եպիսկոպոսներու բազմաթիւ ներկայացուցիչներով տեղի ունեցած էր Հայրիկի Թաղումը: «Հայրիկ» տիտղոսը ստացաւ, երբ դեռ երիտասարդ ուսուցիչ էր Պոլսոյ մէջ: Հայր Հայրիկի մէջ գտած էր բոլոր մեծագոյն առաւելութիւնները եւ կրնար զայն դասել մեծ մարդոց, Նարեկացիին, Մովսէս Տաթեւացիի, Սահակի եւ Մեսրոպի կարգին: Ան խորունկ սիրով կը սիրէր իր ազգն ու հայրենիքը: Մեծ էր նաեւ նկարագրով: Կ'ապրէր Արծրունեաց երկրին մէջ:

Մեծ հայրենասէր մըն էր, որովհետեւ շատ խորունկ կերպով կը տեսնէր, կը լսէր իր ազգին տառապանքը»:

Ապա բանախօսը թուեց Հայրիկի գրած գրքերուն անունները եւ համեմատութիւններ ըրաւ Նարեկացիի հետ եւ եզրակացուց. — « Յարգեցէք միշտ Հայրիկի յիշատակը եւ հետեւեցէք իր օրինակին »:

Այս բանախօսութենէն վերջ, հայրենակից Սիմոն Աւոյեան յաջողութեամբ երգեց «Հայրի՜կ, Հայրի՜կ»ը:

Պ. Ս. Չէօրէքճեանը նուագեց ուրիշ եղանակ մը՝ Սպենդիարեանէն:

Պ. Գ. Քէնտիրեան արտասանեց բանաստեղծութիւն մը Սիամանթօյէն:

Ալիս Շամիրեան երկրորդ անգամ բեմ հրաւիրուելով, ընկերակցութեամբ Մատլէն Մարկոսեանի (դաշնակով), երգեց եւ մաս մըն ալ արտասանեց «Ծիծեռնակ, ծիծեռնակը»:

Երկրորդ բանախօսն էր՝ Պ. Կ. Փօլատեան, որ խնամուած ճառով մը ներկայացուց Հայոց Հայրիկի կեանքն ու գործունէութիւնը:

Հայրիկի մէջ յիշեց գրագէտը, քարոզիչը, առաջնորդը, հրապարակագիրը, ազգային գործիչը, մեծանուն հայրենասէրը, անբասիր հոգեւորականը եւ մեծանուն հայրապետը:

Երրորդ բանախօսն էր Պ. Գ. Շեխիկեան, որ Հայրիկը ներկայացուց իբր հայրենասէր, առաքինի, բարձր նկարագրի տէր եւ հաղուագիւտ կղերական մը:

Ապա յիշեց անոր ծառայութիւնը Տարօնի աշխարհին եւ բովանդակ հայ ժողովուրդին եւ սրտագին շնորհաւորեց հանդէսը կազմակերպողները:

Ամէնէն վերջ, խօսք առաւ Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան Կեդր. վարչութեան անդամ Պ. Յովհ. Հացագործեան:

« Յանուն Համազգային Մշակութային Միութեան, աւաղ պարտականութիւնս է մասնակցիլ Հայրիկի մեծարանքին:

Բանախօսները լրիւ կերպով պատկերացուցին Հայոց Հայրիկին կեանքն ու գործունէութիւնը: Ես պիտի խօսիմ Հայրիկի կատարած դերի մասին, եկեղեցական կալուածներու գրաւման օրերուն, երբ Հայրիկը ի յայտ բերաւ իր հայրենասիրութիւնը, իր քաջութիւնն ու հզօր կամքը »:

Ապա թուեց այն բոլոր դէպքերը որ տեղի ունեցած էին Պետրոգրատէն մինչեւ Էջմիածին, Հայերու ցոյց տուած համախմբումը եւ պայքարին. ինչպէս նաեւ մեր ժողովուրդի Հայրիկին հանդէպ տածած սիրոյն ու յարգանքին մասին:

Մասնանշեց երկու Մկրտիչներու, Խրիմեանի եւ Մ. Փորթուգալեանի արժէքները եւ հայ ժողովուրդի յաղթանակը կալուածներու խնդրին մէջ»:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՃՇԴՈՒՄ. — «Յառաջ»ի Մայիս 28ի թիւին մէջ փրոֆ. Մ. Բունեաթեանի յօդուածին նախավերջին պարբերութիւնը՝ «ըստ Հանրագիտարանի, Եգիպտոսում, Հնդկաստանում, Հարաւ-արեւելեան Ասիայում եւ Արեւմտեան Եւրոպայում, առանց Ֆրանսիայի, գտնուող Հայերի թիւն է 385.000, առասպելական մի թիւ: Իսկական թիւն է մօտ 280.000» պիտի ըլլայ «իսկական թիւն է մօտ 28.000 »:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ. (59)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

ՎՐԷ՛Ժ

— Բայց Տարօնացի, դու քիչ առաջ կ'ըսէիր թէ մենք դատաստան ունինք իշխանին հետ, դատաստանդ ի՞նչ է:

— Մինչեւ որ վկաները չժողվուին, դատաստանը չի կրնար սկսիլ եւ այդ նիւթին վրայ հիմա խօսիլ աւելորդ է, մանաւանդ թէ ժամանակ ալ չկայ եւ հիմա պէտք է երթանք:

— Ո՞ւր, հարցուց Մուշեղ հրամայական ձեւով եւ կիրքով:

— Դատարանը ուր դատ պիտի վարենք քեզի դէմ եւ ուր եթէ արդարանաս կը թողունք որ երթաս:

— Եւ եթէ՞ չարդարանամ:

— Դատաստանը ինչ որ վճռէ ի գործ դնել պարտաւոր ենք:

— Ձեզի պէս աւազակներու, զոհերիններու, սրիկաներու հետ դատաստանի մտնելն էր պակաս: Ես որ ձեզ չեմ ճանչեր, ես որ ձեզ չեմ տեսեր, ես որ ոտքիս տակ երբեք չեմ նայեր որ կարենայի ձեզ նըմաններդ նշմարել, եւ դուք կը համարձակիք ինծի հետ դատաստանի խօսք ընել:

— Երկայն եւ նախատական խօսքերու պէտք չկայ: Տղաք, մութը կոխեց, դէ, ջուրին պատրաստեցէք: Հայր Սուրբին ջուրին ալ պատրաստեցէք, դուք ալ պատրաստ եղէք որ երթանք:

— Իմ ջորիս ո՞ւր կը տանիք, ըսաւ Հայր Սուրբը:

— Քու ջորին քեզ համար պիտի պատրաստեն, Հայր Սուրբ:

— Բայց հիմա աս ցուրտին, աս սառն գիշերով ես քայլ մը չեմ փոխեր: Դուք խելքերնիդ թռուցեր էք:

— Կարելի է որ եթէ քու կամքիդ քեզ թողուն, տեղէդ չես շարժիր, բայց որովհետեւ քահանայ Աստուծոյ ես, արդարութիւնը կը սիրես եւ պարտ ես սիրել, պէտք է մեզի հետ գաս, եւ եթէ չուզես սիրել, մենք քեզի սիրցնել կուտանք:

— Բռնութեա՞մբ զիս պիտի տանիք, ըսաւ խոժոռելով եւ չփոթելով վանահայրը:

— Մի՞թէ: Իշխանն ալ պիտի գայ. միթէ՞ բռնութիւն կը գործածենք մարդու որ մեր բարեկամական խորհրդոց կը հետեւի:

Աս միջոցին տղաքն եկան եւ իմացուցին թէ ամէն բան պատրաստ է:

— Երթանք իշխան, ըսաւ Տարօնացին:

— Ես իմ կամօքս քայլ մը չեմ առներ, պատասխանեց Մուշեղ:

— Դու լաւ մարդ ես. ոչ մէկ, այլ շատ քայլեր ալ կ'առնես: Միայն պէտք է որ քեզի օգնեմ, վասնզի իշխան մարդ ես եւ պէտք է թեւերդ մտնել:

Եւ այս ըսելով Տարօնեցին, (որ Յովնան ինքն էր, ինչպէս ընթերցողը կրցաւ երեւակայել), թեւէն բռնեց, եւ իբրեւ թէ մեքենայէ մը ցնցուելով Մուշեղ ցատկեց երկու ոտից վրայ:

— Ա՜յ, անօրէն գռեհիկ, թեւս կոտրեցիր, թող, կ'աղաղակէր եւ կը ցնցուէր:

Իսկ նա երեսին վրայ առանց փոքրիկ շարժումնք յայտնելու եւ ամենայն հանդարտութեամբ՝

— Քալէ, իշխան, քալէ, ըսելով սենեակին դուռը բերաւ, եւ հոն երկու հոգի իր ընկերներէն զինքը պատրաստ ջորիի վրայ պարկի մը պէս նստեցին, առանց իր աղաղակներուն ականջ դնելու:

Եւ նոյն միջոցին ուրիշ երկու հոգի ալ երկու ոտքերը ամուր՝ կենդանւոյն փորին տակէն իրար կը կապէին:

Մուշեղ աչքերը ան ատեն չորս կողմ դարձուց եւ տեսաւ որ բակը լեցուն է զինեալ մարդերով, յուսահատութիւնը զինքը պաշարեց եւ իմացաւ որ դիմադրութիւնն անկարելի էր. ուստի սկսաւ մտքէն չափել թէ այդ աւազակաց ինչ փրկանք տալով կրնար ազատիլ:

Իսկ Հայր Սուրբը, աւելի խոհեմ՝ իր վերարկուն խնդրեց եւ հեծաւ իր ջորւոյն վրայ ու տեսնելով թէ աւազակները՝ (նա ալ մտքէն ուրիշ անուն չէր կրնար տալ իր հիւրերուն) ամէնքը հետեւակ էին, աջքի աղատ քայլափոխին փախչիլ եւ վանք դառնալ եւ դռներն ամուր փակել եւ հիւրընկալութեան, ողորմութեան անունն չտալ կեանքին մէջ որոշեց մտքէն:

Ուստի երբ քիչ մը տեղ գնացին եւ դեռ վանքին պարիսպները անյայտ չէին եղել եւ Հայր Սուրբը լեռնականաց շրջանակէն ինքզինքը դուրս գտաւ, ջորւոյն գլուխը դարձուց, մտրակեց երկու ոտից ամենայն զօրութեամբ եւ դառնալով լեռնականաց՝ « մնաք բարով, Աստուած ձեզի բարի յաջողութիւն տայ» գոչեց եւ սկսաւ կրակի պէս երթալ: Իսկ Յովնան՝ «Տղաք, ձեզ տեսնեմ, Հայ Սուրբը ճամբան չփոթեց, դարձուցէք» աղաղակեց, եւ քսան հոգի սլացան ետեւէն եւ վանքին պարիսպներուն չհասած շրջապատեցին ջորին եւ կենդանւոյն գլխէն բռնելով հասցուցին խումբին որ ամենեւին իր ընթացքէն չէր կասել եւ կը շարունակէր ճամբան:

Մեր խումբը երեք ժամու չափ Սասունցւոց ընթացքով քալելով, հասաւ շամբի մը առջեւ եւ մտաւ եղէգներու անտառին մէջ սառած ջուրին վրայ ապահով քալելով, եւ ահա այն անտառին մէջ կար քաղաք մը իր օճապտոյտ ճամբաներով ուր մեր Սասնցիք մտան իբրեւ իրենց տուն եւ, վերջապէս, կանգնեցան բերդանման, ընդարձակ, կիսաւեր շէնքի մը առաջ, որ հաւանական է թէ հռչակաւոր Մամիկոնեանց Մուշեղի եւ Գայլ Վահանայ բնակութիւն եղած էր: Անուանի Օձ քաղաքն էր այդ:

(Շար.) ԾԵՐԵՆՑ

ձեռք ձգել Երեսփ. Ժողովին մէջ ալ :

ՔԱՐԱՉԻԻ մէջ, Պաղտատի Ուխտին ժողովներուն մէջ Քաշմիրի հարցին շուրջ անհամաձայնութիւն ծագած է մահմետական ու անգլիասաքսոն անդամներուն միջեւ :

ԱՆԳԼԻՈՅ Արտաքին Նախարարը Փարիզ հասաւ՝ Փարիզի Տօնավաճառը այցելելու եւ Եւրոպական Միացեալ Շուկայի մասին խորհրդակցութիւններ ունենալու համար :

ԴԱՇՆԱԿԻՑ ցամաքահանման 13րդ տարեդարձին առթիւ (Յունիս 6 1944), արարողութիւններ տեղի ունեցան Մանշի եզերային քաղաքներուն մէջ :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ կ'ուսումնասիրեն համայնավար Չինաստանի հետ առեւտրական աւելի սեղմ յարաբերութիւններ ընտեղծելու ծրագիրը :

ԺԸՆԵՒԻ մէջ բացուեցաւ Աշխատանքի Միջազգային 40րդ համագումարը, որուն նախագահ ընտրուեցաւ Աւստրալիոյ Աշխատանքի Նախարարը՝ Հոլթ :

ԻՍՐԱՅԷԼ, որ ընդունեց Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը, փորձի համար նաւ մը պիտի ղրկէ Սուէզ :

ՍԱՐԻ կառավարական տագնապը, որ սկսած էր Մարտ 25ին, լուծուեցաւ Քրիստոնեայ - դեմոկրատ վարչապետի մը նշանակումով :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ առեւտրական համաձայնութեան ստորագրութիւնը յետաձգուեցաւ :

« ՄԱՐՇԸԼԻ ԾՐԱԳՐԻՆ » տասներորդ տարեդարձին առթիւ պաշտօնական յայտարարութիւններ կատարուեցան արեւմտեան Եւրոպայի այն երկիրներուն մէջ, որոնք օգտուեցան ամերիկեան օգնութենէն :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ « Կրասնայա Զվեզտա » թերթը, որ կարմիր բանակի պաշտօնաթերթն է, կը գրէ թէ Նորվեկիոյ անկախութիւնն ու շահերը ոտնակոխ կ'ըլլան Մ. Նահանգներու կողմէ, որոնք Նորվեկիոյ ամբողջ հողամասը ծածկած են ամերիկեան օդակայաններու ցանցով մը :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունիս 5) — Զոյլ ոսկի՝ 478.000, նափոլէոն 3680, զուից. 3380, անգլ. 4250, քսան տոլարնոց 17.080, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1115, տոլար 408, զուից. 97.50, պելժ. 8 :

ՖՐԱՆՔՕ-ԱՐՄԷՆԻԷՆ
ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

Ժողովուրդին փափաքին վրայ
դարձեալ կը բեմադրէ
Մաքս Տրէհերի

«ՏԱՍՆԸՀԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ»
(Դրամ երեք արար)

Կիրակի, Յունիս 16ի իրիկունը, ժամը 8.45ին

Փոլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիք
Մէթրօ Ռեպուպլիք)

Ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն «ԶԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»
Բեմադրութիւն՝ Հանրի Ճանիքի
Կը մասնակցին (այբուբենական կարգով) Մատլէն Էքիզեան, Մառի Էօքսիւզեան, Հայկուհի Խտըշեան, Ժիզէլ Ճանիք, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէն եւ Նոր Սերունդը խորին ցաւակցութիւն կը յայտնեն, Թէրզիաքուպեան, Մ. Զոպոյեան ընտանիքներուն, իրենց զօքանչմօր, Այրի Տիկին Էլմաստ Սաչաքլեանի մահուան առթիւ :

ՇԱՎԻԼԻ եկեղց. շինութեան յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.—

Ֆ. Կ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղ 25.000 ֆրանք, Հրանտ Պալեան Վերսայլէն 25.000 ֆրանք, Ստեփան Մարգարեան 10.000, Յարութիւն Պետրոսեան, Ալեան, Վարդոյեան 5000ական ֆր., Բարթամեան հազար, ոմն հազար, Պ. Սահակ Սաղաթէլեան 5000, Պ. Յրթ. Միւթէվէլեանէ 5000, Պ. Տարօնեանէ երեք հազար, Պ. Յովսէփեանէ երկու հազար ֆրանք :

Assoc- Cultuelle des Arméniens
C. C. P. Paris 14-827

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Սալոն Ալհամպրա, 340 Պուլվ. Շավ, Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանին բոլոր քոյր մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. ՇԱՒԱՐՇ ԹԱՇՃԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ
Գեղարուեստական խնամուած բաժին :
Օր. Մ. Մարկոսեան (դաշնակ), Օր. Արզումանեան (երգ) :

Հայկական պարեր՝ Պոմոնի Նոր Սերունդի կողմէ : Հաճելի անակնկալներ :
Կէս գիշերէ վերջ եւրոպական պար անուանի նուագախումբ

HENRI ROMAN et SES CHANTEURS

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :
Մուտքը ծախքերու մասնակցութեամբ :

ԾԻԾԱՂԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շաբաթ երեկոյ, 15 Յունիս ժամը ճիշդ 8.45, Փոլ Ֆարալիքի թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիք Մէթրօ Ռէպիւպլիք եւ Պօնսէրժան
Բոլորովին նոր բեմադրութեամբ Դերասան՝

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

Կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ Մոլիէրի

«ԺՕՐԺ ՏԱՆՏԷՆ»Ը
ԳԷՈՐԳ ՏԱՆՏԻՆԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ Տրդատ Նշանեան, Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Քնար Ագնաւուր, Ն. Մարգարեան, Քիզիրեան եւ Օր. Ալիս Փափազեան
ինչպէս նաեւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ
Բեմադրութիւն՝ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

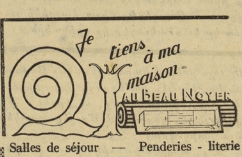
Մուտքի տոմսերը սովորական գիներով : Կը ծախուին գրատուն Հրանտ Բալուեան՝
43 Ռիւ Ռիշէ, հեռ. ՓՐՕ. 25-46

ՄԱՐՍԷՅԼ.

Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութեան Մարսէյլի եւ Հարաւ. Ֆրանսայի վարչութիւնը կը յայտարարէ, որ իր կամքէն անկախ պատճառներով, 1957ի տարեկան ուխտագնացութիւնը դէպի Վենետիկ, տեղի պիտի չունենայ :

Ուստի Միութիւնէս դուրս կազմակերպուած ձեռնարկներուն պատասխանատուութիւնը չի ստանձներ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. J. JAURES et
15, Av. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, րիւ Տիւնուար, Անարատ Յղու. թեան սրահը :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդ «Սիամանթօ» խումբի եւ Կապոյտ Խաչի :

Կը նախագահէ ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին (երգ, արտասանութիւն, նուագ) :
Հանդէսէն ետք ընտանեկան խնջոյք :
Մուտքը ազատ է :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. Փիքի
Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի :

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, պետական թատրոնի շքեղ սրահին մէջ :
Կը նախագահէ՝ ընկ. ՊԱԼԵԱՆ
Կը խօսի՝ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
Խօսք կ'առնէ Տիկ. ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին երեք կովկասցիներ (Մարսէյլէն), թառ, քեամանչա, տափ : Արտասանութիւն եւ կովկասեան պար, ընկեր Աշոտ Առաքելեան, ընկերակցութեամբ Հրաչիկի (թառ), եւ կենդանի պատկեր Նոր Սերնդականներու կողմէ : Հայկական շուրջպար Կապ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ : Արմէն Տիգրանեանի «Անուշ» օփերան բացատրութեամբ ընկ. Աշոտ Առաքելեանի :
Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի, Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոյէ Նախկին քաղաքապետարանի սրահը 68 րիւ Հուտան, մէթրօ Սօ :

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ
Կը նուագէ Թառիստ Գարեգին, երգ՝ Մկրտիչ Պօղոսեան, եւ զանազան անակընկալներ :

Եւրոպական պարեր : Հայկ. պարեր Նոր Սերունդի կողմէ :
Մուտքը ազատ է :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Սէնթ Էթիէնի եւ Սէն Շամոնի քոյր կազմակերպութեանց եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերնդականներու :
Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, 9 Փլաս տը լ'Հօթէլ տը Վիլ, Քրէտի Լիոնէի վերնայարկը :
Կը նախագահէ ընկ. Ա. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին :
Հանդէսէն ետք՝ խնջոյք :
Ճոխ պիւֆէ :
Մուտքը ազատ է :

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէին, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան եւ տեղւոյս դպրոցին հոգաբարձութեան :
Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. տան մէջ :
Կը նախագահէ ընկ. Լ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, դպրոցին սաներուն եւ աշակերտներուն մասնակցութեամբ, ղեկավարութեամբ՝ Տիկին Ռ. Միլտոնեանի :
Մուտքը ազատ է :
Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 15ին Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ : Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչին, Նոր Սերունդին, Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Վասպուրականի Հայր. Միութեան :
Կը խօսի՝ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին, Պէզճեան քոյրեր (Ժիվորէն) երգ եւ նուագ, պար Օր. Աքպէնքեան :
Մուտքը ազատ է :

ԽՆՁՈՅՔ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Համախարբերդցիական Հայր. Միութեան խնջոյքը այս կիրակի, ժամը 21ին : Պ. Սիմոնեանի սրճարանը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Հոգեգալստեան տօնին առթիւ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւն տեղի պիտի ունենայ Երուսաղէմի հանգուցեալ Կիւրեղ պատրիարքի հոգւոյն եւ ապա պիտի յիշատակուի նորընտիր պատրիարք Տիրան Արք. Ներսոյեանի անունը : Կը խնդրուի Մարսիլիոյ եւ շրջանիս ժողովուրդէն ներկայ ըլլալ սոյն հանդիսաւոր արարողութեան, ի յարգանս հանգուցեալ պատրիարքի յիշատակին :

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Ղազար Ներկարարեան իրենց թոռնիկին Վանիկ Խաչերեանի ծննդեան առթիւ կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման հազար ֆրանք, Վասպուրականի Հայր. Միութեան հազար ֆրանք :

***

Պ. Յովհաննէս Փափազեանի եւ Օր. Ալիս Քէչիչեանի ամուսնութեան առթիւ, կնքահայրը Պ. Յարութիւն Գոտոյեան հինգ հազար ֆր. կը նուիրէ Իսիի Երեմեան դպրոցին : Հոգաբարձութիւնը այս առթիւ իր շնորհաւորութիւնները եւ շնորհակալութիւնները կը յայտնէ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Յոյներուն սրահը, 5 րիւ Պօնըֆուա : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. « Անտոք » ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ երեկոյ, ընկեր Միհրանի բնակարանը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռաֆֆի խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին Ըէժանի վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Երեմեան դպրոցը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուս. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պար տը Կլոպ, 7 Պուլվ. տ'Աթէն : Օրակարգ՝ նիւթական եւ բարոյական համարատուութիւն, կեդրոնէն եկած նամակներու ընթերցում, յառաջիկային տեղի ունենալիք դաշտահանդէս եւ ընթացիկ հարցեր :

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

կազմակերպուած ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԵՒ ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ԿՈՂՄԷ

Հոգեգալուստի տօնին առթիւ 9 եւ 10 Յունիս, կիրակի եւ երկուշաբթի, ժամը 14ին, Գոտէր դաշտին վրայ

Կը մասնակցին ութը մարզական միութիւններ Ալփորվիլի մարզականը, Լիոն - Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Սէն Շարլ, Սէնթ Անթուան, Սէն Ժերոմ, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Արծիւը, եւ Արծիւ Մարզականի եւ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խառն խումբերը :

Բաժակները նուիրած են **CHAUSSURES MARIK**

Պ. ՔԱԼՏԱՐՃԸ (Արծիւի պատւոյ նախագահը) եւ ՌԱՖՖԻ ՆԱԶԱՐԵԱՆ (Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի փոխ-նախագահը)

ԾԱՆՕԹ.— Առնել թիւ 15 հանրակառքը Կաստելլանէն եւ իջնել Գոտէրի մարզադաշտը :

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 8 ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI 8 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7901 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3712

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐԳԸ ՁԵ՛ՐՆ Է, ՏՂԱՔ

Այսօր շաբաթ, կը բացուի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պատգ. Ժողովը :

Հիմնուած՝ երկրորդ աշխարհամարտէն անմիջապէս ետք, Միութիւնը ասպարէզ կը նետուէր չափազանց աննպաստ պայմաններու մէջ :

Նոր ալեկոծութեան մը մատնուած էր երիտասարդութիւնը ամէն տեղ :

Խաղաղութեան առեն ալ, անոնք լուրջ հոգածութեան, առաջնորդութեան կը կարօտէին : Հարկ էր համախմբել, կազմակերպել զանոնք, ուղեցոյց մը տալ եւ միջավայր ստեղծել, որպէս զի կարենան դիմանալ օտարացման խորշակին :

Այդ մտահոգութեամբ էր որ հիմնուեցաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, իրեն յատուկ ծրագիր - կանոնագրով մը :

Դաշնակցութիւնը ստանձնելով այս միութեան հովանաւորութիւնը, կը թելադրէր դուռները լայն բանալ ամէնուն առջեւ : Հիմնականը այն էր որ կարելի եղածին չափ շատ երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ համախմբուէին, կազմակերպուելով կատարեալ ինքնավարութեամբ :

Կանոնագիր ծրագիրն ալ մշակուած է այդ ուղղութեամբ :

Կազմակերպութիւնը ոչ փարախ է, ոչ աղանդ : Այլ կենդանի վառարան մը՝ բոլոր ընդունակութեանց ներդաշնակ զարգացման համար :

Ի՞նչն է որ կը պակսի նորերուն, հո՞ղը : Այդ ալ ունինք, հող չէ թէ ոչ ամբողջական : Ինչ որ երազ էր երէկ, իրականութիւն է այսօր, որքան ալ երազը կիսկատար մնացած ըլլայ, սատակացնելով կարօտը :

Միայն այդ կարօտը աշխարհ մը Սաղմոս կ'արժէ :

Մեր Խորենացին ինչո՞վ ետ կը մնայ հրէական Թալմուտէն : Անոնք մաշեցուցին իրենց մէկ հատիկ Լացի Պատին քարերը, մեր բիւրաւոր Լացի Պատերը, թէեւ անհետ կորսուած, լոյս կը ցանեն մեր ճամբաներուն վրայ : Այստեղ եւ ամէն տեղ :

Սերունդներու պարտականութիւնն է փնտռել գտնել այդ լոյսերը, եւ ճոխացնել յաւերժացնելու համար Հայկազանց Բոցը :

Սեւ մենք մեր ձեռքով քաշած պիտի ըլլանք մեր ճակտին, եթէ մոռնանք ծառայել այս անտէր ժողովուրդին : Եթէ մեր արժանիքները, մեր ամբարած պաշարը, մեր աշխատանքը չտրամադրենք անոր փրկութեան բարօրութեան եւ յաւիտենական փառքին :

Կարգը ձերն է, տղաք :

Երիտասարդական միութեան մը առաջին նպատակը պիտի ըլլայ պայծառութիւն եւ պարկեշտութիւն ցանել իր ճամբուն վրայ :

Մենք այդ ուղղութեամբ կ'առաջնորդենք մեր Նոր Սերունդը :

Կարելի չէ սերունդ փրկել, իրարու դէմ լարելով նոյն ժողովուրդին զաւակները :

Հասարակ չարագործներ են անոնք որ սեւ շուկայ կը խաղան երիտասարդական ճակատին վրայ հայերէն կամ օտարալեզու քարոզութիւններով :

Ամէնէն լպրծուն խաղն է այդ այսօրուան թէ վաղուան համար :

Իբրեւ երիտասարդական միութիւն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը միշտ կը մնայ ազատ կանխակալ կարծիքներէ եւ մոլեռանդութենէ :

Ան կը հաւատայ իր կոչումին եւ կ'ուզէ իր դերը կատարել շինարար տրամադրութեամբ : Ոչ թէ ատելութիւն սերմանելով յանուն աղանդի մը եւ հայրենասիրութիւնը մենաշնորհի վերածելով :

Ձայն տուէք, տղաք, ամէն ճակատի վրայ :

Նոր օրերը նոր ուժեր կը պահանջեն :

Ողջոյն սրտագին : Շ.

(1956ի պատգ. ժողովի առթիւ)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՈՒՐԺԷՍ-ՄՕՆՈՒՐԻ ՊԻՏԻ ՓՈՐՁԷ ԴԱՀԼԻՃ ԿԱԶՄԵԼ

Կի Մոլէի կառավարութեան Պատերազմական նախարարը, Պուրժէս - Մօնուրի, որ 43 տարեկան է եւ մեծ համակրանք կը վայելէ Ֆրանսայի քաղաքական բոլոր շրջանակներէն ներս, վերջնականապէս համաձայնեցաւ կառավարութիւն կազմելու փորձ ընել : Որպէսզի յաջողի Ազգ. Ժողովէն ներս մեծամասնութիւն մը ապահովել իր անձին ու իր կազմելիք կառավարութեան շուրջ, բանակցութիւններ կը վարէ ընկերվարականներուն եւ չափաւոր - անկախներուն հետ : Հաւանականութիւն կայ, որ Պուրժէս - Մօնուրի յաջողի այնտեղ, ուր Փլիմլէն ձախողութեան մատնուեցաւ, որովհետեւ աւելի մեծ թիւով կողմնակիցներ եւ համակիրներ կը հաշուէ ընկերվարական ու անկախ կուսակցութիւններէն ներս :

Ամէն պարագայի, բանակցութեան մէջ է այս երկու կուսակցութեանց ղեկավարներուն հետ, որոնց պատասխանէն կախում պիտի ունենայ, վերջին հաշուով, Պուրժէս - Մօնուրիի յաջողութիւնը կամ ձախողութիւնը :

Պուրժէս - Մօնուրի, որ արմատական մըն է, իր ընկերներուն ներկայացուց կառավարական իր ծրագիրը : 1) Ալժերիոյ համար կը նախատեսէ զինուորական որոշ ճիգ մը, առանց նոր ուժեր ղրկելու այնտեղ : Կ'ուզէ խոստացնել Ալժերիոյ սահմանային պահպանութիւնը, որպէսզի վերջ գտնեն զէնքի եւ ապստամբներու փոխադրութիւնները : Կը ծրագրէ առժամեայ սահմանադրութիւն մը կամ օրէնսդրութիւն մը հաստատել Ալժերիոյ համար, մինչեւ որ կարելի ըլլայ ընդհանուր ընտրութիւններ կազմակերպել :

2) Տնտեսական ու ելմտական տագնապին վերջ տալու համար տուրքերու, խնայողութեանց եւ ընդհանուր վերականգնումի քառամեայ ծրագիր մը կը նախատեսէ : Կը մերժէ տնտեսական տագնապը կապել Ալժերիոյ հետ, որովհետեւ Ալժերիոյ համար յատկացուած տարեկան 2 հարիւր միլիառը կը հաւասարի շոգեկառքերու ազգ. ընկերութեան տարեկան բացին : Ըստ Պուրժէս - Մօնուրիի, Ֆրանսայի ելմտական անհաւասարակշռութիւնը շատ աւելի խորունկ, ներքին պատճառներ ունի :

3) Եւրաթոմի ու Եւրոպայի Միացեալ Շուկային վաւերացումը պէտք է կատարուի ամառուան արձակուրդներէն առաջ : 4) Կրթական ծրագրի բարեփոխումներուն վիճաբանութեանց կարելի է սկսիլ եւրոպական համաձայնագրերու վաւերացումէն անմիջապէս վերջ : (Պուրժէս - Մօնուրի լուռ կը մնայ Կայիէի ծրագրին մասին) :

5) Ընտրական օրէնքին բարեփոխումն ալ կարելի եղածին չափ շուտով պէտք է իրագործուի :

Արմատականները 9ի դէմ 44 ձայնով որոշեցին պաշտպանել Պուրժէս - Մօնուրիի թեկնածութիւնն ու կառավարական ծրագիրը :

× Ժողովրդական Հանրապետականները, դահլիճին մաս կազմելու համար պայման կը դնեն որ ընկերվարականներն ալ մասնակցին. յամենայն դէպս կը պահանջեն որ նոր կազմուելիք կառավարութիւնը վայելէ Ազգ. Ժողովին մեծամասնութեան վստահութիւնն ու հաւանութիւնը :

× Անկախները սկզբունքով համաձայն են Պուրժէս - Մօնուրիի թեկնածութեան : Երկու պայման կը դնեն — փրկել Ալժերիան եւ փրկել Ֆրանքը :

× Համայնավարները յայտարարեցին թէ հակառակ են Պուրժէս - Մօնուրիի եւ պիտի հակառակին ոեւէ վարչապետի թեկնածութեան, որ յանձն չառնէր Ալժերիոյ մէջ խաղաղութիւնը անմիջապէս վերահաստատել եւ հարուստներուն նոր տուրքեր պարտադրել :

ԼԻԲԱՆԱՆ՝

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

Վաղը, Կիրակի, տեղի պիտի ունենան Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութիւնները, որոնց նախապատրաստական աշխատանքները տեղի տուին Մայիս 29ի արիւնալի բախումներուն : Այժմ երկրին մէջ հանդարտութիւնը վերահաստատուած է, որովհետեւ կառավարութիւնն ու ընդդիմադիր ղեկավարները համաձայնեցան. վարչապետը երկու չէզոք նախարարներ եւս առաւ դահլիճին մէջ. իսկ ոստիկանութեան ու բանակին հրամանատարութիւնը յանձնուեցաւ երկու կողմերուն վստահութիւնը վայելող զօր. Շէհապին : Այս ձեւով կարելի եղաւ երկրին քրիստոնեայ եւ մահմետական բնակչութեան միջեւ աղիտալի բաժանման մը առաջքն առնել :

Ընտրական երեք ցանկեր կան. կառավարական (ներկայ վարչապետ Սամի Սոլհի հովանաւորութիւնը վայելող), ընդդիմադիր (նախկին վարչապետ Ապտալլա Եաֆիի ղեկավարութեամբ) եւ անհատապէս ներկայացող թեկնածուներու ցանկերը :

Սամի Սոլհ կը վայելէ նախագահ Քամիլ Շամունի, մահմետական բնակչութեան մէկ մասին եւ քրիստոնեաներուն մեծամասնութեան համակրութիւնը : Ապտալլա Եաֆի, որ նախագահական ընտրութիւններու համար Քամիլ Շամունի մրցակիցն էր եւ միշտ ալ կը մնայ, կը վայելէ մահմետական ազգայնականներու եւ ընդդիմադիր քրիստոնեաներու համակրութիւնը : Նախորդ ընտրութիւններու առեն անհատապէս ներկայացող թեկնածուները ընտրուելու հաւանականութիւն եթէ կ'ունենային, այս անգամ պարագան նոյնը չէ : Ընտրուող երեսփոխանները կառավարական կամ ընդդիմադիր ցանկերուն մաս կազմողները պիտի ըլլան հաւանաբար :

Սակայն որ ցանկն ալ շահի, Երեսփոխանական Ժողովին կազմը անփոփոխ կը մնայ իր բաղկացուցիչ տարրերուն տեսակէտէն. արդարեւ, աշխարհի մէջ այն բացառիկ երկիրն է Լիբանան, որ հիմնուած է միայն համայնքային դրութեան վրայ : Ընտրուելիք երեսփոխաններէն քսանը պէտք է ըլլան մարոնի, 14ը՝ սիւննի մահմետական, 12ը՝ շիի մահմետական, 7ը՝ յոյն օրթոտոքս, չորսը՝ յոյն կաթոլիկ, չորսը՝ տիւրզի, երեքը՝ Հայ Լուսաւորչական, մէկը՝ Հայ Կաթողիկէ եւ մէկը՝ լատին, որ պիտի ներկայացնէ «փոքրագոյն» փոքրամասնութիւնները (հրեայ, նեստորական, ասորի, եւն.) :

Լեռնալիբանանի մէջ մթնոլորտը շատ հանդարտ է եւ կիրք չկայ, որովհետեւ գիւղերուն ազդեցիկ անձերը երբեմն որոշ գումար մը կը խոստանան ընտրողներուն, եթէ որոշ ցանկի մը ի նպաստ քուէարկեն : Պէյրութի եւ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ այդպէս չէ սակայն, որովհետեւ քաղաքական եւ գաղափարաբանական նկատումներ կարեւոր դեր պիտի խաղան այս անգամուան ընտրութիւններուն մէջ :

Յիշեցնենք վերջապէս, որ կառավարական ցանկին մէջ Հայ Լուսաւորչական համայնքին թեկնածուներն են՝ Մովսէս Տէր Գալուստեան, Տիգրան Թոսպաթ, Մէթր Խաչիկ Պապիկեան. իսկ Հայ Կաթողիկէ համայնքին թեկնածուն է՝ Ժողէֆ Շադըր : Այս չորս անձերն ալ կը վայելեն Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ հայ անկախներու համախմբումին հովանաւորութիւնն ու անվերապահ համակրութիւնը :

× Լոնտոնէն ստացուած տեղեկութիւններու համաձայն, Պէյրութի եգիպտացի եւ խորհրդային դիւանագէտները կարեւոր գումարներ բաժնած են Լիբանանի կառավարութեան ընդդիմադիր տարրերուն՝ որպէսզի հակակառավարական ցանկին տան իրենց քուէները : Այսպէս, Եգիպտացիք արդէն իսկ բաժնած են 75.000 եգիպ. ոսկի, իսկ խորհրդային դեսպանատունը՝ 250.000 ոսկի : Միւս կողմէ, Սուրիայէն ալ կարեւոր քանակութեամբ զէնք փախցուած է դէպի Լիբանան՝ ընդդիմադիրներուն բաժնուելու համար :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք, հինգշաբթի օր Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, ժողովի հրաւիրեց զօր. Սալանը, զօր. Մասիւն եւ Ալժերիոյ զինուորական ղեկավարները : Որոշեցին խիստ միջոցներ ձեռք առնել որպէսզի բնակչութիւնը պաշտպանեն ահաբեկիչներու գործունէութեան դէմ :

Այս որոշման առաջին հետեւանքն այն եղաւ, որ ահաբեկիչ ղեկավարներու ցանկ մը ղրկուեցաւ Փարիզ, ուր ոստիկանութիւնը 144 ահաբեկիչներ, քաղաքական քարոզիչներ եւ ապստամբական շարժման ի նպաստ դրամ հաւաքողներ ձերբակալեց Փարիզի եւ փարիզեան շրջանին մէջ : Ձերբակալուածներուն մօտէն գտնուեցան զէնքեր, թուուցիկներ, արգիլուած հրատարակութիւններ եւ կարեւոր գումարներ, որոնք պիտի ծառայէին ապստամբներուն համար զէնք գնելու :

× Զօր. Մասիւի օգնականները, որոնք քանի մը ամիս առաջ խիստ խուզարկութիւններ կատարած էին Ալժէի մէջ, դարձեալ գործի կանչուեցան :

× Փարիզի մէջ երկու Ալժերիացիներ առանց որոշ պատճառի կրակ բացին անցորդներու վրայ, որոնցմէ մէկը մեռաւ, իսկ ուրիշ մը վիրաւորուեցաւ :

× Թունուզի վարչապետը, Պուրկիպա, Մէլուզայի ջարդին պարագաները «մութ» նկատելով, կը պահանջէ որ չէզոք քննիչ յանձնախումբ մը ղրկուի այնտեղ՝ տեղւոյն վրայ քննելու համար դէպքին մանրամասնութիւնները :

× Սուրիոյ վարչապետն ալ նոյն իմաստով պահանջ մը ներկայացուց :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՐԱՉԻԻ մէջ վերջ գտան Պաղտատի Ուխտին ժողովները, որոնք տեւեցին երեքուկէս օր : Հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ «խորհրդային ուղղակի կամ անուղղակի յարձակում մը միշտ հաւանական է» : Անգլիոյ Արտաքին նախարարը, Սելվին Լոյտ, Քարաչիէն անցաւ Պաղտատ, ուր պիտի նախագահէ Միջին Արեւելքի անգլիական դեսպաններու ժողովին : Պաղտատի Ուխտին յառաջիկայ նիստը տեղի պիտի ունենայ Անգարայի մէջ՝ Յունուար 20, 1958ին :

ՖԻՆԼԱՆՏԻՈՅ վարչապետը, մառեշալ Բուլկանինի եւ Խրուշչեւի այցելութեան առթիւ խօսած բարի գալուստի ճառին մէջ յայտնեց թէ այս այցելութիւնը կենսական նշանակութիւն ունի Ֆինլանտիոյ համար : Բուլկանին եւ Խրուշչեւ տասը օր պիտի մնան Ֆինլանտիա :

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ «Ալ Կումհուրիյա» թերթը կը գրէ թէ անգլեւեգիպտական դիւանագիտական յարաբերութիւնները պիտի վերսկսին Յունիսի վերջերուն :

ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ յանձնաժողովին խորհրդային պատուիրակը, Զորին, յայտարարեց թէ Խ. Միութիւնը պատրաստ է հրաժարիլ հիւլէական եւ ջրածին - ռումբերու փորձերէն ու շինութենէն : Աւելցուց նաեւ թէ քանի որ իրենք պաշտօնապէս կը խոստանան այս բանը, փոխա—

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՈԳԵԿՈՉՈՒՄ

(Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ)

●

1915, Յունիս ամիսը: Մահասարսուռ տարի մը եւ ահ ու սարսափի օրեր: Սահմռկեցուցիչ ու զարհուրելի, ամէն Հայու համար, փոքրէն մինչեւ մեծը: Այն տարբերութեամբ՝ որ փոքրը՝ անլուր ու անտեղեակ էր, մօտաւոր օրերու մէջ իրեն վերապահուած Չարիքի մասին, մինչ մեծը՝ այդ վայրկեանէն իսկ կը նախզգար գալիք աղէտին անչափելի խորութիւնը, իր ամենափոքր մանրամասնութեանը մէջ:

Առաջին անգամը չէր, որ Հայը՝ իր մորթին վրայ կը կրէր դարաւոր դահիճի մը մահ սփռող ճիւաղային փորձը, ամբողջ քաղաքներ ու գիւղեր կատարեալ գերեզմաններու վերածելու մտադրութիւնը:

Մեր պատմութիւնը, նման Թուականներ շատ արձանագրած է, բայց այս մէկը՝ 1915ին գործադրուած տնաքանդ բարբարոսութիւնը, չտեսնուած, ազգերու պատմութեան մէջ իսկ չգրուած՝ պիտի մնայ անորակելի, մարդկային երեւակայութեանը համար իր զարհուրելիութեամբը անթափանցելի, ու պիտի մնայ նաեւ մեծ արատ մը, դարուս մէջ ապրող ժողովուրդներու արձանագրած քաղաքակրթական յառաջդիմութեանց պատմութեան մէջ:

Ինչպէս ըսի, հայ ժողովուրդը իր գոյութեան ընթացքին, շատ կոտորածներ է տեսած, որոնք սեւ Թուականներու շղթայ մը կը կազմեն: Բայց 1915ը, իր տեսակին մէջ բացառիկ խժդժութեամբը, դուրս կը մնայ այդ շղթայէն ու այդ իսկ պատճառաւ ալ՝ մկրտուած է Մեծ Եղեռն:

Անկէ ի վեր անցեր են 42 երկար տարիներ, եւ այսօր ալ, անդրադարձում մը, մտածումն իսկ սարսուռ պատճառելով մեզի, կը ցնցէ մեր ամբողջ էութիւնը ու չենք կրնար յուզումով, արցունքոտ աչքերով չվերյիշել, արհաւրալի այն վայրկեանները, ուր ապրեցանք եւ ապրեցաւ ամէն մի Հայ, իր մորթին վրայ կրելով հարուածը այն հուրին ու սուրին, որոնցմէ մնացած խրաքանչիւր ավխացում, մեզի բան մը ըսել կ'ուզէ, տարեդարձներու ոգեկոչումի այս օրերուն:

Գիտենք թէ Ապրիլեան սերունդը, որքան ալ երջանիկ պահեր ապրի, չի կրնար մոռացութեան գիրկը նետել Թուական մը, որ իր հայրերուն եւ քոյրերուն անճիտման Թուականը եղաւ: Ցմահ պիտի ապրինք այդ յուշերով եւ յիշատակներով, որովհետեւ, անոնք այլեւս մաս կը կազմեն մեր մսին ու ոսկորին ու մեր էութիւնը Թրծուած է անոնցմով: Մոռնա՛լ այդ բոլորը, կարելի բան չէ, այդ պիտի նշանակէր ինքնուրացում: Որովհետեւ, չենք կրնար մոռնալ, մեր մեծ ու փոքր քիւրաւոր սիրելիներուն կատարած զոհաբերութիւնը ու անոնց նահատակութիւնը:

Ինչե՛ր չգրուեցան ցարդ այդ նահատակութեան մասին եւ տակաւին ինչե՛ր պիտի գրուին նաեւ՝ այսուհետեւ ալ, մինչեւ որ այդ անգին ու անսակարկելի զոհաբերութիւնը գտնէ օր մը իր արդար վարձատրութիւնը: Վարձատրութիւն բարոյական եւ նիւթական, վարձատրութիւն նաեւ՝ այս վերջինը մանաւանդ՝ քաղաքական: Վարձատրութեանց այս շարքը թող ծիծաղ չպատճառէ ձեզի, հայրենակիցներ: Ծիծաղելին անոնք եղան, որ կը կոչուին քաղաքակրթուած ազգեր եւ որոնք լուռ ու անտարբեր մնացին, այդքան չարիք տեսնելէն վերջն ալ:

Մենք, Հայերս, ընդհանրապէս գիւղական ժողովուրդ, մեզի զարմանք կը պատճառէր Եւրոպացիներու այս քար լռութիւնը: Բայց երբ տեսանք ու ճանչցանք եւ մանաւանդ վերահասու եղանք մեզի անծանօթ բազմաթիւ խրողութեանց, այն ատեն միայն հասկցանք թէ՝ քաղաքականութիւն ըսուածը մարզադաշտ մըն է, ուր պէտք է, նախ եւ առաջ զօրացնել իր մկանները ի պաշտպանութիւն իր շահերուն: Բայց, մարզանքի այս դաշտին վրայ, աւա՜ղ, տխեղծ տղեկ մըն էինք մենք, կարենալ պաշտպանելու համար մեր ազգային շահերը:

Նախապէս պատրաստուած ճիւաղային իր ծրագիրը գործադրութեան դնելու համար, իր յարմար դատած ժամուն, հրէշը՝ հրամանը կ'արձակէր: Ջարդել ու կոտորել անխնայ, առանց սեռի եւ տարիքի խտրութեան: Հիմնայատակ կործանել, փշուր - փշուր ընելով ամէն ինչ որ հայկական էր եւ Հայուն շունչովն ու քրտինքովը կերտուած: Հլու - հնազանդ դահիճը, սխթեմաթիկ կերպով ի գործ դրաւ, իր արիւնարբու տիրոջմէն ստացած այդ հրամանը: Քար - քարի վրայ չձգելով եւ օրօրոցի անմեղ մանուկէն մինչեւ ութսունամեայ ծերունին խողխողելով: Անգամ մըն ալ երեւակայեցէք զարհուրելի այդ օրերուն պատկերը, որ մեր աչքերուն առջեւէն վայրկեան մ'իսկ չի վրիպիր մեզի ծանօթ սանդարամետային հետեւանքներովը: Եւ կ'ըսեն որ՝ մեր դահիճը քաղաքակրթութիւն չունի: Ինչո՞ւ անպայման կ'ուզէք որ քաղաքակիրթ կոչենք միայն այն մարդը, որ բան մը շինել գիտէ ու շինուածին վրայ ուրիշ մըն ալ աւելցնելու ձգտումն ունի: Չէ՞ որ երկու գործողութիւններն ալ աշխատանքի մը կը կարօտին. այն տարբերութեամբ՝ որ մին՝ շինելով կը կերտէ իր ազգին պատմութիւնը, իսկ միւսը՝ քանդելով... :

Կը տեսնէք, Հայրենակիցներ, ցասումի եւ զայրոյթի մեր ձայնը, վրէժի մեր ըղձացումը նոյն ուժգնութեամբ է որ կը պոռթկայ նաեւ այսօր, 42 տարիներ վերջն ալ: Որովհետեւ, մեր ստացած վէրքը՝ սպիացած իսկ չըլլալով, նոյն ուժովն է որ կը կոտտայ մեր սրտին վրայ եւ հոգիին խորը: Որովհետեւ, անփոխարինելի եւ անդարմանելի է մեր կորուստը, անչափ ու անսահման հայ ժողովուրդին զոհաբերութիւնը:

Ըսի՛ վրէ՛ժ, բայց Հայը միթէ նուազագոյն չափով իսկ կրնա՞յ մրցիլ բարբարոսներու հետ, որպէսզի մտածէր վրէժի վրայ. երբե՛ք, երբե՛ք: Բայց Հայը գերակշիռ ընդունակութիւնն ունի քաղաքակրթական եւ յառաջդիմական ճամբաներով լուծելու ամէնէն ահարկու վրէժը: Ու ասոր միակ ապացոյցը՝ ահա մեր պատմութիւնը: Տեսէք այսօր ալ, Արարատի ստորոտը վերածնող մեր Հայրենիքը, ուր՝ «արմատախիլ» ըլլալու դատապարտուած հայ ժողովուրդը կ'աճի, կը պարգանայ եւ ամէն մարզի մէջ նախանձ շարժելու աստիճան՝ բազմապիսի նուաճումներ կ'արձանագրէ: Եւ, ցածոգի ու բարբարոս Թշնամիին փայփայած երազը՝ Հայ մաքուր անունը աշխարհէն ջնջելու համար, ցնորք մը միայն պիտի մնայ:

***

Մահուան սարսուռովը համակուած եւ համատարած ընդհանուր գեհենական մթնոլորտի մը մէջ, Յունիսեան առաւօտ մը, Շ. Գարահիսարի մէջ ալ, ատրճանակի պայթիւն մը, մահու եւ կենաց պայքարին մէջ նետուելու ազդանշանը կուտար: Ժամանակը Թանկ էր, շուտով եւ ուժգին պէտք էր գործել: Ինքնապաշտպանութեան վսեմ պայքարն ընտրելով, մեր բուռ մը քաջերը, մէկ սիրտ ու մէկ հոգի, Միութիւնը իբր նշանաբան ունենալո՛վ, նետուեցան սրբազան կռիւի կրակին մէջ, ղեկավարութեամբը՝ մեր աննման ու աւիւծասիրտ Ղուկաս - Աղբօր:

Նախապէս պատրաստուած ծրագրի մը համաձայն, քաղաքին բնակչութիւնը մէկ օրուան ու մէկ գիշերուան մէջ գրաւեց բերդը, ուր տեղի ունեցաւ Շ. Գարահիսարի պատմական հերոսամարտը: Այստեղ զանց կ'ընեմ այդ կռիւին մանրամասնութեանց մէջ մտնել, այն մտքով՝ որ մօտ ատենէն, սոյն հերոսամարտին ամբողջական պատմութիւնը կարդալու երջանկութիւնը պիտի ունենանք, — զայն լոյս ընծայած է Նիւ Եորք բնակող մեր հայրենակիցը՝ գրագէտ Արամ Հայկազ:

Ամէն անգամ որ կ'անդրադառնանք մեր բազմաթիւ հերոսապատում դրուագներուն եւ զանոնք կերտող մեր հերոսներուն մասին, մեր սիրտը կ'արիւնի, հոգին կը ճմլուի, անոր համար որ ցարդ՝ անոնց յիշատակը պանծացնող կոթող մը կանգնած չենք: Ցանցանքը մերը չէ անշուշտ: Այս օտար ափերուն վրայ չէ որ պիտի բարձրացնէինք այդ յուշարձանները: Այլ պիտի ըլլար, եթէ գտնուէինք Հայրենի բնագաւառին մէջ, ուր շատո՜նց կանգնած պիտի տեսնէինք յիշատակ ոգեկոչող այդ կոթողները:

Ո՞վ պիտի չուզէր տեսնել օրինակ, մեր անվեհերն Ղուկաս Աղբօր արձանը իր նըժոյգին վրայ նստած, հասարակաց - պարտէզին դէմ, («Միլլէթ - Պախչան», ուր, կռիւէն վերջ, հաւաքած էին, քաղաքին ողջ մնացած Հայութիւնը, կին, աղջիկ ու երախաներ եւ ուր՝ տեղի ունեցաւ նաեւ՝ զանոնք ալ ի՞նչ ձեւով ողջակիզելու վճիռը...), հանդիպակաց բլուրին վրայ, ու անոր քովն ի վեր՝ մեր դիւցազն Հիւսիսեան Վահանիկը, դէմ յանդիման այն լեռներուն՝ որոնք ուղղութիւն կուտան դէպի Արեւելք, ուրկէ ողջունելու համար, ամէն առաւօտ, անկէ դուրս թառող արեւուն առաջին շողերը, իբրեւ խորհուրդը հայկական ազատագրումին անդրանիկ Արշալոյսին: Երկուքն ալ, երկու տարբեր սերունդներու հարազատ ու արժանաւոր ներկայացուցիչները: Ու երկուքն ալ, իրենց անձովն ու սրբազան գործքով՝ խորհրդանիշը հայկական յեղափոխութեան մարտական ոգիին ու Հայուն՝ ազատ ապրելու վսեմագոյն գաղափարաբանութեան:

Հանգչեցէք դուք, ո՛վ մեր բիւրաւոր նահատակները սիրելի: Թող երբեք չխռովին ձեր հոգիները վիրաւոր, երբ այս օտար հորիզոններուն վրայ, միայն խօսքով է որ կը կատարենք մեր նուիրական պարտականութիւնը: Ձեր հերոսական մարտնչումներուն ի յուշ կուզանք ծընրադիր՝ վերանորոգել մեր Ուխտը, թէ պիտի քալենք ձեր մեզի համար հարթած ճանապարհէն եւ հաւատարիմ պահապանը պիտի մնանք մեզի աւանդ ձգուած այդ նուիրական Ուխտին՝ Հայկական Դատին:

Սպասելով ուրեմն, աւելի բախտաւոր օրերու մէջ ձեր նահատակութիւնը անմահացնող մարմարեայ կոթողներուն, մեր ուրախութիւնը կը յայտնենք այսօր, որ Արամ - Հայկազի լոյս ընծայած եւ հայկական դիւցազնութեան միայն մէկ էջը ներկայացնող՝ Շ. Գարահիսարի Հերոսամարտին պատմութիւնը կարդալու երանութիւնը պիտի ունենանք, որ առայժմ, կոչուած է՝ ոչ միայն մեր բազմահազար նահատակներուն խնկելի ու պաշտելի յիշատակը ոգեկոչելու, այլեւ անոնց այդ յիշատակն ու փառքը յաւերժացնող յուշարձան մը ըլլալու:

Մ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԳԱՐՆԱՆ ՇՈՒՆՉՈՎ ՈՒ ՏԵՆԴՈՎ

●

Այսօր (8 Յունիս) Մարսէյլի մէջ կը բացուի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի իններորդ Պատգամաւորական Ժողովը:

Ֆրանսայի բոլոր շրջաններէն, հոն՝ ուր Հայ մը կայ, երիտասարդ ներկայացուցիչներ պիտի երթան տեղ գրաւել իրարու կողքին, Պոմոնի ակումբին մէջ: Ժողովներէն, միջմասնաճիւղային հանդիպումներէն եւ բանակումներէն իրարու ծանօթ, կամ, պարզապէս Նոր - Սերնդականի գաղափարականով գիրար ճանչցող տղաք ու աղջիկներ, երեք օր շարունակաբար պիտի կատարեն հաշուեկշիռը միամեայ իրենց գործունէութեան:

Այլեւս հարկ չկայ անոնց բացատրելու Պատգամաւորական Ժողովին իմաստը: Նախորդ հանդիպումները ցոյց են տուած, որ անոնք թրծուած են արդէն կազմակերպութեան մէջ. — Գիտեն գնահատել ու ծափահարել շրջաններու գործունէութեան դրական կողմերը, եւ միաժամանակ նոյն ուժգնութեամբ քննադատել թերութիւնները:

Գիտեն զօրավիգ կանգնել իրարու եւ, ի հարկին, չեն երկմտիր նոյնը պահանջելու իրենց ընկերներէն:

Բոլորին ալ մտահոգութիւնը նոյնն է. — կազմակերպել նորահաս երիտասարդութիւնը: Աւելի ճիշդը՝ կազմակերպո՛ւիլ, քանի որ իրենք կը ներկայացնեն արդէն գաղութին առողջ գաղափարաբանութեամբ ջրտեղուած երիտասարդութիւնը:

Կա՞յ արդեօք աւելի յուզիչ ու խանդավառ երեւոյթ, քան՝ տեսնել տղաք, որոնք տունն ու հաճոյքները ձգած, ահագին ճամբայ կը կտրեն, իրարու յաջողութիւններով խանդավառուելու եւ կարիքները ամբողջացնելու համար: Կը սաւառնին հայու ցաւով, — որ ամէնէն էականն է, — եւ մանաւանդ՝ կ'աշխատին վէրքը ամոքել, ուժ եւ սնունդ տալով վաղուան սերունդին:

Իրենց տարեկից գաղափարակիցները, Արեւելքի մէջ, աւելի դիւրին միջոցներ ունին, լսելի դարձնելու համար գաղափարին ձայնը՝ ցեղին ձայնը:

Եթէ կ'ուզէք՝ այս տղոց մեծագոյն արժանիքներէն մէկն ալ պատուարները քանդելու մէջ կը կայանայ: Դժուարութիւնները կը հեղնեն՝ մեծ երկրի մը հազարումէկ անկիւններուն մէջ մոլորուած կարծուած Հայուն ձայնը բարձրացնելու համար:

Չեն հաւատար պայմանական դժուա-

Առաջին անգամ ըլլալով հանդէսին կազմութիւններուն՝ ինչ որ կը թելադրէ իրենց տարիքը, ինչ որ կը պահանջէ երիտասարդութենէն:

Ո՞վ պիտի ցոյց տար մեծութիւնը ցեղին եւ աւանդէր շքեղութիւնը անոր:

Եւ, ինչպէ՞ս:

Կար ժամանակ մը, երբ Յեղափոխութիւնն էր այդ բոլորին յառաջապահը, հայրենական լեռներուն եւ գիւղերուն մէջ:

Յետոյ, խորհրդարանը՝ պետականօրէն ըսելու համար ժողովուրդին խօսքը:

Այսօր՝ երիտասարդութիւնն է ցեղին ձայնը եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դրօշակիրները կը գիտակցին այս իրողութեան, կը հաւատան անոր ուժականութեան, եւ իրենց հաւատքը չի խաբեր զիրենք:

Առաջնորդները կը տապալին իրարու ետեւէ ու երիտասարդները քաջութեամբ կ'աշխատին դիմաւորել հարուածները:

Ունին գիտակցութիւնը՝ զիրենք պատրաստողներուն մտահոգութեան: Եւ չեն կրնար ունենալ տարբեր մտասեւեռում:

Գարնան շունչը տակաւին կը պտտուքի բնութեան մէջ:

Գարուն է...

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի իններորդ Պատգամաւորական Ժողովը՝ իններորդ գարունն է գաղութին երիտասարդութեան:

Եւ ցեղին ձայնն է ահա, որ գարնան շունչով տոգորուած կը բարձրանայ կրկին, ըսելու համար.—

Հովերը կրնան մեր դրօշը պատռել, բայց մեր ձայնը կը խառնենք անոնց, որպէսզի տարածուի ցամաքներուն եւ ծովերուն, գարնանաշունչ եւ արի՝ մեր ձայնը կը խառնենք հովերուն, որպէսզի հնչէ ամէն տեղ եւ փոթորկէ սրտերը տըկարներուն:

Ու մենք կը քալե՛նք...

ԱՐՄԵՊԻԼ

«ՄԱՅԻՍ 28»Ը ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Մայիս 29ին, Իսիի քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Մայիս 28ի, տարեդարձը, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ջաւարեան կոմիտէի: Ներկայ էին Իսիի քաղաքապետը, Պ. Լէքա, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ Ֆրանսացի հիւրեր:

Նախագահ Հրանտ Սամուէլ, հանդէսին բացումը կատարելով ըսաւ թէ՝ 39 տարի առաջ հայ ժողովուրդը՝ ատոնց դարաւոր ստրկութեան մէջ մարդու պէս ոտքի կանգնեցաւ եւ Մայիսեան պատմական կռիւներուն շնորհիւ հրաշք մը գործեց Արարատեան դաշտին մէջ դահիճին պարտադրելով ազատ ու անկախ Հայաստանը:

«Մայիս 28»ը մեր պատմութեան ամենանշանաւոր օրն է:

Յետոյ բացատրեց թէ հայ ժողովուրդին ազատ եւ անկախ ապրելու ձգտումը ծնած է իրեն հետ միասին: Մեր պատմահայր Խորենացին ի զուր չէ, որ մեր պատմութեան արշալոյսը կը բանայ Հայկի պատերազմով ընդդէմ Բէլի: Հայաստանի վրայէն եկած ու անցած են բազմաթիւ աշխարհակալներ, որոնց անունները այսօր միայն պատմութեան դասագիրքերուն մէջ կը յիշուին: Իսկ հայ ժողովուրդը տոկալով, եկած ու հասած է մինչեւ մեր օրերը:

Հրանտ Սամուէլ յետոյ հրաւիրեց մէկ վայրկեան լռութիւն պահել ի յիշատակ մեր հազարաւոր հերոսներուն, որոնք իրենց կեանքը զոհեցին յանուն հայ ժողովուրդի ազատութեան:

Հրանտ Սամուէլի ամփոփ եւ յստակ խօսքերէն վերջ, Ժիրայր Դատաւորեան, մեր Ֆրանսացի բարեկամներուն համար բացատրեց հայ երգին ու երաժշտութեան իմաստը, առանց ծանրանալու այդ ընդարձակ նիւթին վրայ: Ցիշեց թէ մեր երաժշտութիւնը շատ հին է: Ունեցած ենք աշուղներ, որոնք միաժամանակ բանաստեղծներ էին, իշխաններու եւ հարուստներու տուները կ'այցելէին եւ պատշաճ երգեր կը յօրինէին: Յետոյ ունեցած ենք մեր եկեղեցական շարականները: Իսկ մեր ժողովրդական երգերն ալ սերունդէ սերունդ փոխանցուած են:

Վեր հանեց դերը Կոմիտաս վարդապետի, որ մեր գեղջուկ երգերը ժողովրդականացուց՝ իր բարձր տաղանդին շնորհիւ:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆ

Տէսինի մէջ Միութեան քառասնամեայ գործունէութեան յոբելենական հանդէսին առթիւ տեղւոյն հայրենակիցներէն դատ Տէսին հաւաքուած էին հետեւեալ շրջաններէն, մասնաճիւղերու ներկայացուցիչներ Սէնթ Էթիէն, Սէն Շամոն, Ռընած, Վիէն եւ Փարիզ:

Շաբաթ գիշերուան շատ յաջող հանդիսութենէն վերջ, յաջորդ օր, կիրակի կէսօրէն վերջ տեղի ունեցաւ ժողով մը մասնակցութեամբ մասնաճիւղերու ներկայացուցիչներուն: Կը նախագահէր երիտասարդ հայրենակից Մ. Մանուկեան, իսկ քարտուղարն էր Լ. Տօնիկեան:

Օրակարգի հարցն էր Պատգմ. Ժողովի մը գումարումը եւ Ֆրանսայի համար շրջանային վարչութիւն մը ընտրելու պարագան:

Ժողովը քննեց նաեւ երեք ուրիշ կարեւոր հարցեր:

Առաջին.— Պատգմ. ժողովէն առաջ իսկ ամսավճարները դարձնել միօրինակ, այսինքն այսուհետեւ ամսականը նուազագոյն սակը պէտք է ըլլայ հարիւր Ֆրանք եւ բոլոր մասնաճիւղերու համար պարտաւորիչ:

Բ.— Ամէն տարի Վարդավառին, ամէն Տարօնցի հայրենակից նուազագոյնը հազար Ֆրանքի նուէր մը պիտի ընէ միութեան իբրեւ նահատակաց բաժին կամ մատաղցու, ինչպէս կ'ըլլար հայրենիքին մէջ մեր վանքերը ուխտի գացած ժամանակ: Այս գումարները պիտի ծառայեն մէկ կամ երկու ուսանող աւելի որդեգրելու:

Գ.— Մարսիլիոյ մասնաճիւղին վերակազմութիւնը, եւ առժամեայ վարիչ մարմնի մը ընտրութիւնը:

Ժողովը որոշեց Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը նկատել որպէս առժամեայ շրջանային մարմին, անոր ձգելով թէ Մարսիլիոյ վերակազմութիւնը թէ մասնաճիւղերու միջեւ կապ պահելու պարագան:

Բոլոր ներկայացուցիչները ցոյց տուին, փոխադարձ հասկացողութեան ոգի եւ ժողովը փակուեցաւ այս ջերմ մթնոլորտին մէջ:

Արդ, սիրելի հայրենակիցներ, սկզբնական շրջանին Ֆրանսայի մէջ սունկի նման բուսնիլ սկսան, նոյնիսկ գիւղերու անուններով հայկ. միութիւններ, խճողելով հրապարակը: Այժմ բաւական պարզուած է մթնոլորտը եւ մանր մնուր միութիւնները ձուլուելով սկսան ձեւաւորուիլ: Վեց նահանգներ եւ Կիլիկիա, պիտի ընենք մենք ալ: Այս ձեւը աւելի արդիւնաւոր է, որ ճամբայ պիտի բանայ յառաջիկային Ազգ. ընդհ. միութեան մը ներկայացուցչական ձեւով:

Մենք, Տարօնցիներս ապացոյց տուած ենք այդ ուղղութեամբ, կազմելով մէկ հատիկ միութիւն, ամբողջ Տուրուբերան նահանգին համար, որ կ'ընդգրկէ Տարօնը, Սասունը, Խնուսը, Պուլանուխը, Վարդովը, Ճապաղջուրը, Կենջը, եւ Ախլաթ, իրենց հարիւրաւոր գիւղերով ու աւաններովը:

Այս առթիւ աւելորդ չենք նկատեր կոչ ընել, մեր այն հայրենակիցներուն որոնք բարեկեցիկ վիճակ մը ունին, բայց մոռացութեան են տուած ամէն բան: Իրենցմէ կը խնդրենք որ անդրադառնան իրենց անտարբերութեան: Վաղը արդէն, իրենց զաւակները իրենց լեզուէն, իրենց հոգիէն ոչինչ պիտի հասկնան: Աւելի քան ժամանակն է որ բոլորուին մեր միութեան, իրենց այդ մեծ ընտանիքին շուրջ թեւ թիկունք ըլլան անոր, բազմապատկելու համար մեր ուսանողներու թիւը, ազգ. վարժարաններուն մէջ:

Չմոռնանք մեր մեսրոպեան ոսկեղէն լեզուն մեր բարոյական ու ընտանեկան անմահ աւանդութիւնները:

Երկրորդ կոչ մըն ալ Տարօնի պատմութեան պարագան: Մեր կեդրոնական վարչութիւնը ծախսելով քանի մը հազար տոլար, մէջտեղ բերած է Տարօնաշունչ պատկառելի գործ մը, որու համար չորս տարի աշխատեցան Ամերիկայէն հայրենակիցներ Պ. Սմբատ Շահնազարեան եւ Տօքթ. Ալիխանեան, գլխաւոր խմբագրութեամբ Պէյրութէն Կարօ Սասունիի: Պատնէշ մը, Աստուածաշունչ մը, օտարացման վտանգին դէմ:

Ամէն հայ, Տարօնցի կամ ոչ, պէտք է ունենայ զայն, եթէ գրասէր մը եւ հայու պէս մտածող հայորդի մըն է:

Առժամեայ Շրջ. վարչութիւն, Փարիզ

մակերպիչները նոր գաղափար մը յղացած էին, կը մաղթենք որ ուրիշներուն օրինակ դառնայ:

Փոխանակ մեծ տեղ տալու ճառերուն, Զաւարեան կոմիտէն նախընտրած էր հայ երաժշտութիւնը ներկայացնել մեր ժողովուրդին եւ օտար բարեկամներուն:

Սովորական համերգ մը չէր զոր մենք ունկնդրեցինք քանի մը երգիչ - երգչուհիներով, այլ Փարիզի Սիփան - Կոմիտասը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Կ. Ափրիկեանի որուն մասին այլեւս գովեստները կրկնութիւն պիտի ըլլային:

Պ. Ափրիկեան տաղանդաւոր վարպետ է արդէն, վարպետ մը անժխտելի՝ որուն ճպոտին ազդեցութեան տակ մեր գեղջուկ երգերը կեանք կ'առնեն:

Մեր օտար բարեկամներուն համար լսել հայ երաժշտութիւնը այդպէս կատարելագործուած իսկապէս յայտնութիւն մը եղաւ:

Հիանալի էին մեներգողները՝ Տիկին Մարի Կաւվարենց, Օր. Ա. Քէօսէեան, Պ. Պ. Փօղոսեան եւ Քիւփէլեան, որոնք բուռն ծափեր խլեցին ներկաներէն: Շատ յաջող էր նաեւ փարիզեան նուագախումբը, որ այնքան հարազատօրէն կը նուագէ մեր հայկական կտորները:

Շնորհաւորութեան արժանի է մանաւանդ երգչախումբը: Իսկապէս գնահատելի են երգչախումբի անդամները տարբեր թէ երիտասարդ՝ որոնք սիրայօժար ամէն զոհողութիւն կ'ընեն, մէկ կողմ ձգած իրենց անձնական հոգերը:

Մեր մեծերը հպարտ կրնան ըլլալ որ տարիներու իրենց աշխատանքը ի զուր չէ անցած: Քանի որ նոր սերունդը հայերէն կ'երգէ, հայ երգը կը սիրէ ու կը փառաբանէ նուազ վտանգ կայ այլասերման: Անիկա հայ է եւ երբ առիթը ներկայանայ հպարտ է ապացուցանելու թէ լաւ հայ է:

ՀՐԱՆՈՅՇ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ).— Հինգշաբթի, Մայիս 30ին, կէսօրէն վերջ, Սալ Մազընոյի մէջ, տեղի ունեցաւ՝ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կազմակերպած հրապարակային բանախօսութիւնը:

Նիւթն էր՝ «Ինչո՞ւ եւ ինչպէ՞ս կազմակերպուեցաւ դաւը՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան դէմ»:

Օրուան նախագահ ընկեր Յ. Պալիկեան հաւաքոյթը բանալով, պատմական տեղեկութիւններ տուաւ Սիսի կաթողիկոսութեան շուրջ, ծանրանալով մանաւանդ Սահակ Կաթողիկոսին վրայ: Ապա բացատրեց կաթողիկոսութեան Անթիլիաս փոխադրուելու պարագան եւ խօսքը տուաւ օրուան բանախօս՝ Մինաս Թէօլէօլեանին.—

Բանախօսը պարզեց, թէ՝ վախճանեալ Գարեգին կաթողիկոսի հանդէպ Լիբանանի եւ Սուրիոյ ազգ. իշխանութեանց վճռական կեցուածքը թելադրուած էր Գարեգին Հայրապետի հակասահմանադրական այն տրամադրութենէն, որով ան կ'առաջարկէր վեթոյի իրաւունք տալ կաթողիկոսին:

Այս առթիւ, լրիւ վերլուծեց սահմանադրական մեր ըմբռնումները, ժողովրդավարական ձգտումները եւ հայ եկեղեցիի ազգային նկարագիրը:

Քայլ առ քայլ, ու կիլիկեան Աթոռի շուրջ ստեղծուած պայքարի զարգացման փուլերը ներկայացուց փաստելու լոյսին տակ:

Անդրադարձաւ Հալէպի Ազգ. գաւառական ժողովի դէմ բացուած պայքարին ու այդ պայքարի քաղաքական ազդակները ներկայացուց ժամանակագրականօրէն, — մինչեւ 1956 Թուականը:

Ընկեր Թէօլէօլեան մանրամասնօրէն վերլուծեց, ապա, 1955 Հոկտեմբերէն մինչեւ Ապրիլ 1956, Կիլիկեան Կաթողիկոսութեան եւ կաթ. ընտրութեան շուրջ ստեղծուած արուեստական փոթորիկի բնոյթը:

Դերակատար եկեղեցականներու վարկաբեկիչ գործունէութեան բոլոր ներքին փուլերը պարզեց եւ եզրակացուց՝ թէ արտասահմանի եկեղեցականութիւնը, պէտք է գործէր համազգային մեր շահերուն եւ հայ եկեղեցիի պատմական իրաւունքներու ճամբով:

Դիտել տուաւ, թէ հայ եկեղեցականութեան մէջ դժբախտաբար տեղ գտած են փառասիրութիւնը, ընչաքաղցութիւնը եւ պատեհապաշտութիւնը, իսկ կիլիկեան Աթոռին հակադրուած տարրերը՝ Դաշնակցութիւնը գզետնելու իրենց ունայնամտութեան ճամբով է, որ Կաթողիկոս. ընտրութեան եւ այժմ, անկախ Աթոռին դէմ ճակատ յարդարած են:

Յարգելի բանախօսը մօտ երկու ժամ խօսեցաւ հայրապետական զոյգ աթոռներու կարեւորութեան մասին, — ԵՐԿՈՒ ԹԵՒ՝ ԲԱՅՑ ՄԷԿ ԵԿԵՂԵՑԻ: Դիտել տուաւ, որ մեր ամբողջ պատմութեան ընթացքին, հաւասարակշռութեան օրէնքով մը. Էջմիածնայ եւ Կիլիկեան Աթոռները կրցած են ապահովել հայ եկեղեցւոյ ապահով գոյատեւումը, եւ թէ՝ այսօր ալ՝ աւելի քան երբեք անհրաժեշտ ու կենսական է վարչականօրէն անկախ պահել զոյգ հայրապետութիւնները: «Կիլիկեան Աթոռի անկախութիւնը, շեշտեց ընկեր Թէօլէօլեան, կենսական է նոյնինքն Էջմիածնայ ապահովութեան եւ գոյատեւութեան համար, ու կրնանք վստահ ըլլալ՝ թէ այս ճշմարտութիւնը հաւատք է նաեւ Էջմիածնայ, եւ հայրենիքի հայ ժողովուրդին համար: Հաւատք է նաեւ արտասահմանի մեր հակառակորդներուն համար, որոնք, սակայն, գիտակցօրէն այդ հաւատքին դէմ կը գործեն, որովհետեւ կ'ուզեն այս խնդրով պառակտած պահել Հայութիւնը եւ հարուածել Դաշնակցութիւնը:» Եզրակացնելով՝ հրաւիրեց հայութիւնը աչալուրջ ըլլալ, որովհետեւ դաւադիրները կը շարունակեն գործել:

Պարզեց Կիլիկեան Աթոռի առաքելութիւնը եւ ներկայացուց Զարեհ Հայրապետի իբրեւ եկեղեցականի եւ մարդու անկաշառ նկարագիրը, ազգային առողջ հայեցողութիւնները եւ փրկարար առաջադրանքները:

Բանախօսութիւնը վերջ գտաւ ընդհ. խանդավառութեան մէջ եւ ներկայ խուռներամ բազմութիւնը լուսաբանուեցաւ բազմաթիւ կէտերու շուրջ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԵՐԿՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒ միջեւ.

— Ամէն անգամ որ ծովեզերք գամ եւ դիմացս անծայրածիր ծովը տեսնեմ, ոչնչութիւն մը ըլլալս կը հասկնամ, կ'ըսէ առաջինը:

— Անպայման ծովեզե՞րք գալու ես ոչընչութիւնդ հասկնալու համար, կը հարցնէ երկրորդը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (60)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

ՎՐԷ՛Ժ

Մուշեղի կապերը քակեցին եւ, որովհետեւ չէր կրնար քալել կապերէն ու ցուրտէն ոտքերը բռնուած ըլլալուն, գըրկեցին զինքը եւ բերին գեղեցիկ ճարճատող կրակէն հեռու նստեցուցին: Ամօթապարտ Հայր Սուրբն ալ քաղաքավարաբար իջեցուցին ձորէն եւ առաջնորդեցին նոյն սենեակը որ փառաւոր էր տաքութեամբ եւ խոտէ նստարաններով: Բերին առատութեամբ իրենց լեռներուն գարեայ հացը, իրենց քարի պէս պանիրը, իրենց պաստուական մեղրը եւ Մեղրագետի պաղ ջուրը: Եւ Յովնան դառնալով իր երկու հիւրերուն, «լեռնցւոյ հիւրասիրութիւնը, թէպէտ Մամիկոնեան քաջ իշխանաց պալատին մէջ, այնչափ կրնայ ըլլալ. մի նայիք մեր աղքատին կերակուրներուն, այլ հաշուեցէք որ ոչ մեր յաւելուածէն, այլ բոլոր ունեցածէն ձեզ կը մեծարենք» կ'ըսէր:

Իսկ Հայր Սուրբը տխուր, բայց տեսնելով թէ զօրաւոր մարդիկներու մէջ էր եւ ազատում չկար, ակամայ պարտաւորեցաւ զինքը զուարթ ցոյց տալու: Թշուառական իշխանը միայն խոժոռադէմ, տխուր կը մտածէր. այս հանելուկը որ իր գլխուն վրայ կը պտտէր, չէր կարող կատարեալ մեկնել, միայն երբ ոտքերուն կապած տեղուանքը կը շօշափէր եւ ուսեցքները կը զգար, միտքը կուգար թէ Աշոտ Արծրունին որ ինք մատներ էր, նոյնպէս ոտքերը ձեռքերը շղթաներով տեսել էր որ ընտանեօք այնպէս կապած ուղտերու վրայ բարձած տարին Բաղդատ: Այն միջոցին խղճմտանքը զինքը կը դըդէր, բայց վայրկեանին մէկդի կը վարէր այդ մտածութիւնը:

Ակամայ կը նայէր այդ սենեկին առաստաղներուն, որ աղեղին պերաններ իրարու յեցեալ լուսամուտ էին կազմել, կը նայէր այդ եղէգներով բորբոքեալ ճարճատող վառարանին եւ բոցոյն որ զանազան ձեւ ու գոյն կ'առնուր, որ երկայն ժամանակ ամէնուն աչքը եւ ուշադրութիւն կը գրաւէր, ուշադրութիւն անհաստատ եւ անկայուն. վտանգի կայուն միայն իր մտքին մէջ իր վիճակին դառն փոփոխութիւնն էր. կ'երեւակայէր թէ նոյն գիշերը իր կինն ու զաւակները ինչ մըտատանջութեան մէջ էին եւ, յանկարծ, միտքը կուգար Արծրունեաց մեծ Տիկինը Հռիփսիմէն՝ այդ ծանրագլուխ եւ վսեմ կինը իբրեւ թէ յիմարացեալ, մազերը փետտելով, առանց վերարկուի, առանց քօղի, իր երկու զաւակներուն ետեւէն իր կամօք դիմելով աքսոր եւ ի բանտ:

Բայց ձեռքը ճակտին եւ աչքերուն տանելով՝ մէկդի վարեց այս մտածութիւնն ալ, շուրջը աչքը պտտցնելով տեսաւ Յովնանու երկու սայրասուր աչքերն որ իրեն կը նայէին եւ կշռելով թէ այդ մարդէն կախուած էր իրեն բախտը, վասն զի աւազակները իր բերնին կը նայէին՝

— Մարդ, ո՞վ ես դու, ըսաւ ոչ իշխանաբար, այլ յուսահատաբար:

— Դու որ գիտես, ինչո՞ւ կը հարցնես, դու չէ՞ր որ քիչ առաջ աւազակ, գռեհիկ, սինլքոր կ'անուանէիր զիս: Ահա ես այդ երեքն ալ եմ, եթէ հաճիս:

— Այո, ես այդ խօսքերէս բառ մը ետ չեմ առնուր, միայն այդ կը հարցնեմ քեզ թէ դու կին, զաւակ ունեցե՞ր ես. եթէ ունեցեր ես, միտքդ բեր թէ այս գիշեր իմ կինս, իմ զաւակներս, իմ տունս ինչ վիճակի մէջ են– ինչ ողբաց եւ արտասուաց տուն ըրիր դու, դու, իմ տունս, անօրէն անաստուած:

Եւ այս խօսքերը գրուցելով աչքերէն հեղեղի պէս այրող արտասուք կը վազէին: Վարդապետը եւ բոլոր Խութեցիք մէկ մը Յովնանու, մէկ մը այս մարդուն կը նայէին, եւ երիտասարդ լեռնցիք որոնց սիրտը իրենց ժայռերուն խստութիւնը չունէր, գլուխնին մէկդի կը դարձնէին, իբրեւ թէ Մուշեղի տան տեսարանը տեսած ըլլային: Իսկ Յովնան աս խօսքերէն իբրեւ թէ ցնցուած երկու ծունկի վրայ գալով՝ ընքուլները ցցուած, աչուըները սոսկալի փայլ մը առած՝

— Մուշեղ, Մուշեղ, գոռաց, ես քու տանդ վիճակը ոչ այսօր, ոչ երէկ, ոչ ամիս մը առաջ այլ վեց ամիս առաջ երեւակայեցի եւ ողբացի: Բայց դեռ ինչեր տեսայ, ինչ անմեղ կանայք, ինչ անմեղ տղաք տեսայ որ ոչ միայն իրենց կորուստը կ'ողբային, այլ դաւանաբարոյ Արաբացւոց սուրերու եւ շղթաներու տակ կը հեծէին. իմ ոտքերս թափուած անմեղ արեանց վրայ լպիրծ սահեցան. քաղաքներ, աւաններ, գիւղեր որ շէն եւ ուրախ տեսեր էի, ագռաւներու, բուերու եւ գիշակեր գազանաց բնակարան տեսայ: Հարցուր քու խղճմտանքիդ, միթէ քու այդ ձեռքդ մաքո՞ւր է այդ արիւններէն, քու միտքդ մասնակից եւ պատճառ եղած չէ՞ կանանց եւ որդւոց դառն արտասուաց: Բայց կ'ուզես իմանալ թէ ո՞վ եմ. իմացիր. ես եւ իմ ընկերներս Սասունցիք եմք. Խութեցի Յովնան կ'ըսեն ինձ:

— Սակայն ինձմէ ինչ կ'ուզես դու, մարդ, ես ի՞նչ ըրած եմ քեզ, ես ինչ ըրած եմ քու Խութեցւոցդ, ինչ է որ դատաստան ունիմ կ'ըսես:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

դարձ հսկողութիւն կատարելու ... պէտք չկայ :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարը, Կոմուլքա, Փոզնան քաղաքին մէջ յայտարարեց թէ լեհեւամերիկեան առեւտրական համաձայնութիւնը քաղաքական մեծ նշանակութիւն ունի: Աւելցուց նաեւ, թէ Լեհաստան կը փափաքի «բնականոն յարաբերութիւններ» ստեղծել Արեւմտ. Գերմանիոյ հետ :

ՌՈՒՍԱԿԱՆ երեք մեծ ընդծովեաներ անցան Մանշի ծովէն. կը կարծուի թէ կ'ուղղուին դէպի Սեւ Ծով: Այս ճամբորդութիւնը կրնայ կապ ունենալ այն այցելութեան հետ, որ անգլ. նաւերը պիտի տան Սեւ Ծովի Թրքական նաւահանգիստներուն :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Նեհրու, Դամասկոս կը սպասուի Յունիս 14ին:

ՆԱՍՐ յայտարարեց որ յառաջիկայ տարի պիտի սկսի Ասուանի ամբարտակին շինութեան՝ «առանց օտար օգնութեան» :

ԻՍՐԱՅԷԼ փորձի համար նաւ մը ղրկեց Աքապայի ծոցը, որ պիտի փորձէ անցնիլ նաեւ Սուէզէն :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի մէջ

Այս Զորեքշաբթի ժամը ճիշդ 21ին, Ցրնս. Համալսարանի Ամփիթատրոնը, 40 Ալէ Լէօն Կամպէթա :

Կը խօսի Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Նիւթ՝ ի՞նչ ցանեցին եւ ի՞նչ կը հնձեն խորհրդային գրականութեան մէջ :

Մուտքը ազատ է :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս երկուշաբթի ժամը 15ին, Սէրքլը Կաթոլիքի սրահը: Կը խօսի ընկ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Սալոն Ալհամպրա, 340 Պուլվ. Շավ, Նախաձեռնութեամբ կապոյտ խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ շրջանին բոլոր քոյր մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. ՇԱՒԱՐՇ ԹԱՇՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը եւ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը յայտնեն ի գիտութիւն թէ, այս կիրակի, յաւարտ Ս. Պատարագի, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ տեղի կ'ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն Միութեան բարերար անդամ եւ Մարկոսեան հիմնարկութեան հիմնադիր՝

ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ յիշատակին

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր ազգայինները, մանաւանդ Մարկոսեան հին ու նոր բոլոր երախտաւոր սաները :

●

Այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ տեղի պիտի ունենայ հանդիսաւոր հոգեհանգիստ երջանկայիշատակ ՄԿՐՏԻՉ ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ, ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԶԵԱՆՑԻ, տեսուչներուն, նահատակ ուսուցիչներուն եւ աշակերտներուն յիշատակին համար: Կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

***

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Երուանդ Հրաչ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Ահարոնեան կը ծանուցանեն թէ իրենց մօր՝

ՏԻԿ. ԻՍԿՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Լիոնի եկեղեցւոյ մէջ, այս կիրակի առաւօտ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ - ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Համախորհրդային Հայ Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ: Այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Ցոյներուն սրահը, 5 րիւ Պոնըֆուա :

Ճոխ եւ ընտիր պիւֆէ :

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ :

Հայկական հին եւ նոր կտորներ (երգանակ): Զանազան անակնկալներ :

Մուտքը ազատ է :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հոգեգալստեան տօնին առթիւ Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյն մէջ պիտի կատարուի հանդիսաւոր պատարագ: Պիտի երգեն խաչակիր մանուկները, ղեկավարութեամբ Տոքթ. Համբարձումեանի, պիտի մեներգեն՝ Օր. Տիրատուրեան եւ Պ. Ա. Քիւփէլեան: Կը քարոզէ՝ Տ. Պարգեւ քհնյ. Մէրճանեան :

Պատարագի ընթացքին պիտի կատարուի հանդիսաւոր Թափօր :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պետիկեան կամ Ղազարեան Յարութիկ, հօրը անունը՝ Վռամ, մօրը անունը Սաթենիկ, ծնած է Կրասնոտար 1924ին: Պատերազմէն վերջ տեղափոխուած էին Հայաստանի Լենինական քաղաքը եւ այժմ կ'ապրին Լենինական: Կը խնդրուի լուր ունեցողներէն դիմել՝ ԶԱՔԱՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ,

34 Villa Rouveyrolle, Asnieres (Seine)

●

Հայաստանէն Պլքցի Սահակենց Մաղաքի կինը՝ Մարիամ, կը փնտռէ Օղոյի աղջիկը Մարիամ եւ անոր աղջիկը Ագապին: Տեղեկացնել Պ. Աւագեանի՝

(Caté) 79 Ave. J. Jaurès, Décines (Isère)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, րիւ Տիւնուար, Անարատ Յղութեան սրահը:

Կը նախագահէ ընկ. ՆՇԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, պետական թատրոնի շքեղ սրահին մէջ :

Կը նախագահէ՝ ընկ. ՊԱԼԵԱՆ

Կը խօսի՝ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ Տիկ. ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

ՊԱՆԵՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Արծիւ ենթակոմիտէի, Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոյի Նախկին քաղաքապետարանի սրահը 68 րիւ Հուտան, մէթրօ Սօ:

Կը խօսի ընկ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Կը նուագէ Թառիստ Գարեգին, երգ՝ Մկրտիչ Պօղոսեան, եւ զանազան անակընկալներ :

Եւրոպական պարեր: Հայկ. պարեր Նոր Սերունդի կողմէ: –

Մուտքը ազատ է :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, 9 Փլաս տը լ'Հօթէլ տը Վիլ, Քրէտի Լիոնէի վերնայարկը :

Կը նախագահէ ընկ. Ա. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Մուտքը ազատ է :

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի երեկոյեան ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. տան մէջ:

Կը նախագահէ ընկ. Լ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Մուտքը ազատ է :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 15ին Թէաթր Միւնիսիփալի մէջ: Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչին, Նոր Սերունդին, Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ Վասպուրականի Հայր. Միութեան:

Կը խօսի՝ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին, Պէզճեան քոյրեր (Ժիվոռէն) երգ եւ նուագ, պար՝ Օր. Աքպէնքեան :

Մուտքը ազատ է :

ՊՈՒՏՈՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Պորտոյի «Մուրատ» խումբի :

Այս կիրակի ժամը 15.30ին կղերականներու սրահը, 22 րիւ տէ Պաիւթիէ :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, Քասէի վերնայարկը :

Դասախօս՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, նիւթ՝ « Երեք Յովհաննէսները (Աբէլեան, Մենուամեան, Զարիֆեան) :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԽՆՋՈՅՔ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

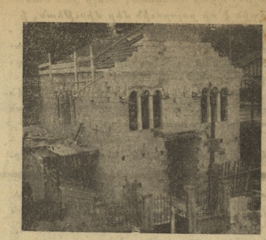
Համախորհրդային Հայր. Միութեան խնջոյքը այս կիրակի, ժամը 21ին: Պ. Սիմոնեանի սրճարանը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Խրիմեան ակումբը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ուս. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ընդհանուր ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պար տը Կլոպ, 7 Պուլվ. տ'Աթէն: Օրակարգ՝ նիւթական եւ բարոյական համարատուութիւն, կեդրոնէն եկած նամակներու ընթերցում, յառաջիկային տեղի ունենալիք դաշտահանդէս եւ այլ հարցեր :

ՇԱՒԻԼԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ԴԻՄԷ ՁԵՐ ՍՐՏԱԲՈՒԽ ԵՒ ԱՆՁԻՒ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ, ԽՆԴՐԵԼՈՎ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, ՇՈՒՏՈՎ ԼՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ԱՄԷՆՈՒՍ ՍԻՐԵԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ :

Assoc- Cultuelle des Arméniens
C. C. P. Paris 14827-18

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

(36 Avenue Charles de Gaulle)

կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԻՐ «ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ» ՃԱՆԱՉՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախագահութեամբ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԳԵՐ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի.

կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 14էն 22 վրայ, ամէն տեսակ ուտելիք եւ Բացօթեայ ճաշ պարտէզը, սեղաններու ըմպելիներ մատչելի գիներով :

Գեղարուեստական բաժին, պար եւ զանազան խաղեր :

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

Փութացէք ուրեմն ներկայ ըլլալ Յունիս 16ին: ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ԴԱՐԱՍՏԱՆԸ

Շոգեկառք՝ Կար տիւ Նորէն ժամը 14 եւ 14.30ին, Անկէն, անցնիլ Անկէնի կայարանի կամրջակը եւ առնել օթօպիւսը մինչեւ Կրօլէ :

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

կազմակերպուած ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԵՒ ԱՐԾԻՒ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ԿՈՂՄԷ

Հոգեգալուստի տօնին առթիւ 9 եւ 10 Յունիս, Կիրակի եւ Երկուշաբթի, ժամը 14ին, Գոտէր դաշտին վրայ

Կը մասնակցին ութը մարզական միութիւններ Ալփորվիլի մարզականը, Լիոն - Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Սէն Շարլ, Սէնթ Անթուան, Սէն Ժէրոմ, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Արծիւը, եւ Արծիւ Մարզականի եւ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի խառն խումբերը :

Բաժակները նուիրած են CHAUSSU ES MARIK

Պ. ՔԱԼՏԱՐՈՆ (Արծիւի պատուոյ նախագահը) եւ ՌԱՖՖԻ ՆԱԶԱՐԵԱՆ (Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի փոխ-նախագահը)

ԾԱՆՕԹ.— Առնել թիւ 15 հանրակառքը Կառիպալտիէն եւ իջնել Գոտէրի հարթադաշտը :

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 9 ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE 9 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7902 | 33ème ANNEE | Directrice : Arpik MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3713

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՎԱԽԸ

Պաղեստինի առաջին պատերազմէն վերջ, երբ զինադադար կնքուեցաւ Իսրայէլի եւ արաբական պետութեանց միջեւ, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Միացեալ Նահանգները 1950ին հաւաքական համաձայնագիր մը ստորագրեցին՝ երաշխաւորելու համար խաղաղութեան պահպանումը Միջին Արեւելքի մէջ:

Այս համաձայնութենէն դուրս ձգուեցաւ Խորհրդային Միութիւնը, որ ահա՛ եօթը տարիէ ի վեր ամէն միջոցներու կը դիմէ՝ աշխարհի այդ կարեւոր շրջանի գործերուն մէջ իր ալ ձայնն ունենալու համար:

Ամէն առիթ կ'օգտագործէ՝ արաբախօս երկիրներու ժողովուրդներն ու պետական վարիչները սիրաշահելու համար :

Ու ամէն անգամուն ալ իրեն դէմ կը գտնէ արեւմտեան երեք պետութիւնները, որոնք շարունակ կը մերժեն Մոսկուայի միջամտութիւնը մերձաւորեւելեան խնդիրներուն մէջ :

Պաղտատի Ուխտը կեանքի կոչուեցաւ Անգլիոյ կողմէ՝ իբրեւ պատուար խորհրդային ծաւալապաշտութեան դէմ :

Կրեմլինի վարիչները սկիզբէն մինչեւ այսօր բուռն կերպով կը բողոքեն այդ Ուխտին դէմ: Ու կը պահանջեն միաժամանակ որ իրենց ալ իրաւունք տրուի հաւասար ատեանի վրայ գործակցելու երեք պետութեանց հետ՝ Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութիւնը պահպանելու համար:

Անցեալ Փետրուար 11էն վերջ, Ապրիլ 19ին Մոսկուա երկրորդ ծանուցագիր մը ուղղած էր Ֆրանսայի, Անգլիոյ, եւ Միացեալ Նահանգներուն՝ կրկնելով նոյն պահանջները :

Երեք պետութիւնները խորհրդակցաբար այժմ պատրաստած են իրենց պատասխանը եւ ներկայացուցած՝ Հիւսիսային Ատլանտեանի Կազմակերպութեան մնայուն խորհուրդին՝ զայն Մոսկուա ղրկելէ առաջ :

Պատճէնը չէ հրատարակուած դեռ, սակայն երեւոյթները ցոյց կուտան, որ պատասխանը այս անգամ եւս մերժողական է:

Պաղտատի Ուխտը շարունակութիւնն ու լրացուցիչ մասը կը կազմէ Ատլանտեանի Կազմակերպութեան, որ պաշտպանողական հանգամանք ունի: Պաշտպանութիւն՝ Մոսկուայի հաւանական յարձակումներուն դէմ :

Այս կէտը աւելի եւս շեշտուեցաւ քանի մը օր առաջ Քարաչիի խորհրդաժողովին մէջ, ուր չորս իսլամ պետութիւններ կը պահանջէին, որ Պաղտատի Ուխտը երաշխաւորէ նաեւ Փաքիստանը՝ երբ Հնդկաստան յարձակում գործէ անոր վրայ Քաշմիրի խնդրին առթիւ: Անգլիոյ եւ Ամերիկայի պատուիրակները մերժեցին՝ պարզելով որ իրենք զինուորական աջակցութիւն պիտի ընծայեն՝ բոլշեւիկեան յարձակման մը պարագային միայն :

Պաղտատի Ուխտի անդամներուն մէջ ամէնէն կարեւոր տեղը կը գրաւէ Թուրքիա, նախ իբրեւ անդամ Ատլանտեանի Ուխտին, յետոյ իբրեւ անմիջական դրացի Խորհրդ. Միութեան՝ ո՛չ միայն Կովկասի, այլ նաեւ պալքանեան ճակատին վրայ, արբանեակ Պուլկարիոյ ճամբով :

Կը նշանակէ, որ յարձակման մը պարագային՝ առաջին հարուածը ինք պիտի ստանայ :

Իր աշխարհագրական այս բացառիկ դիրքին բերումով, Թուրքիա պարտաւոր է միշտ զանազան Ուխտերու եւ զինակցութեանց ցանցի մը միջոցաւ պաշտպանել իր սահմանները :

Եւրոպայի կողմէն գալիք յարձակումի մը դէմ զգուշական միջոցներ ձեռք առած է՝ Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ հետ կնքելով «Պալքանեան դաշնակցութիւնը»:

Կիպրոսի խնդրին պատճառով, այս վերջինը թուղթի վրայ միայն գոյութիւն ունի ներկայիս: Թուրքիոյ եւ Յունաստանի յարաբերութիւնները ոչ - բարեկամական են տարիներէ ի վեր, չըսելու համար թշնամական: Թուրք թերթերը կրակ ու բոց կը ժայթքեն ամէն օր Մակարիոս արք.ի եւ Աթէնքի կառավարութեան դէմ :

Այս պայմաններուն տակ, Թուրքիա առաւել քան երբեք ճիգեր կ'ընէ՝ ամրօրէն կապուելու համար արեւմտեան հզօր պետութեանց հետ եւ նոր բարեկամներ կը փնտռէ, որպէսզի ապահովէ իր սահմաններուն պաշտպանութիւնն ու հողային ամբողջութեան պահպանումը :

Մոսկուայի ներշնչած վախն է, որ տուն կուտայ ինչպէս արեւմուտքի, նոյնպէս Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԷՊԻ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

ՊՈՒՐԺԷՍ - ՄՕՆՈՒՐԻ ՁԵՌՆԱՐԿԵՑ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ

Պուրժէս - Մօնուրի 24 ժամուան բանակցութիւններէ վերջ յաջողեցաւ այնտեղ, ուր Ֆլիմլէն, տասը օր առաջ ճիգերէ վերջ ձախողած էր: Արդարեւ, ընկերվարականները, 33ի դէմ 51 ձայնով համաձայնեցան թէ՛ Պուրժէս - Մօնուրիի վարչապետութեանը եւ թէ՛ դահլիճին մաս կազմելու: Այս նպաստաւոր որոշումը հետեւանք է Կի Մոլէի անձնական միջամտութեան, որ իր կուսակից ընկերները յորդորեց պատճառ չդառնալ, որ կառավարական տագնապը աւելի եւս երկարի : Ֆլիմլէնի համար ալ միջամտած էր. սակայն ապարդիւն: Ընկերվարականներու դիրքին փոփոխութիւնը պէտք է վերագրել ոչ այնքան Ֆլիմլէնի եւ Պուրժէս - Մօնուրիի կառավարական ծրագիրներուն տարբերութեան, այլ այն բանին, որ ընկերվարականները չէին ուզեր ժողովրդական-հանրապետական (կաթոլիկ) վարչապետի մը ներքեւ մաս կազմել կառավարութեան: Մինչդեռ Պուրժէս - Մօնուրի արմատական է, Կի Մոլէի դահլիճին մաս կը կազմէր եւ վերջին քուէարկութեանց ժամանակ Կի Մոլէի կողմը բռնեց յաճախ ընդդէմ իր կուսակցութեան: Անձնապէս ալ մեծ հմայք ունի եւ բոլորին համակրութիւնը կը վայելէ :

Պուրժէս - Մօնուրիի յաջողութիւնը գրեթէ ապահովուած է, որովհետեւ ընկերվարականներէն ու արմատականներու երկու թեւերէն զատ, չափաւոր - անկախները, ձախ - հանրապետականները, գիւղացիական կուսակցութիւնը եւ փոքր վերապահումներով նաեւ ժողովրդական - հանրապետականները որոշած են ի նպաստ իրեն քուէարկել: Այսպէս, Պուրժէս - Մօնուրի պիտի կարենայ Ազգային Ժողովին մեծամասնութեան հաւանութիւնը ապահովել, եթէ տարակարծութիւններ չծագին կառավարութեան միւս անդամներուն անձին կամ անոնց վստահուած պաշտօններուն շուրջ :

Կը կարծուի թէ Պուրժէս - Մօնուրի չորեքշաբթի օրուան համար պիտի պահանջէ Ազգ. Ժողովին գումարումը, որուն պիտի ներկայացնէ կառավարական կազմը: Կը կարծուի նաեւ թէ մեծամասնութեան վստահութիւնը ունենալուն պէս պիտի մեկնի Ալժերիա : Միւս կողմէ, կը ծրագրէ ջնջել Ալժերիոյ Նախարարութիւնը, ետ կանչել Լաքոստը, զօրավարի մը յանձնել Ալժերիոյ զինուորական կառավարութիւնը, իսկ վարչութեան քաղաքական բաժնով զբաղիլ անձնապէս :

ԱՐԱԲԻՈՅ Իպն Սէուտ թագաւորը չորեքշաբթի օր պիտի հասնէր Յորդանանի մայրաքաղաքը : Ինչպէս յայտնի է, Հիւսէյն թագաւոր իր վերջին յաղթանակը առաւելաբար կը պարտի Իպն Սէուտի եւ Իրաքի Ֆէյսալ թագաւորին աջակցութեան :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ՖՐԱՆՍԱ-ԹՈՒՆՈՒԶԵԱՆ ԾԱՆՐ ՄԻՋԱԴԷՊ 7 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒ 5 ՎԻՐԱՒՈՐ

Հարաւային Թունուզի Կասէս քաղաքին մօտերը ծանր միջադէպներ տեղի ունեցան ֆրանսական եւ թունուզեան ուժերու միջեւ :

Յունիս 7ին, կէսօրուան դէմ, ֆրանսական զինուորական բեռնատար մը կրակի բռնուեցաւ Թունուզցիներու կողմէ. երկու զինուորներ վիրաւորուեցան: Քիչ ատեն վերջ, նոյն տեղէն անցնող կառքի մը վրայ եւս կրակ բացուեցաւ. կառավարը սպաննուեցաւ: Նոյն օրը, իրիկուան, զինուորական երկու բեռնատարներ եւս յարձակում կրեցին խումբ մը Թունուզցիներու կողմէ, որոնք գնդացիր ի ձեռին ստիպեցին որ զինուորները վար իջնեն, ապա տեղն ու տեղը սպաննեցին վեց հոգի: Երեք ուրիշներ ալ ծանր վէրքեր ստացան :

Ընդամէնը 7 ֆրանսացի զինուորներ սպաննուած եւ 5 ուրիշներ ալ վիրաւորուած են :

× Թունուզցիք այս դէպքերուն պատասխանատուութիւնը կ'ուզեն ձգել ֆրանսացի զինուորներուն վրայ, որոնք, իբր թէ, առանց պատճառի նախայարձակ եղած եւ կրակ բացած են Թունուզցիներուն վրայ, որոնք փոխադարձած են ինքնապաշտպանութեան համար :

× Թունուզի ֆրանսական դեսպանին օգնականներէն երկու հոգի Հարաւային Թունուզ մեկնեցան՝ տեղւոյն վրայ քննելու համար այս միջադէպերուն պատճառները:

× Ալժերիոյ Կոնստանդինի եւ Հարաւային Օրանի շրջաններուն մէջ ապահովութեան ուժերը հետապնդեցին եւ բախումներ ունեցան ապստամբներու խումբերու հետ, որոնք, ըստ բոլոր տուեալներու, Մարոքէն կուգային :

× Քապիլիոյ մէջ, բախումներու ընթացքին սպաննուեցաւ Ազատագրութեան Ճակատի ղեկավարներէն մէկը, որ վերջերս յաջողած էր ազատիլ Ալժէի մէջ սկսած հետապնդումներէն :

× Ալժերիոյ Նախարարը, Լաքոստ, բազմաթիւ օտար լրագրողներու հետ այցելեց Մէլուզա, ուր ապստամբները ջարդած էին ամբողջ արու բնակչութիւնը :

× Մէլուզայի ջարդէն վերջ, ՄԱԿի արաբեւասիական խմբակը ժողով մը պիտի գումարէ յառաջիկայ շաբաթ՝ «Մէլուզայի դէպքէն վերջ Ալժերիոյ մէջ ստեղծուած կացութիւնը քննելու համար»: Ժողովին նախաձեռնութիւնը կը պատկանի Ալժերիոյ Ազատագրութեան Ճակատի Նիւ Եորքի ներկայացուցիչներուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ Առեւտրական նախարարը, որ Փարիզ կը գտնուի, յայտարարեց թէ Եւրոպայի Միացեալ Շուկային կողքին պէտք է ստեղծել նաեւ առեւտրական ազատ փոխանակութեան եւրոպական շրջան մը :

ՓԱՐԻԶԻ ամերիկեան դեսպանը, Հօթըն, որ խորհրդակցութեան համար Ուաշինկթըն մեկնած էր, վերադարձաւ Փարիզ:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ դահլիճը, Ծերակոյտէն վերջ Երեսփոխանական Ժողովին մէջ եւս վստահութեան քուէ շահեցաւ :

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻԱ նոր յուշագիր մը ներկայացուց Խ. Միութեան՝ գերման ռազմագերիներու վերադարձուելուն մասին :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Պատերազմական նախարարը Մոսկուա հասաւ. հրաւիրուած էր մառեշալ Ժուկովի կողմէ. այցելութիւնը պիտի տեւէ 15 օր: Եուկոսլաւիոյ մէջ քաղաքական մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս ճամբորդութեան :

ՀԻՒՍ. ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ Կազմակերպու-
(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԼԵՀԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿՆՔՈՒԵՑԱՒ

Ուրբաթ օր, երեք ամիս տեւող բանակցութիւններէ վերջ, Ուաշինկթընի մէջ կնքուեցաւ լեհեւամերիկեան առեւտրական համաձայնութիւնը, որուն հիման վրայ Մ. Նահանգները 48 միլիոն 900.000 տոլարի օգնութիւն մը պիտի ընեն Լեհաստանի՝ հետագային այդ գումարին վրայ 46 միլիոն տոլար եւս աւելցնելու խոստումով, պայմանաւ որ Մ. Նահանգներու Քոնկրէսը վաւերացնէ այս վերջին գումարը: Ամերիկեան տնտեսական օգնութիւնը, այս ձեւով, կը հասնի 95 միլիոն տոլարի :

Համաձայնութիւնը ստորագրած պահուն, Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչը յայտնեց թէ երկու երկիրներու տնտեսական յարաբերութիւններու պատմութեան մէջ նոր դարաշրջան մը կը սկսի: Իսկ Լեհաստանի ներկայացուցիչը շեշտեց թէ այս համաձայնութեան ստորագրութիւնը «միջազգային մեծ նշանակութիւն ունի»:

Ըստ այս համաձայնութեան, 1) Մ. Նահանգները 30 միլիոն տոլարի վարկ մը պիտի բանան Լեհաստանի՝ հողագործական եւ հանքային ամերիկեան արտադրութիւններ գնելու համար. Լեհաստան 4.5 առ հարիւր շահով 1962էն սկսեալ, 20 տարուան ընթացքին հետզհետէ պիտի վերադարձնէ այս գումարը: 2) Մ. Նահանգները 19 միլիոն տոլարի արժէքով բամպակ եւ ճարպանիւթներ պիտի ծախեն Լեհաստանի, որ պիտի վճարէ լեհական դրամով: 3) Մ. Նահանգները 46 միլիոն տոլարի արժէքով ցորեն եւ բամպակ պիտի ծախեն Լեհաստանի, միշտ վճարելի՝ լեհական դրամով: 4) Յաւելեալ գնումներու համար նոր առաջարկներ քննութեան առարկայ են: 5) Բանակցութիւններ պիտի կատարուին վերջին աշխարհամարտէն ի վեր Լեհաստանի մէջ ազգայնացուած ամերիկեան ստացուածքներու, ինչպէս նաեւ Մ. Նահանգներու մէջ արգելքի տակ առնուած լեհական դրամագլուխներուն մասին :

ՌՈՒՍԵՒՖԻՆԼԱՆՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մառեշալ Պուլկանին եւ Խրուշչեւ, Հելսինքիի մէջ կարեւոր խօսակցութիւններ ունեցան Ֆինլանտայի կառավարութեան անդամներուն հետ: Ելմտադէտներու եւ տնտեսագէտներու ներկայութիւնը այս բանակցութեանց, խորհիլ կուտայ թէ խօսակցութիւնները առաւելաբար դարձած են առեւտրական եւ տնտեսական հարցերու շուրջ :

Պաշտօնական զեկոյց մը կը հաղորդէ որ մասնաւոր յանձնախումբեր ստեղծուած են, որոնք պիտի քննեն երկու երկիրներու միջեւ առեւտրական, մշակութային եւ ընդհանուր փոխանակութեանց կարելիութիւնները:

Վերջերս լուրեր շրջան կ'ընէին թէ Ֆինլանտայի ելեւմուտքը մեծ բացեր ունի. անհաւանական չէ, որ Խ. Միութիւնը որոշ յատկացումներ ընէ Ֆինլանտայի :

Մառեշալ Պուլկանին, յանուն Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նախագահ Վորոշիլովի, Ֆինլանտայի վարչապետը Մոսկուա հրաւիրեց :

ՍՈՒՐԻՈՅ Հանրապետութեան նախագահը, Շիւքրի Քուաթլի անակնկալ կերպով Գահիրէ մեկնեցաւ. այնտեղ պիտի մնայ շաբաթ մը եւ նախագահ Նասրի հետ պիտի քննէ Միջին Արեւելքի հարցերն ու Արաբիոյ, Իրաքի եւ Յորդանանի թագաւորներուն մերձեցման պատճառով արաբական աշխարհին մէջ ստեղծուած կացութիւնը :

ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏԻ տօնին առթիւ Յառաջի երեքշաբթի օրուան թիւը լոյս չի տեսներ: Խմբագրատունը փակ է երկուշաբթի օր :

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՈՎ
ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ ԵՒ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ԿԱ՛ՅԾ ՄԸ ՀՈԳԻԷԴ»...

Արարատեան դաշտը դեռ կը ննջէր համատարած անդորրութեան մը մէջ: Արփադունը հերարձակ կոյսի մը նման էր հորիզոնին վրայ: Եւ առաւօտեան մէգը հետզհետէ կ՚անդայտէր՝ անտեսանելի ձեռքէ մը քաշուող նրբին շղարշի մը նըման :

Անդո՛րր էր նաեւ դարաւոր Համբը՝ Մասիս՝ անցեալ սերունդներն իր մէջ համադրող տաճարի մը պէս:

Արտակարգ եռուղեռի մէջ էր միայն Վաղարշապատ: Դեռ արեւծագին, մայրաքաղաքի գրեթէ ամբողջ բնակչութիւնը թափուեր էր փողոց: Այդ օրը, Տըրդատ, արքան Հայոց, պիտի այցելէր այն պալատը, զոր կառուցանել էր տուած իրրեւ ընծայ Թագուհիին, իր քրոջ՝ Խոսրովիդուխտի նուիրած Գառնիի ամրոցէն ետք :

Ժողովուրդը խռնուեր էր այն ճամբուն վրայ, որ արքունիքէն դէպի նորակառոյց պալատը կ՚երկարէր :

Դեռ հեթանոս, կամ արդէն իսկ քրիստոնեայ՝ ամէնքը, անխտիր, կը ցանկային տեսնել իրենց արքան, որ, իր ապաքինումէն վերջ, առաջին անգամն ըլլալով դուրս պիտի գար պալատէն :

Եւ, մղուած իրենց այդ ցանկութենէն, զիրար կը հրմշտկէին, կ՚աղմկէին, կը վիճէին՝ անօրինակ ժխոր մը ստեղծելով գլխաւոր ու յարակից փողոցներուն մէջ :

— Արքա՛ն, — ձայնեց մին՝ պալատին մերձ կանգնողներէն :

Ու այդ բառը, արձակուած նետի մը նման, սուրաց մինչեւ հեռաւոր թեւը ամբոխին, փոխանցուելով բերնէ բերան :

Համատարած լռութիւն մը տիրեց յանկարծ :

Ու ամէնքը, ակնապիշ նաեւ երկիւղած, նայեցան դէպի այնտեղ, ուրկէ երեւցեր էր արքան :

Տրդատ հագուած էր այնքան շքեղ ու շողշողուն, որ, իր ծիրանի պատմուճանին մէջ, արեւն ինքն ըլլար, կարծէք, հորիզոնէն յանկարծ իջած Վաղարշապատ:

Վսե՛մ էր ու հանդիսաւոր՝ ինչպէս վայել է մեծ կոչուելու արժանի արքայի մը:

Առոյգ էր ան: Յաղթանդամ ու բարձրահասակ եւ Համի մարգարաշտերուն վրայ երբեմնի իր յաղթանակները արդարացնող :

Կը քալէր հանդարտ, ու անտարբեր՝ իրեն ուղղուած սիրոյ եւ հիացմունքի ակնարկներուն:

Արքային կ՚ընկերանար Թագուհի Աշխէն, նոյնքան պերճ ու նոյնքան շքեղ, իր. շէկ վարսերուն խոպոպները մինչեւ կաբաչեայ վիզն իր, որ պարուրուած էր մարգարտայեռ մանեակով մը: Եւ՝ համեստութեան ու պարկեշտութեան զմայլելի դրոշմ մը իր գեղանի դէմքին վրայ :

Արքայական ամոլին կը հետեւէին Տըրդատի քոյրը՝ Խոսրովիդուխտ, արքայազնը՝ պատանի Խոսրով, Թագադիր իշխան Սմբատ, զօրականներ ու պալատականներ, եւ արքունի օրիորդը :

Երկու Թագակիրները մտան պալատ, որ կառուցուած էր Հայկական ոճով: Ներքին քանդակներէն անջատ, ան օժտուած էր արձաններով՝ սրահներուն անկիւնները, համաձայն ցանկութեանը արքային, որուն այդ նախասիրութիւնը կուգար Հռոմէն, ուր ապրած էր որոշ ատեն՝ իր հօրը կենդանութեան եւ անոր մահէն ետք :

Երբ հասան գլխաւոր դահլիճը, կանգ առին ճակատի պատին առջեւ, ուր կախուած էր պաստառ մը, որ կը ծածկէր նորաւարտ նկար մը:

Զայն նկարած էր արքունի նկարիչը արքային հրամանով :

— Վահէ Վահունի՛,— ձայնեց արքունի արարողապետը՝ նայելով ետեւ :

Եւ հետեւորդներու յետին շարքէն յառաջացաւ երիտասարդ մը՝ գեղուղէշ հասակով, դէմքի նրբին գիծերով, եւ դալուկ ու թուխ դէմքով: Ան ունէր սեւ ու հրայրքոտ աչքեր: Ու մազերը, առատ եւ մետաքսի նման նուրբ, կ՚իջնէին մինչեւ ծոծրակն իր :

Նկարիչը յառաջացաւ հանդարտ ու դանդաղ: Եւ կանգնեցաւ պաստառին առջեւ :

— Լրացա՞ծ է,— հարցուց Տրդատ՝ նայելով Վահէ Վահունիի:

= Այո՛, տէր արքայ,— պատասխանեց նկարիչը՝ իր կարգին ուղիղ նայելով արքային :

— Վերցուր պաստառը, — հրամայեց արքան:

Նկարիչը երկարեց ձեռքը, եւ քաշեց պաստառը :

Նկարը կին մըն էր, որ, — համաձայն արքային ցանկութեան, — իր վրայ պիտի կեդրոնացնէր իր սեռին բոլոր շնորհները՝ իբրեւ մեծարանք Թագուհիին, եւ իբրեւ սիրոյն արտայայտութիւնը արքային՝ դէպի իր Թագակցուհին :

Կինը, որ կիսով էր նկարուած, արտայայտութեամբ առաքինի էր: Աչքերուն մէջ ունէր ուշիմութեան ցոլք մը: Դէմքը գեղեցիկ էր լիալուսնի նման, բայց՝ ցուրտ ու անհաղորդ՝ անոր պէս :

— Ոչ հաւանիմք,— ըսաւ արքան՝ դըժգոհութեան արտայայտութիւն մը դէմքին վրայ ու ձայնին մէջ, դիտելէ վերջ նկարը:

Յետոյ, նայելով Վահէ Վահունիին .

— Նկարեր ես — շարունակեց. — առանց դնելու մաս մը հոգիէդ, կամ՝ առանց զայն նախապէս դրոշմելու հոգիիդ վրայ... Անհրաժեշտ է կայծ մը հոգիէդ..

Վահէ Վահունի կը մնար անշարժ ու անխօս: Ու՝ լուռ :

Լուռ էին նաեւ ամէնքը: Տխուր, ճընշող մթնոլորտ մը տիրեց, յանկարծ, դահլիճին մէջ: Ու ամէն մէկին սրտէն ներս բան մը փլա՛ւ, կարծէք :

Այդ խոր լռութեան մէջ, արքան դարձաւ դէպի դուռը ելքի: Ու Թագուհի Աշխէն, մինչ կը հետեւէր արքային, անդրադարձ ու գրեթէ ակամայ նայեցաւ նկարիչին, որ իր ակնարկը սեւեռէր էր իրեն: Նկարիչին վճիտ աչքերէն ծորո՛ղ քաղցրութիւն մը նկատեց Թագուհին ...: Ու, անխօս, արքային հետ ուղղուեցաւ դէպի դուռը ելքի :

Դէպի ելք ուղղուեցան նաեւ հետեւորդները, առանձին թողլելով, անշարժ ու լուռ, նկարիչը, որուն ետեւ կար անհաջող նկարը: Իսկ իր առջեւ ան դե՛ռ կը տեսնէր երկու խաժ ու երազկոտ աչքերէ բխող ակնարկ մը, զոր այնքան երկար երազեր էր՝ թաքուն ու անհամարձակ, եւ որ, բոպէ մը առաջ միայն ուղղուեր էր իրեն ...

***

Ու Վահէ Վահունի ջնջեց մերժեալ նկարը, եւ նկարեց նորը :

Նկարեց արագ եւ խոր յուզումով :

Եւ երբ աւարտեցաւ, ծածկեց զայն նոյն պաստառով :

Արարողապետը յայտնեց արքային, ու Մեծն Տրդատ կրկին այցելեց նորակառոյց պալատը՝ նոյն հանդիսաւորութեամբ եւ նոյն շքախումբով :

Արքայական ամոլը, ինչպէս եւ՝ հետեւորդներն իրենց, յառաջացան դէպի նկարը, որուն առջեւ կանգներ էր Վահէ Վահունի՝ ճիշդ այնպէս , ինչպէս թողեր էին զինքը իրենց առաջին այցելութեան :

Անոր դէմքը կը մատնէր խռովք մը :

— Վերցո՛ւր պաստառը, — հրամայեց արքան՝ կանգ առնելէ վերջ:

Վահէ Վահունի մօտեցաւ նկարին, քաշեց պաստառը, եւ կանգնեցաւ ուղիղ՝ բացուած նկարին քով, դէմքը դարձուցած արքայական ամոլին :

= Մա՛յրս ,— ձայնեց, յանկարծ , պատանի արքայազնը՝ ակնարկը սեւեռած նկարին, եւ հրճուանքի ժպիտ մը դէմքին :

— Թագուհի Աշխէն , — շշնջեցին ուրիշներ՝ անհամարձակ եւ զգոյշ, — «կայծ մը հոգիէդ»...

Թագուհին էր՝ իր ամբողջ հասակով , նոճիի նման նրբին ու սլացիկ , իր շէկ մազերով, ու իր խաժ աչքերով, որոնցմէ առաքինութիւն, ջերմութիւն ու քաղցրութիւն կը ծորէին :

Ան, իր կապոյտ շրջազգեստին մէջ, միգանոյշի մը նման էր....

Արքային դէմքը յանկարծ խոժոռեցաւ ու մթագնեցաւ: Մռայլ ու մթին ցոլք մը պլպլաց աչքերուն մէջ: Իր խիստ ակնարկը, ուրկէ զայրոյթ կը ցայտէր հիմա , նախ ուղղեց նկարիչին, եւ յետոյ՝ Թագուհիին, որ յանկարծ շառագուներ էր՝ անակնկալ կերպով դէմ յանդիման եկած ըլլալով ինքն իրեն հետ ...

Տրդատ, որ ինչքան քաջ էր՝ նոյնքան եւ անողոք, դարձաւ զօրականներէն անոր , որ ամէնքէն մերձ էր կանգներ իրեն, եւ՝

— գլխատե՛լ,— հրամայեց ակնարկելով Վահէ Վահունիին ...:

Ու այդ բառը, որ արտասանուած էր վրդովումով, լախտի մը նման ճնշեց ամէնքին վրայ :

Անշարժ ու անայլայլ մնաց նկարիչը :

Իսկ Թագուհի Աշխէն ճիչ մը արձակեց ակամայ: Բայց, յանկարծ զգաստացաւ :

Ոչ ոք բառ արտասանեց :

Ու ոչ ոք կրցաւ ճշգրիտ կելպով հասկնալ թէ Թագուհի Աշխէն, որ կնոջական բոլոր առաքինութիւնները իրապէս կը կեդրոնացնէր իր վրայ, նաեւ հաւատարիմ էր՝ զգացումներով՝ արքային , երկար ատենէ ի վեր զգացած ըլլալով հանդերձ, արքունիքէն ներս, նկարիչին տածած սէրն իրեն հանդէպ, ինչպէս եւ՝ խոր ու համր տառապանքն անոր ...

Եւ նորակառոյց պալատը իրենց առաջին այցելութեան միայն, իր ակնարկը ուղղած էր անոր՝ նկարին անյաջողութեան պատճառաւ նկարիչին զգացած դառնութիւնը մասամբ մեղմելու կանացի գորովանքո՞վ, թէ «կա՛յծ մը հոգիէդ»ին հետեւանքով ...

Առաւելապէս սխալ մեկնած էր, ի տես նկարին, — ու անոր կողքին կանգնած նկարիչին,— արքունի օրիորդը, որ խորունկ, բայց անփոխադարձ սէր մը կը տածէր դէպի Վահէ Վահունին:

***

Արքային հրամանը կատարուեցաւ նոյն օրն իսկ, հակառակ Խոսրովիդուխտի միջամտութեան, զոր ան կատարած էր արքունի օրիորդին թախանձանքով, եւ Թագուհի Աշխէնէն գաղտնի: Թէեւ, արքան այդ միջամտութիւնը նկատած էր Թագուհի Աշխէնի թաքուն թելադրանքը ...

Աւանդութիւնը կ՚ըսէ թէ՝

Յաջորդ առաւօտ, երբ արքունի ծառաները նորաշէն պալատը եկան, ապշանքով տեսան, դահլիճի յատակին վրայ , Թագուհի Աշխէնի նկարին ճիշդ ներքեւը, Վահէ Վահունիի հատանեալ եւ արդէն իսկ թաղեալ գլուխը՝ բաց աչքերը դէպի նկարեալ Թագուհին, որուն անկենդան աչքերուն մէջ արտասուքի երկու կաթիլներ էին մարգարտացած ...

Նոյն գիշերը, արքային նինջէն ետք, Թագուհի Աշխէն խեղդուկ ու լուռ արտասուեր էր՝ նոր միայն զգալով իր հոգիին մէջ կայծ մը, զոր արծարծեր էր ան, որ զոհն էր եղած նոյն կայծին ...

Կ. ՄԷՀԵԱՆ

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՂՕԹԵՑԷ՛Ք ԵՒ...

Զունինք մեր ազատ ու անկախ հայրենիքը, որովհետեւ մեր «բարեկամ»ները չուզեցին որ ունենայինք: Փա՛ռք եւ պատի՛ւ իրենց :

Զրկուած ենք մեր ճակատագիրը, մեր ձեռքով, վարելու իրաւունքէն ալ, որովհետեւ եթէ ունենայինք , Մեծերուն հաճոյքները տակնուվրայ եղած պիտի ըլլային :

Աւելէր Արարատի տաղոտը, չենք կըրնար աղօթել այնպէս, ինչպէս սորվեցուցած էին մեզի աղօթել մեր պապերը եւ գրել ու մշակել մեր հրաշափայլ լեզուն , այնպէս ինչպէս գրած ու մշակած էինք զայն հազար հինգ հարիւր տարի :

Բայց, գոնէ, ունենայինք մեր սեփական գերեզմաննոցը ու այնտեղ ամփոփած ըլլայինք աճիւնները մեր բազմերջա հազարեակ նահատակներուն: Եւ մեծերուն, եւ պզտիկներուն :

Գերեզմաննոց մը, ուրկէ ներս պիտի քալէինք Մեծերուն առաւօտ մը բուռ բուռ ծաղիկներ թափելու համար նահատակ հայորդիներու հողաթումբին վրայ :

Ողբերգութի՛ւն անճառելի :

Արեւմտեան աշխարհը, որուն համար մատեանները կ՚ըսեն թէ քաղաքակրթուած է, այդ շնորհքն ալ չատ տեսաւ ժողովուրդի մը, որ իր պատմութեան արշալոյսէն մինչեւ այսօր, հաւատարիմ մնաց այն վեհ սկզբունքներուն, որոնց համար կը ճառեն ուրիշները: Կը ճառեն միայն, որովհետեւ աւելի դիւրին է ու ձեռնտու՝ ճառել, քան հաւատարիմ մնալ ճառերու մէջ փառաբանուած ազնուր, ազնուր իտէալներուն :

Ոչ, գերեզմաննոց մըն ալ չտուին մեզի:

Ինչպէս կ՚աղերսէինք, երէկ, քրիստոնեաներուն ոտքը ինկած .

— Ի սէ՛ր Աստուծոյ, ափ մը, պատառ մը հող, որպէսզի քով քովի բերենք մեզի ժառանգ մնացած ոսկորները մեր հայրերուն, մեր մայրերուն, մեր քոյրերուն , մեր զաւակներուն.... Մենք կ՚երթանք մեր մատներով կը փորենք անապատներու աւազը ու կը ժողվենք այդ նշխարները...

Ափ մը հող ...

Զտուին :

***

Այո, մենք ալ, գլխիկոր պիտի մտնենք գերեզմաննոցէ մը ներս , ուր պիտի լսենք հայ քահանային «Հոգւոյն հանգուցելոյ»ը :

Աղօթք, խունկ ու ծաղիկ : Ուրիշ ձեւ գիտե՞նք , ուրիշ միջոց ունի՞նք, անվերադարձ մեկնողներուն հետ խօսելու եւ անոնց յիշատակը ոգեկոչելու :

Ահաւասիկ, հայ մայրիկը շիրմաքարի մը կուշտին ծնրադիր : Աչքերը արցունքէն կարմրած .

Ահաւասիկ, քոյրիկ մը, քայլ մը անդին: Իր արցունքներով կ՚օծէ հողաթումբը իր եղբօր .

Ու ահաւասիկ զաւակ մը: Հայր մը ու մայր մը ունի հողին ընդերքին մէջ լուծուած :

***

Գերեզմաննոցին ճամբաներուն վրայ կը յամենայ նաեւ ազգը :

Բայց, ո՞ւր է ազգին շիրմաքարը, որուն տակ հանգչած պիտի ըլլար բազմութիւնը իր զոհերուն:

Ազգը շիրմաքար չունի: Զտուին որ ունենար :

Ի՞նչ ընէ, ո՞ւր թափէ իր շուշաններն ու մեխակները, իր վարդերն ու մանիշակները :

Պիտի ընէ այն ինչ որ պիտի ընէր անգերեզման հանգուցեալին տէրը :

Պիտի աղօթէ ուէէ հայորդիի հողաթումբին առջեւ :

Որովհետեւ ամէն հայորդիի աճիւն, այս օտար հայրենիքներուն մէջ, ուրիշ բան չէ եթէ ոչ ափ մը այն աճիւններէն , որոնցմէ բուռ մըն ալ մեր ձեռքը չանցաւ՝ փոթորիկէն ետք :

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԵԾ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

« Սովետական Գրականություն » ամսագրի այս տարուան Մարտի թիւին մէջ խմբագրութիւնը բացած էր ընթերցողներու սիւնակ մը: Առաջին հերթին տպուած էր Գուրգէն Մահարիի մէկ նամակը, որմէ մասեր կուտանք ստորեւ :

Այն ժամանակ, երբ Երեւանը դեռ ոչ թէ մայրաքաղաք էր , այլ մայրադիւղ , բանաստեղծը նախատեսեց , որ

... « Երեւանը կը դառնայ շքեղ ու փարթամ մի տիկին՝

Ցնծուած Նորքի դաշտերին ... »

Այժմ, 1957 թուին, Երեւանը հասաւ պոէտի երեւակայած շքեղութեանն ու փարթամութեանը: Սակայն մեր մայրաքաղաքը դեռ ունի բազում բացեր, որոնց վրայ չի կարելի ուշադրութիւն չդարձնել:

Դրանցից մէկը յուշարձանների եւ դեկորատիւ արձանների սակաւութիւնն է :

... Նախապէս Երեւանում միայն մի յուշարձան գոյութիւն ունէր. դա արձանագործ Տէր-Մարուքեանի «Խաչատուր Աբովեան» յուշարձանն էր, որը կերտուել էր Փարիզում, ու մի կերպ Երեւան էր հասել...

Քսանական թուականներին, Երեւանում երեւացին յուշարձաններ: Այն ժամանակուայ Կուլտուրայի տան, այժմեան Ֆիլհարմոնիայի փոքր դահլիճի շէնքի աջ եւ ձախ կողմերի վրայ դրուեցին Սպանդիարեանի եւ Ջափարիձէի յուշարձանները, իսկ յետագայում քաղաքի զանազան մասերում դրուեցին Լենինի, Ստալինի, Շահումեանի, Կիրովի, Զեխովի, Ագիզբեկովի, Պուշկինի, Աբովեանի, Ղուկասեանի, Նելսոն Ստեփանեանի արձանները :

Սրանով էլ փակւում է Երեւանի մեծ ու փոքր յուշարձանների ցուցակը: Նշենք անմիջապէս, որ վերոյիշեալ յուշարձաններից ոչ բոլորը մնացին անվթար :

Ահա մի քանի տարի է ինչ, Սպենդիարեանի անուան Օփերայի եւ պալետի ակադեմիական թատրոնի շէնքի աջ եւ ձախ թեւերի վրայ կանգնած են երկու պատուանդաններ եւ օրինակելի համբերատարութեամբ սպասում են իրենց օրինական տէրերին: Դրանցից առաջինը պատկանում

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

Ասում են, թէ՝ բանաստեղծ, ի՞նչ է մնացել ,
Քո գարունները վաղուց եկել են, անցել :
Աշնան եղեամն է իջել մազերիդ վրայ ,
Շուրթով ճամբադ կը փակի բուքը ձմեռուայ ...

Չեմ սփոփում ինձ բնաւ... Երբ տեղն է գալիս ,
Այս հարցով եմ ես նրանց պատասխան տալիս ․
—Մի՞թէ ամրանն է միայն ծովն սպիտակում ,
Երբ հողմեր կան մոլեգնած՝ նրա յատակում :

ՀԱՄՕ ՍԱՀԵԱՆ

է Յովհ. Թումանեանին, իսկ երկրորդը՝ Ալ. Սպենդիարեանին : Թումանեանի յուշարձանի հեղինակն է քանդակագործ Արա Սարգսեանը. նոյն Արա Սարգսեանի եւ Ղ. Ջուրաբի համատեղ աշխատանքով է ստեղծուած Ալ. Սպենդիարեանը : Աշխատանքն աւարտուած եւ յանձնուած է վաղ-վաղուց, սակայն պատուանդանները կանգնած են մերկ, որպէս կենդանի բողոք... Եղան բազի ենթադրութիւններ սկզբում այն մասին, որ գործը ձգձգւում է, որովհետեւ վէճեր կան, թէ որքա՞ն յարմար է օփերայի շէնքի առաջ կանգնեցնել Թումանեանի յուշարձանը, չէ՞ որ մեծանուն բանաստեղծի նշանակութիւնն ու դերը մեծ է աւելի... սակայն Թումանեանի լեզուով ասած՝ խօսք չի կարելի տարիներ շարունակ վիճել : Շատ հնարաւոր է, որ ձգձգման պատճառն աւելի լուրջ է եւ յարգելի , սակայն ժամանակն է յաղթահարել բոլոր արգելքները եւ մայրաքաղաքը գեղեցկացնել Թումանեանի եւ Սպենդիարեանի յուշարձաններով :

Մայրաքաղաքի զբօսայգիներում , հիմնարկների բակերում , այստեղ - այնտեղ կարելի է նկատել դեկորատիվ , սատանդարտ արձաններ , — «Ֆիզկուլտուրնիկ», «Պիոներուհի» «Ֆուտբոլիստ» եւն. :

Կանգնած են նրանք ուշադրութիւնից եւ խնամքից դուրս , յաճախ ջարդուած քթով, թեւով, ճաքած գլխով : Սրանք կարծես կոչուած են ոչ թէ գեղեցկացնելու համար շրջապատը, այլ աւելի տգեղացնելու : Ժամանակը չի՞ մտածել փոխարինելու այդ խլամներն աւելի գեղեցիկ, դիմացկուն արձաններով, միշտ յիշելով որ յուշարձաններն ու արձանները դրւում են ոչ թէ ամիսների եւ տարիների գոյութեան իրաւունքով, այլ պիտի դիմանան երկար ժամանակների, մինչեւ անգամ դարերի քննութեանը :

Այդ մեծ գործի վրայ պէտք է լուրջ ուշադրութիւն դարձնեն մեր արձանագործները, ճարտարապետները, համապատասխան մարմիններն ու ամբողջ հասարակայնութիւնը :

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆԻ ՄԷԿ ՆԱՄԱԿԸ

Պետրոս Դուրեանի մահուան 85ամեակին առթիւ՝ իր նամակներէն մէկը, որ հետաքրքրական է քանի մը տեսակէտով : Նամակը ուղղուած է բանաստեղծին բարեկամներէն՝ Արմէն Լուսինեանի, որ կը զբաղէր գրականութեամբ եւ փիլիսոփայութեամբ :

Ինչպէս կը տեսնուի նամակին բովանդակութենէն, Ա. Լուսինեան գոված է Դուրեանի բանաստեղծութիւնները. այս վերջինը շնորհակալութիւն յայտնելով հանդերձ, փոխադարձաբար կը դրուատէ Լուսինեանը : Նամակին վերջին մասէն կը տեղեկանանք թէ Պ. Դուրեան որքան զգայուն սիրտ մը ունէր եւ որքան կը յուզուէր երբ բարեսիրական հանդէսներու մէջ անձնուէր մարդիկ աշխատանք կը տանէին յօգուտ չքաւոր աշակերտներու եւ որբերու :

Այս նամակը առաջին անգամ տպուած է 1871ին՝ Պոլսոյ *Օրագիր* թերթին Յունիս 30ի թիւին մէջ : Իսկ 1945ին արտատպուած է Վենետիկի մէջ լոյս տեսած «Պետրոս Դուրեանի տաղերը եւ նամակները» ժողովածուին մէջ : Կ'արտատպենք նմոյշ մը տալու համար Դուրեանի արձակին, համեստութեան, զգայուն սրտին մասին :

Պարոն,

Ներեցէք եթէ պատասխանս ակամայ քիչ մը երկարաձգեցի : Շնորհակալ եմ ձեր այդ ողջոյնին, սիրեցի այդ ողջոյնը՝ ծաղրուի հանճարի մը այդ ջերմ ընդգրկումը :

Ձեզ խաբուիլ . այն համեստ գաղափարները, որոնք որոտալու հետ բուրել , շանթելու հետ բուժել գիտեն, այն գաղափարները պատրաստ եմ շինել իմ կողմէս : Սակայն կը ցաւիմ որ չեմ բոլորովին՝ ինչ որ դուք կը նկատէք ձեր պչրող գրիչովը :

Այն դափնիները, զոր դուք իմ ճակտիս բոլորել կ'ըղձաք, կը ճնշեն արդէն ճակատս : Ի զուր կը թօթուէք ձեր ծաղկապսակ քնարը, հանճարի այդ վեհ սիրտը ի զուր կը սարսէք :

Թոյլ տուէք , ազնիւ բարեկամ, որ ձեր այդ ջերմ համակրութեան դիմաց սիրտս լուռ դողդոջէ :

Դուք գիս լաւ նկարագրեր էիք, արտօսրի պէս լռիկ եւ հառաչի պէս մթին. դուք որ երկինքի ցոլքերուն պէս խոյացող [illegible] շանթի նման որոտալ գիտէք : Խօսեցէք եւ սաւառնեցէք, պերճախօս բարեկամ, եւ թոյլ տուէք որ բեւեռային երկրի պէս ցուրտ, տխուր եւ դալկահար ճակատի մը վրայ լոկ լուռ խորշոմներ ծալուին. — ցաւերու թերթեր, եւ հանճարը շրթունքներու մէջ մեռնի, քանի որ ձեր կրակոտ ճակատը անգամ պերճախօս հանճարի մը բեմ կը ներկայէ : Չեմ ուզեր հոս խօսքս երկարել :

Սիրտերու խօսակցութիւնները տերեւներուն շուքին վերապահենք, ազնիւ բարեկամ ...

Այնպիսի նիւթեր ունիմ, որոնց վրայ խօսելու տեղ մերթ որոտալ, մերթ բուրել, մերթ սարսռիլ հարկ է : Վսեմ յիշատակներ, խոկումներու վրանին տակ՝ դողդոջ յիշատակներ են ասոնք :

Պիտի խօսիմ ասոնց վրայ որչափ որ արտասանելու համար շուրթերս այրին :

Այն նշանաւոր օրը պիտի յիշատակեմ, ուր իրարու ձեռք թօթուեցինք, այն օրը ուր ամէն հոգի զմայլում մը ունէր : Կ'ուզեմ բարեգործական այն հանդէսին վսեմ գործերու փունջ մը քաղել : Կարի կը դուրգուրամ այն հանդէսին վրայ, գի մէկ հատիկ է :

Հորիզոնին վրայ ՎԱՐԴԵՐՈՒ ՀՐԴԵՀ մը կը ծաւալէր, լոյսերն անգամ խրտչիլ, տժգունիլ եւ մարմրիլ կը սկսէին : Թաւուտքի մը դայլայլիկը Մայիսի 30ի առաւօտը կը հծծէր :

Բիւզանդիոնի կապոյտ գօտին կը ծըփծըփար :

Ծակատս երազներու օրօրոց մը դարձած էր, կը դողդոջէր :

Ոսկեզօծ սարեր ընդնշմարեցի, վարդերու աճիւնին մէջէն ելած կայծ մը կը բարձրանար երկինքին լուսալիր բիբը :

Լուրջ Վոսփոր մը կը ծիծաղէր, կ'ուռէր, կը փրփրէր ու կը սոնքար :

Նուագներու, կեցցէներու եւ ծափերու ներդաշնակութիւն մը Գուգկունճուքի նաւամատոյցը թնդացուց :

Շոգենաւ մ'էր այս ժխորը շնչողը , սիրտեր կը բաբախէին , ամէնքը զուռնաթափ էին, կը հեւային :

"Երեւակայէ՛ զիս ալ, բարեկամ :

Չեմ գիտեր թէ ինչպէս ինքզինքս այն շոգենաւը նետեցի : Կը քալէինք, կ'երագէի, կուրծքս դաշնակ մ'էր եւ հոգիս՝ մեղեդի մը : Ցանկարծ ձայն մը զիս ցընցեց, տեսիլ մը սառած նայուածքս յափշտակեց, երիտասարդ մըն էր այն, տժգոյն այտերէն խարտեաշ մօրուք մը վար կը թափէր, կարծես թէ անձին ներսը սրբազան բան մը կ'որոտար . իրեն հետ ձայնն ալ կը դողդոջէր, ձեռքը դանձանակ մը կար... ա՜հ այդ անձը... լուսինի այդ սիրահարը, յառաջդիմութեան աշակերտը, թշուառներու անդունդին հսկող այդ լոյսը, ճանչցի եւ սարսռացի. Պ. Գէորգ Զօպանեանն էր այդ անձը, պարծանօք եւ յարգանօք կը յորջորջեմ, փառք իրեն, որ մէկ քանի տարիէ ի վեր հանդէսներու մէջ իր դանձանակովը կ'երեւայ, ամբոխը [illegible] այդ պատկառելի «մուրացկան»էն, սիրտէն կուռայ :

Այդ դանձանակն ինկած լումաներն հին գլուխ մը շարժելու կը ծառայէին, ուր գաղափարները ժանգոտած են :

Աշխատինք որ այդ միշտ վարժարանները վերականգնելու աքնող, այդ ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐՈՒ ճակտին վրայ մխացող քըրտինքը չսառի :

Երանի անոնց, որոնք իրենց անշուք կեանքին հետ հսկայ փառք մը կը տանին :

Ձեմ դանդաղիր մատուցանել իմ անկեղծ շնորհակալիքս հանդէս կազմակերպող մարմինին :

Այս տարի աւելի շքեղ է իր ճակատը , աւելի մեծ է իր փառքը, վասնզի Հիսարի դպրոցին աղքատիկ աշակերտներուն անմեղ սիրտերն ալ ծափահարեցին :

...Օրհնեալ ըլլայ այդ Թշուառներուն բարեկամը, թող ինքը այդ որբերուն աղօթքը հետը տանի, անոնք ալ իր յիշատակը. ինքը որչափ անունը ծածկէ, փառքը չի կրնար ծածկել :

Պ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Հ. ԱՃԱՌԵԱՆԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Մայիս 12ին , Երեւանի քաղաքային պանթէոնին մէջ տեղի ունեցած է ականաւոր լեզուաբան, ակադեմիկոս Հրաչեայ Աճառեանի յիշատակին նուիրուած յուշարձանին բացումը :

Աճառեանի շիրմին մօտ հաւաքուած են գիտնականներ, գրողներ, Երեւանի համալսարանի փրոֆէսէօրներ, դասախօսներ եւ ուսանողներ, Աճառեանի անունը կրող դպրոցին աշակերտութիւնը :

Համալսարանին գիտական մասի փոխ տեսուչ Վ. Նալբանդեանի բացման խօսքէն վերջ, բանասիրական գիտութիւններու թեկնածու Ա. Գրիգորեան խօսած է Աճառեանի կեանքին ու գիտական բեղմնաւոր գործունէութեան մասին : Խօսք առած են նաեւ Հայկական Գիտութիւններու Ակադեմիայի թղթակից անդամ Ա. Ղարիբեան , ուսանողներ, եւն. :

Ապա վար առնուած է յուշարձանին ծածկոյթը : Դիմաքանդակը պատրաստուած է պրոնզէ եւ ամրացուած՝ յղկուած լաբրադոր քարի վրայ : Շինուած է արձանագործ Վ. Կերենսկիի կողմէ :

ՋԱՒԷՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՍԱՆ ՖՐԱՆՋԻՍԿՈՅԻ ՄԷՋ

Քալիֆորնիոյ ամերիկեան բոլոր թերթերն ալ գովասանքով տողեր կը նուիրեն երիտասարդ ջութակահար Ջաւէն Մելիքեանի՝ Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ տուած իր առաջին նուագահանդէսին առթիւ (Մայիս 16) :

«Սան Ֆրանչիսքօ Պիւլլթէն»ը իր Մայիս 17թիւին մէջ կը գրէ մասնաւորաբար.

«Մելիքեան հայութեան մէջ գնահատուած եւ սիրուած ջութակահար մըն է : Երէկ գիշերուան իր նուագահանդէսով ան առաջին անգամ ըլլալով հանդէս կուգար Մ. Նահանգներու մէջ : Ցայտագիրը բաղկացած էր Գոլլէլլի, Պրամսի, Խաչի , Տրալիեսի, Պլոքի եւ Փականինիի գործերէն : Ժողովուրդին բուռն ծափերուն վրայ նուագեց նաեւ Սարասաթէն եւ Ֆորէէն :

«Մելիքեան ծնած է Պէյրութի մէջ՝ հայ ծնողքէ. 27 տարեկան է : Իր նուագելու ձեւն ու ոճը կը յիշեցնեն Եաշա Հայֆէցը : Ջերմ երաժշտականութիւն եւ փայլուն թեքնիք մը ունի : Մելիքեանի ճպոտը ինքնավստահ է եւ ամէնէն դժուար կտորներն իսկ փայլուն հնչականութեամբ կ'արտայայտէ» :

Ժողովուրդը բուռն ծափերով բազմաթիւ անգամ բեմ կանչած է երիտասարդ ջութակահարը :

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (61)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

ՎՐԷ՛Ժ

Եթէ դատաստան ունիս, ո՞ւր են դատաւորներդ, ո՞ւր վկաներդ, ո՞ւր պատախազդ :

— Մինչեւ որ քու ընկերներդ չի հասնին, մինչեւ որ դատախազներդ չհասնին, կարելի չէ որ դատաստանի սկսինք : Բայց նոքա էլ չեն ուշանար, հիմա սուրհանդակներ կը հանենք մենք դամէնքն ըստ կարգի ժողվելու, եւ այսպէս արդարութիւնը պէտք է տեղը երթայ : Արդարութիւնը գթութենէ առաջ ...

Այս միջոցին երիտասարդ աբեղայ մը ներս մտաւ ձեռքը երկու թուղթ մաքուր գրուած եւ Յովնանու տուաւ, իսկ նա զգուշութեամբ կարդալէն վերջ, «Շատ բարի» ըսաւ եւ ծոցէն ոսկի մատանի մը հանեց, թուղթերը նոյնպէս նամակի ձեւով ծալեց եւ վրաները նոյն կնիքով կնքեց : Երբ այս գործողութիւնները լմնցուց, ելաւ եւ մօտենալով Մուշեղայ որ ամէն բան կասկածոտ աչօք կը դիտէր՝

— Ահա քու մատանիդ որ կը կարծէիր թէ աւազակներն յափշտակեր են, նոքա լաւ տղաք էին եւ ինձ բերին որ քեզ դարձնեմ , միայն որպէսզի արդարութիւնը տեղը գտնէ, պէտք էր այս մատանին այս երկու թղթերը կնքէր :

— Իմ անունովս երկու թուղթ կնքել կը համարձակի՛ս եւ չե՛ս ամաչեր եւ ինձ հետ արդարութեան վրայ կը խօսիս : Ինչ են այդ նամակները :

— Այդ նամակները քու երկու բարեկամացդ են գրուած որ գան քեզի օգնեն այս միայնութեանդ մէջ եւ թերեւս քու արդարանալդ դիւրացնեն. եւ ես դաւաճանք մը չեմ համարիր եւ չեմ ուզեր ծածկել քենէ. ահա կարդամ հասցէները- «Հասցէ գիրս Աստուծով ի քաղաքն Արճէշ առ Վահրամ քաջ իշխան յազգէն Տրունեաց ամենայն յաջողութեամբ» : Ահա միւսն էլ. « Հասցէ գիրս Աստուծով ի քաղաքն Արճէշ առ քաջ իշխանն Վահրամ յազգէն Գնունեաց Թիկնապահ Արծրունեաց նահապետին ամենայն յաջողութեամբ » :

Այս երկու անուններն ու հասցէները լսելով Մուշեղ՝ իւր կարմրած երեսները դալկացան, կանաչցան եւ ցուրտ քրտինք մը ճակտեն ելաւ. բայց իմանալու փափաքը թէ ի՞նչ կար այն նամակներուն մէջ զօրանալով՝

— Բայց սա նամակները իմանամ ի՞նչ է գրուած, ըսաւ :

— Նամակները կնքուած են, չեն բացուիր, պատասխանեց Յովնան ծանրութեամբ, բայց օրինակները կան, գնա , հայր, ըսաւ աբեղային, բեր օրինակները որ իշխանը գոհ ըննենք :

Խոր լռութիւն մը տիրեց սենեակին մէջ, եւ ամէն աչք այս երկու մարդկանց կը նայէին . Մուշեղին որ դալկահար նստած դժուարութեամբ շունչ կուտար կ'առնուր, եւ Յովնանու, որ խիստ եւ անաչառ արդարութեան արձանի պէս կանգուն իրեն կը նայէր :

Հազիւ թէ քանի մը րոպէ անցաւ, եւ ահա աբեղան եկաւ թղթին օրինակաւ եւ Յովնանու հրաւիրելովն սկսաւ կարդալ բարձրաձայն .

« Ես Մուշեղ Վահեւունի, իշխան Կոգովտայ, կ'իմացնեմ քեզ քաջազն իշխանիդ Վահրամայ Տրունեայ որ կարեւոր գործի համար հասնել կամ Արճէշու վերեւը Մածփայ վանք. մեզ համար այնպիսի խնդիր կայ, որ կամ կեանքերնիս կորսնցնենք եւ կամ ամենամեծ իշխանութեանց հասնինք . աճապարէ եկ, վասնզի քեզ եւ Վահրամ Գնունեայ կը սպասեմ, որ միատեղ եւ համաձայն շարժինք : Քաղաք եւ չէն տեղ մեր տեսութիւնը խօսքի եւ կասկածի առիթ կրնայ լինիլ, այսպիսի առանձին տեղ յարմարագոյն դատեցի. ուստի մի ուշանար, վասնզի դանդաղելու ժամանակ չէ : Ողջ լեր» :

— Կը տեսնես որ, իշխան, ըսաւ, քու կնիքդ՝ համախոհ եւ համակամ բարեկամներդ քովդ ժողվելու համար գործածեցի. ես չեմ ուզեր որ այսպիսի բարեկենդանի օրեր տխուր եւ միայնակ անցնես :

Բայց այս խօսքերը չիմացաւ անգամ Մուշեղ, վասնզի խոր մտածութեան մէջ էր թաղուել : Ուստի զինք այն սենեակին մէջ թողլով, Յովնան ուրիշ սենեակ մը մտաւ, ուր առանձին մարդ մը միայն նստած էր եւ մեզ քաջածանօթ Խոսրով Ակէացի :

— Եղբայր, այս ինչպէս տեղ բերել տուեր զիս գիշերով, ըսաւ ծիծաղելով . ուսկի՞ց գտար այս դաղանաց բոյնը եւ կիսակործան քաղաքը այս եղէգնուտին մէջ :

— Չե՞ս գիտեր, եղբայր, յիշատակարանաց երեւելի Ոձ քաղաքն է այս : Բայց հիմա թողունք անցեալը, նայինք ներկային. իմացա՞ր թէ ով հիւր ունիմ այստեղ :

— Ոչ, հիմա եկայ Սասնոյ. ամիսն անցաւ որ զքեզ չեմ տեսեր եւ անդորրութենէ սկսել էի ձանձրանալ :

— Մուշեղ Վահեւունին կալանաւոր ներսն է :

— Այդ չարագործը, այդ արիւնարբու դաղանը որ բոլոր Վասպուրական արեան եւ սուգի համակեց :

— Նա ինքն, բայց երկու ուրիշ ընկեր էլ ունի :

— Երկու Վահրամները :

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

թեան ուժերը վերջին վեց տարիներուն ընթացքին քառապատկուած են, յայտարարեց զօր. Նորսթէտ՝ Ուաշինկթընի մէջ:

ԻՐԱՆԻ շահը եւ թագուհին, որոնք Փարիզ կը գտնուէին, ճաշի հրաւիրուեցան նախագահ Քոթիի կողմէ:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ նախկին նախագահ Փերոնի կողմնակիցներէն 44 հոգի, որոնք խլրտումներ կ՚ուզէին ստեղծել, ձերբակալուեցան:

ՄԱՐՈՔԻ Սուլթանը որոշեց մասնաւոր ատեան մը ստեղծել, որ պիտի դատէ Կլաուի Փաշայի զաւակները:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ իշխանութիւնները յայտնեցին թէ «Փրանսական լրտես» մը ձերբակալած են:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը հերքեց եւ «զրպարտութիւն» յորջորջեց այն լուրը, թէ Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութեանց մէջ ազդեցութիւն բանեցնելու համար Խ. Միութիւնը դրամ բաժնած է ընդդիմադիր տարրերուն:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ կառավարութիւնը յայտարարեց թէ Յորդանանի նիւթական օժանդակութիւն պիտի ընեն միայն այն պարագային, երբ փաստուի թէ «դրական չէզոք»ի դիրքի մէջ է:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ուսուցիչներու գործադուլին պատճառով կառավարութիւնը որոշեց փակուած նկատել դպրոցական տարեշրջանը:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ Երեսփ. Ժողովը միաձայնութեամբ վաւերացուց 1957ի պետական պիւտճէն, որ կը հասնի երկու միլիառ 250 միլիոն տոլարի:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 23 միլիոն տոլարի յատկացում մը ըրին Իրանի՝ ազգային պաշտպանութեան պէտքերուն յատկացուելու համար:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ «Էլ Ահրամ» թերթին համաձայն Նասր եւ մառէշալ Թիթօ հանդիպում մը պիտի ունենան այս տարուան վերջը՝ Գահիրէի կամ Փորթ Սայիտի մէջ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին վարչութիւնը կը խնդրէ որ նկատի առնուի իր դպրոցին ամավերջի հանդէսը, որ տեղի պիտի ունենայ՝ Յուլիս վեցին, շաբաթ գիշեր, Պոմոնի Ս. Սահակ-Մեսրոպ սրահին մէջ, ժամը ճիշդ 9ին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՖՐԱՆՔՕ-ԱՐՄԷՆԻԷՆ
ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

ժողովուրդին փափաքին վրայ
դարձեալ կը բեմադրէ
Մաքս Տրէհերի

«ՏԱՍՆԸՅՈՒԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ»
(Դրամ երեք արար)

Կիրակի, Յունիս 16ի իրիկունը,
ժամը 8.45ին

Փոլ Ֆարալիքի թատրոնին մէջ,
21 ռիւ Իվ Թիւտիք
Մէթրօ Ռեպիւպլիք)

Ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն «ՋԱՓԻ
ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»
Բեմադրութիւն՝ Հանրի Ճանիքի
Կը մասնակցին (այբուբենական կարգով) Մատլէն Էֆիզեան, Մառի Էօֆսիւզեան, Հայկուհի Խտըշեան, Ժիզէլ Ճանիք, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Մարսէյլ, Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները փոխան ծաղկեպսակի Տիգրան Վարդանեանի մահուան առթիւ: Պ. Պ. Վանոյեան 500 ֆրանք, եկեղեցիին, Պուլվ. Օտտոյի Կ. Խաչի մասնաճիւղը հազար ֆր. Մշակոյթի տան: Պ. Յ. Օհանեան հազար ֆր. տեղւոյս դպրոցին եւ 500 ֆր. եկեղեցիին: Տէր եւ Տիկին Շահրիկեան հազար ֆր. Մշակոյթի տան: Պ. Ս. Օհանեան 500 ֆր. Կ. Խաչին, 500 ֆր. Նոր Սերունդին եւ 500 ֆր. եկեղեցւոյ: Տէր եւ Տիկին Ուլուսեան հազար ֆր. Մշակոյթի տան եւ 500 ֆր. «Յառաջ»ի տարածման:

Նոյն առթիւ թաղականութիւնը եւ Պուլվար Օտտոյի Կ. Խաչը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Այրի Տիկին Մարգրիտ Վարդանեանին եւ բոլոր պարագաներուն:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer.
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը խօսի ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Այս Հինգշաբթի իրիկուն՝ ժամը 9ին Սէն Լուի մէջ: Նիւթը՝ Ինչու կը պայքարին Դաշնակցութեան դէմ, հայրենիքի եւ արտասահմանի մէջ:

Այս Ուրբաթ իրիկուն՝ ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի մէջ՝ «Ազգային եկեղեցական իրադարձութեանց շուրջ»:

16 Յունիս Կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Կարտանի «Գեղունի» սրահին մէջ, «Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձին առթիւ»:

17 Յունիսին, երկուշաբթի երեկոյեան, ժամը 9ին, Պոմոնի Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, նիւթը՝ «Հայութեան ազգ. եւ քաղաքական կեանքը, Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ»:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
Մարսէյլի մէջ

Այս Չորեքշաբթի ժամը ճիշդ 21ին, Ֆրնս. Համալսարանի Ամփիթատրոնը, 40 Ալէ Լէօն Կամպէթա:

Կը խօսի Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Նիւթ՝ Ի՞նչ ցանեցին եւ ի՞նչ կը հնձեն խորհրդային գրականութեան մէջ:

Մուտքը ազատ է:

ԱՄՐԱՆ ՀԱՄԱՐ

Քանի մէջ վարձու է սենեակ մը եւ խոհանոց մը Յունիս եւ Յուլիս ամիսներուն համար, իսկ Օգոստոսի համար երկու սենեակով եւ խոհանոց յարկաբաժին մը: Մանրամասնութեան համար դիմել թերթիս վարչութեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն Պլքցի Սահակենց Մաղաքի կինը՝ Մարիամ, կը փնտռէ Օղոյի աղջիկը Մարիամ եւ անոր աղջիկը Ագապին: Տեղեկացնել Պ. Աւագեանի՝

(Caté) 79 Ave. J. Jaurès, Décines
(Isère)

×

Սարուխանեան Գուրգէն (ծնած 1921ին Էջմիածնի շրջանի Խաթունարխ գիւղը): Հօրը անունը Սարգիս, մօրը՝ Հայկանոյշ, որոնք այժմ կ՚ապրին Հայաստան Հոկտեմբերեան շրջանի Ջաֆարապատ գիւղը: Տեղեկացնել Զաքար Մանուկեանի,

34 Villa Rouveyrolle, Asnieres (Seine)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ

Հայեւռուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ:

Գրեց՝ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Տպարան «Յուսաբեր», Գահիրէ 1957:
Գին՝ 1100 ֆրանք:
Դիմել Յառաջի եւ հայ գրատուններ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, Քառէի վերնայարկը: Դասախօս՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, նիւթ՝ «Երեք Յովհաննէսները (Աբէլեան, Մելումեան, Զարիֆեան):

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Օր. ԱՌԼԷԹ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
LOUIS MÉNAGER
Ամուսնացած
3 Յունիս, 1957 Փարիզ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կապ. Խաչի վարչութիւնը՝ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեան բոլոր անդամուհիները՝ այս չորեքշաբթի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկերուհի Մարի Կէնճեանի բնակարանը, 172 րիւ Պուալօ, Լիոն: Անդամուհիներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Կապ. Խաչի միջմասնաճիւղային ժողովը այս չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Քաֆէ Րէժանի վերնայարկը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ
(36 Avenue Charles de Gaulle)
Կազմակերպուած
ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ԻՐ «ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ» ՃԱՆԱՉՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ
Նախագահութեամբ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԳԵՐ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 14էն 22 վրայ, ամէն տեսակ ուտելիք եւ Բացօթեայ ճաշ պատրաստ, սեղաններու ըմպելիներ մատչելի գիներով:

Գեղարուեստական բաժին, պար եւ զանազան խաղեր:

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

Փութացէք ուրեմն ներկայ ըլլալ Յունիս 16ին: ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ԴԱՐԱՍՏԱՆԸ

Շոգեկառք՝ Կար տիւ Նորէն ժամը 14 եւ 14.30ին, Անկէն, անցնիլ Անկէնի կայարանի կամրջակը եւ առնել օթօպիւսը մինչեւ հրօլէ:

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI 12 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — թիւ 7903 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3714

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԻՐՔԵՐԸ ԿԸ ՃՇԴՈՒԻՆ

Ամէն անգամ, որ փափուկ կացութիւն ստեղծուի արաբական երկիրներուն մէջ, Սուրիոյ Հանրապետութեան նախագահ Շիւքրիւ Քուվաթլի շունչը կ'առնէ գնդապետ Նասրի մօտ:

Արեւմտեան պետութեանց դէմ ճակատ յարդարող երկու երկիրներու վարիչները կը նախընտրեն խորհրդակցիլ՝ պատասխանատու քայլեր առնելէ առաջ:

Այդպէս պատահեցաւ Յորդանանի վերջին տագնապին առթիւ, երբ Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ համակիր տարրեր՝ միացած համայնավար գործակալներու հետ՝ կը փորձէին պետական հարուածով մը գահընկէց ընել Հիւսէյն Թագաւորը եւ Հանրապետութիւն հռչակել, հետեւելով Եգիպտոսի երիտասարդ զինուորականներու օրինակին:

Այդ բախտորոշ օրերուն, ամերիկեան վեցերորդ նաւատորմիղը, որ Քանի առջեւ խարսխած էր, ճամբայ ելաւ դէպի Պէյրութ: Նոյն ժամուն նախագահ Քուվաթլի Դամասկոսէն օդանաւ նստաւ դէպի Գահիրէ:

Երկու վարիչներու խորհրդակցութեան արդիւնքն այն եղաւ, որ Յորդանանի մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատուեցաւ եւ Հիւսէյն Թագաւորն ալ մնաց իր գահին վրայ: Անոնք իմաստութիւնն ունեցած էին զգաստութեան հրաւէր կարդալու իրենց կողմնակիցներուն:

Սէուտի Արաբիոյ Թագաւորը Ուաշինկթըն երթալով ընդունած էր «Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը» առաջին ճեղքը բանալով արաբական միացեալ ճակատին մէջ: Իրեն օրինակին հետեւած էր Իրաքի Ֆէյսալ Բ. Թագաւորը:

Յորդանանի դէպքերը արդէն եղած էին Հիւսէյն Թագաւորին՝ ընդգրկելու նոյն ուղեգիծը:

Երեք Թագաւորները ծրագրած էին հանդիպիլ Պաղտատի մէջ, քաղաքական միատեսակ ծրագիր մը մշակելու համար:

Յորդանանի Թագաւորը չկրցաւ պատասխանել հրաւէրին: Իսկ Սէուտ եւ Ֆէյսալ Բ. անցեալ ամիս սիրալիր խօսակցութիւններ ունեցան Իրաքի մայրաքաղաքին մէջ եւ Մայիս 18ին հրատարակեցին 15 կէտերէ բաղկացեալ զեկոյց մը, որով կը ճշդէին իրենց հետեւելիք քաղաքական ուղղութիւնը արաբական եւ արտաքին ճակատներուն վրայ:

Սէուտի Արաբիոյ Թագաւորը, որ չի հանդուրժեր Եգիպտոսի գերակայութեան արաբական աշխարհին մէջ, քանի մը օր առաջ այցելութեան գնաց Հիւսէյն Թագաւորին, տեղեակ պահելու համար զայն Պաղտատի խորհրդակցութեանց եւ քաղաքական նոյն շրջագիծին մէջ առնելու համար Յորդանանը:

Սուրիոյ Հանրապետութեան նախագահը այս այցելութեան նախօրեակին դարձեալ փութաց Գահիրէ՝ գնդապետ Նասրի հետ քննելու համար արաբական աշխարհին մէջ ստեղծուած նոր կացութիւնը:

Վերջին դէպքերը ցոյց կուտան թէ նոր խմորումներ կը ծրագրուին Մերձաւոր Արեւելքի մէջ:

Գահիրէի խորհրդային եւ ամերիկեան դեսպաններուն միաժամանակ դէպի իրենց երկիրները մեկնիլը խիստ յատկանշական երեւոյթ է:

Եգիպտական կառավարութիւնը հրաժարելով արեւմտեան պետութեանց դէմ ցարդ հետապնդած անհաշտ քաղաքականութենէն, սկսած է մօտիկութիւն ցուցնել անոնց հանդէպ:

Անգլիոյ հետ համաձայնութիւնը առաջին քայլն էր:

Այժմ Միացեալ Նահանգներուն հետ սկսած է բանակցիլ, ամերիկեան դրամատուններուն մէջ անշարժութեան դատապարտուած եգիպտական առնելիքները փրկելու համար:

Միւս կողմէ թերթերը արձագանգ եղան լուրի մը, որուն համաձայն իբրեւ թէ Եգիպտոսի եւ Խորհրդ. Միութեան յարաբերութեանց մէջ պաղութիւն առաջ եկած է:

Քարաչիի խորհրդաժողովը անգամ մը եւս շեշտը դրաւ համայնավարական վտանգին վրայ՝ որ կը շարունակէ սպառնալ միջին արեւելքի երկիրներուն:

Միացեալ Նահանգները պաշտօնապէս մտան Պաղտատի Ուխտին զինուորական յանձնախումբին մէջ:

Դիրքերը կը ճշդուին հետզհետէ՝ արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ:

Վաղանցուկ փայլուն շրջան մը բոլորելէ վերջ, Մոսկուայի աստղը սկսած է խաւարիլ արեւելեան կողմն աշխարհի:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՑԱՆԿԵՐՈՒՆ ՋԱԽՋԱԽԻՉ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութեանց առաջին օրը վերջացաւ կառավարական ցանկերուն ջախջախիչ յաղթանակով: Պէյրութի և հարաւ. Լիբանանի ընտրական շրջաններուն ժողովուրդը պիտի ընտրէր 22 երեսփոխաններ. ասոնցմէ 15ը կը պատկանին կառավարական ցանկին (որոնց մէջ են Մովսէս Տէր Գալուստեան, մեթր Խաչիկ Պապիկեան եւ Ժոզէֆ Զաուր), չորսը ընդդիմադիր ցանկերուն, իսկ 3ը՝ անհատական կամ չէզոք ցանկերուն:

Վարչապետ Սամի Սոլհ մեծ յաղթանակ տարաւ իր անմիջական հակառակորդներուն՝ Ապտալլա Եաֆիի եւ Սաէպ Սալամի վրայ, որոնք չընտրուեցան:

Ընտրութիւնները անցած են բացառիկ կերպով խաղաղ մթնոլորտի մէջ, միայն մէկ մահացու միջադէպ պատահած է, եւ ցաւով կը տեղեկանանք թէ տեղի ունեցած է քաղաքին հայկական թաղամասին մէջ, խլելով հայ զոհ մը («Օրոր» թերթը կուտայ զոհին անունը՝ Թորոս Չէփճեան, իսկ «Մոնտ» կը ճշդէ թէ սպաննուածը Դաշնակցական մըն է): Դժբախտաբար յաւելեալ մանրամասնութիւններ կը պակսին մեզի այս միջադէպին մասին:

Ընտրութիւնները սակայն վերջացած չեն եւ պիտի շարունակուին յառաջիկայ երեք կիրակիներուն:

Աւելցնենք, որ Հայ Լուսաւորչական մեր երրորդ թեկնածուն, Տիգրան Թոսպաթ, Պէյրութ քաղաքի ընտրական շրջաններուն չէր պատկաներ այլ՝ լեռնալիբանանի շրջանին, որուն ընտրութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ կիրակի:

× Ժողովուրդը ընտրութեանց մասնակցած է յիսուն առ հարիւր համեմատութեամբ:

Լիբանանցի եւ օտար քաղաքական դիտողներու կարծիքով, կարելի է ըսել թէ Սամի Սոլհ Երեսփ. Ժողովէն ներս երկու երրորդի մեծամասնութիւն մը ձեռք պիտի ձգէ եւ այսպէս, Լիբանան պիտի կարենայ անվարան յարիլ արաբական երկիրներու արեւմտասէր խմբակին եւ նոյնիսկ մաս կազմել Պաղտատի Ուխտին:

× Յատկանշական է այն պարագան, որ Մ. Նահանգները, Այզընհաուըրի վարդապետութեան սկզբունքին վրայ, Լիբանանի կատարուելիք ռազմանիւթերու յանձնացումներուն առաջին առաքումը կատարեցին ընտրութիւններէն 24 ժամ առաջ:

× Կը կարծուի թէ ընդդիմադիրները այնքան ալ դիւրաւ պիտի չհամակերպին Ապտալլա Եաֆիի եւ Սաէպ Սալամի կրած պարտութեան: Տակաւին վաղաժամ է նախատեսելու համար թէ ինչ ձեւով պիտի ուզեն հակազդել, սակայն վստահաբար անդորր պիտի չմնան:

ՊՈՒՐԺԷՍ-ՄՕՆՈՒՐԻԻ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱԶՄԸ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱՅ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ

Նախագահ Քոթիի հետ կարճ տեսակցութենէ մը վերջ, Պուրժէս - Մօնուրի յայտարարեց թէ կը ծրագրէ չորեքշաբթի օր Ազգ. Ժողովին ներկայացնել կառավարական իր կազմը:

Պուրժէս - Մօնուրի կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ նաեւ Ալժերիոյ նախարար Լաքոստի հետ, որ համաձայնեցաւ իր պաշտօնին գլուխը մնալ:

Կը կարծուի թէ Պուրժէս - Մօնուրի Ազգ. Ժողովին պիտի ներկայացնէ կառավարական հետեւեալ կազմը. վարչապետ՝ Պուրժէս - Մօնուրի (Արմատական). Ալժերիոյ նախարար՝ Լաքոստ (ընկերվարական). Արտաքին նախարար՝ Փինօ (ընկերվարական). Ելմտական նախարար՝ Ֆէլիքս Կայար (արմատական). Ներքին նախարար՝ Ժիլպէր Ժիւլ (արմատական). Ընկերային հարցերու նախարար՝ Ալպէր Կազիէ (ընկերվարական). Կրթական նախարար՝ Րընէ Պիյէր (արմատական). Պատերազմական նախարար՝ Անտրէ Մորիս (արմատական). Ինչպէս նաեւ յաւելեալ թիւով փոխ նախարարներ՝ առաւելաբար ընկերվարական եւ արմատական:

Յատկանշական է այն պարագան, որ Ռոպէր Լաքոստ կը պահէր Ալժերիոյ նախարարի իր պաշտօնին գլուխը: Այս առթիւ Լաքոստ, Պուրժէս – Մօնուրիի հետ ունեցած իր վերջին տեսակցութեան ընթացքին պահանջեց որ 1) Թունուզի եւ Մարոքի իրենց պարտականութիւններէն ազատ արձակուած ֆրանսական ուժերը փոխադրուին Ալժերիա. 2) Նոր զարկ տրուի Ալժերիոյ ապահովութեան եւ պաշտպանութեան ուժերու կազմակերպման. 3) Ֆրանսայէն Ալժերիա փոխադրուին ոստիկանական ուժեր՝ տեղական ուժերուն միացնելու համար ապահովութեան հսկելու իրենց ճիգերը:

× Լաքոստ, նախագահ Քոթիի հետ տեսակցութիւն մը ունենալէ եւ Ալժերիոյ վերջին դէպքերուն մասին ընդարձակ զեկուցում տալէ անմիջապէս վերջ մեկնեցաւ Ալժերիա:

ՆՈՐ ԱՀԱԲԵԿՈՒՄՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի օր ահաբեկիչները ռումբ մը նետեցին Ալժէ քաղաքին զբօսարաններէն մէկուն մէջ, որուն հետեւանքով ութը հոգի մեռան եւ 81 հոգի ալ վիրաւորուեցան:

Այս նոր ահաբեկումը խոր զայրոյթ պատճառեց ամբողջ Ալժերիոյ մէջ, մանաւանդ որ զոհերը առաւելաբար կիներ են եւ քաղաքայիններ: Պայթումը այնքան զօրաւոր էր, որ վիրաւորեալներուն մեծ մասը կորսնցուցին իրենց մարմնին անդամները:

Զոհերուն յուղարկաւորութեան արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երկուշաբթի օր: Ալժերիոյ ուսանողներն ու նախկին ռազմիկները կոչ ուղղեցին ամբողջ ժողովուրդին՝ ընդհ. գործադուլի դիմել երեքշաբթի օր, որպէս բողոքի նշան անմեղ ժողովուրդին դէմ կատարուած այս անգութ ահաբեկումներուն դէմ:

× Կոնստանդինի փողոցներէն մէկուն մէջ ալ երկուշաբթի օր ռումբ մը պայթեցաւ. երիտասարդ աղջիկ մը տեղնուտեղը սպաննուեցաւ իսկ 17 ուրիշ անցորդներ վիրաւորուեցան: Վիրաւորներուն մէջ 5 մանուկներ կան:

× Օրանիոյ մէջ ապստամբները սպաննեցին 13 մահմետականներ:

× Հարաւային Ալժերիոյ մէջ ֆրանսական Լեգէոնն ու օդաչուները բախում մը ունեցան հինգ հարիւրէ աւելի ապստամբական խումբի մը հետ: Այս վերջիններուն կրած կորուստներուն մասին մանրամասնութիւններ չկան տակաւին:

ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԵՒ ՄԵԹՐ Խ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

Հետեւեալ հեռագիրը ստացանք Պէյրութէն. —

«ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ԵՒ ՊԱՊԻԿԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԱԾ, ՋԱԽՋԱԽԻՉ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՄԲ»:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ

Հեռաձայնով կը հաղորդեն Մարսէյլէն թէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պատգմ. Ժողովը վերջացած է երկուշաբթի իրիկուն խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ: Ֆրանսայի բոլոր շրջաններէն Պոմոն հաւաքուած էին երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ որ երեք օրուան ընթացքին քննեցին օրակարգի բոլոր հարցերը, պատրաստելով յառաջիկայ գործունէութեան նոր ուղեցոյցը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Սահակ Ա. քհնյ. Շամլեան, (Սէն Ժերոմ)	1.000
Ալպէր Զօրպաճեան, (Սէն Ժերոմ)	1.000
Խօրտէկեան, (Սէն Ժերոմ)	500

Maison de la Culture Arménienne
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris-6e
Chèque Postal : Paris. 5460-11

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ

Ինչպէս գրած էինք, Արաբիոյ Սէուտ Թագաւորը Յորդանանի մայրաքաղաքը հասաւ ուր ընդունուեցաւ Հիւսէյն Թագաւորի կողմէ: Յորդանանեան մամուլը դրուատական տողերով ողջունեց Սէուտ Թագաւորի գալուստը եւ զայն յորջորջեց «իրական բարեկամ եւ անկեղծ դաշնակից»:

Այս այցելութեան առթիւ Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահը, Քամիլ Շամուն, շնորհաւորական հեռագիր մը ղրկեց երկու վեհապետներուն:

× Մինչ Ամմանի մէջ կը շարունակուէին երկու վեհապետներուն խորհրդակցութիւնները, Յորդանանի կառավարութիւնը կարգ մը միջոցներ ձեռք առաւ երկրէն ներս եգիպտական գործունէութեան ու միջամտութեանց առաջքն առնելու համար: Այսպէս, «անբաղձալի» նկատելով Ամմանի եգիպտական դեսպանատան զինուորական կցորդը, պահանջեց որ եգիպտական կառավարութիւնը ետ կանչէ զայն, ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի եգիպտական հիւպատոսը: Գահիրէի կառավարութիւնը, ետ կանչելով հանդերձ այս երկու անձերը, յայտարարեց թէ «յորդանանեան կառավարութեան մեքենայութեանց զոհեր են», եւ որպէս բողոքի նշան, պահանջեց որ Գահիրէի յորդանանեան դեսպանը իր երկիրը կանչուի:

× Այս միջադէպերուն պատճառով ընդհատուեցան եգիպտեւյորդանանեան բանակցութիւնները, որոնք կը դառնային Յորդանանի տրուելիք նիւթական յատկացումներուն շուրջ:

× Գահիրէի «լրտեսներու դատավարութեան» մէջ, ատեանը մահուան դատապարտեց Եգիպտացի ամբաստանեալ մը: Մնացեալ 19 ամբաստանեալներուն վճիռը պիտի տրուի Յունիս 22ին, սակայն կը կարծուի թէ երեք Անգլիացիներուն դէմ մահուան վճիռ պիտի չարձակուի:

× Փաքիստանէն, Իրանէն եւ Թուրքիայէն վերջ, Իրաք եւս 12.5 միլիոն տոլարի յատկացում մը ստացաւ Մ. Նահանգներէն՝ երկրին հաղորդակցութեան միջոցներուն եւ հեռաձայնային ցանցին բարելաւման աշխատանքներուն յատկացուելու համար:

× ՄԱԿի արաբեւասիական խմբակը

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐ
ՄԱՆՈԹ «ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ» ՄԱՍԻՆ

●

ԽՄԲ. — Պէյրութի մեր անկախ պաշտօնակիցը՝ *Այգ* սկսած է հրատարակել շահեկանյօդուածաշարք մը ուրվերջնականապէս դիմակազերծ կ'ըլլան հնչակեան անուան տակ գործող գործակալները եւ անոնց դաւերը :

Ստորեւ այդ շարքին Ա. մասը. —

Որբաթ, 1957 Մայիսի 31ի իր թիւով, «Արարատ» անգամ մը եւս լիակատար փաստը տուաւ միջազգային համայնավարութեան յետին կարգի ու բութ գործիքներէն մէկն ըլլալուն, Դամասկոսի «Ալ Սարխա» եւ Հալէպի «Էլ Թերպիէ» թերթերէն կատարելով արտատպում մը, որուն թարգմանութիւնը՝ մանիչակագոյն մելանով ու Հայաստանեան թուղթի վրայ կատարուած, գործն էր մէկ ու նոյն աղբիւրին՝ «Արգրակ»ին :

«Արգրակ»ը, այլ անուամբ «Արտասահմանեան գրաւոր ագիտացիայի կոմիտէ»ն, 1957 Յունուարին Երեւանի մէջ տեղծուած կոմիտէ մըն է, որուն «Արտաքին ինֆորմացիա»յի «ակտիւ»ի վարիչ կարգուած է վերջերս Միջին Արեւելքէն որպէս գրօսաշրջիկ Հայաստան ներածուած Օննիկ Թօփուզեան :

«Արգրակ»ը արդէն իսկ թղթակիցներ ունէր Գահիրէի, Թեհրանի, Փարիզի եւ Նիւ Եորքի մէջ: Պէյրութի համար վերջերս նշանակուած թղթակիցը պատասխանատու է նաեւ Դամասկոսի կեդրոնին :

Արդ, «Արգրակ»ը արդէն իսկ Մարտին իր առաջին «փլենում»ը կայացուցած է եւ տրուած որոշումներու հիման պատրաստած՝ շարք մը «փաստաթուղթեր», Ֆրանսերէն, արաբերէն եւ հայերէն լեզուներով, որոնք «անկախ ճամբաներ»ով պիտի արտածուին եւ «ղեկեղուին» արտասահմանեան օտար ու հայ մամուլին մէջ:

«Արգրակ»ի առաջին «արտածումն» է այն յօդուածը, որուն պատրաստի թարգմանութիւնը ղրկուած է «Արարատ»ին, որ «Արգրակ»ի հետ յատուկ համաձայնութիւն ունի, Ամերիկայի «Լրաբեր»ին հետ ըլլալու համար արտասահմանեան հայ մամուլին «ներածման եւ արտածման» կեդրոնը :

«Հայ եւ արաբ ժողովուրդներու մահացուցիչ վտանգ Դաշնակցութիւնը» խորագրի ներքեւ դասակարգուած յօդուածը, երկու այլ յօդուածներու հետ, որոնք յառաջիկայ շաբաթներուն լոյս կը տեսնեն այս անգամ «Անօւր» եւ «Էլ Թերպիէ» սուրիական թերթերուն եւ ապա «Արարատ»ին մէջ, «արտածման» որպէս «անկախ ուղի» ունեցած է ՍՍՌՄի Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի Ընկերակցութեան փոխ-նախագահ Պ. Գ. Քալաշեանը, որ այս օրերուն, պատուիրակութեամբ մը Սուրիա եւ Լիբանան կը գտնուի՝ յատուկ հրահէրով :

Արդ, դաշնակցական մամուլին թողլով «Արգրակ»ի անճարակ երախայրիքին Դաշնակցութեան վերաբերող մասերուն մաքրագործումը, մեր պարտքն ու իրաւունքը կը նկատենք պատասխանել Մեթնի երեսփոխան Պ. Տիգրան Թոսպաթի վերաբերեալ մասերուն :

Բայց նախ, «Արարատ»էն կը մէջբերենք մեր չինարար երեսփոխանին մաքուր ճակատին չպրտուող անորակելի աղբերը .

«Իսկ վերջերս, դաշնակ չէֆերը սկսան կասկածելի ճամբորդութիւններ կատարել դէպի Մ. Նահանգներ, Անգլիա ու Ֆրանսա, անգլօ ամերիկեան լրտեսական կազմակերպութիւններու կողմէ կազմակերպուած ըլլալով, ուր նոր հրահանգներ կը ստանան այս երեք պետութիւններու լըրտեսական կազմակերպութիւններէն՝ գանոնք արաբական երկիրներուն մէջ գործադրելու համար: Այսպէս վերջին 3-4 տարիներու ընթացքին Ամերիկա, Անգլիա ու Ֆրանսա մեկնեցան դաշնակ չէֆեր Վահան Նաւասարդեան, Գաբրիէլ Լազեան, Երուանդ Խաթանասեան, Ատուր Գասպարեան, Տիգրան Թոսպաթ եւ այլ ղեկավարներ :

«...Իսկ այսօր, այդ թերթերը ամերիկեան տոլարներով կը նպաստաւորուին: Այսպէս «Լը Սուար» թերթը, որ Պէյրութի մէջ կը հրատարակուի Տիգրան Թոսպաթի կողմէ, որ թագնուած դաշնակցական մըն է, այդ թերթը կը նպաստաւորուի ֆրանսական դրամներով. առ այդ զարմանալի չէր որ ան իր այս թերթին մէջ յարձակեցաւ Սուէզի Ջրանցքին ազգայնացման ծրագրին դէմ, որ երկար յօդուածաշարքով քննադատեց Եգիպտոսի կառավարութիւնն ու նախագահ Նասըրը, եւ այս բոլորը՝ 28 Յուլիսի 1956ի թիւէն սկսեալ :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ո՞ՒՐ ԿԸ ԴԻՄԷ ՍՈՒՐԻԱ

●

«*Ֆիկարօ*»յի մասնաւոր թղթակիցը՝ Մաքս Քլօ, շահեկան յօդուածաշարք մը ստորագրած է այդ թերթի 31 Մայիս — 3 Յունիսի թիւերուն մէջ, Սուրիոյ ներքին եւ արտաքին քաղաքական ձգտումներուն, եւ, ընդհանրապէս, այդ երկրի խորհրդ. Միութեան եւ Արեւմուտքի հետ յարաբերութեանց մասին :

Կ'ամփոփենք, հիմնական մասերը .

«Նախ քան Պէյրութէն Դամասկոս մեկնումս, ըսուեր էին ինծի՝ թէ Սուրիոյ մայրաքաղաքը «լեցուն է» Ռուսերով, Լեհերով եւ Չեխերով ...

«Սխալ: Պանդոկներու մէջ Ամերիկացիներ կը վխտան: Անշուշտ համայնավար ճակատի գործակալներ հոն են, սակայն չես տեսներ զիրենք: Իրենց աշխատանքն է միայն, որ չի խուսափիր ուշադրութենէ: Նախ՝ բանակին մէջ, 1955ի Հոկտեմբերին, սուրիացի զինուորներ ամերիկեան կառքերով կը շրջագայէին Դամասկոսի մէջ: Այս անգամ, տեսայ առաւելապէս ռուսական «Մոլոթովա» բեռնատար կառքերն ու փոքր ինքնաշարժները :

«Անշուշտ պաշտօնական ոչ մէկ տեղեկութիւն ունինք Ռուսերու կողմէ Սուրիոյ ընծայուած օժանդակութեան մասին: Սակայն, կը հաւաստուի՝ թէ, 1956ի ընթացքին, հարիւր միլիոն տոլար (35 միլիար ֆր.) արժողութեամբ զինամթերք, հրասայլ եւ սաւառնակ ներածուած է Արեւելեան Ճակատխանդամերկիրներէ: «Միկ» սաւառնակները յաճախակի թռիչքներ կը կատարեն Սուրիոյ երկնքին վրայ: Զինուորական վերջին տողանցքներէն մէկուն ընթացքին՝ տեսնուած են 17 հատ «Թէ.34» հրասայլեր եւ «Մարք 4» ցուցանիշով գերմանական թանքեր՝ որոնք Ռուսերու կողմէ գրաւուած են Գերմաններէն, համաշխարհային վերջին պատերազմի վախճանին, ու ներկայիս տրամադրուած՝ Սուրիոյ: Հաւանական է, որ Սուրիացիներ մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք ստացած ըլլան Ռուսերէն :

«Սուրիոյ հիւս. շրջաններուն մէջ զինուորական արգիլեալ գօտիներ հաստատուած են: Երբեմն, երբ սովետական նաւեր Լաթաքիոյ նաւահանգիստը կը հասնին, դէպի նաւահանգիստ տանող ճամբան կը փակուի քաղաքացի բնակչութեան առջեւ: Կ'ենթադրուի, որ այդ գօտիին մէջ գոյութիւն ունենան զինամթերանոցներ :

«Ռուս փորձագէտներ (թեքնիսիէն) *ներկայիս կը մարզեն սուրիական բանակը: Անոնց թիւը անծանօթ կը մնայ սակայն :*

«Տնտեսական մարզի մէջ, չատ աւելի ակնբախ է համայնավար երկիրներու գործակցութիւնը: Երեք տարիէ ի վեր, Սուրիոյ տարեկան տօնավաճառներուն մէջ Խորհրդ. Միութիւնը կը բերէ բացառապէս ուշագրաւ իր մասնակցութիւնը: Հսկայական տաղաւար մը կառուցած են Ռուսերը, ուր կը ցուցադրեն ճարտարարուեստական իրենց բոլոր արտադրութիւնները: Տարիէ մը ի վեր, գրեթէ բոլոր մեծ նախաձեռնութիւնները վստահուած են համայնավար երկիրներու: Եուկոսլաւ ընկերութիւն մը շուտով կը լրացնէ Լաթաքիոյ նաւահանգիստի շինութեան աշխատանքները: Շուտով պիտի

«...Իսկ 30 Օգոստոսի 1956ին ժողով մը կայացաւ Պէյրութի ամերիկեան դեսպան Հիթի բնակարանին մէջ, ուր ներկայ եղան Տիգրան Թոսպաթ, Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ Ատուր Գասպարեան: Ժողովականները ուսումնասիրեցին ըմբոստ եպիսկոպոսներու պարագան՝ Անթիլիասի վանքէն ներս, կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ, եւ որոշեցին այդ եպիսկոպոսները վտարել Անթիլիասէն...: Եւ ժողովի վերջաւորութեան ամերիկեան դեսպանը շնորհակալութիւն յայտնեց դաշնակ չէֆերուն՝ Ամերիկայի կառավարութեան հանդէպ իրենց ցոյց տուած հաւատարմութեան համար»:

«Արգրակ»ի չքնաղ այս գրականութիւնը մեզի բնաւ պիտի չհետաքրքրէր, եթէ այս ու յառաջիկայ բոլոր գրութիւններուն ճամբայ հարթուած չըլլար հնչակուոր այն «փաստաթուղթ»ով, որուն հրատարակութենէն ետք «Արարատ»ի ամբողջ ընտանիքը չփոթի մատնուեցաւ եւ որ Հնչակեան կուսակցութեան վարիչ մարմնին կողմէ յատուկ դատապարտութիւն մը առաջացուց՝ շարքերէն ներս ու դուրս :

Բայց այս մասին՝ յաջորդով:

(Շար.) ԵՂԻԱ ՆԱՃԱՐԵԱՆ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԱՓԻՈՆԸ

●

Որմնադիր մը որ մօտս կ'աշխատի, բարձրահասակ, կապոյտ աչքերով, դէմքը զաճով ծեփուած, առոյգ հսկայ մըն է իր ծննդավայրին բոլոր կրօնաւորները եւ գիւղութեան քոյրերը կը ճանչնայ: Այս երիտասարդը բարեպաշտ չէ եւ երբեք ոտքը եկեղեցիին սեմէն ներս չդներ: Նախապէս կ'ենթադրէի թէ՝ խարտեաշ կամ թուխ գեղուհի մը արգելք կը հանդիսանայ անոր բարեպաշտական զգացումներուն... բան մը որ չատ սովորական է մեծ քաղաքներու մէջ: Բայց եւ այնպէս սխալած էի, պարագան բոլորովին տարբեր էր :

Որմնադիրս՝ երէկ ամենայն անկեղծութեամբ եւ բացորոշ կերպով, բառ առ բառ յետագայ խօսքը արտասանեց :

— Այլեւս հանդիստ ձգէ այդ առասպելական յորդորներովդ, վերջ դիր այդ չինծու պատմութիւններուդ, որովհետեւ դիմացինդ երեխայ մը չէ:

Կրօնքը՝ ժողովուրդին ափիոնն է...:

Այս լսելէ ետք աչքերուս մէջ չեշտակի նայեցաւ այն կոփամարտիկին պէս՝ որ կարծէք թէ զիս մէկ հարուածով գետին տապալած ըլլար...: Ան կը յոխորտար ազնուութեան դարերը յիշեցնող ու հնութեան պատկանող քուրմի մը պէս...: Մինչդեռ ես, ինքզինքս պարտուած չէի զգար :

— Ըսէ տեսնեմ, տղաս, այդ բանը դուն ինքդ խորհեցար :

— Անտարակոյս :

— Արդեօք գիտե՞ս թէ ինչ կը նշանակէ ափիոն ...:

Այս հարցումը յայտնապէս զինքը շփոթեցուց. չէր խորհած նոյնիսկ այդ մասին. գլխանոցին տակէն գլուխը քերեց եւ քանի մը բառեր մռմռաց :

— Ուրեմն, ամբողջ կեանքդ պայմանաւորեր ես բառով մը, որուն իմաստն անգամ չես գիտեր: Խոստովանէ որ գիտակից եւ կազմակերպուած գործաւորի մը համար ամօթ եւ անպատուութիւն մըն է:

Առանց պատասխանելու, որմնադիրս ծաղրական ժպիտ մը ունեցաւ ...

— Կեցիր քեզի սորվեցնեմ թէ ի՞նչ է ափիոնը :

Անիկա հեռաւոր Ասիայէն կուգայ: Կը մշակեն իր հունտերուն համար, որմէ սրնընդարար իւղ մը կը հանեն, իսկ պտուղներէն կ'առնեն՝ կաթնային թանձր հիւթ մը որ կը վերածեն ափիոնի: Իսկ մօրֆին կոչուած թունաւոր դեղը անոր մէկ բնագաւակն է:

— Իսկապէ՞ս ...:

— Անտարակոյս: Նախ եւ առաջ սիրելի բարեկամս, որոշ պարագաներու մէջ մօրֆինը երջանկաբեր դեղ մըն է: Անոր շնորհիւ անվերջ եւ զարհուրելի կերպով տառապող հիւանդներ, երբ կը փռուին գործողութեան սեղանին վրայ անզամահատուելու համար, պահ մը անէացած՝ չեն զգար այն բոլոր ցաւերը, երբ վիրաբոյժը կը սկսի կտրատել քաղցկեղոտ մասերը ...:

Ուրեմն ինչպէս քեզ կ'ըսեն թէ կրօնքը կը թմրեցնէ, նոյնպէս նաեւ այդ տեղ բարերար թմրեցուցիչ մըն է:

— Ուրեմն, իմ իրաւունքիս մէջն եմ :

— Ընդհակառակն, բացարձակապէս ոչ:

Ոչ միայն դուն, այլ նաեւ ամէն անոնք որոնք կը կրկնեն այդ խօսքը, որովհետեւ հսկայական է տարբերութիւնը՝ որ կայ կրօնքին եւ ափիոնին միջեւ :

Նախ որ, ափիոնին ազդեցութիւնը քանի մը ժամ կը տեւէ միայն, մինչդեռ կրօնքը տեւական է մարդուն ամբողջ կեանքին համար: Ափիոնը կը թմրեցնէ մարդը, առակւին մինչեւ այսօր Ափրիկէի մէջ մարդիկ, կարծես անշնչացած կը թաւալին նստարաններէն դէպի գետին: Մինչդեռ կրօնքը՝ կը վերափոխէ. դուն չես ճանչնար այն սուրբերը եւ աստուածարաններ տաղանդաւոր մարդիկ, որոնք կրօնքով բոցավառուած եւ ոգեւորուած են: Դուն կ'ըսես թէ կրօնքը՝ ժողովուրդին ափիոնն է, կարծես թէ աչքերուդ մէջ խաւարած են չես տեսներ այն բոլոր աղնուատոհմ անձերը՝ որոնք առաւելապէս կրօնաւորներ են, ասոնց մէջ նոյնիսկ գտնուեցան այնպիսիներ՝ որոնք վանականութիւնը ընդգրկեցին :

Որմնադիրիս աչքերը սկսան չարժուկել. ափիոնի մասին իմ այս անսպասելի մեկնութիւններս շփոթեցուցին զինքը:

— Նկատէ որ սիրելիս, կրօնքը՝ ափիոնին բոլորովին հակառակն է :

— Կարծեմ թէ կը չափազանցէք :

— Երբեք: Քրիստոս որ մօտաւորապէս երկու հազար տարի առաջ խաչուեցաւ, քու բարեկամներուդ միակ հակառակորդը՝ որ ինքզինքը զոհաբերեց աշխարհի փրկութեան համար, ըսաւ. —

Ես եկայ որ աշխարհը հրդեհեմ ...միշտ արթուն կեցէք եւ պատրաստ գտնուեցէք: Այս խօսքերը կը կարծե՞ս թէ ափիոնի ազդեցութեան տակ ըսուած էին :

Որմնադիրս սկսաւ փախուստի միջոց փնտռել, մինչդեռ ես դայն ամուր կերպով բռնեցի :

— Կրօնքի համար եղած զոհաբերութիւնները հսկայական են, կրօնաւորներու աճագին բազմութիւն մը, ի գին արեան սպասարկեր են ստեղծողին եւ կազմեր են նահատակներու հսկայ բազմութիւններ, որոնք կը յիշատակուին սուրբերու կարգին, կը կարծես թէ այս բոլոր անձնազոհ կրօնաւորները ափիոնո՞վ սնանած են:

— Սակայն ես այդ խօսքը ըսի առանց կարեւորութիւն տալու :

— Ճիշդ չէ ըսածդ. դուն այդ խօսքը անկրօնի բերնէն առիր եւ ան քեզի հրամայեց որ ամէն առթիւ կրկնես: Քեզի պէս քաջ գործաւոր մը, թողուցիր որ գլուխդ ուրիշ տեսակի ափիոնով մը լեցնեն, խոստովանէ՛ ...:

Որմնադիրը՝ քիչ մը ամօթահար գլուխը ծռեց, իսկ ես շարունակեցի :

— Ժողովուրդին ափիոնը, նիւթապաշտութիւնն է, քեզ ծուղակը ձգած են: Քեզմէ ամէն բան կը գողնան ինչ որ կեանքիդ մէջ հաճոյք կը պատճառէ, ազատութիւնդ, ընտանիքդ, զաւակներդ եւ կրօնական զգացումներդ: Այս բոլորը քեզմէ յափշտակելէ վերջ՝ քեզ կու տան սա նշանաւոր արքայութիւնը, որ ձեզմէ ոչ ոք կը փափաքի: Եթէ ցանկալի ըլլար, (կլիֆօ) իսկոյն Մոսկուա գացող չոգեկառքին վրայ պիտի ցատկէիք: Այդ լուսեղէն արքայութեան՝ բոլոր դուռներուն առջեւ պէտք է մէկ մէկ կարմիր պահակներ սպասեն, որպէս զի ոչ ոք չկարենայ փախիլ հրացանազարկ ըլլալու վախէն :

— Այդ ընտրեալներուն մէջը չեմ ես :

— Դեռ շատ բաներ կան որ գործաւորները չեն գիտեր :

— Սա հարցումիս համար ի՞նչ պէտք է որ առնեմ :

— Ոչ թէ հարցումիդ համար, այլ ափիոնիդ համար. պէտք է գիտնաս որ սարսափելի թոյն մըն է, երկու կրամը կը բաւէ մարդ մը սպաննելու համար :

— Վերջապէս... տակաւին մեռած չեմ:

— Կը յուսամ թէ պիտի չմեռնիս, քեզի պէս լաւ կարիճի մը համար ցաւալի պիտի ըլլար: Ամէնպարագայի մէջ եւ ամէն տեսակէտով զգոյշ գտնուէ: Ինչ որ խօսեցայ ափիոնի մասին, տակաւին կարելի է ըսել շատ մը բաներու մասին: Կարլ Մարքս՝ յաճախ կրկնած է թէ ինքը Մարքսիստ մը չէ, եւ որ հարիւր հազարաւոր թշուառներ սպաննուեցան Մարքսիստական վարդապետութեան համար, հակառակ որ անոնք հաւատացողներ չէին:

Նկատեցի ի վերջոյ, որ հակառակ ափիոնին, իրարմէ բաժնուեցանք բարեկամաբար ...:

Այստեղ Ֆրանսայի մէջ՝ քահանան եւ գործաւորը պէտք է որ միշտ այսպէս վերջացնեն իրենց վիճաբանութիւնը :

ՓԻԼԻՓ ԼԷՌՄԻԹ

Թարգմանեց ՆՈՒՊԱՐ ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ձեռնարկեն, նաեւ, հակայ մթերանոցներու շինութեան: Պուլկարներ զինուորական օդակայան մը կը շինեն Դամասկոսի հիւսիսակողմը: Երկաթէ վարագոյրէն անդին գտնուող այլ երկիր մը վստահուած է շինութիւնը գերարդիական նոր օդակայան մը՝ Դամասկոսի եւ Հոմսի միջեւ: Չեխական ընկերութեան մը քարիւղի զտարան մը կը շինէ Հոմսի մէջ: Անշուշտ, այս բոլոր նախաձեռնութիւններուն համար համայնավար փորձագէտներ կուգան Սուրիա:

«Ինչո՞ւ այս նախընտրութիւնը՝ ի նպաստ համայնավար երկիրներու: Որովհետեւ անհամեմատօրէն աժան գիներով կը ստանձնեն անոնք, այս աշխատանքները. յաճախ՝ կէս գինով: Սուրիոյ իշխանութիւնները կը խուսափին տնտեսականօրէն Արեւմուտքէն կախում ունենալէ: Հոմսի նաւթային զտարանի շինութիւնը պիտի վստահուէր Ամերիկացիներուն, սակայն՝ «Պաաս» կուսակցութեան պարագլուխներէն Աքրամ Հաուրանիի պնդումներուն վրայ՝ կառավարութիւնը նախընտրեց «ծաւալապաշտ Ամերիկացիներէն» խուսափիլ եւ գործակցիլ Չեխերուն:

«Այս ընթացքով, անշուշտ ծանրօրէն կը բեռնաւորուի Սուրիոյ տնտեսութիւնը եւ օրէ օր կախում կ'ունենայ Արեւելքէն: Եգիպտոսի նման՝ նաեւ Սուրիա հարկադրուած է երկրի գլխաւոր հարստութիւնը — բամպակը — տրամադրել համայնավար երկիրներուն: Այսուհանդերձ, Արեւելքի ունեցած իր պարտքերը ի վիճակի չէ միայն դրամով փակելու»...

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ ԱՐՏ. ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀԵՏ

Մաքս Քլօ երկարատեւ տեսակցութիւն մը ունեցած է Սուրիոյ արտաքին նախարար Պ. Սալահ Պիթարի հետ:

Հիմնուելով նախարարի այն ճշդումին վրայ՝ թէ «Սուրիոյ ղեկավարութիւնը բացարձակապէս համակրանք չունի համայնավարութեան հանդէպ», Թղթակիցը կը շեշտէ այսուհանդերձ, թէ Աքրամ Հաուրանի (ընկերվար կուսակցութեան պետը) եւ դեր գնդապետ Սարրաճ (բանակի ապահովութեան պետը), Իսրայէլի հանդէպ իրենց խորշումին ու սարսափին հետեւանքով, մղուած են համակրելու Խորհրդ. Միութեան: Այս մղումին ուժ կուտայ, մասնաւորաբար, համայնավարներու Միջին Արեւելքի գլխաւոր պարագլուխներէն Դամասկոսի երեսփոխան Խալէտ Պէքթաշ:

Հաուրանիի եւ Սարրաճի մօտէն ծանօթ յատատեղեակ անձնաւորութիւններ, առանձնութեան մէջ եւ վստահելի բարեկամներու ներկայութեան զանոնք կը կոչեն ... Հաուրանով եւ Սարրաճով, անոնց ռուսասիրութիւնը այս ձեւով շեշտելու եւ արտայայտելու համար:

Թղթակիցը կը խօսի, ապա, Պաաս կուսակցութեան եւ անոր ընկերային - քաղաքական ձգտումներուն մասին, առարկայօրէն եւ իրատես կերպով բնութագրելու համար Սուրիոյ սովետասէր քաղաքականութեան հոգեբանական պատճառները: Հիմնուելով Պիթարի յայտարարութեանց վրայ, Քլօ կ'ընդգծէ՝ թէ Սուրիա կը նախընտրէ օգտուիլ Ռուսիոյ կողմէ «առանց պայմանի» ընծայուած տնտես. եւ զին. օժանդակութենէն, քան Այզընհաուըրի ծրագրէն, որ կը պարտադրէ դիրք ճշդել համայնավար ճակատի դէմ:

Ապա, կը խօսի Սուրիոյ ղեկավարներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւններու մասին, եզրակացնելով որ Հաուրանի եւ Սարրաճ յաջողած են տիրական կշիռ ունենալ երկրի ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ: (ԽՄԲ. — Մաքս Քլոյի յօդուածաշարքի երեւումէն ետք, Սուրիոյ ներքին կեանքին մէջ ուշագրաւ խմորումներ տեղի կ'ունենան: Քանի մը օր առաջ, 36 երեսփոխաններ յայտնապէս դիրք ճշդեցին Հաուրանիի եւ Սարրաճի դէմ եւ հրաժարեցան խորհրդարանէն: Կը սպասուի նոր հրաժարումներու: Սուրիոյ ներքին—քաղաքական կացութիւնը անակնկալներով յղի է):

Մաքս Քլօ ապա հետեւեալ կերպով կը պարզէ իր խօսակցութիւնը՝ Սալահ Պիթարի հետ:

Սուրիոյ արտաքին նախարար Պ. Սալահ Պիթար, որ կատարեալ Ֆրանսերէնով մը կը խօսի, կուրօրէն մոլեռանդ քաղաքագէտ մը չէ: Զուսպ, անկեղծ ու միշտ հաճոյակեր շեշտ մը ունի: Պ. Աքրամ Հաուրանիի հետ՝ գլխաւոր ղեկավարներէն մէկն է Պաաս կուսակցութեան (Ծ. Խ. — Ընկերվարական), եւ իբր այդ, Սուրիոյ այժմու քաղաքական ուղղութեան պատասխանատու կարկառուն անձնաւորութիւններէն մէկն է:

Իմ այն հարցումիս՝ թէ ի՞նչ կը մտածէ համայնավարական վտանգի մասին, Պ. Սալահ Պիթար կը պատասխանէ. «Արեւմուտքը անդադար կը խօսի Միջին Արեւելքի մէջ համայնավարական վտանգի մը գոյութեան մասին: Արդ, հարկ է ճշդել՝ թէ արաբական աշխարհի մէջ իսկական երկու վտանգներ գոյութիւն ունին այսօր. ծաւալապաշտութիւնը եւ սիոնականութիւնը: Համայնավարական վտանգ մը՝ հաւանօրէն գոյութիւն ունի, սակայն՝ հեռաւոր վտանգ մըն է. մինչ միւսները՝ անմիջական են եւ վերահաս: Ու շատ բնական է, որ մենք մեր ուշադրութիւնը սեւեռենք անմիջականին վրայ»:

Հարց կուտամ, թէ «Ի՞նչ բանի մէջ կը կայանայ ծաւալապաշտական վտանգը»:

— «Ձեր հարցումը զիս կը մղէ հաստատելու նախ՝ թէ Սուրիա մաս կը կազմէ արաբական ազգային միութեան. եւ, հետեւաբար, արաբական որեւէ երկրի դէմ ուղղուած վտանգ՝ վտանգ է նաեւ մեզի համար: Արդ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի ու նաեւ Մ. Նահանգներու քաղաքական տրամադրութիւններն ու համակրութիւնները՝ հանդէպ Իսրայէլի, մեզ կը մղեն վստահութիւն չունենալու Արեւմուտքի վրայ: Մ. Նահանգներու Զ. նաւաբաժինը Միջերկրականի մէջ է. Ուաշինկթըն բացորոշ կերպով միջամտեցին Անդրյորդանանի ներքին գործերուն: Այս երկրին եւ Սէուտական Արաբիոյ մէջ, Ամերիկացիները զօրավիգ կը հանդիսանան յետադիմական կարգերու, ժողովրդային կամքին դէմ»:

— «Իսկ ի՞նչ բանի մէջ կը կայանայ սիոնական վտանգը»: = «Կը զարմանամ, որ նման հարցում մը կ'ուղղէք ինծի: 1956ի Նոյեմբերի սիոնական յարձակումը կասկած չի թողուր այս վտանգի էութեան եւ բնոյթի մասին: Մենք կը հաւատանք, թէ Իսրայէլ հարկադրաբար յարձակողական քաղաքականութեան մը պիտի հետեւի, որովհետեւ՝ բնակչութեան յարաճուն յաւելումով, ծաւալելու ստիպողութեան առջեւ կը գտնուի: Իսկ այս ծաւալումը միշտ ի վնաս արաբական ազգերու պիտի ըլլայ: Սիոնականները ապահոված են Արեւմուտքի զինուորական եւ ելմտական աջակցութիւնը: Արդ, որքան ատեն որ այս է իրողութիւնը՝ Արաբները չեն կրնար հաւատալ Արեւմուտքի եւ Միջին Արեւելքը կը մնայ խռովայոյզ եւ վրդով: Հարց կուտաք, թէ «ինչպէ՞ս կարելի է կարգադրել միջին արեւելեան խնդիրները»: Անմիջական կարգադրութեան հնարաւորութիւններ չենք տեսներ. սակայն կը հաւատանք՝ թէ Արեւմուտքը կրնայ այդ կարելիութիւնը ստեղծել՝ եթէ համաձայն ըլլայ կարգ մը նախաձեռնութիւններ գործի վերածելու: Ամէն բանէ առաջ, հարկ է դրամագլուխ մէկ միլիոն գաղթականներու ճակատագրով: Անգործ, վրաններու տակ, թշուառ եւ անստոյգ կեանք մը կ'ապրին Պաղեստինցի մեր եղբայրները՝ տասը տարիէ ի վեր: Ո՞ր օրէնքով եւ իրաւունքով կ'արգիլուի անոնց դարձը՝ հայրենիք: Արեւմուտքը պէտք է դարմանէ, նախ, այս անարդարութիւնը»:

— «Ինչո՞ւ, արդեօք, ջերմօրէն սովետամէտ քաղաքականութեան մը կը հետեւի Սուրիա»: Այս հարցումն ալ գոյութեան իրաւունք չունի: Սխալ է կարծել, ինչպէս կը հաւատան Ֆրանսայի մէջ, թէ Սուրիա խորհրդային արբանեակ պետութիւն մը դարձած է: Մեր քաղաքականութիւնը ոչինչով զուգահեռ է Մոսկուայի քաղաքականութեան: Մենք կ'ուզենք չէզոք մնալ, երկու ճակատներու միջեւ: Ու մեր հիմնական ձգտումն է վերստեղծել արաբական ազգերու Միութիւնը: Այն միութիւնը, որ քայքայուեցաւ համաշխարհային Ա. պատերազմէն ետք՝ Ֆրանսացիներու եւ Անգլիացիներու կողմէ: Կ'ընդունինք խորհրդային աջակցութիւնը, մեր այս նպատակը իրագործելու համար. սակայն, ատիկա չի նշանակեր՝ թէ Մոսկուայի գերիշխանութեան կ'ենթարկուինք: Ճշդեմ, այս առթիւ, թէ Խորհրդ. Միութիւնը փրկեց Եգիպտոսը՝ 1956 Նոյեմբերի յարձակման օրերուն. ինչ որ, բնականօրէն, Սովետներու հանդէպ անսահման բարեկամութեան զգացումներ ստեղծեց Արաբներու մէջ: Այս երեւոյթը՝ իր կարգին, ապացոյց մը չէ՝ եզրակացնելու համար, թէ համայնավար գաղափարախօսութիւնը արմատացաւ արաբ ժողովուրդներու մէջ: Պատերազմի օրերուն, զօր. Տը Կօլ դաշնակցեցաւ Սթալինի հետ. ասոր համար համայնավար նկատեցի՞ք զայն»:

— «Եւրոպայի մէջ կը տիրէ այն կարծիքը՝ թէ Սուրիա արեւելեան երկիրներէն կը ստանայ աւելի քանակութեամբ զինամթերք՝ քան ինչ որ անհրաժեշտ է իր ինքնապաշտպանութեան համար»:

= Բացարձակապէս անհիմն է այդ վերագրումը: Ստացած ենք միայն այն՝ ինչ որ անհրաժեշտ է: Վճարած ենք կանխիկ: Առեւտրական բնոյթ եւ տարողութիւն ունին այդ գնումները: Դիմեցինք համայնավար երկիրներուն, որովհետեւ Արեւմուտքը (եւ մասնաւորաբար՝ Ֆրանսա) մերժեցին զէնք տալ մեզի, մինչ առատօրէն կը տրամադրէին Իսրայէլի: Գալով այն ենթադրութեան՝ թէ համայնավար կամաւորներ կան երկրին մէջ՝ անհեթեթ է: Մենք, անկեղծօրէն, հետամուտ ենք դրական չէզոքութեան քաղաքականութեան մը: Տէր ենք մեր քաղաք. պատասխանատուութիւններուն, եւ ոչինչ պիտի ընենք՝ որ կրնայ վտանգել համաշխարհային խաղաղութիւնը:

ՍԹԱԼԻՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ

Վարշաւայի խորհրդային դեսպանը, Պանտելէյմոն Պոնոմարէնքօ, որ Գերագոյն Խորհուրդի անդամ է, լեհ համայնավար լրագրողներու պատմած է թէ ինչ պարագաներու տակ մեռաւ Սթալին: Ցայտնի է թէ չորս տարիէ ի վեր խորհրդաւոր կը մնային այս մահուան պարագաները եւ տեղի կուտային հակասական ենթադրութեանց ու բացատրութեանց:

«Ֆրանս-Սուար» հասկնալի վերապահութեամբ մը կը հրատարակէ Պոնոմարէնքոյի պատմութիւնը:

Սթալինի կեանքին վերջին տարիներուն, Խ. Միութեան Գերագոյն Մարմինը դրեթէ ժողով չէր գումարեր: Սթալին, Բերիայի հետ խորհրդակցաբար որոշումներ կուտար ու հրահանգներ կ'արձակէր, որոնք առանց առարկութեան կը ստորագրուէին Պոլիտպիւրոյի միւս անդամներուն կողմէ:

Փետրուար 1953ի վերջերուն, Գերագոյն Մարմնի 25 անդամները բացառիկ նիստի մը հրաւիրուեցան, որուն ընթացքին Սթալին ներկայացուց Խ. Միութեան Հրեաները զանգուածային կերպով կեղր. Ասիոյ «Հրէական ինքնավար հանրապետութիւն» կոչուած վայրը (Բիրոբիճան) աքսորելու ծրագիր մը: 25 տարիէ ի վեր քանի մը տասնեակ հազարնոց հրէական գաղութ մը կ'ապրէր Բիրոբիճանի մէջ՝ աննկարագրելի պայմաններու տակ: Սթալին կ'ուզէր այնտեղ կեդրոնացնել Խ. Միութեան մէջ ապրող հարիւր հազարաւոր Հրէաները, այն պատրուակով թէ «սիոնական եւ կայսերապաշտ դաւադրութիւն մը» կը պատրաստեն: Հրեայ բժիշկներու դատավարութիւնն ալ քիչ ժամանակ առաջ կատարուած էր արդէն:

Երբ Սթալին իր ծրագիրը պարզեց Գերագոյն Խորհուրդի անդամներուն, երկար լռութիւն մը տիրեց: Գերագոյն Խորհուրդի միակ հրեայ անդամը, Քականովիչ, անվստահ ձայնով հարցուց թէ այս ծրագիրը բոլո՞ր Հրեաներուն համար էր. Սթալին պատասխանեց, որ կարելի էր որոշ զատում մը ընել: Դարձեալ լռութիւն տիրեց:

Մոլոթով, որուն կինը հրէական ծագում ունի, ի վերջոյ համարձակեցաւ լռութիւնը խզել եւ յայտնել թէ այս ծրագրին իրագործումը «դժբախտ անդրադարձներ կրնայ ունենալ արտասահմանի մէջ»: Սթալին կը պատրաստուէր խիստ բառերով պատասխանել Մոլոթովի, երբ Վորոշիլով ոտքի ելաւ, յուզումէն դողացող ձայնով յայտարարեց՝ «Եթէ այսպիսի որոշում մը տրուի, ես ամօթ պիտի զգամ ամբողջովին անպատուուած մեր կուսակցութեան անդամ մնալու», եւ կուսակցական անդամատետրը սեղանին վրայ նետեց:

Այդ վայրկեանին Սթալին կատաղութեան աննկարագրելի նոպայ մը ունեցաւ եւ Վորոշիլովի երեսին պոռաց՝ «Ընկեր Քլեմանթի, ես պիտի որոշեմ թէ որ վայրկեանէն սկսեալ այլեւս իրաւունք պիտի չունենաս անդամատետրդ պահելու»: (Այստեղ յիշեցնենք, թէ Խրուշչեւ, իր գաղտնի տեղեկագրին մէջ կը յայտնէր որ Սթալին կը կարծէր թէ Վորոշիլով անգլիական գաղտնի սպասարկութեան գործակալ է եւ հետապնդել կուտար զայն):

Սթալինի այս յայտարարութեան վրայ Գերագոյն Մարմնի անդամները սկսան բոլորը միասին խօսիլ, պոռալ, բողոքել: Բայց յանկարծ լռեցին. Սթալին գետին փռուած էր, արիւնը գլուխը կը խուժէր, աչքերը դուրս պիտի պոռթկային կարծէք, մարմնին անդամները չէին շարժեր: Սրտի կաթուած ունեցած էր:

Ներկաները ուզեցին սրտի մասնագէտներ կանչել. սակայն բոլորն ալ բանտը կը գտնուէին: Մինչեւ որ կրցան ուրիշ բժիշկներու լուր տալ, 15 – 20 վայրկեան անցաւ: Մինչ այդ, ներկաները տարօրինակ տեսարանի մը ականատես եղան. Բերիա, Սթալինի «հաւատարիմ բարեկամը» ու տարիներու մեղսակիցը, սկսաւ խնդալ, ցատկել, պարել Սթալինի գետին փռուած անշունչ մարմնին շուրջ՝ պոռալով. «Վերջապէ՛ս, վերջապէ՛ս ազատեցանք. բռնակալը մեռա՛ւ. վերջապէ՛ս ազատեցանք»:

Միւսները, վախէն անշարժացած, լուռ կը մնային:

Այդ պահուն ներս վազեց Սթալինի աղջիկը, Սվեթլանա, եւ «Հա՛յր, հա՛յր» պոռալով նետուեցաւ Սթալինի վրայ:

Ներկաները ուղղակի սահմռկեցան երբ Սթալին, իր աղջիկը ճանչնալով, մէկ աչքը բացաւ: Իսկ Բերիա, տեսնելով թէ Սթալին մեռած չէ, ծունկի եկաւ անոր քով, սկսաւ ձեռքերը համբուրել, ըսածներուն համար ներողութիւն խնդրել, լալ:

Երբ բժիշկները հասան, Սթալին առանց գիտակցութիւնը վերագտնելու արդէն մեռած էր:

Հրէաները աքսորելու ծրագիրը նախ յետաձգուեցաւ, ապա բոլորովին ջնջուեցաւ: Իսկ Սթալինի մահէն ամիս մը վերջ ազատ արձակուեցան բանտարկուած բժիշկները:

Քանի մը ամիս վերջն ալ Բերիա ձերբակալուեցաւ ու սպաննուեցաւ խորհրդաւոր պայմաններու տակ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈԼՍՈՅ մէջ Յունիս 4ին վախճանած է Գրիգոր եպիսկ. Կարապետեան՝ յետ երկարատեւ հիւանդութեան: Ծնած էր 1891ին: 1903ին ստացած է Դպրութեան աստիճան, իսկ քանի մը տարի վերջ՝ ուսարակիր սարկաւագի իրաւունք: 1910ին եղած է Կոմիտաս երգչախումբի հիմնադիրներէն մին: Եղած է նաեւ երգչախումբի վարիչ: 1918ին հրաւիրուած է Իզմիր, ուրկէ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին երաժշտապետ: Վարդապետ ձեռնադրուած է այդ շրջանին: Երուսաղէմի վանքին մէջ վարած է ուսուցչական պաշտօն: 1921ին կը նշանակուի Լոնտոնի Հայոց հոգեւոր հովիւ. այնտեղ կը մնայ մինչեւ 1927: 1933էն 1941 կը վարէ Պուլկարահայոց Առաջնորդի պաշտօնը: 1946ին կը ձեռնադրուի եպիսկոպոս եւ 1950ին Արսլանեան Արք.ի տեղ կը նախագահէ Պոլսոյ ընդհ. ժողովի առաջին նիստին: Վերջին տարիներուն հիւանդ էր եւ կը դարմանուէր Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին մէջ:

Օծումն ու թաղումը տեղի ունեցած են Յունիս 7ին:

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ երիտասարդ արձանագործ մը, Հէրրի Տարեան (բուն անունով՝ Յարութիւն Տէյիրմէնճեան), որ Պաղեստինէն գաղթած էր Մ. Նահանգներ, ադամանդներու վրայ փորագրած է ամերիկայի նախագահներուն գլուխները: Իր գործերը ոչ միայն ցուցադրուած եւ մեծ յաջողութիւն գտած են, այլ նաեւ շարժանկարի առնուած:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հեռաձայնային ընկերակցութեանց պաշտօնաթերթին խմբագիրը Հայուհի մըն է, Ատրինէ Եանիքեան:

ՊՐՈՒՔԼԻՆԻ մէջ լոյս կը տեսնէ արաբական երկօրեայ թերթ մը, «Էլ Սամիր», որուն խմբագիրներէն մէկը Հայ մըն է՝ Ժիւլ Քաջեան:

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ջութակի քոնչերթօն «Հայֆիտելիթի» սկաւառակներու վրայ ձայնագրուած է Մ. Նահանգներու մէջ՝ ծագումով իտալացի տաղանդաւոր ջութակահար Ռուճիէրօ Ռիչչիի մենակատարութեամբ:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

հինգշաբթի օր նիստ մը գումարէ՝ «Ալժերիական հարցը քննելու համար» ։

× Իսրայէլեան նաւ մը էյլաթ նաւահանգիստէն մեկնեցաւ եւ Տիրանի նեղուցէն անցնելով հասաւ Աքապայի ծոցը։ Այս լուրը հաղորդուեցաւ անգլիական երկու թերթերու կողմէ ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ դահլիճը հրաժարեցաւ ։ Վարչապետ Ծոլի, որ յայտնի հակառաջորդ մըն է փաշականներուն, որոշած էր հրաժարիլ, եթէ Երեսփ. Ժողովին մէջ մեծամասնութիւն չահէր չնորհիւ փաշականներու ձայներուն ։ Արդ, վերջին քուէարկութեան ընթացքին, Ծոլի մեծամասնութիւն չահած էր չնորհիւ փաշականներուն ։

ՆԱԽԱԳԱՀ Այզընհաուըր երկուշաբթի օր անհանգստութիւն մը զգաց՝ անմարսողութեան հետեւանքով ։ Նիւ Եորքի սակարանին մէջ այս լուրը որոշ խրարանցում մը յառաջացուց ։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ Համագումարը, որուն կը մասնակցին Եւրաթոմի եւ Միացեալ Շուկայի անդամ պետութիւնները, երկուշաբթի օր բացուեցաւ Հռոմի մէջ ։ Նախագահ ընտրուեցաւ Ռոպէր Շուման ։ Իսկ չատ կարեւոր զեկոյց մը կարդաց Փիէր Հանրի Թէթժէն՝ Եւրոպայի եւ Ափրիկէի փոխյարաբերութեանց չուրջ ։

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ 48 ժամուան գործադուլ յայտարարեցին շինարարութեան մէջ աշխատող 850·000 եւ երկրամշակութեան 150·000 բանուորներ ։

ԱՆԳԼԻՈՅ Փորթսմութ նաւահանգիստին մօտերը գտնուեցաւ գլխատուած եւ անդամահատուած մարմին մը ։ Կը կարծուի թէ անգլիացի Ջրասոյզ Քրապի մարմինն է, որ անհետացած էր Խրուշչեւի եւ Բուլկանինի Լոնտոն այցելութեան ժամանակ՝ 1956 Ապրիլ 19ին ։

ՔԱՆԱՏԱՅԻ մէջ ընդհ. ընտրութիւններ տեղի ունեցան կիրակի օր ։ Կը կարծուի թէ ազատական կուսակցութեան ի նպաստ վերջացած են ։

ՍԱՀԱՐԱՅԻ մէջ քարիւղ գտնելու համար կատարուած պեղումները դրական արդիւնքներ տուած էին ։ Կը կարծուի թէ քարիւղի ամերիկեան ընկերութիւններ հոս պիտի հաստատուին այնտեղ՝ հանքերը շահագործելու համար ։

ԱԼՊԱՆԻՈՅ մէջ պատերազմական վիճակ յայտարարուած է, ըստ «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի թղթակցին մէկ հեռագրին ։

ՖՐԱՆՔՕ-ԱՐՄԷՆԻԷՆ
ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱԻԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

ժողովուրդին փափաքին վրայ
դարձեալ կը բեմադրէ
Մաքս Տրէհերի

«ՏԱՄՆԸԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ »
(*Դրամ երեք արար*)

Կիրակի, Յունիս 16ի իրիկունը,
ժամը 8·45ին

Փոլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ ,
21 ռիւ Իվ Թիւտիճ
Մէթրօ Ռեպիւպլիք)
Ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն «ՁԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ »
Բեմադրութիւն՝ Հանրի Ճանիքի
Կը մասնակցին (այբուբենական կարգով) Մատլէն Էքիզեան, Մառի Էօքսիւզեան, Հայկուհի Խտըշեան,
Ժիզէլ Ճանիք, Աւետիս Միսիրեան,
Տրդատ Նշանեան ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Աղաւնի Թօփալխաչերեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Շասթէլ, ինչպէս նաեւ իրենց պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր եւ ծաղկեպսակով մասնակցեցան իրենց սուգին, իրենց սիրեցեալ աղջկան, քրոջ եւ ազգականին՝

ՀԵՐՄԻՆԷ ԹՕՓԱԼԽԱՉԵՐԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ ։

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Շատ լաւ ֆիւլօթիէրներ ։ գործը ապահոված է ամբողջ տարուան համար ։ Ներկայանալ :—

GIL, 25 Rue du Four, Paris 6ème

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը խօսի ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Այս Հինգշաբթի իրիկուն՝ ժամը 9ին Սէն Լուի մէջ ։ Նիւթը՝ Ինչու կը պայքարին Դաշնակցութեան դէմ, հայրենիքի եւ արտասահմանի մէջ ։

Այս Ուրբաթ իրիկուն՝ ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի մէջ՝ «Ազգային եկեղեցական իրադարձութեանց շուրջ » ։

16 *Յունիս Կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Կարտանի «Գեղունի» սրահին մէջ ,* « Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձին առթիւ» ։

17 *Յունիսին, երկուշաբթի երեկոյեան, ժամը 9ին, Պոմոնի Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, նիւթը՝* «Հայութեան ազգ. եւ քաղաքական կեանքը, Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ» ։

ԾԻԾԱՂԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շաբաթ երեկոյ, 15 Յունիս
ժամը ճիշդ 8·45, Փոլ Ֆարալիքի
թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիճ
Մէթրօ Ռէպիւպլիք եւ Պօնսէրժան
Բոլորովին նոր բեմադրութեամբ
Դերասան՝

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ
Կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ
Մոլիէրի

«ԺՕՐԺ ՏԱՆՏԷՆ»Ը
ԳԷՈՐԳ ՏԱՆՏԻՆԵԱՆ
Կը մասնակցին՝ Տրդատ Նշանեան, Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Քնար Ազնաւուր, Ն. Մարգարեան, Քիզիրեան եւ Օր. Ալիս Փափազեան
ինչպէս նաեւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ
Բեմադրութիւն՝ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Մուտքի տոմսերը սովորական գիներով ։ Կը ծախուին գրատուն
Հրանտ Բալուեանի՝
43 Ռիւ Ռիշէ, հեռ. ՓՐՕ. 25–46

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Փիւժէ սիւր Արժանսէն Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Կիրակոսեաններ իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Այրի Տիկին Զարուհի Ալեքսանտրեանի եւ զաւակներուն եւ բոլոր պարագաներուն ողբացեալ Կարապետ Ալեքսանտրեանի *մահուան առթիւ եւ հազար ֆր. կը նուիրեն փոխան ծաղկեպսակի «Յառաջ»ի բարգաւաճման ։*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ԳՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
Մարսէյլի մէջ

Այս Չորեքշաբթի ժամը ճիշդ 21ին, Ֆրնս. Համալսարանի Ամփիթատրոնը, 40 Ալէ Լէօն Կամպէթա ։

Կը խօսի Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Նիւթ՝ Ի՞նչ ցանեցին եւ ի՞նչ կը հնձեն խորհրդային գրականութեան մէջ ։

Մուտքը ազատ է ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն Պլքցի Սահակենց Մաղաքի կինը՝ Մարիամ, կը փնտռէ Օղոյի աղջիկը Մարիամ եւ անոր աղջիկը Ազատուհին ։ Տեղեկացնել Պ. Աւագեանի՝

(Café) 79 Ave. J. Jaurès, Décines (Isère)

×

Սարուխանեան Գուրգէն (ծնած 1921ին Էջմիածնի շրջանի Խաթունարխ գիւղը) ։ Հօրը անունը Սարգիս, մօրը՝ Հայկանոյշ, որոնք այժմ կ'ապրին Հայաստան Հոկտեմբերեան շրջանի Ջաֆարապատ գիւղը ։ Տեղեկացնել Զաքար Մանուկեանի,

34 Villa Rouveyrolle, Asnieres (Seine)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ֆ. ԿԱՊ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը՝ Կապոյտ Խաչի օրը՝ կը տօնէ, 30 Յունիս, կիրակի ամբողջ օրը՝ դաշտահանդէսով մը՝ Տէսինի անտառը ։

***

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած ՋՈՄ ի կողմէ ։
Մայիս 23ին, Սալ Իվ Թուտիճ ։
Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ. Յ. Դ. «Գեղունի» սրահին մէջ ։
Բարձր հովանաւորութեամբ

M. V. SAVINE *ի*

(Քաղաքապետ Կարտանի)

Եւ Պուշ տիւ Ռոնի նահանգային խորհուրդի անդամ ։

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Կարտանի Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի ։

Կը նախագահէ ընկ. Ն. Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
Կը խօսին ընկերներ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ ։

Գեղարուեստական բաժնին մասնակցութիւնը կը բերեն Պիվէռի դպրոցին աշակերտները, ղեկավարութեամբ Տիկին Սոնա Թորոսեանի ։ *Կ'երգէ* Պ. Զարեհ Գասեան, *կ'արտասանեն* Մարի եւ Աստղիկ Նաւոյեան (*Նոր Սեւուներէն*) ։ *Նոր Սեւունիքին կողմէ կը ներկայացուի զաւեշտ մը՝ ՄԱՐԴՍ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՉԷ ։*

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։
Մուտքը ազատ է ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, Քաւէի վերնայարկը ։ Դասախօս՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ, նիւթ՝ « Երեք Յովհաննէսները (Աբէլեան, Մէնուլմեան, Զարիֆեան) ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տ. Մարիամ Ակոնայեան հինգ հազար ֆր. կը նուիրէ Շաւիլի եկեղեցիին՝ փոխան ծաղկեպսակի, իր ներոջը Տ. Զարուհի Ակոնայեանի ցաւալի մահուան առթիւ ։ Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Ժերոմի Թաղ. Խորհուրդը խորին շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մասիս Զիշէքեանէ, իրենց զաւկին Սարգիսի եւ Օր. Ռոզէթ Վարդանեանի նշանախօսութեան առթիւ հազարական ֆր. տեղւոյս եկեղեցւոյ եւ դպրոցին ի նպաստ, նոյն առիթով Թուլոնէն Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ագչէհիրլեանէ հազարական ֆր. տեղւոյս դպրոցին եւ եկեղեցւոյ եւ 500ական ֆր. Կապ. եւ Կարմիր Խաչերուն ։

***

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Երուանդ Հրաչ Վարդանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ահարոնեան եւ բոլոր պարագաները, խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ մօր Իսկուհի Վարդանեանի *մահուան առթիւ ։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կապ. Խաչի վարչութիւնը՝ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեան բոլոր անդամուհիները՝ այս չորեքշաբթի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկերուհի Մարի Կէնճեանի բնակարանը, 172 բիւ. Պուալօ, *Լիոն ։ Անդամուհիներէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։*

ՓԱՐԻԶ.— Կապ. Խաչի միջմասնաճիւղային ժողովը այս չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Քաֆէ Րէժանի վերնայարկը ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Այրի Տիկին Աննա Մելիք Մուշկամպարեան որ որդիք, իրենց ամուսնոյն եւ հօր մահուան տարեդարձին առթիւ հինգ հազար ֆրանք կը նուիրեն Հայ Մշակոյթի տան ։ (Ստանալ «Յառաջ»էն) ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

(36 Avenue Charles de Gaulle)

կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԻՐ «ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ» ՃԱՆԱՉՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախագահութեամբ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԳԵՐ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 14էն 22 Բացօթեայ ճաշ պարտէզը, սեղաններու վրայ, ամէն տեսակ ուտելիք եւ ըմպելիներ մատչելի գիներով ։

Գեղարուեստական բաժին, պար եւ զանազան խաղեր ։

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

Փութացէք ուրեմն ներկայ ըլլալ Յունիս 16ին ։ ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ԴԱՐԱՍՏԱՆԸ

Շոգեկառք՝ Կար տիւ Նորէն ժամը 14 եւ 14·30ին ,Անկէն, անցնիլ Անկէնի կայարանի կամրջակը եւ առնել օթօպիւսը մինչեւ Կրօլէ ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք: Հատը 12 փր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
13
ՅՈՒՆԻՍ
JEUDI
13 JUIN
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7904 | 33ème ANNEE | Directrice : Arpik MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3715

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ո՛չ միայն արաբական աշխարհը, այլ նաեւ արեւմտեան երկիրները մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութեանց, որոնք սկսան անցեալ կիրակի Պէյրութի եւ հարաւային շրջանին մէջ ու պիտի շարունակուին միւս վայրերուն մէջ ամէն կիրակի, մինչեւ Յունիս 30:

Լիբանանի զինուորական ուժը սահմանափակ է, ուստի եւ նկատմամբ անհնար է կարգապահութեան հսկել ամբողջ երկրին մէջ, եթէ ամէնուրեք նոյն օրը տեղի ունենան ընտրութիւնները:

Լիբանան իբրեւ Հանրապետութիւն՝ կը կառավարուի ժողովրդավար սկզբունքներով: Ընտրական պայքարը շատ ուժեղ է հոն հակամարտ կազմակերպութեանց միջեւ:

Արաբական երկիրներուն մէջ միայն գաղափարական գետնի վրայ չէ, որ կը մղուի պայքարը: Ամէն երկիր իրեն յատուկ պայմաններն ունի:

Լիբանանի պայմանները բոլորովին տարբեր են:

Մինչ արաբական միւս երկիրներուն մէջ մահմետական տարրը անժխտելիօրէն թուական գերակշռութիւն կը ներկայացնէ, Լիբանանի մէջ քրիստոնեաները համեմատաբար յիսուն առ յիսուն աւելի են:

Օսմանեան Կայսրութեան օրով, լեռնային Լիբանանը — ջախջախիչ մեծամասնութեամբ քրիստոնեայ — տեղական ինքնավարութիւն կը վայելէր, 1860էն ի վեր քրիստոնեայ կառավարիչներու իշխանութեան տակ:

Հայեր եղան առաջին (Տավուտ փաշա) եւ վերջինները (Յովհաննէս փաշա Գույումճեան) կառավարիչները:

1921ի վերջերը, Կիլիկիոյ պարպումին հետեւանքով, բազմաթիւ Հայեր հաստատուեցան Լիբանանի հիւրընկալ հողին վրայ, աւելցնելով քրիստոնեաներու թիւը:

1946 - 1947ի ներգաղթին քանի մը հազար Հայեր Հայաստան մեկնեցան: Յաջորդ տարին, Պաղեստինի կռիւներուն ընթացքին, բազմաթիւ իսլամ գաղթականներ ապաստանեցան Լիբանան: Մահմետականներու թիւը զգալիօրէն աւելցաւ:

Լիբանանի բնակչութեան ընդհանուր թիւը որ անկախութեան հռչակման ատեն մէկ միլիոնէն պակաս էր, այժմ գրեթէ մէկուկէս միլիոնի կը հասնի:

Նոր նստաշրջանին համար 66 երեսփոխաններ պիտի ընտրուին փոխանակ 44ի, 36ը քրիստոնեայ, 30ը մահմետական: Հայերը պիտի ունենան չորս ներկայացուցիչ, փոխանակ երկուքի: Ժոզէֆ Զատըր, որ անցեալ նստաշրջանին անձնապէս թեկնածութիւնը դրած եւ ընտրուած էր, այս անգամ կը ներկայացնէ հայ - կաթողիկէ համայնքը: Միւս երեքը՝ Տիգրան Թոսպաթ, Մովսէս Տէր - Գալուստեան, եւ Խաչիկ Պապիկեան՝ կը ներկայացնեն հայ լուսաւորչականները: Վերջին երկուքը ընտրուեցան արդէն կիրակի օր:

Ընտրութեանց նախօրեակին՝ Մայիս 30ին ընդդիմադիրները փողոցային մեծ ցոյցով մը ուզեցին տապալել կառավարութիւնը: Հայ համայնավարներն ալ խառնուեր էին կարաւանին, անշուշտ «վերէն» ստացուած հրամաններու անսալով:

Սամի Սոլհի կառավարութիւնը յաջողեցաւ զսպել խռովարարները, ձերբակալելով անոնց պետերը, ու կառավարութեան մէջ առնելով երկու չէզոքներ:

Կիրակիի ընտրութիւնները տեղի ունեցած են համեմատաբար խաղաղ մթնոլորտի մէջ: Հայու մը սպանութիւնը կազմած է միակ սեւ կէտը:

Ընդդիմադիրները ուզեցին կրկնել հինգ տարի առաջուան փորձը: 1952ին ժողովրդական զայրոյթը իր գագաթնակէտին էր հասած ընդդէմ Հանրապետութեան նախագահ Պշարա էլ Խուրիի, որուն մօտիկ ազգականները անձնական շահերու համար ներ ... օգտուելով հանրային ... Ծովայն թաւալ ... : *(line illegible)*

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԴԻՄԱԳԻԾԸ

Պուրժէս - Մոնուրի վերջնականապէս կազմեց իր դահլիճը եւ չորեքշաբթի երեկոյեան պիտի ներկայացնէր զայն Ազգ. Ժողովին: Շատ հաւանական է, որ Ազգ. Ժողովը վաւերացնէ 14 նախարարներէ բաղկացած այս դահլիճին կազմը. փոխ - նախարարներու թիւը տակաւին բոլորովին ճշդուած չէ. Պուրժէս — Մոնուրի Ազգ. Ժողովի վաւերացումէն վերջ պիտի ամբողջացնէ փոխ - նախարարներու կազմը:

Նոր դահլիճին մէջ քաղաքական հոսանքները ներկայացուած են հետեւեալ ձեւով. հինգ ընկերվարական նախարարներ, հինգ արմատական, երկու ընկերվարական – դեմոկրատական, մէկ արմատական (Քէօյի Թեւ), մէկ ձախ հանրապետական:

Նախորդ դահլիճին բաղդատմամբ, նորակազմ կառավարութիւնը թեթեւօրէն կը թեքի դէպի աջ. երկու արմատական խմբակցութեանց նախարարներն ալ չափաւոր հակումներու տէր են՝ Մենտէս – Ֆրանսի հաւատարիմ մնացած նախարարները հրաժարած ըլլալով: Երմտական նոր նախարարը, Ֆէլիքս Կայար (որ 37 տարեկան է), շատ աւելի ազատական է ու «եւրոպական» ծրագիրներուն կողմնակից քան իր նախորդը՝ Ռամատիէ: Ընկերային քաղաքականութիւնը, ինչպէս պահանջած էին ընկերվարականները, մեծ փոփոխութիւններ պիտի չկրէ, որովհետեւ ընկերային հարցերու նախարարը կը մնայ անփոփոխ՝ յանձին Կազիէի:

Դահլիճին կազմէն ու կրած փոփոխութիւններէն կարելի է հետեւցնել, որ Հիւս. Ափրիկէի (Մարոք եւ Թունուզ) հարցերը ուղղակի կապուած պիտի ըլլան Արտաքին նախարարութեան, մինչ նախապէս ունէին համապատասխան փոխ – նախարարութիւն մը: Նորութիւն է սահարական շրջաններու նախարարութեան ստեղծումը (յանձնուած Մաքս Լըժէօնի). նոր կառավարութիւնը կ՚ուզէ ցոյց տալ այս ձեւով, թէ որքան կարեւորութիւն կը ստանան Սահարայի հողամասերը (առաւելաբար քարիւղի հանքերուն պատճառով): Ալժերիական քաղաքականութիւնն ալ, հակառակ անոր որ Լաքոստ կը մնայ իր պաշտօնին գլուխը, թեթեւ փոփոխութիւն մը կրնայ կրել. կառավարութիւնը կրնայ ձեռնարկել որոշ բարեփոխումնե -

(Շար.ը կառռա Դ. էջ)

ՄԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Երեքշաբթի օր Ալժէ քաղաքին մէջ տեղի ունեցաւ վերջին պայթումներուն զոհերուն յուղարկաւորութիւնը, որ տեղի տուաւ արիւնալի բախումներու:

Հազարաւոր անձեր ուզած էին ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեան. սակայն ոստիկանութիւնը ուղեց զոհերուն ընտանեկան պարագաներուն միայն գերեզմանատուն մտնելու արտօնութիւն տալ:

Հաւաքուած բազմութիւնը. խումբ - խումբ ուղղուեցաւ դէպի քաղաքին զանազան թաղերը, ճամբուն վրայ յարձակելով մահմետական խանութներու եւ անցորդներու վրայ: Բախումներուն ընթացքին հինգ մահմետականներ սպաննուեցան, բազմաթիւ ուրիշներ վիրաւորուեցան, շատ մը կառքեր հրկիզուեցան:

Ապահովութեան ուժերը սկիզբը չկրցան կասեցնել ցուցարարներու յարձանքը: Կէսօրէն վերջը օդաչուները կրցան ետ մղել բազմութիւնը եւ մեծ դժուարութեամբ վերահաստատել խաղաղութիւնը: Կարգ մը բախումներ տեղի ունեցան ապահովութեան ուժերուն եւ ցուցարարներուն միջեւ, որոնցմէ շատեր ձերբակալուեցան:

Իրիկուան ժամը 9էն վերջ կրակմարի դրութիւն հաստատուեցաւ քաղաքին մէջ:

× Զօր. Մասիւ ձայնասփիւռ ճառով մը խաղաղութեան եւ հանդարտութեան կոչ ուղղեց ժողովուրդին, շեշտելով թէ այս ձեւի պոռթկումները շահաբեր են միայն անոնց համար, որոնք Ալժերիոյ մէջ կ՚ուզեն յաւիտենացնել անապահովութիւնը:

× Ալժերիոյ Ազատագրութեան Ճակատին ղեկավարները, որոնք ցարդ խուլ մնացած էին զինադադարի բոլոր կոչերուն հանդէպ, Նիւ Եորքի իրենց ներկայացուցչին միջոցաւ յայտնած են Ֆրանսական մամուլի թղթակիցներուն, թէ «անկեղծօրէն կը փափաքին որ Ֆրանսեւալժերիական ուղղակի բանակցութիւններ սկսին»: Ըստ լաւատեղեակ անձերու կարծիքին, առկա քաղաքական խաղ մըն է՝ Ֆրանսայի նորակազմ դահլիճին վրայ ազդեցութիւն բանեցնելու համար. մանաւանդ որ կը սպառնան ՄԱԿի միջամտութեան դիմել, եթէ իրենց առաջարկը մերժուի:

× Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարը, Տըլըս, մամուլի իր ասուլիսին մէջ պատասխանելով հարցումի մը, յայտնեց թէ արաբական երկիրներու դիւանագէտները խնդրած էին որ Մ. Նահանգները ճնշում բանեցնեն Ֆրանսայի վրայ Ալժերիոյ խնդիրներուն կարգադրութեան համար: Արդ, աւելցուց Տըլըս, «Մ. Նահանգները մտադիր չեն միջամուխ ըլլալ Ալժերիոյ խնդիրներուն» եւ արաբական երկիրներու առաջարկած պայմանները պարտադրել Ֆրանսայի:

ՆԱԽԱԳԱՀ Այզընհաուըր, որ անհանգստութիւն մը ունեցած էր, առողջացած է:

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ Արեւելքի մէջ վերջերս «կոփ»ի համաճարակ մը ծայր տուած էր, որ կը շարունակէ հազարաւոր զոհեր խլել: Համաճարակը փոխադրուած է նաեւ Մ. Նահանգներ: Ֆրանսայի նաւահանգիստներուն եւ օդակայաններուն մէջ առողջապահական միջոցներ ձեռք առնուեցան, որպէսզի Ծայրագոյն Արեւելքէն հասնող ճամբորդներ համաճարակը Ֆրանսա չփոխադրեն:

ԻՏԱԼԻՈՅ ծերակոյտին նախագահը հաւանաբար պաշտօն պիտի ստանայ նոր դահլիճ կազմելու:

ԵՄԷՆԻ կառավարութիւնը մերժեց ընդունիլ Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը, այն պատճառաբանութեամբ թէ երկրին քաղաքականութիւնը չեն կրնար կապել պարտադրուած պայմաններու հետ:

ՆԱԽԱԳԱՀ Քոթի Յունիս 20ին Լիւքսէնպուրկ պիտի մեկնի՝ պաշտօնական այցելութեան մը համար: Այնտեղ պիտի մնայ մինչեւ Յունիս 22:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԵՒ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԽԶՈՒԱԾ

Ինչպէս գրած էինք, Յորդանանի կառավարութիւնը պահանջած էր որ Եգիպտոս ետ կանչէ Ամմանի իր դեսպանատան զինուորական կցորդն ու Երուսաղէմի իր հիւպատոսը, որոնք մեծ դեր խաղցած էին Յորդանանի վերջին դէպքերուն մէջ: Ասոր փոխարէն, Նասր Գահիրէէն վտարեց Յորդանանի դեսպանը, որ Արտաքին նախարար Սամիր Րիֆաիի եղբայրն է:

Գահիրէի մամուլն ու ձայնասփիւռը անխնայ կը յարձակին Յորդանանի վրայ, կ՚ըսեն թէ Յորդանան, Ամմանի «օտար դեսպանատուներու զինուորական կցորդներուն հետ խորհրդակցաբար» կազմակերպեց վերջին դէպքերը՝ եգիպտացի դիւանագէտները երկրէն վտարելու պատրուակ մը ձեռք ձգելու համար: Իսկ Յորդանանցիները կը պատասխանեն թէ որեւէ պէտք չունէին ներքին յեղափոխութիւն կազմակերպելու՝ եգիպտացի դիւանագէտները երկրէն դուրս վտարելու համար:

Իսկ եգիպտական մամուլին ակնարկած «օտար դեսպանատանց զինուորական կցորդները» Ամերիկացիներն են, որովհետեւ Սուէզի դէպքերէն ի վեր Յորդանան դիւանագիտական իր կապերը խզած էր Անգլիոյ ու Ֆրանսայի հետ:

× Յորդանանի եւ Եգիպտոսի միջեւ դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ արաբական բոլոր մայրաքաղաքներուն մէջ:

Այս ձեւով կը խզուին նաեւ այն բանակցութիւնները, որոնք Գահիրէի մէջ յառաջ կը տարուէին յաջողցնելու համար Եգիպտոսի կողմէ Յորդանանի խոստացուած տարեկան հինգ միլիոն ոսկիի յատկացման խնդիրը: Ինչպէս յայտնի է, Եգիպտոս, Սուրիա եւ Արաբիա խոստացած էին տարեկան որոշ գումար մը վճարել Յորդանանի՝ անգլիական յատկացումներուն փոխարէն:

× Յորդանանի թագաւորը, զինուորական վարժարանի ուսանողներուն ճառ մը խօսելով յայտնեց թէ «Սէուտ թագաւոր միակ Արաբն է, որ իր տուած խօսքը յարգեց»:

× Սուրիոյ Պատերազմական նախարարը հեռաձայնային հաղորդակցութեան մէջ մտնելով նախագահ Քուաթլիի հետ (որ Գահիրէ կը գտնուի), առաջարկած է որ Սուրիա միջնորդի դեր խաղայ Եգիպտոսի եւ Յորդանանի միջեւ:

ՔԱՆԱՏԱՅԻ Երեսփոխանական ընտրութեանց վերջնական արդիւնքը մեծ անակընկալ մը կը վերապահէր. մինչ ամէնք կը խորհէր թէ վարչապետ Սէն - Լորանի ազատական կուսակցութիւնը պիտի տանէր յաղթանակը, պահպանողականները գրեթէ կրկնապատկեցին իրենց աթոռներուն թիւը: Սէն Լորան, որուն կուսակցութիւնը 22 տարիէ ի վեր կը շահէր մեծամասնութեան ձայները, իր հրաժարականը ներկայացուց: Դահլիճի փոփոխութիւնը որեւէ ազդեցութիւն պիտի չունենայ Քանատայի արտաքին քաղաքականութեան վրայ:

ԱՆԳԼԻՈՅ Էլիզապէթ թագուհին եւ ամուսինը Հոկտեմբերին պիտի այցելեն Մ. Նահանգներ: Նախ օդանաւով պիտի մեկնին Քանատա, ապա պիտի անցնին Մ. Նահանգներ:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՄԵՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Խօսքը մեր երիտասարդ մտաւորականներուն մասին է. անոնց, մասնաւորաբար, որոնք ծանօթ են չափով մը մեր լեզուին, մեր պատմութեան ու գրականութեան:

Եւ անոնց, որ գրող են կամ կրնան գրել:

Երիտասարդ մտաւորականներու այս դասը առանձին խաւ մըն է հայ երիտասարդութեան լայն ու այլազան խաւերուն մէջ:

Երիտասարդութիւնը որեւէ ժողովուրդի ապագան է. անոր գոյութեան ու վերելքին պայմանը: Դիտեցէք օրուան երիտասարդութիւնը, եւ կրնաք գուշակել ժողովուրդի մը վաղուան ճակատագիրը:

Եւ երիտասարդութեան մէջ, դիտեցէք մտաւորական դասին դէմքը, եւ կրնաք, շատ աւելի անվրէպ կերպով, գուշակել, տեսնել նոյնիսկ՝ վաղուան գրականութեան ու մշակոյթին պատկերը:

Երիտասարդ մտաւորականներու այս խաւն է որ մեր մէջ կ'ապրեցնէ հայ գիրը. կը կարդայ, կը հետաքրքրուի, շարժում ու յուզում կը ստեղծէ եւ կը ստեղծագործէ:

Ունի՞նք այս նեղ շրջանակը, որ կորիզը կը կազմէ հայ երիտասարդութեան: Կը վարէ մեր ժողովուրդի ազգային մտաւորական ու մշակութային շարժումը, նախապատրաստելով մեր մտքին ու մշակոյթին ապագայ շէնքը. անկորնչելի հարստութիւնը:

Անշուշտ ունինք, մասնաւորաբար արտասահմանի մէջ, ուր հայ ազգային դըպրոցներ կան, որոնք ամէն տարի կարեւոր հունձք մը կուտան, բաւական առատութեամբ:

Դպրոցական այս «հունձք»էն է, որ առաջ պիտի գան վաղուան գլխաւոր դերակատարները մեր ազգային ու մտաւորական դաշտերուն մէջ: Գործիչներ՝ որոնք հետաքրքրութիւն, քաջալերանք ու շարժում պիտի ստեղծեն եւ, նաեւ, գործեր պիտի տան, շարունակելու համար հայ գիրն ու միտքը: Հայոց գոյութեան ու վերելքի պատմութիւնը:

Ժողովուրդը, որուն անունը կը յիշենք յաճախ մեր գրական ու մշակութային շարժման առիթով, իրականին մէջ, հետեւորդ մըն է սահմանափակ այդ դասին, այդ խմբաւորումին, որ թերթերու մէջ, գիրքերով կամ բեմերուն վրայէն հանրային կարծիք կը ստեղծէ եւ կ'առաջնորդէ հասարակութիւնը:

Հակառակ մեր ազգային ցիրուցան կացութեան, սակայն, ունինք երիտասարդ մտաւորականութեան այդ դասը, այդ կորիզը, քիչ մը ամէն տեղ: Խնդիր է սակայն, թէ ինչ դիմագծութեամբ, եւ հոգեկան ու իմացական ինչ տրամադրութեամբ:

Այս դասին մէջ կան անշուշտ տարրեր, որոնք շարժում, տրամադրութիւն, մթնոլորտ կը ստեղծեն եւ կան՝ որ կը ստեղծագործեն:

Եւ կան դեռ տարրեր ալ, որոնք անտարբեր են եւ կան, որ դժգոհ են եղածէն. մեր ունեցածէն. մեր մտքի արդիւնքէն, գիրէն ու գրականութենէն, գրողներէն ու անոնց ստեղծագործական թափէն:

Զենք զբաղիր առաջիններով, անտարբերներով, որոնք զուրկ են ազգային արժէք. առհասարակ, որեւէ արժէք:

Սակայն կը զբաղինք դժգոհներով եւ անոնց դժգոհութիւններով, որոնք կրնան մեծ չափով ճշդել մեր ազգային շարժումներուն, մեր մտաւոր կեանքին ընթացքը:

Միատարր չեն այս դժգոհները, որովհետեւ կան դժգոհներ, որոնք բացասական են, մութ նայուածքով. ջլատիչ ու ջախջախիչ: Եւ նաեւ դժգոհներ՝ որոնք կը ձգտին աւելիին, աւելի բարձրին ու գեղեցիկին. հետեւաբար՝ ստեղծագործ ճիգերու:

Դեր կրնան կատարել այն տարրերը, որոնց դժգոհութիւնը դրական շարժում կը ստեղծէ՝ մնայուն արժէքներու կը տանի եւ բարձրագոյն գեղեցկութիւններու կայծերն ու կարօտը կուտայ:

Մեր մտքի պատմութեան մէջ, վերջին հարիւրամեակին, այս կարգի դժգոհներէն եղած են մասնաւորաբար, 60ական, 80ական, 90ական թուականներուն սերունդները, որոնք մեր ժողովուրդին տուած են մեր Ազգ. Սահմանադրութիւնը եւ մտաւոր վերածնունդը. տուած են լեզու ու իրական ու իրապաշտ գրականութիւն. եւ վերջապէս ազգային ու մշակութային յեղաշրջման կամք ու վճռականութիւն:

Եւ այս բոլորին հետ, առօրեայէն, սովորականէն վեր՝ ինքնատպութեան ու արուեստի ըմբռնում, համապատասխան գործերով:

Մեր օրերուն, չունինք այս ստեղծագործ դժգոհներէն կամ շատ քիչ, բայց ունինք առատօրէն՝ ջլատող ու բացասական դժգոհներու խումբեր, ամէնուրեք:

Երբ կը դժգոհինք, մեր գրագէտները, բանաստեղծները եւ անոնց կեանքն ու գործերը լայնօրէն ճանչնալէ ետք, տակաւին կը նշանակէ յառաջդիմական քայլ մը առնել, կամ հոգեկան ու իմացական մագլցում մը փորձել՝ աւելի վեր բարձրանալու:

Սակայն, երբ կը դժգոհինք, առանց ճանչնալու, կամ առանց արդարութիւն ընելու մեր ունեցածին, տակաւին պիտի նըշանակէր ապարդիւն, անիրաւ ու անպարկեշտ ճիգ մը: Տխուր ու բացասական քայլ մը. կործանարար արարք մը:

Մեր օրերուն, այս բացասական դժգոհանքը կրնայ բացատրուիլ ոչ միայն ժամանակի նիւթապաշտ ոգիով ու հաւատքի պակասով, այլեւ օտար դէմքերու եւ արժէքներու հանդէպ մեր յաճախ անհիմն հիացումով:

Մեր նախընթաց սերունդները մեծ դէմքեր տուին, որովհետեւ կը հաւատային ազգային վերածնունդին եւ կը հաւատային գրական ու մտաւորական շարժումին ու անոր նշանակութեան:

Այդ է պատճառը, որ իրենց գործերովն ու յիշատակներով կ'ապրին դեռ Գ. Օտեաններն ու Թումանեանները, կամ Արփիարեաններն ու Զօհրապները, Բաշալեաններն ու Թլկատինցիները եւն.:

Մեր պատմութեան այս մութ շրջանին, տաղանդը չէ որ կը պակսի մեր երիտասարդ մտաւորականութեան մօտ: Տաղանդաւորներ ու շնորհալիներ ունինք մեր գրողներուն, բանաստեղծներուն եւ արուեստագէտներուն մօտ: Սակայն ինչ որ կը պակսի՝ հաւատքն է, ստեղծագործ դժգոհութիւնը.

Տիրող դժգոհանքը, առհասարակ, բացասական, ջլատիչ դժգոհութիւն մըն է, արդիւնք՝ անծանօթութեան, ուսումնասիրութեան պակասին եւ նոր ու հզօր ճիգ մը ընելու անընդունակութեան:

Ու արդիւնք, նաեւ, ազգային ստորադասութեան զգացումին:

Կը մոռնանք սակայն, որ թէեւ «փոքր ածու», սակայն «արութեան գործք»եր չեն պակսիր նաեւ մեր մտքի պատմութեան մէջ:

Հայ միտքն ու հոգին, հին դարերէն բռնած, ինչպէս մեր օրերուն, զուրկ չեն եղած ստեղծագործ ճիգերէն եւ տուած են ու այսօր ալ կրնան տալ մնայուն արժէքներ:

Գեղեցկութիւններ՝ որոնք կրնան հմայել այն հոգիները, հայ ու օտար, որոնք տեսնելու եւ զգալու ընդունակութիւն ունին:

Եւ ունին, նաեւ, ստեղծագործական թափ ու շունչ:

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՕԹ «ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ» ՄԱՍԻՆ

Բ.

«Արարատ» հրատարակեր էր ծանօթ «փաստաթուղթ» լուսանկարներով, եւ «յառաջդիմական» անուանեալ ամբողջ մամուլը անոր վրայ ինկեր էր այնպէս, ինչպէս բազերու բազմութիւն մը՝ ջարեակի մը վրայ: Բազերը պէտք ունէին սնունդի եւ զօրութեան՝ որովհետեւ ամէն ճակատի վրայ պարտութիւն եւ միայն պարտութիւն արձանագրեր էին: Եւ ահա, երկինքէն՝ ինչպէս մանանայի պարպուտ փաթիլ՝ «Արարատ»ի ճամբով կ'իջնէր «փաստաթուղթը»:

Օրին, դաշնակցական մամուլը հերքումներով հակադրեց: Բայց նոյնիսկ Դաշնակցութեան համակիր որոշ շրջանակներու մէջ, մնաց մթին կասկած մը՝ անոր չինծոյ ըլլալին շուրջ:

Օրին, ոչինչ գրեցինք մենք, որովհետեւ ոչ ոք կարող էր ոչինչ գրել: Բայց 1956 Օգոստոսի կէսերուն, քօղը պատռեցաւ վերջապէս: Եւ հռչակաւոր «փաստաթուղթ»ին աղբիւրն ու կորած ճամբաները լոյսի նման յստակ դարձան մեզի համար:

Իրանէն Պէյրութ գալու համար օդանաւ նստած պահուն, պարսկական ապահովութեան սպասարկութիւններուն կողմէ ձերբակալուեր էր հայ մը՝ ըսել Պաքուեցի, սպայի աստիճան ունեցող զինուորական, որ յաջողեր էր իրանեան անցագիր ձեռք ձգել: Յաջորդ օր հեռագրալուրերը, որոնք տեղ գտան նաեւ լիբանանեան մամուլին մէջ, կը հաղորդէին հայ լրտեսի մը ձերբակալման այս լուրը: Ճիշդ երկու օր ետք, Պէյրութի պանդոկներէն մին իջած իրանահայ մը հեռախօսով կը խնդրէր մեզմէ իմացնել իր ժամանումը Սարգիս Անդոնիկեանին, որ մեր հասցէն տուեր էր իրեն:

Իզուր ամբողջ օր մը քրքրեցինք մեր յիշողութիւնը. Սարգիս Անդոնիկեան մը ճանչնալու առիթը երբեք ունեցած չէինք: Յաջորդ օր, որոշեալ ժամուն, փոխանակ հեռախօսելու, իրանահայը անձամբ ներկայացաւ մեզի: Վարպետ Մխիթարեան կը կոչուէր: Երեսունի մօտ, փոխ մարմնով եւ ծաղկաւէր դէմքով երիտասարդ մըն էր: Երբ յայտնեցինք իրեն, թէ Սարգիս Անդոնիկեան անունով ծանօթ չունէինք, մեզի յանձնեց թղթածրար մը՝ խնդրելով պահել մինչեւ Օգոստոսի 25: Եթէ մինչ այդ Սարգիս Անդոնիկեան չներկայանար մեզի, կրնայինք թղթատել ծրարը եւ ի հարկին հրատարակութեան տալ որոշ մասեր: Եւ Վ. Մխիթարեան յա-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՐԲԱԾ ՍԱԳԵՐ

Նստած եմ Սեւանի արեւելեան ափին, Ծովինար գիւղից ոչ հեռու, ու նայում եմ խաղաղ լճին: Նրա անկնճիռ մակերեսն ակօսում են սեւ փարփարները, իսկ սագերի մի երամ ափի տիղմին իջած քջուջ է անում: Հապա փորձիր մօտենա՞լ, քարին կանգնած գզօն պահակը իսկոյն «ղա՛ ղա՛» կ'անի տագնապով ու երամը վայրկենապէս օդ կը բարձրանայ: Չէ, շատ են գզոյշ սագերը, երկու օր է՝ շրջում եմ դրանց յետեւից, չեմ յաջողեցրել գոնէ մէկը խփել:

Գիւղի կողմից մի մարդ եկաւ հրացանը վիզը գցած, մի լիք տոպրակ շալակին: Եկաւ, բարեւեց ու անցաւ: Գնում է սագերի կողմը: Երամը աղմուկով թռաւ դէպի ամպերը եւ երկար ժամանակ դեռ երկնքից լսւում էր սագերի դժգոհ կանչը:

Իսկ մարդը նրանց թռչելիս նոյնիսկ կանգ չառաւ, նոյնիսկ հրացանը վզից հանելու փորձ չարաւ: Ի՞նչ մարդ է սա. թէ որսորդ է՝ ինչո՞ւ դաղտնի չի մօտենում, ինչո՞ւ կրակելու փորձ չի անում: Եթէ որսորդ չի՝ որսորդական հրացանն ի՞նչ գործ ունի դրա մօտ: Նայում եմ, իսկ նա առանց շտապելու եւ ոչ էլ առանց դանդաղելու մօտենում է տղմոտ այն ափին, ուր քջուջ էին անում սագերը: Տեղ հասաւ, տոպրակը դատարկեց, ինչ որ բան ոտքով շաղ տուեց ու վերադարձաւ: Երբ հաւասարուեց ինձ, հարցրի.

— Էն ի՞նչ շաղ տուիր...

— Ոչինչ... հորթերի համար... կմկըմաց անցորդը:

— Դէ ճիշդն ասա, լա՛ւ...

— Այ մարդ, եկել ես որսի, որսիդ կաց, ի՞նչ գործ ունես, — ժպտալով խուսափողական պատասխան տուեց նա: Հասկացայ, որ նրա կատարած գործի մէջ մի ինչ որ գաղտնիք կայ, ու ամուր բռնեցի մարդու օձիքից:

— Ասա, մի՛ վախենայ, նամարդութիւն չեմ անի:

Տատանւում է ու դրանով աւելի բորբոքում իմ հետաքրքրութիւնը:

Տեսայ չի ասում, փոխեցի տակտիկա.

— Է՛հ, որսից բան դուրս չեկաւ, վերադառնամ Երեւան, — ինքս ինձ ասացի ես ու վեր կացայ:

— Ե՞րբ ես ուզում գնալ, — հարցրեց նա կասկածանքով:

— Հէնց հիմա: Գնամ ճամբի մօտ ձեռքս բարձրացնեմ, մի մեքենայ կանգնեցնեմ:

Եւ քայլեցի դէպի ճամբան ու հետն էլ՝ դժգոհ փնթփնթում եմ.

— Համա որսորդ ես հա՛, մի հասարակ բան հարցրի, չպատասխանեցիր է... Լա՛ւ հիւրասէր ժողովուրդ էք...

Ասում եմ ու շարունակում քայլել:

— Դէ լա՛ւ, մի՛ նեղանայ, կաց ասեմ...

Մօտեցաւ, մեղաւորի նման ժպտաց, փայլեցնելով ճերմակ ատամները թուխ դէմքի վրայ:

— Ղազերին մօտենալու հնար չկայ, ի զուր չչարչարուես, — ասաց նա, — թէ կարող ես՝ խաբիր...

— Ի՞նչպէս...

— Շատ հասարակ, հարբեցրու...

Ու ճերմակ ատամների շարքերն է ցոյց տալիս, երեւի շատ է գոհ իր հնարքով:

— Ախր վառել են դրանք ինձ: Ասա՝ ոնց: Ես կոլխոզի դաշտապահն եմ, իսկի մի անասուն կը մօտենա՞յ դաշտին որ, կը վառեմ, կը վառեմ... Բայց դէ՛ երկնքից եկող թռչունի առաջը հօ չես կարող կտրել. ես դաշտի էն ծայրին եմ (իսկի մեր դաշտերը ծայր ունի՞ն որ...), միւս ծայրից ղազերը հարիւրով գալիս են ընկնում արտերն ու սկսում հունձը... Դէ արի դըրանց մի հարբեցրու ու կոտրի...

— Ինչո՞վ ես հարբեցնում, — հետաքրքրուեցի ես:

— Ինչո՞վ, գինիո՛վ: Գարին լցնում եմ գինու մէջ՝ մի օր մնում է, տաքում: Տանում եմ դարմանի հետ շաղ տալիս դրանց ավլաղներում (ախր ամէն անասուն իր ավլաղն ունի, իրեն արածելու ու հանգըստանալու տեղը):

— Յետո՞յ:

— Որ մնայիր, յետոյն իրիկնադէմին կը տեսնէիր, — ծիծաղեց նա ու ինձ բարի ճանապարհ մաղթելով, գնաց:

Հեռու դաշտում մի զոյգ կարմիր բադ իջաւ: Կուզէ կուզ մօտեցայ, որ կրակեմ՝ թռան: Ուրիշ զոյգեր երեւացին: Զարմանալի բան, կարմիր բադերը գնում իջնում են նոյնիսկ խճուղու մօտ, լճից հեռու: Ժայռեր, աւերակներ, քարքարոտ բլուրներ ու ամայի չոր տեղեր շատ է սիրում կարմիր բադը, թէեւ ինքը ջրային թռչուն է: Եւ ես ամբողջ օրը լճից հեռու կարմիր բադի զոյգեր էի որոնում:

Վերջապէս յաջողուեց նրանցից մէկը խփել՝ մի ծանր աքլոր: Է՛հ, բաւական է, վերադառնանք շրջկենդրոն: Խճուղու մօտ մեքենայի էի սպասում, երբ լճի ափից կրակոցներ լսուեցին: Նայեցի. սագերի մի հսկայ երամ օդ է բարձրացել, բայց թռչունները թեւերը շարժում են ծոյլ-ծոյլ, օրօրուելով, շատերը նորից իջնում են ջրի վրայ, ափից դեռ չհեռացած: Իսկ ափին, իրար ետեւից ծուխ է արձակում ու որոտում երկփողանի հրացանը, եւ ես տեսնում եմ, թէ ինչպէս դարնուած թըռչունները թափւում են ջուրը ու նրանց ստուար խումբը հետզհետէ նօսրանում է:

— Հարբած են... Հիմի բոլորին կը կոտորի... անցաւ մտքովս եւ հրացանի կըրծից բռնելով, վազեցի դէպի ծովափ: Ուշ տեղ հասայ, արդէն սպանդը վերջացել էր: Ծխացող հրացանը ձեռքին կանգնած էր այն մարդը երջանիկ դէմքով, եւ նրա ճերմակ ատամները նորից սպիտակում էին թուխ շրթունքների արանքից: Ջրի վրայ եւ ափին շատ սագեր կային թափթըփուած, ոմանք թպրտում, ոմանք էլ արդէն փչել էին իրենց շունչը:

— Բարբարո՛ս, այս ի՞նչ ես անում, — որոտացի ես սպանդողին:

— Բարբարոս... Իսկ սրանք բարբարոս չե՞ն, որ մեր ցանած – մշակած արտը հընձում են... — պատասխանեց մարդը նեղացած: Ապա հաշտ թոնով շարունակեց:

— Ափսո՛ս, շուտ չեկար, մի տեսնէիր ո՛նց են իրար գզվռտում հարբած ղազերը... Մօտենում ես, նրանք՝ հէչ, մարդի տեղ չեն դնում, ախր գինին խելքներն տարել էր...:

Ապա լայն ժպտաց եւ քչուելով շարունակեց.

— Գիտեմ ով ես, ճանաչում ենք, կարդում ենք... Որսորդների ամէն հնարքի մասին էլ գրում ես, բայց իսկի լսած կա՞յ, որ կարելի է թռչունին հարբեցնել... Մի՛ նեղանայ, գնա էդ հնարքի մասին գրի, որ Նորակերտցիք կարդան, նրանք էլ սովորեն... Ախր ամէն ամառ նրանց արտերը լիքը վայրի ղազ է: Ինչքա՛ն վնաս են տալիս սրանք Սեւանի ափի կոլխոզներին... Չէ՛, սրանց պէտք է հարբեցնել, որ մահից չվախենան...

Ու գոհ իր սրամտութիւնից, մարդը սկսեց հաւաքել սպանուած թռչունները:

Է՛հ, ի՞նչ ասես, գուցէ նա էլ իր տեսակէտից է իրաւացի...

ՎԱԽՏԱՆԳ ԱՆԱՆԵԱՆ

Ջորդ օր մեկնեցաւ Արեւմտեան Երմանիա :

Օգոստոսի 26ին, Թղթածրարին ընթերցման հետ մեզի համար սգոլոշ դարձան բազմաթիւ հրատապ եւ անեղծուածային մնացած հարցեր: Անոնց շարքին՝ «Արարատ»ի հռչակաւոր «փաստաթուղթ»ին առեղծուածը ...

Եւ Օգոստոսի 30ին, «Անարգա՞նք եւ գռեհկութի՞ւն ... լաւ, բայց այհաւրցումնե՞րը » յօդուածով, խօսքը Արարատ»ին ուղղելով կը գրէինք .

« Ամիսներ առաջ հրատարակեցիք հայկական կուսակցութեան մը վերաբերող «փաստաթուղթ» մը, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան եւ ընտրելի հաւանական թեկնածուներու շուրջ Արդ՝

«Ա.— Արարաշխարհի ո՞ր մայրքաղաքին մէջ յղացուեցաւ այդ «փաստաթուղթ»ը եւ որո՞ւ կողմէ ,

« Բ.— Ո՞վ թելադրեց եւ ո՞վ գրեց զայն ,

« Գ.— Ո՞ր դեսպանատան ի՞նչ ատենի խորհրդականին յանձնուեցաւ եւ ե՞րբ ,

«Դ.— Դեսպանատան խորհրդականը ո՞ւր ճամբեց գրութիւնը եւ եւրոպական ո՞ր մայրաքաղաքէն եւ որո՞ւ ձեռքով «Արարատ» օրաթերթի հասցէին ճամբուեցաւ » :

Փախուստի ոչ մէկ ճամբայ թողուցէինք Հնչակեան կուսակցութեան պաշտօնաթերթին: Եւ թողլու չէինք: Պէտք է յանուն ճշմարտութեան մերկացնէինք իրականութիւնը: Այդ մտահոգութեամբ, եւ մանաւանդ գիտնալով որ Հնչակեան որոշ ղեկավարներ չահագործած էին իրենց ազդեցութիւնը եւ յուսալով որ դեռ խաթարուած Հնչակեաններ կը հակադրին անամօթ այդ դաւին, խստագոյն բառերով կը գրէինք .

« Ուրացումը չէ փրկութեան ուղին, քանի լաւ գիտէք, թէ երբ հարկադրուած եղանք այլեւս ուղղելու այս հարցումները, պատրաստ ենք տալու եւ անոնց պատասխանները:

« Պատրաստ ենք մեր պատասխանատուն կցելու բոլոր փաստերը, բոլոր փաստաթուղթերը :

« Ես վստահ եղէք, որ այս պարագային ձեր տէրերն իսկ կը հարկադրուին հրապարակով ուրանալ ձեզ, որպէս խորթ ու ինչքան անճարակ որդիներ :

« Եւ վստահ եղէք, որ ձեր տէրերն իսկ այս պարագային չեն կրնար ձեզի օգնութիւն փութացնել ու կը մնաք եօթ քօղերէ մերկացուած Սալոմէի մը ամօթալի այլ բորոտ մերկութեամբ »:

Իրօք, չուշացաւ մեր սպասած ու յուսացած հակազդեցութիւնը : Հնչակեան վարիչ մարմնի երեւելի դէմքերէն Պ. Արմէն Ղարիպ նախաձեռնարկ եղաւ յատուկ դատաքննութեան մը, առաջին հերթին շարքերէն ներս: Բայց չկարենալով արդիւնքի մը հասնիլ, դիմեց ուղղակի մեզի: Մեր հնչակեան բարեկամներէն մէկուն ներկայութեան հանդիպում ունեցանք իր բնակարանին մէջ եւ վստահեցուցինք զինք՝ որ մեր աղբիւրը շարքերէն ներս չէր, յայտնելով միաժամանակ՝ թէ «փաստաթուղթ»ին առաքման եւ ստացման պարագաներուն շուրջ իրեն տրուած տեղեկութիւնները յերիւրածոյ էին: Պ. Ղարիպին խոստացանք չգրել այլեւս այս հարցին մասին, պայմանաւ որ «Արարատ» սանձահարուէր ...

Մինչ այդ, Շաբաթ, Օգոստոսի 31ի առաւօտուն, անակնկալ կերպով ընդունեցինք այցելութիւնը Սարգիս Անդոսիկեանին ...: Լիբանանեան ինքնութեան թուղթի մը վրայ այս անունը կը կրէր մեր եգիպտահայ բարեկամներէն մին՝ Ժանթումա, որ Եգիպտոսի համայնավար շարքերէն ներս երկար ծառայութիւն ունէր՝ Թումա Կալալ անուան ներքեւ, եւ Ֆարուքի իշխանութեան շրջանին ծանրաբեռնուած թղթածրարի տէր էր եւ յաճախ բանտարկուած էր :

Անդոսիկեան զոհ չէր հարցումներուն հրատարակումէն՝ քանի դեռ ինք Մերձաւոր Արեւելքէն չէր հեռացած: Ան յայտնեց, թէ « Փաստաթուղթ»ի մեքենայութեան մասնակից Հնչակեան տարրեր արդէն իսկ գործի վրայ էին եւ հակազդեցութեան կը պատրաստուէին: Հաստատեց նաեւ, թէ նոյն օրն իսկ Հնչակեան ղեկավար եւ «Արարատ»ի պատասխանատու վարիչ Պ. Օննիկ Ճամպոլեան պիտի մեկնէր Դամասկոս, Եգիպտոս անցնելով գնդապետ Ալբրամոլի հետ տեսակցելու համար: Ստուգեցինք, որ իրօք Պ. Օննիկ Ճամպոլեան Շաբաթ, 1956 Օգոստոսի 31ին, առաւօտեան ժամը 11.30ին մեկնած է Դամասկոս ...

Անդոսիկեան ի զուր փորձեց իրանահայ Վ. Մխիթարեանի թղթածրարը ձեռք ձգել: Յանձնառու եղանք իրեն վերաբերող կարգ մը թուղթեր միայն յանձնել, պայմանաւ որ իր կարգին ստորագրէր թուղթ մը, հաստատելով թէ «Փաստաթուղթ»ին յօրինման մէջ իր դերը եղած է այն ինչ, որ թղթածրարին մէջ յիշատակուած է: Եգիպտահայ մեր բարեկամը համաձայնեցաւ քանի մը օր լեռնային պանդոկի մը եւ քանի մը օր ալ Պէյրութի իջեւաններէն մին մնալէ ետք, եւրոպական շարք մը մայրաքաղաքներու վրայով իր կարգին անցաւ Արեւմտեան Գերմանիա :

Երկու շաբաթ ետք, իրմէ կը ստանայինք առաջին նամակը: Վարդգէս Մխիթարեան անհետացեր էր, Գոլոնյը քաղաքին մէջ պաշտօնավարող գերմանացի ուսուցչուհիի մը՝ Ֆրոյլէյն Քրիսթալ Շմուքի մօտ թողլով մեզի ուղղուած հետեւեալ երկտողը .

« Ազնիւ Պարոն Նազարեան, խնդրում եմ երբեք չհրատարակել Մարուշի թղթերը: Հայցէն ունէք ծրարի մէջ: Եթէ մի կերպ կարողացաք հաղորդել նրան, թէ ես ողջ եւ առողջ եմ ու կը մեկնեմ Արժենթինա, չափազանց շնորհապարտ կը լինեմ : Եթէ Բայրութ գալու լինի, Անդոսիկեանին էլ հաղորդեցէք այս մասին:

Շնորհապարտ եմ ձեզ, ազնիւ բարեկամ:

ՎԱՐԱԶԴԱՏ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ»:

Բայց վերադառնանք հռչակաւոր «Փաստաթուղթ»ին պարագաներուն եւ հրապարակենք զանոնք՝ Վ. Մխիթարեանի թուղթերուն հիման՝ Ժան Թումայի դասաւորումով:

(Շար.) ԵՂԻԱ ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը վերջերս արգիլեց որ ուսանողները ճամբորդեն դէպի Արեւմտեան Գերմանիա: Հետագային, ուսանողները պիտի կարենան դէպի Արեւմտ. Գերմանիա ճամբորդել միայն մասնաւոր արտօնութեամբ, այն ալ մօտիկ ազգականներ տեսնելու կամ պաշտօնական խմբական պտոյտներ կատարելու համար :

Այս արգելքին տակ կ'իյնան Արեւելեան Գերմանիոյ բոլոր համալսարաններուն, արհեստից վարժարաններուն, հողատնտեսական եւ անտառաբանական, գեղարուեստից եւ երաժշտական դպրոցներու ուսանողները. մէկ խօսքով՝ բոլոր անոնք, որոնք բարձրագոյն ուսման կը հետեւին: Նմանօրինակ որոշում մըն ալ կրնայ տրուիլ երկրորդական վարժարաններու ուսանողներուն համար :

Տրուած պաշտօնական բացատրութիւնը այն է, որ Արեւմտ. Գերմանիան թշնամի երկիր մըն է եւ Արեւելեան Գերմանիոյ երիտասարդ - երիտասարդուհիները կրնան գաղտնի սպասարկութեանց եւ այլ կասկածելի կազմակերպութեանց ծուղակն իյնալ այնտեղ :

Եթէ այս է տրուած որոշումին բուն պատճառը, լռելեայն կ'ընդունուի Արեւելեան Գերմանիոյ ներքին քարոզչութեան անանկութիւնը: Եթէ երիտասարդութեան տրուած դաստիարակութեան վրայ վստահութիւն ունենային, առանց վախի կրնային զանոնք ուղարկել Արեւմտ. Գերմանիա, եւ ծառայեցնել իրենց քարոզչական նպատակներուն. այդ պարագային, Արեւմտեան Գերմանիոյ իշխանութիւններն էին, որ մտահոգութեան պիտի մատնուէին: Այն խոստովանութիւնը, թէ Արեւելեան Գերմանիոյ երիտասարդները Արեւմտեան Գերմանիա այցելելէ վերջ կրնան վերադառնալ որպէս լրտեսներ կամ քաղաքական գործակալներ, ցոյց կուտայ թէ Արեւելեան Գերմանիոյ ուսանողութիւնը քաղաքականապէս անվստահելի տարր մըն է, եւ թէ Արեւել. Գերմանիան քաղաքական որեւէ հեռանկար չի կրնար ունենալ:

Գերմանիոյ համայնավարները, որոնք 1945էն 1948ի միջեւ հիմը դրին արդի Արեւելեան Գերմանիոյ, գիտէին թէ իրենց սերունդին վրայ որեւէ յոյս չեն կրնար դնել. այդ պատճառով ալ իրենց ամբողջ ճիգերը կեդրոնացուցին մարքսեան գաղափարներով հասնող նոր սերունդին վրայ: Կրթական ծրագիրը հիմնովին փոխեցին. դրամական ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ կանգ առին նոր դպրոցներ, նոր արհեստից վարժարաններ, ակադեմիաներ ու համալսարաններ բանալու համար: Կարեւոր կրթաթոշակներ յատկացուցին ուսանողութեան աւելի քան 95 առ հարիւրին, որպէսզի նիւթական որեւէ մտահոգութենէ զերծ՝ նուիրուին միայն իրենց ուսումնական աշխատանքներուն (մինչդեռ Արեւմտեան Գերմանիոյ ուսանողներուն մեծ մասը պարտաւոր է աշխատիլ ուսման իր ծախքերը հոգալու համար): Միաժամանակ ամէն ճիգ թափեցին, որպէսզի այս ուսանողութիւնը քաղաքականապէս ալ վստահելի տարր մը ըլլայ. մարքսիստական ընկերային գիտութեանց դասերուն հետեւիլը պարտադիր էր բոլորին համար. մանուկներէն, պատանիներէն սկսեալ մինչեւ համալսարանական ուսանողները պարտաւոր էին (եւ այժմ ալ են) մաս կազմել պատանեկան ու երիտասարդական կազմակերպութիւններու : Ձեռք առնուած այս բոլոր միջոցներուն շնորհիւ կը յուսային համայնավար երիտասարդութիւն մը կերտել, որ հետզհետէ պիտի գրաւէր հանրային ու քաղաքական դիրքեր :

Սակայն ձեռք բերուած արդիւնքը բոլորովին այլ եղաւ: Արեւելեան Գերմանիոյ վարիչներուն բոլոր յոյսերը այսօր յօդս ցնդած են. իրենց լաւագոյնը, բոլոր կարելին ըրին. սակայն ձախողած են. միաժամանակ եւ կորսնցուցած՝ յարատեւելու իրենց բոլոր յոյսերը: Արդարեւ, Արեւելեան Գերմանիոյ արդի ուսանողութիւնը այդ ղեկավարներուն առաջին հունձքն է. այժմ 18 - 22 տարեկան են այդ տղաքը, որոնք 1945ին 6 – 10 տարեկան էին: Հիթլէրի ու նացիականութեան հետ ոչ մէկ շփում ունեցած են. անոնց մանկական առաջին յիշողութիւնները կապուած են Հիթլէրի պատճառով քայքայուած ու խորտակուած Գերմանիոյ մը հետ: Իրենց աչքը բացած են համայնավար դաստիարակութեան մէջ. այժմ կը յաճախեն համայնավար սկզբունքներով ղեկավարուած համալսարաններ, կ'օգտուին այդ վարչակարգին շնորհած բոլոր նիւթական առաւելութիւններէն եւ վստահ են թէ համալսարանէն վերջ պիտի ունենան լաւ վարձատրուած, հանգստաւէտ, պետական պաշտօններ :

Սակայն ճիշդ այս երիտասարդութիւնն է, որ մեծապէս կը մտահոգէ Արեւելեան Գերմանիոյ վարիչները :

Անցեալ տարի Արեւելեան Գերմանիոյ համալսարաններէն ու երկրորդական վարժարաններէն ներս «վտանգաւոր» վիճաբանութիւններ, «վտանգաւոր» գաղափարներ սկսած էին ծայր տալ. ուսանողները կը դժգոհէին, կ'ընդվզէին, ապստամբութեան սպառնալիքներ կ'ընէին: Կառավարութիւնը նախ ուզեց յորդորել. ապա խիստ միջոցներ ձեռք առաւ. ուսանողներ վտարեց համալսարաններէն, որպէս յայտնի մարքսեաններ ճանչցուած փրոֆէսէօրներ պաշտօնազրկեց, համալսարաններու ամբողջ բաժիններ փակեց :

Ճամբորդութիւնները արգիլող այս վերջին որոշումով, Արեւելեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը այժմ կը դիմէ վերջին միջոցներուն. կը ծրագրեն խիստ պատիժներ սահմանել «անհնազանդ» ուսանողներուն համար—տարի մը պարտադիր աշխատանք գործարաններու մէջ, կամ տարի մը «կամաւոր» զինուորական յաւելեալ ծառայութիւն: Այս միջոցները կրնան զսպել ուսանողական խլրտումները, բայց վստահաբար որեւէ նոր համակրանք չեն կրնար արթնցնել անոնց մէջ՝ հանդէպ համայնավարութեան :

Ի՞նչ է սակայն կառավարութեան այս ձախողութեան պատճառը: Կարելի է անվարան յայտնել, թէ մարքսիզմն է: Տարօրինակ բայց իրականութիւն է, որ մարքսիզմը նոյնքան վտանգաւոր վարդապետութիւն մը դարձած է համայնավարութեան համար, որքան՝ դրամատիրութեան: Արեւելեան Գերմանիոյ եւ Արեւելեան Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն մէջ ամէնէն զտարիւն մարքսիստները կը նկատուին ամէնէն վտանգաւոր հակահամայնավարները եւ հետապնդումներու կ'ենթարկուին համայնավար կառավարութեանց կողմէ :

Թ. Ա. Թ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (62)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

ՎՐԷԺ

— Այո, նոքա էլ պէտք է ձեռք բերենք:

— Ի՞նչպէս, ո՞ւր են :

— Արճէշ են երկուքն էլ: Բայց այդ հոգ մի ըներ, միայն դու պէտք է մեզի ընկերանաս, եւ այդ բանին համար քեզ ուղեցի:

— Ես պատրաստ եմ ուր որ գնաս, քեզ հետ գնալու :

— Բայց պէտք է քիչ մը զգեստներդ նայինք :

Եւ այս ըսելով Յովնան՝ բացաւ դարան մը որ պատին թանձրութեան մէջ շինուած էր եւ դուրս քաշեց կաշի մաքուր պարկ մը, ուր մէկ քանի իշխան զարդարելու չափ մաքուր զգեստներ կային :

— Ահա անխիղճ կրնաս գործածել ատոնք, Բոնաչէնի աւարէն են. զատէ, ջոկէ, յարմար եկածն ընտրէ եւ հագիր :

Երբ այս գործողութիւնն էլ կատարուեցաւ ,

— Դու այս գիշեր հանգիստ քուն եղիր, միայն վաղն առաւօտ կանուխ կ'ելլենք ճամբայ, հոգ մ'ըներ, քեզ համար պատուական եւ զարդարուն ձի էլ ունինք ,ըսաւ Յովնան :

— Ձիու պէտք չկայ, եղբայր. ամէն տեսակի կրնամ յարմարիլ :

— Բայց դու պէտք է մեր իշխանը լինիս եւ Մուշեղ Վահեւունի անուանիս, մենք էլ պէտք է մեր Խութեցի զգեստները թողունք եւ իշխանի թիկնապահի կերպարանք առնունք: Ես երթամ տղոց զգեստները կարգի դնեմ, պատրաստեմ, բարեկենդանի շաբաթ է, տղաքը մեզ են, պէտք չէ որ այդչափ յոգնին եւ ծոմ պահեն: Պէտք է նաեւ ընտրեմ որոնք մեզի հետ պիտի գան, որոնք այստեղ կալանաւորը պիտի պահպանեն :

— Բայց աւելի լաւ եւ ապահով չէ՞ Սասուն ղրկել այդ անզգամը :

— Այո, որ ժողովուրդը վայրկենին պատառ պատառ ընէ: Գիշեր բարի, Խուլով իշխան :

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԴԱՏԱՍՏԱՆ

Այդ ձմեռ ժամանակին դժուար էր ճամբան ոեւիցէ մարդու համար, բայց մեր Սասնցւոց համար ի՞նչ էր ձիւն, սառ, ցուրտ. մանաւանդ որ Յովնան իւր խիստ սովորութեան դէմ բարեկենդանի ճանապարհորդութիւն մ'ընել կուտար. միս, հաւ, ձուկ անպակաս էին ճաշին կամ ընթրեաց, եւ որպէսզի խեղճ հայ գիւղացին չնեղի ու գաղտնիքը լաւ պահուի, ըստ կարելւոյն կը ջանար աւերակաց մէջ գիշերել :

Ամէն տեղ Մուշեղ Վահեւունին էր որ կը ճանապարհորդէր հարիւրի չափ թիկնապահով: Երբ գունդը Քաջբերունեաց սահմանը հասաւ, երկու արագոտն սուրհանդակ որոշեց Յովնան որ երթան իջնեն Արճէշ եւ տան նամակները տէրերնուն՝ նախ զիրենք լաւ կարդացնելով թէ ինչ պիտի պատասխանեն երբ իրենց հարցաքննութիւն լինի :

Ուստի ամենայն զգուշութեամբ, առանց կասկած տալու, Վահեւունեաց իշխանը հասաւ Մեծոփայ հռչակաւոր վանքը : Յովնան առաջ անցնելով մտաւ ներս հիւրընկալութիւն խնդրելու իշխանին կողմէն եւ տեղեկացաւ որ ոչ ոք չէր ճանչեր անձամբ Մուշեղ Վահեւունի, դարձաւ քանի մը կրօնաւորներով ի դիմաց վանահօր հրաւիրելու իշխանը. եւ Խոսրով արդէն եւ ի բնէ իշխանազուն՝ լաւ կը կատարէր իւր պաշտօնը : Իսկ Յովնան քանի մը բեռնակիր զրաստներ առած եւ քանի չափ իւր կորովիներէն՝ կ'անցնէր այն լեռները որ Քաջբերունեաց գաւառը Արճէշի դաշտէն կը բաժնեն եւ այդ լերան հարաւային ստորոտը Յարութիւն գիւղ կը թողէր կէսը իւր մարդկանց եւ միւսով կ'իջնէր Արճէշ, կը բեռնաւորէր իւր զրաստները պաշարով, պարէնով ու գտնելով իւր երկու սուրհանդակները որ իրենց պաշտօնը կատարած էին՝ նամակները տրւած եւ խոստում առած, թէ նոյն երեկոյին պիտի ճամբայ ելնէին իշխանները երթալու համար Մեծոփ :

ՏԵՐԵՆՑ

(Շար.)

րու՝ առանց որպէս նախապայման ունենալու կոլխոզներուն ցրուումը :

Իսկ ինչ կը վերաբերի եւրոպական համաձայնագրերուն, Պուրժէս – Մոնուրի ինքզինքը շրջապատեց այնպիսի նախարարներով, որոնք կողմնակից են «Եւրաթոմ»ի ու Միացեալ Շուկային :

X Ինչպէս յայտնի է, Կի Մոլէի դահլիճին հրաժարումը պաշտօնապէս ընդունուած չէր ցարդ : Երեքշաբթի, երեկոյեան ժամը 6ին Կի Մոլէ եւ իր կառավարութեան անդամները ներկայացան նախագահ Քոթիի, որ շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ իրենց մատուցած ծառայութեանց համար, պաշտօնապէս ընդունեց անոնց հրաժարականը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՐՔԱԿԱՆ «Թա» լրագրական գործակալութեան տուած մէկ տեղեկութեան համաձայն, Թուրքեւխորհրդային ծովային սահմաններուն խորհրդային կողմը անսովոր եռ ու զեռ մը կը տիրէ. կը կարծեն թէ ասիկա կապ ունի այն այցելութեան հետ, որ անգլիական ռազմանաւեր քանի մը օրէն պիտի տան Սեւ Ծովի Թըրքական նաւահանգիստներուն :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետն ու Արտաքին նախարարը, Նեհրու, Յունիս 14ին պիտի մեկնի դէպի Սկանտինաւեան երկիրները : Կը կարծուի թէ Ֆինլանտայի մէջ հանդիպում մը պիտի ունենայ խորհրդային վարիչներուն հետ : Ապա պիտի անցնի Լոնտոն՝ մասնակցելու համար անգլիական հասարակապետութեան խորհրդաժողովին, որ պիտի սկսի Յունիս 26ին :

ԺՕԼԻՕ - ՔԻՒՐԻ «Ֆրանս – ԻՒՐՍ» Միութեան վարչութեան պատուոյ նախագահ վերընտրուեցաւ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ առաջին արագաթռիչ հեռուղիղը, «Աթլաս», որ առանց դադարի 8000 քիլմ. պիտի կարենար կտրել ժամական 24.000 քիլմ. արագութեամբ, օդին մէջ պայթեցաւ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ բացուեցաւ Խ. Միութեան հիւծախտի համագումարը, որուն կը մասնակցին նաեւ բազմաթիւ մասնագէտներ Մ. Նահանգներէն, Անգլիայէն, Ֆրանսայէն, Իտալիայէն ու Ֆինլանտայէն :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ բնակութիւն հաստատած Հիւսիսային Ափրիկէցիները ոճրապարտութեան բոլոր մրցանիշները կը կոտրեն, ըստ պաշտօնական զեկոյցի մը :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 25 միլիոն տոլարի փոխատուութիւն մը պիտի ընեն Վիէթնամի :

ՍԱՀԱՐԱՅԻ մէջ ցարդ գտնուած քարիւղի հանքերը կը պարունակեն 600 միլիոն թոնի հանքող պահեստ մը :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունիս 12).— Զոյգ ոսկի՝ 472.000, նափոլէոն 3620, զուից. 3320, անգլ. 4200, քսան տոլարնոց 16.880, Թղթադրամ (անպաշտօն) տոլար 407, սթերլին 1115, զուից. 97 :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ (ԿՐԸՆՈՊԼԸ)

Յովհաննէս Գլճեան, Տիկին Օնպաշեան, Տիգրան Ալիքեան, Մանուկ Անտոնեան 10.000ական ֆրանք : Խորէն Աւագեան, Կարպիս Թորոսեան, Պարոյր Արթինեան, Հայկ Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Արապեան, Վահան Սպէնթճեան, Սահակ Քիւրէճեան, Պետրոս Երանոսեան, Վարդան Բաբախեան եւ Սողոմոն Զաքիկեան 5000ական ֆրանք :

Գրիգոր Ճերմակեան չորս հազար :

Տիկին Մարի Միքայէլեան, Սալւան Սալւանեան, Կարապետ Զիֆթճեան, Մանուկ Զառացեան, Վարդան Աթմաճեան, Յակոբ Աւաեան, Յովհ. Արապեան, Միսաք Նահապետեան, Պետրոս Մանուկեան, Ղեւոնդ Թորոսեան, Նշան Մուրատեան, Երուանդ Մարաշլեան 3000ական ֆրանք :

Աբրահամ Մարտիրոսեան երկու հազար ֆրանք :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Ֆէսանվիլէի օդափոխութեան կայանին արձանագրութիւնները կը շարունակուին միմիայն Բ. խումբին համար : Ա. խումբը պիտի մեկնի Յուլիս ութին, ինչպէս յայտարարուած էր : Արձանագրուող մանուկներու ծնողներէն, անոնք որ չեն ստացած «ֆիշ տը Լիէզօն»ները, կը խնդրուի ներկայանալ Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնը, 15 րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, յառաջիկայ ուրբաթ առաւօտ, ժամը 10 – 12 :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ՎԵՆԵՏԻԿ ԵՒ ՖԻՐԵՆՑԷ

Մեկնում՝ Մարսէյլէն՝ երկուշաբթի՝ 12 Օգոստոս :

Վերադարձ՝ Մարսէյլ չորեքշաբթի՝ 28 Օգոստոս :

Օթոքարով կ'այցելուին նաեւ Փատովա - Ազոլօ - Փիզա :

Արձանագրութեան համար դիմել կամ գրել՝

ՖԷՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆԻ
293 Av. St. Julien, Tèl. GUY 7975

ԱԼՖՈՆՍ ՊԻՊԷՐԵԱՆԻ
8 Tse. Tonkin Pt. de Vivaux GA 9131

ՁԱՒԷՆ ՆԱՀԱՊԷՏԵԱՆԻ
36 rue des Dominicains, CO 2761

ԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
Chez Bové - 104 Rte. Nle. St. Louis MONTÉ 9238

ՎԱՐԴԳԷՍ ՄԱՐՃՈՅԵԱՆԻ
Rue de L'Etoile, CO 8608

Գ. ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆԻ
52 Rue Belle de Mai. NA 3477

Փութացէք ապահովել ձեր սենեակները **եւ տոմսերը** :

1.— ՖՐԱՆՍԱՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ — Նախընտրելի է որ, անոնք առնեն իրենց ինքնութեան թուղթը, որ պարտաւորիչ պիտի դառնայ յառաջիկայ հոկտեմբերէն սկսեալ եւ պիտի ծառայէ նաեւ իբր անցագիր Իտալիոյ համար :

2.— ԼԻԲԱՆԱՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ — Անհրաժեշտ է որ անոնք ունենան, իրենց անցագիրը (մէկ տարուան պայմանաժամով) :

3.— ՀԱՅԵՐՈՒՆ (Ռէֆիւժիէ) Պէտք է դիմեն

Office Français de Protection des Réfugiés et Apatrites, 7 Rue Copernic, Paris 16ème ստանալու համար գաղթականի իրենց հանգամանքը հաստատող վկայականը որ բոլոր գաղթականներուն յատուկ փասփորի վկայականն է, պէտք է շեշտել, որ պահանջուած փաստաթուղթը, 15 օր Իտալիա պտոյտի երթալու համար է :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը խօսի ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Այս Հինգշաբթի իրիկուն՝ ժամը 9ին Սէն Լուի մէջ : Նիւթը՝ Ինչու կը պայքարին Դաշնակցութեան դէմ, հայրենիքի եւ արտասահմանի մէջ :

Այս Ուրբաթ իրիկուն՝ ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի մէջ՝ «Ազգային եկեղեցական իրադարձութեանց շուրջ» :

16 Յունիս Կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Կարտանի «Գեղունի» սրահին մէջ, «Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձին առթիւ» :

17 Յունիսին, երկուշաբթի երեկոյեան, ժամը 9ին, Պոմոնի Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, նիւթը՝ «Հայութեան ազգ. եւ քաղաքական կեանքը, Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ» :

ՖՐԱՆՔՕ–ԱՐՄԷՆԻԷՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

ժողովուրդին փափաքին վրայ դարձեալ կը բեմադրէ Մաքս Տրէհերի

«ՏԱՍՆԸՍՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ» (Տրամ երեք արար)

Կիրակի, Յունիս 16ի իրիկունը, ժամը 8.45ին

Փոլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիք Մէթրօ Ռեպիւպլիք)

ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն «ՁԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»

Բեմադրութիւն՝ Հանրի Ճանիքի

Կը մասնակցին (այբուբենական կարգով) Մատլէն Էֆիզեան, Մառի Էօֆսիւզեան, Հայկուհի Խտըշեան, Ժիզէլ Ճանիք, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան :

ԾԱԽՈՒ Է

Լա Պոքայի մէջ (Քան). Բուլ. Նասիոնալի վրայ դերձակի խանութ մը փոն տը քոմէրսը (եւեւր խոհանոցով) ծախու է : Ամէն կարգի առեւտուրի յարմար, վրան չորս սենեակներով յարկաբաժին մը : Դիմել Տայլերեանի,

86 Ave. Frencis Tonner, La Bocca (A. M.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ. Յ. Դ. «Գեղունի» սրահին մէջ : Բարձր հովանաւորութեամբ

M. V. SAVINE ի (Քաղաքապետ Կարտանի) Եւ Պուշ տիւ Ռոնի նահանգային խորհուրդի անդամ :

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Կարտանի Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկ. Ն. Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ, Կը խօսին ընկերներ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին մասնակցութիւնը բերեն Պիվէռի դպրոցին աշակերտները, ղեկավարութեամբ Տիկին Սօնա Թոսեանի : Կ'երգէ Պ. Զարեհ Գասեան, կ'արտասանեն Մարի եւ Աստղիկ Նաւոյեան (Նոր Սերունդէն) : Նոր Սերունդին կողմէ կը ներկայացուի զաւեշտ մը՝ ՄԱՐԴ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՉԷ :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :
Մուտքը ազատ է :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐԸ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԱՓԻՆ

Վայրը՝ Olonne-sur-Mer (Vendée)

3 Օգոստոսէն 14 Սեպտեմբեր

Արձանագրութեան եւ մանրամասնութեան համար դիմել՝

Edouard Mavian, 116 Rue Réaumur, Paris 2ème. CEN 06-42

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Ալեքսան Փանոսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, յետ պատարագի իրենց կնոջ եւ մօր՝ ՇՈՂԱԿԱԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆի մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ եւ իրենց հօր, մօր, մեծ հօր եւ մեծ մօր Սարգիս եւ Հեղինէ Փանոսեաններու յիշատակին : Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

ՆՈՒԷՐ

1918 Մայիսի ընթացքին Սարտարապատի եւ Գարաքիլիսէի, հայրենիքի փրկութեան եւ էջմիածնի Ս. Աթոռի փրկութեան համար մղուած հերոսամարտին ի յիշատակ, Պ. Բարսեղ Տամլամեան 2500 ֆրանք կը դնէ եկեղեցւոյ Կրթ. Մարմնոյ տրամադրութեան տակ յատկացնելու համար Հայերէն լեզուի եւ պատմութեան մէջ յաջողակ աշակերտի մը :

***

Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Արշակ Փաշաեան երկու հազար ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման ֆոնտին Պ. Փաշաեանի ապաքինման առթիւ :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն ժողով կը հրաւիրէ՝

Վռամեան ենթակոմիտէն այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին :

Զաւարեան ենթ. այս շաբաթ, ժամը 21ին :

Ակնունի ենթ. այս շաբաթ, ժամը 21ին :

Համազասպ ենթ. այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Հայաստան, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Քրիստափոր ենթ. այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին :

Ընկ. Կարօ խումբը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին :

Արամ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին :

Նիկօ – Դուման խումբը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 6.30ին :

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքավայրերուն մէջ, կարեւոր օրակարգով : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԱԲՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօն Սալնոյ Ձորի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս կիրակի, ժամը 15ին, Պուլվ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ սրահը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբերդ. Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9.30ին, Պառտիւ Կլոպի սրահը, սովորական հաւաքատեղին : Կը խնդրուի անդամներէն ներկայ գտնուիլ սոյն խիստ կարեւոր ժողովին :

STE. FRANCE-CAMEROUN
24 Rue d'Enghien, Paris

Կը փնտռէ՝ կարող երիտասարդ մը, Քամերունի իր քոնթուարին համար :
Դիմել գրաւոր :

ՏԱՐԵԿԱՆ, ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

(36 Avenue Charles de Gaulle)

կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԻՐ «ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ» ՃԱՆԱՉՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախագահութեամբ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԳԵՐ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 14էն 22 : Բացօթեայ ճաշ պարտէզը, սեղաններու վրայ, ամէն տեսակ ուտելիք եւ ըմպելիներ մատչելի գիներով :

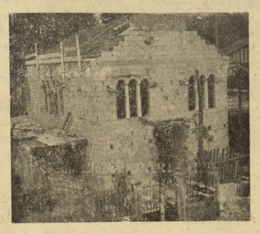
Գեղարուեստական բաժին, պար եւ զանազան խաղեր :

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

Փութացէք ուրեմն ներկայ ըլլալ Յունիս 16ին : ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ԴԱՐԱՍՏԱՆԸ

Շոգեկառք՝ Կար տիւ Նորէն ժամը 14 եւ 14.30ին, Անկէն, անցնիլ Անկէնի կայարանի կամրջակը եւ առնել օթօպիւսը մինչեւ Կրօլէ :

ՇԱՒԻԼԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ԴԻՄԷ ՁԵՐ ՍՐՏԱԲՈՒԽ ԵՒ ԱԶՆԻՒ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ, ԽՆԴՐԵԼՈՎ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, ՇՈՒՏՈՎ ԼՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ԱՄԷՆՈՒՍ ՍԻՐԵԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ :

Assoc- Cultuelle des Arméniens
C. C. P. Paris 14827-18

ՅԱՌԱՋ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 TÉL. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 14 ՅՈՒՆԻՍ

VENDREDI 14 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7905 33ème ANNEE

Directrice : *Arpik MISSAKIAN*

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3716

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՒՈՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՋ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԵՐ ԵՐԵՔ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՆ ԱԼ ԸՆՏՐՈՒԵՑԱՆ

(Սեփ. թղթակցութիւն «Յառաջ»ի)

ՊԷՅՐՈՒԹ, 11 Յունիս, — Արտակարգօրէն խանդավառ օր մը ապրեցանք կիրակի, Պէյրութի մէջ: Աներեւակայելի եռուզեռի մէջ եւ մեր ողորմելի հակառակորդներուն կողմէ արուեստականօրէն նիւթուած այլազան խոչընդոտներ ընդոտնելով շահեցանք ընտրական պայքար մը, որուն նախընթացը, բոլորին խոստովանութեամբ, երբ եւիցէ արձանագրուած չէր Լիբանանի պետական եւ հայկական տարեգրութեանց մէջ :

Կազմակերպական աշխատանքի տեսակէտով շատ բարդ ու յոգնեցուցիչ ընտրութիւն էր այս անգամ կատարուածը : Նախորդ ընտրութեան (1953) մեր երեսփոխանը ընտրուած էր հայաշատ Մըտավուար Թաղին մէջ, առանձին, անշուշտ դարձեալ իբրեւ Պէյրութի երեսփոխան : Մինչդեռ այս անգամ մեր ընտրական շրջանակներն ալ կ՚ընդգրկէին ամբողջ մայրաքաղաքը եւ ցանկակից էինք զոյգ շրջանակներու կառավարական ընտրելիներուն հետ: Այս իսկ իրողութեամբ, աշխատանքն ու պայքարը տարուեցան ամբողջ Պէյրութի մէջ :

Մեր ճիգն էր առաւելագոյն համբանքով հայկական քուէներ ապահովել կառավարական երկու ցանկերուն, մեզի հետ եղող հայկական բազմութիւններէն, ի դէմս ընդդիմադիր ճակատին հետ գործակցող Հնչակեաններուն, ռամկավարներուն, բոլշեւիկներուն եւ ասոնց հետ քայլ նետող այլ հակադաշնակցականներու : Գիտակ մեր վայելած լայն ժողովրդականութեան, համոզուած էինք, որ պիտի կրնանք ապահովել այդ համբանքը, ինչպէս ապահոված էինք ասկէ առաջ, ուրիշ ընտրութիւններու մէջ: Համոզուած ըլլալը սակայն բաւական չէր: Պէտք էր, տենդագին աշխատանքի շնորհիւ, գործնապէս ալ արժեցնել այդ համոզումը: Ահա այդ էր որ յաջողեցանք իրագործել, շնորհիւ մեր ընկերներու, ընկերուհիներու եւ երկսեռ համակիրներու գիտակցութեան, ճիգերուն եւ անսահման նուիրումին :

Մեր հակառակորդներն ալ ի գործ դրին իրենց ամբողջ ճիգն ու խոստովանելի եւ անխոստովանելի միջոցները, որպէսզի կարենան ջուրին վրայ մնալ: Բայց գացին ջուրին տակը եւ պարտուեցան չարաչար: Մինչեւ օր մը առաջ եւ նոյնիսկ ընտրութեանց առաւօտուն կը յոխորտային ու կ՚ըսէին, թէ պիտի գրաւեն հայ առաքելական եւ հայ կաթողիկէ համայնքներուն յատկացուած երեք աթոռներն ալ եւ շատ անախորժ անակնկալներու առջեւ պիտի կեցնէին մեզ : Անախորժէն ալ աւելի բան էր, սակայն, Յունիս 9ի կիրակի գիշերը իրենց իսկ գլխուն պայթած անակնկալը :

Ցաղթանակած էին կառավարական երկու ցանկերն ալ: Վարչապետ Սամի Սոլհ, ընտրական Ա. շրջանակին մէջ ստացած էր 19098 ձայն, իր հակառակորդին՝ նախորդ վարչապետ Ապտուլլահ Եաֆիի 16270ին դէմ: Այս ցանկին մէջ էր մեր երկրորդ թեկնածուն, մեր համակիրներէն երիտասարդ իրաւաբան եւ քաջ արարադէտ մեթր Խաչիկ Պապիկեանը, որ իբրեւ յաղթական կուգար վարչապետէն անմիջապէս ետքը իր 18038 քուէներով, հակառակորդ ճակատի հայ առաքելական թեկնածու մեթր Հրաչ Շամլեանի 16341 քուէներուն դէմ, որոնց՝ մօտ 500ը միայն հայկական քուէներ էին: Այս ցանկին մէջ պարտուեցաւ միայն մեզի այնքան սիրելի յոյն-օրթոտոքս թեկնածու Ղասան Թուէյնին, «Բաթայէպ» անունով ծանօթ եւ նոյնպէս քրիստոնեայ Փաղանգաւորներու հակառակութեան հետեւանքով: Իրմով, շատ արժէքաւոր եւ մեզի շատ սրտակից բարեկամ մը կորսնցուցինք նոր խորհրդարանին մէջ: Այսպէսով կառավարական Ա. ցանկէն ընտրուեցան չորս երեսփոխաններ եւ ընդդիմադիրներէն միայն մէկ :

Աւելի ջախջախիչ էր կառավարական Բ. ցանկին յաղթանակը: Այս ցանկը անցաւ ամբողջութեամբ եւ իր վեց թեկնածուներով, որոնց կարգին եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան թեկնածուն՝ ընկեր Մովսէս Տէր Գալուստեանը, ինչպէս նաեւ հայ կաթողիկէ համայնքի թեկնածուն Ժոզէֆ Ջաւրը, որ կը վայելէր իր կարգին մեր կազմակերպութեան հովանաւորութիւնը :

Ընկեր Մ. Տէր Գալուստեան ստացաւ 15.611 ձայն, իրեն հակադրուած հնչակեան թեկնածու ուսուցիչ Արմէն Ղարիպեանի 11198 ձայնին դէմ, որոնց աւելի քան 10.000ը ստացած էր իր արաբ ցանկակիցներուն շնորհիւ: Իսկ Ժոզէֆ Ջաւրը, որ միաժամանակ թեկնածուն էր նաեւ Փաղանգաւորներուն, ստացաւ 16670 ձայն, իրեն հակադրուած հայ կաթողիկէ Նուպար Թուրսարգիսեանի 11737 ձայնին դէմ: Այս վերջինի ձայներուն մէջ ալ հազիւ թէ 40 – 50 կաթողիկէ Հայերու քուէներ կը գտնուին ...

Յունիս 9ին կայացան նաեւ Հարաւային Լիբանանի ընտրութիւնները, որոնց մէջ եւս յաղթական դուրս եկան Սամի Սոլհի կուսակիցները, ապահովելով 11 աթոռներուն 7 հատը :

Այսպէսով, Ա. կիրակիի արդիւնքով կառավարութիւնը շահած կ՚ըլլայ 17 աթոռ, ընդդիմադիր ճակատի 5ին դէմ :

Յառաջիկայ կիրակի, Յունիս 16ին, օրն է Լեռնալիբանանի երեսփոխանական ընտրութեանց: Այժմէն կարելի է նախատեսել, թէ յիշեալ ընտրական շրջանակներուն մէջ եւս կառավարութիւնը պիտի յաջողի հաւիւրին 85 - 90 համեմատութեամբ: Այս երկու շրջաններու արդիւնքով միայն ապահոված պիտի ըլլայ ան ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը 66 երեսփոխաններ ունենալիք խորհրդարանին մէջ: Իսկ Յունիս 23ի կիրակին կատարուելիք վերջին ընտրութիւնները, վստահօրէն պիտի գան աւելցնելու կառավարական երեսփոխաններու թիւը եւ դարձնելու զայն հոծ մեծամասնութիւն խորհրդարանին մէջ :

Յունիս 16ի ընտրութիւններուն ալ մենք ունինք մեր թեկնածուն Պուրճ Համուտի հայաշատ շրջանին մէջ, յանձին նախորդ երեսփոխան, «Լը Սուար» օրաթերթի տէրնօրէն եւ մեր անխոնջ գործակից Տիգրան Թոսպաթի: Այստեղ ալ մենք գործ պիտի ունենանք հնչակ - ռամկավար - բոլշեւիկ խառնիճաղանճին հետ, որոնց թեկնածուն է Նուպար Նոխուտեան անունով ծանօթ, բայց հանրային – քաղաքական կեանքին մէջ բոլորովին անծանօթ խանութպան մը: Յունիս 16ի այս ընտրութեան արդիւնքն ալ տարբեր պիտի չըլլայ բնականաբար հայաշատ այս շրջանին մէջ, ի մե՛ծ ցաւ միշտ պարտուելու դատապարտուած մեր հակառակորդներուն :

Լիբանանի այս տարուան ընտրութիւնները, ինչպէս տեղական եւ միջազգային թերթերն ալ շեշտեցին, կապուած են գլխաւորաբար այս երկրի արտաքին քաղաքականութեան հետ,—Արեւմուտքի հե՞տ, թէ Արեւմուտքի դէմ: Արդիւնքները ցոյց տուին եւ տակաւին ցոյց պիտի տան, թէ Լիբանանի ժողովուրդը, իր հոծ մեծամասնութեամբ եւ բոլոր սրտով Արեւմուտքի հետ է ընդդէմ միջազգային բոլշեւիզմի եւ դէմ է ամէն կարգի քաղաքական արկածախնդրութեանց, որոնց դաւադիրն ու կազմակերպիչը նոյն այդ ճիւաղ բոլշեւիզմն է բոլոր երկիրներու եւ մասնաւորաբար, այս տարիներուն, Միջին Արեւելքի մէջ :

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ ՊՈՒՐԺԷՍ-ՄՕՆՈՒՐԻԻ ԴԱՀԼԻՃԸ

194Ի ԴԷՄ 240 ՁԱՅՆՈՎ

●

Ինչպէս գրած էինք, Պուրժէս - Մօնուրի չորեքշաբթի կէսօրէն վերջ ներկայացաւ Ազգ. Ժողովին, որուն ներկայացուց իր կառավարական ծրագիրն ու դահլիճին կազմը :

Իր ճառին մէջ Պուրժէս - Մօնուրի մի քանի բացատրութիւններ տուաւ իր ծրագրին մասին, որուն գլխաւոր մասերը կ՚ամփոփենք ստորեւ . —

Ալժերիա.— Պայքարիլ այնքան ատեն որ անհրաժեշտ ըլլայ. ապստամբները կը յուսան թէ Ֆրանսա ի վերջոյ պիտի ձանձրանայ եւ յուսահատի. սակայն անոնց այդ յոյսերը ի դերեւ պիտի ելլեն : Ալժերիան պէտք է բաժնուի շրջաններու, որոնք պիտի կառավարուին տեղական մարմիններու կողմէ. այսպէս, Ալժերիոյ վարչութիւնը հետզհետէ պիտի ապակեդրոնացուի եւ եթէ արդիւնքը ըլլայ գոհացուցիչ, կեդրոնական ընդհանուր կառավարութիւնը պիտի վերցուի :

Ելեւմուտք.—Պուրժէս - Մօնուրի 1957ի համար կը նախատեսէ 150 միլիառ ֆրանքի յաւելեալ նոր տուրքեր, որոնք այս տարուան ընթացքին դրուած յաւելեալ տուրքերուն ընդհանուր գումարը կը բարձրացնեն երեք հարիւր միլիառ ֆրանքի :

Յունիսի վերջերուն կառավարութիւնը նոր փոխառութիւն մը պիտի ընէ Ֆրանսայի Դրամատունէն՝ արտաքին պարտքերը վճարելու համար:

Ժողովրդական նոր փոխառութիւն մը պիտի կազմակերպուի՝ Սահարայի քարիւղի հանքերուն շահագործման համար :

Եւրոպական համաձայնագրեր.— Ամառուան արձակուրդներէն առաջ պէտք է վաւերացուին Եւրաթոմի եւ Միացեալ Շուկայի ծրագիրները :

Մարոք եւ Թունուզ.— Զինուորական համաձայնութիւններ պիտի կնքուին այս երկու երկիրներուն հետ. պիտի ճշդուին այնտեղ ապրող Ֆրանսահպատակներուն իրաւասութիւնները. այս երկիրները վերջ պէտք է տան Ալժերիոյ մէջ իրենց միջամտութեան: Վերոյիշեալ համաձայնութիւններով պիտի սահմանուի Ֆրանսայի օգնութիւնը Թունուզի եւ Մարոքի :

Ընկերային հարցեր.— Կրթական ծրագրի բարեփոխման ու Կայլէի ծրագրին մասին վիճաբանութիւններ պիտի կատարուին Ազգ. Ժողովին մէջ:

Սահմանադրութեան Բարեփոխում.— Այս հարցն ու ընտրական օրէնքն ալ պիտի քննուին Ազգ. Ժողովին մէջ :

× Կարգ մը երեսփոխաններ դժգոհութիւն յայտնեցին որ Երկրամշակութեան նախարարութիւն չկայ նոր դահլիճին մէջ: Պուրժէս – Մօնուրի պատասխանեց թէ Ելմտական նախարարը, Կայյար, անձնապէս պիտի զբաղի այդ խնդրով :

× Ժողովրդական հանրապետականները (կաթոլիկ) որոշեցին խմբովին ձեռնպահ մնալ :

× Ի վերջոյ քուէարկութեան դրուեցաւ Պուրժէս - Մօնուրիի եւ նորակազմ դահլիճին վաւերացման հարցը: Դահլիճը վաւերացուեցաւ 194ի դէմ 240 ձայնով եւ բազմաթիւ ձեռնպահութիւններով: Շատ մը երեսփոխաններ ալ կը բացակայէին Փարիզէն :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մէջ Սուրիոյ, Թունուզի եւ Մարոքի դեսպանները ժողով մը գումարեցին, քննելու համար Ալժերիոյ, Աքապայի ծոցին եւ Սուէզի ջրանցքին հետ կապ ունեցող հարցերը :

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՀՆՉԱԿԵԱՆՆԵՐ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

●

ՊԷՅՐՈՒԹ, 11 Յունիս (Յառաջ).— Պէյրութի խորհրդարանական ընտրութեանց նախօրեակին, այն է՝ Յունիս 7ի ուրբաթ օրը, մեծ դժբախտութիւնը ունեցանք կորսնցնելու Պուրճ Համուտի մեր շատ խոստմնալից եւ երիտասարդ ընկերներէն Թորոս Ջիվիճեանը, որ վայրագօրէն եւ օր ցերեկով սպաննուեցաւ հնչակեան – բոլշեւիկ ոճրագործներու ձեռքով, փողոցի մայթին վրայ: Ոճիրը մեծ դղրդում մը ստեղծեց այդ հայաշատ արուարձանին մէջ եւ արտակարգ յուզում պատճառեց բոլորին: Թաղումը կատարուեցաւ յաջորդ օրը, աւելի քան 5000 յուղարկաւորներու մասնակցութեամբ: Թաղման ընթացքին, երբ ողբացեալ ընկերոջ փոքր եղբայրը կը հեկեկար, հայրը դառնալով իր զաւկին կ՚ըսէր.— «Զաւակս, մի լար, տե՛ս, շուրջդ Թորոսին տարեկից երկու հազար եղբայրներ ունիս»...

Իսկ երէկ, ընտրութեան օրը, մեր լրբացած հակառակորդները հրապարակ իջեցուցած էին զինեալ աժաբեկիչներ, որոնք կը քարկոծէին մեր քուէարկողներն ու ինքնաշարժները եւ երբեմն զէնք կը պարպէին անոնց վրայ: Այսպիսի յարձակման մը ընթացքին տեղի ունեցաւ ուժեղ բախում մը, կարգ - կանոնի վրայ հսկող զինեալ ուժերու մասնակցութեամբ: Հրացանաձգութեանց հետեւանքով, ծանր ու թեթեւ կերպով վիրաւորուեցան տասնեակ մը Հնչակեաններ եւ հայ բոլշեւիկներ, որոնց երկուքը, քիչ ետք մեռան հիւանդանոցին մէջ :

Այս դէպքի հետեւանքով, ոստիկանութիւնն ու զինուորական ուժերը անմիջապէս կոխեցին նաեւ բախումի վայր, Նոր Հաճըն Թաղին մէջ գտնուող համայնավար «Բագրամեան» ակումբը, ուր գտան արգիլուած զէնքեր: Ակումբը, որ բոլշեւիկներու ընտրական կեդրոնն էր, փակուեցաւ անմիջապէս :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մ. Նահանգները, Անգլիա ու Ֆրանսա պատասխանեցին խորհրդային յուշագրին՝ Միջին Արեւելքի հարցերուն մասին :

Կը մերժեն ընթացք տալ խորհրդային այն առաջարկին, որ կը նախատեսէ Չորս Մեծերու կողմէ կատարուած յայտարարութիւն մը թէ Միջին Արեւելքի մէջ ռազմական միջամտութիւն պիտի չկատարեն:

Արեւմտեան երեք պետութեանց պատասխանները մօտաւորապէս նոյնն են : Ֆրանսա կը պահանջէ որ Միջին Արեւելքի հարցերը կարգադրուին նախ քան ուրիշ յայտարարութիւններ կատարուիլը : Ֆրանսա կը հերքէ նաեւ խորհրդային այն ակնարկութիւնը թէ Ֆրանսա որոշած է օգնել Իսրայէլի՝ Եգիպտոսի դէմ նոր յարձակման մը պարագային: Ֆրանսա պատրաստ է ընթացք տալու այն բոլոր առաջարկներուն, որոնք կը ձգտին խաղաղութիւնը վերահաստատելու Միջին Արեւելքի մէջ :

Պատասխանին մէջ կը շեշտուի թէ ակներեւ հակասութիւն մը կայ Հունգարիոյ մէջ Խ. Միութեան հետեւած քաղաքականութեան ու Միջին Արեւելքի համար առաջարկած իր պայմաններուն միջեւ :

ԱԼԺԷ քաղաքին մէջ, վերջին դէպքերէն ի վեր խաղաղութիւնը վերահաստատուած է: Իրիկուան ժամը 9էն վերջ կրակմարելու դրութիւնը կը շարունակուի ի զօրու մնալ: Ալժէի տեղական մամուլը պաղարիւնութեան կոչ կ՚ուղղէ բնակչութեան, աւելցնելով թէ այս ձեւի ցոյցերը կրնան նպաստաւորել միայն ապստամբներուն ծրագիրները :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ շատ մը քաղաքներուն մէջ ալժերիացի աժաբեկիչներ յարձակում գործեցին իրենց կրօնակիցներուն վրայ :

ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐ
ԾԱՆՕԹ «ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ» ՄԱՍԻՆ

●

Գ.

Եթէ «փաստաթուղթ»ը միջազգային Համայնավարութեան եւ գործակալնե-րուն վերջին տարիներու առաջին հրապարակային ելոյթն էր՝ Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ զաւակները երկպառակելու եւ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական ընտրութեան առիթով կիրքերը հրահրելու համար, չէր սակայն առաջին յղացքը։

Արդարեւ, «փաստաթուղթ»էն շատ առաջ, ա-փիւռ 7-17-17 անուան ներքեւ թաքնուած եւ Եգիպտոսի ու Իրանի մէջ գործող համայնավար գործակալ մը, իր պետերուն կը թելադրէր՝ դեռ 1954ի վերջերը՝ Լիբանանի ու Սուրիոյ Հայերը կրօնական գետնի վրայ իրարու դէմ հանող եւ հայ եկեղեցականներու միջեւ երկփեղկում առաջացնող կրօնական շաբաթաթերթ մը հրատարակել։

Վարպետ Մխիթարեանի թղթածրարին մէջ այս մասին առաջին ակնարկութիւնը կ'ըլլայ 1955 Յունուարի 12ին, Գահիրէէն, Գնդ. Ապր. ստորագրութեամբ գրկուած ֆրանսերէն հետեւեալ նամակով.

«Ձեր բարեկամին ա-փիւռ 7 – 17 – 17 խնդրանքին ընթացք տրուած է։ Ձեզի գրուելիքը պէտք է համապատասխան ըլլայ ա-փիւռ 7 – 17 – 17ի թուղթին (որ իմ կողմէ ծանօթ մակագրութիւնն ունի) նոթաներուն»։

Հայերէնով, 1955 Յունուարի 14ին, վերոյիշեալ ա – փիւռ 7 – 17 - 17 գործակալը Գահիրէէն կը գրէ Վ. Մխիթարեանին.

«Սիրելի Վարպետ,

Գործը, որուն համար ծրագիրներ մըշակելու պաշտօնն ունէի, պետին հաւանութեան ենթարկած եմ արդէն։ Տեղական հայկական խնդիրները չեն թոյլատրեր ճամբայ ելլել անմիջապէս, որով Օր. Փափազեանը կուգայ անհրաժեշտ տոքիմանթասիոնով։ Գործերը ձեւի դնելով օրիորդը Մարտիրոսին հետ զրկէ Սուրիա, նախնական կարգադրութիւններու համար։ Ընդհանուր ծախսերու տարեկան պիւտճէն 2200 սթերլին է։ Օրիորդին բոլոր ծախսերը, Կեդրոնին հաշւոյն»։

Եթէ չըլլային Վարպետի օրը օրին պահած նոթերը՝ փոքր տետրի մը մէջ, այս բոլորը անհասկնալի պիտի մնար։ Բայց այդ նոթերը կուգան պարզել մթին գործը։ Ստորեւ Մխիթարեանի օրատետրէն կ'արտագրենք հետեւեալները.

«Թեհրան, Յունուարի 22

«Ճաշ. Խոսրովանի։ Օր. Փափազեան հր.։ «Ջուարթ ու լաւատես», ինչպէս ինք սիրում է ասել։ Անկասկած Եղիշէ Տէր-տէրեան կ'ընդունի՞. ինք միամիտ է, բայց ոչ ես։

«Յունուարի 23

«Զուլֆիատան եւ Վալոդյան Օխչիից լուրեր ունեն. Մարուշը Քաջարան վերադարձել է Երեւանից։

... Օրիորդ Փափազեանը վաղը կը դնայ Սիրիա։ Մարտիրոս (չգիտեմ ինչո՞ւ, ատում եմ էս տղին) մեկնելու է գիշերով։ Պնդում են որ ես էլ անցնեմ Լիբանան։ Բայրութ առաջին առաքելութիւնս շատ յաջող անցաւ, բայց մնալու եմ էստեղ, Ղափանի թղթածրարը կարգադրելու համար։

«Փետրուարի 7

Օրիորդ Փափազեանը Բայրութից ուղակեց իր առաջին գիրը։ Ուղին հարթացրել են անուղղակի միջոցներով։ Անթիլիասից մի նորամօրուս կրօնաւոր արդէն իսկ գործի է լծուել։ Թերթը լոյս կը տեսնի շուտով, շաբաթը մի անգամ, Երուսաղիմում եւ վաճառուելով Սիրիայում եւ Լիբանանում, երկփեղկում առաջ կը բերի հայ քրիստոնեաների, նամանաւանդ կրօնաւորների դասի մօտ։

Վալոդեան նոր փասփորտով ուղարկուեց Գահիրէ»։

Լիբանանի կամ Սուրիոյ մէջ լոյս չտեսաւ կրօնական որեւէ շաբաթաթերթ։ Վ. Մխիթարեանի թղթածրարին մէջ ոչ մէկ յիշատակութիւն՝ այս ձախողանքին պատճառներուն մասին։ Ս. Անդոսիկեան բացարձակ լռութեամբ պատասխանեց այս ուղղութեամբ մեր հարցումներուն։

Սակայն անծանօթ պատճառներու հետեւանքով այս ձախողանքէն ետք, համայնավար գործակալները զինաթափ չեղան եւ յղացան ծանօթ «փաստաթուղթ»ի գաղը։

Գնդապետ Ալբամով, կրկին ա - փիւռ 7 - 17 – 17ի թելադրանքով եւ Ս. Անդոսիկեանի հաւանութեամբ, իր իսկ ներկայութեան Աղեքսանդրիոյ Քամփ Սեզարի (Ռամլեհ) իրենց կեդրոնին մէջ պատրաստել տուած է անոր նախագիծը։

Վ. Մխիթարեան, կեդրոնի թելադրութեամբ շփման մտած է Թեհրանի Նատիրի Պողոտայի Մոհսիրի անցքին վրայ բնակող նախկին դաշնակցական, ապա հնչակեաններու գործակից եւ ի վերջոյ համայնավարներու լրատու Կարապի հետ (որ երկրորդ փաստաթուղթ մը կը ներկայացնէ «Ծերունազարդ Սենեակ Ա.» անուան ներքեւ), որ հայթայթած է անհրաժեշտ թերմերն ու տուեալները, որպէսզի «փաստաթուղթ»ը կարելի եղածին չափ իրականանման ըլլայ։

Այս շրջանի փաստաթուղթերը առանց բացառութեան անթուակիր են։

Վ. Մխիթարեանի ղրկուած նամակի մը մէջ, Ալբամով կը գրէ (ֆրանսերէնով).

«Լաւ է։ Հետեւեցէք «Ծերունի Սենեակ Ա.»ի թելադրանքներուն։ Պէյրութի հնչակեան պետին մօտ իր առաջին միջամտութիւնը արդիւնաւոր եղաւ։ Սակայն կրնաք ընթացք տալ իր առարկութեան եւ առաքումը կատարել Փարիզէն, տպարանատէր ԻՖՍի միջոցով։ Համաձայն ենք բովանդակութեան։ Ծերունին թող իր իսկ ձեռքով օրինակէ»։

Երկրորդ նամակով մը, Ալբամով Վ. Մխիթարեանին կը թելադրէ.

«Խուրեան ընկերութեան անձնակազմէն Իվան Փեթրով յատուկ հրահանգ ունի եւ կը մեկնի Փարիզ։ Թուղթերը յանձնեցէք իրեն։ Ժան Թումա Պէյրութէն մեկնելու է Վիէննա։ ԻՒՐՍԻՒԼԻ արտասահմանեան վարիչ Ս. Վին. կը կարգադրէ, որպէսզի սահմանի հարցին ծախսերը վճարուին Փարիզի մէջ։ Յարգեցէք հրահանգները»։

Փարիզէն, 1956 Յունուարի 3ին, Իվան Փեթրով ստորագրութեամբ անգլերէնով հետեւեալ նամակը ղրկուած է Վ. Մխիթարեանին.

«Իմ սիրելի Վարպետ,

Թուղթերը ղրկուեցան Պէյրութ։ Հնչակեան տպարանատէր ԻՖՍը կցեց յատուկ նամակ։ Ս. Վին.ի կարգադրութեամբ, Վիէննայի ծախսերէն անկախաբար, տպարանատէրին վճարուեցաւ անհրաժեշտը։ Հաղորդեցէք Գահիրէ որ ամէն ինչ կարգին է։ Իմացուցէք ընկերութեան, որ կ'ուշանամ դեռ երկու շաբաթ»։

Մէկդի կը թողունք երկրորդական արժէք ներկայացնող բազմաթիւ թուղթեր եւ մանաւանդ Վ. Մխիթարեանի օրագիրը։

Այսքանն ալ բաւական է ցոյց տալու, թէ «Արարատ»ի մէջ լոյս տեսած «փաստաթուղթ»ը յղացուած է «Հայ քրիստոնեաների, նամանաւանդ կրօնաւորների դասի մօտ երկփեղկում» առաջացնելու ձախող փորձէ մը ետք։

Այսքանն ալ բաւական է ցոյց տալու, թէ «Արարատ»ի մէջ լոյս տեսած «փաստաթուղթ»ը՝

— Յղացուած է Եգիպտոսի եւ Իրանի մէջ գործող Հայու մը՝ ա - փիւռ 7–17–17 անուան ներքեւ թաքնուած գաւաղիրի մը կողմէ եւ Ս. Անդոսիկեանի հաւանութիւնը ստացած,

— Միջին Արեւելքի մէջ միջազգային համայնավարութեան ծառայողներու պետ գնդապետ Ալբամով Աղեքսանդրիոյ Քամփ Սեզարի (Ռամլեհ) իրենց կեդրոնին մէջ անձամբ հսկած է նախագծին խմբագրման,

— Կեդրոնի թելադրանքով Ազրպէյճանցի Վ. Մխիթարեան (Իրանահայ) նախկին Դաշնակցական ու նախկին Հնչակեան Կարապի (Ծերունի Սենեակ Ա.) Նատիրի պողոտայի Մոհսիրի անցքին վրայ (Թեհրան) ունեցած բնակարանին մէջ ծերունիին վերջնականապէս խմբագրել տուած է զայն,

— Սենեակ Ա. (Կարապ), որ համայնավարներու թելադրանքով առաջին անգամ արդիւնաւոր միջամտութիւն մը կատարած է Պէյրութի Հնչակեաններուն մօտ, նախընտրած է որ «փաստաթուղթ»ը «Արարատ»ին ղրկուի Փարիզահայ տպարանատէր հնչակեան ԻՖՍի միջոցով։

— «Փաստաթուղթ»ը Թեհրանէն Փարիզ տարուած է Սովետական «Խուրեան» ընկերութեան «պաշտօնեայ» Իվան Փեթրովի կողմէ եւ Ս. Վին.ի կարգադրութեամբ ու որոշ գումարի մը փոխարէն տպարանատէրը կեղծ գրութիւնը ղրկած է «Արարատ»ին, յատուկ միջամտութեամբ։

Բնականաբար ընդհանուր գիծեր են ասոնք։ Սարքուած մեքենայութիւնը ունենալու է դեռ հազարումէկ մանրամասնութիւններ, որոնց մասին քիչ բան կ'ըսէ Վ. Մխիթարեանի թղթածրարը։

Բայց այդ թղթածրարը կ'ըսէ մանաւանդ բան մը՝ յստակ ու որոշ.

«Արարատ» վաղուց միջազգային համայնավարութեան կողմէ վերածուած էր գործիքի՝ հնչակեան որոշ ղեկավարներու մեղսակցութեամբ,

«Արարատ» միջազգային համայնավարութեան երկարամեայ ծառայութենէ մը ետք է, որ վերածուած է «Արգրակ»ի ըլլըղրճուկ մէկ պարսատիկին։

ԵՂԻԱ ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ՅՈՅՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ՄԸ ԿԸ ԽՕՍԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

●

Կիրակի, Մայիս 26ին Աթէնքի մէջ մեծ շուքով տօնուած է Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձը։ Նոյն օրը, ուրիշներու կարգին, խօսած է նաեւ յոյն անպաշտօն նախարար Պ. Դրիդորիոս Գասիմաթիս.—

«Հայ եղբայրներ,

Ինծի համար պատիւ է գտնուիլ ձեր այսօրուան հաւաքոյթին մէջ։ Եւ յուզուած եմ, տեսնելով ձեր հաւատքը՝ հանդէպ ձեր խոէալին։

Ոեւէ ժողովուրդ, որքան ալ անոյնի պատմութեան, պէտք չէ մոռնայ իր հաւատքն ու անցեալը։ Աշխարհի ամէնէն հին ժողովուրդներէն մէկն էք դուք։ Տիգրիսի եւ Եփրատի ափերը այսօր իսկ կը յիշեցնեն ձեր հեռաւոր ծագումը։

Քիչ ժողովուրդներ տառապեցան ձեզի չափ, բայց դուք կը տոկաք։ Ատիկա, մէկ կողմէ, ձեր վրայ կը հրաւիրէ ամբողջ աշխարհի հիացումը, եւ միւս կողմէ՝ ձեզ աւելի կը կապէ Յունաստանի հետ։ Որովհետեւ ձեր եւ մեր ըրածը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ միշտ հաւատալ, թէ իրաւունք ունինք ապրելու եւ ապրելու ազատ։

Բարեկամներ, երբեք, ոչ մէկ պարագայի մէջ այսքան ճիշդ պիտի ըլլար բանաստեղծին կանչը՝ հաւատքի մասին.—

Հաւատք չէ, երբ երեկոյեան
Կը սպասես, որ աստղեր ծագին,
Կամ կանչին հետ ափաղափին՝
Գա՛յ արշալո՛յսը ծըպտագին։
Հաւա՛տք է, երբ գիտնալով որ

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԳԵՐԻ ԻՆԿԱՅ

●

Գուցէ մտածէք Թուրքերու ձեռք, կամ Քիւրտերու, կամ Գերմանացոց։ — Ո՛չ բոլորովին։ Ես գերի ինկայ երեւանցի Ջիթավաճառ Քոչարեանի վաճառատունը, եւ ահա ինչպէս.—

Բանն այն է, որ ես որոշեր էի գլխստներուս հին կազմը լուծել ու նոր ընտրութիւն կայացնել։ Թէ ինչո՞ւ հին հագուստներս ալ որոշեր էի դադրեցնել պաշտօնէն, ատոր պատմութիւնը երկար է. եւ եթէ քանի մը խօսքով պատմելու ըլլամ՝ հետեւեալն է.—

Փանթոլոնս, որպէս հին կազմին ամէնէն գործունեայ անդամը, մերժեց ժիլէդիս ու պիդժակիս հետ՝ ամբաստանելով զանոնք անգործութեան ու դանդաղութեան մէջ։ Ի վերջոյ ան կը ներկայացնէ իր օգնութեան կարօտ վիճակը, որուն վըրայ նայելով, կը խորհիմ՝ ոչ մէկ կոմիտէ պիտի համաձայնի անոր վերաշինելու գործին փարիլ վասնզի փանթոլոնս, աւաղ, իր կարապի երգն էր, որ կ'երգէր.. Որոշեցի լուծել ամբողջ կազմը եւ նոր ընտրութեան համար շուկայի կ'ելլեմ կնոջըս ուղեկցութեամբ։

Քոչարեանի վաճառատունը կը մտնենք։ Կը բարեւեմ սակայն բարեւի համար բացած բերանս ստիպուած կ'ըլլամ երկա՛ր չգոցել՝ հետզհետէ ապրանքներու դէզերուն ետեւէն յայտնագործուող գործակատարներուն ալ բարեւիս հաղորդակից ըլլալու համար։ Անոնցմէ ամէնէն հասակաւորը, ըստ երեւոյթին այդ հաստատութեան տնօրէնը, նստած էր ճիշդ վաճառատան կեդրոնը զետեղուած խոշորկեկ վանդակապատի մը ետեւ։ Գէր, կարճ ոտքերով ու աղեղնաձեւ փորով անշարժացած էր հոն, կիսաբաց բերնով եւ լուռ։ Այնպէս որ կարճատես յաճախորդ մը կրնար դրամը ուղղակի անոր բերանը խոթել ... սխալմամբ զայն դրամարկղ կարծելով։

— Ի՞նչ կը կամենաք, դարձաւ ինծի աւագ գործակատարը։

— Կ'ուզեմ ինծի քոստիւմ մը գնել։

— Ինչ աղուոր միտք։ Եւ անշուշտ ամենալաւ եւ ամէնէն աժանը գնելու անխախտ համոզումն էր, որ ձեզ վաճառատունս բերաւ։

— Ոչ, ես ... այնպէս, պատասխանեմ մտայ։ Դէ... ես քիչ մը... գաղթական եմ եւ օտար այս քաղաքին. հետեւաբար նախընտրութիւն տալ այս կամ այն վաճառանոցին չէի կրնար։ Ըսի ու կեցայ։

— Նախախնամութեան մատը կայ ուրեմն սա բանիս մէջ։ Ան ուրեմն ձեր անծանօթ քայլերն ուղղեց դէպի մեր վաճառատունը, ուր՝ ապրանքներն ընտիր, գիները մատչելի, խաբելը բնաւ գոյութիւն չունի, եւ որ գլխաւորն է, մեր գիները վերջնական են եւ առեւտուրը կը կատարուի անսակարկ։

— Ուրախ եմ։

— Մենք նմանապէս։ Հա, դուք քոստիւմ ուզեցիք... Լեւոն, ձայնեց դէպի ձախ, ցուցուր պարոնին մեր քոստիւմցուները։ Ու ինքը հետամտեցաւ իր նախապէս սկսած եւ մեր մտնելով ընդհատած գործին։

— Ի՞նչ գոյնի ըլլայ, պարոն, դարձաւ ինծի «Լեւոն»ը անանկ ձայնով մը, որուն մէջ ըսել կ'ուզէր, թէ ձեր տուած դրամէն ոչ մէկ շահ ունիմ ես։

— Գոյնին համար կանխակալ կարծիք մը չունիմ կազմած, պատասխանեցի՝ անոր քիչ ստացած ամսականին վրայ դթացողի մը շեշտով– աւելի մտադիր ենք օգտուել ձեր ապրանքներուն մեր վրայ գործած վայրկենական տպաւորութենէն։

Լեւոնն սկսեց մատուցանել իր ապրանքները։ 15 րոպէի մը չափ դիտողութեան առինք բոլոր բրդեղէնները։

— Յարմար կտորներ չկան մէջը, յայտարարեցի ես վերջէն, անկաշառ քննադատի մը շեշտով ու կը պատրաստուէինք դուրս ելլել, երբ դրիչը վար թողնելով՝ ոտքի կեցաւ աւագ գործակատարը։

— Ինչպէս, ի՞նչ ըսիք, յարմար ապրանք չգտա՞ք։ Այստեղ հրամեցէք խնդրեմ. ըսաւ գործակատարը դէպի ապրանաց կոյտը երթալով։

Հրամեցի գործակատարին ցուցուցած տեղը։

— Այսքան ապրանքներու մէջ կտոր մըն իսկ չկարենալ գտնելը անապատին մէջ աւազ փնտռել ըսել է... սա ի՞նչպէս է։

— Սեւ ... հոգեւորական ըլլալու միտք չունիմ. պատասխանեցի ես եւ զօրութեամբ հասկցուցի, թէ կողքիս կեցողը կինս է։

— Առ քեզի ճերմակը։

— Ատիկա անմեղութեան է նշանակ ... Ես դրամարաշխ մարմնի անդամ եմ։

— Առ քեզի սեւ ու ճերմակ խառն։

— Աբսուրդ մը. վասնզի հոգեւորականութիւնն ու անմեղութիւնը այլեւս դադրած են զիրար բարեւելէ։

— Ի՞նչ ունիս սա կապոյտին մասին, բացաւ ան ուրիշ կտոր մը։

— Կապոյտները Ֆրանսայի մէջ լաւ դեր չխաղացին ժամանակին։

— Կարմիրը հրամմէ։

— Օ՛, յեղափոխութիւնը քակեց ապրելնուս տունը։

— Վնաս չունի տակէն մշակական կտոր մը կը հագնիք։

— Աւելորդ ծախսերէ կը խուսափիմ։

— Ուրեմն... այո, ես հասկցայ։ Դուք կտոր մը կ'ուզէք, որ ոչ յեղափոխական ըլլայ, ոչ պահպանողական, ոչ կղերական, ոչ ազատական - ձեր ուզածը կաթողիկոսական կտոր մը, ուր բոլոր եօթը գոյները իրենց գործօն մասնակցութիւնն են բերեր։

ԼԵՌ ԿԱՄՍԱՐ

(Շար. 1)

Ունա՛յն բան է, կը սպասէ դուն
Կէս գիշերին՝ արեգակին,
Եւ ցերեկին ալ՝ աստղերուն ։

Այսպէս ըրիք դուք, այսպէս ըրինք մենք, թէեւ անցուցինք պահեր, երբ մեր ճակատագիրը դժնէ թուեցաւ, երբ թուեցաւ, թէ կէս գիշերին արեւ կ'ուզէինք եւ կէսօրին՝ աստղեր, յամառեցանք՝ ինչպէս կը յամառիք ու պիտի յամառիք դուք ալ։ Եւ կէս գիշերին՝ արեւ ու կէսօրին՝ աստղեր պիտի գան ։

Բայց մեզ միացնողը միայն նոյն հաւատքը եւ մեր հեռաւոր ծագումը չէ ։ Թանզի դուք ալ, մենք ալ կը պարծենանք, թէ յաջորդներն ենք հնամեայ իշխաններուն։ Միայն ձեր ծագումը՝ Հայկէն, եւ Ողիմպոսէն մեր ծագումը չէ, որ մեզ կը միացնէ։ Մեզ կը միացնէ նաեւ ողեկան մեր նոյն վիճակը։ Քիչ առաջ, դժբախտաբար, երբ առանց հասկնալու կը տեսնէի կամ աւելի ճիշդ՝ կը լսէի Թեսաղոնիկէի Թաղական Խորհուրդի ատենապետին խօսիլը, ձեռքի շարժումներով, յուզուելով եւ պոռալով, կ'ըմբռնէի թէ հոգին կը կսկծար, որովհետեւ կը յիշէր, անցեալ փառքերը եւ կը յուշէր, թէ որքան հաւատարիմ պէտք է ըլլալ անոնց խոստումներուն։ Ինքնիրենս կ'ըսէի, թէ ի՞նչ տարբերութիւն ունինք։ Նոյն խմորէն շինուած չե՞նք, նոյն հակազդեցութիւնները չունի՞նք։ Դուք ալ, մենք ալ նոյնքան արտայայտուող չե՞նք, հայ եղբայրներ, հայրագատ եղբայրներ ։

Այսօր կը տօնէք 1918ի կարճատեւ հանրապետութեան տարեդարձը։ Ձեզ գիտեր, թէ ձեր միտքն ու հոգին աս տօնակատարութեամբ կ'երթա՞յ նաեւ չորս հարիւր տարուան հայկական ազատ կեանքին, կարծեմ՝ 1030էն 1403ի։

Ուր որ ալ երթաք, ձեզի հետ ենք, ձեր անկախութեան մասին կը մտածենք ու կը մաղթենք, որ ան ըլլայ այնպէս՝ ինչպէս դուք կ'ուզէք։ Որովհետեւ Յունաստան ազատութեան եւ ինքնորոշման իրաւունքի դրօշակիրն է միշտ ։

Գիտեմ։ Կարծողներ կան, թէ ներկայ Հայաստանին մեծ կայսրութեան մը մաս կազմելը լուծում մըն է։ Գիտեմ, թէ այդպէս կարծողներ չէք դուք։ Մենք՝ Յոյներս կ'ուզենք, որ դուք ընէք ձեր ուզածը, կ'ուզենք որ տիրապետեն ձեր տեսակէտները։ Մինչեւ այն օրը, երբ պիտի գայ այդ սուրբ ժամը, կ'ուզենք որ հոս մնաք, իբրեւ եղբայր, մեզի հաւասար եւ գործակից մեզի ։

ԱՐԳԵԼՔԸ

ՕՆՆԻԿ.— Պարոն, մեր խողը պիտի մորթենք. հայրիկս ձեզի ալ մէս պիտի ղրկէ նուէր ։

Շաբաթ մը յետոյ

ՈՒՍՈՒՑԻՉԸ.— Ո՞ւր է հայրիկիդ ղըրկելիք նուէրը ։

ՕՆՆԻԿ.— Պարոն, խոզերնիս առողջացաւ․․․։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ ԿԸ ՏԱՏԱՆԻ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԵՒ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՄԻՋԵՒ

●

« Նիւ Եորք Հերալտ»ի աշխատակիցնե-րէն Ուիլեըմ Թէյլըր , որ վերջերս Եուկոսլաւիա կը գտնուէր, վերադարձին հետեւեալ յօդուածը կը հրատարակէր։Գրութիւնը մասնաւոր շահեկանութիւն կը ստանայ մանաւանդ երբ նկատի ունենանք թէ Եուկոսլաւիոյ Պատերազմական նախարարը, ընդ առաջ երթալով պաշտօնական հրաւէրի մը, այժմ Մոսկուա կը գտնուի ։

Մայիս մէկի տօնակատարութեանց, Խ. Միութեան վարիչները կարգով կը շարուին Լենինի - Սթալինի յուշարձանին վերեւը՝ Մոսկուայի Կարմիր Հրապարակին վրայ։ Արեւմտեան դիտողները անոնց գըրաւած տեղերէն կը հետեւցնեն թէ խորհրդային նուիրապետութեան մէջ ով ինչ տեղ կը գրաւէ այդ պահուն ։

Պելկրատի մէջ, Մայիս մէկին, մառեշալ Թիթօ առանձինն կը կանգնի, ինչպէս առենօք առանձին մնացած էր Եուկոսլաւիան՝ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ ։

Որպէս համայնավար պետութիւն, Եուկոսլաւիա փոխնիփոխ կ'արժանանար Արեւմուտքի եւ Արեւելքի բարեկամութեան կամ թշնամանքին ։

Երկրորդ Աշխարհամարտէն վերջ, մինչեւ 1948, Եուկոսլաւիա Խ. Միութեան կողքին կանգնած էր։ Նոյն տարուան Յունիսին, Կոմինֆորմը, որուն ստեղծման ու միջազգային համայնավարութիւնը տարածելու ճիգերուն մէջ Թիթօ բերած էր աշխատանքի իր բաժինը, սկսաւ Թիթօն նկատել հերետիկոս մը, որ կ'ըսէր թէ ընկերվարութեան նշանակէտներուն կարելի է հասնիլ Սթալինի գծած ուղիէն տարբեր ճամբաներով։ Թիթօ սկսաւ նըկատուիլ արեւմտեան գործակալ։ « Թիթիզմ» (Թիթոյականութիւն) բառը հոմանիշ դարձաւ ամէնէն վատթար հայհոյանքին ։

Սթալինի մահէն վերջ, խորհրդային վարիչները ներման ու «անցուկը մոռցուկ»ի քաղաքականութեան սկսան հետեւիլ. սակայն Թիթօ ակնկալուած ջերմութեամբ չփոխադարձեց խորհրդային դեղումներուն։ Խ. Միութիւնը նորանոր առեւտրական համաձայնութիւններով ու տնտեսական օժանդակութիւններով ուզեց տկարացնել Թիթոյի անկախութիւնը ։

Սակայն մինչ այդ Եուկոսլաւիա, առանց ինքզինք քաղաքականապէս վտանգելու, որոշ կապեր հաստատած էր Արեւմուտքի հետ։ 1954ին Թուրքիոյ եւ Յունաստանի հետ (որոնք Հիւս. Ատլանտեան Ուխտին անդամ են) կնքեց փոխադարձ բարեկամութեան եւ օգնութեան դաշինք մը։ Տնտեսական օգնութեան հիման վրայ կարեւոր գումարներ ստացաւ Մ. Նահանգներէն, եւ այս իրողութիւնը չուրացաւ երբեք ։

Այժմ ալ Եուկոսլաւիա որեւէ երկրէ աւելի Մ. Նահանգներէն է որ կը կատարէ իր ներածումները, թէեւ արտածումներուն մեծ մասը կը կատարէ դէպի Արեւմտեան Գերմանիա, Իտալիա, Խ. Միութիւն եւ միայն չորրորդ հերթին՝ դէպի Մ. Նահանգներ։ Ճիշդ է թէեւ, որ 1956ին Եուկոսլաւիա հինգ անգամ աւելի ապրանք կը ներածէր Խ. Միութենէն քան 1955ին, սակայն Մ. Նահանգներէն կը ներածէր այդ քանակին կրկինէն աւելի ։

Տնտեսական օժանդակութենէն զատ, Եուկոսլաւիա ռազմական օգնութիւն եւս կը ստանար Մ. Նահանգներէն՝ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի հետ կնքած պալքանեան համաձայնութեան օրերուն ։

1956 Հոկտեմբերին, Մ. Նահանգները դադրեցուցին Եուկոսլաւիոյ տրուած ռազմական օգնութիւնը, որովհետեւ վստահ չէին թէ ինչ են Թիթոյի զգացումները Խ. Միութեան հանդէպ ։

Եուկոսլաւիա համայնավար երկիր մըն է, սակայն իր արդիւնաբերական սիստեմը շատ աւելի կը մօտենայ դրամատիրական երկիրներու մէջ գործադրուած սիստեմին ։

Եուկոսլաւիոյ աշխատաւորները իրենք է որ կը վարեն արդիւնաբերական կայանները վարչութեամբ. եթէ տարին շահաբեր ըլլայ, պետական եւ համայնքային տուրքերը վճարելէն վերջ որոշ բաժին մը կը ստանան մնացած զուտ շահէն։ Եւ որովհետեւ բանուորները «արտադրիչ»ներ են, որոշ իրաւասութիւններ ունին կառավարութեան մէջ։

Պէտք է ընդունիլ որ այս ապակեդրոնացուած արդիւնաբերութիւնը շահաբեր է Եուկոսլաւիոյ համար, որովհետեւ երկրին ամէն կողմը, բոլոր քաղաքներուն մէջ հսկայաքայլ յառաջդիմութիւններ կ'արձանագրուին, նոր շէնքեր կը բարձրանան, հիները կ'արդիականացուին ։

Այս բոլորը արդելք չեն քաղաքական ներքին անհամաձայնութեանց գոյութեան ։ Այս բանին ցայտուն օրինակը նախկին փոխ - նախագահ Միլովան Ճիլասի պարագան է։ Ճիլաս համոզուած էր թէ առանց համայնավարութեան կարելի է հասնիլ ընկերվարութեան, եւ կը պահանջէր ժողովրդավար սիստեմ մը հաստատել գոնէ ներքին քաղաքականութեան մէջ ։ Իսկ երբ, Հունգարիոյ վերջին դէպքերուն առթիւ յայտարարեց թէ հունգարական յեղափոխութիւնը համայնավարութեան քայքայման սկիզբն է, 33 տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ ։

Առանց վերջնականապէս դիրք ճշդելու, պաշտօնական անձնաւորութեան մը իսկ յայտարարութեամբ, Եուկոսլաւիա կ'ըսէ Արեւմուտքի ու Արեւելքի — «Ընդունեցէք մեզ՝ ինչպէս որ ենք, եւ ոչ այնպէս ինչպէս կ'ուզէք որ ըլլանք »։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԱՅ ԴԱՏ ԵՒ «ՀԱՄՐԱՆՔԻ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ»

ՎԱԼԱՆՍ, (Յատուկ) .— Այս էր նիւթը հրապարակային այն դասախօսութեան, զոր ընկեր Մ. Թէօլէօլեան տուաւ « Ահարոնեան » ակումբի մէջ, դասախօսութենէ ետք պատասխանելով նաեւ իրեն ուղղուած բազմաթիւ հարցումներուն՝ որոնք կապ ունէին ազգային հիմնական խնդիրներու հետ ։

Բանախօս ընկերը նախ ներկայացուց Հայկ. Դատի այժմեան պատկերը. այն աշխատանքները, որուն լծուած է Դաշնակցութիւնը, ՄԱԿի եւ Միջազգային շրջանակներու մէջ գործող բոլոր տէրութեանց ծանօթացնելու համար հայ ժողովուրդը, անոր պատմական իրաւունքները եւ ազատութեան դարաւոր ձգտումները ։ Ընկերը այս առթիւ լուսաբանութիւններ տուաւ Հայկ. Դատի յանձնախումբի ճիգերուն եւ այդ ճիգերու արդիւնքին մասին՝ որոնց անտեղեակ կը մնայինք երկար ատենէ ի վեր։ Անդրադարձաւ Թուրքեւ - խորհրդային յարաբերութիւններուն՝ 1921 — 1957 եւ այդ յարաբերութեանց լոյսին տակ ներկայացուց Հայկ. Դատի զանազան փուլերը, եղրակացնելով որ 1953ի Մայիսին Մոսկուա պաշտօնապէս թաղեց այդ դատը՝ պաշտօնական յուշագրով տեղեկացնելով Անգարայի, թէ Հայաստան հողային կամ այլ պահանջ չունի Թուրքիայէ ։

Ընկեր Մ. Թէօլէօլեան յայտնեց, թէ ոչ մէկ հայ մարդ կը հրաժարի եւ կրնայ հրաժարիլ Հայ Դատէն. ճիշդ է, որ զանազան քաղաք. կազմակերպութիւններ դասալիք եղած են եւ «անիրագործելի» կը նկատեն զայն. սակայն, ազգային այս վատութիւնը պատճառ մը չէ եղրակացնելու՝ թէ Հայութիւնը անձնասպան ըլլալու տրամադրութիւն ունի, միջազգայնօրէն ճանչցուած իր իրաւունքները իր ձեռքով թաղելու համար։ Դաշնակցութիւնը, ինչպէս միշտ, Հայութեան հաւաքական կամքն է որ կ'արտայայտէ, անշեղ եւ հաւատարիմ հետեւողականութեամբ հետապնդելով մեր արդար իրաւունքները։ Այսօր, Հայկ. Դատը կարդն է բոլոր փոքր ազգերու եւ անիրաւուած ժողովուրդներու դատերուն, ազատութեան եւ բռնատիրութեան միջեւ պայքար գոյութիւն ունի, եւ, ի վերջոյ, բոլոր ազատատենչ ժողովուրդները պիտի տիրանան իրենց անկախութեան ։

Ապա, անդրադառնալով Սփիւռքի հայութեան կեանքին, շեշտեց՝ թէ Արտասահմանի մէջ մենք սեփական քաղաքականութիւն չունինք, այլ հետամուտ ենք պատշաճելու մեզ հիւրընկալող երկիրներու ներքին քաղաքականութեան, իբրեւ հաւատարիմ տարր։ Խրախուսիչ տեղեկութիւններ, թիւեր ու փաստեր տուաւ Միջին Արեւելքի հայութեան վերելքի մասին եւ յայտնեց՝ թէ Արաբական աշխարհի մէջ հայութիւնը արաբ ժողովուրդներու համակրանքը կը վայելէ։ Սուրիոյ, Լիբանանի, Եգիպտոսի եւ արաբական բոլոր երկիրներուն մէջ, տեղական իշխանութիւնները անվերապահ բարեացակամութիւն ցոյց կուտան հայութեան հանդէպ, ինչպէս արեւմտ. երկիրներու մէջ։ Մեր աշխատանքով, հաւատարմութեամբ, կրթ. եւ մշակութ. շարժումով՝ սիրելի դարձած ենք բոլորին ։

Ընկեր Մ. Թէօլէօլեան, պատասխանելով զանազան հարցումներու, մեզ լիովին լուսաբանեց ազգային եւ ներքին բազմաթիւ խնդիրներու մասին ։

Վ.

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Դաշնակահար Պ. Ա. Պէնօնի աշակերտներու տարեկան նուագահանդէսը տեղի ունեցաւ Մայիս 26ին, Փարիզի Բոշըֆուքօ սրահին մէջ։

Ինչպէս ուրիշ տարիներ, այս տարի եւս յայտագիրը ճոխ էր եւ խնամուած ։

Ցիսունէ աւելի աշակերտներ յաջողութեամբ նուագեցին դասական վարպետներու զանազան գործերը ։ Բազմաթիւ յառաջադէմ աշակերտներ հարազատօրէն մեկնաբանեցին դժուարին գործեր ։

Հաճոյքով հաստատեցինք Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի սանուհիներուն յաջողութիւնն ու յառաջդիմութիւնը։ Պ. Պէնօն տասնեակ տարիներէ ի վեր կը վարէ այս հաստատութեան դաշնակի ուսուցիչի պաշտօնը, դեռատի սանուհիներու մէջ զարգացնելով գեղարուեստական ճաշակը։

Գ. Մարանկոզեան

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (63)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

Դ Ա Տ Ա Ս Տ Ա Ն

●

Ցովնանու փափաքն այն էր որ փախստեան ճամբայ չթողու այս երկու Վահրամներու, ուստի շուտ մը դարձաւ Ցարութիւն գիւղ եւ կը սպասէր. երբ տեսաւ թէ նոքա ութ - տասն թիկնապահով մեծ գիւղըն անցան, ինք իւր զրաստներով եւ մարդիկներով հեռուէն իրենց հետեւեցաւ եւ լեռներու կիրճերը իր տղոցմէն քանի մը հոգի թողուց, որ Վահրամեանց գնդէն մարդ չկարենայ ետ դառնալ Արճէշ ։ Եւ ինք լեռներու կարճ եւ անցնալի ճամբաներէ առաջ անցնելով՝ դարձաւ, հասաւ եւ մտաւ Մեծոփ եկեղեցւոյ ընդունելութիւնը պատրաստելու ։

Խոսրով եւ Ցովնան միախորհուրդ որոշած էին թէ ինչպէս պիտի ընդունին իշխանները. հայ արիւն չթափել իրենց գըլխաւոր պայմանն էր. ուստի կասկած չտալու համար՝ Խոսրով գրեթէ անզէն եւ երկու ծառայիւք գիրենք դիմաւորեց վանքի դրան առաջ փոխանակ Մուշեղայ, որ տըկարութեան պատճառ քանի մը ժամ կըռնար ուշանալ։

Խոսրովու կերպարանքը մեր երկու իշխանաց թէպէտ կասկածելի, որովհետեւ գիտէին թէ ինչպէս Հոփսիմէ մեծ Տիկնոջ հաւատարիմն էր, բայց տեսնելով զինքըն անզէն երկու իրեն պէս անզէն ծառայիւք, մտան ներս եւ իրենց պատրաստուած վանքի ամէնէն փառաւոր սենեակը նստան։ Ցուրտ եղանակին, ուղեւորութեան յոգնութեան փոխարէն լաւ տաքուկ սենեակը, իրենց համեղ ճաշիկը ուր զանազան ընտիր ըմպելիք առատօրէն շարուած էին եւ ախորժ կը բերէին, Խոսրովու օրինակը, իրեն ուրախ զուարթութիւնը իր կեղծաւորութիւնէ հեռու լայն ճակատը, իւր բարձրաձայն ծիծաղը եւ՝ Մուշեղի միջնորդութեամբ Բուղայէ ընդունած ներողութեան կեղծ հրովարտակը որ Արարացի լեզուաւ գրուած ծոցէն գըլուշութեամբ եւ երկիւղածութեամբ կը հանէր եւ զոր ոչ ոք կարդալ կարող չէր, բոլորովին ապահովեցին մեր երկու Վահրամները, եւ ամէն երկբայութիւն մէկդի թողած սկսան ուտել եւ խմել ամենայն վստահութեամբ սպասելով Վահեւունեայն։

Երբ գինին ամէն կասկած փարատեց, գլուխները տաքցան եւ աչքերը զուարթութեան փայլ առին, Վահեւունին մոռցուեցաւ եւ Ակէացին հին բարեկամ դարձաւ։ Վահրամ գինակիր ըսաւ Խոսրովու.

— Վերջապէս դուն էլ մեզի հետ յուսահատեցար եւ այս վիճակն ընդունեցար. խելօք մարդը իւր գործն առաջ կարգի դընելու է, ես քեզի համար շատ կը կասկածէի թէ Արծրունեաց հողով մարմնով անձնատուր ես, բայց կը տեսնեմ թէ այդչափ յիմար չես եղեր ։

— Ես ճշմարիտն ըսեմ, որ այդ երիտասարդներուն երբեք յարեալ չէի, վասն զի կը տեսնէի թէ յիմար եւ մոլի իրենց զուարճութեանց ու մոլութեանց միայն կը հետեւէին եւ խորհուրդ մտիկ ընել ամենեւին չունէին։ Իրենց մայրը՝ մեծ Տիկինը ես կը յարգէի իբրեւ առաքինի եւ խելօք կին, բայց իր զաւկները երբեք նորա խրատներուն ուշ չէին դներ, ուստի յուսահատած էի իրենցմէ եւ կործանմունքը յայտնի կը տեսնէի ։

— Դու տեղեկութիւն ունի՞ս մեզի գըրուած նամակին նիւթին վրայ, հարցուց Վահրամ Տրունի։

— Գիտեմ որ Բուղայէ իրեն հրովարտակ մը եկաւ, եւ Մուշեղ շատ ուրախացաւ, բայց մէջի պարունակութիւնը ինք չըրուցեց. ես էլ, (դառնալով գինակիրին), գիտես, բնութեամբ հետաքրքիր չեմ, չհարցուցի, այն բանը որ յայտնի պիտի լինի. օր մը ժամանակին կ'իմանամ ըսի ու անցայ։ Հիմա գործի ատեն չէ, զուարճութեան նայինք, ըսաւ եւ բաժակները լցուց ։

(Շար.)

ՄԵՐԵՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՌՈՄԻ մէջ փակուեցաւ Միացեալ Եւրոպայի համագումարը, որ երկու բանաձեւեր քուէարկեց — 1) Ստեղծել եւրոպական քաղաքականութեան վերին մարմին մը. 2) Անհրաժեշտութեան պարագային, հետեւիլ արտաքին միացեալ քաղաքականութեան մը :

ՀԵԼՍԻՆՔԻԻ մէջ վերջ գտան ռուսեւ-ֆինլանտական բանակցութիւնները. պաշտօնական ղեկոյցը չակնարկեր քաղաքական զիջումներու. ասոր փոխարէն, երկու երկիրներու առեւտրական փոխանակութիւնները պիտի շատնան :

ՍՈՒԷԶԻ ջրանցքին մէջ քարիւղատար մեծ նաւ մը բախեցաւ ջրային ռումբի մը եւ վնասներ կրեց : Եգիպտական իշխանութիւնները հինգ ժամուան համար արգիլեցին ջրանցքէն անցքը՝ մոռցուած ուրիշ ռումբեր փնտռելու համար :

ՖՈՐՄՈԶԱՅԻ նեղուցին մէջ համայնավար Չինաստանի եղերապահները կրակ բացին ամերիկեան օդանաւի մը վրայ եւ վնասեցին զայն. ազգայնական Չինաստանի պատկանող երկու օդանաւեր ալ վար առին :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունիս 12) — Զոյլ ոսկի՝ 471·000, նափոլէոն 3620, զուից. 3310, անգլ. 4190, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթեռլին 1115, տոլար 406, զուից. 97·50 :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ (ԿՐԸՆՈՊԼԸ)

Արմենակ Ուզուրեան, Փայլակ Ղարիպեան, Աւետիս Մխիթարեան, Միսաք Մարկոսեան, Բենիամին Այվազեան, Տիկին Մարի Պօյաճեան, Սարգիս Սինանեան, Մկրտիչ Սահակեան, Արշակ Գաւաֆեան, երկու հազարական ֆրանք : Արմենակ Գլճեան, Դաւիթ Իսկէլէեան, Պետրոս Մուրատեան, Պարոյր Միսքճեան, Պետրոս Մութաֆեան, Տէր եւ Տիկին Լիոտիս, Հայկ Սիմոնեան, Հրանտ Ասլանեան, Սիրանոյշ Ասլանեան, Գէորգ Խաչիկեան, Աստուր Կիւրինեան, Սարգիս Տէյիրմէնճեան, Մաթէոս Կիւմշեան հազարական ֆրանք : Հրաչ Կարապետեան, Երուանդ Տէրկոսեան, Տէր եւ Տիկին Քէշիշեան, Այրի Տիկին Ինճէեան, Տէր եւ Տիկ. Գարակէօզեան, ոմն, Յովհաննէս Ղարիպեան, Այրի Տիկին Պետրոսեան, Նուրհան Թադէոսեան, Սարգիս Քէթէնճեան, Արշակ Սալաւանեան հինգ հարիւրական ֆր : Տէր եւ Տիկ. Խանճեան, Սափրիչ Յ. Ծրղեան 400ական ֆր. : Բարթող Տիպիտապեան երկու հարիւր ֆրանք : Կարապետ Քէօսէեան հազար, Երուանդ Պետիկեան երկու հազար, Յարութիւն Գօնտուրաճեան հազար, Կարապետ Մարանճեան 700 ֆրանք :

Ընդհ. գումար 174·200 ֆրանք :

«ԽԹԱՆ»ի խմբագրութիւնը կը հաղորդէ իր բաժանորդներուն եւ ընթերցողներուն թէ տողաշար մեքենայի խանգարման հետեւանքով թերթը քանի մը օր պիտի ուշանայ : Կը խնդրէ ընթերցողներէն որ ներողամիտ ըլլան այս յապաղման համար :

ՌՈՆԻ ՍՈՒ ՊՈՒԱՅԻ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Քաֆէ տիւ Քամէրսի վերնայարկը : Դասախօս՝ Պ. Վաղարշակ Մելիքեան : Նիւթն է՝ «Սուլթան Համիտ եւ Հայերը» :

Հաղորդակցութիւն.— Կառ. տը լ'Էսթէն ժամը 20·50ին, օթօպիւս :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տէսինէն Տէր եւ Տիկին Պոտուրեան հազար Ֆր. կը նուիրեն խմբագրատուն իրենց այցելութեան առթիւ :

Նոյն առթիւ, Պորտոյէն Պ. Ա. Միքայէլեան հազար Ֆր. կը նուիրէ :

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պ. Վարդան Գրիգորեան վեց ամսուան «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Ս. Ստեփանեանի, Լա Սիոթա :

ՀԱՅԿՈՒՀԻ ԽՏԸՇԵԱՆ

Համակրելի դերասանուհին իր վերջին յաջողութիւններէն ետք կրկին իրմանակցութիւնը կը բերէ ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆԻ բեմադրած թատերգութեան՝ (Ֆրետերիքի դերին մէջ) :

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 20·45ին : Փօլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թուտիք (Մէթրօ Ռեփիւպլիք)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Ալեքսան Փանոսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, յետ պատարագի իրենց կնոջ եւ մօր՝ ՇՈՂԱԿԱԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ մահուան 10րդ տարեդարձին առթիւ եւ իրենց հօր, մօր, մեծ հօր եւ մեծ մօր Սարգիս եւ Հեղինէ Փանոսեաններու յիշատակին : Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

***

Այրի Տիկին Աղաւնի Թօփալխաչերեան եւ զաւակը ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները կը յայտարարեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց վաղամեռիկ զաւկին, քրոջ, եւ ազգականին՝ ՄԵԼԻՆԷ ԹՕՓԱԼԽԱՉԵՐԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Յակոբ Թօփալխաչերեանի, ծնողաց՝ եւ քրոջ՝ Գրիգոր եւ Վարդուհի Խաչատուրեաններու եւ Ազնիւ Փափազեանի յիշատակին : Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Հ. Յ. Դ. «Գեղունի» սրահին մէջ : Բարձր հովանաւորութեամբ

M. V. SAVINEի

(Քաղաքապետ Կարտանի)

Եւ Պուշ տիւ Ռոնի նահանգային խորհուրդի անդամ :

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Կարտանի Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի :

Կը նախագահէ ընկ. Ն. Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ կը խօսին ընկերներ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին մասնակցութիւնը կը բերեն Պիվէռի դպրոցին աշակերտները, ղեկավարութեամբ Տիկին Սոնա Թորոսեանի : Կ'երգէ Պ. Զարեհ Գասեան, կ'արտասանեն Մարի եւ Աստղիկ Նաւոյեան (Նոր Սերունդէն) : Նոր Սերունդին կողմէ կը ներկայացուի զաւեշտ մը՝ ՄԱՐԴՍ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՉԷ :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :
Մուտքը ազատ է :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը խօսի ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Այս Ուրբաթ իրիկուն՝ ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի մէջ՝ «Ազգային եկեղեցական իրադարձութեանց շուրջ» :

16 Յունիս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Կարտանի «Գեղունի» սրահին մէջ, «Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձին առթիւ» :

17 Յունիսին, երկուշաբթի երեկոյեան, ժամը 9ին, Պոմոնի Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, նիւթը՝ «Հայութեան ազգ. եւ քաղաքական կեանքը, Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ» :

ԾԻԾԱՂԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շաբաթ երեկոյ, 15 Յունիս ժամը ճիշդ 8·45, Փօլ Ֆարալիքի թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիք Մէթրօ Ռէպլիւպլիք եւ Պօնսէրժան

Բոլորովին նոր բեմադրութեամբ Դերասան՝

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ Մոլիէրի

«ԺՈՐԺ ՏԱՆՏԷՆ»Ը

ԳԷՈՐԳ ՏԱՆՏԻՆԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ Տրդատ Նշանեան, Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Քնար Ազնաւուր, Ն. Մարգարեան, Քիզիրեան եւ Օր. Ալիս Փափազեան ինչպէս նաեւ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ

Բեմադրութիւն՝ ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ

Մուտքի տոմսերը սովորական գիներով : Կը ծախուին գրատուն Հրանտ Բալուեան՝ 43 Ռիւ Ռիշէ, հեռ. ՓՐՕ. 25-46

ՁՔՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4 օր Մոսկուա եւ 10 օր Երեւան, երթուդարձ՝ 145,000 ֆրանք :

ՄԵԿՆՈՒՄ. — 1) 4 Յուլիս, 2) 24 Յուլիս, 3) 9 Օգոստոս :

Արձանագրութիւնները պիտի փակուին Ա. Յունիս 10ին, Բ. Յուլիս 1ին, Գ. Յուլիս 15ին :

Դիմումները ընել միայն գրաւոր :

Noubar Agopoff
168 Rue du Temple, Paris 3ème
C. C. P. Paris 127.83-16

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ՝

Վռամեան ենթակոմիտէն այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին :

Զաւարեան ենթ. այս շաբաթ, ժամը 21ին :

Ակնունի ենթ. այս շաբաթ, ժամը 21ին :

Համազասպ ենթ. այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Հայաստան, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Քրիստափոր ենթ. այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին :

Ընկեր Կարօ խումբը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին :

Արամ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին :

Նիկօլ – Դուման խումբը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը 6·30ին :

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքավայրերուն մէջ, կարեւոր օրակարգով : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին ընկերուհի Նուարդ Քէշէճեանի բնակարանին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօն Սասնոյ Զօրհայր Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս կիրակի, ժամը 15ին, Պուլվ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ սրահը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախարբերդ. Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9·30ին, Պառտիւ Կլօպի սրահը, սովորական հաւաքատեղին : Կը խնդրուի անդամներէն ներկայ գտնուիլ այս խիստ կարեւոր ժողովին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Երեցուհի Աղաւնի Պապիկեանէ 1500 Ֆր. իր Երուսաղէմ ապահով ճամբորդութեան, երթ ու դարձի առթիւ : Տէր եւ Տիկին Գէորգ Քիրէճեանէ երկու հազար Ֆր., իրենց անդրանիկ Թոռան Հայկ Քիրէճեանի ծնունդեան առթիւ : Տէր եւ Տիկին Շահինեանէ հազար Ֆր. իրենց զաւկին Աբրահամի ապաքինման առթիւ :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

(36 Avenue Charles de Gaulle)

Կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԻՐ «ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ» ՃԱՆԱՉՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախագահութեամբ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԳԵՐ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 14էն 22 վրայ, ամէն տեսակ ուտելիք եւ Գեղարուեստական բաժին, պար եւ զանազան խաղեր :

Բացօթեայ նաշ պարտէզը, սեղաններու ըմպելիներ մատչելի գիներով :

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

Փութացէք ուրեմն ներկայ ըլլալ Յունիս 16ին : ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ԴԱՐԱՍՏԱՆԸ

Շոգեկառք՝ Կար տիւ Նորէն ժամը 14 եւ 14·30ին, Անկէն, անցնիլ Անկէնի կայարանի կամրջակը եւ առնել օթօպիւսը մինչեւ Կրօլէ :

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 15 ՅՈՒՆԻՍ • SAMEDI 15 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7906 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3717

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏՕՆԵՐԷՆ ՎԵՐՋ

« Մայիս 28»ի տօնակատարութիւնները այս տարի եւս ամէնուրեք առիթ տուին տարագիր հայութեան վերյիշելու 1918ին Արարատեան դաշտին մէջ տեղի ունեցած պատմական կռիւները, որոնց շնորհիւ հիմնուեցաւ Հայաստանի ազատ եւ անկախ Հանրապետութիւնը :

Մեր բանախօսները վեր հանելով հայութեան բոլոր հայրենասէր զաւակներուն համախմբումը օրուան զինուորական եւ քաղաքական վարիչներուն շուրջ, ցոյց տուին, որ բախտորոշ եւ ճակատագրական վայրկեաններուն, մեր դարաւոր ժողովուրդը գիտէ մոռնալ իր հատուածական վէճերը եւ միացեալ ուժերով կուրծք տալ թշնամիին մահացու հարուածներուն :

« Մայիս 28»ի տարեդարձը մանաւանդ պատեհութիւն տուաւ մեր մէջ ամրապնդելու անկախութեան գաղափարը :

Այն պահուն, երբ երկրագունդի բոլոր անազատ ժողովուրդները կ'ապրին զարթօնքի շրջան մը, երբ երկաթեայ վարագոյրին ետեւ բռնակալ վարչաձեւի մը կապանքներուն մէջ կաշկանդուած բազմաթիւ քաղաքակիրթ ազգեր ազատութեան կը ձգտին, Հայութիւնը չէ, որ պիտի հրաժարի անկախ ու ժողովրդավար հայրենիք մը ունենալու իտէալէն :

Հայ ազգը իր ամբողջ էութեամբ անկախութեան մարմնացումն իսկ է : Անիկա իր վրայ կը խտացնէ ինքնուրոյն ազգի մը բոլոր յատկանիշները :

Ունինք հող : Պատմական հայրենիք մը, որուն մէկ մասին վրայ է միայն որ համախումբ կ'ապրի հայութեան ստուար մէկ զանգուածը :

1918էն առաջ այդ հողամասի բնակչութեան հարիւրին 38ը միայն Հայ էր : Հարիւրին 62ը այլազան ցեղեր էին, մեծ մասամբ մահմետական :

Հայաստանի Հանրապետութիւնը իր գոյութեան երեսուն ամիսներու ընթացքին այդ հողամասը դարձուց իսկապէս «Հայաստան», միաձոյլ ու միատարր, այլացեղ տարրերը վերածելով նուազագոյնին :

Առանց Դաշնակցական կառավարութեան որդեգրած քաղաքականութեան, չէինք ունենար այսօրուան կորիզը, որ ճակատագրականօրէն սահմանուած էր բաժնուելու հարեւան Վրաստանի եւ Ատրպէջանի միջեւ :

Նոր վարիչները 37 տարիէ ի վեր չկրցան թիզ մը հող իսկ աւելցնել իրենց աւանդ ձգուած Հայաստանին վրայ : Չկրցան նոյնիսկ սրբագրել տալ ներքին սահմանները : Իսկ «միացեալ»ի մասին կը վախնան բառ արտասանելէ, Մոսկուայի դայրոյթը չհրաւիրելու համար իրենց վրայ :

Չէ՞ որ Կրէմլին 1945 - 47 կեղծ հաւաստիքներ տալէ ետք, 1953 Մայիս 30ին ըսաւ իր վերջին խօսքը՝ յանուն Հայաստանի ու Վրաստանի հրաժարելով Թուրքիոյ վրայ հողային պահանջներէ ...

Դաշնակցութիւնը, իր հետ ունենալով տարագիր Հայութիւնը, ու վստահ ենք՝ նաեւ Հայաստանի ժողովուրդին մեծամասնութիւնը՝ չէ հրաժարած «միացեալ»ի գաղափարէն, «անկախ»ին հետ զուգընթաց :

Ունինք սեփական լեզու եւ գիր : Ո՛չ մէկէն փոխ առած ենք զանոնք : Զուտ հայկական են :

Անոնց շնորհիւ կերտած ենք Ոսկեդար հինգերորդ դարուն, երբ այսօրուան քաղաքակիրթ ազգերէն շատեր գոյութիւն իսկ չունէին աշխարհի երեսին :

Ունինք մեր սեփական եկեղեցին, Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին, հիմնուած Գրիգոր Լուսաւորիչէն, որ դարերէ ի վեր կուրծք տուած է քաղաքական ու աշխարհակալական ամէն կարգի վերիվայրումներու ու եկած հասած է մինչեւ մեր օրերը : Էջմիածին իր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսով ենթակայ չէ ոեւէ օտար կրօնքի ու կրօնապետի հոգեւոր իշխանութեան :

Հող, լեզու, գիր ու կրօնք, բոլորն ալ սեփական, բոլորն ալ հայկական, իրաւունք կուտան մեզի առաւել քան երբեք կառչելու անկախութեան գաղափարին :

« Մայիս 28 »ի տարեդարձը առիթ մըն է սատիճան մը եւս գօտեպնդելու մեզ մեր հաւատքին մէջ, որ անսասան է՝ ինչպէս յաւիտենական Արարատը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԳՈՐԾԻ ՁԵՌՆԱՐԿԵՑ

Ազգ. Ժողովին չորեքշաբթի գիշերուան քուէարկութենէն վերջ, վարչապետ Պուրժէս - Մօնուրի Հանրապետութեան նախագահին ներկայացուց իր դահլիճը :

Իսկ երէկ, Ուրբաթ, Կի Մոլէ իշխանութիւնը պաշտօնապէս փոխանցեց նոր վարչապետին : Նախորդ դահլիճին նախարարներն ալ իրենց իրաւասութիւնները հետզհետէ փոխանցեցին համապատասխան նոր նախարարներուն :

Կառավարութիւնը իր առաջին նիստը պիտի գումարէ երկուշաբթի օր եւ պիտի ճշդէ երեսփոխանական յառաջիկայ ժողովներուն օրակարգերն ու ձեռք առնուելիք ելմտական միջոցները :

Պետութիւնը խոստացած էր Յունիս 30ին վերադարձնել կառավարական տագնապին ընթացքին Ֆրանսայի Դրամատունէն փոխ առնուած 80 միլիառ ֆրանքը : Կը կարծուի թէ այս վճարումը իրագործելու համար կառավարութիւնը պիտի գործածէ 1955ին Ֆրանսայի Դրամատան մէջ պահ դրուած հարիւր միլիառ ոսկի ֆրանքը :

Սակայն նոր Ելմտական նախարարը, Կայար, այս միջոցները արմատական չնկատելով, Յունիս 23ին Ազգ. Ժողովին պիտի ներկայացնէ 150 միլիառ յաւելեալ տուրքերու ծրագիր մը. այս գումարը պիտի գոյացուի դրօշմաթուղթերու, պերճանքի առարկաներու, հրանիւթի եւ կարգ մը այլ առարկաներու վրայ յաւելեալ տուրքերու նշանակումով :

× Ֆրանսական մամուլը, իր համակրանքը յայտնելով հանդերձ նոր վարչապետին ու կառավարութեան, կը կասկածի թէ դահլիճը երկար կեանք մը պիտի ունենայ : «Գոմպա» կը մատնանշէ տնտեսական այն բոլոր դժուարութիւնները, որոնց դէմ յանդիման կը գտնուի արդէն եւ միշտ ալ պիտի գտնուի կառավարութիւնը : «Օրոր» կը շեշտէ որ ամէնէն անմիջական, բայց նաեւ ամէնէն դժուար լուծելի հարցը Հիւս. Ափրիկէի պարագան է, եւ կառավարութիւնը իր ամբողջ ուժերը պէտք է կեդրոնացնէ այդ ուղղութեամբ : « Ֆիկարօ » մտահոգուած է այն հարցով, թէ կառավարութիւնը Ազգ. Ժողովին մէջ վստահութիւն շահեցաւ ձայներու փոքր առաւելութեամբ մը, որ կրնայ գլացուիլ իրեն որեւէ մէկ ատեն : Ընդհանուր առմամբ, միւս բոլոր օրաթերթերն ալ շատ յոռետես են դահլիճին երկարակեցութեան մասին :

× Վարչապետ Պուրժէս - Մօնուրի այսօր կը մեկնի Լոնտոն՝ ներկայ գտնուելու համար վերջին աշխարհամարտին ընթացքին Ֆրանսական Ազատ Ուժերու գործունէութեան ի պատիւ կազմակերպուած հանդիսութեանց :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ շատ գոհ են Ֆրանսայի նոր դահլիճին կազմէն : Պուրժէս - Մօնուրիի ճառին այն մասը, ուր կը շեշտուի եւրոպական համաձայնագրերու վաւերացման անհրաժեշտութիւնը, մեծ գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ այնտեղ. իսկ այն պարագան, որ Փինօ կը շարունակէ Արտաքին նախարար մնալ, կը նկատուի ֆրանսեւգերմանական բարեկամութեան շարունակութեան համար գրաւական մը :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Ալժէ քաղաքը վերագտած է իր հանդարտութիւնը, սակայն Օրանիոյ եւ Կոստանդինի շրջաններուն մէջ ապահովութեան ուժերը խիստ հետապնդման կ'ենթարկեն ապստամբները : Զանազան բախումներու ընթացքին աւելի քան հարիւր ապստամբներ սպաննուեցան :

× Ալժէի մէջ ընդհանուր գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ այն լուրը, թէ Լաքոստ պիտի շարունակէ մնալ իր պաշտօնին գլուխը :

Արդարեւ, Լաքոստ կը նկատուի նոր դահլիճին «զօրաւոր մարդը», որ կրնայ շատ մեծ դեր խաղալ Ալժերիոյ խաղաղութիւնը վերահաստատելու գործին մէջ :

× Ալժերիոյ մէջ մեծ գոհունակութիւն պատճառեց նաեւ «Սահարայի նախարարութեան» մը ստեղծումը, որ կարուկ կերպով վերջ կը դնէ Սահարայի մասին Մարոքեան պահանջներուն :

Այս առթիւ յիշեցնենք Սահարայի նախարար Մաքս Լըժէօնի այն յայտարարութիւնը, թէ «Սահարայի արժէքաւորումը մեծապէս պիտի նպաստէ Ալժերիոյ խնդիրները լուծելու գործին » :

× Ալժերիոյ նախարարը Լաքոստ, որ Փարիզ կը գտնուի այժմ, Ալժէ պիտի չվերադառնայ երկուշաբթի օրուան նախարարաց խորհուրդէն առաջ : Լաքոստ, ըստ առաջնոյն պիտի բնակի Ալժէի մէջ, բայց Փարիզ պիտի գայ ամէն անգամ որ անհրաժեշտութիւնը ներկայանայ :

× Նանթէրի Սիմքա ինքնաշարժներու գործարանին բանուորներուն պետը, Ալժերիացի մը, առջի օր զոհ դնաց ահաբեկումի մը : Գործարանին ամբողջ բանուորները աշխատանքը կասեցուցին 5 վայրկեան՝ ի նշան սուգի եւ պահանջելու համար, որ կառավարութիւնը ահաբեկիչներու սանձարձակութեանց դէմ պաշտպանէ ալժերիացի բանուորները :

× Մամուլի շարաթական իր ասուլիսին ընթացքին, Թունուզի վարչապետը, Հապիպ Պուրկիպա, ակնարկութիւններ ըրաւ ֆրանսեւթունուզեան յարաբերութեանց եւ վերջին դէպքերուն մասին : Յայտնեց որ «Եթէ շարունակուի անտեսուիլ Թունուզի անկախութիւնն ու ինքնավարութիւնը, պատերազմը անխուսափելի կը դառնայ . պատերազմ, զոր Թունուզ պատրաստ է մղել, եթէ պարտադրուած ըլլայ » :

× Թունուզի մէջ կը շարունակուին Թունուզեւամերիկեան բանակցութիւնները՝ ամերիկեան տնտեսական օգնութեան շուրջ, որ առայժմ կը հասնի 5·5 միլիոն տոլարի :

× ՄԱԿի արաբեւասիական խմբակը ժողով մը գումարելով որոշած է դիմում կատարել Համըրշոլտի, որ Ֆրանսայէն պահանջէ արտօնել միջազգային քննիչ մարմնի մը մեկնումը դէպի Ալժերիա :

× Մարոքի Սուլթանին աւագ զաւակը, Մուլայ Հասան, Յուլիս 9ին պաշտօնապէս պիտի ստանայ դահաժառանգ իշխանի տիտղոս :

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ վերսկսան ապազինման յանձնաժողովին նիստերը : Ընդհանուր առմամբ յոռետեսութիւն կը տիրէ ձեռք բերուելիք արդիւնքներուն մասին, քանի որ հակառակ խաղաղասիրական բոլոր յայտարարութիւններուն, վերջնական համաձայնութեան մը գալու մասին մասնաւոր ճիգ չի կատարուիր :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ, Ֆինլանտայի մայրաքաղաքէն մեկնելէ առաջ յայտարարեց թէ Խ. Միութիւնը պատրաստ է ապազինման հարցին շուրջ չորսերու ժողով մը գումարելու, սակայն աւելցուց թէ այդ հարցը տակաւին բաւարար հասունութեան հասած չէ :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ դահլիճի տագնապը տակաւին լուծուած չէ : Նախագահ Կրոնքի կը շարունակէ իր խորհրդակցութիւնները՝ յարմար վարչապետ մը գտնելու համար :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Ֆրանսական Մեսաժըրի Մարիթիմ նաւային ընկերութիւնը հաղորդեց թէ Յունիս 21էն սկսեալ իր նաւերը պիտի սկսին անցնիլ Սուէզի ջրանցքէն :

Արդարեւ, Ֆրանսայի Արտաքին նախարարութենէն ալ հաստատուեցաւ այն լուրը թէ ֆրանսական նաւերը այսուհետեւ կ'արտօնուին օգտագործելու Սուէզի ջրանցքը : Անցքի տուրքերը, ըստ գոյացած համաձայնութեան մը, պիտի վճարուին անգլիական դրամով :

× Լոնտոնի մէջ կը շարունակուին անգլեւամերիկեան բանակցութիւնները՝ Միջին Արեւելքի հարցերուն շուրջ : Առաջին հերթին կը քննեն Յորդանանի կատարուելիք նիւթական յատկացումի մը խնդիրը : Արդարեւ, այն օրէն սկսեալ որ Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Արաբիոյ խոստումներուն վրայ, Յորդանան մերժեց անգլիական նիւթական օգնութիւնը, տնտեսական ծանր վիճակի մը մատնուեցաւ, քանի որ ցարդ միայն Արաբիոյ Թագաւորն է որ յարգեց իր խոստումը : Այժմ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները կ'ուզեն օգնել Յորդանանի, սակայն տակաւին ճշդուած չէ թէ ինչ գումարներ պիտի յատկացնեն :

Անգլեւամերիկեան խօսակցութեանց նիւթ դարձած են նաեւ Արաբիոյ եւ Անգլիոյ փոխ - յարաբերութիւնները, որոնք բաւական լարուած են Ադէնի խնդիրներուն պատճառով :

× Արաբիոյ Սէուտ Թագաւորը, որ Յորդանան կը գտնուի այժմ, որոշեց քանի մը օրով յետաձգել իր մեկնումը : Կ'ուզէ Ամման հրաւիրել Լիբանանի ընդդիմադիր պարագլուխները, որպէս զի միջամտէ եւ իրաւարարի դեր խաղայ եգիպտեւյորդանանեան անհամաձայնութիւնները հարթելու խնդրին մէջ :

Միւս կողմէ, արաբեւյորդանանեան պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակուեցաւ, որ կը պահանջէ արաբական բոլոր երկիրներու անկախութեան ճանաչումը, « դրական չէզոք» քաղաքականութեան մը որոշումը՝ արաբական բոլոր երկիրներուն համար, արաբական երկիրներու իրաւունքներուն ճանաչումը՝ Աքապայի ծոցին վրայ, արաբեւյորդանանեան տնտեսական սերտ յարաբերութեանց ստեղծումը, եւայլն :

× Սուրիոյ Հանրապետութեան նախագահը, Քուաթլի, որ Եգիպտոս կը գտնուէր շաբաթէ մը ի վեր, վերջին անգամ մը եւս տեսակցելէ վերջ Նասրի հետ, Ուրբաթ օր պիտի վերադառնար Դամասկոս : Խօսակցութիւնները դարձած են եգիպտեւյորդանանեան վէճին շուրջ :

× Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու, որ նախքան Լոնտոն մեկնիլը Դամասկոս պիտի հանդիպէր, կ'ուզէ իրաւարարի դեր խաղալ մէկ կողմէն Անգլիոյ եւ միւս կողմէն Եգիպտոսի ու Սուրիոյ միջեւ՝ գոյութիւն ունեցող անհամաձայնութիւնները հարթելու համար :

× Լիբանանի Արտաքին նախարարը իր քով կանչելով Պէյրութի խորհրդային դեսպանը, բողոքեց որ առանց լիբանանեան կառավարութեան հաւանութեան, դեսպանը հրատարակութեան տուած է Արտաքին նախարարութեան յանձնուած յուշագիր մը. այս վերաբերմունքը յորջորջեց «ոչ - բարեկամական եւ Լիբանանի ներքին գործերուն միջամուխ եղող » քայլ մը :

× Լիբանանի մէջ ընդդիմադիրները բողոք մը ներկայացուցին կառավարութեան, որուն մէջ կ'ըսեն թէ կարգ մը շրջաններու մէջ ընտրողներ չեն կրցած ազատօրէն քուէարկել : Կառավարութիւնը քննութիւն մը բացաւ. եթէ հաստատուի թէ բողոքողները իրաւունք ունին, պատասխանատուները պիտի պատժուին, այլապէս ամբաստանողները պիտի ենթարկուին հետապնդումներու :

ՔԻՒՐՏԵՐԸ

●

Բանասէրներ, ազգայիններ եւ դիւանագէտներ պարբերաբար կը հետաքրքրուին այս դարաւոր ժողովուրդով։ Տարիներ առաջ Մինորսքի համադրական ուսումնասիրութիւն մը գրած էր «Իսլամին համայնագիտարանը»ին մէջ։ Ահա ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը, տարիներու յոգնաջան աշխատանքի արդիւնք Ուրմիոյ ռուս հիւպատոս Նիքիթինի կողմէ՝ Քիւրտերը, պատմական եւ ընկերաբանական ուսումնասիրութիւն։ Հոս ալ հետաքրքրուողներ ըլլալու են, որովհետեւ բազմաթիւ օրինակները անմիջապէս սպառեցան։

Քիւրտերու ծագումը կը մնայ անծանօթ։ Մարդաբաններ կը դասաւորեն եւրոպական ցեղերու մօտ, արեւելագէտներ կ'ընդունին, թէ Քսենոփոնի բանակին դէմ պատերազմող Կորդուացիներու սերունդէն են, Նիքոլա Մար ընիկ եւ յաբեթական կը կարծէր։ Մինորսքիի համար Քիւրտերը Մարաշլիւթական ծագում ունէին։ Հարցը կը մնայ առ այժմ անլուծելի։

Ծագումի քննութենէն հեղինակը կը ներկայացնէ քիւրտ միջավայրը, Քիւրտիստանը։ Սահմանները փոխուած են անշուշտ դարերու ընթացքին եւ կարելի չէ Քիւրտերու բնակած բոլոր վայրերը Քիւրտիստան նկատել։ Կը սահմանափակուի Տաւրոս լեռնաշղթայի, Մերտինի եւ Զակրոսի լեռներուն մէջ, շուրջ 92·000 քառ. քլմթ. տարածութիւն մը, եօթը միլիոն բնակչութեամբ, երեք միլիոն Թուրքիոյ մէջ, երկու միլիոն Իրանի մէջ, մէկ միլիոնէն աւելի Իրաքի մէջ եւ հարիւր հազար մը Խորհրդ. Հայաստանի մէջ։ Պարսկահպատակութենէն անցած ռուսահպատակութեան Կիլիստանի եւ Թիւրքմենչայի դաշինքով։ Ռուսն ալ գիտցաւ օգտագործել այս տարրը, որուն բնակավայրը կ'երկարի հիւսիսէն հարաւ մինչեւ Միջագետք եւ կը կազմէ ոստումի յենարան մը դէպի քարիւղի հարուստ հանքերը։

Նիքիթին երեք գլուխներ յատկացուցած է ցեղախումբերու ուսումնասիրութեան։ Դարեր ու դարեր, Քսենոփոնէն մինչեւ այս օր Քիւրտերը կէս թափառաշրջիկ, պատերազմասէր, հովիւ ցեղախումբեր են։ Վերջին քառորդին միայն ճարտարարուեստով եւ առեւտուրով զբաղողներ կան։ Բնութեան եւ մարդու դէմ պայքարը միացած ցեղային կարգապահութեան, թրծած է քիւրտ նկարագիրը, որուն խրոխտութիւնը, ասպետական պատասխանդրութիւնը վեր կը հանուի հիացումով մը Նիքիթինի կողմէ։ Նման նկարագիր մը ժառանգական է եւ կրած է նաեւ միջավայրին ազդեցութիւնը հեղինակին համաձայն։

Քիւրտ ընտանիքի նկարագրութենէն յետոյ, կ'անցնի ցեղախումբերու կենցաղին։ Իւրաքանչիւր ցեղախումբ ունի իր շէյխը, աւատապետը, որուն բացարձակ իշխանութեան ենթակայ են խումբին անդամները։ Աւատապետը խումբին անդամներէն կը պահանջէ տուրք, տարապարհակ ծառայութիւն տարուան մէջ եւ զինուորական օգնութիւն կռիւի ատեն։ Աւատապետը կը վաճառէր երբեմն հողագործը (էջ 141-152)։ Որովհետեւ աւատապետը տէրն է խումբին, հողին, փոքրիկ պետութենէ կեդրոնացած անհատի մը ձեռքը ժառանգական իրաւունքով։ Իւրաքանչիւր ցեղախումբ ինքնիր մէջ իշխանութիւն մըն է մրցակից ուրիշ ցեղախումբերու՝ անկախ լեզուական, կրօնական միութենէ։

Հեղինակն ալ կը կրկնէ ուրիշներու նման թէ աւատապետական այս կազմակերպութիւնը պահպանեց Քիւրտերը օտար արշաւներէ։ Առանց այդ կազմակերպութեան մինչեւ այսօր ենթարկուած, ձուլուած պիտի ըլլային։ Կ'ընդունի միանգամայն, որ ցեղախմբային կազմակերպութիւնը Քիւրտերուն արգիլեց մինչեւ այսօր համախմբուելու, կեդրոնանալու եւ ազգ մը կազմելու։ «Եթէ Քիւրտերը ցեխաղմբային փուլէն չանցնին, երբեք պիտի չկարենան ազգ մը կազմել, պետութիւն մը ըլլալ»։ (էջ 151)։

Այսօր ցեղախումբերը նոյն կազմակերպութիւնը չունին Կովկասի մէջ, Թուրքիոյ մէջ, Իրանի մէջ։ Առաջինին մէջ քայքայուած է խումբը, միւսներուն մէջ աւատապետերը գրեթէ կորսուած են իրենց իշխանութիւնը։ Կեդրոնի կառավարութիւնները թոյլ չեն տար որ պետութեան իրաւունքները սատնձնէ ցեղապետ մը, կրովի անհատներ կը բաժնուին խումբէն եւ կը զբաղին անհատական գործերով։

Քիւրտերու պատմութիւնը ցեղախումբերու պատմութիւնն է, հոս ու հոն հաստատուած են փոքրիկ թագաւորութիւններ, որոնք աւելի մահմետական պետութիւններ են քան քիւրտ։ Կարեւոր դէմքեր խումբէն դուրս եկած են եւ ծառայած խալամութեան։ Ամէնէն ակնառու դէմքն է Միջին Դարուն Սալահէտտին, որ յաղթեց երեք թագաւորներու, գրաւեց Երուսաղէմը (1137 - 1193) ամրացուց խալամ տիրապետութիւնը Ասորիքի վրայ։ Երկու դար ամբողջ Օսմ. կայսրութեան մէջ ինքնիշխան եղան զանազան ցեղախումբեր։ Սուլթանները ոռճիկ յատկացուցած էին Բադէշի ցեղախումբերու պետերուն, ճամբաներու ապահովութեան համար։ Տանզիմաթէն ետք սուլթան ու շահ սկսան տկարացնել ցեղապետներու իշխանութիւնը, ենթարկել կեդրոնի իշխանութեան։ Քիւրտերը չհանդուրժեցին սեղմումներու, ըմբոստացան, մէկ հողամասէն միւս հողամասն անցան աւելի անկախ ապրելու համար։ Ըմբոստութիւններէն ոմանք ինքնաբուխ չէին, Ռուսիա եւ Անգլիա մօտէն կը շահագրգռուէին Քիւրտիստանով, կը շարժէին ցեղախումբերը, Օսմ. կառավարութեան դժուարութիւններ տալու այլ հաշիւներ կարգադրելու համար։ Համաշխարհայիններն ալ շարունակեցին ցարական քաղաքականութիւնը, անկախութեան, առանձին պետութիւն մը կազմելու գաղափարը ներշնչուեցաւ մէկ քանի Քիւրտերու։ Քիւրտ անկախութեան ազգային հերոսն եղաւ Մուհամմէտ Ղազի (ծն. 1901), հիմնեց Քոմուլէյ շարժումը, կազմակերպեց դեմոկրատ կուսակցութիւնը 1945ին, բայց ձերբակալուեցաւ երկու եղբայրներուն հետ 31 Մարտ 1947ին Մեչապատի մէջ։ Կը յուսային թէ շարժումին պիտի օժանդակեն սովետ բարեկամները, որոնք գիտեն խոստանալ եւ խոստումները դրժել։ Պատիր Խան Պէկ (1843), Շէյխ Ուպէյտուլլահ (1880) փորձեր մը կատարած էին իրմէ առաջ։

Օսմ. սահմանադրութիւնը ազգային միութեան յոյսեր ներշնչեց 1908ին եւ քիւրտ պետութիւն մը ճանչցուեցաւ պետութիւններէն Սեւրի դաշնագրով (10 Օգոստոս, 1920) եւ սակայն Լօզանի դաշնագիրը (24 Յունիս 1923) ի դերեւ հանեց քիւրտ ղեկավարներու յոյսերը։ Ըմբոստացան Շէյխ Սաիտ (1925) եւ Տէրսիմ (1937) բայց առանց յաջողութեան։

Հեղինակը վերապահութեամբ կը մօտենայ մեր օրերու դէպքերուն։ Կը ներկայացնէ սովետ գիտուններու հետաքրքրութիւնը քրտական մշակոյթին, ցեղային կազմութեան, վիճակագրութեան եւ կ'աւելցնէ. «Յատուկ ուսումնասիրութեան առարկայ է քիւրտ մշակոյթը Խորհրդ. Հայաստանի մէջ։ Բուռ մը Քիւրտեր կը խօսին կ'երգեն իրենց լեզուով, ասով չի վտանգուիր իշխանութիւնը երկրի մը, որուն բնակչութիւնը հարիւր միլիոնէն աւելի է, սակայն խնդիրը տարբեր է Թուրքիոյ եւ Իրաքի համար, ուր մէկ քիւրտ կայ չորս բնակչի վրայ»։

Քիւրտերը նշանակութիւն մը չեն կրնար ունենալ հարիւր միլիոնի մօտ, բայց հարիւր հազար Քիւրտեր երկու միլիոն Հայերուն մօտ կարեւորութիւն կը ստանան սովետ հոգածութեամբ, աճումով եւ գրաւած դիրքով։

Ծանօթութեան մը մէջ հեղինակը կը յայտնէ, թէ քիւրտ ցեղախումբերէն ոմանք հայկական ծագում ունին իրենց խոստովանութեամբ, ուրիշներ քիւրտերէն կը խօսին, բայց քրիստոնեայ են։

Նիքիթին կուտայ հարուստ մատենագրութիւն մը, կը յիշէ Եղիազարով, Խաչատուրով եւ ուրիշներ, որոնք մօտէն հետաքրքրուած են Քիւրտերով եւ լուրջ ուսումնասիրութիւններ հրատարակած են։

Մոռցած է յիշելու երկրին քաղաքական արժէքը, տնտեսական կարեւորութիւնը հանքածուխի, պղինձի, մանաւանդ քարիւղի հանքերով։ Եթէ քիւրտ պետութիւն մը կազմուի, Մերձաւոր Արեւելքի ուժերու հաւասարութիւնը պիտի խանգարուի, քարտէսը պիտի փոխուի, Պաղտատի դաշինքը պիտի կորսնցնէ իր կարեւորութիւնը, Թուրքիա պիտի բաժնուի Քարաչիէն եւ Իրանէն։ Երկրին կորիզը պիտի կազմէ Սեւան, Ուրմիա, Վան եռանկիւնը։

Ընկերաբանական գլուխներու տակ կը ներկայացնէ բազմաթիւ ցեղախումբերը, իրենց մնայուն բարքերով, բայց չի բացատրեր թէ ինչու ընկերային հոլովոյթ չեն ունեցած, մնացած են նախնական։ Ակնարկութիւն մը ունի հայ ծագումով Քիւրտերու մասին, ի՞նչպէս ընկերապէս առաջացած ժողովուրդ մը յեղաշրջում ունեցած է բաժնուելով արմատէն եւ Հայերը չեն կրցած իրենց լեզուն սորվեցնել, քաղաքակրթութեան բերել այս խումբերը։

Գործը խղճամիտ աշխատանք մըն է եւ խիստ շահեկան մեզ համար։

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՏՈՄՍԵՐ

ՆԵՐՍԷՍ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

●

Յաղթանդամ, բարձրահասակ, ճաղատ գլուխով ու պարարտ շրթունքներով մէկ կը։ Բաւական ջղայնոտ ու դիւրագրգիռ։

Զմեղադրենք սակայն։ Ահաւոր դժբախտութիւններ հարուածեցին զինքը։

Լոնտոնի եկեղեցին հազիւ շինուած, փլաւ իր տունը։ Կուսակրօն մըն էր մեղաւորը։

Այդ ողբերգութենէն երեք տարի ետք, կորսնցուց իր 16 տարեկան Պօղոսիկը, որուն հողաթումբին առջեւ կը ծնրադրէր, ամէն կիրակի, երբ Լոնտոն ըլլար։

Յետոյ, վերամուսնացաւ։ Այս անգամ իր կողակիցը երիտասարդ օտարուհի մըն էր։ Ճակատագիրը նորէն չձգեց իր օձիքը։ Նոր հարսը անդամալուծուեցաւ — փոլիօ։ Ու պատերազմին ընթացքին մեկնեցաւ այս աշխարհէն։

Մաքուր մարդ էր։ Եւ շատ շատերէն աւելի արժանի «ազգասէր» տիտղոսին։

Հակառակ իր բազմաթիւ հոգերուն ու աշխատանքներուն, շատ մօտէն կը հետաքրքրուէր ազգին գործերով։ Աչքէ կ'անցնէր բազմաթիւ թերթեր — Թուականէն մինչեւ վերջին տողը։

Ու ամէն անգամ որ ըսելիք մը, գանգատ մը ունենար կը հեռաձայնէր այս տողերը գրողին.

— Խնդրեմ, իրիկուան ինծի հանդիպէ..

Կը հանդիպէի ու կը սկսէր իր բողոքները.

— Շաւարշը ինչո՞ւ «Յառաջ»ին մէջ գրեր է թէ ես հինգ հարիւր ոսկի նուիրեր եմ Ազգային հիւանդանոցին։ Քեզի հազար անգամ ըսած եմ որ ես բէքլամ չեմ ուզեր։ Կամ.

— Բարեգործականին աս ըրածը եղա՞ւ ... Ինչո՞ւ բան մը չես գրեր ...

Այս զովելի հետաքրքրութիւնը ունէր նաեւ իր զուարթ կողմերը։

Իր քարտուղարին բերնով կը հարցնէր ինծի.

— «Հայ - Բոյժ»ին թիւ 34ը ստացած չեմ... Ի՞նչ պատահեր է...

Երբեմն, մանր - մունր ծառայութիւններ կը խնդրէր։ Կաթողիկոսին կամ պատրիարքին նամակ պիտի գրէր։ Ինծի կը յանձնէր այդ աշխատանքը.

— Բարձրապատի՞ւ պիտի ըսենք թէ Ամենապատիւ ... Կաթողիկոսին վեհափա՞ռ ըսելու ենք...

Երբեք չհաշտուեցաւ Լոնտոնի եկեղեցին համար իր զարմիկին, Գալուստին, ըրած կարգադրութեան հետ.

— Եղբայր, ինչո՞ւ չես երթար այդ մարդուն չես հասկցներ թէ մենք Ազգային Սահմանադրութիւն ունինք ... Հովիւը ժողովուրդին քուէներով կ'ընտրուի ... Ի՞նչ ըսել է որ ամէն բան ինք, իր տղան ու իր փեսան որոշեն ...

Քէնը, Գալուստին դէմ, այնքան յառաջ տարած էր որ երբ կը վերամուսնանար, մեր — Գալուստին — եկեղեցիէն ներս չմտնելու համար, Հալէպէն օգնական բերել տուաւ Սիւրմէեան եպիսկոպոսը,

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԳԵՐԻ ԻՆԿԱՅ

●

— Ատիկա հագնելու համար չունիմ նախնական ստուգանը, այսինքն չեմ ըրած Երեւանի թեմին առաջնորդութիւնը։

— Տամ քեզի առաջնորդական կտոր մը։

— Ի՞նչ կտոր է ատիկա։

— Զարմանալի մոդական կտոր մը։ Ինքը զերծ է որեւէ գոյնէ, ինչ գոյն կամենաս, այն կրնաս տեսնել, նայած թէ ինչպէս ես տրամադրուած։

— Վնասակար կտոր մը ինծի համար. վասնզի բոլորն ալ գէշ տրամադրուած ըլլալով դէպի ինձ՝ ստիպուած պիտի ըլլամ Յուդայի մոմին դերը խաղալ հասարակութեան մէջ։

Աւագ գործակատարը յուսահատութեան նշաններ ցոյց տուաւ։ Բոպէն յարմար սեպելով՝ մնաք բարով ըսի եւ դէպի դուռը քալեցի։

— Կ'երթա՞ք, ձայնեց երրորդ գործակատար մը, ինքզինքը դուրս նետելով ապրանքներու արանքէն։

— Այո, պիտի երթանք, ճաշակիս յարմար բան մը չկրցինք գտնել։

— Եւ ոչ մէկ ճաշակաւոր կտոր այս հարիւրաւոր կտորներո՞ւն մէջ։

— Համարեա ոչ մէկը։ Մնաք բարով։

— Այստեղ հրամեցէք, խնդրեմ։

— Պիտի երթանք։

— Դարձեալ կ'երթաք։ Այստեղ հրամեցէք խնդրեմ, մի բոպէով, Դուք սխալի մէջ էք... ըսաւ երրորդ գործակատարը, որու մէջ ամէն տեսակ չեշտ կարելի էր գտնել։ — Երբ դէպի դուռը կ'առաջանայինք՝ համոզկեր, իսկ երբ քայլ մը կ'առնէի դէպի ներսը՝ աղու եւ աղաչական։

Հարկադրուեցայ կրկին նահանջել։ Սկսուեցաւ կրկին ցուցադրութիւն նոյն ապրանքներու, միայն հակառակ դասաւորութեամբ. ինչպէս տիար Զալխուշեանը կ'ըսէ, նոյն մտքերը՝ տարբեր բառաշարութեամբ։

— Ահա ձեզ սեւ... կապոյտ... մոխրագոյն... նարնջագոյն։

— Նեղութիւն մի քաշէք, կ'աղաչեմ, անգամ մը նայած եմ արդէն։

Գործակատարն ամբողջովին ջիղ կտրած, սկսաւ քակել բոլոր փաքէթներն ու նետել սեղանին վրայ։ Անանկ որ՝ վերջէն զանոնք կրկին պլլելը խոշոր բանուորական օր մը խլելու էր անկէ։ Այսքան ծառայութեան համար տարբեր ժամանակ ես ծառայի մը վաթսուն կոպէկէն պակաս պիտի ամչնայի առաջարկել։ Ու մտքիս մէջ կը խորհէի, թէ ինչպէ՞ս թողում ապրանքները սա վիճակին մէջ ու բան մը չառած՝ դուրս ելլեմ։ Եւ արդէն դէմինս ինծի պարտապան կացուցանելու համար էր, որ փաքէթները կը բանար ու կը բանար։

— Կ'աղաչեմ, նեղութիւն մի քաշէք, քանի որ բան մը առնելու չենք։

— Հա, ատ տարբեր, եթէ նախապէս բան մը չառնելու մտքով վաճառատունս եկաք, այն ատեն ինչո՞ւ այսքան նեղութիւն տուիք մեզ։

— Ներողութիւն։ Ի՞նչ ընենք, որ մեր ճաշակին չեկաւ... մնաք բարով. ըսի ես ու նուիրատուութեան գանձանակէ մը փախչողի ճողոպրանքով դէպի դուռը սլացանք։

— Կ'երթա՞ք. ձայնեց չորրորդ գործակատար մը, ապրանքներու կիրճէ մը ինքզինքը դուրս նետելով եւ պարտատէրի մը չեշտով։

— Այո, ճաշակաւոր բան մը չգտնելուս...։

— Շատ լաւ, մէկ հոս հրամմէ ու գնա, ազատ ես, ըսաւ ու կեռ հայեացքով մը ինծի դէպի երեք անգամ տնտղած ապրանաց կոյտը քաշեց։

Առաջին երեք գործակատարները հանգստեան կոչուած զինուորներու նման խանութին խորերը հեռացան։ Անորոշ վախ մը, ոտներուս փաթաթուած՝ դէպի կուրծքս կը սողար։ Վախ մը՝ որ զգացած են բոլոր նոր բանտարկեալները, առաջին անգամ իրենց ետեւէն փակուող դուռը տեսնելով։

— Կ'աղաչեմ, մի բռնադատէք զիս։

— Ամենեւին, ազատ էք կրնաք երթալ, բայց աւելորդ անգամ մըն ալ նայեցէք։ Վասնզի մեր պատուին ալ դէմ է, եթէ յաճախորդ մը դժգոհ դուրս ելլէ մեր վաճառատունէն, ուր կայ այսքան ապրանաց ճոխ պաշեստ մը։ Ա՛, մէկ մը սա կտորին նայեցէք խնդրեմ, պարզապէս զարունը կը յիշեցնէ բանաստեղծ հոգուն։ Խիստ դիմացկուն կտոր մըն է. եւ որ գլխաւորն է՝ աժան։

ԼԵՌ ԿԱՄՍԱՐ

(2 Մնացեալը յաջորդով)

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԼԻՈՆ, (Յատուկ). — Շաբաթ երեկոյ, 9 Յունիս, «Անարատ Յղութեան» շքեղ սրահին մէջ, հաւատաւոր բազմութեամբ եւ մեծ խանդավառութեամբ տօնեցինք մեր անկախութեան, «Մայիս 28»ի 39րդ տարեդարձը:

Բեմին կեդրոնը, զոյգ եռագոյններու մէջտեղ զետեղուած էր «Յարգանք Մայիս 28ի հերոսներուն» մակագրութիւնը:

Բացումը կատարուեցաւ «Բամբ որոտան»ով զոր նուագեցին Օր. Սօնա Տէր Պետրոսեան (դաշնակ) եւ ընկեր Յովհ. Պէրպէրեան (ջութակ): Բազմութիւնը յոտընկայս՝ լուռ եւ երկիւղած հետեւեցաւ անմահ Ալիշանէն մեզի փոխանցուած այս ազգային քայլերգին:

Ընկեր Նշան Պետրոսեան, մեր երիտասարդ եւ խանդավառ նախագահը, յուզիչ եւ հրաշունչ խօսքերով համեմեց իր «բացման խօսքը». — «Զարամիտներ կան որ տակաւին կը յամառին գրել եւ բեմերէն յայտարարել թէ, «Մայիս 28»ը Թուրքին շնորհն էր, թէ մեր դաշնակիցներուն նուէրն էր, թէ ռուս քեռիին, «պաղչիշ»ն էր: Ոչ, հայրենակիցներ: Մղեցինք պատմութեան մէջ չտեսնուած գօտեմարտ մը մեզմէ անհաւասար ուժերու դէմ, համոզուած որ մեր առջեւ բոլոր ճամբաները փակուած էին, կար միայն կարմիր դրօշ մը ձեռքերնիս որուն վրայ գրուած է «մահ կամ ազատութիւն» այս մէկ նախադասութիւնը կը դառնար համակ կիրք, համակ խէյալ, համոզում՝ այդ համոզումով կռիւ մղեցինք, արիւն թափեցինք, յաղթեցինք եւ անկախ Հայաստան ստեղծեցինք...

Փառք Արամներու, Զօր. Սիլիկեաններու եւ մեր բազմահազար հերոսներուն»:

Երիտասարդ ուժեր իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին հանդէսին: Նոր Սերունդական Աստուր Թութլեան, յաջող կերպով արտասանեց Դ. Վարուժանի «Եղեռնայ դրշով» քերդուածը:

Ընկեր Յովհ. Պէրպէրեան ջութակով մեզի հրամցուց նախ «Կիլիկեան» հապա «Միրանի ծառ»ը, արժանանալով բուռն ծափերու: Պետրոս Թութլեան արտասանեց Յակոբ Յակոբեանի «Մեռան չի կորան» ծանօթ քերթուածը:

Օր. Կարապետեան (Տէսինէն) դաշնակի վրայ նուագեց եւ երգեց կտոր մը, ապա բուռն ծափերու վրայ կրկին նուագեց «Սեւորակ աչեր»ը: Լիոնի եւ Տէսինի մեր բեմերուն վրայ արտասանող զարդը, Օր. Բ. Տապաղեան խոր յուզումով արտասանեց ընկերուհի Գեղան Փափազեանի «Մայիս 28»ը:

Լիոնի Ազգային Միութեան կողմէ դրաւոր ճառ մը կարդաց Պ. Հրանտ Թաշճեան. — «Լիոնի Հայ. Ազգ. Միութիւնս կուգայ յարգանքի մեծագոյն բաժինը բերելու բոլոր այն հերոսներուն, այն նահատակներուն, եւ համայն հայ զանգուածին որոնք հիմը դրին հայրենիքի մը որ կորիզը եղաւ այսօրուայ Հայաստանին: Եւ կը տօնենք այս օրը, որովհետեւ խորհրդանիշն է անցեալ դարերէ ի վեր խորտակուած փայլուն դարաշրջանի մը վերածնունդին»:

«Ի գին մեծ զոհողութեանց եւ նահատակութեանց, հերոսական փառապսակով մը, ծագեց լուսաշող աստղը իր եռագարդ գոյներով ու իրաւունքով շողերով Հայաստանի երկնակամարին վրայ «Մայիս 28»ը, «Հայաստանի հանրապետութիւն»:

«Այս փառքին ու անոր խորհուրդին առջեւ յարգանքով կը խոնարհինք կրկին որովհետեւ ամէնէն տխուր ու յուսահատական օրերուն իսկ հայ ժողովուրդը չէ դադրած երեւակայելէ Մասիսը, երազելէ Արարատեան դաշտերը ու այսօր ալ հայ գաղթաշխարհին ներշնչման աղբիւրն է անիկա»:

Պ. Օֆլազի այնքան յաջողութեամբ երգուած զոյգ երգերէն յետոյ — Կոմիտաս վարդապետի «Կալին երգը» եւ Անուշէն «Բարձր սարերէն» — բեմ բարձրացաւ մեր օրուան բանախօսը ընկեր Մինաս Թէօլէօլեան. —

«Մեր ազգային–քաղաքական կեանքին մէջ բազմաթիւ վէճեր եւ պայքարներ խնայուած պիտի ըլլային հայ ժողովուրդին՝ եթէ պատմութեան եւ պատմական դէպքերու հանդէպ մեր կեցուածքին մէջ ուղիղ եւ պարկեշտ ըլլայինք: Դժբախտաբար, հայրենիքէն դուրս, կորսնցնելէ ետք մեր աւանդութիւնները եւ բարոյական որոշ հասկացողութիւններ, կորսնցուցած ենք նաեւ պատմութեան հանդէպ բծախնդիր ըլլալու մեր պարտաւորութեան զգացումն ու գիտակցութիւնը: Ահա թէ ինչու, Մայիս 28ի պատմական, ազգային եւ գաղափարական նշանակութիւնը դժբախտաբար տարբեր ձեւերով կը մեկնուի հայ ժողովուրդի զանազան հոսանքներուն կողմէ»:

Բանախօսը ապա անդրադարձաւ 1918 Մայիս 28ի քաղաքական իմաստին, ընդգծելով՝ որ Սեւրի դաշնագիրը անվճար մնացած մուրհակ մըն է Հայութեան ձեռքին մէջ թէ հայ երիտասարդութիւնն ու ապրող սերունդները ազգային պարտականութիւն մը պէտք է նկատեն պահանջատէր մնալ, խորապէս գիտակցելով որ այդ իրաւունքները արիւնով եւ հերոսական ողորումներով ձեռք բերուած են:

Ընկեր Թէօլէօլեան ամբողջ ժամ մը վերլուծեց Մայիս 28ի գաղափարական իմաստը: Ծշդեց, թէ 28 Մայիսը 1918ին չստեղծուեցաւ. կար այդ ոգին Հայկի մէջ, կար Վարդանի մէջ, կար Արամի մէջ ու կար հայ ժողովուրդի հոգիին մէջ: Կար եւ պիտի մնայ նաեւ այսուհետեւ, որքան ատեն որ ազգային արժանապատուութիւն ունի Հայութիւնը եւ վճռած է ինքնիշխան ապրիլ, — տէր՝ իր ճակատագրին, տէր՝ մարդկային եւ հաւաքական իր իրաւունքներուն: Ընդգծեց, թէ, մեր օրերուն, ազատութեան եւ բռնատիրութեան միջեւ պայքար կը մղուի. առանձին դատերէ անկախ՝ կայ համամարդկային դատ մը, — Ազատութեան դատը; զոր կարելի չէ խեղդել սուրով, ռումբով կամ դինուորութեամբ: Պայմանաւ, սակայն, որ իրաւատէր ժողովուրդներ անձնասպան չըլլան, — այսինքն իրենց իսկ ձեռքով չթաղեն իրենց դատերը:

Թէ նախագահին՝ եւ թէ ընկեր Թէօլէօլեանի ճառերը բազմաթիւ անգամներ ընդհատուեցան բուռն ծափերով:

Հանդէսի պաշտօնական բաժինը փակուեցաւ «Յառաջ նահատակ»ով:

Քովնտի սրահը, կոմիտէն սարքած էր ընկերահամակրական խնճոյք մը: Ծուտով բոլոր սեղանները գրաւուեցան եւ սկսաւ խրախճանքը:

Սեղանապետ Պ. Կարապետ Յովակիմեան ձեռնհասօրէն վարեց իր պաշտօնը: Կերուխումի սեղաններուն շուրջ եղան բազմաթիւ երգեր, արտասանութիւններ, ճառեր եւ այլն: Խնճոյքին փայլը յաւելապէս աւելցուցին Տիկին Մ. Հաբէլեան, Պ. Օֆլազ, երիտասարդ Գրիգորեան իրենց այնքան հնչուն երգերով, Թութլեան եղբայրները իրենց արտասանութիւններով:

Հիւրեր ունէինք Տէսինէն, Վիէնէն եւ այլ շրջաններէն: Վարանդեան կոմիտէին կազմակերպած այն ձեռնարկը կատարեալ յաջողութեամբ պսակուեցաւ: Յիշատակեմ նաեւ որ, կոմիտէն գեղեցիկ ծաղկաման մը վիճակահանութեան դրած էր: Ծաղկամանը շահեցաւ Տէր եւ Տիկին Տէրմաւեան որ կոմիտէին նուիրեցին հազար ֆրանք:

Խնճոյքը վերջացաւ ուշ ատեն, նշանակելի խանդավառութեամբ: Մ. Մ.

100.000 ՏՈԼԱՐ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻՆ

●

Ընկեր Սիմոն Վրացեան եւ Ճորճ Մարտիկեան, որոնք երկու ամիսէ ի վեր կը գտնուէին Հարաւ. Ամերիկա, վերադարձած են Նիւ Եորք: Հաստատած են թէ աւելի քան հարիւր հազար տոլար հանգանակած են Պէյրութի «Նշան Փալանճեան» Ճեմարանին համար: Այս գումարէն զատ ապահոված են նաեւ կտակներ եւ խոստումներ: Պուէնոս Այրէսէն խոստացուած է տարեկան երեք հարիւր հազար փեսոյի յատկացում մը: Ս. Վրացեան եւ Ճորճ Մարտիկեան, Հարաւային ամերիկեան իրենց շրջապտոյտին ընթացքին հանդիպեցան Վենեզուէլա, Ուրուկուէյ, Արժանթին եւ Պրազիլիա, ամէն տեղ արժանանալով բացառիկ ընդունելութեան: Ս. Վրացեան շաբաթ մը Նիւ Եորք մնալէ վերջ պիտի վերադառնար Պէյրութ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱԼԷՊԻ մէջ մահկանացուն կնքած է Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի մայրը՝ Տիրամայր Վարդանոյշ Փայասլեան: Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցած է մեծ բազմութեան մը ներկայութեան: Արարողութեանց նախագահած է Բերիոյ Թեմին առաջնորդ Ղեւոնդ Արք.: Ի յարգանս Վեհափառին, ներկայ եղած են մեծ թիւով օտար անձնաւորութիւններ, որոնց մէջ՝ Հալէպի յոյն – օրթոտոքս եւ ասորի օրթոտոքս եպիսկոպոսները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ տարեդարձին տօնակատարութիւնը փառաշուք հանդիսութեամբ կատարուած է Աթէնքի մէջ՝ աւելի քան 1400 հոգինոց հոծ բազմութեան մը ներկայութեան: Ներկայ եղած եւ խօսք առած է նաեւ յունական ներկայ կառավարութեան ամէնէն կարկառուն եւ ազդեցիկ նախարարներէն՝ Ղ. Գասթիմաթիս:

ԽԱՐԹՈՒՄԻ հայութիւնը տօնած է Մայիս 28ի տարեդարձը՝ ընկեր Ծ. Վեցմատեանի բնակարանին մէջ՝ բազմաթիւ համակիրներու եւ բարեկամներու ներկայութեան:

ԹԵՀՐԱՆԻ Հայ Ակումբի սրահին մէջ թէյասեղան մը տրուած է ի պատիւ դրագէտ Մալխասի՝ հայ կանանց չորս միութիւններու նախաձեռնութեամբ:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մէջ Մայիս 19ին բացառիկ շուքով եւ հանդիսութեամբ տօնուած է Հայ Օգն. Միութեան 47րդ տարեդարձը: Նախագահած է Տիկ. Ս. Համաստեղ, խօսած են ընկեր Մ. Օզանեան, Վ. Սարաֆեան (անգլերէն) եւ Բ. Կռանեան: Գործադրուած է նաեւ գեղարուեստական ճոխ բաժին մը:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Նիւ Ճըրզիի քաղաքին Հայութիւնը ձեռնարկած է եկեղեցիի մը շինութեան, որուն հիմնարկէքը կատարուած է Մայիս 19ին: Այս առթիւ Նիւ Ճըրզիի հայ գաղութը նուիրած է 36.500 տոլար:

ՊՈՒՔՐԷՇԻ «Ստեփան Շահումեան» հայ Մշակոյթի Տան թատերախումբը, իր հիմնադրութեան տասնամեակին առթիւ տըւած է շարք մը ներկայացումներ: Թատերախումբին խաղացանկին վրայ կը գտնուէին Յակոբ Պարոնեանի «Մեծապատիւ Մուրացկանները», «Արեւելեան Ատամնաբոյժը», «Պաղտասար Աղբար»ը, Շիրվանզադէի «Պատուի Համար»ը, «Նամուս»ը, «Զար Ողի»ն, Մոլիէրի «Ագահ»ը, եւայլն:

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ, փարիզահայ Պ. Ռուբէն Թադէոսեան շահեկան դասախօսութիւն մը տուած է Հայ Երիտ. Միութեան հրաւէրին պատասխանելով՝ «Օտար յայտնի պատմագէտներու կարծիքը հայ ժողովուրդի մասին» նիւթին շուրջ:

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ երիտասարդ մը, Ռ. Աճէմեան, օգնական խմբագիր նշանակուած է ամերիկեան «Լայֆ» շաբաթաթերթին, որ կարեւոր հրատարակութիւն մըն է Մ. Նահանգներու մէջ:

որպէսզի նարօտը կապէր... պանդոկի մը մէջ:

Մեր «հին» հարուստներէն էր համեստ, խոնարհ: Յուցական ոչ մէկ ելոյթ իր միլիոնները ուրիշի աչքին առջեւ համբելու:

Բարերար մըն էր, բառին իրական առումով: Կը պահէր դպրոցներ, Մայրանոց մը ու երբեք չէր մոռնար Պոլսոյ Հիւանդանոցը:

Իր ամէնէն ջղագրգիռ վայրկեաններուն անգամ կը զգայիր թէ բարի էր ու բարեսիրտ: Յաճախ, իր աչքերը կը լեցուէին, երբ բողոք կը ներկայացնէր ազգային այս կամ այն տխուր երեւոյթին դէմ: Ու, յաճախ, իր «վրէժ»ը կը լուծէր ինձմէ... Կը սիրէի զինքը:

Ազգը իր լաւագոյն զաւակներէն մէկը կորսնցուց: Ես, իրաւ բարեկամ մը:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (64)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԴԱՏԱՍՏԱՆ

●

էլ կարողութիւն չէր մնացել մեր իշխանաց ոչ խմելու եւ ոչ շարժելու. իրենց թիկնապահները նոյն վիճակին մէջ էին արդէն դուրսը, երբ ներսը կը գտնուէին իրենց տէարքը. յանկարծ, ներս խուժեց Յովնանու առաջնորդութեամբ Սասունցի խումբը, որ եկեղեցւոյն մէջ ծածկուած էր մինչեւ այն րոպէ, եւ առանց շարժման ժամանակ թողլու, վայրկենին մեր երկու Վահրամները կապեց. առանց դիմադրութեան նոյնն ըրին նաեւ իրենց թիկնապահաց: Երբ Յովնանու փափաքը ուզածին պէս կատարուեցաւ, տեսնելով որ կէս գիշեր դեռ չկայ, հրաման ըրաւ ժողվուելու, եւ մօտենալով Խօսրովու որ ընկողմանեալ էր բայց արթուն, ըսաւ.

— Խօսրով իշխան, կարծեմ ժամանակ է գնալու:

— Այո, երբ մէկը իմ վիճակիս մէջ չգտնուի եւ ձի հեծնելու կարողութիւն ունենայ:

— Բայց դու լաւ վարուեցար, Խօսրով, եւ գործը իմ ուզածիս լաւ կատարեցիր: Երթանք, ուրեմն:

— Երթանք, եղբայր, ըսաւ Խօսրով եւ թեթեւելով ելաւ տեղաց Յովնանի օգնութեամբ, կը տեսնեմ որ դեռ կարողութիւն կայ, դուրսի ցուրտ օդը գիս կը կազդուրէ:

Ձին պատրաստ էր եւ հեծաւ Խօսրով, իսկ մեր երկու Վահրամները կէս քուն, կէս արթուն նետեցին գրաստներուն վրայ լաւ կապկպած ոչ միայն չփախչելու համար, այլ մանաւանդ որպէս զի չընկնին: Տոցա այս վիճակը տեսնելով Խօսրով՝

— Եղբայր, այդ մարդկանց չափ ես էլ խմեցի. տես թէ ինչ վիճակի մէջ են հասել:

— Այս կը նշանակէ որ, պատասխանեց Յովնան, դու քանի մը տեսակ գինի միայն խմեցիր, սոքա ափիոն էլ խմեցին, եւ լաւ է իրենց համար եւ մեզ համար, որ Վահեւունեաց պէս գլխացաւ չեն տար յիմար զանգատներով եւ անուշ անուշ կը քնեն այս օր էլ, վաղն էլ:

— Մի զուցէ յաւիտենական քունն էլ քնեն:

— Աստուած չընէ, պէտք է դատաստանով դատուին դատապարտուին բարի օրինակի համար:

Հազիւ թէ ձիուն վրայ հեծաւ Խօսրով եւ ասպատակներուն վրայ կը կշռուէր, քանի մը տղաք որ ճամբաներուն պահպանութեան համար դրած էր Յովնան, վազելով եկան թէ ձիաւորաց խումբ մը կը հասնէր Կերմանից կողմէն եւ ուղղակի վանք կուգար:

— Կերմանից կողմէն վտանգ չկայ, բայց դարձեալ դռները գոցեցէք եւ մեծ պարան մը իջեցուցէք պարիսպն ի վար սա դրան հակառակ կողմէն, ես եթէ ձայն տամ դռները բացէք, եթէ ոչ ես պարանն ի վեր կ'ելնեմ եւ կը մտածենք:

Այս խօսքերն արտօրնօք լսաւ եւ ինք դռնէն դուրս ելաւ եւ դռները գոցեցին:

Եւ, իրօք, տեսաւ որ տաս–տասերկու ձիաւոր համակ սպառազէն կուգային դէպ ի Մեծոփ. ձիւնի ճերմկութեան մէջ գիշերով նաեւ կ'երեւար իրենց սաղաւարտներուն, վահաններուն, նիզակներուն փայլը, եւ թէ առջեւէն հսկայ մը իրենց կ'առաջնորդէր:

Իսկ Յովնան նոյն միջոցին վանքին դըրան մօտ ժայռերու խոռոչներուն մէջ ծածկուած կ'ուզէր ստուգել թէ ինչ մարդիկ էին որ կուգային: Եւ այս ստուգութիւնը շուտ յայտնի եղաւ, վասնզի առջեւէն գնացողը մեծ եւ ուժով ձայնով գոռաց.

— Վահրիճ, շուտ իջիր, ձայն տուր որ դուռը բանան, տէ, սառեցանք, շուտ ըրէ:

— Աստուած քեզ բարի տայ, Գուրգէն իշխան, դո՞ւ ես, ըսաւ Յովնան ժայռերուն մէջէն դուրս ցատկելով:

— Յովնանու ձայնն է. կեցցե՛ս Յովնան. եւ Գուրգէն իջաւ ձիէն: Այս ինչ սքանչելի ժայռեր են որ քեզի պէս հրաշք կը ծնանին. այս ցուրտին, այս սառին ինչ կ'ընես հոս, եղբայր, գիշերով:

ՏԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱ զինուորական նոր կայան մը պիտի հաստատէ Քէնիայի մէջ։

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Փրակա պիտի այցելէ Յուլիս երկուքին ։

ՎԱՐՉԱՊԵՏ Ատընաուըր, Արեւմտ. Գերմանիոյ Արտաքին նախարարին ընկերակցութեամբ, հասաւ Վիէննա ։

ԱՆԳԱՐԱՅԻ, Սանթիակոյի եւ Լիզպոնայի Փրանսական դեսպանները փոխուեցան։

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ մեռաւ աշխարհի ամէնէն հարուստ մարդոցմէ մին՝ Ճէյմս տը Րոչիլտ, որ կը ձգէ 11623 միլիոն ֆրանքի ժառանգութիւն մը ։ Անգլիական կառավարութիւնը, այդ գումարէն որպէս տուրք վար դրաւ 7570 միլիոն ։

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը մշակելու վրայ է կրթական նոր ծրագիր մը, որ փոփոխութիւններ պիտի մտցնէ օտար դպրոցներու կրթական ծրագրին մէջ։ Օտար լեզուներու ուսուցման մասին մասնաւոր օրինագիծ մը կը պատրաստուի ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ դերասան Չարլի Չափլին, սեւամորթ երգիչ Փոլ Րոպսոն, գիտնական Ֆըրէտէրիք Ժոլիօ - Քիւրի եւ ԻՒՆԷՍՔՕՅԻ տնօրէնը՝ Լիւթեր Իվանս Մոսկուա հրաւիրուած են խորհրդային երիտասարդութեան փառատօնին ներկայ գտնուելու համար ։

«ՄԷՅՖԼԱՈՒԸՐ Բ.» առագաստանաւը, որ շինուած էր Եւրոպացի առաջին գաղթականները Ամերիկա փոխադրող «Մէյ - ֆլաուըր» նաւուն օրինակին վրայ, եւ որ 53 օր առաջ Անգլիայէն ճամբայ ելած էր 17րդ դարու տարազներ կրող ճամբորդներով, հասաւ Մ. Նահանգներ ։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ հերքեց այն ամբաստանութիւնները, թէ ուզած են ազդեցութիւն բանեցնել Լիբանանի ընտրութեանց մէջ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունիս 13). — Զոյլ ոսկի՝ 472.000, նափոլէոն 3630, զուից. 3320, անգլ. 4200, քսան տոլարնոց 16.840, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1120, տոլար 406, զուից. 98։

Կը խնդրուի ծանուցանել՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՄՈՆ ԳԱՅՍԵՐԼԵԱՆԻ

(Ծնեալ Յակոբեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Յունիս 11ին, Մոնթէ - Գարլոյի մէջ 75 տարեկանին, յետ երկարատեւ եւ տաժանելի հիւանդութեան ։

Համաձայն հանգուցեալին փափաքին յուղարկաւորութիւնը եւ թաղումը տեղի ունեցան Մոնաքոյի մէջ խիստ մտերմական շրջանակի մէջ ։

Կը խնդրուի ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահազդ ։

ՌՈՆԻ ՍՈՒ ԲՈՒԱՅԻ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը։ Դասախօս՝ Պ. Վաղարշակ Մելիքեան։ Նիւթն է՝ «Սուլթան Համիտ եւ Հայերը»։

Հաղորդակցութիւն.— Կառ տը լ՚Էսթէն ժամը 20.50ին, օթոպայ ։

ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer Paris (9e)

Tél.: PROvence 64-90

C. C. P. Paris 3630-66

Նոր հրատարակութիւններ .—

Զարթօնք, Մալխաս, Պէյրութ 1956, Ա. Բ. Գ. հատորները 1200ական ֆր., Դ. հատորը 1000, Ե. հատորը

Ապրումներ՝ 1200, բոլորն ալ լաթակազմ։

Վարդանանք, Դ. Դեմիրճեան (պատմավէպ) 2 հատոր, Գահիրէ, տպ. «Յուսաբեր» 1956, 1.500

Պապիկ ու Թոռնիկ, Խրիմեան Հայրիկ, Հր. Էտվան, Պէյրութ, 1957 500

«Յուսաբեր» բացառիկ, [illegible]իրուած Վ. Նաւասարդեանի յիշատակին, 1957 300

Ժամանց եւ զբօս, Կ. Գուշակ (երգներու բանալին եւ ժամանակի խաղեր, Պէյրութ, 1956 1.400

Սողոմոն Թէհլիրեան (վերյիշումներ, Թալէաթի Ահաբեկումը) գրի առաւ, Վ. Մինախորեան, Բ. տպ. Գահիրէ 1956 1.500

Պաղ բաղանիք, Ստ. Զօրեան (վէպ չորրորդ դարէն), Հալէպ, 1952, կազմուած 1.750

Հայաստան եւ Հայ Դատը, Գ. Լազեան (Հայ եւ ռուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ), Գահիրէ, 1957 1.100

Հարազատ Որդի եւ պատմուածքներ, Երուխան, Հալէպ, 1953 650

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը խօսի ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

16 Յունիս Կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Կարտանի «Գեղունի» սրահին մէջ, «Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձին առթիւ»։

17 Յունիսին, երկուշաբթի երեկոյեան, ժամը 9ին, Պոմոնի Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ, նիւթը՝ «Հայութեան ազգ. եւ քաղաքական կեանքը, Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ»։

ՀԱՅԿՈՒՇԻ ԽՏԸՇԵԱՆ

Համակրելի դերասանուհին իր վերջին յաջողութիւններէն ետք կրկին իրմանակցութիւնը կը բերէ ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ՄԻՍԻՐԵԱՆԻ բեմադրած թատերգութեան՝ (Ֆրետերիքի դերին մէջ)։

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 20.45ին ։

Փոլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թուտիք (Մէթրօ Ռեփիւպլիք)

ՇՈՐՀԱԿԱԼԻՔ? — ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՇՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աղաւնի Թօփալխաչերեան եւ զաւակը ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները կը յայտարարեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ յետ պատարագի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց վաղամեռիկ զաւկին, քրոջ, եւ ազգականին՝ ՄԵԼԻՆԷ ԹՕՓԱԼԽԱՉԵՐԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Յակոբ Թօփալխաչերեանի, ծնողաց՝ եւ քրոջ՝ Գրիգոր եւ Վարդուհի Խաչատուրեաններու եւ Ազնիւ Փափազեանի յիշատակին։ Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները։

ԾԱԽՈՒ Է

Լա Պոքայի մէջ (Քան) Րուէ Նասիոնալի վրայ դերձակի խանութի մը ֆոն տը քոմէրսը (ետեւը խոհանոցով) ծախու է։ Ամէն կարգի առեւտուրի յարմար, վրան չորս սենեակներով յարկաբաժին մը։ Դիմել Տայլերեանի,

86 Ave. Frencis Tonner, La Bocca (A. M.)

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Պիվէրի Հ. Յ. Դ. «Գեղունի» սրահին մէջ։ Բարձր հովանաւորութեամբ

M. V. SAVINE ի

(Քաղաքապետ Կարտանի)

Եւ Պուշ տիւ Ռոնի նահանգային խորհուրդի անդամ ։

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Կարտանի Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի։

Կը նախագահէ ընկ. Ն. Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ ։

Գեղարուեստական բաժին ։

Մուտքը ազատ է ։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆ

Հեռախօսով արձանագրուողներէն, ինչպէս նաեւ ալօքասիոնի նպաստ ստացողներէն կը խնդրուի ներկայանալ,

5 Rue Meyran. Tél. TRU 27-35

յանձնելու եւ ստանալու համար հարկ եղած թուղթերը։

Ա. խումբի մեկնում՝ ՅՈՒԼԻՍ 5։

ԾԻԾԱՂԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շաբաթ երեկոյ, 15 Յունիս ժամը ճիշդ 8.45, Փոլ Ֆարալիքի թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիք Մէթրօ Ռէպիւպլիք եւՊօնսէրժան

Բոլորովին նոր բեմադրութեամբ

Դերասան՝

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐ ՎԻՇԵԱՆ

կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ Մոլիէրի

«ԺՈՐԺ ՏԱՆՏԷՆ»Ը

ԳԷՈՐԳ ՏԱՆՏԻՆԵԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Ֆէսանվիլէի օդափոխութեան կայանին արձանագրութիւնները կը շարունակուին միմիայն Բ. խումբին համար։ Ա. խումբը պիտի մեկնի Յուլիս ութին, ինչպէս յայտարարուած էր։ Արձանագրուող մանուկներու ծնողներէն, անոնք որ չեն ստացած «ֆիշ տը Լիէզօն»ները, կը խնդրուի ներկայանալ Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնը, 15 րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, յառաջիկայ ուրբաթ առաւօտ, ժամը 10 - 12 ։

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը ։

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր ։

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian

9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)

Tél. CHA 00-55

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Բալուի Թէլ գիւղէն Աստուր Խաչատուրեան որուն Ֆրանսա գտնուիլը լսուած է (Կարտան նպարավաճառ)։ Փնտռողն է իր մօրաքրոջ տղան Հայֆայէն Յարութիւն Պօյաճեան ։ Տեղեկացնել Մկրտիչ Գույումճեանի՝

12 U. N. O. Ave. Haiffa (Israel)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ՝

Վռամեան ենթակոմիտէն այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին։

Զաւարեան ենթ. այս շաբաթ, ժամը 21ին։

Ակնունի ենթ. այս շաբաթ, ժամը 21ին։

Համազասպ ենթ. այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։

Հայաստան, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին ։

Քրիստափոր ենթ. այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին ։

Ընկեր Կարօ խումբը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին։

Արամ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին։

Նիկօլ - Դուման խումբը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը 6.30ին։

Ժողովները տեղի կ՚ունենան սովորական հաւաքավայրերուն մէջ, կարեւոր օրակարգով։ Ներկայ կ՚ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին ընկերուհի Նուարդ Քէչէճեանի բնակարանին մէջ ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօն Սալնոյ Ձորի հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս կիրակի, ժամը 15ին, Պուլվ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ սրահը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախորհրդ. Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9.30ին, Պառտիւ Կլոպի սրահը, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խնդրուի անդամներէն ներկայ գտնուիլ այս խիստ կարեւոր ժողովին ։

STE. FRANCE-CAMEROUN

24 Rue d'Enghien, Paris

Կը փնտռէ՝ կարող երիտասարդ մը, Քամերունի իր քոնթուարին համար։

Դիմել գրաւոր ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

(36 Avenue Charles de Gaulle)

կազմակերպուած

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԻՐ «ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ» ՃԱՆԱՉՄԱՆ Ա. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՒ

Նախագահութեամբ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԳԵՐ. Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Կիրակի, 16 Յունիս, ժամը 14էն 22 վրայ, ամէն տեսակ ուտելիք եւ

Բացօթեայ ճաշ պարտէզը, սեղաններու ըմպելիներ մատչելի գիներով ։

Գեղարուեստական բաժին, պար եւ զանազան խաղեր ։

Մեքսիքական խումբ (երգ, կիթառ, պար), Օր. Աւետիսեան (արտասանութիւն), հնդկական պար Նիտա Թայոքաջի աշակերտներուն կողմէ, սպանիական պար Տիկին Լօլա տը Քօսթրօ ։

ՄՈՒՏՔ 100 ՖՐԱՆՔ

Փութացէք ուրեմն ներկայ ըլլալ Յունիս 16ին։ ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ԴԱՐԱՍՏԱՆԸ

Շոգեկառք՝ Կար տիւ Նորէն ժամը 14 եւ 14.30ին, Անկէն, անցնիլ Անկէնի կայարանի կամրջակը եւ առնել օթօպիւսը մինչեւ Կրօլէ ։

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 16 ՅՈՒՆԻՍ • DIMANCHE 16 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7907 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3718

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

●

Յառաջիկայ Յուլիս 1 - 8 Փարիզի մէջ տեղի պիտի ունենայ եկեղեցական երաժշտութեան միջազգային երրորդ համագումարը :

Նախաձեռնողն է կաթոլիկ եկեղեցին, որուն քահանայապետը Պիոս ԺԲ. 25 Դեկտեմբեր 1955ին յատուկ կոնդակով մը շեշտած էր հոգեւոր երաժշտութեան կարեւորութիւնը: Ու հանդիսաւորապէս հրաւիրած էր ի սփիւռս աշխարհի Վատիկանի ենթակայ բոլոր Եպիսկոպոսները, որ մասնաւոր կարեւորութիւն ընծայեն եկեղեցական երգեցողութեանց :

Միջազգային առաջին համագումարը տեղի ունեցած էր Հռոմի մէջ 1950ին, « Սուրբ Տարւան » առթիւ :

Երկրորդը գումարուեցաւ Վիէննայի մէջ 1954ին :

Այս երրորդ համագումարին համար աւելի մեծ պատրաստութիւններ տեսնուած են կազմակերպողներուն կողմէ: Ընդհանուր քարտուղարը՝ Հ. Ժան Փրիմ կազմած է խիստ ճոխ յայտագիր մը:

Աշխարհի բոլոր երկիրներէն Փարիզ պիտի գան երաժշտագէտ պատգամաւորներ, մեծ մասամբ եկեղեցական :

Բացի պաշտօնական ընդունելութիւններէ, ճաշկերոյթներէ եւ պտոյտներէ, որոնք անբաժան մասը կը կազմեն միջազգային համագումարներու, եկեղեցական երաժշտութեան մասին պատմական եւ մասնագիտական դասախօսութիւններ պիտի կատարուին յայտնի երաժշտագէտներու կողմէ :

Բաց աստի Փարիզի զանազան եկեղեցիներուն մէջ հանդիսաւոր պատարագներ պիտի մատուցուին եւ պիտի երգուին ու նուագուին ծանօթ մեծ հեղինակներու գործերը :

Յուլիսի 3ի նիստին մէջ «Արեւելեան եկեղեցիներու երգեցողութեանց » մասին ուսումնասիրութիւններ պիտի կարդան հինգ մասնագէտներ, մէկը ֆրանսացի, չորսը օտար :

Իսկ Յուլիս 5ի երեկոյեան Փալէ Շայոյի մեծ սրահին մէջ պիտի տրուի միջազգային համերգ մը՝ նուիրուած եկեղեցական երաժշտութեան :

Համերգին պիտի մասնակցին աւստրիական եւ գերմանական մեծ երգչախումբեր :

Բաժին մըն ալ յատկացուած է «արեւելեան երգչախումբեր»ուն :

Կազմակերպիչները գեղեցիկ գաղափարն ան ունեցած «արեւելք»ը ներկայացնելու հայկական շարականներու միջոցաւ, իբրեւ ամէնէն յատկանշական արեւելեան երաժշտութիւնը :

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ երիտասարդ ու տաղանդաւոր երաժիշտ Կարպիս Ափրիկեանի, խանդավառութեամբ գործի լծուած է արդէն, պատուաւոր ու փայլուն կերպով ներկայացնելու համար հայկական եկեղեցական երաժշտութիւնը միջազգային հասարակութեան առջեւ :

Փարիզի հայ – կաթողիկէ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ երգչախումբը, ինչպէս նաեւ ֆրանսացի մասնագէտ երգիչներ իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն « Սիփան – Կոմիտաս»ին, որ ամէնը կազմով հրապարակ պիտի գայ :

Այսպէս ուրեմն, Եկեղեցական երաժշտութեան միջազգային երրորդ համագումարը լաւագոյն առիթ մը պիտի ըլլայ հայ ժողովուրդն ու իր արուեստը ճանչցնելու ամբողջ աշխարհի :

Հայ երաժշտութեան անմահ վարպետը Կոմիտաս վարդապետ 1914ի գարնան Փարիզի մէջ մասնակցած էր երաժշտական միջազգային ընկերութեան համագումարին: Այդ առթիւ ուսումնասիրութիւն մըն էր կարդացած հայ շինական երաժշտութեան, հայ եկեղեցական ու ժողովրդական երգեցողութեան ինքնայատուկ բնորոշ գիծերուն, ինչպէս նաեւ կրած օտար ազդեցութեանց մասին :

Կոմիտաս վարդապետի պակասը այս անգամ պիտի լրացնէ երգչախումբը, որ իր ալ անունը կը կրէ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

●

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԵՆ ՎԵՐՋ ՏԱԼ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐՈՒՆ

Լոնտոնի մէջ, Ապազինման յանձնաժողովին խորհրդային պատուիրակը, Զօրին, մասնակի ապազինման ծրագիր մը ներկայացուց ժողովին, որ գլխաւորաբար կը նախատեսէ հիւլէական փորձերու դադարումը՝ երկու կամ երեք տարուան համար: Ծրագիրը կ'առաջարկէ նաեւ ստեղծել միջազգային քննիչ յանձնախումբ մը, որուն պարտականութիւնը պիտի ըլլայ հսկել, որ վերոյիշեալ որոշման գործադրութիւնը յարգուի. քննիչ յանձնախումբը ենթակայ պիտի ըլլայ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին, եւ պարբերական տեղեկագիրներ պիտի ներկայացնէ այս վերջինին կամ ՄԱԿի ընդհ. ժողովին :

Խորհրդային ծրագիրը կ'առաջարկէ նաեւ Խ. Միութեան, Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ եւ Խաղաղականի մէջ փոխադարձ հսկողութեան արդիական կայաններ հաստատել, որոնց միջոցով կարելի պիտի ըլլայ ստուգել թէ պետութիւնները կը յարգե՞ն հիւլէական փորձեր չկատարելու իրենց խոստումը :

Մ. Նահանգներու պատուիրակը, Սթասըն, որ նոր վերադարձած էր Ամերիկայէն, Զորինի յայտարարութենէն անմիջապէս վերջ խօսք առաւ, յայտարարելու համար թէ «Մ. Նահանգները պատրաստ են ընդառաջ երթալու» իրագործելի առաջարկներու. աւելցուց որ վերջնական համաձայնութեան մը համար անձնական խօսակցութեանց դերը շատ մեծ է :

Անգլիոյ պատուիրակը գոհունակութիւն յայտնեց թէ բանակցութիւնները բոլորովին նոր ուղիի մը մէջ մտած են. ընդհանուր ժողովներէ աւելի, անհրաժեշտ է կողմնակի խօսակցութիւններ ունենալ նաեւ ապազինման ժողովներուն չմասնակցող պետութեանց ներկայացուցիչներուն հետ՝ մասնակի առաջին համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար :

Ֆրանսայի պատուիրակը, Ժիւլ Մոք, յայտնեց թէ հիւլէական փորձերու դադարումը վերջ չի տար զինարշաւին. հիւլէական զէնքեր ունեցող պետութիւնները պէտք է դադրեցնեն նաեւ հիւլէական նոր զէնքերու շինութիւնը, այլապէս Ֆրանսայի նման երկիրներ, որոնք հիւլէական զէնքեր չունին, չեն կրնար ստորագրել որեւէ համաձայնութիւն :

Ուաշինկթընէն տրուած լուրի մը համաձայն, ամերիկեան կառավարութիւնն ալ, Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Քանատայի հետ կ'ուսումնասիրէ հիւլէական եւ ջրածին ռումբերու փորձերուն առժամեայ կերպով վերջ տալու ծրագիր մը, որ պիտի ներկայացուի Խ. Միութեան :

Ամերիկեան ծրագիրն ալ կը նախատեսէ փոխադարձ հսկողութեան դրութիւնի մը ստեղծումը: Ամերիկացիները կ'առաջարկեն հիւլէական փորձերու դադարման շրջան նախատեսել տասը ամիս : Այս ծրագիրը եթէ վաւերացուի Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Քանատայի կողմէ, պիտի ներկայացուի Լոնտոնի ապազինման յանձնաժողովին :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղարը, Կոմուլքա եւ վարչապետ Սիրանքեվիչ Արեւելեան Գերմանիա կը սպասուին այս օրերուն :

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

●

Արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ փոխ - յարաբերութեանց համար մեծ նշանակութիւն կը տրուի վարչապետ Ատընաուըրի Վիէննա այցելութեան :

Ուրբաթ օր Ատընաուըր մամուլի ասուլիս մը տուաւ, որուն ընթացքին պատասխանեց միջազգային հրատապ հարցերու եւ ապազինման շուրջ իրեն տրուած հարցումներուն :

Իր կարծիքով, Խրուշչեւ «տաքարիւն» մարդ է եւ յաճախ զանազան յայտարարութիւններ կ'ընէ, ինչպէս Հելսինքիի մէջ. պէտք չէ շատ ոգեւորուիլ անոր յայտարարութիւններով, մինչեւ որ աւելի լուրջ խօսակցութիւններ չհաստատեն դանոնք: Խօսելով ապազինման ժողովներուն մասին, ըսաւ թէ Լոնտոնի խօսակիցները պէտք է աշխատին տեւական լուծում մը գտնելու՝ փոխանակ մասնակի եւ ժամանակաւոր լուծումներու: Աւելցուց, որ իր կարծիքով, Խ. Միութեան համար ալ ապազինման հարցը կենսական նշանակութիւն ունի :

Ինչ կը վերաբերի Գերմանիոյ մէջ չէզոք գօտի մը ստեղծելու հարցին, բոլորովին ժամանակավրէպ գտաւ այդպիսի ծրագիր մը, որովհետեւ արդիական զէնքերը սահման եւ տարածութիւն չեն ճանչնար :

Լեհաստանի մասին խօսելով, յայտնեց թէ Արեւմտ. Գերմանիա շատ կը փափաքի բնականոն յարաբերութիւններ ստեղծել Լեհաստանի հետ, բայց Կոմուլքայի եւ իր ընկերներուն կացութիւնը բաւական փափուկ է, մենք, մեր կողմէ, չենք ուզեր աւելի եւս դժուարացնել անոնց դիրքը :

Եւ վերջապէս, Ատընաուըր յայտնեց թէ Արեւմտ. Գերմանիոյ մօտալուտ ընտրութիւններուն պատճառով (Սեպտեմբերին), չի կրնար որեւէ ճամբորդութիւն նախատեսել դէպի արտասահման. (ինչպէս յայտնի է, վերջերս շատ խօսուեցաւ Ատընաուըրի դէպի Մոսկուա կատարելիք ճամբորդութեան մը հաւանականութեան մասին):

Վարչապետ Ատընաուըրի ընդհանուր եզրակացութիւնն այն է, որ աշխարհի բոլոր հարցերուն լուծումը կախում ունի Լոնտոնի Ապազինման յանձնաժողովին ձեռք բերելիք արդիւնքներէն :

ՄԵԾ ՀԵՂԵՂՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի շատ մը շրջաններուն մէջ, մասնաւորաբար Ալպեան շրջաններուն մէջ, ուժգին փոթորիկներու եւ հեղեղանման անձրեւներու պատճառով, Արք, Իզէր եւ Իւպէյ գետերը յորդեցան՝ գետեզերեայ շրջանները ջուրով ողողելով: Իզէրի հովիտը գրեթէ ամբողջութեամբ ծածկուած է ջուրով: Բազմաթիւ կամուրջներ քանդուեցան, ճամբաները ողողուած են, հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները՝ դադրած: Նիւթական վնասները կը հասնին քանի մը հարիւր միլիոն ֆրանքի:

× Ֆրանսայի հարաւային շրջանին մէջ գիւղ մը ցեխով ողողուեցաւ : Նիս - Կրընոպլը խճուղին (Թիւ 205) որոշ տեղերու մէջ գոցուած է լեռներէն թափող ժայռերով ու հողակոյտերով: Խճուղին կարելի պիտի չըլլայ օգտագործել մինչեւ երկու - երեք օր :

× Իտալիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ եւս հեղեղները ծանր վնասներ պատճառեցին եւ շատ մը գետեր յորդեցան: Կարգ մը գիւղերու հետ հաղորդակցութեան միջոցները բոլորովին կտրուած են : Մասնաւոր օդանաւեր անկարգելներով վար կը նետեն ուտելիքներու անհրաժեշտ պաշարը :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ եւ մարեշալ Բուլկանին հասան Մոսկուա: Ֆինլանտական կառավարութիւնը իրենց նուիրեց այն կառաշարը, որուն մէջ Լենին Ռուսաստանէն Ֆինլանտա փախած էր :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

●

Արաբիոյ Սէուտ Թագաւորը, վեց օր Յորդանան մնալէ վերջ, վերադարձաւ իր երկիրը: Օդակայանին մէջ, ուր գինքը ճամբու դնելու համար Յորդանանի Թագաւորը, վարչապետը, կառավարական կազմն ու սպայակոյտի պետը կ'ընկերանային իրեն, յայտարարեց՝ «Ամբողջ ուժս եւ կարողութիւնս ի գործ պիտի դնեմ՝ լաւ եւ վատ օրերուն Յորդանանի կողքին մնալու եւ Յորդանանի շահերը պաշտպանելու համար » :

× Ինչպէս գրած էինք, արաբեւյորդանանեան խօսակցութեանց վերջաւորութեան, Սէուտ եւ Հիւսէյն Թագաւորները միացեալ զեկոյց մը հրատարակած էին, շեշտելով թէ արաբական երկիրները պէտք է որդեգրեն «դրական չէզոքութեան» քաղաքականութիւն մը: Արեւմտեան պետութիւնները, մասնաւորաբար Մ. Նահանգները յուսախաբ են այս որոշումէն, որովհետեւ կը յուսային թէ Սէուտ Թագաւոր Յորդանանը, Լիբանանն ու արաբական աւելի «մեղմ» պետութիւնները պիտի մօտեցնէ արեւմտեան խմբակցութեան :

× Իսրայէլի Արտաքին նախարարութիւնը բողոքեց արաբեւյորդանանեան զեկոյցին այն մասին դէմ, որ կ'ըսէ թէ Աքապայի ծոցը արաբական է եւ պէտք է զայն նկատել միջազգային անցք մը :

× Անգլիացիները գրած էին թէ խորհրդային երեք արդիական ընծովեաններ տեսնուած են Մանշի ծովուն մէջ: Լոնտոնի մէջ կը կարծեն թէ այդ ընծովեանները կ'ուղղուին դէպի Եգիպտոս՝ միանալու համար եգիպտական ծովային ուժերուն : Եգիպտական նաւատորմը ցարդ որեւէ ընծովեայ չունէր :

× Կիրակի օր, ֆրանսեւեգիպտական անհամաձայնութիւններէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, ֆրանսական նաւ մը պիտի անցնի Սուէզի ջրանցքէն :

× Կազայի մէջ ՄԱԿի ուժերը կրակ բացին Արաբի մը վրայ, որ կը փորձէր գաղտնի կերպով անցնիլ իսրայէլեան սահմանէն ներս: ՄԱԿի պահակները հրահանգեցին որ կանգ առնէ, բայց մարդը չհնազանդեցաւ. կրակ բացին: Արաբը սպաննուած է :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Պանեէօ – Քաշանի յանձնախումբէն (ցանկը առանձին)	115.800

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ

Մարսէյլ Սէն Լուի հայրենակիցներէն՝ Հ. Յ. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի միջոցաւ (ցանկը առանձին)	58.600
Նախորդ գումար՝	1.610.200
Ընդհ. գումար	1.668.800

Նուէրները ղրկել՝

Maison de la Culture Arménienne
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris-6e
Chèque Postal : Paris, 5460-11

ԱԼԺԵՐԻՈՅ նախարար Լաքոստի հրաւէրով, Փարիզի հնդկական, հոլանտական, շուէտական, ճափոնական, գերմանական եւ այլ երկիրներու դիւանագիտական ներկայացուցիչները հասան Ալժէ՝ անձնապէս վերահասու ըլլալու համար այնտեղ տիրող կացութեան :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ վարչապետը աշխատանքներ կը տանի մինչեւ երկուշաբթի օր ամբողջացնելու համար փոխ - նախարարներու անձնակազմը: Պաշտօնական ցանկը պիտի յայտարարուի կիրակի գիշեր կամ երկուշաբթի առաւօտ :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վեհապետն ու Ֆրէտէրիքա Թագուհին Յուլիսին Եուկոսլաւիա պիտի այցելեն : Երկու տարուան ընթացքին երրորդ ճամբորդութիւնն է, որ կը կատարեն դէպի Եուկոսլաւիա :

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ

Վերջերս լոյս տեսան Արուեստի եւ Գրականութեան նաժմեայ «Անդաստան»ին 6 - 7 միացեալ թիւերը։ Առաջին թիւը 1952ին հրապարակ եկած էր եւ այդ թըւականէն ի վեր, գրեթէ տարեկան թիւ մը կը տրուէր ընթերցողներուն, խմբագրութեամբ բանաստեղծ արուեստագէտ Բիւզանդ Թօփալեանի ։

Մտադրած էի հանդամանօրէն խօսիլ այս պարբերականին մասին, որ առաջին թիւով բանաձեւած իր յատակ հանդանակով եւ մինչեւ այսօր հրապարակ հանուած թիւերով, նախատեսած ճամբէն կը քալէր եւ հաւատարմօրէն կը հետեւէր իր առաջադրութիւններուն ։

Այս յօդուածաշարքին մէջ առիթը պիտի ունենամ այդ աշխատանքը կատարելու, եւ սակայն պատեհութենէն օգտուելով կ'ուզեմ խօսիլ քանի մը պարբերականներու մասին, որոնք հրատարակուած են 1908 - 1915 բախտորոշ թուականներուն, այնքան յատկանշական յատակագծով։ Եւ այդ կերպով պէտք էր որ մեր գրականութեան պատմութեան հատորներուն մէջ ալ յիշատակուէին։ Որովհետեւ անոնք չէին անոնցմէ, որոնք առանց հետք մը ձգելու մոռացութեան կը դատապարտուին ։

Թիւով եօթն են այդ պարբերականները. — Ազդակ, յաւելուած Ազատամարտի, Բագին, Հայ Գրականութիւն, Շանթ, Ոստան եւ Մեհեան։ Բացի առաջին երեքէն, որոնք հազիւ տարուան մը կեանք կ'ունենան, միւսները դադրած են 1915ի աղէտին հետեւանքով։ Հետեւաբար անոնց գոյութիւնը պայմանաւորուած չէ ժամանակի տեւողութեան հետ եւ սակայն յիշողութիւններու մէջ անոնք բոլորն ալ չաւագոյն անկիւն մը ունին ։

Դժբախտաբար արեւմտահայ գրականութեան նուիրուած հատորներուն մէջ մասնաւոր գլուխ մը յատկացուած չէ մինչեւ այսօր մեր պարբերականներուն կատարած դերին։ Յաճախ յիշատակութիւն մը անգամ չկայ ։

Քանի մը տարիներ առաջ Երեւանի մէջ լոյս տեսաւ ընդարձակ հատոր մը, որուն մէջ, բացի վիճակագրական տեղեկութիւններէ, արեւմտահայ եւ արեւելահայ մամուլին պատմութիւնը արձանագրուած էր, բաւական մանրամասն։ Անշուշտ սպասներ ու մոռացումներ կային։ Առաջին փորձ մը ն էր եւ անկէ ի վեր բանասիրական ու պատմական ուրիշ երկասիրութիւններ եւս հրապարակ եկան նոյն նիւթին շուրջ ։

Ամէն անգամ որ մեր հանրային կեանքը բացառիկ վիճակի մը առջեւ գտնուած է եւ քաղաքական - ազգային բախտորոշ օրեր ապրած ենք, մեր մտաւորականութիւնն ու գրագէտներն ալ հրապարակ եկած եւ որոշ պատասխանատուութիւններ ստանձնած են։ Գրականութիւն եւ արուեստներ չարժման մէջ դրուած են։ Խմբագրուած են հանգանակներ, կանոնագիրներ, դիմագծեր եւ գրական պաշտամունքի եւ փառաբանութեան տաճարներ կանգնուած են։ Վերացական եւ երեւակայական բաժինը անշուշտ մեծ տեղ բռնած է։ Մեծ մասով գաղափարապաշտ երիտասարդներ, գեղեցիկին պաշտամունքը թեւաւորած է զիրենք։ Հայ լեզուի, հայ սովորութիւններու եւ մշակոյթի արժէքներու փառաբանութիւնը հիմնական չարժառիթներէն առաջինն եղած է ։

Միշտ անհատական նախաձեռնութեան արդիւնք չեն այս պարբերականները։ Երբեմն հաւաքական ճիգերու արդիւնք են անոնք ։ Եւ սակայն դժուար եղած է իմաստութեամբ եւ հետեւողականութեամբ շարունակել սկսուած գեղեցիկ գործը։ Որովհետեւ հայկական նկարագրին հետ քիչ մը անհաշտ եղած են միշտ գործակցաբար ու հաւաքականօրէն մտքի անդաստանը հերկելն ու մշակելը ։

1908 - 1915, մինչեւ մեծ տարագրութիւնը, անմոռանալի թուականներ էին ոչ միայն մեր ազգային պատմութեան այլեւ գրականութեան պատմութեան համար։ Գիրքեր համեմատաբար քիչ լոյս կը տեսնէին ։ Մեր գրականութիւնը ամփոփուած էր յիշուած եօթը պարբերականներուն մէջ։ Սահմանադրութեան վերյայտարարութիւնով գրաքննութիւնը վերցած էր։ Խօսելու եւ գրելու ոչ մէկ կաշկանդում ։ Հայ միտքը ձերբազատուած էր։ Ասուպի պէս բազմաթիւ թերթեր ու պարբերականներ մէկը միւսին կը յաջորդէին ։

Տիրական ձայն ու հեղինակութիւն ունեցող պարբերականներէն առաջինն էր, թուականի կարգով, ԱԶԴԱԿ շաբաթաթերթը, գրական, հասարակական ու քաղաքական, որուն խմբագիրներն էին՝ Գեղամ Բարսեղեան, Տիկին Զապէլ Եսայեան, Վահրամ Թաթուլ եւ Շաւարշ Միսաքեան, որ միեւնոյն ատեն շաբաթաթերթին հիմնադիրը եւ տէր ու տնօրէնն էր։

Ազդակ ունէր նաեւ իր համակիր աշխատակիցները, ժամանակակից ծանօթ դէմքեր, գրագէտ կամ հանրային գործիչ, Է. Ակնունի, Ա. Ահարոնեան, Ա. Եարճանեան, Ռ. Զարդարեան, Ս. Զաւարեան, Յ. Շահրիկեան եւ Բիէր Քիյար։ Առաջին թիւը լոյս կը տեսնէր 16 Դեկտ. 1908ին եւ 41 թիւ հանելէ ետք՝ կը դադրէր 1909 Հոկտեմբերին ։

Իբրեւ երիտասարդական օրկան հետեւեալ նշանաբանը արձանագրած էր իր առաջին էջին վրայ. —

« Յեղափոխութիւնը մեր ետին, Յեղափոխութիւնը մեր առջեւ ։

« Այո՛, դէպի աշխատանք, դէպի խոկական վերածնունդ ։

« Այո՛, եւ դարձեա՛լ Երիտասարդութիւնը՝ իր առոյգ ու աւշալիր կեանքով, յաւիտենական Գաղափարին կարմիր դրօշակն ի ձեռին »։

Ու աւելի վարը. —

« Եւ ահաւասիկ «Ազդակ», որ կը հիմնուի Թուրքիոյ ազատագրութեան առաջին հանդրուանին մէջ, Թրքահայ երիտասարդութեան մէկ մասնիկը պիտի կազմէ։ Անոնց յաւակնութիւնը ունենալու դերադանց յանձնառութիւններու գործադրումին, «Ազդակ» պիտի ըլլայ մէկ չեշտը, նոյնազգայ, նոյնախոհ Երիտասարդութեան մը, օրկան մը որ պիտի ուզէ Նոր Օրերու մուտքին առջեւ լսուող ձայներու եւ աղմուկներու ղանազանութեան մէջ Երիտասարդ Խօսքը հնչեցնել »։

Այս նշանաբանով ու հաւատքով զօտեպնդուած, «Ազդակ» երիտասարդութեան ձայնը կը ներկայացնէր Օսմ. Սահմանադրութեան առաջին ամիսներուն, իր տեղը տալով «Ազատամարտ» մեծ օրաթերթի շաբաթական յաւելուածին, որուն մասին յաջորդ անգամ ։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Յ. Գ. — Ատենէ մը ի վեր վիպական, բանաստեղծական եւ գրական ուրիշ սեռէ բաւական գիրքեր ստացած եմ, գրախօսելու համար։ Հետզհետէ պիտի անդրադառնամ ամէն մէկուն։ Հեղինակները թող ներողամիտ ըլլան ակամայ այս յապաղումին համար ։

ԿԵԱՆՔԸ ՍԿՍՒՈՒՄ Է

— Դա՛նգ - դա՛նգ - դանգ ... — պատի ժամացոյցը եօթ զարկով ազդարարեց ժամի 7ը։ Վարդան Սանամեանը կիսարթուն հաշուեց ժամացոյցի զարկերն ու աչքը բացեց ։

Առաւօտ է։ Հարեւան սենեակից, ապա խոհանոցից լսւում է կնոջ՝ Լուսաբերի փափուկ հողաթափերի քաքքաոցը, յետոյ պնակների աղմուկ, թէյի բաժակների զնգոց։ Վարդան Սանամեանը փակեց աչքերը, յիշեց եւ ժպտաց. երէկ Մոսկուայից ժամանեց Արտօն, նրա որդին, երկու ամսով, արձակուրդն անցկացնելու հայրենի քաղաքում, ծնողների հետ, յետոյ, էլի հայդա, Մոսկուա։ Մի տարի եւս, եւ նա կ'աւարտի ու կը դառնայ բժիշկ Արտաւազդ Սանամեան։ Նա յիշեց Արտոյի ծննդեան օրը, յիշեց 1932 թուի Սեպտեմբերի 24ի գիշերը, յիշեց, թէ ինչպէս ...

●

... Ցաւերն սկսեցին գիշերուայ ժամը 4ին։ Լուսաբերն ու ինքը, վեր կացան եւ շտապ հագնուեցին։ Կառքի կամ աւտոյի մասին այդ ժամուն խօսք անգամ լինել չէր կարող. միւս կողմից նա գիտէր, որ աւելի լաւ է ոտքով գնալ, կամաց - կամաց, առանց շտապելու. այդ կ'ազատէր Լուսաբերին կառքի կամ աւտոյի ցնցումներից։ Նրանք փակեցին դուռը եւ դուրս եկան փողոց ։

Երեւանի ոսկէ աշնան թարմ օդով յադցած լուսարաց էր։ Նորքի կողմից մի աքաղաղ կանչեց. նրան արձագանգեց Կոնդից մի ուրիշ աքաղաղ։ Նրանք անցան մի հին տան մօտով ։ Հին տան բակում նունուֆարները մագլցել էին մինչեւ երկրորդ յարկի պատուհանները ։ Նունուֆարները ժպտուն էին ու լուռ, զուարթ, զարմացած աչքերի նման ։

— Եթէ աղջիկ եղաւ, Նունուֆար դնենք անունը. բարձրաձայն մտածեց Վարդանը ։

— Տղայ է, — տնքաց Լուսաբերն եւ մի րոպէ կանգ առաւ։ Յետոյ, երբ ցաւի նոպան անցաւ, նրանք շարունակեցին դանդաղ քայլերով շարժուել առաջ։

— Արտաւազդ... որոշուած է։ Արտօ, եւ լաւ անուն է եւ ...

Վարդանը յիշեց իր աւագ եղբօրը, Արտաւազդին, Արտոյին, որը հերոսական մահով ինկաւ 20 թուին, Ախտայի ձիւնոտ ճակատում, քաղաքացիական կռիւների օրերին ։

Ծննդաբերական տան դռնապանը, ապակեպատ դրան փեղկից ներս նայեց Վարդանը։ Մարմարէ սանդուղքների տակ նստել էր սպիտակ խալաթով մի ծերունի եւ կքնած փոքրիկ սեղանին, ննջում էր ։ Վարդանը թեթեւ մատնահարեց ապակին։ Ծերունի հերթապահը ոտքի կանգնեց, արագ քայլերով մօտեցաւ դրան, նայեցաւ եկուորներին ու դուռը բացեց ։

— Բարի լոյս, հայրիկ ...

— Հազար բարով... էս րոպէիս ...

Դրան աղմուկից երեւի, վերի յարկից իջաւ մի երիտասարդ աղջիկ, ապա մի հասակաւոր կին։ Երիտասարդ աղջիկն

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԳԵՐԻ ԻՆԿԱՅ

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

— Կարելի է դիմացկուն ըլլայ, վասնզի ապրանքէն չեմ հասկնար, բայց գոյնը, ներեցէք ըսել, ճաշակաւոր չէ ։

— Ա՞յս գոյնը ճաշակաւոր չէ... կը զարմանամ չիտակը։ Ես կրնամ տասը վըկայ կանչել, որոնք կը հաստատեն, թէ այս գոյնը ամէնէն ճաշակաւորն է ։ Այս գոյնը ... Զհաւնիլ այս գոյնին։ Աստուած է վկայ, օրական տասը օրիորդ կուգան, կը դիտեն այս գոյնը՝ քսուելէ առաջ ... Եւ այսօր եկլեյ ու ըսել ճաշակաւոր չէ՛ ... ուրեմն պարոն, դուք աղջիկ չէք կրնար սիրել եթէ առաջնորդուիք այդ ճաշակով։

— Ես սիրահարութիւնն աւարտած եմ ու եղբակացութիւնն ալ հանած, ըսի ես կինս մատնանշելով ։

Հաւնէ, յարեց ան հրամայողաբար, հաւնէ դուն այս գոյնին ու դարձեալ մի առներ. ըսէ կը հաւնիմ ու դարձեալ գնայ։ Տէր ըռ քեզ ։

Ազատութեան սէրը, որ սկսեր էր բաբախել կուրծքիս տակ, յոյս առաւ։ Ամենայն սիրով պիտի հաւնիմ, կը մտածէի ես, քանի որ ատիկա է փրկութեան ուղին։ Դարձայ չորրորդ գործակատարին ։

— Քիչ մը ... կը սկսիմ հաւնիլ կարծես... ըսի ու դէպի դուռը նայեցայ ։

— Ահա, կը տեսնե՞ս, կը տեսնե՞ս որ դէշ ապրանք չէ քեզի առաջարկածս։ Եղբայր, աղէկին դէշ կ'ըսուի՞, մածունին սեւ կ'ըսուի՞։ Զըսուիր, եղբայր, չըսուիր... ինչքա՞ն է հարկաւոր ձեզ ։

— Կարծեմ թանդ պէտք է ըլլայ. կարողութիւն չունիմ այդքան ...։

— Զրի, կը հաւատացնեմ որ ձրի պիտի տամ, ըսաւ ան արշինը վերցնելով ։ Քոստիւմի մը համար չորս ու կէս արշին կը բաւէ կարծեմ ։ — Այո, մի հաւատաք դերձակներուն, եթէ ոչ ըսեն, անոնք կը խաբեն ձեզ եւ այս քոստիւմը ձեզի համար ըլլալով վաթսուն ռուբլիի կուտամ։ Ի՞նչ ըսիք։ Առած գինը։ Կը վստահեցնեմ եօթանասունէն մէկ կոպէկ պակաս չէի կըրնար տալ, եթէ ձեր տեղը ուրիշ մը ըլլար։ Ի՞նչ ըսիր սարը ։

— . . . . . .

— Հը՛, չեղա՞ւ։ Յիսունըհինգ տուէք։ Ծօ, յիսուն տուէք։ Եղա՞ւ։

— Իրաւ շատ ճաշակիս չի գար ...։

— Եղբայրութիւնդ վկայ մեզ վրայ ատկէ աւելի է նստեր, բայց քանի որ ատոր վրայ կայնեցար... եղբայր, քառասունըհինգ, քառասուն հա, ըսաւ ան ատամներն իրար սեղմած, ալ բան մնա՞ց առարկելիք ։

Ու գործն ալ վերջացած համարելով՝ սկսաւ չափել, ծանր հողոց մը քաշելով ։

— Ես շատ յաճախորդներ եմ ճամբու դրեր, բայց ձեր հաղուագիւտ ճաշակը շատ քիչերու մօտ եմ տեսեր։ Կեցցես ։

— Մի չափեր դեռ... կ'աղաչեմ ....

— Ինչ, կ'ուզես որ ձրի՞ տամ ։

— Ոչ, մէյ մը դուրս ելլեմ ու դառնամ ... դերձակին հետ անգամ մը խորհըրդակցիմ ու դառնամ ...

— Պիտի երթամ... ցտեսութիւն ։

Այս միջոցին ճիչդ մուտքին առջեւ դէմս ելաւ հինգերորդ պահեստի գործակատարը ։

— Պարոն, պատեհ առիթը մի փախցըներ... ։

Ալ հիմա հասկցայ, որ գերի մըն էի Երեւանցի վաճառականին խանութին մէջ եւ զգացի, որ Մովսէս մըն ալ ինծի պէտք էր սա գերութենէն ազատելու համար... մտածեցի՝ եթէ այս լարուած կացութիւնը շարունակուի, վաճառատան վանդակապատ տնօրէնը իր մատի շարժումով բըտիպուած պիտի ըլլար զէնքի կոչել վեցերորդ, եօթներորդ, ութերորդ գործակատարները, այնպէս, ինչպէս այսօր կառավարութիւնները զէնքի կը հրաւիրեն սպիտակ, կանաչ, կապոյտ բիլէթները, հը... Միլիդարիզմը վաճառատան մէջ ... ընկճուեցայ։ Մութ անկիւն մը քաշուելով՝ կնոջս վերջին հրաժեշտը տալ եւ ազատուելուն՝ խնդրեցի ծանուցանել գերութեանս մասին գործօն բանակին ։

— Ես հաւատս պիտի ուրանամ առերես եւ գնող ձեւանամ՝ մինչեւ ազատարար բանակին մուտքը այդտեղ, աւելցուցի ես. իսկ յետոյ՝ «Ես Հա՛յ եմ, ես Հա՛յ եմ» պոռալով բանակի կողմը պիտի փախչիմ ։

Զոյգ մը արցունք գլորուեցաւ կնոջս աչքերէն վար։ Մենք բաժնուեցանք ։

Ես տեսայ թէ ինչպէս ութ գործակատար եւ մի խազէին շրջապատեցին զիս ։ Կարօտով դուրսի անցորդներուն նայեցայ ու սրտիս ամբողջ կսկիծովս աւաղեցի, որ մէկ ու կէս ժամ առաջ ես ալ այդպէս ազատ անցորդ մըն էի։ Ու կատաղութիւն մը եկաւ վրաս։ Հակառակ իմ տարիներէ ի վեր դաւանած սկզբունքին, հաւատացի, որ կռիւով միայն կարելի է ազատութիւն ձեռք բերել, որ դուրսի օգնութեան վրայ յուսալը տղայութիւն էր, ու ապըստամբութեան պատրաստուեցայ ։

Օգտուելով գործակատարներու չփոթէն՝ ես կտաւեղէններու անառիկ ծերպերուն մէջ դիրք բռնեցի ։

— Չեմ ուզեր գնել ձեր ապրանքը, թողէք որ երթամ, չչնչեց չնչափողս ։

— Ոչ մէկ տեղ ընդունուած չէ երկու ժամ գրաղեցնելէ վերջ ութ հոգի ձեռնունայն թողուլ ու մեկնիլ, պատասխանեց թշնամին։

— Դուք խայտառակ խաբեբաներ էք, վասնզի անսակարկ կը հռչակէք ձեր վաճառատունն ու վաթսունէն մինչեւ ձրի կ'իջնէք ։

— Ատիկա ձեզի համար էր միայն, պարոն, համազարկ տուին ամէն կողմէ գործակատարները։

— Պարզ խօսեցէք, պարոն, ըսէք վաճառականներ էք ։

— Ես չուզեցի այդքան վիրաւորել ձեզ։ Հիմա կ'ըսեմ. Այո դուք վաճառականներ էք պարզապէս ...։

« Վաճառական» բառին վրայ անոնք գրոհ տուին։ Ծանր կորուստներ տալով գրաւեցին իմ դիրքը ։ Ես շարունակեցի վերելք դէպի ճերմակեղէններու կապոյտները, այսինքն մշտական ձեան սահմանները ։ Կռիւը երկուստեք մինչեւ երեկոյ տեւեց։ Մութն ընկնելուն պէս աննկատելի կերպով ճեղքեցի գործակատարներու բանակը եւ ինքզինքս վաճառատունէն դուրս նետեցի ... ։

Այս դէպքին վրայ չյուսահատեցայ սակայն ։

Յաջորդ առտու երկու ոստիկան եւ չորս ձիաւոր հետս առած վերսկսայ ընտրական պայքարս։ Վաճառատան մը մօտենալուս, սակայն վեց կանգուն հեռուէն կը պոռային .

— Է՛յ բարեկամ, կա՞յ քեզ մօտ յարմար քոստիւմցու մը ։

ԼԵՌ ԿԱՄՍԱՐ

զգուշութեամբ բռնեց Լուսաբերի թեւից.

— Գնանք :

Նրանք Լուսաբերի հետ անհետացան, իսկ Վարդանը մնաց մենակ, ծեր հերթապահի հետ, չիմանալով ի՞նչ անել, գնա՞լ, մնա՞լ :

— Տարան, — ժպտաց ծերունին, — մի տխրի, մէկլի տեղ երկուսը կը ստանաս :

Վարդանն ուզեց հրաժեշտ տալ :

— Նստիր, մի քիչ սպասիր, — ասաց հերթապահը, — մինչեւ հագի շորերը բերեն.

— Յետո՞յ ...

— Յետոյ տուն կը տանես: Երբ ուրախութեամբ ազատուի, կը բերես, շորերը կը հագցնես ու ...

●

Հիմնարկում Վարդան Սանամեանը ոչ ոքի ոչինչ չասաց: Ժամի 10ին նա փակեց կաբինետի դուռը ներսից եւ վերցրեց հեռախօսափողը :

— Ծննդաբերական տնի՞ց է ... Ձեզ անհանգստացնում է Վարդան Սանամեանը. ես կ՚ուզենայի իմանալ կնոջս, Լուսաբեր Սանամեանի դրութեան մասին... այո, այո... այսօր առաւօտեան ... խնդրեմ ...

Երկու րոպէ Վարդան Սանամեանը մնաց ոտքի կանգնած, հեռախօսափողն ականջին իր դասը լաւ չպատրաստած աշակերտի ներողութիւն խնդրող ժպիտով :

— Այո... լսում եմ... այո... այո .. շնորհակալութիւն ... ներողութիւն ... շնորհակալութիւն :

Նա վար դրեց հեռախօսափողը եւ դողդողացող ձեռքով բացեց կաբինետի դուռը :

Այնուհետեւ Վարդան Սանամեանը յիշեց փոքրիկ Արտիկին մանկական մահճակալում : Երբ լալիս էր բարձր ու զիլ, մայրն ասում էր.

— Երգիչ կը լինի ...

Իսկ երբ կուշտ ու հանգիստ, փոքրիկ բռունցքներով կռւում էր օդի հետ, յետոյ խփում սեփական քթին.

— Երեխեն բօքսէօր կը դառնայ, մենք՝ բեխապար, — գուշակում էր հայրը :

Յետոյ Արտիկն իջաւ մահճակալից, ըսկսեց չորեքթաթ գնալ յատակի վրայ, յետոյ ոտքի կանգնեց, յետոյ սկսեց քայլել. մի օր էլ քայլելով դպրոց գնաց :

Թւում է, թէ երէկ էր, բայց անցել քսաներեք տարի այն օրից, երբ նա վերցրեց հեռախօսափողը.

— Ձեզ անհանգստացնում է Վարդան Սանամեանը ...

●

Եւ ահա այդ Արտիկը, օրօրոցի երգիչն ու բօքսէօրը, այդ Արտիկը երէկ երեկոյեան ճամբորդական պայուսակով տուն հասաւ եւ ընթրիքի ժամանակ պատմեց Կրեմլի հրաշքների, Դրեզդենեան պատկերասրահի, Ինդիրա Գանդիի, Մոսկովեան ներկայացումների, Ժընեւեան կոնֆերանսի արդիւնքների եւ ուրիշ հետաքրքիր նորութիւնների մասին: Խօսում էր նա համոզուած, հետաքրքիր, թարմութեամբ, երբեմն դիմելով ռուսերէնի օգնութեանը :

Վերջում, քնելուց առաջ, նա հաղորդեց որ սիրահարուել է իրենց կուրսում սովորող եւ ի հետ աւարտող մի աղջկայ եւ որ աւարտելուց յետոյ որոշել է ամուսնանալ:

Վարդան Սանամեանը դէմ չէ, որ իր որդին ամուսնանում է, բայց ...

— Շուտ է, է, շուտ է, — իրեն համար լսելի ձայնով շշնջաց նա ու սկսեց արագ արագ հագնուել :

Հագնուելիս նա նայեց պատից կախուած նկարներին: Ահա Արտիկը, երեք ամսական, նստած է Աղամայ մերկութեամբ, նայում է կլոր աչքերով, մի թաթիկը մերկ ծնկին, իսկ միւսը ...

— Դրան տես, — սիրահարուել է, ամուսնանալ է ուզում ...

Ինքն էլ, մայրն էլ ասացին, որ շուտ է, կարիք չկայ շտապելու, հաշուի պիտի առնել, որ աղջիկն իրեն հասակակից է, այնինչ աղջիկը պէտք է մի քանի տարով փոքր լինի, որ լաւ կը լինէր, եթէ աւարտէր, մի երկու տարի աշխատէր, ամրանար, յետոյ ամուսնանար: Իսկ Արտիկը, որն ահա մի ուրիշ նկարում նստած է մանկական աթոռի վրայ՝ երկու ձեռքով բռնած արջի քոթոթի ականջներից եւ շրջապատուած ուրիշ խաղալիքներով, ահա այդ Արտիկը շփեց կզակը եւ ասաց.

— Խօսք եմ տուել: Ես չեմ կարող խօսքըս դրժել :

Այս փաստարկումը զինաթափեց թէ իրեն, թէ կնոջը՝ Լուսաբերին, եւ նրանք այլեւս չառարկեցին, իսկ Արտոն սկսեց կատակել :

— Ձեզ երիտասարդ էք համարում ... չէք ուզում տատիկ ու պապիկ դառնալ...

« Եւ իսկապէս, — մտածեց Վարդան Սանամեանը, — ուրեմն շուտով ինքը պապիկ կը դառնայ, թոռնիկ կ՚ունենայ» :

Նրա շրթունքների վրայ խաղաց այն ժպիտը, որով կանգնած էր նա իր կաբինետում քսաներեք տարի առաջ, հեռախօսափողը ձեռքին :

Նա մօտեցաւ հայելուն: Նրան նայում էր իր վաղուցուայ ծանօթ դէմքը, բայց այսօր այդ դէմքը նայում էր իրեն աւելի լուրջ, աւելի խիստ, մինչեւ անգամ խստապահանջ ու բծախնդիր, մի տեսակ պապիկավարի ... «Արտիկս հայր է դառնալու, իսկ ես պապիկ: Այո, կեանքը վերջանում է» :

Երբ նա լուացուեց եւ սրբիչով ականջի ետեւը ամուր շփելով մտաւ ճաշասենեակ, նրան դիմաւորեց անթեւ ցանցաշապիկով, առոյգ դէմքով, լայնաթիկունք, առողջ կրծքով, թեւերի զարգացած մկաններով Արտաւազդ Սանամեանը: Նա մաքուր ածիլուել էր եւ սանտրում էր իր խիտ, սեւ մազերը :

— Բարի լոյս, հայրիկ, ի՞նչ երազ տեսար, նստիր ու պատմիր:

Հայրը ժպտաց եւ աչքով չափեց որդուն ոտից գլուխ :

« Իսկապէս որ ժամանակն է» — անցաւ նրա մտքով :

Նստեցին նախաճաշելու :

— Դա՛նգ - դա՛նգ - դա՛նգ ...

Ժամի ութը հաշուեց պատի ժամացոյցը եւ լռեց: Իսկ անխոնջ ճօճանակը շարունակեց ճօճուել աջ ձախ: Ժամացոյցի սլաքները շարժուեցին դէպի 9ը:

Վարդան Սանամեանը մի անգամ էլ հպարտութեամբ եւ սիրով նայեց որդու ուրախ դէմքին, Լուսաբերի երջանկութեամբ լեցուն ժպտացող աչքերին ու մտածեց. — «Կեանքն սկսւում է »... :

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՀԻՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

●

«Սով. Հայաստան»էն կը քաղենք .—

Հայկական եւ օտար աղբիւրները կը վկայեն, որ Հին Հայաստանի մայրաքաղաքներու՝ Արտաշատի, Դուինի եւ Վաղարշապատի առեւտրական հրապարակներուն մէջ կարելի էր հանդիպիլ բազմաթիւ Հնդիկներու :

Երեւանի Մատենադարանին մէջ գոյութիւն ունին բազմաթիւ ձեռագիրներ, որոնց մէջ տուեալներ կան Հայաստանի մէջ հնդկական գաղութներու գոյութեան մասին :

Կ՚արժէ յիշել «Անուանք քաղաքաց Հնդկաց» աշխարհագրական - ուղեգրական գրութիւնը, որուն անյայտ հեղինակը կը նկարագրէ Հնդկաստանի շատ մը քաղաքները, Հնդիկներու որոշ ծէսերն ու սովորութիւնները :

Ուրիշ Հայ մը, Ստեփաննոս Դաշտեցի, կազմած է « Հնդիկ թագաւորներու ժամանակագրութիւնը՝ 807էն 1719», գըրուած՝ Հնդկաստանի Սուրաթ քաղաքին մէջ:

Մատենադարանին մէջ կը պահուին շատ մը ուրիշ ձեռագիրներ, սկսելով 7րդ դարու հեղինակ Անանիա Շիրակացիի գրածներէն մինչեւ 17րդ դարու ուրիշ հեղինակներ, որոնք հետաքրքրական տեղեկութիւններ կուտան Հնդկաստանի աշխարհագրութեան մասին :

17րդ դարու 50ական թուականներուն, Նոր Ջուղայի առեւտրական դպրոցի ուսուցիչ Կոստանդ Ջուղայեցին մասնաւոր դասագիրք մը կազմած է հայ - հնդկական տնտեսական յարաբերութիւններուն մասին: Այնտեղ յիշատակուած են անունները հնդկական այն քաղաքներուն ու շըրջաններուն, ուր հայ վաճառականները կ՚երթային առեւտուրի համար: Կան նաեւ մանրամասնութիւններ այն ապրանքներուն գինին, տեսակին, որակին մասին, զոր հայ առեւտրականները սովորաբար կը գնէին :

1430ին հայ պատմաբան Թովմաս Մեծոփեցիի աշակերտներէն մէկը կազմած է այբբենարան ու քերականութեան դասագիրք մը, որուն մէջ ի շարս այդ ժամանակուան աչքի ինկող լեզուներու այբուբեններուն, կուտայ նաեւ հնդկերէնինը :

Մատենադարանին մէջ կը պահուին նաեւ արմաւենիի տերեւներու վրայ գրուած հնդկերէն քանի մը ձեռագիրներ, հնդիկ բանաստեղծ Խօսրով Դախլավի «Խամսէ» ձեռագրին մէկ օրինակը, ինչպէս նաեւ 60է աւելի հայերէն ձեռագիրներ՝ Հընդկաստանի մէջ գրուած :

⁂

ՇԱՐԹԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ինչպէս գրած էինք, նկարիչ Շարթ, Կալըրի Ֆրամոնի մէջ իր նկարներուն ցուցադրութիւնը կազմակերպած էր վերջերըս: Այս առթիւ «Ֆիկառօ», հրատարակելով երիտասարդ նկարիչին իւղաներկներէն «Գիւղը», կը գրէ

« Շարթ հանդէս կուգայ որպէս իր սերունդին ամէնէն տաղանդաւոր արուեստագէտներէն մէկը: Տեսարաններ, դիմանկարներ, նաթիւր մորթներ կը գծէ նոյնքան յաջողութեամբ եւ ինքնավստահութեամբ ... Իր ոճը կորովի է, սակայն՝ չափաւոր : Գիտէ տալ ինչ որ անհրաժեշտ է, ուժը կ՚արտայայտէ լոյսի եւ նիւթի զուսպ բանաստեղծութեամբ մը» :

Իսկ «Լը Փէնթր» արուեստի պարբերաթերթը կը գրէ. «երիտասարդ սերունդի իրապաշտներուն մէջ Շարթ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ :... Գիտէ պաստառին վրայ արտայայտել իր մտքին ամբողջ ուժը ... Գեղեցիկ ցուցահանդէս մը » :

ԱՆՏԻՊ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

⁂

Լսի՛ր, անգի՛ն,
Պիտի ասեմ,
Որ առաջուայ
Զարենցը չեմ ...

Սիրտս էլ չի՛
Այնքան շռայլ, —
Ծանր է դարձել
Ու քիչ ժլատ :

Էլ չի տենչում
Երգի յանգի՝
Այնքան յախուռն
Ու անհանգիստ :

Ու հուր հուրան
Երգըս հիմի
Դարձել է հին,
Նստած գինի :

Էլ չի՛ հնչում
Այնքան հնչեղ —
Էլ առաջուայ
Զարենցը չեմ ...

(1929) ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (65)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԴԱՍԱՍՏԱՆ

— Քեզ կը սպասեմ, բայց ժամանակ չկորսնցնենք, Վահրիճ տասը տարի էլ դուռը զարնէ, չեն բանար: Դու մէկդի, Վահրիճ, տղա՛ք, բացէ՛ք, ես եմ: Եւ դուռը վայրկենին բացուեցաւ:

— Աս ի՞նչ կը նշանակէ, եղբայր, կ՚ըսէր Գուրգէն տեսնելով հարիւրի չափ մարդիկ, Սասունէն հոս պարպուեր է կարծեմ :

— Հիմա դու այն ինձ զրուցէ, թէ ո՞ր կողմ կ՚երթաս :

— Յունաց կողմը կ՚երթամ :

— Ո՞ր կողմէն :

— Մուշի կողմէն :

— Շատ բարի, միատեղ կ՚երթանք ուրեմն: Ըլլանք ճամբայ :

— Հիմա՛, Աստուած պահէ. մենք տասը ժամ է որ ձիու վրայ ենք: Դու որ դռներ բանալ գտես, մեզ քիչ մը ուտելիք, քիչ մը կրակ եւ հանգստեան խշտի պէտք է ճարես :

— Իմացայ, ըսաւ Յովնան եւ դառնալո՛վ տղաք, այս գիշեր հանգչինք եւ վաղը ճամբայ կ՚ելլենք. կալանաւորները վար առէք եւ ներս բերէք:

Շատ մը սենեակը մաքրեցին, եւ Գուրգէն ու Խօսրով իրար բարեւեցին: Յովնան դուրս ելաւ ոչ միայն կերակուր հոգալու իր նոր հիւրերուն, այլ նաեւ կալանաւորներուն վիճակը տեսնելու, որպէսզի յանկարծակի հրաշք մը իրենց փախուստի դուռ չբանայ: Վերջապէս, ամէն բան ապահովելէն եւ կարգի դնելէն ետքը երկու իշխանաց քով եկաւ, նստաւ :

— Եղբա՛յր, դու կալանաւորներու խօսք ըրիր, Խօսրով իշխանի երբ հարցընեմ, կը ծիծաղի եւ կ՚ըսէ թէ Յովնանու վերաբերեալ խնդիր մ՚է, նա միայն կըրնայ պատասխանը տալ: Կ՚երեւի թէ քանի մը արաբ աւազակներ բռներ կապեր էք, այդ անպիտանները կապել մեղք է, առջի հանդիպած ծառէն պէտք է կախել :

— Եթէ այդպիսի սովորական աւազակներ լինէին, այնպէս կ՚ընէի եւ ժամանակ չէի կորսնցներ, ինչպէս շատերուն ըրի. բայց սոքա հայ իշխաններ են եւ ես ուրախ եմ որ դատաւոր մը աւելի ձեռք բերի :

— Յայտնի խօսէ, Յովնան, դու միտքդ լաւ գիտես բացատրել:

— Վահրամ Տրունի եւ Վահրամ Գնունի՝ Արծրունեաց Աշոտոյ մատնիչներն են իմ կալանաւորներս, եւ ես ուրախ եմ որ անկողմնակալ եւ արդարակորով մարդ մ՚էլ աւելցաւ զանոնք դատելու համար :

— Այդպիսիները դատելն ինչ է: Վանքին պարսպէն կախել տուր երթայ :

— Նախ՝ յանցաւոր լինելնին պէտք է քննուի եւ վճռուի, վերջը կախելու տեղը գիտեմ ես: Հիմա թողունք այս խնդիրը : Զրուցէ թէ Յունաց երկիր կ՚անցնիս ինչ ընելու համար :

— Ազգին այս վիճակին մէջ, տեսնելով ես թէ Հայութիւնը կ՚ոչընչանայ, երկիրը կը քանդուի, սպասեցի որ Աշոտ Բագրատունի շարժում մը ընէ, եւ ես էլ ձեռքս եկածը ընելու աշխատիմ, բայց իմանալով թէ նա և իր հայրը Բուղայի հետ եթէ գործակից եւ արբանեակ էլ չեն, տեսակ մը հանելուկ են ինձ համար անբացատրելի, որոշեցի որ Յունաց երթամ եւ տեսնեմ թէ կարելի՞ է օգնութիւն մը, յոյս մը ճարել այս խեղճ ազգին համար. ահա իմ նպատակս. իսկ եթէ այն էլ չյաջողի, այն ժամանակ կը մտածեմ թէ ի՞նչ պէտք է ընեմ: Դու որ խելօք մարդ ես, զրուցէ, գիտե՞ս բան մը որ դարման լինի աս վիճակին :

— Եթէ գիտնայի, կը հաւտա՞ս թէ լեռներ, ձորեր, գաւառներ կ՚անցնէի երեք դաւաճան պատժելու համար :

— Լաւ, ուրեմն, ուտենք եւ քնենք, վաղն առաւօտ ճամբայ ելնելու համար :

Եւ այնպէս էլ ըրին. վանահայրը որ հանդարտ ծերուկ մ՚էր, ամենայն սիրով երթաք բարով, Աստուած հետերնին լինի, ըսաւ: Ինչպէս անարգել գնացին, իրենց նպատակին հասան, նոյնպէս անարգել դարձան եւ մտան մեզ ծանօթ քաղաքը: Բացի երկու կալանաւորներէ, որ շփոթած իրենց գլուխն եկածին վրայ, չէին գիտեր թէ ինչ էր եւ ուր պիտի յանգէր այս վիճակը, ոչ ոք դժգոհ չէր: Վահրիճ անգամ որ Յովնան տեսնելուն մեծ կասկածի մէջ էր իր ձիուն համար, երբ տեսաւ որ նա գլուխն առած՝ հետեւակ առջեւէն կ՚երթար միշտ, շատ գոհ էր, եւ Յովնանու հետ հաշտ բոլոր սրտանց :

Մուշեղ եւ երկու Վահրամները միեւնոյն սենեկին մէջ բանտարկուեցան եւ երկրորդ օրը Սասնոյ լեռ ապաստանեալ ութ - տասը իշխանազուն մարդիկ, նոյնչափ մ՚էլ երեւելի գիւղապետք, շրջակայ վանաց առաջնորդք եւ մեզ ծանօթ Գուրգէն եւ Խօսրով ամէնքն ատեան կազմեցին ու նստան :

ՍԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՅԻԹԻԻ մէջ պետական նոր հարուած մը կազմակերպուեցաւ. վեց ամսուան մէջ եօթներորդ պետական հարուածն է ասիկա :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ յառաջիկային պիտի պատասխանեն Ուաշինկթընի արաբական դեսպաններու Ալժերիոյ մասին կատարած դիմումին :

ՅՈՒԼԻՍԷՆ սկսած հրանիւթերու վաճառքը ազատ յայտարարելու ծրագիրը կ'ուսումնասիրուի Ֆրանսայի մէջ: Կը կարծուի սակայն թէ հրանիւթերու գինը յաւելում պիտի կրեն :

ԱՍԻՈՅ մէջ ծայր տուող «կռիփ»ի համաճարակէն ցարդ վարակուած են աւելի քան երկու միլիոն հոգի : Առողջապահութեան միջազգային գրասենեակը կը հաղորդէ որ հիւանդութիւնը մահացու չէ եւ կարելի է չիճուկներու ներարկումով առաջքն առնել: Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Անգլիոյ մէջ մասնաւոր չիճուկ մը կը պատրաստեն :

ՀԱՎՐԻ մէջ նաւային բանուորներու գործադուլին պատճառով «Իլ տը Ֆրանս» եւ ուրիշ նաւեր չկրցան ճամբայ ելլել :

ԿԱՐՏԻՆԱԼ Վիժինսքի, վերջին անգամ մըն ալ ընդունուելէ վերջ Պապին կողմէ, երկուշաբթի օր Լեհաստան մեկնեցաւ, որպէս Լեհաստանի կրօնական առաջնորդ :

ՄՈԼՈԹՈՎ եւ Միկոյեան յայտարարեցին թէ համամիտ են Մ. Նահանգներու հետ փոխանակել հեռատեսիլէն սփռուած տեսակցութիւններ :

ԿԻՐԱԿԻ օր Իվրիի մէջ պիտի բացուի Ֆրանսայի Աշխատաւորական Դաշնակցութեան (ՍԷԺԷԹԷ) 31րդ համագումարը :

ՓԱՐԻԶԻ հինգ մեծ վաճառատուներուն պաշտօնեաները վերջերս գործադուլներ կազմակերպած էին՝ աշխատավարձերու յաւելում պահանջելով: 18.000 պաշտօնեաներ գոհացում ստացան :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ նոր միջադէպեր պատահեցան ֆրանսացի զինուորականներու եւ Թունուզցի ոստիկաններու միջեւ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական [illegible]ախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Քափէ Քաթէի վերնայարկը: Կը խօսի Պ. ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ: Նիւթը՝ Գաւառի գրականութիւնը եւ Թլկատինցին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցասէր Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան :

Տիկին Բագարատ Մակարեան ի յիշատակ իր ամուսնոյն 5000 Ֆր. :

Տիկին Սուլթան Սէֆէրեան նպատակի մը համար հազար ֆրանք :

Վարուժան, Համազասպ եւ Վահագն Վարդանեաններ իրենց մեծ մօր հանգուցեալ Իսկուհի Վարդանեանի յիշատակին հինգ հազար ֆրանք :

Տէր եւ Տիկին Ղազար Ահարոնեան իրենց մօր հանգուցեալ Իսկուհի Վարդանեանի մահուան քառասունքին առթիւ 5000 ֆրանք :

Աղքատախնամ Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները. — Հալըճեան ընտանիք հազար Ֆր., Տիկին Բ. Մակարեան երկու հազար, Վարդանեան ընտանիք հազար ֆրանք :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
խմբ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մարտ - Ապրիլ (Թիւ 183 – 184), ճոխ բովանդակութեամբ (48 էջ). — Մարդոց անունները, անոնց նշանակութիւնը եւ ներգործութիւնը նկարագիրներու վրայ (Շ. Նարդունի). —Բայօթեայ քուն (Տքթ. Ալավերդեան). — Ստամոքսին մէջ խոց ունի (Տոքթ. Օնաո). — Կենցաղավարութիւն (Տիկ. Պօժէօ). — Հաւկիթը պատմութեան եւ բժշկութեան մէջ (Նարդեան Բժշկարան). — Երեխաներու փորհարութիւն (Տոքթ. Գալուստեան). — Թանթրուենի (Յ. Իշխանեան). — Նոր հիւանդութիւն մը՝ «սրունքներու անհամբերութիւն» (Տոքթ. Շ. Այվազեան). — Ի՞նչպէս յաղեցնել ծարաւը (Տոքթ. Մելիք - Ադամեան). — Ֆրանկախտը (Տոքթ. Միսաքեան). — Ծերութեան մասին (Տոքթ. Նաւասարդ). — Հայաստանի աղբիւրները (Ղուկասեան). — Առաջին օգնութիւն արկածեալներու (Խաչուհի). — Քանի՞ զաւակ բերել (Տոքթ. Աչճեան). — Ներահայեաց եւ արտահայեաց խառնուածքները (Տոքթ. Սերոբեան) :

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք Ֆրանսա, 1200 ֆրանք արտասահման: Դիմել Շ. Նարդունիի, Ցառաջի հասցէով :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Այրի տիկին Մ. Մինասեանէ հազար Ֆր. Օգափոխութեան կայանի կարօտ մանուկներուն ի նպաստ :

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած՝ Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ԿՈՂՄԷ :

Կիրակի, 23 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 14.30ին, ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, 21, րիւ իվ – Թուտիէ, մէթրօ Ռեփիւպլիք :

Հովանաւորութեամբ պետական անձնաւորութեանց եւ նախագահութեամբ Կաթողիկոսական Պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Այս տարուան Փառատօնին հրաւիրուած է արտասահմանի Հայութեան ամենատարեց Մայրիկը, 108 տարեկան, որ պիտի պատուուի Ոսկի շքանշանով մը :

Փառատօնին գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ, Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ, Օրիորդներ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, (մեներգ), ՍՕՆԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ (տաւիղ), ԹԱՐՕՆ՝ (պարէ), Պ. Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ (արտասանութիւն), Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ (մեներգ), ԹԱՐՕՆ (հայերէն արտասանութիւն):

Հանդէսի վերջաւորութեան պահուած է ամենագեղեցիկ անակնկալը :

Խօսնակ՝ ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ :

Տոմսերու գիներ՝ 400, 300, 200 Ֆր. :

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսերը հայկական գրատուններէն :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆ

Հեռախօսով արձանագրուողներէն, ինչպէս նաեւ ալօքասիոնի նպաստ ստացողներէն կը խնդրուի ներկայանալ,

5 Rue Meyran. Tél. TRU 27-35

յանձնելու եւ ստանալու համար հարկ եղած թուղթերը:

Ա. խումբի մեկնում՝ ՅՈՒԼԻՍ 5:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. վարժարանի, կազմակերպուած դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի :

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Սիրուն անակնկալներ դպրոցին աշակերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Միլտոնեանի :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Կը հրաւիրուին բոլորը անխտիր:

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Անիէռ Պուա Քոլոմպի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցին տարեվերջի հանդէսը կիրակի 23 Յունիս ժամը 3.30–ին :

Հովանաւորութեամբ՝ Հայրապետական պատուիրակ Տէր Սերովբէ եպիս. Մանուկեանի :

Արտասանութիւն, երգ, խմբերգ եւ հայկական պարեր:

Քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Փլաս Ժիւլիէն Կալէ, Քոլոմպ (Սէն) :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ

Ամավերջին հանդէս 30 Յունիս, կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, Դպրոցասէրի վարժարանին մէջ, 1 Պուլվ. տիւ Նոր, Լը Ռէնսի :

Ժամը չորսէն ետք պիտի սկսի դաշտահանդէսը վարժարանի գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզին մէջ մինչեւ կէս գիշեր :

ԵՐԳ, ՊԱՐ ԵՒ ԱՅԼ ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ :

Մուտքի տոմսերը պիտի ծառայեն նաեւ վիճակախաղի: Տոմսերուն գինն է 250 ֆրանք :

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — Էկլիզ տը Բանթէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Ռէնսի Բավիյոն :

ՇԱՒԻԼԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ԴԻՄԷ ՁԵՐ ՍՐՏԱԲՈՒԽ ԵՒ ԱԶՆԻՒ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ, ԽՆԴՐԵԼՈՎ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, ՇՈՒՏՈՎ ԼՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ԱՄԷՆՈՒՍ ՍԻՐԵԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ :

Assoc- Cultuelle des Arméniens
C. C. P. Paris 14827-18

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒՆԻՍ • MARDI 16 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7908 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3719

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԵՂԾԱՐԱՐՆԵՐԸ ԴԻՄԱԿԱԶԵՐԾ

•

Պէյրութի հնչակեան պաշտօնաթերթը Արարատ, որ ծանօթ է իբրեւ ամբոխավար եւ սուտ լուրերու տոպրակ, իր 12 Հոկտեմբեր 1955ի թիւին մէջ կը հրատարակէր կարծեցեալ «Շրջաբերական նամակ» մը, Փարիզի դաշնակցական կազմակերպութեան կողմէ «ուղղուած կոմիտէական ղեկավարներու շատ սեղմ խումբի մը անդամներուն եւ գրուած միմիայն անոնց կողմէ հասկնալի լրտեսական ծածկագիր ոճով»:

Այդ սուտ «Շրջաբերական նամակ»ը կը կրէր 7 Յունիս 1955 թուականը եւ հնչակեան թերթին ղրկուած էր իբրեւ թէ փարիզաբնակ «Ականաւոր դաշնակցական»ի մը կողմէ :

«Փաստաթուղթ»ը լայնքով - երկայնքով փռուած էր թերթին երկու մեծադիր էջերուն վրայ, ձեռագրի հինգ քլիշէներով եւ թունալից խմբագրականով մը զարդարուած :

Տարօրինակ զուգադիպութեամբ Արարատի նոյն թիւի առաջին էջին վրայ հրատարակուած էր մէկ կողմէ Կիլիկիոյ աթոռին այն ատենուան Տեղապահ Խադ արք.ի «պաշտօնական յայտարարութիւն»ը, որով կը ծանուցուէր թէ «Հոկտ. 14ին կատարուելիք Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութիւնը յետաձգուած է», միւս կողմէ «Բողոք» մը՝ կարգ մը Հալէպցիներէ, որոնք կը պահանջէին լուծել «ապօրէն գաւառական ժողովը» :

Կասկած չկար, որ հակառակորդները կ՚ուզէին յա՛չս հայ ժողովուրդին վարկաբեկել Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կաթողիկոսական ընտրութեան նախօրեակին՝ անոր վերագրելով մութ նպատակներ :

Ի զուր չէ, որ Արարատ «Շրջաբերական»ին իբրեւ խորագիր դրած էր՝ մեծ տառերով եւ չորս սիւնակի վրայ՝ «Դաշնակ Բիւրոյի ահաւոր դաւադրութիւնը Կիլիկեան Աթոռի եւ Կիլիկեան թեմերու բազմահազար ժողովուրդին դէմ»:

Առանց յետին մտքի չէ, որ իր խմբագրականին մէջ կը խօսէր «ընկեր Թօփճի» անունով երեւակայական թուրք գործակալի մը մասին, որուն հրահանգով կը շարժի եղեր Դաշնակցութիւնը «Կիլիկեան Աթոռը դարձնելու համար Էջմիածնայ դէմ» եւ «ժողովուրդը նետելու «ընկ. Թօփճի»ներու թրքօ - մուսավաթական արկածախնդրութեան մը աղէտալի հրդեհին մէջ»:

Տարակոյս չկար, որ Չեկայի գործակալներն էին հեղինակները այս «Շրջաբերական - Նամակ»ին, որ առաջին տողէն մինչեւ վերջինը կեղծ էր եւ շինծու :

Գիտնալով հանդերձ կեղծիքը, հնչակեան - ռամկավար - համայնավար թերթերը (Սուրիա, Զարթօնք, Արեւ, Պայքար եւայլն ...) սրտի մեծ հրճուանքով արտատպեցին Արարատի «փաստաթուղթը»՝ քլիշէներով միասին ու իրենց հակադաշնակցական կիրքին համար անգնահատելի դրամագլուխ մը դարձուցին զայն Մերձաւոր Արեւելքէն մինչեւ Ամերիկա: Ու ասիկա երկար ամիսներով :

Դաշնակցական մամուլը առաջին օրէն իսկ հերքեց նման «Շրջաբերական»ի մը գոյութիւնը եւ հրապարակաւ ասպարէզ կարդաց դաւադիր հնչակեան թերթին՝ հրաւիրելով զայն որ յայտնէ «Ականաւոր Դաշնակցական»ին անունը :

Պապանձումն Զաքարիայի :

«Ականաւոր դաշնակցական»ը մէջտեղ չելաւ երբեք :

Հիմա այլեւս վարագոյրը պատռած է եւ կեղծարարներն ալ դիմակազերծ եղած :

«Յառաջ» յաջորդական երեք թիւերու մէջ (Յունիս 12, 13, 14) հրատարակեց «Այգ»ի խմբագիր Եղիա Նաճարեանի «Մերկացումներ»ը այդ նշանաւոր «Շրջաբերական»ին մասին, հիմնուած բուն իսկ աղբիւրէն առնուած անհերքելի փաստաթուղթերու վրայ :

Մեկնութիւնները աւելորդ են :

Ստախօսին մոմը մինչեւ կէս գիշեր կը վառի :

Կէս գիշերը անցած է արդէն եւ մոմն ալ մարած :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲՈՒՌՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

•

205 ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Ալժերիոյ մէջ ապստամբական շարժման սկսելէն ի վեր ամէնէն բուռն ընդհարումները տեղի ունեցան ուրբաթ եւ շաբաթ՝ բանակին եւ ապստամբներուն միջեւ : Դէպքը տեղի ունեցաւ Թունուզի սահմանամերձ Թեպեսսայի շրջանին մէջ: Ապահովութեան ուժերը լուր ստացած էին թէ ապստամբներու կարեւոր խումբ մը Թունուզէն անցած է ալժերիական սահմանը: Օդանաւերով կարելի եղաւ ճշդել ապստամբներուն գտնուած ճշգրիտ վայրը. ապա բանակը հասաւ եւ սկսան ընդհարումները: Մէկուկէս օրէն աւելի տեւող կռիւներու ընթացքին 205 ապստամբներ սպաննուեցան, 7 ուրիշներ գերի բռնուեցան. կարեւոր քանակութեամբ զէնք եւ զինամթերք գրաւուեցաւ : Սպաննուածներուն մէջ կը գտնուէին երկու ղեկավար ապստամբներ :

Կռիւներուն ընթացքին սպաննուեցան նաեւ 14 ֆրանսացի զինուորներ. 42 հոգի ալ վիրաւորուած են :

Պաշտօնական լուրերու համաձայն ապստամբներուն կորուստը թէեւ կը հաշուուի 205, սակայն Ֆրանսայի համայնավարներուն պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», կը գրէ թէ վեց հարիւր պէտք է հաշուել սպաննուած ապստամբներուն թիւը :

Միւս կողմէ, հիւսիսային Կոնստանդինի շրջանին մէջ եւս ապահովութեան ուժերը, օդանաւներու գործակցութեամբ, հետապնդած եւ սպաննած են հարիւրի մօտ ուրիշ ապստամբներ: Օդանաւները թռիչք կատարելով ճշդեցին ապստամբներուն դիրքերը եւ օդանաւային նկարներ քաշեցին, ապա հետեւակ զօրքը յարձակեցաւ այդ դիրքերուն վրայ :

× Օրանի Զինուորական Ատեանին առջեւ բացուեցաւ «Աթոս»ի դատավարութիւնը: Ինչպէս յայտնի է. «Աթոս»ը նաւ մըն էր, որ զէնք կը փոխադրէր Ալժերիոյ ապստամբներուն համար: Ապահովութեան ուժերը երբ լուր ստացան «Աթոս»ի փոխադրած «ապրանք»ներուն մասին, խուզարկեցին նաւը 1956 Հոկտեմբերին, գրաւեցին չորս հարիւր սնտուկէ աւելի ռազմամթերք, ձերբակալեցին նաւուն վրայ գտնուող բոլոր անձերը, յոյն նաւապետը, բազմազգի 12 նաւաստիներն ու վեց ալժերիացի ճամբորդներ :

Նաւուն սուտանցի պատասխանատուն յայտնած էր, թէ նաւը իրականին մէջ կը պատկանի եգիպտական կառավարութեան, եւ թէ նաւը բեռնաւորուած էր Աղեքսանդրիոյ մէջ: Այդ զինամթերքը պիտի յատկացուէր ալժերիացի ապստամբներուն, որպէսզի ընդհանուր ապստամբութիւն մը կազմակերպեն արեւմտեան Ալժերիոյ մէջ :

Ահա այս նաւուն վրայ ձերբակալուած անձերուն դատավարութիւնն է, որ բացուեցաւ երկուշաբթի օր :

× Պաշտօնաթերթը շաբաթ օր հրատարակեց հրամանագիր մը, որուն հիման վրայ 1957ի առաջին ինը ամիսներուն, Ալժերիոյ զինուորական ծախքերուն համար պիտի յատկացուի 284 միլիառ ֆրանք :

× Ալժերիոյ Ազատագրական շարժման Նիւ Եորքի ներկայացուցիչը ամերիկեան հեռատեսիլէն յայտարարեց անգամ մը եւս, թէ իրենք պատրաստ են Ֆրանսայի հետ բանակցութիւններ վարելու՝ Ալժերիոյ կռիւներուն վերջ տալու համար :

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

•

Մ. Նահանգներու Պատերազմական նախարարը, Ուիլսըն, շաբաթ օր կատարուած կարեւոր յայտարարութեան մը մէջ յայտնեց, որ հիւլէական փորձերու դադարումը չի նշանակեր թէ հիւլէական զէնքերու եւ գործունէութեան մեծ շառաւիղ ունեցող հեռուղիղներու շինութիւնն ալ պիտի դադրի, որովհետեւ կարելի չէ որեւէ հսկողութիւն բանեցնել անոնց շինութեան վրայ :

× Միւս կողմէ, ամերիկեան կառավարութեան որոշումով, Լոնտոնի Ապազինման յանձնաժողովին ամերիկեան պատուիրակը, Սթասըն, այլեւս անսահման լիազօրութիւններ չունի: Իրեն հետ ժողովներուն պիտի մասնակցին նաեւ երկու բարձրաստիճան խորհրդականներ, որոնց ինքնութիւնը տակաւին գաղտնի կը պահուի :

Ասկէ կարելի է հետեւցնել, որ Սթասըն այլեւս չի վայելեր ամերիկեան կառավարութեան բացարձակ վստահութիւնը: (Վերջերս յաճախակի տեսակցութիւններ ունեցած էր խորհրդային պատուիրակ Զորինի հետ՝ առանց արեւմտեան միւս դաշնակիցներուն կարծիքն առնելու նախապէս):

× Ապազինման յանձնաժողովին արեւմտեան պատուիրակները շաբաթ եւ կիրակի օր ուսումնասիրեցին խորհրդային նոր առաջարկները: Կը կարծուի թէ առ այժմ համամիտ չեն պաշտօնական պատասխան մը տալու եւ պաշտօնական յանձնառութեանց տակ մտնելու :

Բայց Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան ղեկավարները կ՚ուզեն ճնշում բանեցնել կառավարութեան վրայ, որ ընդունի խորհրդային առաջարկները : Կուսակցութեան պարագլուխը, Կէյթսքէլ, ճառ մը խօսեցաւ, որուն մէջ յայտարարեց թէ պէտք է հաւատալ խորհրդային առաջարկներուն անկեղծութեան՝ փոխանակ չափազանցեալ կասկածամտութեամբ ըստիպելու որ բոլորովին հակառակ ընթացք մը բռնեն :

ՄԱՔՄԻԼԸՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ԲՈՒԼԿԱՆԻՆԻ

Ուրբաթ օր, Անգլիոյ վարչապետը, Մաքմիլըն, Մոսկուայի անգլիական դեսպանին միջոցով Բուլկանինի յանձնեց իր Ապրիլ 20 թուակիր նամակին պատասխանը :

Չափաւոր, սակայն անկեղծ ոճով կը գրէ թէ Միջին Արեւելքի մէջ խորհրդային քաղաքականութիւնն ու Հունգարիոյ մէջ բռնի ուժով խորհրդային զօրքերու պահպանումը զօրաւոր արգելքներ են Անգլիոյ եւ Խ. Միութեան միջեւ բարեկամական անկեղծ յարաբերութեանց ստեղծման համար :

Մաքմիլըն լուռ կը մնայ Մոսկուա այցելելու համար իրեն հաղորդուած հրաւէրին, ինչպէս նաեւ Չորս Մեծերու խորհրդաժողովի մը մասին : Սակայն կը շեշտէ թէ որեւէ բանակցութենէ կամ համաձայնութենէ առաջ նախապայման մը կայ — Գերմանիոյ միացման իրականացումը : Գերմանիոյ ներկայ վիճակը «անընդունելի է եւ պիտի մնայ անգլիական կառավարութեան համար»:

× Պաշտօնապէս կը յայտարարուի թէ Մ. Նահանգները ութը միլիոն տոլարի յատկացում մը պիտի ընեն Թունուզի, փոխանակ նախատեսուած հինգ միլիոնին :

× ՄԱԿը, ընթացք տալով Թունուզեան կառավարութեան պահանջին, Նորվեկիացի անձնաւորութիւն մը նշանակեց, որ պիտի քննէ Թունուզ ապաստանած ալժերիացի տարագիրներուն կացութիւնը :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Չորրորդ կէտի ներկայացուցիչը Յորդանանի յանձնեց ամերիկեան տնտեսական օժանդակութեան առաջին մասնավճարը՝ հինգ միլիոն տոլար :

ՏԻԳՐԱՆ ԹՈՍՊԱԹ

ԸՆՏՐՈՒԱԾ

Ինչպէս գրած էինք, կիրակի օր (Յունիս 16) տեղի պիտի ունենային Պուրճ - Համմուտի (լեռնալիբանանի շրջան) երեսփոխանական ընտրութիւնները: Այդ շրջանին մեր թեկնածուն էր՝ Տիգրան Թոսպաթ : Նկատի առնելով որ հակառակորդ թեկնածուն՝ Նուպար Նոխուտեան ընտրապայքարէն քաշուած է որոշեալ պայմանաժամուն, Ներքին Գործոց Նախարարութիւնը Յունիս 13ին պաշտօնապէս հաղորդեց որ կիրակի օրուան Պուրճ - Համմուտի երեսփոխանական ընտրութիւններու հայ թեկնածու Տիգրան Թոսպաթ Յունիս 12ին, ժամը 0.1ին Խորհրդարանի անդամ ընտրուած է :

Այս ձեւով Հայ Անկախներու Համախմբումին, Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Ազգ. Պլոքին եւ Քաթաեպներուն չորս հայ թեկնածուները՝ Մ. Տէր Գալուստեան, Խաչիկ Պապիկեան, Ժօզէֆ Ջատըր եւ Տիգրան Թոսպաթ ջախջախիչ յաղթանակ մը տարած կ՚ըլլան, ապացուցանելով անգամ մը եւս թէ ժողովուրդը գիտէ թէ որոնք են իր շահերուն իրաւ պաշտպանները եւ հարազատ ներկայացուցիչները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ վարչապետը, Պուրժէս - Մօնուրի, երկուշաբթի օր պիտի հաղորդէր նոր կառավարութեան վերջնական կազմը : Այս օրերուս պիտի որոշուի նաեւ Ազգային Ժողովին յառաջիկայ նիստերուն օրակարգը, որ առաջին հերթին կը նախատեսէ Ալժերիոյ եւ ելմտական հարցերուն քննութիւնը :

ԱԼՊԵԱՆ շրջաններուն մէջ յորդումները վտանգաւոր չափանիշներու հասան : Բազմաթիւ գիւղեր ջուրով ողողուած են, շատ մը խճուղիներ՝ քանդուած, հարիւրաւոր բնակարաններ՝ յորձանքէն քըշուած: Նիւթական վնասները տասնեակ միլիառներու կը հասնին :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ եւս առատահոս անձրեւներն ու սաստիկ փոթորիկները մեծ վնասներ պատճառեցին: Փավիայի շրջանին մէջ բազմաթիւ բնակարաններ քանդուեցան, հինգ հոգի մեռան եւ քառասունի չափ ուրիշներ ալ ծանօրէն վիրաւորուեցան: Փիէմոնթէի շրջանին մէջ եւս յորդումները մեծ վնասներ պատճառեցին :

ՄԱՐՈՔԵՒՍՊԱՆԻԱԿԱՆ առեւտրական - տնտեսական համաձայնութեան մը նախագիծը ներկայացուեցաւ Մարոքի Սուլթանին վաւերացման՝ վարչապետ Սի Պէքայի կողմէ : Համաձայնութիւն պիտի գոյանայ նաեւ Ակատիրի հարաւային կողմը գտնուող Իֆնիի շրջանին մասին, զոր երկու երկիրներն ալ կը նկատեն իրենցը :

ՊԵԼԺԻՈՅ մէջ զինուորական ծառայութեան շրջանը 18 ամիսէն իջաւ 15ի:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ նաւ մը, ֆրանքեւեգիպտական անհամաձայնութեանց սկիզբէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով անցաւ Սուէզէն. ֆրանսական բոլոր նաւերն ալ արտօնութիւն ստացան ջրանցքը օգտագործելու: Արտաքին Նախարար Փինօ յայտարարեց թէ այս պարագան չի փոխեր Ֆրանսայի տեսակէտները Սուէզի միջազգային անցք մը ըլլալուն մասին :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ «Պատմութեան Հարցեր» պարբերականին խմբագրական մարմնին պատկանող տասը անձեր պաշտօնազրկուեցան, որովհետեւ քաջութիւնը չէին ունեցած «Սթալինի սխալները մատնանշելու» եւ գոյութիւն ունեցող «յետադիմական մտայնութեան» դէմ պայքարելու :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ երեսփոխանական ընտրութեանց երկրորդ կիրակին ալ վերջացաւ ի նպաստ կառավարական թեկնածուներուն: Ընդդիմադիր ցանկէն միայն մէկ հոգի ընտրուած է (աւելի քան քանի վրայ), ան ալ յայտարարած է թէ Լիբանանը մեծ խոհեմութեամբ վարուեցաւ Այզընհաուըր -

(Լուրերու շարունակութիւնը Դ.)

ԸՆԿԵՐՈՒՄ՝ ԱՅՈ՛ ԴԱՍԱԼՔՈՒԹԻՒՆ՝ ԵՐԲԵ՛Ք

Ա.

Ո՛չ. Համաձայն չեմ հիմա բոլոր անոնց՝ որոնք ողբերգու շեշտով մը կ'եզրակացնեն, թէ «հայութիւնը կը փոշիանա՛յ այս ափերուն վրայ»:

Կ'եզրակացնեն, ու չեն բաւարարուիր հաստատելով այս համոզումին: — Իրենց իսկ ձեռքով՝ կը փորձեն դամբանաքար զետեղել երէց թէ եկւոր սերունդներուն վրայ, Նայիրի Զարեաններու վճռաշեշտ ինքնախաբութեամբ կնքելու համար մեր գերեզմանը՝ ազատութեան, հրապոյրի եւ քաղաքակրթական լոյսի այս երկրին մէջ.

— «Հէյ վա՛խ, փրանսահայութիւն · Հասել է վախճանդ»:

Չեմ հաւատար:

Ոչ լաւատեսութիւնն է չհաւատալու այս յամառութեանս տրդակը, ո՛չ ալ անդայտացող խանդավառութիւնը:

Թուաբանական տրամաբանութեամբ եւ անխաբ իրատեսութեամբ յանգած եմ այն եզրակացութեան, թէ Ֆրանսահայութիւնը փոխանցման շրջան մը կ'անցընէ, քաղաքականօրէն ժողովուրդներու յատուկ պատուաստումով եւ մտքի ու կեանքի համապատասխան ենթափոխութեամբ · սակայն, ամբողջն կառչած կը մնայ ցեղային ու հոգեկան բոլոր այն հիմնական տարրերէններուն, որոնք ժողովուրդ մը, ազգային իր ներքին մթնոլորտին մէջ, անտժղունելի եւ անայլայլ կը պահեն:

Քմծիծաղ մը կ'ուրուագծուի շրթունքներու վրայ, ամէն անգամ որ այս հաւատքը արդարցնել կը փորձեմ՝ երեւոյթներու եւ փաստական տուեալներու ճամբով: — Գիտե՛մ: Յոռետեսութիւնը քաղցկեղային տրամադրութիւն մը դարձած է նմաններու հոգիին մէջ, նահանջականութեան եւ դասալքութեան համար ալ իբրեւ պատրուակ ծառայելով յաճախ: Ի՛նչ փոյթ, սակայն: Ժամանակը պիտի հերքէ, անվրէպ, այս մտասեւեռումը:

Պիտի տեսնե՛նք:

Ընկերո՞ւմ · այո՛: Վարանո՞ւմ · ճիշդ է: Առօրեայ հեւքի մը ժխտական անդրադարձո՞ւմը՝ հաւաքական մեր կեանքին եւ հանրային ճակատներուն վրայ · ինչո՞ւ չէ: Զարմանալի պէտք չէ նկատել, որ դեգերինք ու դանդաղինք համայնակուլ քաղաքակրթութեան այս յորձանքին առջեւ: Սակայն, դժուարութիւններն ու արգելքները անյաղթահարելի չեն, եթէ զանոնք նուաճելու մեր պարտաւորութիւնը մեզի համար վերածենք կազմակերպուած ու հետեւողական աշխատանքի, հրաւէրի մը, ու ապրումով, շինարար կիրքով փարինք գործի: Զիրար լրացնենք, փոխանակ մէկզմէկ խաչաձեւելու · զիրար խանդավառենք, փոխանակ մէկզմէկ դառնացնելու · դադրինք անհատներ միայն ըլլալէ, ու դառնանք միութիւն, ամբողջ, գործօն զօրութիւն:

Ֆրանսայէն հեռու՝ առաւելապէս յուսաբեկիչ տեղեկութիւններ միայն ունէի Ֆրանսահայութեան մասին: Ֆրանսայի մէջ, — տեսնելէ, շատ լսելէ, խօսելէ եւ կշռելէ ու դատելէ ետք —, հիմա յուսադրիչ եզրակացութիւններու միայն հասած եմ: Ոչ. չեմ լողար լաւատեսութեան մէջ, ու չեմ ուզեր թափ տալ զգացական դրական տրամադրութիւններու: Բայց, կ'ըսեմ վճռական հաւատքով: — Հող ունինք Ֆրանսայի մէջ. Հայութիւնը չի տարտամիր այստեղ՝ այլ ուժգնօրէն կը բաբախէ: Անսահման կարելիութիւններ ունինք Ֆրանսայի մէջ, զորս գործի կրնանք վերածել՝ ներդաշնակելով մեր պարտաւորութիւնները եւ հնարաւորութիւնները: Հանրային մտածողութիւնը, որ մեր յաղթանակի դրօշն է եղած հաւաքական կեանքի մեր պայքարին մէջ, հայապահպանումի մեր գոյապայքարին ճամբով, այստե՛ղ ալ ու այսօ՛ր ալ բութ զէնք չէ, եթէ հաւատանք մեր ուժերուն, ու այդ հաւատքը փաստենք՝ անհրաժեշտ ճիգով եւ աշխատանքով:

Հիւանդագին հոգեվիճակ է, շատերու մօտ, հաստատել՝ թէ «նորերը հիներուն չեն նմանիր» · աւանդութիւններու չեն հաւատար, անցեալի բարքերով չեն ապրիր, իրենց լեզուն չեն պահեր անխաթար, կեանքի ու գործի նոյն ոճը չունին ···: Ուրիշ բաներ ալ, — կը սիրեն հաճո՛յքը, հեշտա՛նքը, վայե՛լքը ···: Պա՛րը ···:

Բայց ինչպէ՞ս նորերը պիտի նմանին հիներուն, երբ հիմնովին տարբեր կլիմայի, միջավայրի եւ առօրեայ պայմաններու մէջ կը հասուննան՝ մտքով, հոգիով ու բարքերով: Երգաց մա՞րդ պիտի պատրաստենք, ընդունայն պայքարելով ժամանակի շունչին եւ ոգիին դէմ: Ընկերային շարժումներու եւ մեր նոր ենթահողէն թելադրուող ստիպողութեանց դէմ: Հիմա մեր լեռներուն գագաթը չենք, ո՛չ ալ սօսիներու շուքին տակ, կեանքի ու մահուան կածաններու վրայ, վաղը «ըլլալու կամ չըլլալու» հարցականէն խթանուած, մօսինները մեր ձեռքին, կամ՝ ճակատագրէն խարանուած՝ խլեակներ չենք, անապատին ու մշտափոփոխ կայքերու տարածքին: Մենք, ու մեզ շրջապատող ժողովուրդներ, կեանքի բնաշրջումով մը, նաեւ մեր առօրեային մէջ տարբեր պահանջներէ եւ իրաւունքներէ կը մղուինք. հետեւաբար, «հիմի Հայը հինը չի»՝ պիտի ըսէր Վշտունի: Շատ չտեսնենք մեր երիտասարդութեան՝ հաճոյքի ու վայելքի սէրը: Թողունք, որ ճակատագրէն մեզի զլացուած բաժի՛նը եւս մեր զաւակները վայելեն: Մեզի չափ զգայամոլ չըլլան· աւելի իրատես դառնան: Մեզի չափ սանթիմանթալ չըլլան· աւելի առարկայապաշտ դառնան: Հիմնականն ա՛յն է, որ կապ պահեն հայութեան հետ, գիտակցին՝ թէ պատմութիւն կերտող ժողովուրդի մը զաւակներն են, ճանչնան այդ պատմու-

ԵՐԳԵՑԷՔ, ԸՆԿԵՐՆԵ՛Ր

(Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊԱՏԳՄ. ԺՈՂՈՎԸ)

Գիշեր մը ամբողջ շոգեկառքին մէջ անցընելէ վերջ, շաբաթ առաւօտ հասանք Մարսէյլ: Կայարանէն հազիւ թէ կ'ուղղուէինք քաղաքին կեդրոնը, երբ «Ահարոնեան» ակումբին առջեւ հանդիպեցանք Կեդր. Ֆրանսայի Պատգամաւորներուն: Գիշերային ճամբորդութենէն յոգնած էին նաեւ անոնք: Հարկ էր աճապարել: Ժամէ մը պիտի բացուէր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի իններորդ պատգմ. ժողովը: Կառքերու մէջ տեղաւորուելով մեկնեցանք Պոմոն, ուր պիտի գումարուէր ժողովը:

Ակումբին առջեւ, տղաքն ու աղջիկները կը սպասէին արդէն: Ուրախութեան ճիչերը խառնուեցան ողջագուրումներու:

Եւ ժպիտները մանաւանդ՝ տաք ու անոյշ:

Ինչպէ՞ս կրնային ըլլալ ընկերական այդ ժպիտները, որոնք վայրկեանի մը մէջ մոռցնել տուին գիշերային յոգնութիւնը··

Ընդարձակ սրահը զարդարուած էր նկարներով, ծաղիկներով ու գաղափարական պայքարի վերտառութիւններ կրող պաստառներով: Ժողովականներուն համար շարուած էին սեղաններն ու աթոռները՝ կիսաբոլորակ:

Ժողովը բացուեցաւ ժամը 10ին, Կ. Վարչութեան ներկայացուցիչին կողմէ, որ ներկաները հրաւիրեց վայրկեան մը յոտնկայս յարգելու Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մեծ առաջնորդ, յաւէտ ողբացեալ ընկեր Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակը:

«Մշակ Բանուոր»էն վերջ, ժողովը սկսաւ իր աշխատանքներուն:

Խանդավառ երեւոյթ էր, տեսնել տղաք, որոնք հայերէն լեզուով կը պաշտպանէին ու կը հարուածէին իրենց մասնաճիւղերը:

Երեք օր յաջորդաբար, քննուեցան օրակարգի հարցերը: Բուէարկուեցան բանաձեւեր: Գծուեցաւ յառաջիկայ տարուան գործունէութեան ծրագիրը:

Ուշադրութիւն գրաւեցին յատկապէս, Ալֆորվիլի, Առնուվիլի, Պոմոնի եւ Սէն Լուի զօրացուած մասնաճիւղերը, իրենց գործունէութեամբ:

Ընդհանուր առմամբ վերելքի մէջ են Մարսէյլի եւ Կեդր. Ֆրանսայի մասնաճիւղերը, անխտիր: Քննադատուեցան Փարիզի խումբերը՝ անբաւարար գործունէութեան համար:

«Հայաստան» թերթի ներկայ ձեւն ու բովանդակութիւնը գնահատուեցաւ ժողովականներու կողմէ:

Ժողովականները իրենց անվերապահ շնորհակալութիւնը յայտնեցին Պոմոնի «Քրիստափոր» խումբին ընկերուհիներուն, որոնք բծախնդրութեամբ պատրաստեցին երեք օրուան ճաշերն ու ընթրիքները, հայկական ճաշակով:

Կիրակի իրիկուն, Մարսէյլի Շրջ. Վարչութիւնը խնճոյք մը սարքեց, ի պատիւ երիտասարդ պատգամաւորներուն: Ներկայ էին նաեւ տարեց ընկերներ եւ ծը-

թինը, ու ներկան եւ ապագան այդ ճանաչողութեան ճամբով շինեն, ազգային արժանապատուութեան զգացումով ապրին, չվատանան եւ չդասալքուին, տէր մնան մշակութային, հոգեկան, քաղաքական եւ ազգային այն ժառանգութիւններուն՝ զորս իրենց հայրերը թողուցին իրենց:

Իրաւունք ունի՞նք եզրակացնելու, թէ Ֆրանսահայ երիտասարդութիւնը այս «հիմնական»ը չունի:

Ոչ. իրաւունք չունինք:

Այդ երիտասարդութիւնը աւելի արժանիքներ եւ առաքինութիւններ ունի՝ քան ինչ որ մենք կը կարծենք, ու նուազ թերութիւններ՝ քան ինչ որ կ'ենթադրենք: Արթուն, սրատես, դատումի աւելի ամուր եւ վստահելի կարելիութիւններով օժտուած սերունդ մըն է՝ որ կ'ապրի Ֆրանսայի մէջ, եւ զոր ըմբռնելու մեր ճիգը հաճոյքի եւ ապրումի պէտք է վերածենք մեզի համար, ոչ թէ յոգնութեան եւ խոնջէնքի: Երիտասարդութիւնը կենսունակութեան աղբիւր է բոլոր անոնց համար, որոնք ատակ են թարմանալու, խանդավառուելու, ոգեշնչելու եւ հաղորդուելու: Չենք ժխտեր, որ ծնողներու եւ զաւակներու միջեւ անխուսափելի տարակարծութիւններ գոյութիւն պիտի ունենան տակաւին, շրջան մը: Ըսենք, թէ փոխանցումի տարիներ կ'ապրինք: Սակայն, եթէ զիջումներ պէտք է ըլլան՝ այդ շրջանը անվտանգ անցընելու համար, այդ զիջումները առաւելապէս մեծերու կողմէ պիտի ըլլան: Առանց դառնութեան եւ խրտչումի: Առանց բարկութեան եւ ընդվզումի: Հանդարտօրէն, քաղցրութեամբ, գուրգուրանքով: Խորունկ համոզում է՝ ինծի համար: Եթէ կարենանք ըմբռնել նոր սերունդը՝ այս երկրին մէջ ու ամէն տեղ՝ անոնք, այդ տղաքն ու աղջիկները, մեզմէ աւելի լաւ պիտի ծառայեն այս ժողովուրդին: Աւելի կազմակերպ, աւելի իրատես, աւելի ջղուտ: Գիտակից: Մենք ալ անգիտակից չէինք · չենք: Բայց մենք յաճախ ստրուկը եղանք նախապաշարումներու: Աւելորդ զգացականութեան:

Ոչ. Համաձայն չեմ բոլոր անոնց, որոնք ողբերգու շեշտով մը կ'եզրակացնեն՝ թէ «Հայութիւնը կը փոշիանա՛յ այս ափերուն վրայ»:

Փոխենք մեր ակնոցները:

Ցնորատես չըլլանք · սակայն չըլլանք նաեւ յամառօրէն յոռետես:

Ֆրանսահայութիւնը բերրի հող է · ենթահող՝ պտղաբեր ճիգերու:

Վերջին պատկերը՝ Նոր Սերնդականներու Պատգմ. Ժողովը՝ զիս կ'ամրացնէ այս հաւատքին մէջ:

Բայց այդ մասին՝ առանձին:

Մ. Թ.

ՀԷՔԵԱԹԻ ՄԱՏԱՆԻՆ

— Խնամի՛:

Խուլիկ Ակոն էր որ կը պոռար սանդուխի կամ դուռին վրայէն:

— Սանամար, էսօր էստեղէն անցած ատենս, տեսայ՝ ձեր կտուրին ճոթոնը ծռած է: Ո՞վ գիտէ, օր մը նայիս մէկին վրայ կ'իյնայ: Հա, տես, որ բարեկամ չըլլայինք, այս բաները խօսելու համար ներս չէի մտներ: Թող ծռի, թող իյնայ, իմ ինչ հոգը:

Սանամարը կը հասկնար: Խուլիկ Ակոն օղի խմելու եկած էր:

Կը պատահէր, որ սանամարը տնտնար մի քիչ, օղին չբերէր: Այդ պահուն Խուլիկ Ակոյի աչքերը՝ նեղն ինկած շան մը աչքերուն պէս արդահատելի փայլ մը կ'առնէին, ու վերջապէս կը խօսէր·

— Սանամար, Աստծոյ խէրուն, պտիկ մը օղի չկա՞յ· սանկ կոկորդս թրջեմ:

Այն օրը, որ օղի չըլլար, Խուլիկ Ակոյի երեսը բուռ մը փուշ կը դառնար: Ուսերը սոթթած կամաց մը կ'անցնէր պատերուն տակով: Եկեղեցի չէր երթար, դրացիներուն բարեւ չէր տար, յօնքերը կախ, աչքերը վար, դէմքը հողէ շինուած աղաման կը դառնար: Այն օրը անոր այնպէս կը թուէր թէ տան կահ կարասիները անկանոն շարուած են. թէ կինը իր զաւկին ձայնը դիտմամբ չէր ուզեր կորել:

— Պառ, կնիկ, էդ լակոտին ձէնը կորէ կ'ըսեմ:

Խեղճ կնիկն ինչպէս ընէր: Երկան վախէն ուռու տերեւի պէս կը դողար: Փոքրիկը իր ձայնը չէր կորեր, հեղ մըն ալ տեսնես Խուլիկ Ակոն կը հայհոյէր, ձեռքը հասած աղամանը կամ նոյնիսկ կատուն կնոջ գլխին կը նետէր, ու ճրագը կ'իյնար կը մարէր յաճախ: Զաւակները կուլային:

Դրացիները այլեւս գիտէին, որ Խուլիկ Ակոն այդ օրը օղի գտած չէր:

Երբեմն երեկոները, կինը խոնջան շտկած, սպասը լեցուցած կը սպասէր երկան: Փոքրիկները գլուխնին ծռած՝ խոնջային վրայ կը քնանային: Ախ, այդ պահուն, ինչ անուշ էր անոնց քունը: Հեղ մըն ալ տեսնես փողոցէն կը լսուէր Խուլիկ Ակոյի ձայնը: Օղի գտած էր այդ օրը, ուրախ էր ու դորդին դուռը կը բանար հին երգ մը թափթփելէն:

Դրացիները այլեւս գիտէին, որ Խուլիկ Ակոյենց տան մէջ այդ իրիկուն կռիւ չկայ:

Փոքրիկները գլուխնին կը շարժէին իրենց քնացած տեղերէն այնպէս, ինչպէս գարունի հով մը կ'անցնի ցորեններուն վրայէն: Ուրախ էին, ուրախ: Կնոջ երեսը միայն երկան գինովցած օրը կը ժպտար: Այդ երեկոները կարծես ճրագին լոյսն ալ սովորականէն աւելի պայծառ կ'երեւէր:

— Կնիկ, լաւ կ'երգեմ, հը. ես էդ տըրացու Գէւոյի խէրը կ'անիծեմ: Կնիկ, զաւակներ ունիմ տէլի աչքը չի վերցըներ:

Խուլիկ Ակոն, այլեւս ոտքի վրայ կանգնելու անկարող, սէտին տակ կը նստէր՝ ոտքերը փարտ ընելով:

— Խաչիկ, իմ ասլան զաւակս, մէյ մը գիրքդ բեր տեսնեմ՝ էդ վարժապետը ի՞նչ է սորվեցուցեր:

Խաչիկ կը բերէր գիրքը ու կը սկսէր կարդալ կէս մը հեգնելով՝ «կովը կաթ կուտայ»··· Մինչ Խուլիկ Ակոն կը սկսէր քնանալ, բերանը կաւէ աղամանի պէս բացած: Խաչիկ կ'ըշարունակէր կարդալ: Ի՞նչ հոգ թէ ոսպապուրը կը պաղէր սեղանի վրայ: Բաւական էր, որ տան մէջ ուրախ տրամադրութիւն մը կար:

— Հա, կարդացի՞ր, Խաչիկ: Աֆէրիմ, լաւ ես սորվեր, — կ'արթննար խօսելէն եւ միեւնոյն ատեն կարմիր թաշկինակով շրթքները սրբելէն:

Այդ ատենն էր, որ փոքրիկները համարձակութիւն կ'ունենային իրենց հօրը հետ խօսելու, նոյնիսկ անոր ծունկերուն վրայ նստելու: Այդ ատենն էր, որ Խուլիկ Ակոն պղտոր աչքերով կը նայէր կնոջ, նոյնիսկ կը գրկէր ու կը համբուրէր թուշը: Է՛հ, ինչ լաւ էր, որ Խուլիկ Ակոն միշտ օղի խըմէր ու գինով տուն գար:

Խուլիկ Ակոն շատ բարի կ'ըլլար, երբ գինովնար: Օր մը նոյնիսկ փողոցին վրայ քահանան գրկեց եւ ուզեց քահանային երեսը համբուրել:

Ամառ օր մը, կալի կուտի աշխատանքի օր մը, Խուլիկ Ակոյի կինը տան մէջ կտաւ կը գործէր՝ իր զաւակները ալրեցնելու համար: Գիւղացիները, մեծ ու պզտիկ, դաշտի աշխատանքի լծուած էին, փողոցներուն մէջ կային չունէր թափառկոտ, մէկ մըն ալ Խուլիկ Ակոն:

Այդ օրը Խուլիկ Ակոն սանամօր դուռէն շատ էր պառացեր: Խնամենք տունը չէին, բոլորը, բոլորը դաշտի աշխատանքի լծուած էին: Խաչիկն ալ ուէնճպէր Մուսեխի մօտ կալ կամնել կ'երթար, սակայն այդ օրը տուն եկած էր: Մի քիչ հիւանդ էր Խաչիկ:

Կինը կերակուր կը լեցնէր, երբ Խուլիկ Ակոն ներս մտաւ, պեխերը վայրի կատուի պեխերուն պէս ցից - ցից եղած:

— Ծօ, հոս եկուր տեսնամ շան լակոտ, կալ կամնել ինչո՞ւ չես գացեր:

Խաչիկ չփոթեցաւ, մայրը ուզեց օգնութեան հասնիլ:

— Խաչիկ հիւանդ է, քիչ մը գլուխը կը ցաւի, մարդ:

Խուլիկ Ակոն տեսնես, չա՛խ, ապտակը իջեցուց տղուն երեսին:

— «Հիւանդ եմ», կ'ըսէ, որ աշխատելու չերթայ, հա:

ՀԱՄԱՍՏԵՂ

(Մնացեալը յաջորդով)

նողներ: Խնճոյքը երկարեցաւ մինչեւ ուշ գիշեր, խմբերգներու, արտասանութիւններու, մեներգներու եւ անակնկալներու խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ:

Երկուշաբթի օր, երբ ժողովը աւարտած էր իր աշխատանքները եւ կը պատրաստուէր Կեդր. վարչութեան ընտրութեան, հեռագիր մը հասաւ.— «Պէյրութի երեսփոխանական ընտրութիւններուն մէջ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ցանկը ջախջախիչ յաղթանակ տարաւ»: Խանդավառ ծափահարութիւններով եւ բացագանչութիւններով ողջունուեցաւ ուրախալի լուրը եւ պատգամաւորները յոտնկայս երգեցին «Մշակ Բանուոր»ը ի պատիւ Պէյրութի ընկերներուն, որոնք տարած էին այդ յաղթանակը: Ժողովին փակաքով, հեռագիր մը ղրկուեցաւ Լիբանանի մեր ընկերներուն:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Իններորդ Պատգամ. Ժողովը աննախընթաց խանդավառութիւն մը ստեղծեց բովանդակ Մարսէյլի մէջ: Ընդարձակ ժողովասրահը լեցուած էր ունկնդիր երիտասարդներով: Դադարներու միջոցին, բակին մէջ թէ սրահին, իւրաքանչիւր Պատգամաւոր շրջապատուած էր տասնեակ ընկերներով, որոնք յաւելեալ տեղեկութիւններ կ'ուզէին շրջաններու մասին: Խօսակցութիւններու առանցքը Նոր Սերունդն էր միայն:

Հակառակ անոր, որ աշխատանքներէ եւ անքնութենէ յոգնած էին բոլորն ալ, սակայն կ'ուզէին աւելի երկար մնալ իրարու հետ, խօսիլ, երգել, վիճիլ տակաւին ... մինչ հրաժեշտի ժամը կը մօտենար: Հարկ էր մեկնիլ:

Կը մնար ժամադրութիւն մը տալ կրկին եւ բոլորին կողմէ նշանակուած ժամադրավայրը եղաւ այս տարուան բանակումը, որ տեղի պիտի ունենայ Ատլանտեանի ափին (Օլոն):

Մարսէյլի կայարանին մէջ, ողջերթի համար եկած էին մօտ հարիւր տղաք ու աղջիկներ, բոլոր մասնաճիւղերէն: Շոգեկառքի պատուհաններէն եւ դուռէն կը շարունակուէին խօսակցութիւնները, ընկերներու եւ ծանօթներու տարուեյիք «բարեւ»ները կը յորդէին կայարանին մէջ, մինչեւ իսկ պատգամաւոր մը տակաւին կ'աշխատէր համոզել տղաքը, քուէարկուած բանաձեւի մը «անիրաւարարութեան» համար, առանց անդրադառնալու, որ ժողովը... վերջացած էր:

Կա՞ր արդեօք աւելի յուզիչ պահ մը, քան վերջին վայրկեանը, կայարանի մէջ ... եւ «Մշակ Բանուոր»ը բարձրացաւ արդէն բոլորին շրթներէն, հայ երիտասարդ-երիտասարդուհիներու ահագին խումբին վրայ կեդրոնացնելով հազարաւոր մարդոց ուշադրութիւնը:

Շոգեկառքը հազիւ շարժած, այս անգամ «Մենք անկեղծ զինուոր ենք»ը բարձրացաւ շրթներէ եւ շարունակուեցաւ մինչեւ վերջ, ձեռքերով տրուած հրաժեշտի համբոյրներուն ընդմէջէն:

Երգեցէ՛ք, երգեցէ՛ք, ընկերներ:

ԱՐՄԵՊԻԼ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ) — Շաբաթ, (8 Ցունիս) իրիկուն «Ալհամպրայ»ի շքեղ սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ Ֆ. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութեան կազմակերպած երեկոյթ-պարահանդէսը, մասնակցութեամբ բոլոր մասնաճիւղերու:

Օրուան նախագահ Շ. Թաշճեան հանդէսը բացուած յայտարարելով ըսաւ՝ «Կ. Խաչը սովորութիւն ունի, տարին անգամ մը, հաւաքաբար տօնելու իր օրը:

Հայուհիներու այս թանկագին կազմակերպութիւնը Մարսէյլի մէջ հիմնուած է 35 տարի առաջ»:

Երկու մեծ Հայեր՝ ողբ. Արշակ Ջամալեան եւ Տօքթ. Ա. Բաբսեղեանը եղած են հիմնադիրները եւ վայրկեան մը յոտնկայս լռութեամբ յարգուեցաւ անոնց յիշատակը:

Ապա իր խօսքը շարունակելով՝ թուեց հիմնադրութեան նախօրեակին կատարուած աշխատանքներու մանրամասնութիւնները եւ անկէ վերջ շարունակուող ազգօգուտ ձեռնարկները:

Գնահատեց Խաչուհիներու զոհողութեան ոգին եւ նուիրումը, որոնց շնորհիւ, Կ. Խաչը դարձած է մեր գաղութի կանացի մեծ կազմակերպութիւնը եւ կը վայելէ մեր շրջանի Հայութեան լայն համակրանքն ու վստահութիւնը, ինչպէս նաեւ անվերապահ օժանդակութիւնը:

Օրիորդ Մատլէն Մարկոսեան դաշնակի վրայ նուագեց ընտիր եղանակներ: Պ. Եօթնեղբայրեան արտասանեց իսկ օրիորդ Արզումանեանը (Մարսէյլի երաժշտանոցէն) երգեց «Քէլէ քէլէ», «Սիրուն Մանուշակ» եւ ուրիշ երգեր, խանդավառութիւն ստեղծելով:

Օրիորդ Սեդա Թիւթէլեանը արտասանեց գեղեցիկ բանաստեղծութիւն մը:

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութեան քարտուղարուհի Տիկ. Հազարեան բոլոր մասնաճիւղերու կողմէ կարդաց ճառ մը, «Մարսէյլը իբրեւ հայաշատ կեդրոններէն մէկը ամէնէն կանուխ ունեցած է իր մասնաճիւղերը արուարձաններու եւ քաղաքի մէջ, սակայն անհրաժեշտ էր զանոնք իրարու զօդող մարմին մը, աւելի բեղմնաւոր դարձնելու համար մեր գործը: Այդ նպատակաւ, անցեալ Հոկտեմբերին ընտրուեցաւ Կապ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը, դառնալով մղիչ ուժը մասնաճիւղերու միացման, եւ միանման գործունէութեան:

Այսօր, այս բեմէն կոչ կ'ընեմ հայ տիկիններուն եւ օրիորդներուն, որ մեզի միանան, իրենց մասնակցութիւն բերելով մեր ազգօգուտ գործունէութեան:

Անտարբերութիւնը դատապարտելի է: Մեր դատին, մեր ազգ. առաքինութիւնները պահպանելու համար, մեր նախորդները արեան գետեր հոսեցուցին»:

Օրիորդ Արզումանեանի մէկ երգէն վերջ, բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօս ընկեր Ն. Նիկողոսեանը. — «Այսօր հաւաքուած ենք հոս, տօնելու Ֆ. Կ. Խաչի օրը, դուք արժանաւոր ժառանգորդն էք Ե. դարու «Տիկնայք փափկասունք»ներուն:

Այսօր մեր Կ. Խաչերը Օգնութեան Խաչերը նախախնամական դեր կը կատարեն ամէն տեղ, ուր Հայեր կան:

Աշխարհի ամէն ազգի Խաչուհիներ նոյն առաքելութիւնն ունին, որոնց յոյսի, լոյսի ճառագայթները կը լուսաւորեն խրճիթներէն մինչեւ բանտի նկուղները, ապրելու կամք ու սէր ստեղծելով եւ ամէն տեսակի թշուառներու ցաւեր ամոքելով:

Ֆ. Կապոյտ Խաչն ալ, յոյսի ու լոյսի ճառագայթներ կը տարածէ մեր ազգային կեանքէն ներս: Կ'այցելէ հիւանդներուն, չքաւորներուն, բանտարկեալներուն եւ գերիներուն: Կը պահէ դասընթացքներ: Ունի իր օդափոխութեան կայանը, ուր՝ հայ մտքի, հայ հողի սէրը կը ներշնչէ:

Մեր Խաչուհիները 47 տարիէ ի վեր կատարեցին եւ դեռ կը կատարեն իրենց պարտականութիւնները:

Բանախօսը ապա շարունակեց՝ «Սերունդ մը հասած է այն օրէն ի վեր, երբ այս քաղաքին մէջ տեղի ունեցաւ Կապ. Խաչի առաջին պատգամաւորական ժողովը: Ապացոյց՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, որ այսօր հոս, իր պատգամաւորական ժողովը գումարած է:

Մեր ժողովուրդի վիշտն ու չարչարանքի խաչն է որ կը կրեն մեր Խաչուհիները: Յարգանք իրենց»:

Բանախօսութենէն վերջ, Հ. Յ. Դ. Պոմոնի Նոր Սերունդի պարախումբը պարեց քանի մը հայ գեղջկական պարեր, խանդավառութիւնը կրկնապատկելով:

Տիկին Բնարիկ Զօրպաճեան հայկական տարազով յաջողութեամբ պարեց կովկասեան պար մը, բուռն ծափերու արժանանալով:

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ, ըսկան եւրոպական պարերը, որոնք տեւեցին մինչեւ լոյս:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՍԻՆ, (Յառաջ) — Կիրակի իրիկուն՝ 9 Ցունիս, անգամ մըն ալ Հայրենիքի ոգին թեւածեց տեղւոյս Հ. Յ. Դ. Տան մէջ, ուր խմբուած հայրենակարօտ բազմութիւնը հաղորդուեցաւ անոր սուրբ ակիհէն: Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն էր որ կազմակերպած էր տօնակատարութիւնը, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի, Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան եւ դպրոցին հոգաբարձութեան: Բեմը զարդարուած էր յարգանքի վերտառութեամբ եւ օրուան պատշաճ նկարներով:

Բացումը կատարուեցաւ դպրոցին սաներուն կողմէ երգուած «Բամ փորոտան»ով, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս:

Ապա, օրուան նախագահ ընկեր Լեւոն Ասատուրեան գեղեցիկ գրութիւն մը կարդաց, ուր արագ ակնարկով մը կը պարզէր Մայիս 28ի նախօրեակին հայ ժողովուրդին մղած արիւնալի կռիւները Սարտարապատի, Ղարաքիլիսայի եւ Պաշ Աբարանի ճակատներուն վրայ, ուր վճռուեցաւ իր ճակատագիրը ու յանգեցաւ հայրենիքի կորիզը հիմնելու: Խնդրեց հանդիսականներէն մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութեամբ ոգեկոչել յիշատակը՝ ազատագրութեան ճամբուն վրայ ինկած զոհերուն:

Գեղարուեստական բաժինը պատրաստուած էր Տիկին Միլտոնեանի ղեկավարութեամբ:

Արտասանեցին՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդէն Օրիորդներ Թագուհի Պալիկեան, Մառի Լուիզ Առաքելեան, Անէթ Պալիկեան եւ դպրոցին սաներէն Բրաբիոն Տապաղեան: Բոլորն ալ ջերմօրէն ծափահարուեցան: Նոր Սերունդի քայլերգը երգուեցաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին եւ դպրոցին սաներուն կողմէ: Յետոյ յաջորդաբար երգուեցան նոյն խումբին կողմէ «Իմ հեռաւոր հայրենիք» եւ «Անուշ Երեւան» խմբերգները:

Յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ ընկ. Մինաս Թէօլէօլեան, որ հիւթեղ բանախօսութեամբ մը վերլուծեց Մայիս 28ի բարձր խորհուրդն ու անոր պատմական նշանակութիւնը: Ընդունելով հանդերձ գաղափարի տարակարծութեանց անհրաժեշտութիւնը, պախարակելի ու անթոյլատրելի գտաւ որ կարգ մը մարդիկ ու խմբակցութիւններ, հատուածական կոյր մոլուցքէ ու կիրքէ մղուած ուրանան յուսատու թուական մը՝ որ կը ներկայացնէ մեր ժողովուրդին ազատ ապրելու կամքը Հայկերէն սկսեալ, անոր պայքարի ու ըմբոստութեան ոգին, ու իր դարերու ողբերգութեան մէկ հանգրուանը: Յետոյ փառաբանեց Դաշնակցութիւնը որ յառաջահը հանդիսացաւ ժողովրդային տրամադրութիւնները ձեւակերպելու եւ կազմակերպելու պայքարը՝ ընդդէմ մեր ոխերիմ թշնամիին: Անոր գաղափարականութիւնը ներկայ է ամէն Հայու սրտին մէջ: Նոյնիսկ Հայաստանի ներկայ բռնակալ րէժիմին տակ ուր հայկական առաքինութիւնը հրաշքներ գործել կուտայ, գրագէտը կը ստեղծագործէ դարձեալ ու յառաջդիմութիւններ կ'արձանագրուին ամէն ճակատի վրայ: Սակայն այդ ազատատենչ ժողովուրդը, հայութեան արդար դատին հետապնդումն ու լուծումը կ'ակնկալէ արտասահմանի հայութենէն:

Անշուշտ կարելի չէ թղթակցութեան մը մէջ տալ ընկ. Թէօլէօլեանի այնքան նշանակալից բանախօսութիւնը: Ան յաճախ ընդմիջուեցաւ բուռն ծափերով ու ոգեւորութիւն ներշնչեց բոլորին:

Յետոյ սկսաւ խնճոյքի բաժինը: Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկ. Սարգիս Առաքելեան որ կրցաւ զուարթ մթնոլորտ մը ստեղծել: Մեներգները, խմբերգներն ու արտասանութիւնները իրար յաջորդեցին: Մեներգեցին՝ ըստ կարգի, Տիկիններ Աշխէն Պօյաճեան, Մարի Կարապետեան, Օր. Անժէլ Կարապետեան, Պ. Պ. Համազասպ Օհաննէսեան, Ռուբէն Կէնճօյեան, Մուրատ Մուրատեան, Նոր Սերնդական Յակոբ Վարդերէսեան եւ ընկ. Սարգիս Առաքելեան: Արտասանեցին՝ դարձեալ Օր. Բրաբիոն Թապաղեան եւ ընկ. Մովսէս Կարապետեան: Հայկական պարեր պարեցին չորս աշակերտուհիներ՝ Օհանեան, Մանուկեան, Զաքարեան եւ Կարապետեան, նազենի ու ճկուն շարժումներով ու ծափահարուեցան:

Երգիծական պատմուածքներով Պ. Բագրատ Խոստիկեան զուարճացուց ներկաները: Իսկ ազգային-յեղափոխական խմբերգները խանդավառութիւն ստեղծեցին: Բոլորն ալ անխտիր գնահատուեցան:

Անգամ մըն ալ խօսք տրուեցաւ ընկ. Մինաս Թէօլէօլեանի որ յայտնեց իր կրած լաւատես տպաւորութիւնը եւ կազմած լաւ համոզումը Ֆրանսայի մեր գաղութին մասին, եզրակացնելով թէ Ֆրանսահայ գաղութը իր հարիւրին առնուազն 70 տոկոսով տակաւին շատ երկար պիտի կրնայ դիմադրել այլասերման վտանգին ու անեղծ պահել իր ազգային դիմագիծը: Անշուշտ եթէ կարելի միջոցներով կազմակերպուին նորագոյն սերունդները:

Խօսեցաւ նաեւ ընկ. Փիլոս Սարգիսեան, որ իբրեւ մարտիկ ու խմբապետ՝ տուաւ իր յիշատակելի տպաւորութիւնները Հայաստանի հանրապետութեան հիմնադրութեան խանդավառ շրջանէն:

Ապա խօսք տրուեցաւ Պ. Յովհաննէս Շահպարոնեանցի: Այս ֆրանսախօս երիտասարդը որ Երեւան ծնած է ու հայրենասէր գերդաստանի մը շառաւիղն է, իր փոքր տարիքէն հաստատուած ըլլալով Մարոք, հեռու ապրած է հայկական շրջանակէ: Այսուհանդերձ մնացած է հարազատ հայ: Իր ֆրանսերէն հայրենաշունչ խօսքերը ոգեւորեցին մեզ բոլորս եւ ծափահարուեցան կրկնապէս:

Խնճոյքը տեւեց մինչեւ առաւօտեան ժամը երկու: Հանդիսականները ոգեւորուեցան եւ ազգային պարտականութիւն մը կատարած ըլլալու գոհունակութեամբ մեկնեցան:

Գ. Պ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (66)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԴԱՏԱՍՏԱՆ

Հոն բերուեցան Մուշեղ Վահեւունի, Վահրամ Տրունի եւ Վահրամ Գնունի թիկնապահ մէկ կողմէն, եւ Յովնան Խութեցի իբրեւ դատախազ ամբաստանեց այս երեքն էլ թէ ինչպէս սոքա Նկանի բերդին պաշարման ժամանակ գաղտնի պատգամաւոր եւ նամակ ղրկեցին Բուղայի՝ խոստանալով մատնել զԱշոտ Արծրունի եւ բերդը նորա ձեռքը յանձնել եւ թէ ինչպէս նոյն նամակին մէջ մատնութիւնը յետին ծայր վատութեան հասցնելով՝ իմաց կուտային, թէ Գուրգէն, Աշոտայ եղբայրը, ո՞ւր կը գտնուէր եւ ինչչափ զօրք, զօրութիւն եւ ինչ բերդեր ունէր: Կ'աւելցնէր նաեւ Յովնան իր ամբաստանութեան մէջ եւ երկայն ու տեղն ի տեղ կը պատմէր, թէ ինչպէս պաշարման ատեն Աշոտայ հրամանները կը խարդախէին եւ չէին կատարեր, եւ թէ երբ Աշոտ իմանալով իրենց կեղծաւորութիւնն ու նենգութիւնը եւ ուզելով հեռացնել զիրենք ամրոցէն հրամայեց երթալ թշնամի զօրավարին հետ խօսիլ եւ կամքն իմանալ, նոքա յայտնելով իրենց դաւաճանութիւնը եւ կեղծաւորութեան դիմակը վար առնելով՝ «Դուն պէտք է երթաս եւ խօսիս իրեն հետ, որպէսզի ամբաստանութեան կասկածը վերնայ վրայէդ» պատասխանեցին. եւ երբ Աշոտ ամենայն քաղցրութեամբ իր բարեկամները, պարգեւները, սէրը կը յիշեցնէր, իր առատաձեռնութիւնքը յուշ կը բերէր, որ իր գանձին աղքատութեան մինչեւ պատճառ եղած էին, երբ այսպիսի տարաձայնութեան հետեւանք ցոյց կուտար, թէ իր բոլոր ընտանեաց եւ երկրին սրոյ եւ գերութեան պատճառ պիտի լինէին, դոքա, այդ երեքը, իրենց քանի մը միաբանելովը՝ ամենայն խստասրտութեամբ կը պատասխանէին. «Չենք կարող թագաւորական ահագին զօրութեան դէմ դնել. մեր բերդերը ամրացեալ չեն բաւականին ինչպէս կը կարծէինք, բաւական պաշար չունինք եւ ոչ պէտք եղածին չափ պահապան. եւ այս պատճառներուն համար պէտք է որ դու երթաս անձամբ Բուղայի, որ ապստամբութեան կարծիքը վրայէդ վերնայ, եւ խեղճ ժողովուրդը որ դաղթականութեամբ եկել հոս ամրացել է, իր տեղ կարենայ դառնալ եւ երկրիս ապստամբութիւնը դադրի, վասնզի աշխարհքս ահա կործանեցաւ: Եւ եթէ քու կամօքդ երթաս, թերեւս, շատերու եւ քու անձիդ օգտակար լինիս, վասնզի կարելի է որ զուցէ ակամայ երթալովդ քեզի էլ, ուրիշներուն էլ վնաս հասցնես»: Դոցա այս սպառնալիքներէն ու դաւաճանութիւններէն պարտաւորեալ Աշոտ, մահը աչքն առնելով գնաց վիրագին, սոցա մատնութեամբ եւ առաջնորդութեամբ դարձեալ Գուրգէն նորա եղբայրն անձնատուր եղաւ: Բոլոր Հայաստան գիտէ թէ ինչ հետեւանք ունեցաւ Վասպուրական աշխարհի համար այս երկու եղբարց գերութիւնը, ինչչափ անմեղներ սրոյ եւ գերութեան մատնեցան, ինչչափ ողորմելիներ ուրացութեամբ եւ հոգւոյ կորստեամբ իրենց կեանքն ազատեցին, եւ այս ամէնքը, որովհետեւ այս երեք իշխանազունք զինուորական օրինաց մատնիչ եղան վատութեամբ, տիրադաւ եղան, իրենց տէրը մատնեցին, իրենց բարերարներու երախտեաց ապերախտութեամբ պատասխանեցին:

(Շար.) ՏԵՐԵՆՑ

րի վարդապետութիւնը ընդունելով ։ Կի-րակի օր, ընտրութիւններէն անկախ, մի-ջադէպ մը ծագած է հիւսիսային Լիբա-նանի գիւղերէն մէկուն մէջ հակառակորդ ընտանիքներու միջեւ։ 18 հոգի սպան-նուած են եւ բազմաթիւ վիրաւորներ կան։

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը որոշեց առժամաբար փակել Գահիրէի իր դես-պանատունը, քանի որ յորդանանեան դես-պանը վտարուեցաւ Նասրի կողմէ։ Կը ճշդուի սակայն թէ «դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզուած չեն»։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ Ծերակոյտին նախագահը, Մերծակորա, պաշտօն ստացաւ լուծելու կառավարական տագնապը։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ յայտնեց Թուրքիոյ կա-ռավարութեան, թէ Յունիս 20 եւ 21ին խորհրդային 7 ռազմանաւեր պիտի անց-նին Նեղուցներէն։ Թուրքիա այս լուրը հաղորդեց Մոնթրէօյի համաձայնագիրը ստորագրած պետութիւններուն։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Աշխատաւորական Դաշնակ-ցութեան (Համայնավար) համագումարին մէջ, առաջարկուեցաւ Ֆրանսայի բոլոր բանուորներն ու աշխատաւորները խմբել միակ սէնտիքայի մը մէջ։ Այս ուղղու-թեամբ նամակներ պիտի յղեն միւս սէնտիքաներուն։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ առեւտրական նաւերու ըս-պաներուն գործադուլը կը շարունակուի։ Ատլանտեանի մէջ երթեւեկող ֆրանսական նաւերուն ճամբորդները փոխադրուեցան ուրիշ երկիրներու պատկանող նաւերու մէջ։

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Ջուրի եւ գարեջուրի յանձնումներ ընող շարժավարներ (շօֆէօր - լիվրէօր)։

Եւ օգնական գործաւորներ (35 - 40 տա-րեկան)։

Դիմել Գ. ՏԻՏԻԿԵԱՆԻ,

10 Rue René Coche, Vanves (Seine)

MIC 38-61

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

Ս. ՂԱԶԱՐ (ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վերջին երկու տարիներու յաջողու-թիւնէն քաջալերուած, մանաւանդ եր-տասարդութեան մօտ, այս տարի՝ կրկին կը կազմակերպուի ուխտագնացութիւնը։

Խումբը պիտի այցելէ Հռոմ, Փոմփէյ, Նափոլի եւ վերջին երկու շաբաթը Վե-նետիկ։

Մեկնում՝ Օգոստոս 8ին, եւ վերա-դարձ՝ Սեպտեմբեր 1ին։

Մանրամասնութեան եւ արձանագրու-թեանց համար դիմել՝

Dr. Aram Djindjian

29 rue Bleue, PRO 79-09

G. Atamian

53 rue Chateaudun, TRI 57-74

H. Basmadjian

11, Rue Béranger

Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)

Mr Taron

58, Bd Serrurier PARIS-19

Արձանագրութիւնները մինչեւ

ՅՈՒՆԻՍԻ ՎԵՐՋ

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆՍ 30ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չո-րեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ Քա-տէի վերնայարկը։ Կը խօսի Գ. ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ։ Նիւթը՝ Գաւառի գրակա-նութիւնը եւ Թլկատինցին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵԼ

MAISON SEVANի

Ձեր շէնքերու եւ խանութներու ներկի աշխատանքը ԽՂՃԱՄԻՏ, ԱՐԴԻԱԿԱՆ,

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐ

Փարիզի մէջ կամ շրջակայքը։

Դիմել հեռաձայնով կամ գրաւոր

Ա. ՍՎԱՃԵԱՆԻ

24 Rue du Pont de Creteil, St. Maur-Les-Fossés. Tél. GRA 53-38

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը եւ Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը կը յայտարարեն ի գիտու-թիւն թէ, այս կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ հոգեհան-գստեան պաշտօն, Միութեան հիմնա-դիր, ազգային մեծ բարերար եւ յաւէտ ողբացեալ՝

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐԻ

յիշատակին։

Կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները, մասնաւորաբար Միութեան անդամները եւ համակիրները, իրենց ներկայութեամբ յարգելու հանգուցեալին անմոռաց յի-շատակը։

Այրի Տիկին Հայկ Աչըքկէօզեան, Պ. Նշան եւ Գէորգ Աչըքկէօզեան, Տէր եւ Տի-կին Յակոբ Աչըքկէօզեան եւ զաւակները, Տիկին Թօփալեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արտաւազդ Էֆէեան, Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Թումայեան եւ զաւակները (Պո-լիս), Տէր եւ Տիկին Գէորգ Փութուլեան եւ զաւակները (Պոլիս), Այրի Տիկին Տի-րուհի Լէյլոզեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Լէյլոզեան եւ զաւակները, Պ. Տիգրան Աչըքկէօզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Աչըքկէօզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Քէքլիքեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միհրան Պո-յաճեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ բո-լոր պարագաները սրտի անհուն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, քեռայրին, զարմիկին եւ ազգա-կանին՝

Պ. ՀԱՅԿ ԱՉԸՔԿԷՕԶԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Յունիս 15ին, իր բնակարանը 48րիւ Մոնժ։ 64 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս չորեքշաբթի, Յունիս 19, ժամը 10.45ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկե-ղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Թիէի գերեզմանատունը։

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՊԱՆԵԷՕ Քաշանի եւ շրջանի մէջ հա-ւաքուած տեղւոյս ենթայանձնախումբի կողմէ (գումարը յայտարարուած)։ —

Տէր եւ Տիկին Ջատէեան տասը հազար ֆր., Տօքթ. Արթօ Արդարեան, Տարօն Նուրիջանեան, Յովսէփ Խանչէրեան, Գրիգոր Բաթուքեան, Տէր եւ Տիկին Կար-պիս Խանչերեան, Տէր եւ Տիկին Խորէն Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Թանկիկեան, Տէր եւ Տիկին Նաւասարդեան, Տէր եւ Տի-կին Գարաօղլանեան, Տէր եւ Տիկին Յ. Յակոբեան, Բ. Պասմաճեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Մալխասեան, Պ. Վահրիճ Եսայեան հինգ հազարական ֆրանք։ Պ. Յարութիւն Քիւրքճեան, Ռ. Ս., Պ. Լ. Տօնիկեան երեք հազարական, Տօնէլեան ընտանիք, Արամ Մուրատեան, Տէր եւ Տիկին Տարագճեան, Տէր եւ Տիկին Շե-րոյեան երկու հազարական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Միհրան Անասթասեան 1500, Պ. Վարանդ հազար ֆրանք։ (Շար.)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ. Հերոսամարտի Օրը, Խանասորի Արշաւանքի 60ամեակին առթիւ։

21 Յուլիսին, կիրակի Շաւիլի անտա-ռին մէջ։

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած՝ Զ. Ռ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ԿՈՂՄԷ։

Կիրակի, 23 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 14.30ին, ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱ-ՀԻՆ ՄԷՋ, 21, բիւ Իվ – Թուտիֆ, մէթրօ Ռեփիւպլիք։

Հովանաւորութեամբ պետական անձնա-ւորութեանց եւ նախագահութեամբ Կա-թողիկոսական Պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Այս տարուան Փառատօնին հրաւիրուած է արտասահմանի Հայութեան ամենատա-րեց Մայրիկը, 108 տարեկան, որ պիտի պատուուի Ոսկի շքանշանով մը։

Փառատօնին գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը, ղեկավարու-թեամբ, Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ, Օրիորդներ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, (մեներգ), ՍՕՆԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ (տաւիղ), ԹԱՐՕՆ՝ (պա-րէ), Պ. Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ (արտասա-նութիւն), Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ (մեներգ), ԹԱ-ՐՕՆ (հայերէն արտասանութիւն)։

Հանդէսի վերջաւորութեան պահուած է ամենադեղեցիկ անակնկալը։

Խօսնակ՝ ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ։

Տոմսերու գիներ՝ 400, 300, 200 Ֆր.։

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդ-րուի նախապէս ապահովել տոմսերը հայ-կական գրատուններէն։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Երեք դպրոցներ, տարեվերջի առթիւ, Վիէնի, Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը կազ-մակերպած է երեկոյթ մը, այս շաբաթ, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան ակում-բին մէջ։

Պիտի ըլլան, խմբերգներ, պարեր, ար-տասանութիւններ աշակերտներու կողմէ։

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ հա-սարակութիւնը։

Հ. Յ. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղի կողմէ։

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Ս. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ենթակոմիտէի։

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Քաֆէ տէ Սփորի սրահը, Մէզօն Ալֆոր։

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցու-թեամբ Նոր Սերնդականներու։

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Օր. Ա. Քէօսէեանի, Պ. Ա. Քիւփէլեանի։

Արտասանութիւն, խմբերգ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ զանազան անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Կնոջս Տիկին Վարդուհի Մելգոնեանի վիրաբուժական գործողութեան առթիւ անարի մօտ հսկող բոլոր հայրենակից տի-կիններուն նաեւ այցելող բոլոր հայրենա-կիցներուն եւ բարեկամներուն խորհին շնորհակալութիւններ։ Ապաքինման առ-թիւ կը նուիրենք 5000 Ֆր. Տարօն Սալնոյ Ջորի Հայր. Միութեան, հինգ հազար Ֆր. Մշակոյթի Տան, Փարիզ, հինգ հազար ֆրանք «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴՈՒՀԻ
եւ ԵՂԻԱԶԱՐ ՄԵԼԳՈՆԵԱՆ

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խում-բի ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժա-մը ճիշդ 21ին, 17 ռիւ Պլէօ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. վարժարա-նի, կազմակերպուած դպրոցին հոգաբար-ձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի։

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Սիրուն անակնկալներ դպրոցին աշա-կերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Միլտոնեանի։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

Կը հրաւիրուին բոլորը անխտիր։

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Անիէռ Պուա Քոլոմ-պի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցին տարեվերջի հանդէսը կիրակի 23 Յունիս ժամը 3.30-ին։

Հովանաւորութեամբ՝ Հայրապետական պատուիրակ Տէր Սերովբէ եպիս. Մա-նուկեանի։

Արտասանութիւն, երգ, խմբերգ եւ հայկական պարեր։

Քաղաքապետարանի սրահին մէջ։

Փլաս Ժիւլիէն Կայէ, Քոլոմպ (Սէն)։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պի-տի ունենայ 25 Յունիս, երեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէի սրճարանին վերնայարկը։

Դասախօս՝ Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Մուտքը ազատ է։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պալիկեան եւ Տէր Գրիգորեան ընտա-նիքներ իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ ներկայ ըլլալով կամ իրենց շնորհաւորա-կան գիրերով մասնակցեցան իրենց ուրա-խութեան եւ շնորհաւորեցին իրենց զա-ւակներուն երջանիկ ամուսնութիւնը։

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ ֆրանս-երէն։

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Առաջին եւ երկրորդ պատոյտ հայ գրա-կանութեան պարտէզին մէջ։

Այս կիրակի, ժամը 21.15ին, Ֆուայէ տը լա Սալ տէ Ֆէթ, Վալանս։

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ որոշեալ ժամուն։ Կը խնդրուի ուշացու-մով չխանգարել արտասանութիւնները։

Մուտք 200 ֆրանք

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆ

Հեռախօսով արձանագրուողներէն, ինչ-պէս նաեւ ալօքասիոնի նպաստ ստացող-ներէն կը խնդրուի ներկայանալ,

5 Rue Meyran. Tél. TRU 27-35

յանձնելու եւ ստանալու համար հարկ ե-ղած թուղթերը։

Ա. խումբի մեկնում՝ ՅՈՒԼԻՍ 5։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսկի Խրիմեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը, նուիրուած Խ. Հայրիկի մահ-ուան յիսնամեակին։

Տեղի կ'ունենայ վարժարանին մէջ։

Կազմակերպուած հոգաբարձութեան կողմէ, այս կիրակի ժամը 16ին։

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան ար-տասանութիւններ, երգեր, պարեր, «Թիֆ թաֆ» ղեկավարութեամբ դպրոցին ուսու-ցիչ Պ. Ս. Քաջեանի եւ սիրայօժար մաս-նակցութեամբ Տիկ. Շաքէ Գալայճեանի։

Ծնողներէն կը խնդրուի անխտիր ներ-կայ գտնուիլ այս հանդէսին։

ԾԱԽՈՒ Է

Լա Պոքայի մէջ (Քան) Բուլ. Նասիոնա-լի վրայ դերձակի խանութի մը փոն տը քոմէրը (եաւըը խոհանոցով) ծախու է։ Ամէն կարգի առեւտուրի յարմար, վրան չորս սենեակներով յարկա-բաժին մը։ Դիմել Տալլերեանի,

86, Ave. Frencis Tonner, La Bocca (A. M.)

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 19 ՅՈՒՆԻՍ • MERCREDI 19 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7909 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3720

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

Պուրժէս - Մօնուրիի կառավարութիւնը իշխանութեան գլուխ կուգայ քաղաքական ծանր պայմաններու տակ :

Կարելի չեղաւ իրականացնել «ազգային միութեան» կառավարութիւն մը, ինչպէս փափաքելի էր :

Այն խմբակցութիւնները, որոնք պատճառ եղան ընկերվարական Կի Մոլէի տապալման, չհամարձակեցան մտնել նոր դահլիճին մէջ, խուսափելով պատասխանատուութիւն ստանձնելէ :

Նոր կառավարութեան ղեկը անցաւ արմատական - ընկերվարականներուն ձեռքը : Բացի վարչապետէն, ներքին, ելմտական, ազգային պաշտպանութեան եւ կրթական նախարարները կը պատկանին այս կուսակցութեան երկու հատուածներուն :

Ընկերվարականները կը պահեն կարգ մը գլխաւոր պաշտօնատուններ, ինչպէս արտաքին, ընկերային գործերու, Ալժերիոյ, Սահարայի եւ անդրծովեան Ֆրանսայի նախարարութիւնները :

Ուրեմն երկու գլխաւոր կուսակցութիւններ իրարու մէջ բաժնած են ամէնէն պատասխանատու գործերը :

Կի Մոլէի դահլիճը ինկած էր գլխաւորապէս իր ելմտական ծրագիրներուն պատճառաւ: Այս անգամ արմատական նախարար մըն է, որ ստանձնած է նոր ծրագիր մը ներկայացնելու պաշտօնը, ընկերվարական Ռամատիէի փոխարէն :

Պետական գանձը անխուսափելի վճարումներուն ընդ. առաջ երթալու համար պարտաւորուեցաւ ութսուն միլիառի փոխառութիւն մը ընել Պանք տը Ֆրանսէն՝ երբ տակաւին չէր կազմուած նոր կառավարութիւնը :

Ներքին վճարումներու համար անհրաժեշտ է գտնել հասոյթի նոր աղբիւրներ : Խօսք կայ նոր փոխառութեան մը մասին, այս անգամ ձեռք տանելով պետական դրամատան ոսկիի պահեստին :

Նախկին կառավարութիւնը ծրագրած էր 250 միլիառի խնայողութիւն մը կատարել ելմտացոյցին մէջ: Չյաջողեցաւ իր ծրագիրը :

Քանի կը տեւեն Ալժերիոյ կռիւները, հնարաւոր պիտի չըլլայ հիմնական խնայողութիւններ կատարել :

Ալժերիան Ֆրանսայի տնտեսական - ելմտական տագնապին գլխաւոր պատճառներէն մէկն է միայն: Բայց ոչ միակը :

Սուէզի տագնապը շատ սուղ արժեց պետական գանձին: Բացի արշաւանքի զինուորական բացառիկ ծախքերէն, քարիւղի ճամբուն փակումը պատճառ դարձաւ, որ Թէքսասէն, Վէնէզուէլլայէն եւ Քարայիպներէն հրանիւթ գնուի տոլարով, աւելի սուղ գիներով :

Տնտեսական տագնապին ուրիշ մէկ պատճառն էր 1956ի դէչ հունձքը: Մինչ 1955ին Ֆրանսա 50 միլիառ ֆրանքի արմտիք արտածած էր դէպի օտար երկիրներ, 1956ին պարտաւորուեցաւ 25 միլիառի ներածում կատարել: Որով 75 միլիառի օտար դրամ կորսնցուց :

Ներածումները կը շարունակուին դեռ : Արտածումները տակաւին իրենց բնականոն վիճակը չեն գտած: Մեծ յոյսեր դրուած են այս տարուան լաւ հունձքին վրայ :

Մինչ այդ, նոր կառավարութիւնը անմիջական դրամի պէտք ունի :

Ամէնէն ապահով եւ դիւրին միջոցն է նոր տուրքերու հաստատումը :

Ուղղակի տուրքերը ծանր անդրադարձումներ կրնան ունենալ հարկատուներուն վրայ: Ուստի կառավարութիւնը ծրագրած է յաւելում կատարել անուղղակի տուրքերուն վրայ, որոնք համեմատաբար նուազ զգալի կ'ըլլան :

Ամէնէն առաջ պիտի աւելցնեն հրանիւթի եւ հեռաձայնային հաղորդակցութեանց գիները: Ուրիշ տուրքեր ալ նախատեսուած են:

Յայտնի ընկերվարական երեսփոխան հանգուցեալ Բրնօտէլ ժամանակին ունէր նշանաւոր խօսք մը, զոր կը կրկնէր միշտ, ամէն անգամ որ հասոյթի նոր աղբիւրներ կ'որոնէր երեսփոխանական ժողովը.

— Դրամը պէտք է առնել ունեցողէն :

Մանր առեւտրականներն ու ամսականաւոր աշխատաւորները ի վիճակի չեն նոր զոհողութիւններ կատարելու :

Կը թուի թէ նոր կառավարութիւնը ծրագրած է դրամը առնել ունեցողէն: Ու նաեւ հիմնական կարգադրութիւն մը ընել՝ վերջ տալու համար Ալժերիոյ տագնապին :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

— ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱԶՄԸ ԱՄԲՈՂՋԱՑԱՒ

•

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի գիշեր վարչապետ Պուրժէս - Մօնուրի կրցաւ ամբողջացնել դահլիճին կազմը եւ յայտնեց փոխ-նախարարներու լրիւ ցանկը: Բուն նախարարներէն զատ դահլիճը կը հաշուէ 22 փոխ նախարարներ (կամ պետական քարտուղարներ) եւ 7 փոխ քարտուղարներ : Այս ձեւով, դահլիճը կազմուած կ'ըլլայ ընդամէնը 45 անդամներէ, բաղկացուցիչ հետեւեալ տարրերով.—16 արմատականներ, չորս «տարակարծիք» արմատականներ, 17 ընկերվարականներ, չորս ընկերվար - հանրապետականներ եւ երկու ձախ – հանրապետականներ: Ասոնց վրայ պէտք է աւելցնել երկու կամ երեք փոխ քարտուղարներ, որոնց ինքնութիւնը պիտի ճշդուի քանի մը օրէն :

Դահլիճը իր առաջին նիստը գումարեց երկուշաբթի օր :

Ելմտական Նախարար Ֆէլիքս Կայարի առաջարկին վրայ, կառավարութիւնը որոշեց առժամաբար արգելք հանդիսանալ եւրոպական եւ այլ երկիրներու հետ առեւտրական փոխանակութեանց ազատութեան: Տարուան սկիզբը գոյութիւն ունեցող ներածումներուն քանակը անփոփոխ պիտի մնայ, իսկ Ֆրանսայի տնտեսութեան համար անհրաժեշտ եղող նախանիւթերուն ներածման վրայ տուրքերու յաւելում պիտի չկատարուի :

Ելմտական նախարարը, առեւտրական փոխանակութեանց ազատութեան վրայ դրուած արգելքը ներկայացուց որպէս անհրաժեշտութիւն՝ տրուած ըլլալով որ Ֆրանսայի արտաքին առեւտուրը նպաստաւոր պայմաններու մէջ չի գտնուիր այժմ, եւ 1957ի ընթացքին ներածումներու եւ արտածումներու ընդհանուր պիւճէին ընդհանուր բացը արդէն իսկ կը հասնի վեց հարիւր միլիառի :

Կառավարութիւնը արդէն իսկ սկսած է պատրաստել ելմտական ընդհանուր ծրագիր մը՝ երկրին ելեւմուտքը վերականգնելու համար: Իսկ անմիջական կերպով գործադրութեան պիտի դրուին հետեւեալ միջոցները.— 1) Յառաջիկայ օրերուն ընթացքին, պիտի դեղչուին անհրաժեշտ չնկատուող արտադրութեանց յատկացուած վարկերը, զանոնք փոխանցելու համար արտածումներ կատարող ճարտարարուեստական եւ հողագործական ձեռնարկներու : 2) Պիտի նշանակուին նոր տուրքեր, առանց որուն անկարելի է նախատեսել տնտեսական ու ելմտական հաւասարակշռութեան վերահաստատումը :

Տուրքերու այս նախագծին քուէարկութիւնը, ըստ Ելմտական Նախարարին, պէտք է կատարուած ըլլայ ամէնէն ուշը մինչեւ Յունիս 25: Այս նախագիծը եթէ քուէարկուի, կառավարութիւնը այլեւս պէտք չունենար նոր փոխառութիւններ ընելու Ֆրանսայի Դրամատունէն կամ ուրիշ պետական պահեստէն :

Առեւտրական ազատ փոխանակութեանց վրայ դրուած արգելքը կրնայ որոշ չափով ուշացնել եւրոպական համաձայնագրերու իրագործումը, սակայն, աւելցուց Ելմտական Նախարարը, այս որոշումը բացարձակ անհրաժեշտութիւն մը ըլլալով հանդերձ, պէտք է նկատել ժամանակաւոր կարգադրութիւն մը: Ամէնէն առաջ պէտք է վերականգնել Ֆրանսական տնտեսութիւնը՝ օտար մրցակցութեան դիմանալու համար, ապա միայն կարելի պիտի ըլլայ երկրին սահմանները լայն բանալ օտար արտադրութեանց առջեւ :

Այս հիման վրայ, Ելմտական Նախարարը կ'առաջարկէ նախ որոշել եւ իրագործել յաւելեալ տուրքերու ծրագիրը, ապա միայն վաւերացնել եւրոպական համաձայնագրերը :

× Նախարարաց Խորհուրդը նոր նիստ մը պիտի գումարէ այսօր, չորեքշաբթի, ելմտական ծրագիրներուն վերջնական ձեւ մը տալու համար՝ նախ քան զանոնք Ազգ. Ժողովի վաւերացման ներկայացնելը:

× Ելմտական նախարարը կը պատրաստէ նաեւ ծրագիր մը, որուն հիման վրայ հրանիւթի վաճառքը ազատ պիտի ձգուի, բայց լիտր գլուխ 13.60 ֆրանքի յաւելում մը պիտի կրէ: Այս ձեւով պիտի գոյանայ 70 միլիառ ֆրանք:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

•

Ալժէի մէջ, ապահովութեան սպասարկութիւնները երեւան հանեցին ապըստամբներուն ի նպաստ ձայնասփիւռ գործիքներու բաղկացուցիչ մասեր զողցող ցանց մը, որ կը ծրագրէր սփռող - ընդունող գործիքներ զողնալ գործարաններէն ու զանոնք յանձնել ապստամբներուն: Ցանցաւորներն ու իրենց մեղսակիցները (բոլորն ալ մահմետական), ձերբակալուեցան :

× ՄԱԿի արաբեւասիական խմբակին ներկայացուցիչները դիմում մը կատարեցին ընդհ. քարտուղար Համըրշըլտի եւ պահանջեցին որ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնէ միջազգային քննիչ յանձնախումբ մը Ալժերիա ուղարկելու համար, որպէսզի քննուի թէ որոնք են Մէլուզայի ջարդերուն պատասխանատուները :

× Ալժերիոյ Ազատագրական Ճակատի կազմակերպութիւնը մասնաճիւղ մը հաստատած է Գերմանիոյ Համպուրկ քաղաքին մէջ, ուր առաւելաբար լծուած է քարոզչական աշխատանքի. Թռուցիկներ կը տպէ, թերթ կը հրատարակէ, ռումբեր կը շինէ, Ֆրանսական Օտար Լեգէոնի անդամներուն մօտ քարոզութիւն կը կատարէ, որպէսզի դասալիք ըլլան :

× Թունուզի կառավարութիւնը շուտով դեսպանատուն մը պիտի բանայ Արեւմտ. Գերմանիոյ մէջ :

× Գահիրէի Թունուզեան դեսպանը բանակցութիւններ կը վարէ Եգիպտոսի Արտաքին փոխ - Նախարարին հետ՝ Թունուզի համար եգիպտական օժանդակութիւն մը ապահովելու համար :

× Իսկ Սուրիոյ Արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչներէն մէկը յայտարարեց թէ «նիւթական եւ բարոյական ամէն միջոցներով» պիտի օգնեն Թունուզի, որպէսզի «իր հողամասէն առանց պայմանի հեռացնէ ֆրանսական ուժերը»:

× Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան ղեկավար անդամներէն Լէօն Ֆէլիքս ճառ մը խօսելով պահանջած է Ալժերիացիներէն, որ վերջ տան Ֆրանսայի մէջ ծայր տուած ահաբեկումներուն, այն պատճառաբանութեամբ թէ ահաբեկումներուն պատճառով Ֆրանսայի ժողովուրդը սկսած է խորթ աչքով դիտել Ալժերիացի բանուորները :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Եգիպտոսի մէջ Յուլիս 3ին տեղի պիտի ունենան ներկայ վարչակարգին տակ կազմակերպուած երեսփոխանական առաջին ընտրութիւնները: Եգիպտոսի Երեսփ. ժողովը բաղկացած պիտի ըլլայ 350 անձերէ. արդէն իսկ աւելի քան 2508 հոգի դրած էին իրենց թեկնածութիւնը: Սակայն Նասր եւ իր անմիջական գործակիցներէն Ներքին նախարարը, Քաղաքապետութեանց Նախարարն ու Պատերազմական Նախարարը (բոլորն ալ Ազգ. Միութեան կոմիտէին անդամներ), մէկիկ մէկիկ քննելով թեկնածուներուն անձն ու քաղաքական անցեալը, յայտարարած են թէ 2508 թեկնածուներէն 1142ը «անընտրելի» են : Որոշապէս կարելի է հետեւցնել ուրեմն, որ Եգիպտոսի վարիչները կ'ուզեն ամէն միջոց ձեռք առնել, որպէսզի անբաղձալի անձերը ոչ միայն չընտրուին, այլ նաեւ իրենց թեկնածութիւնն իսկ չկարենան դնել :

Կառավարութիւնը վերջերս նոր օրէնք մըն ալ հանած էր, որուն հիման վրայ Ներքին Նախարարութեան կողմէ հսկողութեան տակ պահուող անձերը ինքնաբերաբար «անընտրելի» են, հետեւաբար չեն կրնար իրենց թեկնածութիւնը դնել : Ներքին Նախարարութիւնը 7500է աւելի համայնավար, վաֆտական կամ «իսլամ եղբայրներու» կուսակցութեանց պատկանող անձնաւորութեանց վրայ հսկողութիւն կը բանեցնէ արդէն իսկ :

× Լիբանանի կառավարութիւնը խիստ յուշագիր մը պիտի ներկայացնէ խորհրդային կառավարութեան, բողոքելով թէ այս վերջինը միջամուխ կ'ըլլայ Լիբանանի ներքին գործերուն: Արտաքին Նախարարը, Շարլ Մալիք, յայտնեց թէ Խ. Միութեան հետ դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումը անհաւանական պէտք չէ նկատել :

× Իրաքի նախկին վարչապետը, Նուրի Սայիտ, որ Թագաւորին կողմէ նոր դահլիճ կազմելու պաշտօն ստացած էր, հրաժարեցաւ այդ պարտականութենէն: Թագաւորը այդ պաշտօնը յանձնեց ծերակուտական Ալի Ճաուտաթի, որ 1934ին եւ 1949ին վարչապետ եղած է, ատեն մըն ալ վարած է Ուաշինկթընի իրաքեան դեսպանի պաշտօնը :

× Գահիրէի յորդանանեան դեսպանատան ներկայացուցիչներէն մէկը յայտարարեց, որ թէեւ դեսպանատունը պիտի փակուի, սակայն երեք ներկայացուցիչներ պիտի մնան Գահիրէ՝ հիւպատոսական ընթացիկ գործերով զբաղելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ողողուած շրջաններուն մէջ, ջուրերու մակարդակը սկսաւ հետզհետէ իջնել: Շատ մեծ աշխատանքներ անհրաժեշտ են վնասուած շրջաններուն մէջ կեանքը իր բնականոն ընթացքին մէջ դնելու համար: Նիւթական վնասները ցարդ կը հաշուուին 30 միլիառ ֆրանք :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ հեղեղները աւելի ողբերգական հետեւանքներ ունեցան. փոթորիկներուն ընթացքին 16 հոգի մեռան, 60 հոգի վիրաւորուեցան, տասը ուրիշներ անհետացած են, իսկ հարիւրաւոր բնակարաններ՝ հեղեղէն քշուած: Հազարաւոր հեքթար տարածութեամբ մշակուած հողեր ամբողջութեամբ ծածկուած են ջուրով, իսկ կարկուտները հիւս. շրջանի բերքին 40 առ հարիւրը փճացուցին :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ գիտուն մը, Ուիլեըմ Շերվուտ, որ քաղցկեղի մասնագէտ էր, անձնասպան եղաւ, որովհետեւ երկու օրէն պէտք էր ներկայանար «Հակա - ամերիկեան գործունէութեանց քննիչ յանձնախումբին»: Մեծապէս ազդուած էր իր վըրայ ծանրացող այս կասկածէն: Ազդուած էր նաեւ այն բանէն, որ իր հարցաքննութիւնը պիտի սփռուէր հեռատեսիլէն :

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Կարմիր Խաչի տնօրէնը յայտնեց թէ վերջին աշխարհա -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄՆԵՐ

ԴԻՐՔԵՐԸ ԹԱՓՈՒՐ ՉԵՆ...

●

Բ.

Ո՛չ. չեմ հաւատար, թէ «Հայութիւնը պիտի փոշիանայ այս ափերուն վրայ»: Այս առասպելը, որ մեզմէ քիչերու նահանջականութեան, բայց նաեւ դասալիքներու յօրանջական տրամադրութիւններուն մէկ արձագանգն է — առաձգական եւ անխախճա՞ն — պէտք է ջնջել:

Ներկայ եղայ, 30 Մայիսին, Մարսէյլի Նոր Սերնդականներու ներկայացուցչական ժողովին: Գրեթէ բոլոր գլխաւոր շրջաններուն մէջ շփում ունեցայ այդ երիտասարդութեան հետ: Հաղորդ դարձայ իրենց խօսքին, գործին, ապրումներուն: Մանաւանդ՝ ճանչցայ նկարագիրներ, խառնուածքներ, մտածողական հակումիութիւններ: Իրենք ինծմէ շատ քիչ բան առին, թերեւս. սակայն ես իրենցմէ շատ բան առի՝ շատ քիչ ժամանակի մէջ: Երիտասարդութիւնը քան տարիէ ի վեր ծանօթ է ինծի՝ իր երազներով, իր ձգտումներով, իր դառնութիւններով ու դժգոհանքով, իր մտածումներով եւ աշխարհայեացքով: Քիչ մը ամէն տեղ. Պոլսէն՝ Պուլկարիա, Պուլկարիայէն՝ Ռումանիա, Ռումանիայէն Սուրիա - Լիբանան, Սուրիայէն՝ Եգիպտոս, ու Եգիպտոսէն Ֆրանսա:

Կ'ըսեմ, աՀաւասիկ. — Պիտի գայ օրը, երբ Հերքուած պիտի տեսնենք մենք զմեզ՝ մասնաւորաբար Ֆրանսահայ երիտասարդութեան հանդէպ մեր վարանոտ, վերապահ, երբեմն յուսահատ կեցուածքին մէջ: Այս երիտասարդութիւնը շատ բան չունի հիներէն, — աւանդութիւն, բարք, նախնականութիւն, յամառութիւն, պղպջականութիւն: Սակայն շատ բան ունի՝ մեզ մեր նոր միջավայրերուն, նոր պայմաններուն եւ ազգային ու քաղաքական ստիպողութեանց մէջ ուժի եւ հեղինակութեան վերածելու համար, թափուր դիրքերը գրաւելու, գործելու, վարելու, անցեալին շարունակութիւնը ըլլալու համար՝ իբրեւ նոր հայութեան նոր ղեկավարութիւնը, մեր պատմութիւնն ու ազգային ճակատագիրը իրենց հիմնական դրոշմին եւ նկարագրին մէջ անխախտ եւ անայլայլ ցանելու հաստատ գրաւականով: Էութիւնը, ոգին, խորքը անաղարտ պահելով, սակայն փոխելով ձեւը, միջոցները, կերպերը:

Ի՞նչ: Կ'ուզէիք, որ մեզի նման զգայաթա՞թախ ըլլային այս տղաքն ու աղջիկները, որոնք արեւմուտքի քաղաքակրթութիւնը եւ գիտութիւնը կը ծծեն այսօր, եթէ ոչ միշտ համալսարաններու ամփիթատրոններուն մէջ՝ բայց գէթ օդին, ծուխին եւ մշուշին մէջ, որ յատկանիշն է այս ոստաններուն, եւ որոնց եւեւ նոր օրերու նոր կրօնները կը բաբախեն: Կ'ուզէիք, որ մեզի նման զրկանքի՞ն անձնատուր ըլլային. մեզի նման լուրջի՞ առնէին կեանքի դաւերն ու նենգութիւնները. մեզի նման ճակատագրապաշտութի՞ւնը միայն սնունդ ընդունէին իրենց հոգիին ...: Ո՛չ: Հիմա լեռներու վրայ չենք ապրիր, ու չենք կրնար կշտանալ Աստուծոյ մերձաւորութեամբ: Քաղաք իջած ենք, ու մարդոց մօտիկ կ'ապրինք. շունչ շունչի, կուշտ կուշտի: Երբեմն՝ իրարու վրայ. սեղմ, խիտ, հեւ ի հեւ: Մեր բնակակիցները գիւղացիներ չեն, — խոպան, միամիտ, պարզ: Քաղքենիներ են՝ բոլոր գոյներէն ու սեռերէն, հազարումէկ մօրթով, սրտի զարկով ու մտքի ցոլքով: Պիտի գիտնանք ճկիլ, բազմապատկուիլ, պատշաճիլ ու ներդաշնակուիլ: Մեր հայութեան վրայ պիտի գումարենք արեւմտականութիւնը, ինչպէս ըրեր են միշտ մեր ասպետները՝ մաս խածնել տալու համար հին ու նոր մեծերուն: Պիտի գիտնանք հաշտ ապրիլ ժամանակին հետ՝ որ նոր պարտաւորութիւններով պատասխանատուութեան կը կոչէ մեզ: Պիտի գիտնանք ճանաչողութիւնը մեկնակէտ դարձնել դէպի ապագայ մեր նոր խիզախումներուն, նոր պայքարներուն եւ ոգորումներուն: Պիտի հանդուրժենք, պիտի համակերպինք՝ որ մեզի նման չըլլան նորերը. մե՛զ ըլլան՝ բայց նոր ըլլան. անցեալը ճանչնան, սիրեն, սակայն ներկան ըլլան ու ապագան կերտեն:

Պիտի կարենանք մանկանալ, երիտասարդանալ, գիջիլ, — որպէսզի կարենանք անոնց հոգիներուն բոլոր թաքուն ղեղեցկութիւնները, ներուժութիւնը, ըմբոստանքն ու սլացքները ճանչնալ, եւ հաւատալ, համոզուիլ՝ թէ անոնք, այդ տղաքն ու աղջիկները, մեզի չափ հայրենասէր են, մեզի չափ գիտակ են իրենց կոչումին, իրենց պարտաւորութիւններուն, իրենց իրաւունքներուն եւ կարելիութեանց: Օ՛, մեր յամառ ինքնասիրութիւնն ու ինքնաբաւութիւնը՝ ... երբեք չսխալելու: Փայփայելու այն յանձնապաստանութիւնը՝ թէ նորերը պէտք է «հիներուն նմանին», կարենան նոյն ձեւով ու նոյն ոճով մտածել, նոյն ձեւով ու նոյն միջոցներով գործել...: Թէ պէտք չէ նոր ճամբաներէ՝ նոր երգերով անցնին, փոյթ չէ թէ հասնելու համար... նոյն նպատակին:

Հարկ է հրաժեշտ տալ հիւանդագին այս հոգեվիճակին, ու Նոր Սերնդականներու ճակտին վրայ կարդալ անոնց նոր ուխտի գիրքը, որ այնքան հարազատ ու նման է հին իտէալին, Հայուն դարաւոր երազին: Իրաւունքին: Առհաւական ձգտումին, — ազատութեան: Ազգային մեր արժանապատուութեան դրօշը միշտ բարձր պահելու համազգային վճռականութեան:

Երեք հարիւր երեսուն նոր սերնդականներու երեսունէ աւելի ներկայացուցիչներու պատգամ. ժողովը — Մարսէյլի մէջ (Պոմոն), Յունիսի 8 - 10, իր ներքին մթնոլորտով եւ օրակարգի հիմնական հարցերու շուրջ արթուն, զուսպ ու իրատես արտայայտութիւններով, նոր ու անժխտելի փաստ մըն է — թէ Ֆրանսահայ երիտասարդութիւնը կ'ապրի. այսինքն՝ կը մտածէ: Կը մտածէ՝ գործելու վճռակամութեամբն «ինքզինք իրականացնելու» իմաստասիրական — գիտական ըմբռնումով, հանրային մտածողութեան կիրքով, կամուրջ ու հանգրուան դառնալու արդար հպարտութեամբ, դրական ու շինարար յանձնապաստանութեամբ: — Ճանապարհ բացէք այս տղոց, ու պիտի տեսնէք, թէ փոխանցումի այս շրջանը ինչ նոր նուաճումներու եւ իրագործումներու պիտի յանգի: Անոնք որ տեսակէտ ունին, ու գիտեն այդ տեսակէտները հիմնաւորել համապատասխան ճանաչողութեամբ ու գործով, սահմանուած են առաքելութեան մը վերածելու իրենց հաւատքը եւ նուիրումը:

Կէս ճամբան անցանք: Նոր Սերնդականներու փաղանգը չի խարխափեր: Կը տեսնէ՛: Չի տատանիր. կը խիզախէ՛: Չի տարակուսիր. կը հաւատայ:

Այդ հաւա՛տքը պիտի ապրեցնէ մեզ. պիտի նորոգէ մեզ ազգովին. պիտի յաւերժացնէ Հայութիւնը՝ ծաղէ ծագ, ի սփիւռս աշխարհի, մինչեւ ժամկէտ, — Արարատ:

Մ. Թ.

ԸՆԴԾՈՎԵԱՅ ՓԱՊՈՒՂԻ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

●

Ծրագիրը աւելի քան հարիւր տարուան հնութիւն ունի թէեւ, բայց Անգլիացիները կը վարանէին իրագործել զայն եւ կ'ուզէին որ Անգլիա շարունակէ կղզի մը մնալ, առաւելաբար ռազմական նկատումներով:

Սակայն Մանշի ծովուն յատակէն Անգլիան Ֆրանսայի կցող փապուղիի մը շինութեան մասին շատ կը խօսուի վերջերս եւ առաւելաբար Անգլիացիներն են այժմ, որ կ'ուզեն կրկին սեղանի վրայ բերել այդ հարցը: Պատճառը այն է, որ կամայ-ակամայ, Անգլիա դադրած է կղզի մը ըլլալէ՝ բառին ընդարձակ առումով, որովհետեւ Մանշի ծովուն նեղ տարածութիւնը չէ որ արգելք պիտի հանդիսանայ մեր օրերու հիւլէական եւ ջրածին ռումբերուն, մինչ, տնտեսական տեսակէտով, Անգլիա ամէն շահ ունի Եւրոպայի հետ ուղղակի հաղորդակցութեան միջոց մը ունենալու մէջ:

Տրուած ըլլալով որ Անգլիա, առաջուան նման՝ չի հակառակիր այս փապուղիին շինութեան ծրագրին, Սուէզի Ջրանցքին ընկերութիւնը սկսած է մօտէն հետաքրքրուիլ ծրագրին իրագործման կարելիութիւններով. բազմաթիւ անգլիացի երեսփոխաններ արդէն իսկ սկսած են քննել ծրագիրը, որպէսզի յարմար առիթով մը հարցը ներկայացնեն Երեսփոխանական Ժողովին:

Պահ մը ենթադրենք թէ ֆրանսական եւ անգլիական կառավարութիւնները համաձայնութեան եկան եւ «ֆրանքեւանգլիական շոգեկառքի ընդծովեայ ընկերութեան» տրամադրութեան տակ դրին 250 միլիառ ֆրանքի անհրաժեշտ գումարը: Թէ՛քնիք ի՞նչ դժուարութիւններու պէտք է յաղթահարել ծրագրին իրագործման համար:

Նախ հարց կը ծագի թէ փապուղին ինքնաշարժներո՞ւ երթեւեկին պիտի յատկացուի, շոգեկառքի, թէ՝ երկուքին միասին:

Նախնական ծրագիրները կը նախատեսէին միայն երկաթուղիի մը հաստատումը: Սակայն վերջին տարիներուն այնքան մեծ թափ ստացաւ ինքնաշարժներու գործածութիւնը, որ նորագոյն ծրագիրները կ'առաջարկեն ընդծովեայ փապուղիէն անցքի իրաւունք տալ նաեւ ինքնաշարժներուն:

Սակայն այստեղ մեծ դժուարութիւն մը կը ծագի — փապուղիին օդը փոխելու հարցը: 40 քիլմ.ի վրայ, փապուղին օդառնելու միայն երկու բացուածքներ պիտի ունենայ — մէկը ֆրանսական հողի վրայ իսկ միւսը՝ անգլիական: Օդը փոխելու հարցը կը ներկայանայ ամէնէն առաջ՝ փապուղիին շինութեան ատեն, երբ անհրաժեշտ պիտի ըլլայ պայթուցիկներով բանալ անցքը, ապա, անցքը բացուելէն եւ երթեւեկի համար գործածուելու սկսելէն վերջը՝ ինքնաշարժներու արտադրած թունաւոր ծուխերն ու կազերը արտահանելու համար:

Ֆրանսայի մէջ ստորերկրեայ երթեւեկութեան հարցերով զբաղող կազմակերպութեան տնօրէնը, որ Հայ մըն է, — Պ. Իւթիւճեան, — յայտարարեց վերջերս, որ լաբորաթուարներու մէջ մեծ թափով յառաջ կը տարուին փապուղիներու օդը փոխելու մասին աշխատանքներ. սակայն, աւելցուց, ձեռք բերուած արդիւնքները տակաւին կարելի չէ կիրարկել մեծ երկարութիւն ունեցող փապուղիներու համար: Ճարտարագէտները ատեն մը մտածեցին խտացած օդ հասցնել փապուղիին մէջ եւ աղտոտ օդը խտացնելով դուրս հանել մասնաւոր խողովակներու միջոցով: Սակայն այս ծրագիրը իրագործելու համար անհրաժեշտ է փապուղիին երկու ծայրամասերուն հաստատել մինչ ուժ արտադրող գործարաններ, այնպիսի զօրաւոր մեքենաներով, որ չափազանց մեծ ծախքերու կը կարօտին:

Ճարտարագէտներն ու գիտնականները տակաւին շատ մը այլ միջոցներ խորհած են, սակայն բոլորն ալ դժուար իրագործելի են եւ մեծ ծախքերու կարօտող:

Այս դժուարութիւններուն պատճառով փապուղին բանալու հարցով շահագրգռուողները ի վերջոյ այն եզրակացութեան սկսած են գալ, թէ փապուղին պէտք է յատկացուի միայն ելեկտրական երկաթուղիի գործածութեան. մասնաւոր կառաշարներ կրնան յատկացուիլ ինքնաշարժներու փոխադրութեան, եւ այսպէսով լուծուած կ'ըլլայ օդը փոխելու հարցը: Այս պարագային մէջ, իւրաքանչիւր քիլմ.ի համար պէտք պիտի ըլլայ նախատեսել հինգ - վեց միլիառ ֆրանք, որ ընդհանուր ծախքերը կը բարձրացնէ 250 միլիառ ֆրանքի:

ՀԷՔԵԱԹԻ ՄԱՏԱՆԻՆ

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Խաչիկ դուրս փախաւ՝ երկրորդ ապտակէն ազատելու համար:

«Ախ, ինչ լաւ էր, որ հայրը միշտ գինով ըլլար», — կը մտածէր փոքրիկ Խաչիկ, իր փոքրիկ գլուխը չարչրկելով: Իրեն այնպէս կը թուէր, թէ բոլոր հայրերը բարի կ'ըլլան, որովհետեւ, օղի կը խմեն. թէ բոլոր հայրերը օղի շատ ունին, իսկ իր հայրը չունէր, ահա թէ ինչո՞ւ տունին մէջ միշտ կռիւ կ'ըլլար, ու իր մայրը միշտ ծեծ կ'ուտէր իր հօրմէն:

Իրիկուան դէմ էր: Փոքրիկները, իրենց կալի աշխատանքներէն դադրած, կը վազէին, կը ցատքէին, կ'երգէին ու կը սուլէին անհոգ: Խաչիկին այնպէս կը թուէր, թէ խեղճ մայրը մազերը գզուած, լաչակը պատռած, կրակտան էշիկին վրայ նստած՝ կուլար ու աղբարիկին ծիծ կուտար, իսկ հայրը կը հայհոյէր տակաւին:

Իրիկունները, ճաշէն յետոյ, գիւղի փոքրիկները կալատեղին կը հաւաքուէին: Անոնք դէզերուն մէջ աչկապուկ կը խաղային, Մանանենց տանձենին կը քարոտէին, փայտերով ձի կը խաղային: Այդ բոլորին մէջ՝ որբը Խաչիկն էր:

Խաչիկը այդ երեկոյ իր ընկերներուն հետ տանձենին քարոտելու չգնաց: Հէքեաթ սիրող մի քանի փոքրիկներ, Մալխաս Արութի շուրջ հաւաքուած, կը խնդրէին, որ իրենց հէքեաթ մը պատմէ: Անոնց մէջ էր Խաչիկը: Վերը լուսնկան էր, իսկ վարը՝ լուսնկային գոյն ու ձեւ՝ կալը: Մալխաս Արութ, դէզերուն մօտ ծալապատիկ նստած, այս անգամ Մոգական Մատանիին հէքեաթը կը պատմէր:

— Վախտին կ'ըլլի չըլլի ջահիլ ճիվան պէգիրկէն մը կ'ըլլի:

Եւ Մալխաս Արութ պատմեց, թէ ինչպէս Ճիվանշիր պէգիրկէն քառասուն կը կապէ աշխարհէ աշխարհ, Ջինումաչին, Հնդկաստան կը շրջի՝ Աշխարհի Անմանը (Տինիա Կիւզէլին) գտնելու: Վերջ ի վերջոյ իր բոլոր հարստութիւնները կը վատնէ, ու չի գտներ: Պատմեց թէ ինչպէս տէրվիշ մը կ'ըսէ, որ գտնել անկարելի է, մինչեւ որ Մոգական Մատանին չգտնէ, թէ Մոգական Մատանին գտնելու համար եօթը գլխանի դեւի հետ կռիւ պիտի ընէ: Լիրան չափ դեւ մը, որուն դէմ Արարատնի իշխանը վեց հազար զօրքով կռիւ ըրած է ու պարտուած:

Մալխաս Արութ պատմեց, թէ ինչպէս Ճիվանշիր պէգիրկէն ձի կը նստի ու ճամբայ կ'իյնայ՝ դեւին հետ միս մինակ կռուելու: Ճիվանշիր պէգիրկէն երեք օր երեք գիշեր եօթ գլխանի դեւին հետ կը կռուի, կը յաղթէ ու կ'առնէ մատանին:

«Ճիվանշիր, երբ մատանիին ակը լիզեց, տեսնես արաբը եկաւ ու կայնեցաւ իր դէմ:

— Հրամանիդ պատրաստ եմ, տէր, — խօսեցաւ արաբը:

— Կ'ուզեմ, որ գիս Տինիա Կիւզէլին քով տանիս, — կը հրամայէ Ճիվանշիր պէգիրկէն»:

Մալխաս Արութ պատմեց թէ ինչպէս արաբը ու պէգիրկէն ամայի վայր մը կ'երթան: Արաբը խոշոր բանալի մը կը հանէ ու լերան մէջ հսկայ ապառաժէ դուռը կը բանայ: Ու ի՞նչ տեսնէ՝ ոսկի սիւներով պալատ մը, հազար հազար խանտիլներով ու խալայըլներով: Պալատին մէջ կը տեսնէ աննման աղջիկ մը, որ զինքը ներս կը կանչէ:

— Էդ աղջիկը գիտէ՞ք ով էր: Տինիա Կիւզէլին էր:

Ճիվանշիր պէգիրկէն հասաւ իր մուրազին, դուք ալ հասէք ձեր — մուրազին վերջացուց Մալխաս Արութ:

— Փոքրիկները էն աւելի Մոգական Մատանիով յափշտակուած էին:

— Մալխաս աբեր, այդ Մատանին որ լզես, ինչ որ ուզես՝ կ'ըլլի՞:

— Հէլպէթ — պատասխանեց Մալխաս Արութ:

— Ինչ որ մտքէ՞դ անցնես, — վրայ տուաւ ուրիշ մը:

— Եթէ ես այդ մատանին ունենամ, — խօսեցաւ փոքրիկ Վարդանը, — արաբին կ'ըսեմ, թէ ինծի հրեղէն ձի մը բեր, որ աչքս խփեմ բանամ Ռուսաստան ըլլիմ, հեղ մըն տեսնես Ամերիկա կ'ըլլիմ:

— Դո՞ւն ինչ պիտի ուզես, — հարցուց Մալխաս Արութ ուրիշ փոքրիկի մը:

— Երբ արաբը գայ՝ կ'ըսեմ, թէ հազար հազար զօրքեր բեր, որ Թուրքի թագաւորութիւնը հող ու մոխիր դարձնեմ: Երբ արաբը գայ՝ կ'ըսեմ թէ խոշոր պալատ մը կանգնեցուր ... Երբ արաբը գայ ...

— Իսկ դո՞ւն, — հարցուց Մինասին:

— Որ արաբը գայ՝ պիտի ըսեմ, որ գիս Իսթամպուլի թագաւորին պալատը տանի էնպէս, որ մարդ չտեսնէ: Էն ատեն ես կը կտրեմ թագաւորի գլուխը, պալատին տէր կ'ըլլամ, ոսկի ադամանդ խոշոր, խոշոր:

Փոքրիկ Մինաս, ադամանդին խոշորութիւնը ցոյց տալու համար, թեւերը լայն լայն բացաւ:

Կարգը Խաչիկինն էր:

— Դո՞ւն ինչ պիտի ուզես, Խաչիկ, — հարցուց Մալխաս Արութ:

— Ես, ես, — խօսեցաւ Խաչիկ հաւատաւորի մը պէս աչքերը լայն բացած, — որ արաբը գայ, որ արաբը գայ, պիտի ըսեմ որ օղի բերէ հայրիկիս համար...:

ՀԱՄԱՍՏԵՂ.

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ, (Յառաջ).— Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձը այս տարի տօնեցինք Յունիս ութին, պետական Թատրոնի շքեղ սրահին մէջ, խուռն բազմութեան մը ներկայութեամբ, բարձր հովանաւորութեամբ Պ. Փիքի, նախագահութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի։

Բեմին ճակատը կը զարդարէր «Փա՛ռք Մայիս 28ի հերոսներուն» նշանախօսքը, մէջտեղը, պատուանդանի վրայ, կը բարձրանար Արամ Մանուկեանի մեծադիր նկարը, իսկ աջ ու ձախ կողմերը կախուած էին հայկական եւ ֆրանսական եռագոյնները։

Բացումը կատարուեցաւ Մարսէյեզով եւ Յառաջ նախատակով՝ Նոր Սերնդականներու կողմէ։ Օրուան նախագահը, ընկեր Պալեան պարզեց Մայիս 28ի իմաստը եւ խնդրեց ներկաներէն յոտնկայս յարգել բոլոր անոնց յիշատակը, որոնք անմահացան յանուն հայրենիքի ազատութեան։

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Օր. Զաթրեան (Ռոմանէն, արտասանութիւն), Տիկին Սիրարփի Փէրզիկեան (մեներգ), արժանանալով ներկաներու ծափերուն։

Խօսք առին Տիկին Օտէթ Միքայէլեան, որ ֆրանսերէն ու հայերէն խօսելով շնորհակալութիւն յանձնեց Պ. Փիքին եւ իր փոխանորդին՝ Փոմիէի, վերյիշեց մեր անցեալը եւ մանաւորաբար կանգ առաւ Մայիս 28ի պատմական թուականին վրայ։ Բոլոր անոնք, որ այսօր կը ժխտեն Մայիս 28ը, օր մը պիտի դարձի գան, որովհետեւ այդ յաղթանակը վեց հարիւր տարիներէ ի վեր երազած նոր Արշալոյսն էր, որ ծագեցաւ Հայոց երկնակամարին վրայ։ Ընդհանուր հայ ժողովուրդին կամքի, քաջութեան ու հերոսութեան յաղթանակն էր»։

Պ. Փոմիէ բերաւ Վալանսի եւ Տրոմի նահանգին ընկերվարականներուն եղբայրական ողջոյնը Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձին առթիւ եւ յոյս յանեց որ շնորհիւ ամբողջ աշխարհի ընկերվարականներուն, մարդկութեան համար պիտի բացուին ապագայ երջանիկ արշալոյսներ։

Օր. Աւճեան գեղեցիկ կերպով արտասանեց Լամարթինէն եւ Վարուժանէն։ Նոր Սերունդը ներկայացուց «Մայր Հայաստան» կենդանի պատկերը։ Կ. Խաչի Սանուհիները հայկական տոհմիկ տարազով պարեցին «Զեմ ու չեմ»ը, խլելով ծափեր։

Տողերս գրողը արտասանեց իր կողմէն գրուած «Զօն» մը եւ կովկասեան տարազով պարեց «Զուռնի տրնգի» եւ «Սեւանի» խանդավառութիւն ստեղծելով սրահին մէջ։

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը, ընկեր Եղիազարեան։։ Ֆրանսացի հիւրերուն համար նախ ֆրանսերէն լեզուով նկարագրեց հայ ժողովուրդի ազատագրական ու հերոսական պայքարը՝ ըսկսած Տիգրան Մեծէն մինչեւ մեր օրերը։

Ապա հայերէն կուռ ճառ մը խօսեցաւ, նկարագրելով այն բացառիկ ոգեւորութիւնը, որ տարածուեցաւ Հայաստանի մէկ ծայրէն միւսը, երբ ժողովուրդը արեան գնով տիրացաւ իր ազատութեան։ 1914 - 15ին Թուրքերը ուզեցին բնաջնջել մեզ, սակայն նոյն այդ բնաջնջուած կարծուած ժողովուրդն էր, որ շահեցաւ Սարտարապատի, Ղարաքիլիսայի, Բաշ Ապարանի ճակատագրական կռիւներն ու կերտեց Մայիս 28ը։

Ընկեր Եղիազարեան, խօսքը ուղղելով նոր սերունդին, ըսաւ՝ «Մեր հայրերը իրենց արիւնը թափեցին, որպէսզի ապրի հայ ժողովուրդը, որպէսզի դուք դառնաք արժանաւոր ժառանգորդները մեր հերոսական ազգին։ Ձեր ամբողջ ջանքը պէտք է ի գործ դնէք գիտութիւն ամբարելու, որպէսզի արժանաւոր կերպով տէր կանգնիք Հայկական Դատին»։

Հանդէսը փակուեցաւ Նոր Սերունդի խմբերգով՝ Ազատ Խաչիկեանի ղեկավարութեան տակ։

ԱՇՈՏ Ա.

×Վալանսի մէջ Մայիս 28ի տօնակատարութեան մասին ընդարձակ յօդուածներ ու նկարներ հրատարակած էին «Լը Տօֆինէ Լիպէրէ» եւ «Փրոկրէ» թերթերը, նկարագրելով հանդէսը եւ բացատրելով օրուան իմաստը։

●

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, (Յառաջ).— Խանդավառութեամբ տօնուեցաւ Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձը, կիրակի 9 Յունիսին, նախաձեռնութեամբ՝ «Անտոք» եւ «Վարուժան» ենթակոմիտէներու։ Ֆրանսական եւ հայկական եռագոյնները զետեղուած էին իրենց արժանի տեղերը, իսկ ճիշդ մէջտեղը՝ Արամի, Զօր. Նազարբէկեանի, Զօր. Սիլիկեանի, Սեպուհի եւ Համազասպի նկարները։ Օրուան նախագահն էր ընկեր Արմենակ Գույումճեան։ Թուելէ վերջ արիւնոտ ոսկին վայրագութիւնները, հրաւիրեց հանդիսականները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել անհամար նահատակ հերոսներու յիշատակը. եւ շարունակեց. «Համայն հայ ժողովուրդը պարտականութիւն ունի տարին մէկ անգամ միասիրտ քով քովի գալու եւ փառքը հիւսելու այն գոհաբերուող սերունդին, որ իր արեան սուղ գինով ստեղծեց ազատ անկախ Հայաստանը»։

Նոր Սերունդի երգչախումբը երգեց «Իմ հեռաւոր հայրենիքը», նոյնպէս Նոր Սերունդէն արտասանեցին Ալպէռ Ներսէսեան, Մարի Խրիմեան, Վարդուհի Ստեփանեան, Յարութիւն Այտապիրեան, նաեւ Յակոբ Չէքեանը։ Սէն Շամոնի Նոր Սերունդին կողմէն ուղերձ մը կարդաց Օր. Ալիս Ընտրիկեան։ Բոլորն ալ շատ յաջող էին եւ մեծապէս գնահատուեցան ներկաներուն կողմէ։

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը, ընկեր Մինաս Թէօլէօլեան, «1918ի Մայիս 28ը յաղթանակի պայքար մը չէր, գոյամարտ էր Հայութեան։ Ազատութեան գաղափարը դրոշմուած էր բոլոր հայ սրտերուն մէջ։ Ֆրանսան ունեցաւ իր Տանթօնը, Ամերիկան իր Ուաշինկթընը, Իտալիան՝ Կարիպալտին, իսկ հայ ժողովուրդը միահամուռ նետուեցաւ անհաւասար կռուին մէջ, եւ յաղթող դուրս եկաւ։ Գոյութիւն ունի մարդ - անհատը եւ ազգ-մարդը. այս վերջինը ունի գիտակցութիւն՝ պահանջելու, պայքարելու եւ ի հարկին զոհուելու։ Դուք, երիտասարդներ, երբ լաւ սերտէք ձեր նախահայրերուն անցեալ մշակոյթը, ճարտարարուեստը եւ պատմութիւնը, կ'ըլլաք առողջ մտքի տէր Հայեր եւ պարտականութիւն կը սեպէք ձեր ուժերը ի սպաս դնելու հայ ժողովուրդի ազատութեան եւ անկախութեան։ 1918 Մայիս 28ը Փառքի օրն է Հայութեան, որ վերականգնեց իր անկախութիւնը, հիմը դրաւ Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Հայաստանը հայացուց»։

Օրուան սեղանապետ ընտրուեցաւ Պ. Կարապետ Խրիմեան (Լիոնէն), որ իր պարտականութիւնը կատարեց անթերի կերպով։ Վիճակահանութեան դրուեցաւ ուլիկ մը, զոր շահեցաւ Պ. Վահան Սահակեան եւ նուիրեց «Անտոք»ին։ Ուլիկը բաժնուեցաւ բոլոր ներկաներուն։ Հանդէսին յաջողութեան համար անխոնջ աշխատանք տարին ընկերներ Վարդան Խրիմեան եւ Յովհ. Գարակէօզեան։

ՆՇԱՆ Ա.

●

ԺՈՂՈՎ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ, (Յառաջ).— Հայ Եկեղեց. Տիկ. Միութեան Վիէնի մասնաճիւղը, նկատելով գաղութին անկազմակերպ վիճակը, գեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր առաջին հանդիպում մը կազմակերպել գաղութին մէջ գոյութիւն ունեցող բոլոր Ազգ. կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներուն եւ ուրիշ ազգայիններու միջեւ՝ խորհրդակցելու համար գաղութը շահագրգռող հարցերու շուրջ։

Կարծիքներու փոխանակութիւններէ վերջ, ժողովականներու փափաքին համաձայն, 7 հոգինոց առժամեայ յանձնախումբ մը ընտրուած էր նախնական աշխատանքները տանելու համար։

Առժամեայ Յանձնախումբը յաջորդաբար քանի մը նիստ գումարեց եւ հասաւ այն եզրակացութեան, թէ գաղութին մէջ այսպիսի մարմնի մը տեւականացումը անհրաժեշտութիւն է։

Յանձնախումբը, հասարակութեան ծանօթացնելու համար իր կատարած ընթացիկ եւ նախնական աշխատանքները, թռուցիկներ տպեց, թերթի մէջ յայտարարութիւններ դրաւ, եւ բերանացի բացատրութիւններ տուաւ ամէն առթիւ։ Իսկ Յունիս 2ին գաղութը ժողովի հրաւիրեց Սէրքըլ Կաթոլիկի սրահը, որպէս զի ներկաներուն կարծիքը լսէ յետոյ, օրինաւոր եւ գաղութին վստահութիւնը վայելող իրաւասու Ազգային Մարմին մը ընտրուի։

Դժբախտաբար միայն 40 – 50 հոգի ներկայ էին։

Ժողովը բացաւ օրուան նախագահ Պ. Ա. Զաքարեան, եւ Առժամեայ Դիւանին կողմէ մէկ ամսուան մէջ տարուած աշխատանքներուն մասին գրաւոր տեղեկագիր մը կարդաց։

Յաջորդաբար խօսք առին Յանձնախումբի անդամներ Ս. Գալուստեան եւ Մ. Ծիկէրճեան, որոնք աւելի մանրամասն կերպով պարզեցին ժողովին նպատակը։ Ներկաներուն տուած հարցումներուն գոհացուցիչ պատասխաններ տրուեցան։

Սակայն, նկատելով գաղութին ընդհ. թիւը, (մօտաւորապէս 1500 հոգի) ու նաեւ նկատելով ներկաներուն ընդհ. թիւը (40էն 50), ժողովականները միաձայնութեամբ որոշեցին եւ լիազօրութիւն տուին Առժամեայ Յանձնախումբին, որ մինչեւ վեց ամիս եւս աշխատի եւ ապա նոր ընդհանուր ժողով հրաւիրէ՝ մեր Ազգային Սահմանադրութեան ոգիով ներշնչուած Ազգ. Մարմին մը ստեղծելու համար։

Ժողովին ընթացքին, իրենց տարեկան ազգային տուրքը վճարելով անդամ արձանագրուեցան 43 ներկաներ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԱՆԱՏԱՅԻ վարչապետը, Սէն Լօրան, որուն կուսակցութիւնը (ազատական) պարտուեցաւ վերջին ընտրութեանց միջոցին, հրաժարեցաւ։ Նոր դահլիճ կազմելու պարտականութիւնը պիտի յանձնուի պահպանողականներու պարագլուխ Տիֆընպէյքըրի։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Ծերակոյտը քուէարկեց չորս միլիառ տոլարի պիւտճէ մը, որ պիտի յատկացուի օտար երկիրներու օգնութեան։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Նեհրու, Դամասկոսի մէջ կարճ դադարէ մը վերջ, մեկնեցաւ Սկանտինաւեան երկիրները. ապա պիտի անցնի Լոնտոն՝ անգլիական հասարակապետութեան վարչապետներուն ժողովին մասնակցելու համար։

ՍՈՒՐԻԱ, Եգիպտոսի օրինակին հետեւելով, որոշեց իր խոստացած տնտեսական օժանդակութիւնը զլանալ Յորդանանի։

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը, Ատընաուըր, Վիէննայէն վերադարձաւ Ֆրանքֆուրթ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (67)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԴԱՏԱՍՏԱՆ

Մշոյ փախստականներէն ծեր դատաւոր մը, որ ամէնուն յայտնի էր իր արդարակորով բնութեամբ եւ ուղղութեամբ, հարցուց ամ մեր երեք ամբաստանելոց թէ ինչ պատասխան ունէին։ Իսկ նոքա երեքը միաբերան ուրացան իրենց Բուղայի մատնութեան նամակ գրելն. իսկ միւս խօսակցութիւններն Աշոտի հետ՝ յայտնի չարակամութեան նշան համարեցան եւ կը պնդէին, թէ Նկանի բերդը իրօք կարողութիւն չունէր դիմանալու։ Եւ քաջալերեալ, որովհետեւ օտար ու պատկառելի կերպարաններ կը տեսնէին դատաւորաց մէջ, սկսան ամբաստանել զՅովնան իբրեւ խարդախ եւ դաւաճան, որ իրենց կենաց դէմ թշնամութեամբ գրգռուած, ու զխէ ուստի, զիրենք կապանաց եւ բանտի մատներ էր ամենայն դիւական նենգութեամբ, եւ իրենց ձեռաց եւ ոտից կապերու տեղուանքը ցոյց կուտային. իրենք իշխանազուն եւ նախարարական մարդիկ, այսպիսի նախատանաց մատնեալ։

Իսկ Յովնան՝ «Այո, կ'ըսէր, երբ Արաբին կրօնական եւ քաղաքական բռնութիւնն իմ ազգիս վրայ կը ծանրանան, մարդկային եւ Աստուածային օրէնք այսպիսի մատնիչներու ձեռք խաղալիք կը դառնան, տիրասիրութեան տեղ տիրանենգութիւն մեր հոգեւոր գլուխներէն նաեւ աւելի կը վերադասի, Քրիստոսատեաց՝ արիւնարբու եւ ուխտադրուժ Մահմետականին ու օտարին լուծը Քրիստոսի եւ ազգային պարտաւորութեանց լուծէն աւելի ընտրելի կը քարոզուի այսպիսի ժամանակ, ուր Հայոց հոգեւոր Տէրն ու կաթողիկոսն անգամ Սասնեցւոց քաջազործութիւնը՝ Եուսուֆ ոստիկանին որ զԲագարատ դաւեց հոգւով եւ մարմնով, որ Մուշ եւ բոլոր Տարօն ի հուր եւ ի սուր մատնեց, որ Ս. Կարապետ նոյն վիճակին պիտի բերէր, Եուսուֆին արժանաւոր մահը եւ պատիժը յիմարութիւն կը վճռէր, այսպիսի ժամանակ դաւաճաններու դէմ դաւաճանութիւն, նենգաւորներու դէմ նենգութիւն ամէն Հայու իրաւունքն էր, եւ ես, այո, ամէն ջանք ի գործ դրի զիրենք ձեռք բերելու համար։ Կրնայի զիրենք կախել առաջին փայտէն, ես որ համոզուած էի իրենց եղեռնոց ստուգութեան վրայ, բայց չուզեցի, վասն զի կը փափաքիմ որ իմ ազգս մարդկային կեանքը խաղալիք չհամարի, որովհետեւ գրուած է «Մի սպանաներ, այլ դատէ եւ դատապարտէ»։ Այս իշխանները կ'ուրանան թէ գրած չեն Բուղայի, բայց ինչ պիտի ընեն, եթէ ցուցնեմ իրենց եւ այս ժողովքին, նոյն մատնութեան նամակը իրենց կնիքներով, որով մատնեցին Աշոտ եւ Գուրգէն եւ Վասպուրական արեամբ ողողեցին։ Ահա նամակը»։

Եւ այս ըսելով տարաւ թուղթ մը տուաւ ծեր դատաւորին ձեռքը, որ սկսաւ բարձր եւ դողդոջուն ձայնով կարդալ նամակը, որուն օրինակը այսպէս էր.

« Հայոց աշխարհիս վերակացութիւնը Քեզ յանձնուած լինելով ինքնակալ Թագաւորէն, ամէնքը՝ իշխանք եւ Տեարք, կողմնակալք եւ կուսակալք, Քաղաքապետք եւ մարզպետք բոլոր Հայաստան երկրիս Քեզ պարտական են հնազանդութեան։ Իրաւունք ունիս ապստամբները եւ դիմադրողները զանիլ, բանտել եւ զանազան տանջանօք պատժելու, որպէս զի անհետ ընեն աշխարհքէս չփոթ եւ խռովութիւն, ինչպէս պարտք է գործել Թագաւորաց եւ Թագաւորազանց որ Աստուծոյ կամքը կը կատարեն իբրեւ հաւատարիմ ու տիրասէր ծառայք։ — Ուստի, մենք Վասպուրական աշխարհի իշխանք, նախարարք ազատաց, Մուշեղ Վահեւունեաց ցեղէն, Վահրամ Տրունեաց ազգէն եւ Վահրամ Թիկնապահ իշխանին եւ ուրիշ ազատաց գունդք եւ զօրականք, որ մեր ձեռքն է երկրիս հոգաբարձութիւնը, գրեցինք քեզի, Բուղա, գլուխ Տաճկաց զօրավարաց եւ բարձակից մեծ Թագաւորին, միայն թէ մեզ եւ մեր տոհմին եւ մեր երկրին բնակչաց ազատ մնալ եւ խաղաղութեամբ իւրաքանչիւրս իւր տան մէջ բնակիլ. մենք կուտանք քու ձեռքդ Աշոտ առանց քեզ փոքրիկ աշխատութիւն տալու. միայն թէ զմեզ ապստամբ չկարծես ինքնակալ Թագաւորէն ու քու ճոխութենէդ։ Բայց պէտք է գիտել քեզ նաեւ, որ իշխանիս եղբայրը Գուրգէն եւ Արծրունեաց տոհմէն շատ ուրիշներ եւ շատ բազմութիւն ազատաց, ազատորդեաց եւ քաջ զօրականաց Վասպուրական Տէրութեան, Ատրպատականի սահմանը գնացին եւ հոն ժողվուած են աշխարհիս քաջերն ու կորովիքը որ սուրէ չեն վերադառնար, որ եթէ աս պաշարմունքը երկարի, գիշերով կրնան գալ քու վրադ եւ մեծ կոտորած ու վնաս արքունի զօրաց վրայ հասցնեն, վասնզի նա քաջ մարդ է եւ պատերազմող, եւ իրեն հետ միաբանած զօրքը կը մեռնին իրենց տան, աշխարհքին, ազգին եւ տոհմին վրայ։ Ունին ձեռուընին ամուր բերդեր, ինչպէս են Ջլմար եւ Սրինդ եւ Ծախուկ, եւ եթէ բոլոր իրենց զօրութիւնը միացնեն, կրնան քեզի մեծ աշխատութիւն հասցնել եւ քու բոլոր խորհուրդները արգիլել եւ մինչեւ ամօթով ու կորանօք զքեզ ետ դարձնել։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

մարտին ընթացքին 4·5 միլիոն Գերմանացիներ անհետացած են :

ԻՐԱՆԻ մէջ, Ասպատանի արեւելեան կողմը, քարիւղի նոր եւ շատ հարուստ երակ մը գտնուեցաւ : Արդէն իսկ օրական 24·000 տակառ քարիւղ կ'արտադրէ :

ԱՐԵՒԵԼ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ, եօթը տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, քաղաքապետական ընտրութիւններ տեղի պիտի ունենան Յունիս 23ին :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Քարամանլիս, ընդունելով Նասրի հրաւէրը, Գահիրէ պիտի այցելէ Օգոստոսին կամ Սեպտեմբերին :

ԼԵՀԱԿԱՆ բանակին մէջ հակախորհրդային մթնոլորտ մը ստեղծուած է, ըստ Պատերազմական Նախարարութեան մէկ ամբաստանութեան :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Հիւսէյն Թագաւորը ամուսնալուծուած է Տինա Թագուհիէն, որ Եգիպտացի է եւ Նասրի գաղափարներուն կողմնակից :

ԳԻՆԵՁՕՆ

Ի ՊԱՏԻՒ ԸՆԿ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆԻ
ԻՐ ՄԵԿՆՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս Շաբաթ գիշեր, ժամը 9ին Քառէի սրճարանի վերնայարկը :

Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Այս առթիւ նոյն իրիկուն տեղի ունենալիք ներկայացուցչական ժողովը յետաձգուած է :

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը :

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր :

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը : Կը խօսի Պ. ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ : Նիւթը՝ Գաւառի գրականութիւնը եւ Թլկատինցին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պաղտասար Տիրատուրեան փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ հինգ հարիւր ֆրանք Մշակոյթի տան, հինգ հարիւր ֆր. ալ «Յառաջ»ի բարգաւաճման, Այրի Տիկին Եղսա Համբարձումեանի (ծնեալ Տիրատուրեան) Բալու Խոշմաթ գիւղացի, ցաւալի մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 13 Յունիսին, 74 տարեկան հասակին մէջ, Մարսէյլ : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԵԼ

MAISON SEVANի

Ձեր շէնքերու եւ խանութներու ներկի աշխատանքը ԽՂՃԱՄԻՏ, ԱՐԴԻԱԿԱՆ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐ

Փարիզի մէջ կամ շրջակայքը :

Դիմել հեռաձայնով կամ գրաւոր

Ա. ՍՎԱՃԵԱՆի
24 Rue du Pont de Creteil, St. Maur-Les-Fossés. Tél. GRA 53-38

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Ջուրի եւ գարեջուրի յանձնումներ ընող շարժավարներ (շօֆէօր - լիվրէօր) :

Եւ օգնական գործաւորներ (35 - 40 տարեկան) :

Դիմել Պ. ՏԻՏԻԿԵԱՆԻ,
10 Rue René Coche, Vanves (Seine)
MIC 38-61

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՑԱՆԿ
(Բ. եւ վերջին մաս)

Այրի Տիկին Ռ. Թիւֆէնքճեան, Տիկին Գարակէօզեան, Տիկին Ասլանեան, Պօղոսեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Շաղուկեան, Պ. Աւետիս Գաղանճեան, Պ. Յակոբ Յովհաննէսեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Մուսաեան, Պ. Մարտիկ Տակառեան, Տիկին Ալլաղանեան, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Սրապեան, Տիկին Կարպիս Պետրոսեան, Յովհաննէս Քիւրքճեան, Տէր եւ Տիկին Հայիմեան, Արամ Թէդեան, Տիկին Տիրուհի, Նոյեմի Զատէեան, Ստեփան Աբրահամեան, Նշան Տալտալեան, Ռուբէն Մաղաղաճեան հազարական ֆրանք : Տիկին Տէրոյեան եւ Ա. Կարապետեան 500ական ֆրանք, Օննիկ Կարապետեան 300 ֆրանք :

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4 օր Մոսկուա եւ 10 օր Երեւան, երթուդարձ՝ 145,000 ֆրանք :

ՄԵԿՆՈՒՄ. — 1) 4 Յուլիս, 2) 24 Յուլիս, 3) 9 Օգոստոս :

Արձանագրութիւնները պիտի փակուին Ա. Յունիս 10ին, Բ. Յուլիս 1ին, Գ. Յուլիս 15ին :

Դիմումները ընել միայն գրաւոր :

Noubar Agopoff
168 Rue du Temple, Paris 3ème
C. C. P. Paris 127.83-16

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Ամասիոյ Հայր. Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հինգ հազարական ֆր. Տէր եւ Տիկին Հ. Ծըրեանէ իրենց աղջկան ամուսնութեան առթիւ, ինչպէս նաեւ Պ. Նշան Կիւրճեանէ, իր որդւոյն ամուսնութեան առթիւ :

×

Ա. Հ. Միութեան վարչութիւնս իր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակիցներ Ագնաւուրեան եւ Քէլէշեան ընտանիքներուն, իրենց հօր եւ ազգականին Պր. Կարապետ Ագնաւուրեանի մահուան առթիւ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հայ. Հերոսամարտի Օրը, Խանասորի Արշաւանքի 60ամեակին առթիւ :

21 Յուլիսին, կիրակի Շաւիլի անտառին մէջ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը, նուիրուած Խ. Հայրիկի մահուան յիսնամեակին :

Տեղի կ'ունենայ վարժարանին մէջ :

Կազմակերպուած Հոգաբարձութեան կողմէ, այս կիրակի ժամը 16ին :

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր, պարեր, «Թիֆ թաֆ» ղեկավարութեամբ դպրոցին ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանի եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Տիկ. Շաքէ Գալայճեանի :

Ծնողներէն կը խնդրուի անխտիր ներկայ գտնուիլ այս հանդէսին :

STE. FRANCE-CAMEROUN
24 Rue d'Enghien, Paris

Կը փնտռէ՝ կարող երիտասարդ մը, Քամըրունի իր ճնթուարին համար :

Դիմել գրաւոր :

ՃԱՇԱՐԱՆ

ՕՀԱՆՆԷՍ ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ

4, Rue de la Butte - MARSEILLE

Մարսէյլ արձակուրդի եկողներ, մի մոռնաք այցելել հանրածանօթ ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ, ուր պիտի գտնէք ամէն օր իր գաւկին Օհաննէսի կողմէ մասնագիտօրէն պատրաստուած տէօնէր եւ շիշ խորովածներ, խմորեղէններ, համով հոտով արեւելեան բազմատեսակ կերակուրներ :

Մատչելի գիներով :

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած՝ Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ԿՈՂՄԷ :

Կիրակի, 23 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին, ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՖ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, 21, րիւ Իվ – Թուտիէ, մեթրօ Ռեփիւպլիք :

Հովանաւորութեամբ պետական անձնաւորութեանց եւ նախագահութեամբ Կաթողիկոսական Պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի :

Կը խօսի Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Այս տարուան Փառատօնին հրաւիրուած է արտասահմանի Հայութեան ամենատարեց Մայրիկը, 108 տարեկան, որ պիտի պատուուի Ոսկի շքանշանով մը :

Փառատօնին գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ, Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Օրիորդներ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, (մեներգ), ՍՕՆԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ (ջութակ), ԹԱՐՕՆ՝ (պարել), Պ. Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ (արտասանութիւն), Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ (մեներգ), ԹԱՐՕՆ (հայերէն արտասանութիւն) :

Պ. ՏԷՏԷՃԵԱՆ (ձեռնադաշնակ) :

Հանդէսի վերջաւորութեան պահուած է ամենագեղեցիկ անակնկալը :

Խօսնակ՝ ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ :

Տոմսերու գիներ՝ 400, 300, 200 Ֆր. :

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսերը հայկական գրատուններէն :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Երեք դպրոցներ, տարեվերջի առթիւ, Վիէնի, Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը կազմակերպած է երեկոյթ մը, այս շաբաթ, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Պիտի ըլլան, խմբերգներ, պարեր, արտասանութիւններ աշակերտներու կողմէ :

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը :

Հ. Յ. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղի կողմէ :

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Ս. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ենթակոմիտէի :

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Քաֆէ տէ Սփոր սրահը, Մէզօն Ալֆոր :

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Նոր Սերնդականներու :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Օր. Ա. Քէօսէեանի, Պ. Ա. Քիւփէլեանի :

Արտասանութիւն, խմբերգ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ զանազան անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝
ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 21ին, 17 ռիւ Պլէօ :

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին ընկ. Այտապիրեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ : Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՌՈՆԻ ՍՈՒ ՊՈՒԱՅԻ Մշակութային Միութեան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին, ժամը 21ին :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. վարժարանի, կազմակերպուած դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի :

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Սիրուն անակնկալներ դպրոցին աշակերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Միլտոնեանի :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Կը հրաւիրուին բոլորը անխտիր :

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Անիէռ Պուա Քոլոմպի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցին տարեվերջի հանդէսը կիրակի 23 Յունիս ժամը 3·30ին :

Հովանաւորութեամբ՝ Հայրապետական պատուիրակ Տէր Սերովբէ եպիս. Մանուկեանի :

Արտասանութիւն, երգ, խմբերգ եւ հայկական պարեր :

Քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Փլաս Ժիւլիէն Կալէ, Քոլոմպ (Սէն) :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 25 Յունիս, երեքշաբթի ժամը 21ին, Քատէի սրճարանին վերնայարկը :

Դասախօս՝ Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Մուտքը ազատ է :

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն :

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Առաջին եւ երկրորդ պտոյտ հայ գրականութեան պարտէզին մէջ :

Այս կիրակի, ժամը 21·15ին, Ֆուայէ տը լա Սալ տէ Ֆէթ, Վալանս :

ԿԱՐԵՒՈՐ. — Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ որոշեալ ժամուն : Կը խնդրուի ուշացումով չխանգարել արտասանութիւնները :

Մուտք 200 ֆրանք

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՅՈՒՆԻՍ — JEUDI 20 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7910 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3721

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

«ԴՐԱԿԱՆ ՉԷԶՈՔՈՒԹԻՒՆ»

Առենէ մը ի վեր դիւանագիտական բառարանը ճոխացած է նոր բացատրութիւնով մը՝ «դրական չէզոքութիւն», որոշ քաղաքականութիւն մը յատկանշելու համար :

Պանտունկի ծանօթ խորհրդաժողովէն վերջ է, որ ընդհանրացաւ այս բացատրութիւնը՝ մասնաւորաբար Միջին Արեւելքի արաբական երկիրներուն մէջ :

«Դրական չէզոքութիւն»ը բառական իմաստով կը նշանակէ անկողմնակալ քաղաքականութիւն վարել, այսինքն կողմ չըլլալ արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ : Աւելի յստակ լեզուով՝ ո՛չ Մոսկուայի կողմը բռնել եւ ոչ՝ Ուաշինկթընի :

Սակայն իրական իմաստը չի համապատասխաներ բառականին :

Երկար ատենէ ի վեր Մոսկուա շարժման մէջ դրած է իր դիւանագիտական եւ քարոզչական մեքենան՝ թելադրելու համար արաբական երկիրներուն, որ «դրական չէզոքութեան» քաղաքականութիւն ընդգրկեն :

Ինչո՞ւ : Կը նշանակէ, որ քաղաքական այս ուղղութիւնը կը համապատասխանէ իր շահերուն :

«Դրական չէզոքութեան» հետեւող երկիրները կ՚ըսեն թէ՝ իրենք դէմ են աշխարհակալութեան եւ գաղթատիրութեան : Կողմնակից են բացարձակ անկախութեան, չեն հանդուրժեր, որ օտար պետութիւն մը միջամուխ ըլլայ իրենց ներքին գործերուն, կամ զինուորական, նաւային ու օդագնացական խարիսխներ հաստատէ իրենց հողերուն վրայ կամ ջուրերուն մէջ՝ պատերազմի մը պարագային օգտագործելու համար զանոնք հաւանական թշնամիի մը դէմ :

Զարմանալին այն է սակայն, որ «դրական չէզոքութիւն» կը հռչակեն այն երկիրները միայն, որոնք առաւել կամ նուազ չափով համակիր են Մոսկուայի եւ անոր հովանաւորութիւնը կը վայելեն :

Միջին Արեւելքի միւս երկիրները, մանաւանդ «Պաղտատի Ուխտ»ին անդամները «դրական չէզոքութեան» մասին չեն խօսիր : Անոնք ճշդած են արդէն իրենց դիրքը :

Եգիպտոս ու Սուրիա կը ներկայանան իբրեւ գլխաւոր ախոյեանները քաղաքական այս նոր ուղղութեան, որ միւս կողմէ նաեւ կ՚ենթադրէ հակառակութիւն «Այզընհաուըրի վարդապետութեան» դէմ :

Արաբական երկիրներու մէջ ներկայիս ուժեղ պայքար կայ «դրական չէզոքութեան» եւ «Այզընհաուըրի վարդապետութեան» միջեւ :

Արեւելքի եւ Արեւմուտքի, համայնավարութեան ու ժողովրդավարութեան գաղափարախօսական ու քաղաքական հակամարտութիւնը եկած ու խտացած է այս երկու վարդապետութեանց մէջ :

Ո՞րը պիտի յաղթանակէ :

Մէկ բան ստոյգ է ու ճշմարիտ, որ յորմէհետէ պայքարը սկսած է այս երկուքին միջեւ, կարեւոր ճեղք մը առաջ եկած է համարաբական միացեալ ճակատին մէջ :

Սէուտի Արաբիոյ Թագաւորը Ուաշինկթընէն վերադառնալէն ի վեր դարձած է առաքեալն ու քարոզիչը «Այզընհաուըրի վարդապետութեան»՝ արաբական քոյր երկիրներու մէջ :

Իրաքի եւ Յորդանանի երիտասարդ թագաւորներուն հետ իր մտերմական տեսակցութիւնները ամրապնդեցին «այզընհաուըրեան» ճակատը : Այժմ կազմուած է Րիատ - Ամման - Պաղտատ առանցքը, զոր պարտաւոր են հաշուի առնել արաբական միւս հարեւան երկիրները :

Լիբանան իրենց հետ է արդէն :

Ամէնէն անհաշտ «չէզոքական»ներն են Եգիպտոս ու Սուրիա :

Անոնք ալ վերջերս սկսած են մօտիկութիւն ցոյց տալ արեւմուտքին :

Անգլիայէն վերջ Ֆրանսա եւս ընդունած ըլլալով օգտագործել Սուէզի Ջրանցքը, անցեալ աշնան դէպքերը կամաց կամաց պատմութեան պիտի պատկանին :

Ամէն երկիր վերջնապէս պիտի ճշդէ իր քաղաքական ուղեգիծը :

Ու «դրական չէզոքութիւն»ն ալ հետզհետէ պիտի կորսնցնէ իր բառական ու իրական իմաստը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐ

●

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ՅՈՒՆԻՍ 25ԷՆ ԱՌԱ՞Ջ

Երեքշաբթի գիշեր կառավարութիւնը Ազգ. Ժողովին ներկայացուց յառաջիկայ նիստերուն օրակարգի ծրագիրը : Այն բոլոր խմբակցութիւնները, որոնք վստահութիւն յայտնած էին նորակազմ կառավարութեան, քիչ բացառութեամբ (150 ձայն) այս անգամ դէմ քուէարկեցին կառավարական ծրագրին, որ անցաւ համայնավարներու ձայներուն շնորհիւ : Ի վերջոյ, որոշումը անցաւ 269ի դէմ 296 ձայնով :

Կառավարութիւնը կը պահանջէ որ ելմտական նոր ծրագիրը քննուի ուրբաթ օր եւ վերջնական քուէարկութիւնը կատարուած ըլլայ Յունիս 25էն առաջ, որպէսզի անկէ վերջ կարելի ըլլայ ձեռնարկել Ալժերիոյ եւ այն հրատապ հարցերու քննութեան : Որեւէ թիւրիմացութեան տեղի չտալու համար, վարչապետը ճշդեց թէ Ալժերիոյ կացութեան քննութիւնը կառավարութեան առաջին մտահոգութիւններէն մէկն ըլլալով հանդերձ, նախընտրելի է որ ամէնէն առաջ քննուի ելմտական հարցը եւ շուտափոյթ որոշում մը տրուի այդ մասին, որովհետեւ Ալժերիան ու Ֆրանսայի ելմտական կացութիւնը սերտօրէն կապուած են իրարու հետ :

ԱԶԱՏ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ ԴՐՈՒԱԾ ԱՐԳԵԼՔԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Ուաշինկթընի մէջ կը գիտակցին այն բոլոր ելմտական ու տնտեսական դժուարութեանց, որոնց դիմաց կը գտնուի Պուրժէս - Մօնուրիի կառավարութիւնը : Այս պատճառով ալ սպասողական դիրք մը բռնած են մասնաւորաբար ազատ փոխանակութեանց վրայ դրուած արգելքին վերաբերմամբ :

× Լոնտոնի մէջ, այս որոշումը կը նկատեն «ցաւալի՝ սակայն անխուսափելի» : Կառավարութեան որոշումը զարմանք չպատճառեց, որովհետեւ ուշի ուշով կը հետեւէին Ֆրանսայի ելմտական կացութեան : Անգլիա եւս, 1952ին, նման որոշում մը տուած էր՝ իր տնտեսական հաւասարակշռութիւնը վերահաստատելու համար : Այն իրողութիւնը, որ Ֆրանսա ամէն միջոցի դիմելէ վերջ միայն որոշեց արգելք դնել Ատլանտեան Ուխտի անդամ պետութեանց հետ առեւտրական յարաբերութեանց ազատութեան, բաւարար փաստ մը կը նկատուի ապացուցանելու համար Ֆրանսայի անկեղծութիւնը :

× Արեւմտ. Գերմանիոյ մէջ եւս համոզուած են թէ Ֆրանսա ուրիշ ելք չունէր : Արտաքին նախարարը, Ֆոն Պրենթանօ, յայտարարեց որ Հասարակաց շուկայի ծրագիրը վտանգուած չի նկատեր :

× Պելժիոյ եւ Իտալիոյ մէջ, կը ցաւին տրուած որոշման համար, սակայն կ՚ըմբռնեն թէ Ֆրանսա ուրիշ ելք չունէր : Կը շեշտեն թէ, ինչպէս Ֆրանսայի Ելմտական նախարարը յայտարարեց, այս որոշումը

(Շար.ը կառաջ Դ. էջ)

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

●

ԲՈՒԺՈՒԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻՆՔ

— Ես բան մը գիտեմ, դուն չես գիտեր...

— Ի՞նչ ...

— Անգլիացի մե՛ծ զօրավար մը, ասկէ քառասուն տարի առաջ, ըսեր է թէ իրեն համար շատ մեծ պատիւ է եղեր որ հայ զինուորներ ունեցած է իր բանակին մէջ..

— Այդ պատմութիւնը նո՞ր իմացար...

— Այո՛, կիրակի օրուան դաշտահանդէսին... Ասիկա ամաչելի վկայութիւն մըն է՝ մեզի ի նպաստ.... ի՞նչ, կեցեր, ապուշ ապուշ երեսս կը նայիս, մարդ Աստուծոյ, ծափ մը չզարնե՞ս....

— Ձեռքերուս կը մեղքնամ ...

×

— Լսեցի՞ր վերջին լուրը ...

— Ի՞նչ լուր...

— Գերմանացի մարեշալ մը, տարինե՛ր, տարինե՛ր առաջ, ըսեր է որ «եթէ Հայերը չըլլային, ես այս քաղաքը չէի կրնար պաշտպանել...» Հիմա հասկցա՞ր, թէ մենք ի՛նչ քաջ ժողովուրդ ենք եղեր ... Պաղզաւա՛կ, պոռպօ՛ մը չըսե՞ս...

— Դո՛ւն ըսես կը բաւէ, ամառուան ալ, ձմեռուան ալ ...

×

— Հաւատալս չի գար...

— Ի՞նչ կայ որ ...

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ... Ասկէ երեք հարիւր տարի առաջ, ֆրանսացի բանաստեղծ - թատերագիր մը, նիւթ մը մշակեր է... Գիտե՞ս ինչ կայ եղեր՝ այդ նիւթին մէջ ...

— Ի՞նչ ...

— Հայ իշխան մը, որ Քրիստոսի կրօնքին համար զոհուեր է... Տեսնե՛ս, բանաստեղծը անանկ մը պանծացուցեր է այս հայ իշխանը, որ աչքէդ ուրախութեան արցունքներ կուգան : Մենք, իրա՛ւ, մեծ ազգ ենք եղեր... Չե՞ս կարծեր ...

— Քանի որ ըսողը Ֆրանսացի է, ճիշդ պէտք է ըլլայ ...

×

— Զարմանալի՛ բան, նոր իմացայ ... Ֆրանսացի Լամարթինը մեզի համար աղուոր ոտանաւոր մը գրած է եղեր... Կը նշանակէ որ մեզ ալ մարդու տեղ դնող մեծեր կան եղեր... փա՛ռք Աստուծոյ .... Հիմա կարծիքս փոխեցի՝ մեր ազգին մասին ... Աղէկ ըրի՞ :

— Այո՛...

— Ադ ի՛նչ չոր ու ցամաք պատասխան է, պաղած - ապուր ...

×

— Ժամանակին Թուրքիոյ արտաքին նախարարը մեր Նորատունկեան էֆէնտին է եղեր, չէի գիտեր... Աղբա՛ր, մենք իրա՛ւ տաղանդաւոր ժողովուրդ ենք, բայց, ինչ ընեմ որ սխալ տեղ ինկեր ենք :

×

— Ըլլալի՛ք, հաւատալի՛ք բան չէ ... Ֆրանսացին ելլէ եւ մեր Նարեկը ֆրանսերէնի թարգմանէ : Ուրեմն, ատ Նարեկ ըսուածը, որ մեծ մայրիկիս բարձին տակն է միշտ, թարգմանուելու արժանի բան մըն է եղեր... Աս ի՛նչ յուզիչ բան է, եղբա՛յր... Ի՞նչ ըսիր :

— Ըսելիք չունիմ ...

×

Այսպէս է մեր անզուգական ազգը : Օտարը հաւնեցա՞ւ մեզի, ուրեմն հաւնուելիք բաներ ենք : Օտարը մեր քաջութի՞ւնը երգեց հատորի մը մէջ, ուրեմն, քաջ ենք : Օտարը «ոտանաւո՞ր» մը գրեց մեր մասին, ուրեմն, «ոտանաւորուելու» արժանի ժողովուրդ ենք :

Հայ գրագէտը, հայ բանաստեղծը, հայ պատմաբանը թող նստին հազար ու մէկ բառ ու նառ գրեն մեր առաքինութիւններն, մեր քաջութիւնները, մեր արժէքները ազգին ներկայացնելու համար, հայ ստաբամոլը, ո՛չ կ՚ուրախանայ, ո՛չ ալ կը փառաւորուի, որովհետեւ, չի հաւատար իր կարդացածին :

Մեր մասին աղուոր բաներ գրողը, աղուոր բաներ ըսողը պէտք է Անգլիացի մը, Ֆրանսացի մը, Ամերիկացի մը կամ Գերմանացի մը ըլլայ, որպէսզի տրուած փաստերն ու վկայութիւնները վաւերական ըլլան :

Ժամը տասներկուքը անցաւ, բայց մենք տակաւին, չբուժուեցանք մեր օտարամոլութենէն :

Բուժուելիք ալ չունինք ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՄԱՕ ՑԷ-ԹՈՒՆԿԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երեքշաբթի օր Փէքինի մէջ հրատարակուեցան Համայնավար Չինաստանի նախագահ Մաօ Ցէ Թունկի յայտարարութիւնները, կատարուած Փետրուարին՝ «ժողովրդական շարքերէն ներս գոյութիւն ունեցող ներքին հակասութիւններուն» մասին : Փետրուար 27ին, պետական Գերագոյն Խորհուրդին առջեւ խօսուած այս ճառին վրայ Մաօ Ցէ Թունկ կարգ մը յաւելումներ կատարած է հրատարակութեան տալէ առաջ : Հետաքրքրական է նշել այստեղ, որ ճառը հրատարակութեան կը տրուի համայնավար Չինաստանի ժողովրդական ներկայացուցիչներու համագումարին բացումէն քանի մը օր առաջ (բացումը պիտի կատարուի այսօր, հինգշաբթի) :

Ստորեւ կուտանք Մաօ Ցէ Թունկի ճառին գլխաւոր մասերը :

«Կարելի չէ բռնի ուժով պարտադրել ժողովուրդի մը, որ հրաժարի գաղափարականութենէ եւ հաւատայ մարքսականութեան : Ծագող գաղափարապաշտական հակառակութիւնները պէտք է հարթել ժողովրդավար միջոցներով — հանրային վիճաբանութիւններու, քննադատութեան, եւ նման պատշաճ դաստիարակութեան եւ նման այլ միջոցներով — բայց երբեք՝ բռնի ուժով» :

Խօսելով Հունգարիոյ ապստամբութեան մասին, Մաօ Ցէ Թունկ կ՚ընդունի թէ այդ մէկ մեծ ուրախութիւն պատճառեց Չինաստանի կարգ մը շրջանակներուն մէջ, որոնք կը յուսային թէ նման շարժում մը կրնայ ծայր տալ Չինաստանի մէջ եւս, եւ ժողովուրդը կրնայ մեծ ցոյցեր կազմակերպել կառավարութեան դէմ : «Սակայն, կ՚աւելցնէ Համայնավար Չինաստանի նախագահը, այս ձեւի յոյսերը խոտոր կը համեմատին մեր երկրին եւ ժողովուրդին լայն խաւերուն շահերուն» :

1940 ՅՈՒՆԻՍ 18ի կոչին տարեդարձը այս տարի մեծ շուքով տօնուեցաւ Փարիզի եւ Ֆրանսայի այլ քաղաքներուն մէջ : Յուզիչ արարողութիւն մը կատարուեցաւ Փարիզի Յաղթական Կամարին տակ հանգչող Անծանօթ Զինուորին յուշարձանին վրայ : Իսկ Մոն Վալէրիէնի մէջ, զօր. տը Կոլ, շրջապատուած ազատագրութեան պայքարի իր զինակիցներով, նախագահեց Ֆրանսայի ազատագրութեան համար զոհուող հերոսներու ոգեկոչման արարողութեան :

ՓՈԹՈՐԻԿՆԵՐԸ, վերջին օրերուն մեծ վնասներ հասցուցին բերքին՝ Ֆրանսայի շատ մը շրջաններուն մէջ :

ԻՏԱԼԻՈՅ կառավարական տագնապը տակաւին չլուծուեցաւ : Ծերակոյտի նախագահ Մերծակորայի ձախողութենէն վերջ, Քրիստոնեայ - Դեմոկրատ կուսակցութեան քարտուղարը, Ֆանֆանի, պիտի փորձէ նոր դահլիճ կազմել :

ՔԱՆԱՏԱՅԻ պահպանողական կուսակցութեան պարագլուխը, Տայֆընպէյքըր, կառավարութիւն կազմելու պաշտօն ստացաւ : 1935էն ի վեր առաջին անգամն է որ Քանատա պահպանողական դահլիճ մը պիտի ունենայ :

ՊՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Բոլշեւիկների քաղաքական ուղեգիծը հայկական հարցում միշտ եղաւ բացասական, 1918 թ. յեղափոխութիւնից մինչեւ այսօր: Թուրքիոյ բարեկամութիւնը շահելու համար բոլշեւիկները ամէն ինչ արին բաւարարելու նրան: Ողջ Թրքահայաստանը Բրեստ - Լիտովսկի դաշնագրով զիջեցին Թուրքիոյ:

Կարսի եւ Մոսկուայի դաշնագրերով 1921ին Թուրքիոյ տուին Կարսը, Արտահանը, Սարիղամիշը, Կաղզուանը, Սուրմալուն: Թուրքիոյ հաճելի լինելու համար Մոսկուայի դաշնագրով Նախիջեւանի շրջանը նուիրեցին Ազրբէյջանին: Իրենց հակահայ քաղաքականութիւնը շարունակեցին նաեւ Խորհրդային Միութեան սահմաններում: Վրաստանը եւ Ազրբէյջանը տէր կանգնեցին հայկական գաւառներին՝ հօծ հայկական մեծամասնութեամբ: Բոլշեւիկները երբեք փորձ չարին արդարութիւնը վերականգնելու:

1920 թ., Ազրբէյջանի խորհրդայնացումից յետոյ, Ազրբէյջանի առաջին յեղափոխական կոմիտէի (Ցեղկոմ) նախագահ՝ Նարիմանովը յայտարարեց հայ ժողովուրդին, որ լեռնային Ղարաբաղը իրենք համարում Հայաստանի անբաժան մասը: Նոյն բանը հաստատում է Ստալինը: Իր «ամբողջական գործերի» Դ. հատորում, էջ 414, նա գրում է՝ «1920 Դեկտեմբեր 1ին խորհրդային Ազրբէյջանը ինքնակամօրէն հրաժարուեց Հայաստանի Հիւսիսային շրջաններից: Նա յայտարարեց Զանգեզուրի, Նախիջեւանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի փոխանցումը խորհրդային Հայաստանին »:

Նոյն բանը հաստատում էր Խորհրդային Հայաստանի անդրանիկ կոմիսարներից՝ Աւիս Նուրիջանեանը, « Կոմունիստ » պաշտօնաթերթի մէջ, 1921 թ. Ապրիլ 23ին. « Զանգեզուրն ու Ղարաբաղը Սոցիալիստական Հայաստանի անբաժան մասերն են »:

Փետրուարեան ապստամբութեան շրջանին երբ բոլշեւիկները բանակցութիւններ էին վարում Լեռնահայաստանի կառավարութեան հետ 1921 թ. Մայիս 21ին, Արտաշէս Կարինեանը՝ Խորհրդային Հայաստանի կառավարութեան եւ Մելնիկովը՝ Կարմիր բանակի կողմից, նոյնն էին հաստատում, որ « Զանգեզուրը եւ Լեռնային Ղարաբաղը որպէս Հայաստանի անբաժանելի մասեր, պիտի մտնեն նրա մէջ» (Արշակունի - «Հայաստանի Խ. Իշխանութեան բնոյթը» 1926 թ. Գահիրէ, էջ 25) Նոյն հաստատումը կատարում է նաեւ Խորհրդային Հայաստանի կառավարութիւնը:

Նաեւ 1912 թ. Յունիս 12ին Երեւանում յայտարարւում է հետեւեալը՝ «Ազրբէյջանի Սոցիալիստական խորհրդային Հանրապետութեան եւ Հայաստանի Սոցիալիստական խորհրդային Հանրապետութեան կառավարութիւնների միջեւ եղած համաձայնութեան հիման վրայ, յայտարարւում է որ Լեռնային Ղարաբաղն այժմուանից կազմում է Հայաստանի Սոցիալիստական խորհրդային Հանրապետութեան անբաժան մասը»: (Վ. Նաւասարդեան « Խորհրդ. քաղաքականութիւնը հայկական հարցում»—էջ 34): Մէկ օր յետոյ, 1921 թ. Յունիս 13 — Երեւանը յայտարարում է « Լեռնային Ղարաբաղը վերջին համաձայնութեամբ Հայաստանի խորհրդային կառավարութեան կողմից յայտարարուած է Հայաստանի անբաժան մասը »: Այս յայտարարութեան տակ ստորագրած են «Ժողովրդական կոմիսարների խորհրդի» (Ժողկոմխորհ) նախագահ՝ Ա. Մեասնիկեան, խորհրդի անդամներ՝ Պօղոս Մակինցեան, Ալեքսանդր Բէկզատեան, Սրապիոնեան (Լուկաշին), Արտաշէս Կարինեան եւ քարտուղար՝ Ղարաբէկեան:

Նոյն յայտարարութիւնը արեցին բոլշեւիկները Թիֆլիսում երբ բանակցում էին 1921 թ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչների՝ Արշակ Ջամալեանի եւ Վահան Նաւասարդեանի հետ:

Հակառակ հանդիսաւոր բոլոր խոստումներին Լեռնային Ղարաբաղը մինչեւ այսօր մնում է անբաժան մասը Խորհրդային Ազրբէյջանի: Բոլշեւիկեան բոլոր խոստումները սին ու նենգ խօսքեր էին Հայերը խաբելու:

Զանգեզուրը ապստամբած լինելով բոլշեւիկների դէմ եւ դէմ լինելով Ազրբէյջանի տիրապետութեան, շնորհիւ Լեռնահայաստանի կառավարութեան եւ ժողովուրդի կորովի եւ առնական կեցուածքին, կապուեցաւ Խորհրդային Հայաստանին ու մնաց նրա անբաժան մասը մինչեւ այսօր:

Դաշնակցութեան բարիքներից մէկը ի նպաստ Խորհրդային Հայաստանի: Եթէ չը լինէր Դաշնակցութեան ընդդիմութիւնը 1920ին Զանգեզուրն էլ այսօր մաս կը կազմէր Ազրբէյջանի, ինչպէս Նախիջեւանը եւ Լեռնային Ղարաբաղը: Շուրջ տասը հազար քառ. քիլոմեթր (Լեռնային Ղարաբաղ՝ 4161 քառ. ք. եւ Նախիջեւան 5335 ք. քիլոմեթր) այսօր շնորհիւ բոլշեւիկների քաղաքականութեան խլուած է Հայաստանից եւ կցուած դրացի Ազրբէյջանին: Այս է «արդարամիտ» քաղաքականութիւնը բոլշեւիկների:

Ա. Խ.

«Ի՞ՆՉ ՑԱՆԵՑԻՆ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՀՆՁԵՆ ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ»

Այս էր նիւթը դասախօսութեան, զոր Մինաս Թէօլէօլեան տուաւ Մարսէյլի մէջ, 12 Յունիսին, ընդառաջելով Համազգայինի հրաւէրին:

Ընտրեալ բազմութիւն մը կը լեցնէր Փրանսական Համալսարանի ամփիթատրոնը:

Բացառիկ գեղեցկութեամբ դասախօսութիւն մը: Բացառիկ՝ նիւթը ներկայացնելու եղանակով, ուսումնասիրութեան լրջութեամբ, վերլուծումի խորութեամբ եւ ճշդութեամբ:

«Դար մը գրականութիւն»ի հեղինակը կը տիրապետէր իր նիւթին:

Ան խօսեցաւ մէկուկէս ժամ ամբողջ առանց յոգնելու, առանց տկարանալու: Ոչ իր խօսքին եւ ոչ ալ իր մտածումներուն մէջ: Ինչ որ ցոյց կուտայ իր մտքին թարմութիւնն եւ ուժը: Ան խօսեցաւ նաեւ առանց յոգնեցնելու եւ առանց ձանձրացնելու, ինչ որ աւելի դժուար է, ու կ'ենթադրէ բեմբասացի իրական տաղանդ:

Մ. Թէօլէօլեան ճշդեց նաեւ կարեւոր կէտ մը, իր բուն ուսումնասիրութեան մէջ մտնելէ առաջ:

Թէ խորհրդահայ բառը աշխարհաքաղաքական իմաստ մը ունի միայն: Ինչպէս նոյն իմաստը ունին արեւելահայ, արեւմտահայ որակումները: Հայ մշակոյթը բազմերանգ ու այլազան է իր արտայայտութեան ձեւերուն մէջ, բայց մէկ ու անբաժանելի՝ իր ոգիին ու իմաստին մէջ: Հայ մշակոյթը, ուր ալ հասուննայ ան, ինչ պայմաններու տակ ալ ուռճանայ ան, հարազատ արտայայտութիւնն է նոյն ցեղին, անոր ինքնատիպ ազգային նկարագրին:

Ապա, յարգելի դասախօսը անցաւ իր բուն նիւթին եւ ուսումնասիրեց խորհրդահայ գրականութիւնը, մատնանշելով այն կայանները, որոնցմէ անցած է ան 1920էն մինչեւ մեր օրերը:

Վեց շրջաններու բաժնեց խորհրդահայ գրականութիւնը, որոնց անունները այնքան յատկանշանական են, որ պէտք չունին յաւելեալ բացատրութեանց:

1) Ֆանդումի շրջան (1920 – 1923):

2) Խարխափումի եւ կառուցման շրջան (1923 – 1932):

3) Արուեստի մտահոգութեանց շրջան (1932 - 1934):

4) Հաշուեյարդարի եւ հաւատաքննութեան շրջան (1934 - 1939):

5) Հայրենական պատերազմի շրջան (1939 – 1946):

6) Նոր շրջան (1946 – 1956):

Այս թուականները կը ներկայացնեն մեր հայրենիքին մէջ տիրող վարչակարգին կրած փոփոխութիւնները, քաղաքական կամ ընկերային յեղաշրջումները:

Անոնք չեն հպատակիր միշտ ներքին պահանջներու, այլ երբեմն կը թելադրըուին արտաքին հարկադրանքներէ:

Ամէն պարագայի մէջ խորհրդահայ գրականութիւնը, իբրեւ ղեկավարուած գրականութիւն, զուգահեռ կ'ընթանայ քաղաքականին եւ վերոյիշեալ թուականները կը հանդիսանան նաեւ այդ գրականութեան յատկանշական հանգրուանները:

Դասախօսին հիմնական թեզն խսկ է այս: Ուսումնասիրել քաղաքական այդ մակընթացութեանց եւ տեղատուութեանց կողքին, հայ մտքին հակազդեցութիւնները, անոր դիրքը:

Վերէն տրուած հրահանգները ի՞նչ չափով կ'անդրադառնան գեղարուեստական ստեղծագործութեան վրայ:

Ի՞նչ ցանեցին եւ ի՞նչ կը հնձեն:

Մինաս Թէօլէօլեան փաստացի ընթերցումներըրաւ Լենինէն, Ստալինէն, Խանջեանէն, Ժդանովէն, կարդաց հրահանգները, քննադատութիւնները կուսակցութեան օրկաններուն՝ արուեստագէտներուն ուղղուած: Շեշտեց գրողներու զանազան համագումարներուն ընթացքին արծարծուած խնդիրները, եղած քննադատութիւններն ու ցուցմունքները:

Այսինքն՝ այն ինչ որ ցանեցին:

Միւս կողմէ՝ դասախօսը ցոյց տուաւ ձեռք բերուած արդիւնքը, հունձքը:

Հակառակ այն եզրակացութեան թէ ծանր տուրք վճարելով հանդերձ վարչակարգին, յաճախ արեան գինով, հայ ստեղծագործ միտքը կրցած է մնալ իր մեծութեան եւ գեղեցկութեան մէջ. ինչպէս ուրիշ տեղեր, հանդիսանալ հարազատ արտայայտիչը ցեղային անկորնչելի արժէքներուն եւ առաքինութեանց:

Բացառապէս բեղուն շրջան նկատեց 1932 - 1934ի երկու տարիները (Չարենց, Գ. Մահարի, Բակունց) հայրենական պատերազմի շրջանը, ուր արեւմտահայ գրականութիւնը, մինչ այդ մոռացութեան տրուած, կ'երեւայ հոն Վարուժանով, Մեծարենցով եւ ուր կը ստեղծագործեն նաեւ Դ. Դեմիրճեան, Ս. Զօրեան, Շիրազ եւ ուրիշ տաղանդաւոր գրողներ:

Իսկ վերջին տասը տարիները նկատեց հայ մտքին ամէնէն բեղմնաւոր շրջաններէն մէկը, մասնաւորաբար պատմա - բանասիրական, լեզուագիտական, գիտական եւ արուեստներու զանազան մարզերուն մէջ: Ոչ մէկ ուրիշ շրջանի մէջ, յայտարարեց դասախօսը, չենք արտադրած այդ որակով եւ արժէքով գործ:

Ոչ մէկ դիտողութիւն ունինք, աւելցուց Մ. Թէօլէօլեան, խորհրդահայ գրողներուն, անոնք կատարած են եւ կը շարունակեն կատարել իրենց պատմական առաքելութիւնը, ստեղծագործելով միշտ, տալով հայ մէկ եւ անբաժանելի մշակոյթին տեւական եւ մնայուն գործեր:

Ամէն հունձք ի հարկէ ունի իր որոմն ու հատիկը, իր յարդն ու ցորենը: Յարդը կ'երթայ, ցորենը կը մնայ:

Ու Մ. Թէօլէօլեանի ընդհանուր եզրակացութիւնը կարծէք իր բնական արձագանգը կը գտնէր Երեւանէն երգուող գեղեցիկ երգին մէջ, ուր կը միանային խորհրդահայ Խ. Դաշտենցն ու արտասահմանի գրող՝ Մ. Թէօլէօլեանը, երգելու համար նոյն անմահ երգը, յայտարարելու համար նոյն ճշմարտութիւնը.

Ջուրը գնում է, կամուրջն է մնում,
Փա՛ռք գետի վրայ կամուրջ կապողին:
Ճանապարհից լաւ ի՛նչ կայ՝ աշխարհում,
Հազա՛ր, հազար փառք՝ ճամբայ շինողին:
. . . .
Երգն էլ հիւսւում է ճանապարհի հետ,
Եւ նրա հետ էլ մնում է կանգուն:
Լաւ երգն ու ճամբան՝ ապրում են յաւէտ,
Փա՛ռք նրան, ով նո՛ր ճամբայ է շինում:

Խ. ԴԱՇՏԵՆՑ

Ես աւելի քան վստահ եմ, որ եթէ բարեդէպ կարգադրութեամբ մը Մարսէյլի դասախօսական սրահին մէջ գտնուէին նաեւ Երեւանի մեր գրչեղբայրները, նոյն որոտընդոստ ծափերով պիտի ողջունէին Մ. Թէօլէօլեանը, գտնելով իր վերլուծումը անաչառ, ճիշդ, եղբայրական:

Կ. Փ.

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ՇԱՐԼ ՄԱԼԻՔԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

« Լը Մոնտ »ի մասնաւոր թղթակիցը, Էօժէն Մանոնի, մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցած է Լիբանանի Արտաքին նախարար Շարլ Մալիքի հետ: Խօսակցութիւնը առաւելաբար դարձած է Լիբանանի արտաքին քաղաքականութեան շուրջ, որուն ներկայ արեւմտասէր ուղղութեան գլխաւոր պաշտպաններէն մէկն է Արտաքին նախարարը: Իսկ երեսփոխանական ընտրութիւնները ալ եկան ցոյց տալու թէ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը կողմնակից է այս քաղաքականութեան:

Շարլ Մալիք Պէյրութի Ամերիկեան Համալսարանէն շրջանաւարտ է, երկար տարիներ Մ. Նահանգներու Հարվարտ համալսարանին մէջ եղած է փիլիսոփայութեան դասախօս, ապա, քաղաքական կեանքին մէջ նետուելով, դարձած է Ուաշինկթընի Լիբանանեան դեսպան, ՄԱԿի լիբանանեան մնայուն պատուիրակ, նախ քան որպէս Արտաքին նախարար Լիբանան կանչուիլը:

Ստորեւ՝ Մանոնի յօդուածին գլխաւոր մասերը:

Պ. Շարլ Մալիք ընդունեց թէ Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութիւնները « միջազգային նշանակութիւն մը ունէին, որովհետեւ ընդդիմադիր ճակատին ղեկավարները, 1957 Ապրիլէն ի վեր հրաժարեցան Երեսփ. Ժողովէն եւ կառավարութեան հետեւած քաղաքականութեան դէմ բուռն պայքար սկսան մղել, որուն արձագանգ հանդիսացան արաբական կարգ մը երկիրներու եւ խորհրդային մամուլը »:

Լիբանանի Արտաքին նախարարը յայտնեց թէ իր երկրին արտաքին քաղաքականութիւնը պէտք չէ որեւէ փոփոխութիւն կրէ, «որովհետեւ սահմանուած է Լիբանանի տեւական շահերով »:

Ինչպէս յայտնի է, Լիբանան արաբական առաջին երկիրն է, որ ընդունեց Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը: Այս ուղղութեամբ, Շարլ Մալիք հետեւեալ բացատրութիւնները տուաւ.

« Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը երկու տեսակի յանձնառութեանց բեռը կը դնէ ամերիկեան կառավարութեան վրայ. առաջինը՝ Միջին Արեւելքի երկիրներուն տնտեսական եւ ռազմական օգնութիւն հասցնելուն մէջ կը կայանայ, ինչպէս Մարշըլի ծրագիրը, որ եւրոպական երկիրներուն կ'օգնէր նոյն ձեւով: Երկրորդը՝ զինուորական ուղղակի օգնութեան մը յանձնառութիւնն է Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը ընդունող երկիրներուն հանդէպ, այն պարագային մէջ, որ այս երկիրները միջազգային համայնավարութենէն վտանգուած զգան եւ պաշտպանուելու համար դիմեն Մ. Նահանգներու զինուորական օգնութեան: Այս երկու յանձնառութիւններն ալ ոչ մէկ ձեւով կը վտանգեն Լիբանանի անկախութիւնն ու ինքնավարութիւնը, — ինչպէս Մարշըլի ծրագիրը վտանգ մը չեղաւ Ֆրանսայի ինքնավարութեան — պարզ այն պատճառով, որ անոնց իրագործումը կամ ժխտումը կախուած է մեզմէ: Այս նկատումներով է, որ ընդունեցինք Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը »:

Լիբանան բարեկամական սերտ կապեր ունի արեւմտեան բոլոր երկիրներուն հետ, եւ միաժամանակ անդամ է Արաբական Լիկային: Սուէզի վերջին խնդիրներուն առեն, արաբական միակ երկիրն էր Լիբանան, որ իր դիւանագիտական եւ այլ յարաբերութիւնները չխզեց Ֆրանսայի հետ: Սակայն Արեւմուտքի հանդէպ Լիբանանի ունեցած բարեկամութիւնը ենթակայ է կարգ մը պայմաններու, զոր Շարլ Մալիք չի ծածկեր.

« Ամէն առթիւ յայտարարած եմ եւ այս առիթով ալ կ'ուզեմ յիշեցնել մեր Ֆրանսացի բարեկամներուն, թէ Լիբանանի կառավարութիւնը կը ցանկայ պահել եւ ալ աւելի սերտացնել մեր երկու երկիրներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող բարեկամական կապերը: Պէտք է աւելցնեմ սակայն, թէ ինչքան ալ մեծ ըլլայ այս բարեկամութիւնը, Լիբանան չի կրնար բոլորովին անջատուիլ արաբական երկիրներէն եւ այս վերջինները զոհել իր եւրոպական բարեկամներուն համար: Ահա թէ ինչու արաբական ժողովուրդներու օրինաւոր պահանջներուն հանդէպ Ֆրանսայի ցոյց տուած հասկացողութեան ոգին առաւել եւս կը սերտացնէ ոչ միայն Ֆրանքօ-արաբական, այլ նաեւ Ֆրանքօ-լիբանանեան բարեկամական յարաբերութիւնները: Այս առթիւ կ'ուզեմ անկեղծօրէն յայտնել թէ մեզի համար անհասկնալի կը մնայ Ֆրանսայի խարխլասէր քաղաքականութիւնը՝ 1956 Նոյեմբերէն ի վեր, եւ յոյս ունինք որ իր այդ քաղաքականութիւնը պիտի փոխէ: Կը մաղթեմ նմանապէս, որ Ֆրանսա յաջողի խաղաղօրէն կարգադրել ալժերիական հարցը, պահպանելով թէ՛ իր օրինական շահերը եւ թէ՛ ալժերիացի ժողովուրդին շահերը:

« Ֆրանսայի հանդէպ ունեցած մեր բարեկամութիւնը խոր է եւ անկեղծ: Երջանիկ պիտի ըլլայինք, եթէ առիթ ընծայուէր մեզի, մեր ճիգերը միացնել այն բոլոր ճիգերուն, որոնք կը ձգտին Ֆրանքօ-արաբական յարաբերութիւնները բարելաւելու »:

ՍԱՐԿԱՒԱԳԱՑ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԷՅՐՈՒԹ, (Յառաջ) — Կիրակի, 26 Մայիսին, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Մայր Տաճարին մէջ, Անթիլիաս, տեղի ունեցաւ Դպրեվանուց ժառանգաւորաց բաժնի Դ. դասարանի սաներու՝ Խաժակ Սարգիսեանի, Համազասպ Նաճարեանի, Մովսէս Քէշիշեանի, ինչպէս նաեւ Պէյրութի մտաւորական շրջանակներէն՝ Պ. Սարգիս Բախտիկեանի սարկաւագական ձեռնադրութիւնը :

Ձեռնադրիչ Սրբազանը՝ Գերշ. Տ. Արտակ եպիսկոպոս Մանուկեանն էր, որ խօսեցաւ պատգամ քարոզ մը ուղղուած նորընծաներուն անոնց բացատրելով իմաստը սարկաւագութեան եւ դերը հայ հոգեւորականութեան հայ ժողովուրդի կեանքէն ներս : Ի միջի այլոց ըսաւ թէ դրական, շինարար այս գործերն են, Հայոց Եկեղեցւոյ նուիրումն է մեր ամէնէն ուժեղ պատասխանը, բոլոր անոնց որոնք կը ջանան վարկաբեկել Հայոց Եկեղեցին, Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը եւ այդ միաբանութիւնը :

Խարտաւիլակի պաշտօնը կը կատարէր Դպրեվանուց տեսուչ՝ Հոգշ. Տ. Գարեգին վարդ. Սարգիսեան, իսկ պատարագիչն՝ հոգշ. Տ. Սահակ վարդ. Այվազեանն էր :

Ձեռնադրութեան արարողութիւնները մեր եկեղեցւոյ իսկապէս խորհրդաւոր ու աւինքնող ուժ մը ունին իրենց մէջ : Որքա՛ն սրտագրաւ եւ ի՛նչ յուզիչ բայց սրբտապնդիչ երեւոյթ է տեսնել երիտասարդ հոգիներու ընծայումը Աստուծոյ եւ հայ ժողովուրդին Ս. Սեղանին առջեւ ծնրադիր : Ինչպէ՛ս չյուզուիլ, բայց նաեւ չուրախանալ եւ չհպարտանալ դիտելով ծընրաքայլ բարձրացումը անոնց եկեղեցւոյ աւեանէն մինչեւ խորան : Կարծէք երեւութական այդ չարչարանքին մէջ ամբողջ հոգեւորական ասպարէզին տառապանքն է որ կ'արտայայտուի խորհրդնշական ձեւով : Ի վերջոյ, ինչպէ՞ս պատմել այն ըզգացումը, զոր կ'ունենայ մարդ երբ կը դիտէ զանոնք դարձած ժողովուրդին, հըրաժարելով աշխարհէն ու աշխարհայինէն եւ դառնալով դէպի Աստուած, աստուածային ծառայութիւն :

Ձեռնադրութեան արարողութեան մէջ շատ յատկանշական էր այն պահը, երբ ձեռնադրիչ Սրբազանը ընծայեալներու ուսերէն կախեց ուրարները, որոնց մէջէն Քրիստոսի լուծն էր որ կը զգային անոնք իրենց հոգիին մէջ իբրեւ ծանր, բայց քաղցր պարտականութիւն եւ կոչում :

Եւ, ի վերջոյ, երբ ընծայեալները ձեռնադրիչ Սրբազանէն ստացան իշխանութիւն խնկարկելու, նորերը առին բուրվառները հիներէն եւ իրենք շարունակեցին խնկարկումը Պատարագի ընթացքին :

Մեծ հրճուանք է Հայոց Եկեղեցւոյ սէրը իբրեւ ապրում իր մէջ ունեցող հայ մարդուն համար ներկայ ըլլալ այսպիսի հոգեպարար արարողութիւններու եւ տեսնել ու վկայել թէ ինչպէ՛ս օրէ օր դէպի ծաղկում կը դիմէ Հայոց Եկեղեցին եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, թէ ի՛նչպէս կ'արդիւնաւորուի Դպրեվանքի հոգեւոր եւ մտաւոր պատրաստութեան տքնաջան աշխատանքը :

Յաջորդ կիրակին տեղի ունեցաւ մեծ հանդիսութեամբ եւ պերճաշուք արարողութեամբ՝ եօթը սարկաւագներու աբեղայական ձեռնադրութիւնը ձեռամբ Վեհափառ Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսին : Այդ օրը, վստահ եմ, ամէնէն ուրախալի օրը եղաւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Միաբանութեան եւ հաւատացեալ ժողովուրդի այս տարուան կեանքին մէջ, որովհետեւ, կ'աճի Միաբանութիւնը, եւ այդ աճումը պիտի տայ մեզի յոյսը մեր Եկեղեցւոյ շինութեան, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան մշակութային եւ վարչական վերելքին, որ մեր միակ բաղձանքն է, գերագոյն ձգտումը :

Կը մաղթենք որ միշտ աճի, առատօրէն աճի, ճոխապէս ուռճանայ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Միաբանութիւնը : Մեր հոգեւորականութեան առաքելութիւնը փրկարար դեր ունի մեր սփիւռքի կեանքին մէջ թէ հոգեւոր եւ թէ ազգային եւ թէ մշակութային կրթական տեսակէտէ :

Կը մաղթենք որ միշտ կենսունակ եւ խանդավառ գործունէութեան մէջ յառաջդիմէ Դպրեվանքը Պիքֆայայի բարձունքին վրայ : Կեդրոնական հաստատութիւնը Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքն է, իբրեւ հոգեւորական սերունդի պատրաստութեան վառարան : Բոլորին ուշադրութեան առարկայ պէտք է դառնայ ան եւ անոր պէտք է նայիլ յոյսով, հաւատքով եւ սիրով եւ այդ զգացումներէն բխած բարի գործերով :

ԵԿԵՂԵՑԱՍԷՐ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՍԷՆ ԺԵՐՈՄԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ, 14 Յունիսի, երեկոեան ժամը 9ին, Սէն Ժերոմի Ս. Սահակ Մեսրոպ սըրահին մէջ, տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէի կազմակերպած հրապարակային բանախօսութիւնը :

Ընկեր Մ. Զօրպաճեան իր բացման խօսքով, ներկայացուց ընկեր Մ. Թէօլէօլեանը, ապա խօսքը տուաւ իրեն :

— «Ազգային - եկեղեցական մեր կեանքին մէջ, 1930ական թուականներէն ասդին մասնաւորաբար՝ դեր կը խաղան ոչ միայն ներքին ազդակներ, այլեւ արտաքին ուժեր : Հանրային կեանքի մէջ, կուսակցութիւնները եւ անոնց միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւններ, կրնան պայքարի առիթ ընծայել, եւ այդ պայքարները նպաստ մը կը դառնան հաւաքական մեր կեանքին, որքան ատեն որ սահմանուած տարբեր տրամադրութիւններ եւ համոզումներ հասարակ յայտարարի մը կը բերեն՝ ի շահ մեր համազգային շահերուն : Սակայն, այդ պայքարները կը դառնան քանդիչ եւ ջլատիչ՝ երբ կը հրահրուին մեր կեանքէն դուրս ուժերու կողմէ, եւ կը ձգտին պառակտել մեզ, անհաշտ կացութիւնները խորացնել եւ հետամուտ են կողմնակի նպատակներու :

«Տարաբախտօրէն, վերջին քառորդ դարու մեր կեանքին մէջ՝ ազգային, քաղաքական եւ եկեղեցական բազմաթիւ հարցերու առթիւ ստեղծուած պայքարները սաստկութիւն կը ստանան ոչ թէ մեր ներքին ստիպողութեանց ճամբով, այլ արտաքին ուժերու եւ ազդակներու միջամտութեամբ՝ հայ կեանքի բոլոր ճակատներուն վրայ :

«Այս տեսակէտով, մենք կանդ պիտի առնենք մասնաւորաբար այն պայքարին վրայ՝ որ ստեղծուեցաւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, 1952 Յունիս 21էն ասդին, երբ վախճանեցաւ Գարեգին Ա. Կաթողիկոս եւ Կիլիկեան Աթոռի նոր հայրապետի ընտրութեան խնդիրը եկաւ օրակարգի վրայ» :

Բանախօս ընկեր Մինաս Թէօլէօլեան ապա անդրադարձաւ վերջին հինգ տարիներու «կաթողիկոսական պայքար»ի էութեան եւ իր նիւթը զարգացուց հետեւեալ հիմնական կէտերը պարզելով .

Ա.— Համայնավարութիւնը եւ կրօնքը.

Բ.— Համայնավարութիւնը եւ Հայ. Եկեղեցին .

Գ.— 1927 - 1957՝ խորհրդային իշխանութիւններու կեցուածքը՝ հանդէպ հայ ժողովուրդի կրօնական զգացումներուն, էջմիածնայ եւ արտասահմանեան ժողովուրդի ազգ. - եկեղեցական կեանքին.

Դ.— Համայնավարութեան դիրքը՝ արտասահմանեան առաջնորդութիւններու և կիլիկեան կաթողիկոսութեան հանդէպ :

Ե.— 1945ի Հայ. Եկեղեցական համագումարը .

Զ.— 1952էն ետք՝ խորհրդային իշխանութիւններու կողմէ ղեկավարուած ազգ. եկեղեց. պայքարը՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ :

Է.— Վազգէն Ա.ի ընտրութենէն ետք հետապնդուած քաղաքականութիւնը եւ անոր դառն հետեւանքները :

Ընկեր Մինաս Թէօլէօլեան, միշտ հիմնուելով փաստերու, դէպքերու, դէմքերու եւ չօշափելի տուեալներու վրայ, պարզեց համայնավարութեան քաղաքական ձըգտումները : Շեշտելով հոգեւոր եւ ազգային այն դերը, որուն պէտք է ծառայեն Եկեղեցին եւ հայ եկեղեցականութիւնը, ցոյց տուաւ իրենց իսկական կոչումին հանդէպ դաւաճանող եկեղեցականներու վարանումը եւ կրաւորականութիւնը եւ ցաւով հաստատեց՝ թէ քիչեր միայն ըմբռնած են համայնավարութեան յետին դիտաւորութիւնները : Պատմականը ըրաւ Կիլիկեան Կաթողիկոսութեան, անոր Անկախ Աթոռի իրաւունքներուն, ինչպէս նաեւ Լուսաւորչաց Աթոռի ուղիղ գծով շարունակութիւնը ըլլալու փաստին (Մուսաբէգեան կաթողիկոս) : Յայտնեց, թէ արտասահմանի հայութիւնը յարգանք եւ պաշտամունք միայն ունի էջմիածնայ Ամենայն Հայոց Հայրապետութեան եւ Կաթողիկոսներուն հանդէպ եւ թէ Դաշնակցութիւնն էր, որ, հակառակ Կիլիկեան Միաբանութեան այօրուան կեղծ «էջմիածնասէր» անդամներու ընդդիմութեան, 1941ի կանոնագրութեան մէջ նախատեսեց էջմիածնայ եւ Հայաստանի հայ ժողովուրդի լիազօր երկու ձայնով կիլիկեան կաթողիկոսներու ընտրութեան մասնակցելու իրաւունքը :

Ներկայացուց, ապա, ընտրեալ եւ օծեալ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի հոգեւորական եւ մարդու բարձր արժանիքները, նկարագիրը, հոգեւոր եւ վարչական կարողութիւնները, որոնք զինք արժանի կը դարձնեն հայ ժողովուրդի անվերապահ յարգանքին եւ համակրութեան :

Ընկեր Մ. Թէօլէօլեան ծանրացաւ այն կարեւորութեան վրայ, զոր կը ներկայացնէ Կիլիկեան կաթողիկոսութիւնը : Դարերու ընթացքին, այդ Հայրապետութիւնը ազգային եւ պատմական մեծ դեր կատարած է եւ այսուհետեւ ալ պիտի կատարէ, շնորհիւ Զարեհ Հայրապետի, իր շուրջ բոլորուած բարձրաստիճան հայ եկեղեցականներու եւ նոր հասնող ուժերու : Խօսեցաւ Անթիլիասի մէջ ներկայիս տենդագին աշխատանքի լծուած միաբաններու արժանաւորութեան եւ գիտակցութեան մասին, եւ եզրակացուց՝ թէ, հակառակ շարունակուող դաւերուն, ոչ ոք կրնայ այդ Աթոռի հեղինակութիւնը ցընցել :

Բանախօսութենէն վերջ, ունկնդիրները հարցումներ տուին, որոնց պատասխանեց բանախօս ընկերը :

Ուշ ատեն, վերջացաւ բանախօսութիւնը եւ ունկնդիրները հեռացան իրենց գոհունակութիւնը յայտնելով :

ԹՂԹԱԿԻՑ

***

ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ) — Ամասիոյ Հայրենակցական Միութեան 4րդ տարեդարձին առթիւ, Մարսէյլի վարչութիւնը կազմակերպած էր դաշտագնացութիւն մը դէպի Սինեյի անտառը, որ կը յիշեցնէ Ամասիոյ տեսարանները : Օթօքարը նեղ կուգար եւ շատ մը հայրենակիցներ եւ բարեկամներ եկած էին անհատական միջոցներով՝ հաճելի օր մը անցընելու համար Յունիս 9ի կիրակին, որ յիշատակելի օր մը եղաւ բոլորին համար :

Կազմակերպուած էր աւանդական վիճակը. աղջիկներ եօթ տարբեր տեսակի ծաղիկներ հաւաքեցին, ապա քաշուեցաւ վիճակը :

Սեղանները զարդարուած էին ամասիական համադամ ուտելիքներով :

Երիտասարդներու նորակազմ խումբը կը պարէր : Հայրենակիցներ կը հասնէին հետզհետէ Նիսէն, Տրակինեանէն :

Վարչութեան կողմէ երկու խօսք ըսաւ փոխ - նախագահ Պ. Լ. Քէլէշեան, շնորհակալութիւն յայտնելով բոլոր ներկաներուն : Ուրախութեամբ յայտարարեց կազմութիւնը երիտասարդաց խումբին, որ հետզհետէ պիտի փոխարինէ մեծերն ու պիտի պահէ կապը :

Նիսէն Տէր եւ Տիկին Գարախանեան, Ամասիոյ մեծադիր նկարը եւ իրենց աղջկան կողմէ գծուած իւղաներկ տեսարան մը նուիրեցին : Այս առթիւ Տրակինեանէն եկող հայրենակիցները 2500 ֆրանք նուիրեցին :

Երեկոյեան ժամը ութին կարաւանը ճամբայ ելաւ հայրենաշունչ երգեր երգելով՝ մինչեւ քաղաքին դռները :

Կ. ՓՈԼԻԿԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

«Բազմավէպ», ամսագիր թիւ 3-4 Մարտ - Ապրիլ, Հրատարակութիւն Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան : Հասցէ. Սուրբ Ղազար, Վենետիկ (Իտալիա) :

«ՅԱՌԱՋԻ ԹԵՐԹՕՆԸ» (68)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԴԱՏԱՍՏԱՆ

Ինչպէս քեզմէ առաջ եկած արքունի Հազարապետին ըրին, վասնզի չկրցաւ սոցա դէմ կենալ, վասնզի այս Հայոց զօրաց տան հասին հարիւր մարդ դէմ չէ կարող դնել » :

— Ահա, ըսաւ ծերունի դատաւորը, այս երեք իշխանաց կնիքները. «Մուշեղ Վահեւունի, Վահրամ Տրունի եւ Վահրամ Թիկնապահ » : Տեսէք ու դատեցէք :

— Առէք սոցա մատանիները, բաղդատեցէք սա կնիքներուն հետ եւ տեսէք թէ կա՞յ խարդախութիւն, գրուեցեց Յովնան :

Երբ մատնիներն առնուեցան, կնիքները բաղդատուեցան եւ քննող աչքեր ճշդրիտ, յար եւ նման գտան, ցոյց տուին նաեւ ամբաստանելոց, որ աւելի մեռեալ էին քան կենդանի եւ խօսք չկար բերաննին : Ան ատեն Յովնան կրկնեց .

— Սոքա ամբաստանեալ են եւ ես դատախազ, մենք այստեղ գործ չունինք, ձեզ կը մնայ դատել, հարք եւ փանահայրք Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, իշխանք, դատաւորք եւ գլխաւորք Հայաստան աշխարհի, եթէ արժան կը դատիք եւ արդար համարիք այս երեք մարդիկը, մենք՝ Սասնցիքս, թէպէտ արիւն քրտինք թափեցինք զիրենք եւ այս վկայաթուղթը ձեռք բերելու, դարձեալ զիրենք կը թողունք արձակ երթալ ի խաղաղութիւն, իսկ եթէ ուրիշ կերպով վճռէք, դարձեալ մեզի պարտք կը համարինք ձեր վճիռը ամենայն ճշդութեամբ մինչեւ վերջին կէտը ի գործ դնել :

Եւ ակնարկ ըրաւ, դուրս ելան երեք իշխանք եւ ինք իր Սասնցիներով միատեղ :

Տարօնոյ առաջնորդ եւ նախագահ ժողովքին Նստեալ Արքեպիսկոպոսը, որ մինչեւ այն րոպէ բերան չէր բացեր .

— Ո՛հ, սարսափելի մարդ է այդ Յովնան, ըսաւ :

Իսկ ծեր դատաւորը առանց այս բացականչութեան ուշ դնելու, համառօտեց դատաստանական եղելութիւնքը եւ մէկիկ մէկիկ հարցուց թէ «Այս երեք անձինքը՝ Մուշեղ Վահեւունի, Վահրամ Տրունի եւ Վահրամ Գնունի Թիկնապահը, Աստուծոյ առաջ եւ արդար վճռի յանցաւոր եւ մատնիչ կը համարէ՞ն իրենց իշխանին և դաւաճան հայրենի երկրին ու պատճառ կոտորածի եւ աւերման Վասպուրական աշխարհին». եւ ամէնքը երդումով աջերնին Աւետարանին վրայ դրած, ձախը սիրտերնուն վրայ խոստովանեցան թէ «յանցաւոր եւ մատնիչ էին՝ հաւասար ուրացելոյն Մերուժանայ Արծրունւոյ եւ Վասակայ Սիւնւոյ եւ Յուդայի Իսկարիովտացւոյ» : Ան ատեն ծերը դարձեալ հարցուց. «Ի՞նչ պատժոյ արժանի կը համարիք այս յանցաւորները » : Դարձեալ նոյն ձեւով պատասխանեցին միաբան «Մահու» : Բերել տուին ատենադպիրը՝ երիտասարդ աբեղայ մը, եւ ծերը տուն կուտար եւ նա կը գրէր վճիռը. երբ վճռուեցաւ ամէն բան եւ ստորագրութիւնք ու մեծաւ մասամբ ստորագրոթեանց տեղ Խաչանիւք դրուեցան, հրաման եղաւ որ ամբաստանեալք եւ բոլոր ժողովուրդը ներս մտնէ : Եւ ծեր դատաւորը կարդաց վճիռը .

«Մենք, ներքոյ ստորագրեալքս, յամի Տեառն ութ հարիւր յիսուն եւ երկու եւ Հայոց թուականին երեք հարիւր մի, եւ Մեհեկի ամսոյ երեք, ժողովեալ ի Տարօն ի քաղաքն Օձ, քննեցինք առաջի Աստուծոյ Մուշեղ Վահեւունի, Վահրամ Տրունի եւ Վահրամ Գնունի Թիկնապահ, եւ ակներեւ, անսխալ ապացոյցներով յայտնի եղաւ մեզ թէ սոքա երեքը միաբան գրեալ եւ կնքեալ նամակաւ առ Բուղա մատնեցին իրենց իշխանը Աշոտ Արծրունի ի կապանս եւ ի գերութիւն, եւ Վասպուրական երկիրն ի հուր եւ ի սուր :

(Շար.)

ԾԵՐԵՆՑ

ժամանակաւոր կարգադրութիւն մըն է միայն :

× Յիշեցնենք որ առեւտրական ազատ փոխանակութեանց վրայ դրուած արգել- քը ի զօրու է այն երկիրներուն համար, որոնց հետ Ֆրանսա առեւտրական համա- ձայնութիւններ կնքած չէ: Իսկ կարգ մը երկիրներ, որոնց հետ Ֆրանսա առեւ- տրական դաշինքներ կնքած է, ըստ առաջ- նոյն պիտի շարունակեն իրենց փոխանա- կութիւնները Ֆրանսայի հետ, մինչեւ փո- խադարձ համաձայնութեամբ ճշդուած թուականներուն վերջաւորութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ երեք ընդծովեանները, որոնք վերջերս տեսնուած էին Մանշի մէջ, Աղեքսանդրիա հասան: Կը կարծուի թէ Խ. Միութիւնը զանոնք ծախած է Եգիպտոսի:

ԿԱԶԱՅԻ մէջ, Դանիացի եւ Նորվեկիա- ցի պահակ զինուորներ, որոնք մաս կը կազմեն ՄԱԿի միջազգային ուժերուն, կրակ բացին Արաբներու վրայ, որոնք կ'ուզէին թափանցել Իսրայէլեան սահմա- նէն ներս: Երկու Արաբներ սպաննուած են, իսկ միւսները՝ յաջողած են փախչիլ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻ երէկ դիշեր պաշտօ- նական այցելութեան մը համար մեկնեցաւ Լիւքսէմպուրկ: Փարիզ պիտի վերադառ- նայ շաբաթ օր :

ԹՈՒՐՔՈՒԷՆ - ՓԱՐԻԶ սրընթացը դի- ծէն դուրս ելաւ. ութը ճամբորդներ մե- ռան, քսան ուրիշներ վիրաւորուեցան : Երեք հոգիին վիճակը մտահոգիչ է :

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ օդանաւ մը Քոնս- թանս լճին մէջ ինկաւ : 9 օդաչուներ մե- ռան :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցու- թեան առաջին քարտուղարը Կոմուլքա եւ վարչապետը՝ Սիրաքիէվիչ, արեւելեան Պերլին հասան :

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ, վարչապետ Ատընա- ուըրի ուղղուած անձնական նամակի մը մէջ կը գրէ թէ Մ. Նահանգները ոչ մէկ պարագայի մէջ պիտի զոհեն Արեւմտ. Գերմանիան :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Երեսփ. ժողովը երեք ամ- սուան համար փակուեցաւ: Որեւէ բա- ցատրութիւն չի տրուիր :

« ԱՍԻԱԿԱՆ ԿՐԻՓ»ի համաճարակին դէմ պայքարելու համար Աւստրալիոյ մէջ սկսած են չիճուկ մը պատրաստել: Վեր- ջին օրերուն, համաճարակը իր թափը կորսնցուց Հնդկաստանի մէջ :

ՓՐԱԿԱՅԻ մէջ շուտով լոյս պիտի ըն- ծայուի միջազգային համայնավարութեան պաշտօնաթերթ մը: Շատեր կը հետեւցնեն թէ 1956ին լուծուած Կոմինֆորմը կրնայ վերակազմուիլ, իր կեդրոնը ունենալով Փրակայի մէջ :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ վարչապետը, Պուրկիպա, պաշտօնական այցելութեան մը համար Ի- րաք հրաւիրուեցաւ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պ. Սահակ Խաբրութլեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճ- ման ֆոնտին, Յովհաննէս Աբիկեանի մահուան առթիւ :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

Ս. ՂԱԶԱՐ (ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վերջին երկու տարիներու յաջողու- թիւնէն քաջալերուած, մանաւանդ երի- տասարդութեան մօտ, այս տարի՝ կրկին կը կազմակերպուի ուխտագնացութիւնը :

Խումբը պիտի այցելէ Հռոմ, Փոմփէյ, Նափոլի եւ վերջին երկու շաբաթը Վե- նետիկ:

Մեկնում՝ Օգոստոս 8ին, եւ վերա- դարձ՝ Սեպտեմբեր 1ին:

Մանրամասնութեան եւ արձանագրու- թեանց համար դիմել՝

Dr. Aram Djindjian
29 rue Bleue, PRO 79-09
G. Atamian
53 rue Chateaudun, TRI 57-74
H. Basmadjian
11, Rue Béranger
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Mr Taron
58, Bd Serrurier PARIS-19
Արձանագրութիւնները մինչեւ
ՅՈՒՆԻՍԻ ՎԵՐՋ

ԳԻՆԵՋՕՆ

ԻՐ ՊԱՏԻՒ ԸՆԿ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆԻ
ԻՐ ՄԵԿՆՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս Շաբաթ գիշեր, ժամը 9ին Քաֆէի սրճարանի վերնայարկը :

Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համա- կիրները :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Հ. Յ. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղի կողմէ :

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Ս. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ենթակոմիտէի :

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Քաֆէ տէ Սփորի սրահը, Մէզօն Ալֆոր:

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցու- թեամբ Նոր Սերնդականներու:

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Օր. Ա. Քէօսէեանի, Պ. Ա. Քիւփէլեանի :

Արտասանութիւն, խմբերգ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ զանազան անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ — Մուտքը ազատ է

« ՀԱՅԱՍՏԱՆ » ԻՆ

Պոմոնի «Քրիստափոր» խումբի Նոր Սե- րնդականները, պատմ. ժողովի առի- թով սեղծուած ջերմ մթնոլորտէն խան- դավառ տասը հազար ֆրանք կը նուիրեն «Հայաստան»ի ֆոնտին :

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Սէն Շամոնի «Հայ Երկսեռ Երիտասարդութեան» կողմէ, մաս- նակցութեամբ Վալանսի, Տէսինի, Լիո- նի, Վիէնի եւ Սէնթ Էթիէնի Նոր Սերնդա- կաններու :

Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս : Սալ տէ Ֆէթի մէջ :

Մասնակցութեամբ ՄԱԼԵԱՆ նուագա- խումբին: Հայկական եւ ֆրանսական պա- րեր, զանազան բաժիններով :

Ճոխ պիւֆէ — Մուտքը 200 ֆր.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Պ. Քերոփ եւ Կարապետ Պօյաճեան- ներ կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, յա- ւարտ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշ- տօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց կնոջ եւ հօրքոյրին

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՅՇ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը, նուիրուած Խ. Հայրիկի մահ- ուան յիսնամեակին :

Տեղի կ'ունենայ վարժարանին մէջ :

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի :

Կազմակերպուած Հոգաբարձութեան կողմէ, այս կիրակի ժամը 16ին:

Կը խօսի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան ար- տասանութիւններ, երգեր, պարեր, «Թիֆ թաֆ» ղեկավարութեամբ դպրոցին ուսու- ցիչ Պ. Ս. Քաջեանի եւ սիրայօժար մաս- նակցութեամբ Տիկ. Շաքէ Գալայճեանի :

Ծնողներէն կը խնդրուի անխտիր ներ- կայ գտնուիլ այս հանդէսին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սարուխանեան Գուրգէն (ծնած 1921ին Էջմիածնի շրջանի Խաթունարխ գիւղը) : Հօրը անունը Սարգիս, մօրը՝ Հայկանոյշ, որոնք այժմ կ'ապրին Հայաստան Հոկտեմ- բերեան շրջանի Ջաֆարապատ գիւղը: Տե- ղեկացնել Զաքար Մանուկեանի,

34 Villa Rouveyrolle, Asnieres (Seine)

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ջուրի եւ կարեջուրի յանձնումներ ընող շարժավարներ (շօֆէօր - լիվրէօր) :

Եւ օգնական գործաւորներ (35 - 40 տա- րեկան) :

Դիմել Պ. ՏԻՏԻԿԵԱՆԻ,

10 Rue René Coche, Vanves (Seine)
MIC 38-61

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալան- սի Շրջ. կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ռոմանի Անդրանիկ խումբի :

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, կաթոլիկներուն Սէն Պէրնար սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն, պար, նուագ :

Կ'արտասանէ փոքրիկն Աւճեան, կը նը- ւագէ պատանի Յովնանեան :

ՎԱՆՕԹ.— Օթօքարը կը մեկնի Վալան- սէն ժամը 8.30ին, սինէմա Ալհամպրայի առջեւէն, ընկ. Խաչերեանի մօտ: Փափա- քողները կրնան դիմել ընկեր Խաչերեանի:

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած՝ Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ԿՈՂՄԷ :

Կիրակի, 23 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 14.30ին, ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՔ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱ- ՀԻՆ ՄԷՋ, 21, րիւ Իվ - Թուտիք, մէթրօ Ռեփիւպլիք :

Հովանաւորութեամբ պետական անձնա- ւորութեանց եւ նախագահութեամբ Կա- թողիկոսական Պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Կը խօսի Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Այս տարուան Փառատօնին հրաւիրուած է արտասահմանի Հայութեան ամենատա- րեց Մայրիկը, 108 տարեկան, որ պիտի պատուուի Ոսկի շքանշանով մը :

Փառատօնին գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը, ղեկավարու- թեամբ, Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ, Օրիորդներ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, (մեներգ), ՍՕՆԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ (տաւիղ), ԹԱՐՕՆ՝ (պա- րէ), Պ. Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ (արտասա- նութիւն), Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ (մեներգ), ԹԱ- ՐՕՆ (հայերէն արտասանութիւն):

Պ. ՏԷՏԷՃԵԱՆ (ձեռնադաշնակ):

Հանդէսի վերջաւորութեան պահուած է ամենագեղեցիկ անակնկալը :

Խօսնակ՝ ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ :

Տոմսերու գիներ՝ 400, 300, 200 Ֆր. :

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդ- րուի նախապէս ապահովել տոմսերը հայ- կական գրատուններէն :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Երեք դպրոցներ, տարեվերջի առթիւ, Վիէնի, Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը կազ- մակերպած է երեկոյթ մը, այս շաբաթ, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան ակում- բին մէջ:

Պիտի ըլլան, խմբերգներ, պարեր, ար- տասանութիւններ աշակերտներու կողմէ :

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ հա- սարակութիւնը :

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
Ամավերջի հանդէսը՝
ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Համա - Զարսաճագի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղը Զարսանճագի ընդհ. նահատակներուն յիշատակին հոգեհան- գիստ կատարել կուտայ այս կիրակի ա- ռաւօտ, Հայոց եկեղեցին: Կը հրաւիրուին բոլոր Զարսանճագցիները եւ բարեկամնե- րը, յարգելու համար իրենց նահատակ- ներուն յիշատակը :

●

Նոյն Միութեան Լիոնի եւ Մարսէյլի մասնաճիւղերը խորին ցաւակցութիւններ կը յայտնեն Այրի Տիկին Սրբուհի Գարա- կեավուրեանի եւ բոլոր պարագաներուն, հայրենակից Մանուկ Գարակեավուրեանի մահուան առթիւ :

STE. FRANCE-CAMEROUN
24 Rue d'Enghien, Paris

Կը փնտռէ՝ կարող երիտասարդ մը, Քամըրունի իր քոնթուարին համար:

Դիմել գրաւոր:

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ԾՆՈՒՆԴ

Տէր եւ Տիկին Տիգրան Թորոսեան ու- րախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց անդ- րանիկ զաւկին՝

ՇԱՒԱՐՇԻ

ծնունդը Յունիս 16, 1957:

*

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Թորոսեան երկու հազար ֆրանք կը նուի- րեն Շ. Միսաքեան սրահին, երկու հազար Շաւիլի եկեղեցիին, հազար ֆր. Յառաջի բարգաւաճման : (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խում- բի ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժա- մը ճիշդ 21ին, 17 ռիւ Պլէօ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովո- րական հաւաքատեղին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ, ժա- մը 20.30ին ընկ. Այտապիրեանի բնակա- րանը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՌՈՆԻ ՍՈՒ ՊՈՒԱՅԻ Մշակութային Մի- ութեան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրի- կուն, սովորական հաւաքատեղին, ժամը 21ին :

ՀԱՅԱՄԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի ժամը 18ին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ֆրան- չիսքօ Ասիզացիի եկեղեցիին մէջ (4 րիւ տը Մուզախա, մէթրօ Պօզարիս - Տանիւպ:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. վարժարա- նի, կազմակերպուած դպրոցին հոգաբար- ձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի :

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Սիրուն անակնկալներ դպրոցին աշա- կերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Միլտոնեանի :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Կը հրաւիրուին բոլորը անխտիր:

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Անիէռ Պուա Քոլոմ- պի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցին տարեվերջի հանդէսը կիրակի 23 Յունիս ժամը 3.30- ին :

Հովանաւորութեամբ՝ Հայրապետական պատուիրակ Տէր Սերովբէ եպիս. Մա- նուկեանի :

Արտասանութիւն, երգ, խմբերգ եւ հայկական պարեր:

Քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Փլաս Ժիւլիէն Կալէ, Քոլոմպ (Սէն) :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պի- տի ունենայ 25 Յունիս, երեքշաբթի ժամը 21ին, Քաֆէի սրճարանին վերնայարկը :

Դասախօս՝ Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Այս ամառ հայկական ուխտագնացու- թիւն տեղի պիտի չունենայ դէպի Լուրտ, 1958ի մեծ ուխտագնացութեան պատճա- ռով, որ պիտի կատարուի սոյն սրբա- վայրի երեւումներու հարիւրամեակի առ- թիւ :

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Ամէն տեսակ կաշիի եւ մորթի
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆ Է
ՏԻՐԱՆ
Նաեւ
ՋԿՈՏՐՈՒՈՂ ԿՐՈՒՆԿԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ
TALONS INCASSABLES
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՊՐԱՆՔ
ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ,
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ
ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
6 Rue Beaurepaire
24 Rue des Marais, Paris 10ème
Mètro République. Tél. BOT 13-48
BOT 85-23

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 21 ՅՈՒՆԻՍ • VENDREDI 21 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7911 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3722

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՉԻՔ ԻՆՉ ԾԱԾՈՒԿ...

•

Հակադաշնակցական մամուլը Պէյրութէն մինչեւ Ամերիկա հրատարակելով Զեկայի գործակալներուն կողմէ դարբնուած կեղծ «Շրջաբերական – նամակը », նպատակ ունէր «երկփեղկում» առաջ բերել Սուրիա - Լիբանանի Հայութեան եւ Անթիլիասի միաբանութեան մէջ՝ կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ ;

Նախատեսելով Հ. Յ. Դաշնակցութեան աներկրայելի յաղթանակը, Հնչակեան - ռամկավար - Համայնավար թերթերը գիտակցաբար տեղ տուած էին այդ չինծու « փաստաթուղթ »ին, Հայութեան մեծագոյն կազմակերպութիւնը արատաւորելու եւ վարկաբեկելու մութ եւ աղտոտ նպատակներով :

Գիտակից ժողովուրդը իր սուրբ մեծամասնութեամբ արժանի պատասխանը տուաւ դաւադիրներուն : Ազգային Սահմանադրութեան ժողովրդավար սկզբունքներուն վրայ հիմնուած կանոնագրին համաձայն՝ ընտրեց արժանաւոր կաթողիկոս մը Կիլիկիոյ Աթոռին համար :

Սակայն դեղին մամուլին ցանած որոմները ստեղծեցին թունաւոր մթնոլորտ մը, որուն հետեւանքով առաջ եկաւ իրենց բաղձացած «երկփեղկում»ը հայ ժողովուրդին ու միաբանութեան մէջ :

Կեղծ փաստաթուղթին խեղկատակ հեղինակները 1955 Հոկտ. 12էն մինչեւ 1956 Օգոստոսի վերջը յաջողեցան մութին մէջ մնալ եւ Հակադաշնակցական մամուլի ընթերցողներուն փորձեցին հաւատացնել թէ ծանօթ «Շրջաբերական Նամակ»ը իրապէս խմբագրուած է Հ. Յ. Դ. Փարիզի պատասխանատու մարմնին կողմէ :

Սակայն 1956 Օգոստոս 30ին Պէյրութի անկախ օրաթերթ «Ազդ»ի խմբագիր Եղիա Նաճարեան — որ յաջողած էր կարեւոր վաւերաթուղթեր ձեռք անցընել — վերջապէս պատռեց քօղը եւ Հնչակեան Արաբատին ուղղեց չորս հարցումներ . —

Դաշնակցութեան վերագրուած փաստաթուղթը «արաբ աշխարհի ո՞ր մայրաքաղաքին մէջ յղացուեցաւ եւ որո՞ւ կողմէ : Ո՞վ թելադրեց եւ ո՞վ գրեց զայն : Ո՞ր դեսպանատան ի՞նչ աստիճանի խորհրդականին յանձնուեցաւ ան եւ ե՞րբ : Դեսպանատան խորհրդականը ո՞ւր ճամբեց գրութիւնը եւ եւրոպական ո՞ր մայրաքաղաքէն եւ որո՞ւ ձեռքով Արարատ օրաթերթի հասցէին ճամբուեցաւ ան» :

Ու աւելցուց թէ «երբ հարկադրուած եղանք այլեւս ուղղելու այս հարցումները, պատրաստ ենք տալու ե՛ւ անոնց պատասխանները » : (Ցառաջ, 13 Յունիս) :

«Արարատ » սահմռկած՝ չկրցաւ պատասխանել : Հնչակեան վարիչները իրար անցան : Չէին յուսար, որ վերջապէս կեղծիքը մէջտեղ պիտի ելլէր : «Ազդ»էն խոստում առին չգրել այլեւս այս հարցի մասին, իրենց կարգին խոստանալով խելօք կենալ :

Վերջին պայմանը յարգուած չըլլալով, «Ազդ » այս անգամ պարտաւորուեցաւ քիչ մը եւս բանալ քօղը, դիմակազերծ ընել դաւադիրները եւ յօդուածաշարքով մը տալ բոլոր մանրամասնութիւնները :

Բուն աղբիւրէն՝ Վարազդատ Մխիթարեան անունով «30ի մօտ, վտիտ մարմնով Իրանահայ»է մը իր ստացած վաւերաթուղթերու հիման վրայ, «Ազդ»ի խմբագիրը կը հաստատէ թէ ծանօթ «փաստաթուղթը»՝

Ա) Ցղացուած է Եգիպտոսի եւ Իրանի մէջ գործող դաւադիր Հայու մը կողմէ, որ թաքնուած է Ա. Փիւռ 7-17-17 անուան ներքեւ, հաւանութեամբ Սարգիս Անդոնիկեանի, բուն անունով Ժան Թումա (Թումա Կալալ), եգիպտահայ, որ Ֆարուք Թագաւորի օրով յաճախ բանտարկուած է :

Բ) Գնդապետ Աբրամով, պետ Միջին Արեւելքի մէջ միջազգային համայնավարու–

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵԼՄՏ. ԵՒ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

•

Ելմտական նախարար Ֆէլիքս Կայարի ելմտական ծրագիրները, որոնք որոշ ընդդիմութեան հանդիպած էին դահլիճին մէջ, այժմ խրացուած են կառավարութեան կողմէ եւ պիտի ներկայացուին Ազգ. Ժողովին :

Ելմտական ծրագիրը կը նախատեսէ 250 միլիառ ֆրանքի խնայողութիւն մը՝ այս տարուան համար եւ երկու հարիւր միլիառ ալ՝ 1958ի համար : 170 միլիառի մօտ գումար մըն ալ պիտի գոյանայ յաւելեալ տուրքերէ, որոնք հետեւեալ ձեւով պիտի բաժնուին . հրանիւթի գիներուն յաւելումէն՝ 71 միլիառ, ընկերութիւններու յաւելեալ տուրքերէն՝ 26 միլիառ, դրոշմաթուղթերու գիներուն յաւելումէն՝ 10 միլիառ, փոստ – հեռագրական սակերու յաւելումէն՝ 23 միլիառ, սթոք եւ տէքսթէն՝ 22.5, իսկ կարգ մը պերճանքի առարկաներու գիներուն յաւելումէն՝ 18 միլիառ ֆրանք :

Այսպէս, ամէնէն մեծ յաւելումը արձանագրուած կ՚ըլլայ հրանիւթերու գինին վրայ, որոնց վաճառքը թէեւ ազատ պիտի ձգուի Յուլիսէն սկսեալ, բայց լիտրը պիտի ծախուի 90 - 95 ֆրանքի :

Ընկերային հարցերու նախարարը, Կագիէ, պատրաստած էր ընկերային ծրագիր մը, որ նոյնպէս ընդունուեցաւ կարգ մը փոփոխութիւններով : Այս ծրագիրը կը նախատեսէ նուազագոյն սակագինի աւելի չուտափոյթ յաւելում՝ կեանքը սղելու պարագային :

Ելմտական եւ ընկերային այս ծրագիրները հինգշաբթի օր պիտի ներկայացուէին Ազգ. Ժողովի քննութեան : Վարչապետ Պուրժէս - Մօնուրի արտօնութիւն ստացաւ վստահութեան քուէ պահանջելու այս ծրագիրներուն համար . եթէ Ազգ. Ժողովը վստահութիւն յայտնէ իրեն, պիտի պահանջէ որ անոնց քննութիւնն ու քուէարկութիւնը աւարտած ըլլայ մինչեւ յառաջիկայ երկուշաբթի օր :

× Վարչապետը երեք նոր փոխ - նախարարներ նշանակեց . այս ձեւով, կառավարական կազմը ամբողջացած կ՚ըլլար : Այդ երեք անձերն են Մարսէլ Շամփէքս (ընկերվարական), բժիշկ Սիտ Գարա եւ Պարաքրոք :

թեան ծառայողներու՝ անձամբ հսկած է նախագծի խմբագրութեան՝ Աղեքսան - դրիոյ Քան Սէգարի (Ռամլէ) իրենց կեդրոնին մէջ :

Գ) Վարազդատ Մխիթարեան կեդրոնի թելադրանքով վերջնականապէս խմբագրել տուած է զայն «Կարապ» (Ծերունի Սենեակ Ա.) անուն գործակալի մը՝ նախկին դաշնակցական ու նախկին հնչակեան, որ կը բնակի «Թեհրան՝ Նատերի պողոտայի Մոհսիրի անցքին վրայ» :

Դ) Կարապ նախընտրած է որ «փաստաթուղթ»ը «Արարատ»ին ղրկուի Փարիզահայ տպարանատէր հնչակեան ԻՔՍի միջոցաւ :

Ե) «Փաստաթուղթ»ը Թեհրանէն Փարիզ տարուած է սովետական «Խուրեան» ընկեան պաշտօնեայ Իվան Փեթրովի կողմէ :

Զ) Ս. Վ.ի կարգադրութեամբ եւ որոշ գումարի մը փոխարէն տպարանատէրը կեղծ «Շրջաբերական»ը ղրկած է «Արարատ»ին :

Ժամանակը պիտի գայ, երբ այս կեղծ անուններուն տակ պահուըտած դաւադիրներն ալ դիմակազերծ ըլլալով անարգանքի սիւնին պիտի գամուին :

Որովհետեւ «չիք ինչ ծածուկ որ ոչ յայտ լիցի, եւ ոչ գաղտնի՝ որ ոչ ծանիցի եւ եկեսցէ ի յայտ » :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՄԱԿԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏԷ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱԿի մասնաւոր յանձնախումբը, որ պարտականութիւն ունէր Հունգարիոյ մէջ ստեղծուած ծանօթ ողբերգութեան ներքին պատճառները ստուգելու, պատրաստած է իր տեղեկագիրը՝ որ կը ճշդէ մասնաւորաբար .

Ա.— Ինչ որ պատահեցաւ 1956 Հոկտեմբերին եւ Նոյեմբերին, ազգային ինքնաբուխ եւ անսպասելի ըմբոստացում մըն էր, որ հետեւանք է, մասնաւորաբար, այն իրողութեան թէ Հունգարիոյ շահերը ստորադասուած են միշտ Խորհրդ. Միութեան շահերուն, ինչ որ խոր դառնութիւն եւ դժգոհանք ստեղծած է ժողովրդային զանգուածներու մէջ :

Բ.— Չի հաստատուիր այն պնդումը, թէ ըմբոստութիւնը թելադրուած է «յետադիմական» կամ «ծաւալապաշտ» պետութիւններէն : Ըմբոստութիւնը ղեկավարուած է ուսանողներու, աշխատաւոր զանգուածներու, զինուորներու եւ մտաւորականներու կողմէ՝ որոնց մէջ մեծ թիւ մը կը կազմեն համայնավարներն ու նախկին համայնավարներ :

Գ.— Ըմբոստացումի հիմնական պատճառներէն մէկը ա՛յն է եղած, որ չեն իրագործուած այն խոստումները, զորս Հոկտ. 1956ին տուած էր աշխատաւոր. կուսակցութեան քարտուղար Էրնօ Կէրէօ :

Դ.— Հաստատուած է, որ խորհրդ. իշխանութիւնները զինուորական միջոցներ ձեռք առած են Հոկտեմբեր 20էն սկսեալ, հաւանական միջամտութեան մը համար : Տարբեր երկիրներէ բերուած զին. ուժեր դեր խաղացած են զսպողական բնոյթ ունեցող բոլոր միջամտութիւններուն մէջ : Պարզուած է, նաեւ, որ 23 Հոկտեմբերի ցոյցերը, հունգար ժողովուրդի կողմէ, տեղի ունեցած են խաղաղ պայմաններու մէջ, ինչ որ անբացատրելի կը դարձնէ ըմբոստութիւնը զինական ուժով խեղդելու խորհրդային որոշումը :

Ե.— Հաստատուած է, որ հունգար քաղաքական ոստիկանութիւնը անմարդկային վերաբերումի առարկայ դարձուցած, խոշտանգած եւ չարչարած է հունգար քաղաքացիները : Անոնցմէ շատեր, նոյնիսկ կիներ, զանգուածային աքսորի դատապարտուած են՝ դէպի Խորհրդ. ծայրագաւառները : Շատեր չեն վերադարձած իրենց բնակավայրերը :

Զ.— Քատար, կառավարութեան անունով կը խոստանար՝ 4 Նոյեմբեր իր ճառին մէջ՝ ընթացք տալ ժողովրդային բազմաթիւ բաղձանքներու, եւ, մասնաւորաբար, խորհրդ. ուժերու հունգար հողերէ հեռացման պահանջին : Ցարդ, այդ խոստումները չեն իրագործուած :

ՓԵՔԻՆԷՆ կը հաղորդեն, թէ երկու ձեռնառումբեր նետուած են Փեքինի բժշկ. համալսարանի սրահին մէջ, համայնավար կուսակցութեան ժողովին ընթացքին : Դէպքը կապ չունի այն որոշումին հետ՝ որով կը հրահանգուէր շարաթ մը արձակուրդ տալ համալսարանական ուսանողութեան, որպէսզի անոնք ժամանակ ունենան արժանի լրջութեամբ վերլուծելու Մաօ Ցէ Թունկի ընդարձակ տեղեկագիրը : Խմորումներ կան նաեւ չինական ոչ - համայնավար կուսակցութիւններու մէջ : Այս կուսակցութեանց ղեկավարները քանի մը օրէ ի վեր բուռն քննադատութեանց եւ յարձակումներու առարկայ կը դառնան :

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ խորհրդակցութիւնները կը շարունակուին Լոնտոնի մէջ : Այս առթիւ տեսակցութիւններ ունեցան Անգլիոյ Արտաքին նախարարը Սելվին Լոյտ, Խ. Միութեան ներկայացուցիչը Զորին, Ֆրանսայի ներկայացուցիչը Ժիւլ Մոք եւ Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչը Սթասըն : Օրակարգի գլխաւոր հարցն է հիւլէական զէնքերու փորձերուն վերջ տալու առաջարկը :

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

*

Ալժերիոյ Ազատագրութեան Ճակատը, Ֆրանսայի դէմ մղած իր պայքարը փոխադրելով նաեւ մշակութային գետնի վրայ, մահուան սպառնալիքով արգիլած է մահմետական ուսանողներուն ներկայանալ պաքալօրէայի քննութեանց :

Մարտական գետնին վրայ, վերջին օրերուն զգալի կերպով նուազած են ահաբեկումները : Ալժերիոյ զանազան կողմերը, ապահովութեան ուժերը կարգ մը բախումներ ունեցան ապստամբներու հետ :

× Սաստիկ մշուշին պատճառով, զինուորական օդանաւ մը, որ Ֆրանսայէն կու գար, արկածի հանդիպեցաւ Ալժերիոյ մէջ եւ ջախջախուեցաւ : Մէջի վեց անձերը, որոնց ինքնութիւնը տակաւին ճշդուած չէ, մեռած են :

× Ֆրանսայի Պատերազմական եւ Զինուորական ուժերու նախարարը, Անտրէ Մորիս, Ալժերիա մեկնեցաւ՝ քննական այցելութեան մը համար :

× Սպանական ոստիկանութիւնը արգելքի տակ առաւ սպանական նաւ մը, որ Աղեքսանդրիայէն կու գար եւ բեռնաւորուած էր Ալժերիոյ ապստամբներուն յատկացուելիք զինամթերքով :

× Եուկոսլաւիական առեւտրական պատուիրակութիւնը, որ վերջերս հասած էր Թունուզ, չորեքշաբթի օր առեւտրական համաձայնութիւն մը կնքեց Թունուզի հետ : Համաձայնութեան պայմանաժամը մէկ տարի է եւ կը նախատեսէ 450 միլիոն ֆրանք արժէք ներկայացնող ապրանքներու փոխանակութիւն մը երկու երկիրներուն միջեւ :

× «Աթոս» նաւուն պատասխանատուներուն եւ նաւաղներուն դատավարութիւնը սկսաւ Օրանի մէջ : Ամբաստանեալները հերքեցին նախապէս կատարած իրենց բոլոր յայտարարութիւնները : Ընդհ. տպաւորութիւնն այն է, որ կ՚ուզեն ժամանակ շահիլ :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Անգլիոյ Արտաքին նախարարութիւնը մտահոգութիւն կը յայտնէ Խորհրդ. Միութեան կողմէ Եգիպտոսի տրամադրուած երեք ընդծովեաններուն առթիւ : Կ՚ենթադրուի որ քաղաք. ձգտումը չեշտուի Միջին Արեւելքի մէջ : Այս առթիւ, խորհրդակցութիւններ տեղի կ՚ունենան Ուաշինկթընի եւ Լոնտոնի միջեւ, ընդհանրապէս Ռուսիոյ կողմէ Եգիպտոսի ընծայուած զինական աջակցութեան շուրջ : Կը տիրէ այն մտավախութիւնը, որ Նասր կրնայ Ռուսիոյ կողմէ տրամադրուած սուզանաւերը գործածել Իսրայէլեան նաւերու դէմ, որոնք, ինչպէս յայտնի է, կ՚ուզեն օգտագործել Թիրանի նեղուցն ու Սուէզի ջրանցքը, հակառակ եգիպտական արգելքին :

× Թէլ Ավիվի կառավարական ձայնասփիւռէն ազդարարութիւն մը ուղղելով եգիպտական իշխանութեանց, Իսրայէլ զգուշացուց զանոնք՝ Ռուսիոյ կողմէ տրամադրուած ընդծովեանները գործածելու որոշումէ մը : Եթէ Եգիպտոս փորձէ ծովային եւ տնտեսական պաշարումը սաստկացնել այդ սուզանաւերու գործածութեամբ, «հրդեհը կրնայ արծարծիլ» այս շրջանին մէջ :

× Իրաքեան նոր կառավարութիւնը կազմուած է, վարչապետութեամբ Ալի Ճավտաթ էլ Այուպիի : Ինչպէս յայտնի է, նախկին վարչապետ Նուրի Սայիտ հրաժարած էր 8 Յունիսին եւ մերժած էր նոր դահլիճը կազմելու պարտականութիւնը :

ԿՈՄՈՒԼՔԱ, լեհ աշխատաւորական կուսակցութեան քարտուղարը, բուռն ճառով մը քննադատեց Արեւմտ. Գերմանիոյ բռնապատազինումի քայլերը :

ԴԱՆԻԱԿԱՆ բանակը ամերիկեան հեռամուղ զէնքերով պիտի օժտուի :

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ «ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ»Ի

Արեւմտահայ մամուլի պատմութեան մէջ «Ազատամարտ»ի պէս օրաթերթի մը գոյութիւնը բացառիկ երեւոյթ մըն էր: Պոլիս մինչեւ այդ թուականը իր օրաթերթերն ունէր: Շատ հինէն կուգային Բիւզանդիոնը, Սուրհանդակը, Արեւելքը, Մանզումէի էֆքեարը, Մասիսը եւ Հայրենիքը մասնաւորաբար, որ չատ կարեւոր ու անմոռանալի թուական մը կ'արձանագրէր Պոլսահայ մամուլին մէջ, 1890ական թուականներուն եւ աւելի կանուխ, շնորհիւ փորձառու եւ կարող ուժերու, Ա. Արփիարեան, Գ. Զօհրապ, Հր. Ասատուր, Տ. Կամսարական, Լ. Բաշալեան, Յովհ. Շահնազար եւ ուրիշներ:

Ազատամարտ օրաթերթը աննախընթաց էր, խմբագրական իր կազմով, թերթին ծաւալով ու մանաւանդ բովանդակութեամբ: Թղթակիցներու եւ աշխատակիցներու գործակցութեամբ, առաջնակարգ հեղինակութիւն մը կը վայելէր, մինչեւ ճակատագրական պահը, երբ խմբագիրները կը տարագրուէին եւ թերթ ու տպարան կը փակուէին:

Երկրորդ տարուան մէջ իսկ գրական, գեղարուեստական ու գիտական յաւելուածի մը պէտքը զգալի էր արդէն: Եւ շաբաթաթերթ Ազատամարտ յաւելուածին առաջին թիւը լոյս կը տեսնէր 1910 Յուլիսին, շարունակուելով մինչեւ 1911 Յուլիս, ճիշդ տարի մը (52 թիւ):

Ինչպէս օրաթերթին, յաւելուածին ալ խմբագրապետն էր գաւառացի ծանօթ գրագէտ Ռուբէն Զարդարեան, որ «Մտաւորական Հերկը» խորագրին տակ, հետեւեալ ձեւով կը բանաձեւէր շաբաթաթերթին դերը. —

« Քաղաքական կեանքի առաջ բերած տենդագրգիռ անհանդստութիւնը՝ մտածման եւ զգայութեանց վրայ, եթէ ոչ ամբողջովին, գոնէ ամենամեծ չափով տեղի տուած կրնանք համարել:

« Զենք ըսեր անհիմն, բայց անխուս կը գտնենք այն բացարձակ վճիռը, որուն համաձայն բոլորովին ամուլ եւ ունայն շրջան մը նկատել կ'ուզեն շատեր, Թրքահայ Մտքին համար, վերջին մէկ երկու տարիները: Ամէն բանէ առաջ, տարակոյս չկայ որ փոխանցման միջոց մըն էր այդ շրջանը, ուր Միտքը պէտք է վարժուէր նոր գաղափարներու լոյսին, եւ զգայութեանց եւ խորհուրդի Դաշտերը պէտք է, առանձին ճիգով, տակ դառնային իմացական նոր կեանքի մը հունձքերուն համար: Մտաւորական յղութեան այդ գործողութիւնը անհրաժեշտ էր, ինչ որ կատարուեցաւ, եւ դեռ կը շարունակէ կատարուիլ, յամրահաս բայց խոստմնալից ընթացքով մը, — եւ որուն համար ոչ անհամբեր դանդատները արդարացի են, եւ ոչ յուսաբեկ երկիւղները՝ հիմնաւոր:

« Հասած է ժամանակը, ուրեմն, որպէսզի գրական մշակները սկսին կամաց կամաց իրենց արօրադրութեան, որովհետեւ ամէն կողմէ յայտնագործուող կենդանի շարժումը, եւ երեւան եկած խլրտումները՝ ապացոյց են թէ Թրքահայ Գրականութիւնը կ'անցնի գործունէութեան կեանքի մը:

« Ազատամարտ »ի շաբաթական այս Յաւելուածը ուրիշ բան չէ՝ եթէ ոչ նախաքայլ մը դէպի գրական նոր աշխատանքը, որուն համար իրենց գործակցութիւնը պիտի բերեն արեւմտեան եւ արեւելեան Հայերու յայտնի գրողներէն մեծ մասը, ինչպէս նաեւ նորահաս սերունդի բոլոր լաւագոյն ներկայացուցիչները:

« Իսկ Արուեստն ու Գիտութիւնը, կոչուած են հետզհետէ տիրապետելու հոգիներուն, աւելի հզօր՝ քան որեւէ մարդկային բարոյական ուժ, եւ դառնալու ապագայի միակ բարձրագոյն Կրօնքը »:

Հակառակ քաղաքական փոխանցման շրջանի մը գոյութեան, դժուար է ժխտել թէ արուեստ ու գրականութիւն կը դտնուէին «ամուլ եւ ունայն շրջանի մը մէջ»: Իմացական նոր կեանքի մը համար լարուած էին ճիգերը: Ցամառ, ինչպէս նաեւ հաւատաւոր երիտասարդութիւն մը, փորձառու երէցներու քաջալերանքով, աշխատանքի կը լծուէր: Արեւմտահայ եւ արեւելահայ ծանօթ մանկավարժներ եւ լեզուաբաններ երկու բարբառներուն միացման շուրջ մասնագիտական ուսումնասիրութիւններ կը ստորագրէին: Միջագային գրականութիւնն ու արուեստները իրենցարժանադնը կը գտնէին այդէջերուն մէջ, երբ օրաթերթ Ազատամարտի մէջ գրական ու քննադատական էջեր միշտ կենդանի կը պահէին զայն:

Նոյն թափով ու գիտակցութեամբ տարի մը կը շարունակուի շաբաթաթերթը, երբ այս անգամ «Ազատամարտ» կ'ունենար իր նոր յաւելուածը Բագին անունով, եւ խմբագրական հետեւեալ կազմով՝ Ռ. Զարդարեան, Ա. Լէոնեան Հրանտ Նազարեանց եւ Լ. Շանթ:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԾԱՒԱԼՈՒՄԸ

Արեւմտեան Գերմանիոյ նախագահը կ'այցելէ Պոլիս, վարչապետը Հնդիկ պեցաւ Թեհրան եւ Անգարա, արտաքին նախարարը շրջեցաւ Աւստրալիա եւ Հնդկաստան, տնտեսական գործակցութեան նախարարը Փաքիստան: Գերմանիա ուշադրութիւնը դարձուցած է Պանտունկի խումբին, ասիական հատուածին հետ տնտեսական սերտ գործակցութեան մը նպատակով:

Գերմանիա գաղութարար երկիր մը չէ եղած, տնտեսական զարգացման հետամնաց երկիրներ, որոնք դրամագլուխի պէտք ունին, Գերմանիոյ պիտի դիմեն բնականօրէն: Գերման ճարտարարուեստն ալ սպառման շուկաներ կը փնտռէ, պատերազմի կորուստները դարմանելէ յետոյ: Հարկ չկայ Պաղտատի երկաթուղիին դիմելու, տնտեսական եւ քաղաքական տիրապետութիւն մը հաստատելու համար: Պոնն - Թեհրան – Քարաչի - Տելհի ուղին կարճ է, հաղորդակցութիւնները դիւրացած: Այս շրջապտոյտը սակայն վերզուիմ կը պատճառէ երէկուան յաղթականներուն, որոնց նպատակն էր ջախջախել գերման ճարտարարուեստը: Մորկենթաու կ'առաջարկէր Գերմանիայէն խլել գործարան եւ հանք եւ պարտադրել երկրագործութիւն:

Դաշնակիցները պահ մը նման մտածում մը ունեցան, բայց շուտով տեսան թէ պէտք ունին Գերմանիոյ բարեկամութեան: Օժանդակեցին գերման տնտեսութեան, նպաստեցին քանդուած շէնքերու վերանորոգման եւ ահա տասը տարուան մէջ կիսուած, բայց կարգապահ եւ կորովի Գերմանիա մը կը գտնեն, որ կը մտահոգէ սակարաններու վարիչները: Ամերիկայի նախագահին առանձնակի տեսակցութիւնը Հնդիկ վարչապետին հետ գերման թափանցման մտահոգութենէն կուգար: Զինակից Սենի ափերուն վրայ համայնավար վտանգին առջեւ, կը մրցին իրարու հետ, տնտեսական գետնի վրայ Պոլսէն Գանգէս երկարող գծին վրայ: Ուիլսընի խորհրդականը 1913ին Եւրոպա այցելէ յետոյ կը գրէր. — «Անգլեւգերման համաձայնութիւն մը, — ծովային թէ տնտեսական — ամերիկեան շահերուն դէմ է» : Մրցումի մէջ էին Ֆորտ եւ Քրուփ, Ռոքֆելլըր եւ Տեթերտինկ:

8 Մայիս 1945ին Գերմանիոյ մահավճիռը հնչուեցաւ: Գերմանիա կը դադրէր անկախ պետութիւն մը ըլլալէ: Ինը տարի վերջ 25 Հոկտեմբեր 1954ին, Գերմանիա կը մտնէ Ատլանտեան Ուխտին մէջ «համահաւասար իրաւունքներով», որովհետեւ կարգապահ ժողովուրդ մը ձեռնհաս եւ հայրենասէր վարիչներու եւ մասնագէտ ընտրանիի մը ղեկավարութեամբ պատկառելի ուժ մը կը ներկայացնէր Եւրոպայի մէջ եւ աշխարհի մէջ: Ձեխոսլովաքիայէն վտարուած, բոկոտն ու անօթի մէկ քանի հազար Գերմանացիներ Պաւարիոյ մէջ արդիական քաղաք մը շինեցին մէկ քանի տարուան մէջ, ուր երեք հազար որակուած գործաւորներ երաժշտական գործիքներ կը պատրաստեն եւ կ'արտածեն:

Զինադադարի վաղորդայնին Գերմանիա կը հաշուէր իր կորուստները՝ եօթ միլիոն մեռեալ, մէկուկէս միլիոն հաշմանդամ, մէկ միլիոն երկու հարիւր հազար որբեր, հինգ միլիոն տուն քանդուած: Սպառած, անօթի, աւերակներու մէջ՝ Գերմանիա մահուան դատապարտուած կը կարծուէր: « Գերման հրաշքը » իրականացաւ, երեք միլիոն բնակարաններ շինուեցան, մարքը բարձրացաւ եւ կայունացաւ, դարձաւ երրորդ երկիրը ծուլածոյի արտադրութեան, չորրորդը՝ պողպատի:

Քրուփի մեքենաները կը գործեն գիշեր ու ցերեկ, Ալֆրետ Քրուփ կը տիրանայ իր կէս միլիառ տոլար հարստութեան՝ ժողովուրդի կենցաղի մակարդակը բարձրացած է, գերման զբօսաշրջիկներ կը պտըտին Իտալիոյ քաղաքները:

Գերմանիա իր վերելքը կը պարտի տնտեսութեան նախարարին, որուն ծննդեան վաթսունամեակը տօնեցին ամիսներ առաջ՝ արեւշատութեան մաղթանքներով: Պաւարիացի երկրագործի մը եւ համեստ առեւտրական ընտանիքի մը աղջկան զաւակ, համեստ խաւերէ բարձրացած է առաջնակարգ երկրի մը նախարարական աթոռին: Հաւատացեալ մը, հաւատք ունեցաւ իր ծրագրին իրականացման, հակառակ բուռն ընդդիմութեանց, անվրդով շարունակեց գործը, տարիներու յոգնաջան աշխատանքէ մը վերջ շահեցաւ մարքի յաղթանակը: Անգամ մըն ալ կը փաստուի դասակարգային պայքարի ցնորամտութիւնը, թէ անհատ եւ ազգ կը բարձրանան ջանասիրութեամբ, կամքի տոկունութեամբ, բնածին կարողութեամբ:

Գերմանիոյ Վոլֆսպուրկ քաղաքը հրաշքի մը կեդրոնն է Ֆոլքսվակենուրբ ինքնաշարժի գործարանով, որ բաթրոն չունի, աւելի ճիշդ բանուորներն են գործատէրը: Օրական 1200 ինքնաշարժներ, զանազան տեսակ, դուրս կուգան գործարանէն աշխարհի ամէն կողմ շրջելու համար: Աւերակ էր գործարանը դրամագլուխը կը պակսէր, ճարտարագէտ Նորտհօֆ մը ձեռնարկեց գործի: Բանուորներ միացան, աշխատանքի լծուեցան: Աշխատողին դրամագլուխ չի պակսիր, յաճախ դրամագլուխը չահագործող կը պակսի: Այսօր երեսուն հազար բանուոր եւ պաշտօնեայ գործ ունին, հանգստաւէտ կեանք կը վարեն, կը վճարուին տասներեք ամիսներու վրայ, վճարուած արձակուրդ ունին, իւրաքանչիւր տարի կը ստանան չահաբաժին: Կրթութիւնը ձրի է իրենց զաւակներուն համար, ամէն օգնութիւն կը ստանան ամէն պարագայի մէջ՝ հիւանդութեան թէ արկածի: Գործարանի համագործակցականէն կը ստանան պարէն եւ զգեստեղէն: Բանուորը ինքնիր տէրն է, չունի բաթրոն, չունի «շահագործող» բայց Մարքսի երեւակայած «աշխատանքի արժէքը» կը տրամադրուի մեքենաներու նորոգութեան, գործարանին բարելաւումին: Գործարանին վարիչը առաջարկեց գործարանն յանձնել Պետութեան, տնտեսութեան նախարարը մերժեց, առաջարկեց անանուն ընկերութիւն մը կազմել, գործաւորները գործադուլի դիմեցին: Գործարանը կը մնայ գործաւորներուն: Փրուտոն կը գրէր. «Սեփականութիւնը գողութիւն է»: Բանուորները գողցած ըլլալու են գործարանը, կառուցած իրենց աշխատանքը, բարգաւաճ իրենց քրտինքով:

Սոցիալ - դեմոկրատները խելօքցած ըլլալու են, ղեկավար Օլլենհաուըր յայտարարեց, թէ երբեք չի մտածեր պետականացնել գործարանները, պիտի յարգուին ներկայ օրէնքները, բանուորական միութիւններու ազատութիւնները, բայց պիտի ժողովրդականացնեն դրամատիրական ընկերութիւնները, որպէսզի փոքր դրամագլուխի, խնայողութեան տէր անձեր մասնակից ըլլան ընդհանուր շահերուն, պիտի արգիլուի արժեթուղթերու կեդրոնացումը մէկ քանիներու ձեռքը:

Արտադրութիւնը երկրին պէտքերէն աւելի է, Գերմանիա ստիպուած արտածելու է, աշխատութեան ժամերը նուազեցնելու հետամուտ են արդէն: Քաղաքական հարց մը կը դրուի սեղանի վրայ: Գերմանիա պէտք ունի Ի. Միութեան շուկային: Այդ հարցին վրայ կը ծանրանան ընդդիմադիրները: Ապրանքներուն կը հետեւին գաղափարն ու քաղաքականութիւնը: Գերմանիոյ տնտեսական ծաւալումը Ասիոյ մէջ, գերման ազդեցութեան ծաւալումը պիտի ըլլայ, գերման-խորհր. տնտեսական գործակցութենէն կրնայ ծագիլ գերմանեւռուս մերձեցում, գերմանեւչին մերձեցում:

Ասիկա մտահոգիչ է Արեւմուտքի համար:

Խ. ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԿԼԱՈՒԻ ՓԱՇԱՅԻ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջերս մեծ աղմուկ հանեց Մարաքէշի Կլաուի փաշային զաւակներուն առեւանգման ու բանտարկութեան լուրը: Լրագիրները գրեցին նաեւ թէ Մարոքի Սուլթանը մասնաւոր ատեան մը պիտի կազմէ՝ Կլաուիի զաւակները դատելու համար:

Բաւական մութ մնացին անոնց առեւանգման ու ձերբակալման պարագաները, սակայն ընդհ. տպաւորութիւնն այն է թէ այդ տղոց միակ յանցանքը ... չափազանց մեծ հարստութեան մը ժառանգորդները ըլլալն է:

Կլաուի փաշա, իր ողջութեանը, Մարոքի ամէնէն հարուստ մարդն էր: Հարստութեան հիմը դրած էր Կլաուիի մեծ եղբայրը, էլ Մատանի, որ Մուլայ Հաֆիտ սուլթանին վեզիրն էր: Էլ Մատանի, իր պաշտօնին բերմամբ այնքան մեծ հարստութեան մը տիրացաւ (առաւելաբար ոչ-ուղղափառ միջոցներով), որ Սուլթանը զինքը պաշտօնանկ ըրաւ: Սակայն երկու եղբայրները պահեցին Մարոքի կարգ մը քաղաքներուն (Մարաքէշ, Ֆէզ, Թանժէ, Րապաթ, Գազապլանքա) մէջ ունեցած իրենց անսահման հողերը: 1912ին երբ Ֆրանսա ստանձնեց Մարոքի հովանաւորութիւնը եւ Մուլայ Հաֆիտ սուլթանը հրաժարեցաւ, երկու եղբայրներու կորսուած վարկը վերահաստատուեցաւ:

Մեծ եղբայրը մեռաւ 1920ին, եւ ամբողջ հարստութիւնը մնաց Կլաուիի, որ մինչ այդ ստացած էր Մարաքէշի Փաշատիտղոսը:

Դժուար է ըսել թէ ո՞րքան էր Կլաուիի հարստութիւնը 1956ին, իր մահուան ժամանակ: Սակայն Բ. աշխարհամարտէն անմիջապէս առաջ երբ Ֆրանսական կառավարութենէն յիսուն միլիոն ֆրանքի (մեր օրերու դրամով՝ 1·5 միլիառ) փոխառութիւն մը խնդրեց, կառավարութիւնը մօտաւոր հաշիւ մը հանեց Կլաուիի անշարժ կալուածներու արժէքին մասին: Եզրակացութիւնը այն էր, որ Կլաուի Մարաքէշ քաղաքին մէջ ունի (միշտ նախապատերազմեան ֆրանքի արժէքով) 22 միլիոն, Մարաքէշի շրջակայքը՝ 36 միլիոն, Րապաթի մէջ՝ 30 միլիոն, Գազապլանքայի մէջ՝ 26 միլիոն, Թանժէի մէջ՝ 25 միլիոն, ընդամէնը 139 միլիոն ֆրանքի արժէքով անշարժ կալուածներ, որոնք այսօր կ'արժեն չորս միլիառ 170 միլիոն ֆրանք: Եւ դեռ առանց հաշուելու զանազան երկիրներու դրամատուներուն մէջ պահ դրուած գումարները, արժեթուղթերն ու այլ դրամանիշները ...

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, Յառաջ, (յապաղած). — Այս տարի եւս պանդխտութեան մէջ տօնեցինք մեր անկախութեան տարեդարձը՝ պաշտելի եռագոյնին հովանիին տակ, եւ ստուար բազմութեան մը ներկայութեան՝ Յունիս 2ին:

Բեմին ճակատը զետեղուած էին Աւետիս Ահարոնեանի, Անդրանիկի, Դրոյի եւ Արամի դիմանկարները:

Հանդէսը բացուեցաւ «Յառաջ Նահատակ»ով: Ապա օրուան նախագահը, ընկեր Թորոսեան խօսք առաւ, որմէ վերջ ներկայացուեցաւ կենդանի պատկեր մը, որ կը խորհրդանշէր ազատագրական մեր պայքարը, յաղթանակը, անկախութեան տիրացումը:

Մէջ ընդ մէջ եղան արտասանութիւններ, երգ, պար եւ զուգերգ, բոլորն ալ մեծ խնամքով պատրաստուած:

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը՝ ընկեր Թէօլէօլեան որ իմաստալից բանախօսութեամբ մը մադնիսացուց բոլորը:

« Ապրիլեան սպանդէն վերապրող հայ ժողովուրդը յոյսի եւ հաւատքի խորան մը փնտռեց իր անհամար աւերակները վերակենդանացնելու համար: Եւ երբ Մէլիք փաշայի բանակները հասած էին արեւելեան Հայաստանի դռները՝ հայութեան բնաջնջման իրենց ծրագիրը ամբողջացնելու նպատակով, իրենց դէմ ծառացած գտան այդ «մնացորդացը», զէնքը ձեռքին, կեանքը սուղ ծախելու իր վճռակամութեամբ: Եւ եթէ Ազգային Խորհուրդը, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ղեկավարութեան յանձնեց մնացորդացին պաշտպանութիւնը, պատճառը միայն եւ միայն անոր մարտա-

կան կազմակերպիչ ուժն էր՝ իր անմահ Արամներով, Դրօներով, Սիլիկեաններով, Նազարբէկեաններով։ Ու Մայիս 28ի յաղթանակը բովանդակ հայութեան համար լոյսի խորան մը դարձաւ»։

× Երկուշաբթի երեկոյ, ընկեր Թէօլէօլեանի ներկայութենէն օգտուելով, Եօթնեղբայրեան կոմիտէն ընկերահամակրական ժողով մը կազմակերպած էր, որ նոյնքան յաջող անցաւ։

ՍՕՍ - ՊԱՐԷՏ

×

ԸՆԿ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ

Յունիս 13, հինգշաբթի գիշեր, Սէն Լուի ազգ. վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հրապարակային բանախօսութիւնը ընկեր Մինաս Թէօլէօլեանի,—«Ինչո՞ւ կը պայքարին Դաշնակցութեան դէմ՝ Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ» նիւթին շուրջ։

Ընկեր Ս. Թասլաղեան ներկայացուց բանախօսը, որ, աւելի քան ժամ մը, խօսեցաւ՝ նախ՝ Համայնավարութեան «ազգ»ի, «հայրենիք»ի, «լեզուի եւ մշակոյթ»ի, «եկեղեցիի եւ կրօնքի» ըմբռնումներուն մասին, մէջ բերելով վկայութիւններ Սթալինէն եւ Համայնավարութեան բոլոր կարկառուն դէմքերէն։ Շեշտեց, թէ Համայնավարութիւնը «ժամանակաւոր երեւոյթ» կը դաւանի ազգութիւնները եւ կը մերժէ անկախ ու սեփական հայրենիքները, լեզուի եւ մշակոյթի գոյութեան իրաւունքը։ Ապա, լայնօրէն վերլուծեց Դաշնակցութեան եւ բոլոր ազատ ժողովուրդներու ըմբռնումները՝ նոյն յաւիտենական արժէքներուն եւ իրականութեանց մասին, եզրակացնելով՝ որ այդ գաղափարները եւ իմացումները կարելի չէ ջնջել հալածանքով եւ արուեստական միջոցներով։

Բանախօսը ապա մանրամասնօրէն ներկայացուց Համայնավարութեան պայքարի փուլերը՝ Դաշնակցութեան դէմ, — անոր կազմակերպական ուժին եւ գաղափարներուն դէմ։ Պարզեց, թէ 1923 Նոյեմբեր 20էն ի վեր մեր Հայրենիքին մէջ «լիկուիտացիա»յի ենթարկուած է Դաշնակցութիւնը՝ իբրեւ կազմակերպութիւն։ Աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր, հակառակ ցուցական եւ հանդիսաւոր թաղումներու, Դաշնակցութեան դէմ պայքարելու սովորութիւնը կը զգայ Համայնավար վարչակարգը, որովհետեւ՝ եթէ իբրեւ կազմակերպութիւն չքացած է Դաշնակցութիւնը Հայրենիքի մէջ, կ՚ապրի սակայն իբրեւ գաղափար եւ ազգային դաւանանք։

Ցիշեց դէպքեր, դրուագներ եւ անուններ ու եզրակացուց թէ Խորհրդային մամուլի, ձայնասփիւռի եւ քաղաք. դէմքերու պայքարը անգամ մը եւս կը հաստատէ Դաշնակցութեան ուժը եւ այդ ուժէն Համայնավարութեան սարսափը։

Ապա, պարզելով Համայնավարութեան արտասահմանի մէջ մղած պայքարը Դաշնակցութեան դէմ, յստակ դարձուց, որ այդ պայքարին թիրախ է հայ ժողովուրդը, — ազգային, քաղաքական, եկեղեցական եւ մշակութային մարզերու վրայ։ Մէջբերումներ կատարեց Համայնավար գործիչներու զանազան արտայայտութիւններէն, ցոյց տալու համար որ համայնավար իշխանութիւններ կը ձգտին հայրենիքը, եկեղեցին եւ մշակոյթը միջոց ծառայեցնել հակահայ պայքարի, քանդիչ ու քայքայիչ աշխատանքի։ Անդրադարձաւ ներկայիս գոյութիւն ունեցող զանազան տխուր երեւոյթներու եւ եզրակացուց՝ թէ Դաշնակցութեան հիմնական նպատակն է Հայութիւնը կապուած պահել իր ազգ. եւ քաղաք. իրաւունքներու գիտակցութեան, ազատութեան եւ անկախութեան իրաւունքին, մեր աւանդութիւններուն, մշակոյթին եւ բարոյական արժէքներուն։

Իբրեւ եզրակացութիւն, ընկեր Մ. Թէօլէօլեան ընդգծեց՝ թէ հակադաշնակցական պայքարը պիտի ձախողի իր նպատակներուն մէջ եւ թէ Հայութիւնը վճռած է, ազատատենչ բոլոր ժողովուրդներուն նման, հաւատարիմ մնալ իր ազգային ժառանգութեանց եւ իրաւունքներուն։

Բանախօսութենէն ետք, ընկերը պատասխանեց իրեն ուղղուած բազմաթիւ հարցումներու եւ հասարակութիւնը լուսաբանեց գինք հետաքրքրող խնդիրներու շուրջ։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱԼԷՊԻ Հայ Երիտասարդաց Ակումբի նախաձեռնութեամբ կատարուած է Շաւարշ Միսաքեանի նուիրուած յուշգանքի երեկոյ մը, որուն նախագահած է Փիլիպպոս Դերձակեան։ Խօսած են Կարապետ Թաշճեան («Շ. Միսաքեանը որպէս հայ մտաւորական հրապարակագիր, ղեկավար կուսակցական եւ հայ արժէքներու պաշտպան»), եւ Եդուարդ Էլոյեան («Շ. Միսաքեան որպէս հայ մարդ՝ իր բոլոր արժանիքներով»)։

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ ուրիշ տարիներէ աւելի հոծ բազմութիւն մը ներկայ եղած է Մայիս 28ի տօնակատարութեան՝ «Յուսաբեր»ի թատերասրահին մէջ։ Նախագահած է ընկեր Լեւոն Յովհաննէսեան, խօսած է ընկեր Յովհ. Պալըքճեան։ Պաշտօնական բաժինէն վերջ տեղի ունեցած է խնջոյք՝ շէնքին Դալար Տանիքին վրայ։

Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ Հիմնարկութեան ներկայացուցիչները, Պոլսոյ փորթուկալեան հիւպատոսին միջոցաւ կուսակալ Կէօքայի յանձնած են հինգ հազար տոլարի չէք մը, որ պիտի յատկացուի Թուրքիոյ վերջին երկրաշարժներու աղէտեալներուն։

ՊՈԼՍՈՅ Ռոպէրթ Քոլէճի այս տարուան ընթացաւարտներուն մէջ ութը Հայեր կան։ Քոլէճին ուսանողներէն Ստեփան Ջուռնաճեան, որուն ստացած նիշերուն վերջին երեք տարուան միջինը 9 է (10ի վրայ), արժանացած է Էլպըրթ Լոնկ մրցանակին եւ յառաջիկայ տարուան համար պիտի ստանայ մասնաւոր կրթաթոշակ։ Իսկ Քոլէճին ուսուցիչներէն երկու հոգի, որոնցմէ մէկը Հայ մըն է— Վահրամ Զէրչեան — իրենց երկարամեայ անձնուէր գործունէութեան համար ստացած են նըւէրներ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Հ. Կ. Խաչի պատգամաւորական ժողովը գումարուած է Մայիս 19ին։ Տեղեկագիրներու ընթերցումէն եւ օրակարգի հարցերուն քննութենէն վերջ ընտրուած է Շրջանային նոր վարչութիւն։ Աթէնքի Հ. Կ. Խաչը այս տարի կը հաշուէ 450 անդամուհիներ, որոնց թիւը կը բարձրանայ տարուէ տարի։

ՏԻԹՐՈՅԻԹԻ մէջ մահկանացուն կնքած է Տիկին Աղաւնի Ջալլադեան, որ Սեբաստիոյ Մխիթար Աբբահօր դերդաստանին վերջին շառաւիղներէն էր։ Յուղարկաւորութեան արարողութիւններուն նախագահած է Վենետիկի վանքին Աբբահայր Ուլուհօճեան, որ այդ օրերուն Տիթրոյիթ կը գտնուէր։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ Ազգ. Ժողովին դիւանը մասնաւոր հրամանագրով մը տիտղոսներ շնորհած է արուեստագէտներու։ Պարգեւատրուածներու ցանկին մէջ կը գտնուի նաեւ օփերայի յայտնի թէնոռ Կարպիս Զոպեան։

ՊՈԼԻՍ հրատարակուած «Եէնի Ստամպուլ» թերթին տուած մէկ լուրին համաձայն, Վանի մէջ գտնուած են մեծ թիւով հայերէն ձեռագիրներ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ բացուած է արհեստով լուսանկարիչ երիտասարդ արուեստագէտներու գործերուն նուիրուած ցուցահանդէս մը, որ կը համախմբէ յիսունէ աւելի արժէքաւոր լուսանկարներ։

ԵՐԵՒԱՆԻ «Ալ. Սպենդիարեան» օփերայի սրահին մէջ Վերտիի «Ռիկոլեթթօ» օփերային Ռիկոլեթթոյի դերը խաղցած է ռումանահայ երգիչ Դաւիթ Յովհաննէսեան, որ Պերլինի, Պուտափեշտի եւ Չեխոսլովաքիոյ շարք մը քաղաքներէն վերջ մասնաւոր հրաւէրով գացած է Երեւան։ Դաւիթ Յովհաննէսեան հետզհետէ պիտի խաղայ նաեւ «Տրուբադուր», «Կարմէն», «Այտա» եւ «Եւգենի Օնեգին» օփերաներու գլխաւոր դերերը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ երիտասարդութեան առաջին փառատօնին (Ֆեստիվալ) բացումը կատարուած է Մայիս 25ին։ Երկրին ամէն կողմերէն եկած հազարաւոր երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ բերած են իրենց մասնակցութիւնը։ Տեղի ունեցած են մարզական խաղեր, ժողովրդական պարերու ներկայացումներ, համերգներ, թատերական ներկայացումներ, եւայլն, տեղծելով համաժողովրդական աննախընթաց ոգեւորութիւն։ Փառատօնը, իր զանազան ձեռնարկներով, տեւած է երեք օր ու գիշեր։ Վերջին օրը, աւելի քան երկու հարիւր հոգինոց խառն երգչախումբին համերգով ու ժողովրդական պարահանդէսներով փակուած է փառատօնը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ «Թատերական Գարուն»ին համար կազմակերպուած է մասնաւոր յանձնախումբ մը։ Տարուան ընթացքին թատրոններուն մէջ բեմադրուած լաւագոյն կտորներէն բաղկացած խաղացանկը Խ. Միութեան մէջ կը կոչեն «Թատերական Գարուն»։

ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻ ՄԸ ԿԸ ԳՆԱՀԱՏՈՒԻ

«Լը Փրոկրէ» թերթը դրուատական տողեր նուիրած է 16ամեայ հայ պատանիի մը, Փիէր Պէյէքլեանի (Պուրկարնակ), որ աւելի քան երկու հարիւր ժամուան աշխատանք թափած է մէկ հարիւրերորդ մեծութեամբ եւ սակայն իր բոլոր մանրամասնութիւններով վերարտադրելու համար ֆրանս. «Թեռիպլը» ռազմանաւը։

Փիէր Պէյէքլեան նոյն ձեւով վերարտադրած է նաեւ բազմաթիւ տեսակի օդանաւեր։

ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԱԶԳ. Գ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

Յառաջիկայ Յուլիս 1 - 8 Փարիզի մէջ տեղի պիտի ունենայ եկեղեցական երաժշտութեան միջազգային Գ. համագումարը։

Աշխարհի բոլոր երկիրներէն Փարիզ պիտի գան երաժշտագէտ պատգամաւորներ։

Յուլիս հինգի ուրբաթ իրիկունն ալ Փալէ Շայեոյի մեծ սրահին մէջ պիտի տրուի միջազգային համերգ մը՝ նուիրուած եկեղեցական երաժշտութեան։

Նկատի առնելով հայ եկեղեցական երաժշտութեան բացառիկ հանգամանքը. հրաւէր եղած է, որ հայ եկեղեցին ներկայացնէ արեւելեան հոգեւոր երաժշտութիւնը։

Ուրախ ենք յայտնելու որ հայ երաժշտութիւնն ու արուեստը արժանաւոր կերպով ներկայացնելու համար անհրաժեշտ աշխատանքները առաջ կը տարուին։

Այս առթիւ նախատեսուած են բացառիկ ծախքեր, մեր ազգային արժանապատուութիւնը փրկելու եւ մեր հոգեւոր երաժշտութիւնը օտարներուն ներկայացնելու համար։

Միջազգային երաժշտութեան եկեղեցական համագումարին համար, կազմած ենք հայկական բաժնի հովանաւոր մարմին մը, որուն անունով կը դիմենք մեր ժողովուրդին որպէսզի կամաւոր նուէրներով իր նիւթական օժանդակութիւնը բերէ։

Նուէրները կարելի է ղրկել հովանաւոր մարմնի գանձապահ Բժ. Արամ Ճինճեանին, 29, բիւ Պլէօ, Փարիզ (9), Յառաջի խմբագրատունը, 32 բիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։ Գրատուն Մ. Պարսամեան, 46, բիւ Ռիշէ, Փարիզ (9)։

Ի դիմաց հայկական բաժնի հովանաւոր մարմնի՝

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ Կ. Ծ. Վ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ
Ատենապետ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (69)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԴ.

ԴԱՏԱՍՏԱՆ

«Վասն այնորիկ մենք գիրենք արժանի դատեցինք մահու եւ այս վճիռն ու նորա գործադրութիւնը յանձնեցինք Յովնանու Խութեցւոյ, ընտրեալ զօրավար Սասնոյ գաւառին, որ ուր տեղ եւ որ կողմ արժան եւ յարմար գտնի, այս մեր պատժոյ վճիռն ի գործ դնէ յօրինակ եւ ի զգուշութիւն չարագործաց եւ միամտաց»։

Երբ ամէնքը սկսան ցրուիլ, Գուրգէն որ խոր մտածութեան մէջ էր, մէկ կողմ առաւ ծեր դատաւորը առանձին եւ ծոցէն փոքրիկ նամակ մը հանելով, «Հայրիկ, ըսաւ, այս նամակին գիրը եւ այդ դաւաճան մահապարտաց առ Բուղա ղրկուած գիրը թէպէտ փոխուած՝ իրարու չե՞ն նըմանիր. խնդրեմ, մէկ մը քննէ, վասնզի դու փորձ մարդ ես»։ Ծերը երկու թղթերը քովէ քով դնելով՝ երկար զննութենէ մը վերջ. «Որդեակ, հարիւրին իննսուն եւ ինն հաւանականութիւն կայ թէ երկու նամակին գրողն միեւնոյն մարդն լինի, թէպէտ ջանացեր է որ գիրը ծածկէ»։

—Շնորհ ունիմ քեզ, հայրիկ, ըսաւ Գուրգէն եւ դուրս ելաւ. Վահրիճի աչք ըրաւ որ գայ, եւ առանձին սենեակ մը քաշուելով.

— Վահրիճ, դու պէտք է որ ճարպիկութեամբ սա մահապարտներէն իմանաս թէ որո՞ւն գրել տուին այս Բուղայի նամակը։ Քեզ տեսնեմ։

— Շատ բարի, իմ պարտքս լինի այդ, միայն թէ Յովնանու պէտք է իմացնես որ հրաման տայ ինձ ազատ թողնել մտնելու նոցա քով, վասնզի այդ Սասունցիք՝ բացի այդ մարդէն ուրիշ ոչ ոք չեն ճանչցեր։

— Լաւ, ըսաւ Գուրգէն։

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԱՐՏԱՆՈՒՇԻ ՎԱՆՔԸ

Այս մեր պատմութեան ժամանակները, Հայաստանի արեւմտեան ծայրերը, Յունաց բաժնին ծորոխ գետի ափանց վրայ, ուր Արտանուշի փոքրը անոր կը խառնուի, կուսանաց վանք մի կար՝ Բագրատունի իշխանաց շինութիւն։ Վանք, այսինքն բերդ իւր բարձր պարիսպներով, իւր աշտարակներով, բուրգերով, բլրոյ վրայ շինուած ուր երկու ջրերու միացած տեղը թերակղզի եղած արդէն զօրաւոր դիրք ունէր։ Պարանոցը, որ ցամաքի հաղորդակցութեան կապն էր, բերդի երկաթապատ դուռն էր դրուած, որուն շրջապատը շինութիւնք կային, ուր բազմութիւն գինեալ սպասաւորաց եւ զօրականաց վանքին ծառայութեան եւ պաշտպանութեան պաշտօնն ունէին։ Վանքը հարուստ էր, վասնզի Բագրատունի իշխանք շրջակայ երկրին եկամուտը իրենց սահմաներ էին, եւ մեծ Մայրապետը գրեթէ բացարձակ իշխանութիւն մը կը վարէր նաեւ Սմբատաւանի եւ նորա գիւղօրէից վրայ, որ քանի մը մղոն միայն հեռաւորութիւն ունէր վանքէն։ Մեծ մայրապետը գրեթէ միշտ Բագրատունեաց ցեղէն օրիորդ մը կամ այրի տիկին մը կը լինէր, որ կամ իր ազատ կամօք, կամ ակամայ պարագաներէն բռնադատեալ, հոն հանգիստ եւ թէպէտ առանձնացեալ կեանքի դատապարտուած, բայց միշտ մեծ յարգանք եւ ակնածութիւն կը վայելէր թէ Հայ, թէ Վրացի եւ թէ Յոյն մերձակայ իշխանաց եւ ժողովրդոց կողմէ։

Վանքի կեդրոնը շինուած էր եկեղեցին՝ բաւական ընդարձակ՝ փառաւոր եւ սիւնազարդ, ուր ժամերգութիւնք եւ սաղմոսերգութիւնք սահմանեալ ժամերու միշտ կը կատարուէին ըստ աւուր պատշաճի։ Սեղանատունը նորաշէն՝ քանդակներով զարդարեալ իշխանական պալատի յարկ կը կարծուէր, քան թէ մենաստանի տխուր կերանոց. նոյնպէս գեղեցիկ էին ժողովարանք կուսանաց եւ դահլիճք, պարկեշտ, բայց վայելուչ նոցա մենարանք, պարկեշտ, մանաւանդ, նոցա կենցաղավարութիւնը եւ առաքինութեան համբաւը։

Քսան տարի էր, որ Վասկանուշ Բագրատունի Օրիորդը Մայրապետ եղած էր կուսանաց. իր իմաստուն կառավարութեամբ խաղաղութիւն եւ երջանկութիւն կը տիրէին ոչ միայն վանքին մէջ, այլ բոլոր փոքր շրջակայքը ուր իւր ձեռքը կը հասնէր։ Ինչպէս վանքին մէջ հարստահարութիւն չկար, նոյնպէս հարկատու գիւղօրէից մէջ արդարութիւն կը տիրէր, վասնզի ամէնքը կոյս իշխանուհւոյն աղերսագիր կրնային հասցնել։ Վայ էր այն անձին, որ խեղճի մը բողոքը խեղդէր եւ իր աղերսը արգիլէր։

Հարուստ հարենի ժառանգութեամբ եւ միշտ չափաւոր եւ խնայող իւր ծախուց մէջ, գեղեցկացուցեր էր վանքը շինութեամբ, բարեկեց ըրեր էր նոցա կեանքը որ իւր իշխանութեան տակն էին, եւ ոչ ոք կար կուսանաց մէջ, որ ակամայ կրօնաւորութեան լուծը տանէր. եւ կ՚արձակէր կուսանքը իրենց հայրենական տները, կամ սխալմամբ կը ներէր, որ աններելի կը համարէին շատ կրօնաւորք. մեղադրողաց նա կը պատասխանէր, թէ Քրիստոսի «լուծը քաղցր եւ բեռն փոքրոգի» պիտի լինէր եւ թէ հրամայուած է «կարողին միայն տանել»։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՁԵԽ համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի ժողովին մէջ, ընդհ. քարտուղար Պ. Ժիրի Հենտրիխ առաջարկած է վերահաստատել Կոմինֆորմը եւ պաշտպան կանգնիլ «սթալինեան յեղափոխական սկզբունքներուն»: Այս առթիւ, Հենտրիխ-պաշտպանած է այն տարրերը, որոնք «վերաքննութեան» կամ «վերատեսութեան» պատրուակով՝ կը ձգտին թոյն սրսկել համայնավար շարքերէն ներս:

ՃԱՓՈՆԻ վարչապետը Նոպուսուքէ Քիշի Ուաշինկթըն հասաւ եւ արդէն իսկ կարեւոր տեսակցութիւններ ունեցաւ նախագահ Այզընհաուըրի ու Արտաքին նախարար Տըլըսի հետ:

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ Չինաստանի ղեկավարը, Մաօ Ցէ Թունկ, Յուլիս 22ին Վարշաւա պիտի հասնի:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Ծերակոյտը 19ի դէմ 67 ձայնով որոշեց որ Մ. Նահանգները մաս կազմեն հիւլէական ուժի Միջազգային Ցանձնախումբին:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Հանրապետութեան նախագահը բացառիկ պատիւներով ընդունուեցաւ Լիւքսէնպուրկի մէջ: Ամբողջ քաղաքը դրօշազարդուած էր, իսկ ժողովուրդը, փողոցներուն մէջ, խելայեղ ծափերով կ'ողջունէր նախագահ Քոթիի անցքը:

ՄԱԿԱՐԻՈՍ Արքեպիսկոպոս մամուլին յանձնեց Կիպրոսի մէջ «անգլիական անգթութեանց» մասին թղթածրար մը եւ յայտարարեց թէ այդքանով պիտի չգոհանայ:

ԱՒԵԻՏՐԱԿԱՆ նաւերու մեքենավար սպաներուն գործադուլը կը շարունակուի: «Լիպէրթէ» նաւն ալ ստիպուեցաւ յետաձգել իր մեկնումը:

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ մէջ հազարներու հասնող բազմութիւն մը փութացած էր դիմաւորել կարտինալ Վիժինսքին, որ Հռոմէն կը հասնէր: Ինչպէս յայտնի է, կարտինալ Վիժինսքի Լեհաստանի կրօնական առաջնորդն է:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ 220 հոգի մեռած են վերջին օրերու սաստիկ տաքերուն պատճառով:

ՊՐԷՍԹԻ բացերը յունական եւ լիպերիական երկու քարիւղատար նաւեր բախեցան իրարու՝ տիրող մշուշին պատճառով: 11 հոգի մեռած են, քսան ուրիշներ՝ վիրաւորուած: Այս վերջիններէն տասը հոգիին վիճակը մտահոգիչ է:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ նախկին Թագաւոր Ֆարուքի այն ինչքերը, որոնք պատմական արժէք չեն ներկայացներ, աճուրդի հանուեցան Գահիրէի մէջ:

ԻՏԱԼԻՈՅ կառավարական տագնապը տակաւին չլուծուեցաւ: Քրիստոնեայ-Դեմոկրատները մերժած ըլլալով միատարր դահլիճ մը կազմել, Պ. Ֆանֆանի պիտի ջանայ չորս կուսակցութեանց ներկայացուցիչներէն բաղկացած կառավարութիւն մը ստեղծել:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին տարեկան արձակուրդին առթիւ

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան սրահին մէջ

Հովանաւորութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին եւ դպրոցին Կրթ. յանձնախումբին:

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի

Ռ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆԻ

Կը ներկայացուին՝ ՎԻՃԱԿԻ ԽԱՂԸ (Երգ ու պարով խառն մանկական թատերախաղ մը) ԱՆՎԱՐԺ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (Կատակերգութիւն մը)

ԳՈՒՊԱՐ (գործնական մարզանք մանչերու կողմէ):

ԱՄԱԶՈՆՆԵՐՈՒ ՍՈՒՍԵՐԱՊԱՐԸ (աղջիկներ):

Բոլոր աշակերտները կը մասնակցին յայտագրին (երգ, խմբերգ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, ուղերձ, երգախառն պատկերներ, հայկ. հին բնագաւառի կեանքէն):

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հայ հասարակութիւնը՝ անխտիր:

Մուտքը ազատ է

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Օդափոխութեան կայանին համար (Օգոստոս 5): Մարսէյլի շրջանէն արձանագրուիլ փափաքողները կրնան դիմել իրենց շրջանի մասնաճիւղերուն (Պոմոն, Ս. Ժերոմ, Սէն Լու, Պ. Օտտօ, Սէն Մարրբիթ եւ Մարսէյլ քաղաք):

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւն

ԳԻՆԵՃՕՆ

Ի ՊԱՏԻՒ ԸՆԿ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆԻ
ԻՐ ՄԵԿՆՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս Շաբաթ գիշեր, ժամը 9ին Քատէի սրճարանի վերնայարկը:

Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

Ծախքերու մասնակցութիւն:

Հ. Յ. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղի կողմէ:

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Ս. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ենթակոմիտէի:

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Քաֆէ տէ Սփորի սրահը, Մէզօն Ալֆոր:

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Նոր Սերնդականներու:

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Օր. Ա. Քէօսէեանի, Պ. Ա. Քիւփէլեանի:

Արտասանութիւն, խմբերգ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ զանազան անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ — Մուտքը ազատ է

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆ

Հեռախօսով արձանագրուողներէն, ինչպէս նաեւ ալօքասիոնի նպաստ ստացողներէն կը խնդրուի ներկայանալ,

5 Rue Meyran. Tél. TRU 27-35

յանձնելու եւ ստանալու համար հարկ եղած թուղթերը:

Ա. խումբի մեկնում՝ ՅՈՒԼԻՍ 5:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 25 Յունիս, երեքշաբթի ժամը 21ին, Քատէի սրճարանին վերնայարկը:

Դասախօս՝ Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Սէն Շամոնի «Հայ Երկսեռ Երիտասարդութեան» կողմէ, մասնակցութեամբ Վալանսի, Տէսինի, Լիոնի, Վիէնի եւ Սէնթ Էթիէնի Նոր Սերնդականներու:

Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս: Սալ տէ Ֆէթի մէջ:

Մասնակցութեամբ ՄԱԼԵԱՆ նուագախումբին: Հայկական եւ ֆրանսական պարեր, զանազան բաժիններով:

Ճոխ պիւֆէ — Մուտքը 200 փր.

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսսի Մոլինօի վարժարանի ամավերջի հանդէսը, նուիրուած Խ. Հայրիկի մահուան յիսնամեակին:

Տեղի կ'ունենայ վարժարանին մէջ:

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի:

Կազմակերպուած Հոգաբարձութեան կողմէ, այս կիրակի ժամը 16ին:

Կը խօսի Տիկին ԷԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր, պարեր, «Թիֆ թաֆ» ղեկավարութեամբ դպրոցին ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանի եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Տիկ. Շաքէ Գալայճեանի:

Կը հրաւիրուին հասարակութիւնը եւ ծնողները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սարուխանեան Գուրգէն (ծնած 1921ին Էջմիածնի շրջանի Խաթունարխ գիւղը): Հօրը անունը Սարգիս, մօրը՝ Հայկանոյշ, որոնք այժմ կ'ապրին Հայաստան Հոկտեմբերեան շրջանի Ջաֆարապատ գիւղը: Տեղեկացնել Զաքար Մանուկեանի,

34 Villa Rouveyrolle, Asnieres (Seine)

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ջուրի եւ գարեջուրի յանձնումներ ընող շարժավարներ (շօֆէօր - լիվրէօր):

Եւ օգնական գործաւորներ (35 - 40 տարեկան):

Դիմել Պ. ՏԻՏԻԿԵԱՆԻ,

10 Rue René Coche, Vanves (Seine)
MIC 38-61

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՄԱՅԻՍ 28Ը

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ռոմանի Անդրանիկ խումբի:

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Կաթոլիկներուն Սէն Պէրնար սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն, պար, նուագ:

Կ'արտասանէ փոքրիկն Աւճեան, կը նըւագէ պատանի Յովնանեան:

ՇԱՆՕԹ.— Օթօքարը կը մեկնի Վալանսէն ժամը 8.30ին, սինէմա Ալհամպրայի առջեւէն, ընկ. Խաչերեանի մօտ: Փափաքողները կրնան դիմել ընկեր Խաչերեանի:

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած՝ Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ԿՈՂՄԷ:

Կիրակի, 23 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 14.30ին, ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՖ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, 21, բիւ Իվ – Թուտիւ, մէթրօ Ռեփիւպլիք:

Հովանաւորութեամբ պետական անձնաւորութեանց եւ նախագահութեամբ Կաթողիկոսական Պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Կը խօսի Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Այս տարուան Փառատօնին հրաւիրուած է արտասահմանի Հայութեան ամենատարեց Մայրիկը, 108 տարեկան, որ պիտի պատուուի Ոսկի շքանշանով մը:

Փառատօնին գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ, Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի, Օրիորդներ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, (մեներգ), ՍՕՆԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ (տաւիղ), ԹԱՐՕՆ՝ (պալէ), Պ. Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ (արտասանութիւն), Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ (մեներգ), ԹԱՐՕՆ (հայերէն արտասանութիւն):

Պ. ՏԷՏԷՃԵԱՆ (ձեռնադաշնակ):

Հանդէսի վերջաւորութեան պահուած է ամենագեղեցիկ անակնկալը:

Խօսնակ՝ ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ:

Տոմսերու գիներ՝ 400, 300, 200 Փր.:

Խճողումի տեղի չտալու համար կը խնդրուի նախապէս ապահովել տոմսերը հայկական գրատուններէն:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը կը հրաւիրէ հասարակութիւնը իր ամավերջի քննութեան, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, դպրոցի սրահը բիւ Պրճուա:

Պարգեւաբաշխութիւն եւ մանկական հանդէսը 30 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Սէն Լուի, բիւ Ժէ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Համա - Զարսանճագի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղը Զարսանճագի ընդհ. նահատակներուն յիշատակին հոգեհանգիստ կատարել կուտայ այս կիրակի առաւօտ, Հայոց եկեղեցին: Կը հրաւիրուին բոլոր Զարսանճագցիները եւ բարեկամները, յարգելու համար իրենց նահատակներուն յիշատակը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Աննա Մելիք – Մուշկամպարեանէ եւ զաւակներէն 5000 Փր. իրենց ամուսնոյն եւ հօր ողբացեալ Հայրապետ Մելիք - Մուշկամպարեանի մահուան տարելիցին առթիւ:

Նոյնպէս շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Ռուբէն Տէր Սահակեանէ հազար փրանք իր ապաքինման առթիւ:

×

Սէն Ժերոմի Թաղ. Խորհուրդը ողբ. Տիկին Զարուհի Կէպէճեանի մահուան առթիւ խորին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, ի նպաստ Թաղիս եկեղեցւոյ եւ դպրոցին:

Պ. Ռոկան Շերպէթեան հազարական Փր. եկեղեցւոյս եւ դպրոցին, Պ. Սիմիթեան հազար Փր. եկեղեցւոյ, Պ. Ստեփան Սարաֆեան հազար Փր. Թաղիս աղքատներուն, իսկ Պ. Պ. Սուրէն Մինասեան, Յակոբ Կիրակոսեան, Կարպիս Սարգիսեան, Պառ Անթուան, Կարապետ Ասարլըքեան 500ական Փր. ի նպաստ դպրոցին: Այս առթիւ Պ. Կարապետ Քօճապաշեան կը նուիրէ հազար Փր. եկեղեցւոյ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին ընկ. Այտապիրեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՌՈՆԻ ՍՈՒ ՊՈՒԱՅԻ Մշակութային Միութեան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին, ժամը 21ին:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐԸ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԱՓԻՆ

Վայրը՝

Olonne-sur-Mer (Vendée)

3 Օգոստոսէն 14 Սեպտեմբեր

Արձանագրութեան եւ մանրամասնութեան համար դիմել՝

Edouard Mavian, 116 Rue Réaumur,
Paris 2ème. CEN 06-42

ՀԱՅՑԱՌԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի ժամը 18ին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ֆրանչիսքօ Ասիզացիի եկեղեցիին մէջ (4 բիւտը Մուզախա, մէթրօ Պօզարիս – Տաճիւպ:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. վարժարանի, կազմակերպուած դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղի:

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Սիրուն անակնկալներ դպրոցին աշակերտութեան կողմէ, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Միլտոնեանի:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Կը հրաւիրուին բոլորը անխտիր:

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Անիէռ Պուա Քոլոմպի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցին տարեվերջի հանդէսը կիրակի 23 Յունիս ժամը 3.30ին:

Հովանաւորութեամբ՝ Հայրապետական պատուիրակ Տէր Սերովբէ եպիս. Մանուկեանի:

Արտասանութիւն, երգ, խմբերգ եւ հայկական պարեր:

Քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Փլաս Ժիւլիէն Կալէ, Քոլոմպ (Սէն):

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Երեք դպրոցներ, տարեվերջի առթիւ, Վիէնի, Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը կազմակերպած է երեկոյթ մը, այս շաբաթ, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ:

Պիտի ըլլան, խմբերգներ, պարեր, արտասանութիւններ աշակերտներու կողմէ:

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝
ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 22 ՅՈՒՆԻՍ — SAMEDI 22 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7912 — 33ème ANNEE — Directrice : Arpik MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3723

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՊՐԻ՛Ն ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐԸ

Փառաւո՜ր Հայ Մայրերու :

Ա՛յսպէս կ՚որակուի այն հանդէսը, որուն կը հրաւիրեն մեզ Փարիզի չափահաս որբերը՝ վաղը Կիրակի, Ֆալաքէի թատերասրահին մէջ :

Այլեւս «Ապրիլեան սերունդ»ը միայն իբրեւ Սգահանդէսի կազմակերպիչ չէ, որ կը ներկայանայ մեզի :

Սրտառուչ երկիւղածութեամբ մը, որուն առջեւ կը խոնարհին բոլոր գլուխները, մեր որբերը ամենայն իրաւամբ ամէն տարի կ՚ոգեկոչեն իրենց նահատակուած հայրերուն ու հարազատներուն խնկելի յիշատակը :

Այդ առթիւ կը վերանորոգեն իրենց սրբազան ուխտը արժանի ըլլալու անոնց՝ ամուր կառչելով իրենց ազգութեան, մայրենի լեզուին ու դարաւոր կրօնքին :

Սակայն տարիներէ ի վեր գտած են նաեւ ուրիշ ձեւ մը՝ լաւագոյնս արտայայտելու իրենց նուիրումն ու յարգանքը հանդէպ իրենց նահատակեալ ծնողներուն :

«Մայրերու Օր»ուան տօնակատարութիւնն է այդ :

Անդրդուելի հաւատարմութեամբ, յուզիչ ջերմեռանդութեամբ եւ սրտաբեկ խանդաղատանքով անսպառ մեր երէկուան բեկորները աւանդութիւն դարձուցած են արդէն «Հայ Մայրերու Փառատօն»ը :

Եւ արդէն ո՞վ աւելի իրաւունք ունի պանծացնելու հայ մայրիկը քան հայրագուրկ որբը : Ա՛ն՝ որուն կեանքի նախապատճառն ու պաշտպանը վայրագօրէն սրախողխող նահատակներու ցեղին հրէշածին դահիճին կողմէ՝ երբ հազիւ իր անմեղ աչքերը բացած էր կեանքին :

Այրիացեալ հայ մայրն էր, որ անհնարին ու դժնդակ պայմաններու մէջ, ապաւինած լոկ իր Հայու աննկուն կամքին ու անսասան հաւատքին, իբրեւ վահան պաշտպանեց իր անչափահաս, մատղաշ որբերը :

Մէկ ձեռքով արցունքները սրբեց, միւս ձեռքով ասեղ զարկաւ՝ անօթութենէ փրկելու համար իր ձագուկները :

Աչքերուն լոյսը զոհեց գիշերաջան տքնութեամբ : Ցեղին պահպանման ու տեւականացման անընկճելի պահակը դարձաւ :

Հայ մայրը տիպար կինն է բոլոր ազգերու մայրերուն մէջ :

Երկրին մէջ, երբ ընտանիքին հայրը գաւառէն ղուրպէթ կ՚երթար, աւելի վաճառաշահ քաղաքի մը մէջ բախտ որոնելու համար, հայ մայրն էր, որ դարձեալ չարքաշ ու չարաչար աշխատանքով կը պահէր զաւակները, զոհողութեան այնպիսի ոգիով մը՝ որ իր զմայլելի յատկանիշը կը կազմէ :

Տարիներով կը սպասէր իր ղարիպին, որ տուն չէր վերադառնար՝ յաճախ նիւթական պակասին պատճառաւ, երբեմն ալ մեծ քաղաքներու հրապոյրներուն անձնատուր :

Ու հայ մայրը համբերատարութեամբ ու անտրտունջ կը տանէր իր գողգոթան՝ հայրենասիրաբար :

Այսօր ալ սփիւռքի մէջ դարձեալ հայ մայրն է, որ կը հանդիսանայ գլխաւոր ազդակը ազգապահպանման :

Հայ մայրիկին միջոցաւ է, որ մայրենի լեզուն կը փոխանցուի սերունդէ սերունդ : Անոր շնորհիւ է, որ կը պահուին մեր նախնական աւանդութիւնները :

Հայ մայրն է, որ ազգի ու հայրենիքի սէրը կը ներշնչէ իր զաւկին՝ այս օտար աստղերուն տակ :

Տարին մէկ օր յատկացնելով հայ մայրերու պանծացումին, յարգանքի ու երախտագիտութեան նուազագոյն տուրք մըն է, որ կը հատուցանենք անոնց :

Ապրի՛ն հայ մայրերը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ազգ. Ժողովին Ելմտական Յանձնախումբը, որ պաշտօն ունէր քննելու կառավարութեան պատրաստած ելմտական ծրագիրը՝ նախ քան Ազգ. Ժողովին ներկայացուիլը, հինգշաբթի գիշեր ժողով գումարեց եւ 14ի դէմ 17 ձայնով եւ կարգ մը փոփոխութիւններով ընդունեց տնտեսական ու ելմտական բարեփոխումներու կառավարական ծրագիրը :

Յուլիս մէկէն սկսեալ դրոշմաթուղթերու գինը (պարզ նամակի համար) 15 ֆրանքէն պիտի բարձրանայ 20ի, իսկ աւելի ծանր նամակներու կամ ծրարներու առաքման գինն ալ համեմատաբար պիտի աւելնայ : Հեռաձայնի հաղորդակցութեանց միաւորը, փոստի կեդրոնէ մը կատարուած հաղորդակցութեան մը համար, առաջուան նման կ՚արժէ 20 ֆրանք : Հեռաձայնի նոր բաժանորդները պիտի վճարեն 24.000 ֆրանք, իսկ ամսավճարը կը մնայ անփոփոխ (1200 ֆրանք) :

Ելմտական Յանձնախումբը մերժեց ընդունիլ հրանիւթերու գիներուն յաւելումը :

Այս փոփոխութիւններուն հիման վրայ, կառավարութիւնը իր վերջնական ելմտական ծրագիրը պիտի ներկայացնէր երէկ Ազգ. Ժողովի քննութեան :

Ծրագիրը կը նախատեսէ ներածումներու զգալի նուազում մը, որպէսզի արտածում - ներածումի համեմատութիւնը ըլլայ ի նպաստ Ֆրանսայի : Հանրային ծառայութիւնները 250 միլիառ ֆրանքի խնայողութիւն մը պէտք է իրագործեն, իսկ նոր տուրքերէ պիտի գոյանայ 147.5 միլիառ, առանց հաշուելու փոստ - հեռագրական եւ հեռաձայնի սակերու յաւելումներէն գոյանալիք 23 միլիառ ֆրանքը :

Ընդհանուր առմամբ, կառավարութիւնը կ՚ուզէ քաջալերել անհատներու կողմէ կատարուած խնայողութիւնները, կ՚ուզէ զեղչել կեանքի ապահովագրութեան համար կատարուած վճարումներու սակը եւ կ՚ուզէ կարգ մը այլ միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի ժողովուրդին նիւթական կարողութիւնը բարելաւուի :

Արտաքին առեւտուրի հաւասարակշռութեան համար, կառավարութիւնը պատրաստած է 18 ամսուան վրայ տարածուող ծրագիր մը, որ կը նախատեսէ ներածումներու կարեւոր զեղչ մը՝ արտածումներու կարեւոր յաւելման մը փոխարէն :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ալժերիոյ Պոն քաղաքին մէջ նախարարական կարեւոր ժողովներ կը գումարուին, մասնակցութեամբ Պաշտպանողական նախարար Անտրէ Մորիսի, Ալժերիոյ նախարար Լաքոստի, Օդային եւ Ցամաքային ուժերու նախարարներ Հանրի Լաֆորէյի եւ Փիէր Մէթէյէի : Այս ժողովներուն կը մասնակցին նաեւ զօրավարներ Էլի (սպայակոյտի ընդհ. պետ), Լորիյօ (ցամաքային ուժերու սպայակոյտի պետ), Պայի (օդային ուժերու սպայակոյտի պետ), Սալան (Ալժերիոյ զօրքերու ընդհ. հրամանատար) եւ այլ զինուորական մասնագէտներ :

Առաջին հերթին քննուած են Թունուզեան սահմանին երկայնքին վերջերս տեղի ունեցած միջադէպերը :

× Ալժէի մէջ գործադրուեցաւ Փետր. 10ին Ալժէի մարզադաշտին մէջ նետուած ռումբին պատասխանատուներէն չորս դատապարտեալներու մահապատիժը : Ինչպէս գրած էինք ատենին, այդ ահաբեկումին ընթացքին ութը հոգի սպաննուած եւ 24 հոգի ալ վիրաւորուած էին :

× Ալժէի մէջ, օդաչուները ձերբակալած են օթոքարներու կայաններուն վրայ ռումբ նետող բազմաթիւ ահաբեկիչներ : Խուզարկութեանց ընթացքին գրաւած են նաեւ կարեւոր քանակութեամբ զինամթերք :

× Քապիլիայի մէջ ապահովութեան ուժերը բախում մը ունեցան ապստամբներու հետ. այս վերջիններէն 25 հոգի մեռան, 17 հոգի ալ գերի բռնուեցան՝ իրենց զէնքերով :

× Մարսէյլի մօտերը ձերբակալուեցան ալժերիացի հինգ ահաբեկիչներ :

× Թունուզի մէջ նոր ցոյցեր կը պատրաստուին ֆրանսական ուժերու ներկայութեան դէմ բողոքելու համար : Միւս կողմէ, Թունուզի վարչապետը, Հապիպ Պուրկիպա, յայտարարեց թէ ֆրանքեւ-նուզեան յարաբերութիւններու լարուածութիւնը մեղմացած է շնորհիւ «ֆրանսական զինուորական իշխանութեանց հասկացողութեան» :

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻ ԼԻՒՔՍԷՄՊՈՒՐԿԻ ՄԷՋ

Լիւքսէմպուրկի դքսութեան ամբողջ ժողովուրդը փութացած էր մայրաքաղաք՝ ընդունելու համար Նախագահ Քոթին :

Այցելութիւնը, ըստ թերթերու նկարագրածին, «ընտանեկան մեծ հաւաքոյթի մը» բնոյթը առած է, որուն ընթացքին երկրին ամբողջ բնակչութիւնը մեծով - պզտիկով փողոց թափած, «կեցցէ Ֆրանսան», «կեցցէ Նախագահ Քոթին» կը պոռար :

Նախագահին ի պատիւ սրտառուչ ընդունելութիւն մը կազմակերպուած էր Լիւքսէմպուրկի Քաղաքապետարանին մէջ, ուր խօսուեցան ճառեր ու փոխանակուեցան նուէրներ : Նախագահը Պատուոյ Լեգէոնի պատուանշանը յանձնեց Լիւքսէմպուրկ քաղաքին :

× Հանրապետութեան նախագահը Փարիզ պիտի վերադառնայ շաբաթ օր :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՀԱՐՑԻՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները կը ծրագրեն ՄԱԿի անդամ 23 պետութեանց հետ քննել Հունգարիոյ հարցը : ՄԱԿի ամերիկեան պատուիրակը, Քապոթ Լոճ եւս յայտարարեց թէ ժողովներուն կրնան մասնակցիլ բոլոր այն պետութիւնները, որոնք կը փափաքին : Կը շեշտուի թէ Հունգարիոյ վերջին դէպքերը քննելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբին զեկոյցը «արժանի է բոլոր կառավարութեանց լուրջ ուշադրութիւնը վայելելու » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ, Ապազինման յանձնաժողովին ամերիկեան պատուիրակը յայտարարեց թէ քայլ մը եւս առած են մերձենալու համար խորհրդային առաջարկներուն :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ երեք ռազմանաւեր, որոնք նախապէս արտօնութիւն խնդրած էին Թրքական իշխանութիւններէն, Նեղուցներէն անցան դէպի Միջերկրական : Տրուած պատճառաբանութիւնը այն էր, թէ կ՚ուզեն ռազմափորձեր ընել : Սակայն Թուրքիոյ մէջ կը կարծեն թէ այս անցքը կապ ունի այն այցելութեան հետ, որ անգլիական ռազմանաւերը շուտով պիտի տան Սեւ Ծովի Թրքական նաւահանգիստներուն :

ԻՏԱԼԻՈՅ Քրիստոնեայ - դեմոկրատ ղեկավարը, Ֆանֆանի, պիտի հրաժարի դահլիճ կազմելու պարտականութենէն եւ պիտի խնդրէ Նախագահ Կրոնկիէն, որ ուրիշի մը դիմէ :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ, հակառուս գաղտնի թերթ մը հրատարակած ըլլալու ամբաստանութեամբ, մահուան դատապարտուեցան գրող Եոլէֆ Կալի եւ լրագրող մը : Իսկ ամերիկեան դեսպանատան զինուորական կցորդներէն մին, որ «ռազմական կայաններու նկարներ» քաշած էր, երկրէն վտարուեցաւ :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Նեհրու, Հելսինքիէն հասաւ Շուէտի մայրաքաղաքը՝ Օսլօ :

ԱԼԲԱՆԻԱՆ խորհրդային ընդծովեաներու զօրաւոր կայան մը դարձած է, ըստ իտալական «Իլ Թէմբօ» թերթին :

ՃԱՓՈՆԻ վարչապետը, Քիշի, որ Ուաշինկթըն կը գտնուի, կը շարունակէ կարեւոր խորհրդակցութիւններ ունենալ Տըլըսի հետ : Ամերիկեան Ծերակոյտին մէջ յայտարարեց թէ՝ «Ճափոն միշտ պիտի կանգնի Մ. Նահանգներու կողքին» :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ անտառներուն մէջ «ոճրագործ ձեռքեր» հրդեհներ առաջացուցած են բազմաթիւ անտառներու մէջ : Իշխանութիւնները կ՚աւելցնեն թէ հրձիգները «ղրկուած էին Արեւմտեան Գերմանիոյ կողմէ՝ երկրին տնտեսութեան մեծ հարուած հասցնելու նկատումով» :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ «ազգային ճակատը», որ կը համախմբէ ընդդիմադիր կուսակցութիւնները, որոշած է մասնակցիլ Յունիս 30ի ընտրութիւններուն :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ «Իզվեստիա» թերթը կ՚առաջարկէ կարգ մը փոփոխութիւններ մտցնել պատժական օրինագիրքին մէջ եւ պատժական նոյն օրէնքները կիրարկել Խ. Միութեան բոլոր հանրապետութիւններուն մէջ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ պեղումներ կատարող ամերիկեան հնախուզական առաքելութիւնը նոր բուրգ մը երեւան հանած է :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Երեսփ. Ժողովը Յու -

(Շար.ը կարդա Դ. էջ)

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ՁԵՌՔԵՐ

Պաշտելի՜ ձեռքեր բոլորանուէր,
Պատրաստ զոհուելու ցերեկ ու գիշեր,
Զգայուն գործիք խանդաղատանքի,
Օ՜ ձեռքեր, ձեռքե՜ր, ձեռքե՜ր մայրենի :

Ձեռքե՜ր օրհնութեամբ, իղձերով զեղուն,
Բալասա՜ն ջերմոտ մեր ճակատներուն,
Աշխարհի օրօրոց՝ դո՛ւք զայն կը շարժէք,
Մայրակա՜ն ձեռքեր, հզօր... դիւրաբեկ :

Գի՜րք տառապանքի, օ՜ տժգոյն ափեր,
Ձեր նուրբ երակաց կապոյտն է գրեր,
Թողէ՜ք համբուրեմ զերթ դրօշն ազգային,
Ձեռքե՜ր, օ՜ ձեռքեր, յո՜յսը մեր կեանքին :

Կեանքի հորիզոնն երբոր մթագնի
Եւ վախը պատէ ամէն մէկ հոգի,
Դուք էք որ դէպի երկինք կ՚երկարիք,
Օ՜ աղերսարկու ձեռքեր զօրավիգ :

Եւ քանդակագործ՝ մանկանց դեռ խմոր,
Ձեր տաք ափերո՛ւն մէջ, բոյներ աղուոր,
Կուգանք կծկըտիլ թռչունի նման,
Օ՜ քնքուշ ձեռքեր, ձեռքե՜ր մայրական :

Աղուոր մնալու համար՝ ձեռքեր կան
Կը խորշին զրկել մանուկ, օրօրան,
Այլ դուք կը մշակէք կենաց ծաղիկներ,
Օ՜ ձեռքեր, ձեռքե՜ր, ձեռքե՜ր զոհաբեր :

Օ՜ անբիծ ձեռքեր, օ՜ հպարտ ձեռքեր,
Ձեռքե՜ր, որ գիտէք, ձե՜զ միայն վայել,
Ե՛ւ պսակ հիւսել, ե՛ւ դափնի կապել,
Թողէ՜ք որ տօնենք վարձքը գերագոյն,
Զոր Որդին տուաւ իր մօրն անունին,
— Յաւիտենութի՜ւն եւ աստուածութի՜ւն :

Թարգմ. Շ. Ն. — ՓԻԷՐ ԼԷԹԻԷՆ

ԾԱՆՕԹ. — Կոչումով բանաստեղծ մը չէ այս քերթուածին հեղինակը : Հայր մըն է... տասնեւվեց զաւակներու տէր, որ գիտէ իրա՛ւ... ստեղծագործել : Թարգմանութիւնը, բնագրին հաւատարիմ, վերջին մասին մէջ միայն կը կրէ փոքրիկ փոփոխութիւն մը :

«ՁԱՅՆ ԳՈՒԺԵԱՑ Ի ՀՌԱՄԱ...»

Ձայն գուժեաց ի Հռամա, ողբումն եւ լալումն եւ աշխարհումն յոյժ․ Հռաքել լայր զորդիս իւր, եւ ոչ կամէր մխիթարել՝ զի ոչ էին։ ԵՐԵՄԻԱ, ԼԱ, 15

Մեր հին հեղինակները կը սիրեն հայ ազգի պատմութեան մէջ իրականացած ցուցնել Թէական մարգարէութիւններ․ այս մէկը որքան արիւնահեղ հարազատութեամբ իրականացած է Հայոց պատմութեան մէջ։ Դրէք Հռամայի տեղ որեւէ քաղաք Հայոց․ Հռաքելի տեղ՝ ոեւէ հայ մայր կամ Մայր Հայաստան, եւ ըսէք․ « Ձայնը գուժեց Կարինէն, Խարբերդէն, Մուշէն, Վանէն․ ողբ, լաց ու կոծ․ Մայր Հայաստան կ'ողբար իր զաւակները, եւ չէր ուզեր, չէր կրնար մխիթարուիլ, զի ոչ էին, այլեւս չկային։ Կ'ողբար զաւակները Տարօն-Վասպուրականի՝ երեք հարիւր յիսուն հազար, Կարին՝ երեք հարիւր հազար, Սեբաստիա-Մալաթիա-Խարբերդ՝ երեք հարիւր քառասուն հազար, Բաբերդ-Տրապիզոն՝ երկու հարիւր վաթսուն հազար, Տիգրանակերտ-Մարտին՝ հարիւր քառասուն հազար, Փոքր Ասիա-Կիլիկիա՝ երեք հարիւր յիսուն հազար։ Հողի եւ ընտանիքի կապուած Հայորդիներ, Աստուծոյ պաշտամունքով եւ Հայրենիքի սիրով, ընտանեկան առաքինութիւններով զարդարուած։ Աշխատանքն էր իրենց կեանքը, քրտինքը՝ իրենց պըսակը։ Բարոյապէս եւ մարմնապէս առողջ, ընտանիքն էր իրենց թագաւորութիւնը, վարձքն ու վայելքը։ Ի՜նչ եղան անոնք։

1878ին Պերլինի ժողովին առջեւ Պուլկարները իրենց դատը պաշտպանեցին, իրենց նահատակներուն ոսկորները դնելով սեղանի վրայ։ Մեզի չտրուեցաւ այդ հոգիի զոհունակութիւնը։ Մեր նահատակներուն ոսկորները ցանցնուած մնացին հովիտներու, կիրճերու, գետերու մէջ․ մեզի չտրուեցաւ սփոփանքը՝ ամփոփելու զանոնք արկղերու մէջ եւ հանելու դիւանագիտական ժողովներու առջեւ։ Մեր նահատակներու մարմինները մնացին անշիրիմ, մնացին անյայտ։ Հայուն պայծառ հայրենիքը դարձաւ մռայլ գերեզմանոց։ Հայ նահատակները չունեցան յուշարձան, չունեցան արձանագրութիւն, լաւ որ չունեցան։ Ո՞ր արձանագրութիւնը պիտի կարենար արտայայտել ահաւորութիւնը ոճիրին, ո՞ր յուշարձանը կրնար վայելչօրէն յիշեցնել անյիշելի եղեռնը։ Մենք ունինք մէ՛կ յուշարձան, մէ՛կ արձանագրութիւն․ — արի՛ւնը․ հա՛յ մայրերու, հա՛յ մանկիկներու, հա՛յ ծերերու, հա՛յ կոյսերու եւ կտրիճներու արիւնը։ Այդ արիւնով միայն կարելի է արժանապէս արձանագրել՝ մարտիրոսութիւնը հայ ազգին, միայն այդ արիւնը կրնայ ցուցնել մեզի՝ դիւցազնութիւնը հաւատքի, սիրոյ, հաւատարմութեան, քաջութեան։

Սորված ենք պատմութենէն՝ թէ Հայոց հայրենիքը բնական սահմաններ ունի լեռներու, գետերու․ դիւրակոխ, դիւրափոփոխ սահմաններ։ Գետերը կրնան ցամքիլ, լեռները դաշտանալ, դաշտերը լեռնանալ։ Թշնամին՝ որ կ'ուզէր ջնջել անունը Հայուն, դրաւ սահման մը նոր․ արիւնով գծուած սահմանը։ Մի ըսէք այլեւս՝ թէ Եփրատն է Արեւմուտքը, Արաքս՝ հիւսիսը, եւ Տիգրիս՝ հարաւը։ Արիւնի սահմանագիծ մը կայ՝ որ կ'իջնէ Սեւ Ծովէն մինչեւ Միջագետքի անապատները, Ուրմիոյ լիճէն կ'իջնէ մինչեւ Միջերկրական։ Արիւնագանդ սահմանը Հայու հայրենիքին։ Հին հռոմէական պողոտաներով չեն կապուած այլեւս Տրապիզոնն ու Կիլիկիան, Կարինն ու Խարբերդը, այլ կապուած են արիւնի գծով, Հայու ուխտահոս արիւնով։

Անմե՛ղ էր այդ արիւնը․ ո՛չ թէ մէկ հոգւոյ, ոչ թէ տասը հոգիներու, այլ ամբողջ ազգի մը արիւնը։ Աստուա՛ծ միայն կրնայ պաշտպանը ըլլալ այդ անմեղ արեան։

Թշնամին գիտէ թէ անմեղ էր այդ արիւնը։ Այդ պատճառաւ գործեց գաղտագողի, մութին մէջ, գաղտնապահութեամբ։ Ոչ մէկ թերթ, ոչ մէկ դահլիճ իմացաւ ահեղ եղելութիւնը։ Թշնամին դիւային սրամտութեամբ օգտագործեց թնդանօթներու բամբիւնը, խեղդելու համար անմեղներու հառաչը։

Ազգ մը կ'արիւնի, աշխարհի բոլոր մահերը մեռնելով։

Ամէն պատիժ ունի անուն մը։ Այդ խժդժութիւնը անուն չունի։ Անմեղին դէմ գործուած որեւէ ոճիր՝ անանուն ոճիր է։

Ահա՛ մեր պարծանքը՝ Աստուծոյ եւ մարդկութեան առջեւ․ եթէ ամէն վրէժ Աստուած իրեն վերապահած է, որքան առաւել՝ իրեն վերապահած է վրէժը ոճիրի մը՝ որ ուղղուած էր իրեն։ Հայ նահատակները քրիստոնեայ էին, Քրիստոսի եղբայրներն ու քոյրերն էին։ Թշնամին ուզեց անոնց արիւնը խառնել Քրիստոսի արեան, որպէսզի անարգէ արիւնը Փրկչին մարդկութեան։

Արեան հեղումը գերագոյն փաստն է, գերագոյն սիրոյ։ Մեր նահատակները ըրին այդ փաստը։ Խառնեցին իրենց արիւնը Փրկչին արեան։

Մեր պարծանքն էք դուք, նահատակներ․ դուք պէտք չունիք մեր աղօթքներուն․ մենք պէտք ունինք ձեր բարեխօսութեան։ Ձեր վրայ կը հանգչի հոգի՛ն Աստուծոյ։ Մեկնեցաք աշխարհէ ոչ իբրեւ չարագործ, այլ իբրեւ քրիստոնեայ։ Պէտք ունինք ձեր աղօթքին, օրէ օր աւելի, որպէսզի չգա՛յ այն օրը՝ որ անարժան ըլլանք ձեզ յիշելու․ չգա՛յ այն օրը՝ որ ուրանանք ընտանեկան սրբութիւնները, չըգա՛յ այն օրը՝ որ դադրինք ձեզի արժանի ըլլալէ, եւ չունենանք մաքուր արիւն մը, Քրիստոսի համար թափելու ձեզի նման։

Զգայ այդ օրը․․․ վասնզի եթէ գայ՝ պիտի ըլլայ ոչ ձեզի՝ այլ մեզի համար, օ՛ր ողբի, լացի, կոծի՛ յաւիտենական։

Հ. ՍԱՀԱԿ ԵՊՍ. ԿՈԳԵԱՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Շատ մը երկիրներու մէջ նուիրական օր մը, տօնախմբութիւն մը դարձաւ «Մայրիկին Օր»ը։ Մարդկային սրտի ամէնէն նուրբ զգացումներու ծնունդն է ան։ Համաշխարհային պատերազմի թոհուբոհին մէջ մինչեւ ուղն ու ծուծը ճմլուած ու ջախջախուած երիտասարդ զինուորներու տառապած հոգիները տուն տուին անոր գաղափարին ու գոյութեան։ Ու 20րդ դարու ցաւատանջ մարդկութիւնը պէտքը, անհրաժեշտութիւնը զգաց վերադարձ դէպի մայրական գիրկը, անոր ստեղծած խաղաղաւէտ մթնոլորտը ու սիրագեղ շրջապատը։

Հայ ժողովուրդի նահապետական տունը իր բնիկ հայրենի երդիքին տակ բնաւ երբեք պէտք չունէր ստեղծելու «Մայրերու Օր» մը՝ յարգանքի ու երախտագիտութեան տուրքը դարձնելու համար մայրը, որ արդէն հազարամեակներէ ի վեր հայ ընտանիքի թագուհին, տիկինը ու բամբիշը եղած էր։ Միշտ սիրուած, միշտ յարգուած ու տան հրամանատարը համարուած։ 20, 30, 40 եւ աւելի անդամներէ կազմուած հայ նահապետական գերդաստանի մէջ մայրը ունէր իր պատուոյ աթոռը, որուն ոչ թէ միայն տան զաւակներն ու հարսները, այլ նոյն իսկ տանուտէր այրերը մեծարանքի ու հպատակութեան հնաւանդ օրէնքով կապուած էին։

Ժողովուրդ մը այնքան բարձր է իր քաղաքակրթութեամբ ու զարգացումով, որքան վեհ են ու նուիրական իր հնաւանդ օրէնքները ընտանի տան ու ցեղի պահապան մայրերու հանդէպ։

Մէկը լաւագոյն մայրերէն, աշխարհի վրայ, Հայ մայրն եղած է, անկասկած։

Ահա պատկեր մը, իբր ապացոյց։

Թէոդիկ կը պատմէ․ 1916 տարուան Օգոստոսի վերջերը, Պոզանթի, հայ գինուորներու վրանը խմբուած էինք։ — Պատմէ՛, ըսի իրենցմէ մէկուն, ի՞նչպէս պրծար ձեռքերնուն եւ տարի մըն է՝ ինչե՞ր քաշեցիր սա լեռներուն վրայ։ Եւ Իսքէնտէր, Զէյթունցի կտրիճը, որ Զավուշի տիտղոս ունէր՝ խոր հառաչ մը քաշեց եւ այսպէս սկսաւ խօսիլ․ — Իմ քաշածներս ի՞նչ են որ։ Քարերը լեզու ունենային եւ մեր քոյրերուն գլխուն եկածները պատմէին։ Հազարէն մէկը միայն պատմեմ, գաղափար մը կազմած եղիր։

Անգամ մը ես ու ընկերս Կիւլէկ Պօղազին կ'անցնէինք ձիով։ Անցեալ տարի էր։ Դիտեցինք որ խոշոր թռչուններ ձորի մը մէջ կ'իջնէին ու կ'ելլէին։ Հոն ուղղեցինք քայլերնիս։ Կեանքս մէջ չեմ յիշեր պատկեր մը այդ ատենուան սոսկալի․․․։ Ծառի մը տակ կին մըն էր պառկեր, կէս-մեռել մը գրեթէ։ Կաղկանձիւն մը կը լսուէր եւ ոտքին տակ տարօրինակ կծիկ մը կ'երեւէր։ Զննեցինք միայն՝ թէ ինչո՞ւ ձեռքին մէկը հովահարի պէս կ'ելեւէջէր շարունակ։ Երկու քայլ եւս մօտեցանք։ Կծիկը՝ մանկիկ մըն էր, հազիւ քանի մը օրուան, աւելի ճիշդը՝ դիակ մը, քիթը-բերանը թռչուններէն կցահար․․․։ Եւ հոգեվարք մայրը չէր դադրեր ձեռքն օդին մէջ շարժելէ, դիակիր ագռաւները վանելու օրհասական ճիգով մը․․․։ Քարացած մնացինք։ Հետոյս, որ քահանայ մըն էր, կը հծծէր քովս ի վեր․ «Եթէ անդին աշխարհը դրախտ մը չկայ, պէտք է ստեղծել զայն մի միայն քեզի համար, հերո՛ս Հայուհի» (Ժողովուրդի Ձայն, կ. Պ. 1919 թ. 142)։

Հ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԼՈՒՍԱՆՑՔԻՆ ՎՐԱՅ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ԺԱԳ ՄՈՐԿԱՆԻ

Հիւսօ Սիւռ Գոսսոնի մէջ ծնած է Ժագ Ժան Մարի տը Մորկան, 3 Յունիս 1857ին։ Ճարտարապետ էր եւ իբր սիրող կը զբաղէր նաեւ հնախուզութեամբ օտար երկիրներու մէջ ուր գործով կը գտնուէր։ Շուտով ձեռնարկեց աւելի հետախուզական ճանապարհորդութեանց դէպի Հնդկաստան, Կովկաս, Հայաստան եւ Իրան։ 1884-1889ի այս հետազօտութեանց իբր արդիւնք հրատարակեց «Միսիոն սիանթիֆիք օ Գոգազ»ը 1890ին։ Երկու տարի ետք Գահիրէի մէջ հնախուզական գործերու տնօրէն նշանակուելով կատարած է յաջող պեղումներ Եգիպտոսի մէջ։ 1897ին Ֆրանսական «տէլէկասիոն ան Փէրս»ի վա-

ՄԱՅՐ ՄԵՐ, ՈՐ ՅԵՐԿԻՆՍ...

Աշխարհիս ունայնութիւնը մօրս գերեզմանին լռութեամբը լեցնելու համար, բաղձանացս անրաւութեան կեանքի տըւած պաղ ու պատիր պատասխանէն սփոփուելու համար մեղրահոծ ջերմութեամբըն արտասուաց՝ զորս մօրս աճիւնն աչքեւս ու սրտէս պիտի քաղէր, յուղի անկայ․․․։ Բայց գերեզմանատան մէջ մօրս գերեզմանն ո՞րն էր․․․։

Եկեղեցի մտայ, տաներէց քահանային հարցնելու համար։ Աղօթիւք քարայատակեալ, խունկով այրեալ, արտասուակաթ երկիւղածութեամբ ողմափակեալ եւ օրհնութեամբ կամարեալ այն վեհավայրին մէջ, ուր չէի մտած երկար ժամանակէ հետէ, հոգեմայլիկ յուզմանէս մոռցայ պահ մը թէ է՞ր հոն էի։ Ժամերգութիւնն աւարտած էր։ Ժամկոչին տեսիլն ինձ յիշեցուց տաներէց քահանան։ «Գընաց», պատասխանեց ժամկոչ աղբարն։ Յուսացի թէ՝ պիտի աւելցնէր․ «Ննջեցեալ գնաց»։ Գերեզմանատունը պիտի գտնայի զայն այդ պարագային։

Խաչակնքեցի ու գերեզմանատան ճամբան բռնեցի։ Որրանէն տապան մահկանացուին կեանքը նուազ երկայն է քան ուղին գերեզմանատան։ Մեռելն հող պիտի դառնայ տապանին մէջ, այսինքն՝ հողեղէն մարմինը պիտի թափէ եւ ոսկր պիտի ըլլայ։ Մեռելին վրայ դացողն այն փուշեհոծ ուղւոյն վրայ հողով կը գերայագի, եւ աղօթքի տեղ հող կ'երթայ հոսել հանգուցելոյն վրայ։ Հո՜ղ, հո՜ղ, ամէն ինչ հո՜ղ։

Շիրիմէ շիրիմ՝ մօրս շիրիմը կը փնտռեմ։ Եւ ոչ մէկու վրայ մօրս անունն։ Հոփիփիմէներ կան, մօրս մկրտութեան անունն․ այլ բանաստեղծութեան մօրս տուած անունը՝ Սրմա՝ եւ ոչ մահարձանի մը վրայ կը կարդամ։ Եւ․․․ կը յիշեմ թէ՝ մայրս մահարձան ունենալ չը պարտի, զի հայրս եւ եղբայրս նոյնպէս մեռած են, եւ ես․․․ աղքատ եմ։ Շիրմազուրկ գերեզմանաց մէջ փնտռել զայն, նոյն բանն է ծովուն ալեաց մէջ ալիք մը փնտռել։

Եւ ահա․․․ փոսի մը առջեւ կը գտնեմ ինքզինքս։ Հին ու նոր գերեզմանատանց պատմութեան մէջ չիք յիշատակութիւն այդպիսի գերեզմանի։ Փոսը բացուած, ապա փակուած է, խոտը նորէն եկած ծածկած է իր մակերեւոյթն, որ մշտաբաց փոս մ'է, գերեզմանատան մակերեւոյթէն մէկ մարմնոյ ծաւալի չափ վար, մկրտութեան աւազանին ձեւով, որ այս աշխարհին եւ անդրաշխարհին միանգամայն կը պատկանի։ «Իմ նախասահմանեալ փոսս․․․ թերեւս ննջեցելոց ներոյժ զգայութիւն մը՝ այդ փոսին մէջ կենդանի պառկած՝ թերեւս զիս փոխադրէ մօրս աշխարհն․․․ նորօրինակ անձնասպանութիւն մը եղած կ'ըլլայ․․․ Կեանքէն փրկումն եւ բաղձանացս լրումն, ամէն պարագայի մէջ․․․»։

Եւ․․․ գաւազանս փոսին եզրը կը թողում, որպէս ծովափը թողուցի զայն՝ երբ ջուրց յատակն ուղեցի վախճան տալ կենացս․․․։ Ի՜նչ դիրքով պառկիլ փոսին մէջ․ երեսի՞ վրայ, երեսս անդունդի՞ն․ անդունդն՝ անտես՝ խորհիլ կուտայ։ Յօրսայս պառկիմ․ երկնակամարն աչացս պիտի խօսի քան մտացս։ Յերեկուան երկինքն, ամառը․ ոչ մանր աստեղք, ոչ լուսնակ, ոչ ամպ վարդերանգ եւ ոչ ծիր կաթին․ կապոյտ անապատ մը, մանաւանդ թէ կապոյտի գեհեն մը, կապոյտ կրակ կը թափէր երեսիս։

Զկրցայ հանգուրժել։ Երեսս դարձուցի գետնին։ Խոտեր, նիհար ու դեղին, կեանքի ձանձրոյթը կը խորհրդապատկերէին։ Մանր ճճիներ, գոյցես այդ խոտերուն մանրապատկութիւնն, խորհրդապատկերը կը համաստեղէին։ Օդային որդեր, անգործ, որոնք անխօս կը սողտանէին գոյցես հողային որդերուն իրենց եղեռնական գործունէութիւնն․ տառնք էին որ մարմինը կը հալեցնէին, էն գիրգէն համբուրելի մարմինն անխնայ, անողոք։ Եւ․․․ սպառիչ գեղեցկաջինջ իրենց մթին գործն, ոհ, դուցէ դեռ աւարտած չէին մօրս մարմնոյն վրայ․․․։

Թէեւ աչքս գերեզմանին խոտերուն ու խոտագուարճ ճճիներուն, այլ ականջս, բոլոր կենակս ականջ կտրած՝ գետնին էր։ Վայրկեանէ վայրկեան կը սպասէի, — մօր մը սէրն հրաշագործ չէ՞ միթէ, — որ մայրական բազուկն կամ գլխս ներս փոսին յատակը քաշէն եւ կամ գրկէն փոսէն դուրս նետեն՝ ինձ հետ ի միասին՝ աշխարհիս երանութեանց — որոնք ինձ զոհիփակ կան իմ մանկութենէս․․․։ Հրաշքը չկատարուեցաւ․ ուրեմն մայրս մեռած չէ՞ր, թաղուած չէ՞ր, չքացած չէ՞ր։ Բայց ո՞ւր էր։ Զի՞նքը կորսնցուցած էի՝ թէ ինքզինքս․․․։

Գաւազանս առի, եւ կրնայ ըսուիլ՝ այս երկրորդ անգամ գերեզմանէն աշխարհի դարձայ։ Տուն երթալու համար նաւակ նստայ․ ամառ հասարակ աւուր դժոխաժամերն անցած էին։ Պոսֆոր՝ շուրջս կապոյտ երջանկութիւն՝ կը տարածուէր․ Պոսֆորի երկինքը՝ գլխուս վրայ՝ կապոյտ երջանկութիւն կը հոսէր։ Պոսֆորափնեայ պալատք՝ դէմ դիմաց՝ սպիտակ երջանկութիւն կը փոխասացէին։ Ծիր կաթինին եւ ծովուց ճերմակ փրփուրք՝ ճարտարապետուած՝ երկնի եւ երկրի ճերմակ երջանկութիւնն, այո, կը համերգէին։ Ու զինեւ, ու գլխոյս վերեւ, թուխ թեւեր, թուխ երջանկութիւնը կը համատարփէին։ Երջանկութեան անբացատրելի պըսակ մըն էր արարչութիւնն։

Երբ նաւակէն ցամաք ելայ․․․ Մա՞յրս էր․․․ Տո՛ւ տո՛ւ, տո՛ւ, տո՛ւ․․․ Ապաբանաց որմերուն մէջ փորուած աղաւնետուներէ կը հանէր ձայնն․․․ Աղաւնիներ, մայր աղաւնիներ, կը մնջէին, թեւերնին վեր, ինծի՛, ինծի՛․ «Դուն ամէն մայրերուն զաւակն ես, բանաւոր եւ անբան բոլոր մայրերն ալ վրադ կը գուրգուրան․․․ Դուն խանդաղատանքն ես, եւ ամէնուն խանդաղատանաց աւաղ առարկան․․․ Տո՛ւ, տո՛ւ, տո՛ւ, տո՛ւ․․․։ Է՛հ, ինչ են աղաւնեատունք․ գերեզմանաց փոսին չափ գրեթէ մութ են, այլ բոլոր պայծառութիւնք, բոլոր երանութիւնք մայր աղաւնոյն․ թեւերուն տակ չեն զօրովաբոյր ձագուկ այն ստուերին մէջ, որով՝ կրնայ ըսուիլ՝ կը խմորէ, կը խնկարուրէ Աստուած իր տաճարաց խորհրդաւոր, սուրբ ստուերը․․․։

Գերագոյն դժբախտութիւնն ու գերագոյն երջանկութիւնն համադրող անասելի հոգեկան վիճակի մը մէջ, աչքս ոլոռն արցունք թափելով, հասայ տուն։ Մայրս որոնելով, յաւէտ, ամէնուրեք։

Մայրապետ Սրբուհի մօրաքոյրս բազկատարած կ'աղօթէր Աստուածամօր պատկերին առջեւ ծնրադիր։ Իր քով ծունըր դրի ես ալ, եւ շրթունքէս, հոգիէս թռաւ․․․ նոր Տէրունական աղօթքը, Տէրունական աղօթքին զոյգը․

« Մայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո․․․»։

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՄՕՐ ՁԵՌՔԵՐԸ

Այս ձեռքերը՝ մօր ձեռքերը ,
Հինաւուրց ու նոր ձեռքերը …
Ինչե՞ր ասես , որ չեն արել այս ձեռքերը . .
Պսակուելիս ո՞նց են պարել այս ձեռքերը՝
Ի՞նչ նազանքով .
Երազանքո՞վ :

Ինչեր ասես որ չեն արել այս ձեռքերը . . .
Զրկանք կրել , հոգս են տարել այս ձեռ -
քերը՝
Ծով լռութեա՛մբ :
Համբերութեա՛մբ :

Ինչեր ասես որ չեն արել այս ձեռքերը . . .
Երկինք պարզած սգւն են դառել այս ձեռ-
քերը ,
Որ չփլուի իր տան սիւնը՝
Որդին կռուից դառել տունը :

Ինչեր ասես որ չեն արել այս ձեռքերը . . .
Մինչեւ տատի ձեռք են դառել այս ձեռ -
քերը :
Այս ձեռքերը՝ ուժը հատած
Բայց թոռան հետ նոր ուժ գտած . . .

Քար են շրջել , սար են շարժել այս ձեռ -
քերը :
Ինչե՞ր , ինչե՞ր , ինչե՞ր շարժեր այս ձեռ-
քերը :
Նուրբ ձեռքերը ,
Սուրբ ձեռքերը :

. . . Եկէք այսօր մենք համբուրենք որ -
դիաբար
Մեզ աշխարհում ծնած , սնած ,
Մեզ աշխարհում շահած պահած ,
Մեզնից երբեք չկշտացած ,
Փոշի սրբող , լուացք անող ,
Անվերջ դատող , անվերջ բանող ա՛յս ձեռ-
քերը ,
Թող որ ճաքած ու կոշտացած ,
Բայց մեզ համար մետաքսի պէս խաս
ձեռքերը . . .

Պ . ՍԵՒԱԿ

րիչ կարգուած է եւ Շօշի պեղումները վարած : Իր գործերը շատ հետաքրքրական են հնագիտական եւ հայագիտական տեսակէտէ : Եգիպտոսի , Պարսկաստանի , քաղաքակրթութեան սկզբնաւորութեան , նախապատմական մարդկութեան գործերէ զատ ձգած է լ'Իսթուար տիւ փէօփլը Արմէնիէն , (Փարիզ1919) : Հոյակապ գործ մը , որ թարգմանուած է անգլերէնի («Հայրենիք» հրատարակչականին կողմէ) եւ հայերէնի՝ Երկանեանի կողմէ :

Անուանի գիտնականը իր մահկանացուն կնքեց Մարսէյլ 12 Յունիս , 1924ին :

Պ . ԹՐԱԿԱՑԻ

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ

Կ'արժէ որ տարին մի օր ալ իրենց նը - ւիրուի , տօնուի ու փառաբանուի իրենց անունը , իրենց գործը հայ ընտանիքնե - րու , հայ բոյներու մէջ , հայ երդիքի տակ :

Որովհետեւ հայ մայրն է սիրտ տուած իր զաւակներուն , իր հոգեհատորներուն , իր թոռներուն ու թոռնիկներուն : Անոնց տուած է տոհմային կրթութիւն ու դաստիարակութիւն , ներշնչած ցեղին ոգին , սորվեցուցած մայրենի ոսկեղէն լեզուն ու պատմութիւնը , որպէսզի ամուր կառչին իրենց ճամբուն , պահեն ու շարունակեն , մեծնան ու զօրանան անոնց շունչով , հո - գիով , սրտով :

Հայ մօր սիրտը գոց գիրք մը է , ինքը միայն կարդալ գիտէ ու զայն մեկնել . . .

Մայրն է եղած աւելի մօտը իր զաւկին , կերտողը իր նկարագրին ու առաջնորդողը իր առաջին քայլերուն , ճամբան ցոյց տուող ու հետեւող միշտ որ չշեղի , չիյ - նայ :

Հայ մայրն է տուած իր առաջին եւ վերջին պատառը իր զաւկին եւ ջուրը ան- մահական , հագուստը , ունեցած չունե - ցածը , որպէսզի ան չմնայ նօթի , մերկ ու ծարաւի :

Տարագրութեան սեւ օրերուն՝ իրենք զոհուած են , բայց ետին թողած որբեր , որբուհիներ , որոնք մեծցած այսօր կը յի - շեն եւ իբրեւ երախտագիտութիւն ու պարտք կը տօնեն , կը պանծացնեն հայ մայրերու անմոռանալի յիշատակը :

Օրհնեալ ըլլան անոնք , լոյսերու մէջ պառկին եւ ողջ մնան իրենց զաւակներն ու թոռները , որ իրենց Օրը տօնեն :

ՄԷՆ-ՍԷ

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերակ - ցութիւնը , ասկէ շուրջ տարի մը առաջ , ֆրանսական կառավարութեան կողմէ ճանչցուեցաւ իբրեւ «Հանրային կազմա - կերպութիւն» : Առաջին տարեդարձին առ- թիւ , Աղքատախնամի վարչութիւնը կազ - մակերպած էր դաշտահանդէս մը , որ տե- ղի ունեցաւ անցած Կիրակի (Յունիս 17) , Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մէջ :

Հանդէսի առաջին մասը սկսաւ ճաշկե - րոյթով մը , սահմանափակ հրաւիրեալնե - րու ներկայութեամբ :

Հայրապետական Պատուիրակ Սե - րովբէ եպիսկ . Մանուկեան , որ կը նա - խագահէր այս պատուոյ սեղանին , քանի մը խօսքով դրուատեց Ընկերակցութեան օգտակար եւ արդիւնաւոր գործունէու - թիւնները , մասնաւոր շեշտ դնելով երկու Հանգստեան Տուներու խիստ կարեւոր ձեռնարկներուն վրայ : Բացառիկ բարե - րախտութիւն մը նկատելով Ընկերակցու - թեան «Հանրային կազմակերպութիւն» ճանաչումը , Սերովբէ սրբազան յայտնեց թէ — հիմա այլեւս մեզմէ կախում է հաւաքական կրկնապատկուած աշխատան- քով եւ զոհաբերութեամբ , միշտ աւելի լայն հնարաւորութիւններով նպաստել Հայութեան պատիւ բերող այս հաստա - տութիւններուն : Անոնք որ հոս ապաստա- նած են , արժանի են մեր բոլորի գուրգու- րանքին . իսկ անոնք որ պատասխանա - տուութիւնն ունին այս դժուարին գործը վարելու՝ պէտք չէ որ մինակ մնան : Օգ - նելով իրենց՝ օգնած կ'ըլլանք մեր բոլո - րիս սրտին մօտիկ ազգային ձեռնարկի մը :

Գերապայծառ Կ . Ամատունի իր կար - գին խօսելով ընդհանրապէս բարեգործա- կան - մարդասիրական ձեռնարկներու կա- րեւորութեան մասին , յայտնեց թէ «դեռ Դ . դարուն , Փաւստոսի վկայութեամբ Հայաստանի մէջ գոյութիւն ունէին երկու հազարէ աւելի նման հաստատութիւններ : Զափազանցութիւն պէտք չէ նկատել այս մեծ թիւը , քանի որ ունէինք այդ պետու- թիւնը , թագաւոր եւ բազմաթիւ նախա- րարութիւններ , որով եւ լայն միջոցներ : Յիշելով այս պատմական փաստը , այն համոզումին կուգանք որ բարեգործական- բարեսիրական նման ձեռնարկները անբա- ժանելի մասը կը կազմեն ազգապահպա - նումին » : Հ . Ամատունի իր խօսքը վեր- ջացուց գնահատելով Աղքատախնամի վա- րիչները եւ մաղթեց նոր եւ արդիւնաւոր գործունէութեան շրջան մը :

Ֆրանսական խորհրդարանի անդամ Բժ . Յովնանեանի քանի մը բարեկամական արտայայտութիւններէն ետք , Պ . Մկրտիչ Գազազեան Աղքատախնամի կողմէ շնոր- հակալութիւն յայտնեց օրուան հիւրերուն եւ ընկերակցութեան բարեկամներուն , որոնց շարքին նաեւ «Յառաջ»ի որ միշտ ալ արձագանգ տուած է իրենց բոլոր ձեռ- նարկներուն : Մասնաւոր շնորհակալութիւն յայտնուեցաւ ընկերակցութեան նախա - գահ Բժ . Վ . Զիլինկիրեանին , ընդգծելով անոր կատարած դերը Աղքատախնամին , «հանրային կազմակերպութիւն» ճանաչ - ման դժուարին գործին մէջ :

Բուն դաշտահանդէսը սկսաւ ժամը 15 - ին , Հանգստեան Տան ընդարձակ եւ ծա - ռախիտ պարտէզին մէջ : Փարիզի զանա - զան շրջաններէն հաւաքուած էր շուրջ երեք հարիւր երկսեռ հասարակութիւն մը :

Գեղարուեստական մասը պատրաստած էր Օր . Հայկանուշ Թորոսեան : Հայ եւ օտար արուեստագէտները իրենց երգերով եւ պարերով , բացառիկ փայլ տուին օր - ուան ձեռնարկին , ստեղծելով իրապէս ու- րախ եւ զուարթ մթնոլորտ մը : Հաճելի ա- նակնկալ մըն էին մասնաւորապէս հայկա- կան պարերը՝ գործադրուած հնդիկ պա - րուհիներու կողմէ :

Կազմակերպիչները իրենց առաւելագոյ- նը ի գործ դրած էին իրապէս հաճելիդար- ձնելով այս դաշտահանդէսը : Վստահա - բար գոհ մնացին ոչ միայն հեռուներէն ե- կած հանդիսականները , այլեւ մասնաւո - րապէս Հանգստեան Տան մնայուն բնա - կիչները . . . .

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ , (Յառաջ) .— Այս տարի Հայաս - տանի Անկախութեան 39րդ տարեդարձը տօնուեցաւ 9 Յունիսին , Կիրակի կէսօրէ վերջ , «Թէաթըր Մինիխիփալ»ի սրահին մէջ , նախաձեռնութեամբ Հ . Յ . Դ . «Ա - նի» կոմիտէին , եւ մասնակցութեամբ բո- լոր հայրենասէր կազմակերպութիւննե - րու :

Հանդէսը բացուեցաւ հայկական եւ ֆը- րանսական քայլերգներով , որ երգուեցան Նոր Սերնդականներու կողմէ :

Օրուան Նախագահը , ընկեր Ս . Գա - լուստեան , բացատրելէ յետոյ օրուան տօ- նակատարութեան իմաստը , եւ նկարագրե- լէ վերջ ազատագրութեան համար մղ - ուած կռիւները , հրաւիրեց հանդիսական- ները , որ յոտնկայս յարգեն յիշատակը բոլոր անոնց , որ ինկան յանուն ազա - տութեան :

Օր . Ոսկանեանի արտասանութիւնէն եւ Օր . Քզելեանի մեներգէն վերջ , յաջորդա- բար ողջերթներ կարդացին Հայ . Կամ . Մարտ . Միութեան , Վասպ . Հայր . Մի - ութեան , Հ . Մ . Ը . Մ .ի եւ Կապ . Խաչի ներկայացուցիչները : Իսկ Նոր Սերնդա - կաններ եւ Կապ . Խաչի դպրոցին սաներն ու սանուհիները արտասանութիւններով , մեներգներով եւ խմբերգներով իրենց մասնակցութիւնը բերին :

Պալճեան քոյրեր (ծիվօրէն) , նուագե - ցին դաշնակի եւ ջութակի վրայ :

Վերջին խօսողն էր ընկեր Յովիկ Եղիա- զարեան , որ յատկապէս հրաւիրուած էր Փարիզէն :

Երիտասարդ ու ճարտասան ընկերը նախ ֆրանսերէն , ապա՝ հայերէն խօսեցաւ : Ունկնդիր հասարակութիւնը իր խօսքե - րուն կը հետեւէր ուշադրութեամբ :

« Հայոց պատմութեան մէջ յաճախ ու- նեցած ենք յոյսի եւ լոյսի , յուսահատու - թեան եւ արիւնալի թուականներ » :

Պատմական թռուցիկ ակնարկով մը յի- շեց Վարդանանցը , Բագրատունեաց եւ Ռուբինեան շրջանները , երբ Հայերը կըռ- ուած են թշնամի գերազանց ուժերու դէմ , դիւանագիտական ճամբով՝ Իսրայէլ Օրիի կատարած գործերը , բարենորո - գումներու հարցը , Պերլինի հռչակաւոր 61րդ յօդուածը , եւ քայլ առ քայլ հասաւ մեր ժամանակակից պատմութեան արիւ - նալի , յուսահատական , եւ միայնգա - մայն յուսադրիչ դէպքերուն , Մայիս 28էն անմիջապէս առաջ տեղի ունեցած ճակա - տամարտներուն եւ , վերջապէս , Անկա - խութեան հռչակման եւ ապագայ Մեծ Հայաստանի մը կորիզին ստեղծման , որ մեր յոյսն է , մեր խանդավառութիւնն է , մեր գոյութիւնն իսկ է :

«Մայիս 28ով , Հայաստան անունը նուի- րագործուեցաւ ամբողջ աշխարհի վրայ , որովհետեւ Մայիս 28ին է որ կը սկսի մեր դիւանագիտական կեանքը ազատ ազգերու կողքին , մինչ Սեւրի դաշնագրով կը ճըշ- դուէին Հայաստանի սահմանները . . . .

Մարդկային պատմութեան մէջ ազա - տութիւնը գլխաւոր խարիսխն է ժողո - վուրդներու բարեկեցութեան , հետեւա - բար ինչքան ծանր ըլլայ բռնութիւնը այն- քան զօրաւոր կ'ըլլայ ազատութեան ար - ժէքն ու տենչը : Ինչպէս անցեալին չէինք յուսահատած , այսօր ալ դարձեալ չենք յուսահատած : Մայիս 28ի տարեդարձին առթիւ անգամ մը եւս ուխտենք ազատու- թեան համար ինկած նահատակ հերոսնե- րուն դերեզմանին վրայ՝ պայքարիլ եւ տա- կալ մինչեւ այն օրը , երբ մեզի համար դարձեալ ծագի ազատութեան արշալոյ - սը» :

ԱՐԱ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (70)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ .

ԱՐՏԱՆՈՒՇԻ ՎԱՆՔԸ

Վասկանուշ իր պարզ եւ սեւ հագուստներուն մէջ եւ իր սպիտակ քօղին տակ փայլելուշ կերպարանքով եւ հասակաւ , թէպէտ քառասունը հինգն զատած , երեւուն եւ հինգ կ'երեւէր : Իր գեղեցիկ աչքե - րուն փափ նայուածքը պատկառանք կ'ազ- դէր , եւ մեծ ու փոքր ակնածութեամբ ի - րեն կը մերձենային : Թէպէտ միշտ զբա- ղած , ոչ երբեք իր կրօնական պարտքե - րէն կը պակսէր , այլ կոչնակին ձայնին հնազանդ՝ միշտ եկեղեցին կը գտնուէր ներկայ սաղմոսերգութեանց եւ միշտ սե- ղանատունը հասարակաց սեղանը կը ճա - շէր հաւասար ամէնուն : Իր ծանր եւ ազ- նիւ վարմունքը եւ առաքինի օրինակը պաշտելի էակ մը բրած էին զինք իր կուսանաց :

Այն ժամուան մէջ , որ Հայաստանի կէս մասը արտաքին բարբարոսութեան ոտ - նակոխ եղած կ'ողբար , եւ միւս մասը ա - մառուան համար կը սարսէր , Վասկանուշ Տարօնոյ եւ Վասպուրականի փախստա - կաններէ կ'իմանար իր հայրենի երկրին վիճակը եւ աւերածը . եւ երբ այն մառ - ծութեամբ իր պատուհաններէն Արտա - նուշի եւ Ճորոխի փրփրալից խառնուրդը կը դիտէր , ուքի ձայն լսեց եւ դարձնե - լով գլուխը տեսաւ , որ վերակացու կոյս մը մեծ կնիքով նամակ մը խոնարհաբար իրեն ներկայացուց : Կնիքը զննեց , նամա- կը բացաւ եւ աչք մը ձգելով գրութեան վրայ՝ կամարաձեւ յօնքերը շարժեց .

— Հօգեւոր Տէրը մեզ շնորհք կ'ընէ՝ Սիւնեաց երկրէն կոյս մը մեզ կ'ուղարկէ : Տեսա՞ր զնա , քոյր իմ , հարցուց . եւ այս պարզ խօսքերուն իւրաքանչիւրն հեգնու - թիւն մ'էր , եւ որ կնոջ միայն տրուած է ձեւակերպել եւ յայտնել :

— Ոչ , մեծ իշխանուհի , եթէ հրաման ընես բանալ դուները , դեսպակը ներս կ'առնունք :

— Շուտով ներս առէք : Ո՛ գիտէ խեղճը այս եղանակիս կէս սառած է թերեւս , տաք սենեակ մը տարէք , բայց առանձին , կերակուր հանեցէք եւ ինձ լուր բերէք : Այսպիսի եղանակի մէջ Սիւնեաց երկրէն մինչեւ հոս ինչպէս գրկեր են , ինչ խղճմը- տանք է կամ ի՞նչ պարապայ է , չեմ հաս - կընար :

Այս վերջին խօսքերը այնպիսի ձայնով մը գրուցեց , որ ինք միայն լսեց : Եւ երբ դուրս ելաւ կոյսը «գիս գոնէ զարնան քայցր եղանակին մէջ աքսորեցին եւ այս բանտը զրկեցին : Բայց ով է այս աղջի- կը . « բարձր եւ ազատ ազգէ» կ'անուանէ զայս կաթողիկոսը եւ «խստիւ պահպանել» կը հրամայէ : Ինչ է արդեօք յանցանքը , ո՛ գիտէ ինչ ոճիրներ գործեր է տասն եօթ տարեկան աղջիկ , մի գուցէ սա էլ նոյն - պիսի ոճրագործ մի լինի , ինչպէս ես էի . ես էլ բարձր եւ ազատ ազգէ էի . մի գու- ցէ սա եւս Սեւանայ գեղեցիկ կապոյտ ծո- վակին եզերքը սիրոյ բաժակին իր ըմ- պելիքը հեղեց ու եւ իմացուեցաւ : — Տեսնենք» :

Եւ այս մտածութեամբ Ճորոխ ալեաց վրայ աչքերը յառեալ կը նայէր :

Ի՞նչ է գետի մը ընթացքը , ծովու մը ափունքին տուած հարուածները , որոց իւ- րաքանչիւր ալիք մեւնոյն շարժմունքն ու խաղն ընելով՝ մեր աչքը եւ մեր միտքը կը գրաւեն , առանց մեր մաքին տիրապե - տող խորհուրդը խախտելու : Վասկանուշ այդ Ճորոխին յախուռն ջրերուն մէջ կը տեսնէր իր Տարօնոյ հայրենի պալատին ոսկեձեղուն եւ նկարուած սենեակները , կը տեսնէր զինք իր ոսկեթել բեհեզներուն մէջ , կը տեսնէր Յովնան Սասնոյ ասխ - ծակորինը իր քսան տարիներուն մէջ , նորա լայն ճակատը եւ մեծ գլուխը սեւ մազերով պսակեալ , որ ուսերուն վրայ կ'իջնէին , նորա կայծակնափայլ աչքերը , որ իր ակնարկին առաջ կը խոնարհէին եւ կը քաղցրանային . կը տեսնէր լուսնի հանդարտ լուսով իր վարդենեաց պար - տէզը ինք նստած եւ առիւծը ոտքերուն քով ի գուճս , կը տեսնէր , յանկարծ , իւր գլխուն վրայ կանգնած իւր հօր Վասակայ բարկաձայթ աչքերը եւ ահա ոսկեձեղուն պալատ , բեհեզներ : Յովնան , վարդենիք , լուսին եւ ամէն բան Ճորոխի ալիք կը յափշտակէին , կը տանէին , եւ կը մնար ինք իւր տխուր սենեկին մէջ միայնակ , որուն լռութիւնը կ'ընդհատէր կրակարա - նին հրոյն ճարճատմունքը :

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար .)

նիս 18ին բանաձեւ մը քուէարկեց, որ կը պահանջէ հիւլէական փորձերուն վերջ տալ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Ֆրանսական դեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Խ. Միութեան Արտաքին Նախարար Կրոմիքոյի հետ՝ երկու երկիրներուն փոխ-յարաբերութեանց մասին :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Արմատականները խնդրեցին Էտուար Տալատիէէն, որստանձնէ կուսակցութեան ղեկավարի պաշտօնը : Մինչեւ վերջերս Արմատականներու պարագլուխը Մէնտէս-Ֆրանսն էր, որ հրաժարեցաւ ներքին անհամաձայնութեանց պատճառով :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ակադեմական Գլօտ Ֆարէր մեռաւ Փարիզի մէջ : Ծնած էր 1876ին : 1906ին հրատարակած էր իր առաջին գիրքը՝ «Աֆիոնի ծուխեր» : Կոնքուռի մրցանակաւոր էր եւ 1935էն ի վեր ընտրուած էր Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ, Փօ գետը քանդած է իր թումբերը՝ 18.000 հեքթարէ աւելի տարածութիւն մը ջուրով ողողելով : Աւելի քան 32.000 անձեր, իրենց տուները ձգած, կը փախչին դէպի աւելի ապահով շրջաններ :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին, Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի տօնին առթիւ պիտի կատարուի հանդիսաւոր պատարագ եւ հայրապետական մաղթանք :

Արարողութիւններուն կը նախագահէ Հայրապետական պատուիրակ Գեր. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան :

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը :

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԹՈՇԱԿԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս նախորդ տարիներուն, յառաջիկայ 1957-1958 տարեշրջանին համար եւս Հ. Բ. Ը. Միութիւնը կրթ. թոշակներ պիտի բաշխէ՝ նոյն նպատակով իր ունեցած կարգ մը հիմնադրամներէն, որոնց գլխաւորն է Մկրտիչեան Կրթ. Հիմնադրամը եւ որոնց մաս կը կազմեն նաեւ Յովհաննէս եւ Ռեբեկա Իսագուլեան, Տիգրան Տիրատուրեան, Աստուր Սանիասեան նուիրատուութեանց եկամուտները :

Կրթաթոշակներուն յատկացումը պիտի կատարուի հետեւեալ պայմաններով.

1. Թոշակներ պիտի տրուին նիւթական միջոցներէ զուրկ արտասահմանի այն ուսանողներուն՝ որոնք կը փափաքին համալսարանական ընթացքի մը հետեւիլ :

2. Նախընտրութիւն պիտի տրուի այն երիտասարդներուն, որոնք իրենց համալսարանական ուսումը բաւական յառաջացուցած են արդէն եւ զայն լրացնելու համար անհրաժեշտ աջակցութեան մը պէտք ունին :

3. Հաւասար արժանիք ունեցող թեկնածուներու մէջէն, պիտի ընտրուին անոնք՝ որ բարձրագոյն ուսմանց կեդրոններու մօտ կը բնակին եւ նիւթական մեծ դժուարութեանց չեն կրնար իրենց դասընթացքին հետեւելու համար :

4. Մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ պիտի ըլլան այն թեկնածուները որոնք կը պատրաստուին ուսուցչական ասպարէզին եւ կամ հայ մշակոյթին ծառայելու կոչուած ուսմանց կը հետեւին :

5. Թոշակները մէկ տարուան շրջանի մը համար են :

6. Ուեէ համալսարան ընդունուելու համար երկրորդական վարժարանի մը վկայականը ի ձեռին չունեցող թեկնածուներու դիմումները անհետեւանք պիտի մնան :

7. Հարկ է որ թեկնածուները իրենց դիմումը կատարեն մինչեւ Յուլիս 15, ստորեւ տրուած հասցէին : Ապա անոնց պիտի ղրկուին հարցարաններ, որոնց տրուած պատասխաններուն եւ ղանոնք հաստատող փաստաթուղթերուն հիման վրայ Միութեան Կրթ. Յանձնախումբը պիտի կատարէ թոշակընկալ Սաներու ընտրութիւնը :

Նիւ Եորք, 12 Յունիս, 1957

ԴԻՒԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ

Armenian General Benevolent Union
Central Board of Directors
250 Fifth Avenue, New York 1, N. Y.

ԳԻՆԵՁՕՆ
Ի ՊԱՏԻՒ ԸՆԿ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆԻ ԻՐ ՄԵԿՆՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս Շաբաթ գիշեր, ժամը 9ին Քառէի սրճարանի վերնայարկը :

Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները :

Տախքերու մասնակցութիւն :

Հ. Յ. Դ. «ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղի կողմէ :

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Ս. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ենթակոմիտէի :

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, Քաֆէ տէ Սփորի սրահը, Մէզօն Ալֆոր :

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Նոր Սերնդականներու :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Օր. Ա. Քէօսէեանի, Պ. Ա. Քիւփէլեանի :

Արտասանութիւն, խմբերգ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ զանազան անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը ազատ է

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին տարեկան աւարտական հանդէսին առթիւ

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Հ. Յ. Դ. Տան սրահին մէջ

Հովանաւորութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին եւ դպրոցին Կրթ. յանձնախումբին :

Ղեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Ռ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆԻ

Կը ներկայացուին՝ ՎԻՃԱԿԻ ԽԱՂԸ (Երգ ու պարով խառն մանկական թատերախաղ մը) ԱՆՎԱՐՁ ՃԱՇԱՐԱՆԸ (Կատակերգութիւն մը)

ԳՈՒՊԱՐ (գործիական մարզանք մանչերու կողմէ) :

ԱՄԱԶՈՆՆԵՐՈՒ ՍՈՒՍԵՐԱՊԱՐԸ (աղջիկներ) :

Բոլոր աշակերտները կը մասնակցին յայտագրին (երգ, խմբերգ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, ուղերձ, երգախառն պատկերներ, Հայկ. հին բնագաւառի կեանքէն) :

Կը հրաւիրուին ծնողները եւ հայ հասարակութիւնը՝ անխտիր :

Մուտքը ազատ է

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Օգափոխութեան կայանին համար (Օգոստոս 5) : Մարսէյլի շրջանէն արձանագրուիլ փափաքողները կրնան դիմել իրենց շրջանի մասնաճիւղերուն (Պոմոն, Ս. Ժերոմ, Սէն Լու, Պ. Օտտօ, Սէն Մարսրիթ եւ Մարսէյլ քաղաք) :

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւն

ԲԱՑՕԹԵԱՅ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Սէն Շամոնի «Հայ Երկսեռ Երիտասարդութեան» կողմէ, մասնակցութեամբ Վալանսի, Տէսինի, Լիոնի, Վիէնի եւ Սէնթ Էթիէնի Նոր Սերնդականներու :

Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս : Սալ տէ Ֆէթի մէջ :

Մասնակցութեամբ ՄԱԼԵԱՆ նուագախումբին : Հայկական եւ ֆրանսական պարեր, զանազան բաժիններով :

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը 200 ֆր.

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՄԱՅԻՍ 28Ը
ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. կոմիտէի եւ նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Ռոմանի Անդրանիկ խումբի :

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Կաթոլիկներուն Սէն Պէրնար սրահին մէջ :

Կը նախագահէ ընկ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, արտասանութիւն, պար, նուագ :

Կ'արտասանէ փոքրիկն Աւճեան, կը նըւագէ պատանի Յովնանեան :

ԾԱՆՕԹ.— Օթօքարը կը մեկնի Վալանսէն ժամը 8.30ին, սինէմա Ալհամպրայի առջեւէն, ընկ. Խաչերեանի մօտ : Փափաքողները կրնան դիմել ընկեր Խաչերեանի :

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Կազմակերպուած՝ Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ԿՈՂՄԷ :

Կիրակի, 23 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 14.30ին, ՓՕԼ ՖԱՐԱԼԻՖ ԹԱՏԵՐԱՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ, 21, բիւ Իվ-Թուտիւ, մէթրօ Ռեփիւպլիք :

Հովանաւորութեամբ պետական անձնաւորութեանց եւ նախագահութեամբ Կաթողիկոսական Պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Կը խօսի Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Այս տարուան Փառատօնին հրաւիրուած է արտասահմանի Հայութեան ամենատարեց Մայրիկը, 108 տարեկան, որ պիտի պատուուի Ոսկի շքանշանով մը :

Փառատօնին գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ, Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ, Օրիորդներ ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, (մեներգ), ՍՕՆԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ (տաւիղ), ԹԱՐՕՆ՝ (պալէ), Պ. Պ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆ (արտասանութիւն), Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ (մեներգ), ԹԱՐՕՆ (հայերէն արտասանութիւն) :

Պ. ՏԷՏԷՃԵԱՆ (ձեռնադաշնակ) :

Հանդէսի վերջաւորութեան պահուած է ամենագեղեցիկ անակնկալը :

Խօսնակ՝ ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ :

Տոմսերու գներ՝ 400, 300, 200 Ֆր. :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը կը հրաւիրէ հասարակութիւնը իր ամավերջի քննութեան, այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, դպրոցի սրահը բիւ Պրինուա :

Պարգեւաբաշխութիւն եւ մանկական հանդէսը 30 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Սէն Լուի, բիւ Ժէ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Պ. Քերոփ եւ Կարապետ Պօյաճեաններ կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, յաւարտ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց կնոջ եւ հօրն

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՅՇ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՌՈՆԻ ՍՈՒ ՊՈՒԱՅԻ Մշակութային Միութեան ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին, ժամը 21ին :

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը չորսին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւն, (Փլաս տ'Իթալի) :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 25 Յունիս, երեքշաբթի ժամը 21ին, Քառէի սրճարանին վերնայարկը :

Դասախօս՝ Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Մուտքը ազատ է :

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Անիէռ Պուա Քոլոմպի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցին տարեվերջի հանդէսը կիրակի 23 Յունիս ժամը 3.30ին :

Հովանաւորութեամբ՝ Հայրապետական պատուիրակ Տէր Սերովբէ եպիս. Մանուկեանի :

Արտասանութիւն, երգ, խմբերգ եւ հայկական պարեր :

Քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Փլաս Ժիւլիէն Կալէ, Քոլոմպ (Սէն) :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Երեք դպրոցներ, տարեվերջի առթիւ, Վիէնի, Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը կազմակերպած է երեկոյթ մը, այս շաբաթ, ժամը 20ին, Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ :

Պիտի ըլլան, խմբերգներ, պարեր, արտասանութիւններ աշակերտներու կողմէ :

Սիրով կը հրաւիրուին ծնողները եւ հասարակութիւնը :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի ամավերջի հանդէսը, նուիրուած Խ. Հայրիկի մահուան յիսնամեակին :

Տեղի կ'ունենայ վարժարանին մէջ :

Հովանաւորութեամբ Կապոյտ Խաչի :

Կազմակերպուած հողաբարձութեան կողմէ, այս կիրակի ժամը 16ին :

Կը խօսի Տիկին ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւններ, երգեր, պարեր, «Թիֆ թաֆ» ղեկավարութեամբ դպրոցին ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանի եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Տիկ. Շաքէ Գալայճեանի :

Կը հրաւիրուին հասարակութիւնը եւ ծնողները :

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 23 ՅՈՒՆԻՍ
DIMANCHE 23 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7913 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3724

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵԼԻՑԸ

1956 Յունիս 24ին՝ հայրենիքէն մղոններով հեռու՝ Նեղոսի ափերուն վրայ յեղակարծօրէն աչքերը յաւիտենութեան կը փակէր հայ ժողովուրդի ազնիւ, գաղափարական, նուիրեալ եւ մոլեռանդօրէն հաւատաւոր մէկ զաւակը, — Վահան Նաւասարդեան :

Տակաւին չէր չորցած մեր աչքերուն արցունքը՝ սգալու համար անփոխարինելի կորուստը անմահ հերոս Դրօյի, որ վերջին տասնամեակին իր անբաժանելի ընկերն էր եղած Հ. Յ. Դաշնակցութեան ղեկավար մարմնին մէջ, որուն հետ կապուած էր գաղափարական մաքուր սիրով եւ հարազատ եղբայրութեամբ : Բաշ Ապարանի յաղթականը մարտ 8ին հեռաւոր Ամերիկայի մէջ անդարձ հրաժեշտ տուած էր կեանքին :

Իսկ Վահանէն ուղիղ ամիս վերջ, երրորդ սահմռկեցուցիչ հարուած մը կրկին սուգի պիտի ենթարկէր Հ. Յ. Դաշնակցութեան մեծ ընտանիքն ու հայ ժողովուրդի բոլոր դասակարգերը անխտիր : 1957 Յունուար 26ին անակնկալօրէն մեզմէ կը բաժնուէր Շաւարշ Միսաքեան, որ իր փոթորկալից կեանքի յիսուն տարիները նուիրած էր ազգի ծառայութեան :

Տարի մը չբոլորած, երեք բազմավաստակ, թանկագին ու անփոխարինելի զաւակներ կը կորսնցնէր հայ ժողովուրդը :

Անողոք է մահուան հրեշտակը : Չի գոհանար մէկ զոհով : Ճակատագրական է կարծես, որ ուրիշ երկու զոհեր միանան առաջինին՝ երրորդութիւն մը կազմելու համար անդենականին մէջ :

Տասը տարուան ընթացքին երեք անգամ երրեակ ընտրանի կորսնցուցինք :

1947ին առաջին զոհերն եղան Համօ Օհանջանեան, Նիկոլ Աղբալեան եւ Լիպարիտ Նազարեանց :

1951 – 52ին Լեւոն Շանթ, Ռուբէն Տէր-Մինասեան եւ Գասպար Իփէքեան :

Ու ահա՛ վերջին երրեակը՝ Դրօ, Վահան եւ Շաւարշ :

Բազմակողմանի շնորհներով օժտուած տաղանդաւոր դէմք մըն էր Վահան Նաւասարդեան :

Երիտասարդ տարիքէն նետուած հանրային գործունէութեան ասպարէզին մէջ, ամբողջ կեանքը նուիրեց հայ ազգին, զոր կը պաշտէր հոգեւին :

Ղարաբաղի զաւակ՝ օտարութեան մէջ կը տառապէր հայրենիքի կարօտով :

Մտաւորական պաշար ամբարած ռուսական բարձրագոյն վարժարաններու մէջ, Վահան յեղափոխական - գաղափարական երիտասարդութեան առաջին շարքերուն մէջ էր այն օրերուն՝ երբ ռուս ցարական բռնապետութիւնը կաշկանդած էր ազատ մտքի ամէն թռիչք :

Նկարագրով ըմբոստ, իր կեանքն ամբողջ ընդվզում մը եղաւ անարդարութեան, չահագործումի, կեղեքումի եւ բացարձակապետութեան դէմ : Ցարականէն վերջ՝ խորհրդայինին դէմ :

Ունէր իր Ազգային Ուխտը, որուն կառչած էր անսասան հաւատքով : Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի Ուխտն էր այդ, որ իրեն համար դարձած էր Հաւատոյ Հանգանակ :

Պաշտամունք ունէր Հայոց պատմութեան մեծ դէմքերուն, Ոսկեդարի մեր ներհուն, սրբազան մատենագիրներուն ու պատմիչներուն հանդէպ :

Անխնայ կը հարուածէր բոլոր անոնք, որ ստորակայութեան ախտէն վարակուած՝ կը բռնէին նահանջականութեան ճամբան :

Խոր հաւատք ունէր փայլուն ապագային մասին Հայութեան, որ թէեւ «ածու փոքր» էր, սակայն «բազում գործք արութեան» արձանագրած էր հեռաւոր անցեալի պատմութեան մէջ : Կը սիրէր յիշեցնել միշտ Մովսէս Խորենացիի պատմական այս խօսքը :

Իր կենդանութեան իբրեւ կուսակցական կազմակերպիչ, ուսուցիչ, հրապարակագիր ու քաղաքական գործիչ միշտ թարմ շունչ, հաւատք ու յոյս ներշնչած էր հայ ժողովուրդին՝ հայրենիքի թէ օտարութեան մէջ :

Իսկ մահէն վերջ՝ իր օրինակելի կեանքն ու հայրենաշունչ գաղափարները ներշնչումի աղբիւր են այժմ հայ նոր սերունդին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Ուրբաթ կէսօրէն վերջ Ազգ. Ժողովը սկսաւ քննել կառավարութեան ներկայացուցած ելմտական ծրագիրը, որուն մէջ ջնջուած էին Ելմտական Յանձնախումբին մերժած կարգ մը պարբերութիւնները (հրանիւթերու գինին յաւելումն ու ընկերութեանց պահեստի ապրանքներուն (սթօք) վրայ տուրքերու հինգ առ հարիւր յաւելումը) : Կառավարութիւնը 129·5 միլիառի մուտք մը կը նախատեսէր յաւելեալ տուրքերէ, սակայն Ելմտական Յանձնախումբը այդ գումարին 93·5 միլիառը ցեղչեց :

Ընդհանուր կարծիքն այն է, որ եթէ Ելմտական Յանձնախումբը այս ցեղչերը չընէր, Ազգ. Ժողովը բոլորովին պիտի մերժէր կառավարութեան նախնական ելմտական ծրագիրը, դահլիճը պիտի ստիպուէր հրաժարիլ, եւ կրկին ծայր պիտի տար կառավարական տագնապ մը :

Մինչեւ այժմ, վարչապետը կ'աշխատի համաձայնութեան եզր մը գտնել Զափաւորներու, Ընկերվարականներու եւ Ժողովրդական Հանրապետականներու հետ : Եթէ բանակցութիւնները յաջողութեամբ պսակուին, կառավարութիւնը ելմտական ուրիշ ծրագիր մը պէտք է պատրաստէ . այլապէս, պիտի վերադառնայ նախնական ծրագրին, վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ, եւ եթէ Ազգ. Ժողովը վստահութեան քուէն տայ, պիտի պահանջէ որ ելմտական ծրագիրը նոյնութեամբ ընդունուի եւ գործադրուի :

Այս բոլոր բանակցութիւնները ի հարկէ կը կատարուին Ազգ. Ժողովի նրբանցքներուն մէջ :

Ելմտական հարցի քննութեան յատկացուած առաջին նիստին Փօլ Րէնօ պատկերալից ձեւով ներկայացուց կառավարութեան անկայուն վիճակը. «Վարչապետին դիրքը յարենման է այն ձիաւորին, որ մէկ ոտքը դրած է աջ կողմի ձիուն ասպանդակին, իսկ միւսը՝ ձախ կողմի ձիուն ասպանդակին վրայ եւ նախընտրաբար կը մտածէ բարձրանալ ձախ կողմի ձիուն վրայ» :

Զափաւորներու եւ ընկերվարականներու միջեւ համաձայնութիւն գոյանալը շատ դժուար պիտի ըլլայ, որովհետեւ ընկերվարականները ելմտական ծրագրին ի նըպաստ պիտի քուէարկեն եթէ ընկերութեանց պահեստի ապրանքներուն (սթօք) վրայ հինգ առ հարիւր յաւելեալ տուրքի պարբերութիւնը պահուի, իսկ չափաւորները բացարձակապէս կ'ընդդիմանան մասնաւորաբար այս տուրքին : Ժողովրդական Հանրապետականները որոշած են պաշտպանել չափաւորներու տեսակէտները :

Այս կամ այն պարագային, երկու խմբակցութիւններէն մէկը կամ միւսը իր ձայները պիտի զլանայ կառավարութեան, եթէ կարելի չըլլայ մինչ այդ համոզել, որ կողմերէն մէկը զիջի :

× Ելմտական ծրագիրներու քուէարկութիւնը պիտի կատարուի երկուշաբթի : Յոյս կայ որ կառավարութիւնը ձայներու փոքր առաւելութեամբ մը շահի :

(Շար.ը նառաւ Դ. էջ)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Յորդանանի Հիւսէյն թագաւորը շաբաթ օր Պաղտատ հասաւ, ընդառաջելով իր զարմիկին Իրաքի Ֆէյսալ թագաւորին հրաւէրին : Այցելութիւնը ամէնէն շատ պիտի տեւէ երկու օր : Թագաւորին կ'ընկերանայ կարեւոր պատուիրակութիւն մը, որուն մաս կը կը կազմէ նաեւ վարչապետ Սամիր Րիֆաի :

Պաշտօնական որեւէ բացատրութիւն չի տրուիր այս այցելութեան դրդապատճառներուն մասին, սակայն ընդհանրապէս կը կարծուի թէ խօսակցութիւնները առաւելաբար պիտի դառնան Իրաքի կողմէ Յորդանանի յատկացուելիք նիւթական օժանդակութեան շուրջ :

Իրաքի նախկին վարչապետ Նուրի Սաէտի կամաւոր հրաժարումն ու Ճամալի Ալ Այուպիի նոր կառավարութեան վարչապետ նշանակումը կարգ մը մասնագէտներու կողմէ կը բացատրուի այն ձեւով, թէ Իրաք, արեւմտասէր արաբական երկիրներու գլուխն անցած, կ'ուզէ որոշ մերձեցում մը փորձել Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ հետ :

× Մոսկուայի ձայնասփիւռը հաստատեց թէ խորհրդային երեք ընդծովեաններ ծախուած են Եգիպտոսի, եւ զարմանք յայտնեց թէ ինչո՞ւ այնքան աղմուկ բարձրացաւ այս խնդրին շուրջ :

× Եգիպտական կառավարութիւնը յայտնեց Սուէզէն օգտուող նաւային ընկերութեանց, թէ Ջրանցքը պիտի փակուի շաբաթ օր՝ 11 ժամուան համար : Որեւէ բացատրութիւն չտրուեցաւ այս որոշման պատճառներուն մասին :

× Ֆրանսայի թղթատարական սպասարկութիւններ ետ վերադարձուցին Եգիպտոսէն եկած այն բոլոր նամակները, որոնց վրայ փակցուած էին Սուէզի եւ Փորթ Սայիտի վերջին կռիւներուն ընթացքին «եգիպտական յաղթանակը» խորհրդանշող դրոշմաթուղթեր : Այս դրոշմաթուղթերու արտայայտած խորհուրդը անճիշդ եւ Ֆրանսայի համար վիրաւորական կը նկատուի :

× «Նիւ Եորք Հերալտ Թրիպիւն» կը գրէ թէ Սուրիոյ Ապահովութեան սպասարկութեանց պետը, գնդապետ Սարաճ, կը ծրագրէ պետական հարուած մը կազմակերպել եւ իշխանութիւնը ձեռք ձգել : Միշտ ըստ այդ թերթին, վերջերս Թրքական Նեղուցներէն դէպի Միջերկրական անցնող խորհրդային նաւերու շարժումը կապ ունի գնդ. Սարաճի այս ծրագրին հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղար Կոմուլքայի Արեւելեան Գերմանիա այցելութեան առթիւ միացեալ զեկոյց մը հրատարակուեցաւ, որ թուելէ վերջ Խ. Միութեան եւ Չինաստանի համայնավար կուսակցութեանց արձանագրած «պատմական յաղթանակները», ընկերվարական եւ համայնավար երկիրներու յատուկ քաղաքական սկզբունքները, կ'ընդունի թէ կարելի է ընկերվարութեան հասնիլ տարբեր ուղիներով :

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը կ'ուսումնասիրէ Լեհաստանի հետ բնականոն յարաբերութիւններ ստեղծելու կարելիութիւնները :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ երեք ուրիշ ռազմանաւեր եւս Նեղուցներէն անցան Միջերկրական : Նեղուցներէն Միջերկրական անցնող խորհրդային ռազմանաւերուն թիւը այս ձեւով կը բարձրանայ վեցի : Կը կարծուի թէ երկու ուրիշ ռազմանաւեր եւս պիտի անցնին :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ հարցը քննելու համար, 24 պետութիւններ ժողով պիտի գումարեն չորեքշաբթի օր Նիւ Եորքի մէջ :

ՀՈՒՆԳԱՐԱՑԻ տարագիր գրողներու միութիւնը «յուսահատական» կոչ մը ուղղեց համաշխարհային հասարակաց կարծիքին, համայնավար Չինաստանի նախագահ Մաօ Ցէ Թունկին եւ Լեհաստանի համայնավար կուսակցութեան առաջին քարտուղար Կոմուլքային, որպէսզի միջամտեն, բարոյական ճնշում բանեցնեն եւ Հունգարիոյ մէջ Եոզէֆ Կալիի (գրող) եւ Օպերսովսքիի (լրագրող) դէմ արձակուած մահուան վճիռը չգործադրուի :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ Չինաստան եւ Հիւս. Քորէա խիստ բողոք բարձրացուցին ամերիկեան այն որոշման դէմ, որ կը նախատեսէ Հարաւային Քորէական բանակը արդիական զէնքերով օժտել :

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ Յունիս 26ին պիտի բացուի Բրիտանական Հասարակապետութեան վարչապետներու ժողովը, որ պիտի տեւէ մինչեւ Յուլիս 5 :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ նախարար Լաքոստի հրաւէրով, օտար դիւանագէտներու նոր խումբ մըն ալ մեկնեցաւ Ալժերիա՝ տեղւոյն վրայ քննելու համար երկրին կացութիւնը :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ համայնավարներուն պաշտօնաթերթ «Իւմանիթէ»ի շաբաթ օրուան թիւերը գրաւուեցան : Խմբագրութիւնը հրատարակած էր ալժերիացի ապստամբ ղեկավարներու նամակներ, որոնք Մէլուզայի ջարդերուն պատասխանատուութիւնը կը ձգեն Ֆրանսայի վրայ :

«ԱԹՈՍ» նաւուն պատասխանատուներուն դատավարութիւնը վերջացաւ : Ատեանը նաւուն սուտանցի տէրը դատապարտեց տասը տարի բանտարկութեան, իսկ նաւուն վրայ ձերբակալուած ալժերիացի «ճամբորդները» դատապարտուեցան 5էն քան տարի տաժանակիր աշխատանքի :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋԱԳԵՏՔՈՒՄ ԱՊՐՈՂ ՀԱՅ ՊԱՏԱՆՈՒՆ

Եթէ տեսել էր մի օր հայրդ երկինք հայրենի,
Դու աչք բացիր օտարի երկնքի տա՛կ անթափանց.
Պապիդ արդար այգու տեղ ոտքերի տակ քո քարի
Բիրտ անապատը ծփաց :

Ու թէեւ հողն այդ վայրի պարարտ էր մեր արիւնով,
Բայց դալկացան իր խորքում քո արմատները ամէն.
Այդ արիւնից ծծուեցին թոյն ու թախիծ, ու խռովք
Երակներում քո ամեն :

Ու հայ մանո՛ւկն էլ անգամ մանուկ չեղա՛ւ աշխարհում,
Որբ էիր՝ դեռ չծնուած, ծեր էիր՝ դեռ երեխայ.
Արեւի տակ հարաւի, նրա այրող շողերում,
Մրսո՛ւմ ես դու, հա՛յ տղայ ...

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

ԿԵՂԾ ՍԱՐԿԱՒԱԳՆԵՐՈՒ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԳԻԼՈՒԵՑԱՒ ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

ԱԶԴԱԿ, Յունիս 20. —

Անցեալ շաբթուան վերջը, «Արարատ» եւ «Զարթօնք» շռնդալից յայտարարութիւններով կը ծանուցանէին թէ, «Շաւարշ եպիսկոպոս սարկաւագներու ձեռնադրութիւն պիտի կատարէ Դամասկոսի Ս. Սարգիս Եկեղեցիին մէջ» :

Դամասկոսէն կը տեղեկանանք, որ սուրիական իշխանութիւնները արգիլած են այս կեղծ ձեռնադրութիւնը, նկատի ունենալով որ անիկա տեղի պիտի ունենայ անգոյ համայնքի մը անուան տակ :

Այսպէսով, Դամասկոսի մէջ «անկախ համայնք» խաղացողները փառաւոր դաս մը եւս առած կ'ըլլան սուրիական իշխանութիւններէն, որոնք, միւս կողմէ, վերջնականապէս պաշտօնազուրկ կը նկատեն Շաւարշ եպիսկոպոսը :

ՇՈՂ ՄԸՆ ԱԼ ՄԱՐԵՑԱՒ

●

ԽՄԲ. — Ընկեր Վահան Նաւասարդեանի մահուան տարելիցին առթիւ (24 Յունիս) Ստորեւ կ'արտատպենք մեր ողբացեալ խմբագրապետին *Խօսքը*, գրուած Վ. Նաւասարդեանի մահուան վաղորդայնին.

×

Կովկասի հայկական կեանքը խորապէս ցնցուեցաւ 1905ին, երբ կը պայթէր ռուսական առաջին յեղափոխութիւնը։

Յարաբերական ազատութեան մը ալիքները փոթորկեցին երիտասարդութիւնը, նոր հեռանկարներ պարզելով անոր առջեւ։

Մեր առուն ալ կը խայտար, ռուսական ամեհի ծովուն դիմաց, իր նոր ճամբան փնտռելով։

Շատեր նախընտրեցին ծովուն ալիքներուն խառնուիլ։ Ուրիշներ յանձն առին ամէն ճիգ եւ զոհողութիւն, որպէսզի առուն կարենայ պահել իր ինքնուրոյն ընթացքը, համատարած ալեկոծութեան մէջ։

Այս վերջիններէն էր Վահան Նաւասարդեան, որ ահա կը շիջի անսպասելի պահու մը։

Փոս մը եւս, թաղելու համար շող մը որ կը փորձէր լուսաւոր ակօսներ բանալ մեր տժգոյն իրականութեան մէջ, մինչեւ իր մահը։

Վ. Նաւասարդեան, ամբողջ չքախումբի մը հետ արտասահման կ'իյնար այն պահուն երբ աղզովին դարձեր էինք տարագիր։ Արմատախիլ եւ տարուբեր՝ աշխարհի չորս հովերէն։

Հարկ էր ծայրէն սկսիլ ամէն բան, ծրագիրներ մշակել եւ պարտականութիւններ ստանձնել։

Դաշնակցութիւնը ինքն ալ դաժան փորձի մը կ'ենթարկուէր, այս նոր վերիվայրումներու մէջ։

Քաղաքական դատին փլուզումը կը պահանջէր անսասան հաւատք, ամուր ջիղեր եւ յարատեւ գործունէութիւն, կանգուն պահելու համար նուաբեկութենէ փրկուած բազմութիւնները։

Նոր գոյամարտ մը կը սկսէր, չատ աւելի դաժան եւ ճակատագրական, քանի որ հողը սահած էր մեր ոտքին տակ։

Վ. Նաւասարդեան դարձաւ այդ պայքարին փայլուն յառաջապահներէն մէկը, իր անսահման խանդավառութեամբ, անվեհեր վճռականութեամբ եւ անդերազանցելի աքնութեամբ։

Արդէն ունէր կուռ պաշար, երբ առաջին անգամ ասպարէզ կ'իջնէր Կովկասի մէջ։

Իր խուզարկու միտքը եւ աննկուն կամքը գլխապտոյտ խորութեամբ կը մանրէին որեւէ նիւթ որ կապ ունէր հայկական կեանքին, մշակոյթին կամ քաղաքական դատին հետ։

Երբեմն հեղասահ, ինչպէս վճիտ առու մը, յաճախ կարկուտի սաստկութեամբ կը հոսէին խօսքերն ու փաստերը իր ճոխաբան գրչին տակ, ամբողջ սիւնակներ գրաւելով «Յուսաբեր»ի մէջ։

Խմբագրականներուն այդ հոսուն շարքերէն արդէն լոյս տեսած են հատորներ, ճոխացնելով զարգացնելով մեր քաղաքական գրականութիւնը։

Այդ ուսումնասիրութիւնները որոնք օրաթերթի մը սահմանը կ'անցնէին, կը կազմեն մանրակրկիտ համայնագիտարան մը հայկական, թրքական այլ մանաւանդ ռուսական հարցերու վերլուծման ժողովրդականացման համար։

Մասնաւոր հմայք մը ունէր իր գրիչը որ միշտ մնաց թարմ եւ ներգործական հակառակ տարիներու յոգնութեան։

Մոլեռանդօրէն կը հաւատար Դաշնակցութեան կոչումին որ իրեն համար դարձած պաշտամունք՝ խօսքին թէ գործի մէջ։ Իբրեւ տեսաբան ալ մնաց ինքնատիպ։ Գիտէր ներդաշնակել բարդն ու մատչելին։

Ամէնէն ապերախտ, ամուլ կամ տաղտկալի նիւթն ալ կը դառնար հրապուրիչ Վ. Նաւասարդեանի բեղուն եւ տոկուն գրչին տակ։

Այլ մանաւանդ կը դառնար մատչելի եւ հրահանգիչ՝ փաստերու եւ վաւերագիրներու կուտակումով, մանրազնին սաւառումներով եւ հաստատումներով։

Իր պրպտումները կը սկսէին ամենօրեայ մամուլի ժխորէն, յանգելու համար մինչեւ համայնագիտական կամ պետական հրատարակութիւնները։

Եւ նիւթերու մշակումը տեղի կ'ունենար լեզուով մը, որ գոյն եւ շեշտ ունէր որ միշտ մնաց շքեղ, հոսուն եւ արուր։

Ցաճախ գրական-բանաստեղծական խոյանքներ ալ թափ կուտային իր արտադրութեանց։

Մօտաւորապէս կը յիշենք բացականչութիւն մը.

— Իշխան ժողովուրդ որ մնաց անիշխան...

Վահան Նաւասարդեան հումկու եւ տիրական դէմք մը դարձաւ անոր համար որ կը հաւատար իր կոչումին եւ իր բոլոր կարողութիւնները տրամադրած էր սեփական ժողովուրդի բարիքին։

Եւ իր ամբողջ էութեամբ յանձնուեցաւ հայկական տառապանքի փոթորիկներուն, յանձն առնելով ամէն զոհողութիւն։

Կամաւոր ուխտ մը կնքած էր ան Դաշնակցութեան միջոցով։ Ոչ մէկ ընկրկում՝ այդ ճամբուն վրայ։ Եւ ամէն օր ճիգ մը աւելի արդարացնելու համար իր կոչումը։

Այդ ուխտին շնորհիւ էր որ իր հրապարակագրութիւնը ալ դարձաւ անպարտելի ուժ մը, վճիտ եւ հոսուն աղբիւր հայրենանուէր խանդավառութեան եւ յարաճուն գիտութեան։

Ամէնէն տաղնապալի պահերուն ալ այդ ալեծուփ տարեգրութեանց էջերը կը թղթատէր կէս ճամբան չմնալու համար։ Եւ միշտ ալ կը գտնէր նոր խորհուրդ մը կամ խորհրդանիշ մը աւելի ամուր կառչելու համար «իշխան ժողովուրդ»ին։

×

... Որքան ալ թաղեն այդ ճառագայթը, միշտ կայծեր պիտի արձակէ հայկ. երկնակամարին վրայ, վառ պահելով հայրենասիրութեան եւ յեղափոխութեան ոգին, մշակոյթի, աշխատանքի ե ստեղծագործութեան սէրը, իբր խորհրդանիշ։

Ի՞նչ էր իր ուզածը, — Հ. Յ. Դաշնակցութեան անհաշտ պայքարի իմաստը։

Տեսնել հայրենիքը, ազատ
Տեսնել զայն անկախ։
Տեսնել միացած եւ ամբողջական անոր նուիրական հողը։

Արցունք եւ արիւն չտեսնել հայ ժողովուրդի աչքերուն մէջ։

Կտակի մը ուժը չունի՞ այս բանաձեւը։

(Յունիս 1956) Շ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՍՏԵՂԾԵՆՔ ԼԱՒ ԵՐԳԵՐ

●

«Սով. Գրականութիւն» ամսագրի «Ընթերցողին սիւնակը», որ նոր բացուեցաւ, խիստ շահեկան, կենդանի եւ այժմէական նիւթեր կը շօշափէ։ Վերջերս տուած էինք Գուրգէն Մահարիի մէկ նամակը՝ «Մեծ գործի համար», որ կ'առաջարկէր պատշաճ եւ գեղեցիկ յուշարձաններով զարդարել Երեւանը։ Այսօր կը ներկայացնենք բանաստեղծ Սարմենի նոյն քան շահեկան մէկ նամակէն կարեւոր հատուածներ։

Երգը օդի եւ ջրի նման անհրաժեշտ է մեզ համար։ Մարդ երգում է թէ՛ խնդութեան, թէ՛ վշտի ժամին։ Երգը թեթեւացնում է մարդու սիրտը, ոգեշնչում, թեւեր տալիս, մղում սխրանքի։

Լաւ երգ ստեղծելը պատուաւոր գործ է, միաժամանակ եւ շատ դժուար։

... Երգերը լինելով լաւ բանաստեղծական գործեր՝ ունին իրենց մի քանի «երգային առանձնայատկութիւնները»։

Ամէնից առաջ երգի խօսքերը պէտք է լինեն շատ պարզ, հոսուն հեշտ, առանց լարուածութեան։ Երգի մէջ ամենեւին չի կարելի դնել դժուար արտասանուող կամ շատ երկար բառեր։ Երգի ռիթմը պէտք է լինի դիւրամատչելի, չեչտուած..

Հայ կլասիկների այն բանաստեղծութիւնները, որոնք երգի են վերածուել, ամբողջովին հաստատում են վերոյիշեալ բնորոշումը։ Ահա Սայաթ-Նովան։ Սայաթ-Նովայի համարեայ բոլոր ստեղծագործութիւնները երգւում են, սակայն առանց եղանակի էլ դրանք ինքնուրոյն բանաստեղծական գործեր են, կարդալիս էլ մենք ստանում ենք գեղարուեստական մեծ հաճոյք։

Ահա ձեզ Ռ. Պատկանեանի «Արաքսի արտասուքը», Շահազիզի «Երազը», Դոլուխեանի «Ծիծեռնակ»ը, Նալբանդեանի «Ազատն Աստուած»ը, Իսահակեանի «Մաճկալը», «Տարս լացէք»ը, «Սեւ-մութ ամպեր»ը, Դուրեանի «Լճակ»ը, «Իմ մահը», որոնք լինելով մեր ժողովրդի ամենասիրուած երգերը՝ միեւնոյն ժամանակ մի-մի գրական գոհարներ են։

Մեր ներկայ բանաստեղծներն էլ ստեղծե՞լ են այսպիսի մնայուն երգ-բանաստեղծութիւններ։

... Երգի բարձրորակ տեքստեր են ստեղծել Գեղամ Սարեանը, Յ. Շիրազը, Գ. Բորեանը, Ա. Գրաշին, Վ. Գրիգորեանը, Հր. Յովհաննիսեանը, Ա. Սարոյեանը եւ ուրիշներ։

Սակայն ես ուզում եմ այսօր կանգ առնել մեր թերութիւնների վրայ։

Առանց գեղարուեստական բարձրորակ տեքստի՝ չկայ եւ չի կարող լինել լաւ, մնայուն երգ։ Վատորակ տեքստերով գրուած երգերը թիթեռնիկի կեանք կ'ունենան։ Սակայն մեր ընկերներից ոմանք մասսայական-ժողովրդական երգ ստեղծելը համարում են շատ հեշտ եւ երկրորդական գործ, գրում են չոր, անկեանք ոտանաւորներ եւ մատուցում այս կամ այն հիմնարկին, այս կամ այն կոմպոզիտորին՝ ձայնագրելու։

Աշոտ Գրաշին, «Երեւանի գիշերները», «Օղաչուի սէրը» սիրուած երգերի հեղինակը, մեզ մատուցել է այսպիսի թոյլ տեքստ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԱՌԸ ՋՈՒՐԸ

Եկէք գովենք անուշ երգով
Հայաստանի սառը ջուրը,
Եկէք խմենք ոսկէ թասով
Հայաստանի սառը ջուրը։
Գարնան անուշ ալվան ունի
Հայաստանի սառը ջուրը,
Անմահական բուրմունք ունի
Հայաստանի սառը ջուրը։

Այդ Հայաստանի ո՞ր վայրի ջուրն է, որ «ալվան ունի» կամ բուրմունք։ Կամ ի՞նչ իմաստ ունեն հետեւեալ տողերը.

«Թող երգի պէս կարկաչ լինի
Հայաստանի սառը ջուրը»։

Դժբախտաբար, Գրաշին մենակ չէ։ Թոյլ տեքստեր են գրել նաեւ մեր միւս երգագիրները։

Ինքնաքննադատաբար պէտք է ասեմ, որ իմ գրած տեքստերից էլ կան այնպիսիները, որոնք եւս այժմ չեն դիմանում քննութեան։

Դեռ եւս հարիւր տարի առաջ Բելինսկին ասել է.

«Բանաստեղծը խօսում է պատկերներով...»։

Մենք՝ երգագիրներս, յաճախ ենք մոռանում պոէզիայի այս կարեւորագոյն օրէնքը եւ դրա համար էլ մեր տեքստերից շատերը զուրկ են լինում պատկերաւորութիւնից, անյոյզ են, չոր ու ցամաք փաստարկներով լի։

Մենք պէտք չէ այնպէս անենք որ մեր

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱԲԷԼԵԱՆ

●

Վերջերս Հայաստանի մէջ ոգեկոչուեցաւ յիշատակը մեծանուն դերասան Յովհաննէս Աբէլեանի՝ իր մահուան քսանամեակին առիթով։

Հանգուցեալ դերասանը մէկն էր Արեւելահայ թատրոնի այն դէմքերէն որ ամէնէն աւելի շփում ունեցած են Թրքահայ հասարակութեան հետ։ Իր բազմաթիւ այցելութիւններով Թուրքիա՝ Յովհաննէս Աբէլեան բեմական հոյակապ ստեղծագործութիւններով հմայած է բազմութիւններ, շահելով լայն ժողովրդականութիւն։

Առաջին աշխարհամարտի օրերուն, Մեծ Եղեռնի քամնելի լուրերը արիւնած են մեծ արուեստագէտին սիրտը եւ անոր հոգին մղկտած է Թրքահայ ժողովուրդի մարտիրոսագրութեամբ։

Մեր նոր ու գալոց սերունդները պէտք է ճանչնան այս լուսաշող դէմքը, որ կէս դար ամբողջ եւ աւելի՝ քրտինք թափեց հայ բեմի տախտակներուն վրայ, սերունդներ կրթեց ու՛ դաստիարակեց եւ ամբոխներու մէջ վառ պահեց թատերական արուեստի սրբազան հուրը։

×

Դերասան Աբէլեան ծնած է 1865 Հոկտ. 23ին Շամախի մէջ(*)։

Իր մեծ հայրը՝ Սամուէլ բարձրահասակ ու առոյգ մէկն էր եւ ատոր համար կը կոչուէր Երկար-Բալա, բնիկ Ղարաբաղցի։ Ժողովրդական շնորհալի աշուղ մըն էր Երկար-Բալան։ Իր կնոջ՝ Գէօզալի եւ իր զաւկին Յարութիւնի հետ՝ Երկար Բալան կը փոխադրուի Շամախ եւ հոն կը շարունակէ իր աշուղական արուեստը ի գործ դնել։

Երբ Յարութիւն կը մեծնայ, զայն կ'ամուսնացնեն սիրուն դէմքով եւ շնորհալի ու խելացի աղջկան մը՝ Մարիամ Բաբախանեանի հետ, որը յետոյ՝ տարիներ ետք կը կոչուէր Մարիամ Բաջի եւ որ մօրաքոյրն էր մեր մեծանուն թատերագիր Շիրվանզադէին։ Շիրվանզադէն մեծ խանդաղատանք ու սէր կը տածէր իր մօրաքրոջ հանդէպ, կը պաշտէր այդ համեստ ու բարի կինը եւ իր «Կեանքի բովից» հատորին մէջ ահա՛ թէ ինչ կը գրէ Մարիամ Բաջիի մասին.

«Բացւում ես իջեւանեցի իմ մօրաքրոջ՝ Մարիամ Աբէլեանի մօտ մինչ վիճակս քիչ թէ շատ կը պարզուէր։ Արդէն Բաքու փոխադրուելուս գլխաւոր դրդիչը եղել էր նրա որդին՝ Ներսէս Աբէլեանը։ Անսահման բարի եւ զգայուն մօրաքոյրս պանդխտութեան մէջ եղաւ ինձ համար երկրորդ մայր։ Յիշում եմ այն ջերմ գուրգուրանքները, որով նա, սեղմելով ինձ նիհար կրծքին, իր հինգ զաւակներին աւելացրեց վեցերորդը։ Տասնեակ տարիներ յետոյ, երբ մի աշնանային օր այցելեցի նրա գերեզմանը, որը գտնւում էր մօրս գերեզմանի մօտ, ինձ պաշարեց կրկնակի վիշտ։ Մարդիկ մի անգամ են զրկւում իրենց մօրից։ Ես զրկուել եմ երկու անգամ»։

Շիրվանզադէն իր «Նամուս» թատերգութեան մէջ Բարխուտարին իբրեւ նախատիպար ունեցած է իր խստաբեր հայրը, իսկ նոյն բեմին մէջ բարի ու հեզահամբոյր կնոջ՝ Մարիամ Բաջիի իբրեւ նախատիպար ընտրած է իր մօրաքոյրը։

Յարութիւնն ու Մարիամը կ'ունենան վեց զաւակ, որոնցմէ առաջին երկուքը երկուորեակներ էին՝ Պետրոս եւ Պաւել։ Առաջինը՝ Պետրոսը կը մահանայ մէկ տարեկանին իսկ Պաւելը՝ որ արհեստով հացագործ էր, 90ական թուականներուն վիճարանութեան մը ընթացքին կը սպանուի։ Միւս զաւակները՝ Ներսէս, Ալեքսանտր, Թագուհի եւ ամենակրտսերը՝ Յովհաննէսը, որ յետագային պիտի դառնար մեծանուն դերասան Յովհաննէս Աբէլեանը։

Յովհաննէս Աբէլեանի հայրը՝ որ թիկնեղ ու միջահասակ մարդ մըն էր, արհեստով ներկարարծ էր։ Տորոնի արմատներէն կը պատրաստէր կարմիր ներկ, որոնցմով կը ներկուէին կերպասի կտորներ։ Եւ որովհետեւ այդ ներկը Կովկասի եւ Ռուսաստանի մէջ յարգի կը դառնայ, իր գործին աւելի մեծ ծաւալ տալու համար Յարութիւն կը վճռէ մեկնիլ Ղուբա եւ հոն մերձակայ դաշտերուն վրայ մեծ քանակութեամբ տորոնի սերմ ցանել։ Իր զաւակները Շամախի մէջ իր կնոջ հոգատարութեան յանձնելով կը մեկնի։ Իր բազմազբաղ վիճակին պատճառով երկար բացակայութիւններ կ'ունենայ տունէն եւ իր երախաները կը մեծնան անհայր։ Այդ իսկ պատճառով անոնք աւելի սերտ կերպով էին կապուած իրենց մօր՝ Մարիամ Բաջիին։

Երբ 1868ին կը հնարուի քիմիական կարմիր ներկ մը՝ Ալիզարին անունով, այդ նոր գիւտին պատճառաւ տորոնէ պատրաստած ներկը իր կարեւորութիւնը կը կորսնցնէ եւ Յարութիւնը սնանկացած ու աղքատ կը վերադառնայ տուն։

Ընտանիքին մէջ ծայր կուտայ թշուառութիւնը։ Մարիամ Բաջին քաջարար կը լծուի աշխատանքի եւ կարի գործեր ընելով կերպով մը կ'ուզէ մեղմացնել ստեղծուած ծանր վիճակը։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(1 Շար.)

(*) Աբէլեանի կեանքին ու գործին մասին այս աշխատասիրութեան համար օգտուած եմ Սարգիս Մելիքսէթեանի «Յովհաննէս Աբէլեան» երկասիրութենէն, հրատարակութիւն Հայպետհրատի, Երեւան, 1954։

պոէզիան ապրի երաժշտութեան ոլորմութիւններով ։

... Բանաստեղծի լաւ տեքստը եւ երաժշտի լաւ երաժշտութիւնը, որպէս համազօր կողմեր, պէտք է տան մի նոր որակ, որը բարձր լինի իւրաքանչիւրից առանձին առանձին վերցրած ։

Երբեմն էլ մեր կոմպոզիտորները, ոտնահարելով չափածոյ ստեղծագործութեան բոլոր կանոնները, այսպէս ասած «խմբագրում են» բանաստեղին, ոտանաւորը յարմարեցնում են իրենց երաժշտութեանը, առաձգական մարմնի պէս տողերը մերթ երկարացնելով, մերթ կարճացնելով ։

Ահա այդպիսի մի օրինակ,

Բանաստեղծը գրել է ․

Լինենք հերոս, լինենք հպարտ
Այս սրբազան, ահեղ մարտում,
Լաւ է ապրել մի օր ազատ,
Քան հազար դար՝ խոնաւ բանտում ։

Կոմպոզիտորը «խմբագրել է»․

Լինենք հերոս, լինենք հպարտ
Այս սրբազան ահեղ (մեծ) մարտում,
Լաւ է ապրել մի օր ազատ,
Քան հազար դար խոնաւ (մութ)բանտում ։

...Մի՞թէ յարգելի կոմպոզիտորը չի զգացել, որ բանաստեղծութեան մէջ քմահաճ կերպով աւելացնելով մի բառ՝ խախտել է բանաստեղծութեան «ռիթմը» եւ «տեքստ»ի հեղինակին դրել է ծիծաղելի վիճակի մէջ ։

... Մենք պէտք է ձգտենք, որ մեր երգերը երկարակեաց լինեն, որ դրանք յուզեն ոչ միայն մեր ժամանակակիցներին, այլեւ եկող սերունդներին ։

Մենք դեռ շատ ու շատ անելիքներ ունենք ։ Մենք մինչեւ օրս չունենք սիրոյ յուզաթաթաւ երգեր, չկայ ուսանողական երգ, մենք չունենք երգիծական երգեր, բանուորական երգեր ։ Շատ քիչ են նաեւ մանկական երգերը ։

... Մեր բանաստեղծները ապացուցել են, որ կարող են ստեղծել երգի լաւ «տեքստ»եր ։ Մենք պէտք է անխնայ լինենք ինչպէս ամէն տեսակի գրական խոտանի, այնպէս էլ տեքստային խոտանի դէմ ։

Մենք մեր երաժիշտ ընկերների հետ միասին պէտք է ստեղծենք մեր ժողովրդին վայել երգեր ։

ՍԱՐՄԷՆ

ՈՎ Է ԸՍՈՂԸ

Ա․— Իրենց պարտքը չուտ վճարողները չուտ կը հարստանան եղեր ։

Բ․— Ո՞վ ըսաւ ։

Ա․— Մեր խանութպանը ։

Բ․— Դրամ պարտակա՞ն ես իրեն ։

Ա․— Հազար ոսկի ...

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

«ԱԽՏԱԾԱՂԻԿՆԵՐ» ՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

*

Ճիշդ հարիւր տարի առաջ, 1857ի ամառը տեղի ունեցած են երկու նշանաւոր գրական դատավարութիւններ ։

«Ամբաստանեալներ»ն էին մէկ վէպ ու մէկ բանաստեղծութեանց հաւաքածոյ, «Տիկին Պովարի»ն եւ «Ախտածաղիկները», (Լէ Ֆլէօր Տիւ Մալ) — չատեր թարգմանած են Չարիքի ծաղիկներ, բայց հայերէնի մէջ «չարիք» բառը այնքան համապարփակ չէ որքան Փրանսերէն մալ բառը) ։

Շահեկան է այս առթիւ ակնարկ մը նետել այս դատավարութեանց վրայ, մանաւորաբար Պոտլէրի բանաստեղծութեանց գրքին, քանի որ Ֆլօպէրի վէպը «Անպարտ» արձակուած էր ։

1857 Յունիս 25ին լոյս կը տեսնէր «Ախտածաղիկները» ։ Օգոստոս 20ին Պոտըլէր կը կանչուէր պատժական դատարանին առջեւ ։ Ամբաստանուած էր թէ մեղանչած է կրօնական եւ հանրային բարոյականներու դէմ ։

Հանրային Նախարարութեան կողմէ ամբաստանող նշանակուած է Էռնէսթ Փինար, որ նոյն պաշտօնն ունեցած է նաեւ Տիկին Պովարիի դատավարութեան մէջ, երկու պաշտօն՝ որոնց շնորհիւ պատմութեան անցած է, հոգ չէ թէ ոչ շատ նըպաստաւոր ձեւով ։

Շահեկան է նաեւ նկատել թէ դատախազին փոխանորդը, Փինար, իր յուշերուն մէջ կը շփոթէ երկու դատավարութեանց թուականները եւ «Ախտածաղիկներու» դատը կը դնէ «Տիկին Պովարի»էն առաջ, մինչ վերջինինը տեղի ունեցած է Յունուար - Փետրուարին, իսկ Պոտլէրինը Օգոստոսին ։

Այս իսկ պատճառ եղած է արդէն, որոշ չափով, որ դիւրաւ դատապարտուի Պոտլէր, ձեւով մը դարմանելու համար Հանրային Նախարարութեան պարտութիւնը Ֆլօպէրի պարագային՝ անպարտ արձակելով վիպագիրին ծանօթ գործը ։ Յիշենք նաեւ որ այս վէպին մէջ, մէկ յանցանք միայն գտնուած էր, — որոշ տեսարաններու նկարագրութիւնը շատ իրապաշտ ձեւով, օրինակ՝ հերոսուհիին Էորսէ քակելու տեսարանը ։

Ի՞նչ մեղադրանք կար սակայն Պոտլէրի բանաստեղծութեանց դէմ ։ Դատախազը ընտրած էր 13 կտորներ իբրեւ դատապարտելի երկու տեսակէտով ալ, այսինքն ինչպէս վերը յիշեցինք՝ նախատինք կրօնական բարոյականի դէմ, նախատինք հանրային բարոյականի դէմ ։

Այդ 13 կտորներէն դատարանը նկատի առաւ միայն վեցը, որոնք ծանօթ են արդէն իբրեւ «դատապարտուած կտորներ» (Գոհարեղէնները, Լէթէն, Անոր որ շատ զուարթ է, Անիծուած կիներ, Լեսպոս, Յարալէզներու փոխակերպութիւնները) ։ Եւ դատապարտեց միայն երկրորդ կէտին վրայ, այսինքն հանրային բարոյականի դէմ նախատինք տեսնելով, եւ նկատի չառնելով եկեղեցիին պարագան ։ Արդէն այդ միջոցին, ոչ մէկ տրամադրութիւն կար գոհացում տալու Եկեղեցիին ։

Ի՞նչ բանի պէտք է վերագրել այս ընթացքը բանաստեղծի մը հանդէպ, որ Փըրանսական գրականութեան լաւագոյններէն է, եթէ ոչ լաւագոյնը ։

Նախ ժամանակաշրջանին, յետոյ ընկերութեան ։ Քաղքենիացած ընկերութիւն մը զոհ մը փնտռէր, Պոտլէրը ծառայեց իբրեւ քաւութեան նոխազ ։ Անշուշտ հարիւր տարի առաջ մարդիկ այդքան յիմար չէին՝ չտեսնելու համար հաճարը եւ տաղանդը, բայց չէին հանդուրժեր որ այդքան բաց ձեւով ցոյց տրուին ախտերը, ցաւերը, տգեղութիւնները ։ Եւ ուզեցին միայն այդ տեսնել գիրքին մէջ, չտեսնելով կարեւորը, — Բանաստեղծութիւնը ։

Յետոյ ընկերութիւնը կը վախնար հետեւանքներէն ։ Եթէ չդատապարտէր Պոտլէրը, գրագէտները կրնային «երես առնել», հարկ էր սաստել, կեցնել ։

1949 Մարտ 31ին դատարանը վերահաստատեց Պոտլէրի պատիւը եւ ջնջեց 92 տարի առաջ տրուած վճիռ մը ։

Ինչի՞ ծառայեց այս վերահաստատումը ։ Աւելի շատ աղմուկ հանելու ։ Ո՞վ է որ այդ իրաւունքը կ՚ունենայ տեսակ մը պատուոյ վկայական տալու մարդու մը, որ արդէն վեր է բոլոր դատապարտութիւններէ ։ Կարելի՞ է ջնջել անցեալը ։ 1857ի վճիռը եթէ գործադրուած ըլլար, ոչ մէկ հատոր կրնար պարունակել այլեւս վեց դատապարտուած կտորները, մինչ մէկ հատ չհրատարակուեցաւ որ չպարունակէր զանոնք ։

Ի՞նչ արդարացում կը ներկայացնէ դատախազ Փինար իր այդ սխալ քայլին համար ։ Նախ կը դատապարտէ ժամանակը (ինք մեռած է 1905ին), յետոյ չընդունիր որ Պոտլէրը կրնար դժգոհ ըլլալ․ «Ալ ի՞նչ կ՚ուզէ, գիրքին ծանուցումը ըրի» ։ Բայց անտարակոյս իր դերն էր օրէնքը յարգել տալ եւ ոչ թէ գերին դառնալ ժամանակաշրջանին եւ ընկերութեան կամ հանրային կարծիքին ։ Իրականին մէջ արդէն ինք չէ որ Պոտլէրին ծանուցումը ըրած է, այլ Պոտլէրն ինքն է որ իր (Փինարի) ծանուցումը ըրած է, քանի որ միայն այդ դատավարութեան պատճառով է որ այսօր իր անունը մոռցուած չէ, ինչպէս ընդհանրապէս իր բոլոր պաշտօնակիցներունը ։

Թէեւ կ՚ըսէ թէ հասկցած է թէ ինչ նորութիւն կը բերեն Ֆլօպէր եւ Պոտլէր, կրնար ալ հասկցած չըլլալ, բայց ապագան պարզապէս իրեն ցոյց տուաւ որ հասկըցած չըլլալը աւելի մեծ մեղք էր ։ Կ՚ըսէ սակայն թէ զգացած էր « այդ նոր սարսուռը», ինչպէս կ՚ըսէր Վիքթոր Հիւկօ, «Ախտածաղիկներուն» համար ։

Այս առթիւ կ՚ուզէինք յիշատակել նաեւ

ՁԱՅՆ ՄԸ ԳԵՐԵԶՄԱՆԷՆ

●

ԽՄԲ․— Ողբացեալ Վահան Նաւասարդեանի 1950 Դեկտ․ 3ին Դաշնակցութեան 60ամեակի առիթով Գահիրէի մէջ խօսած իր ճառին մէջ կ՚ըսէր Երեմիա մարգարէի խօսքը յիշելով․—

«Երբեք չզարմանաք, եթէ վաղուան գօտեմարտին տրորուեն ու ջախջախուեն մեզանից շատ աւելի հզօրները, մինչ աւերներից վերընձիւղի եւ իր հայրենական հողին տէրը դառնայ հայ ժողովուրդը ։

Մի երկնչիր, հօտ փոքրիկ, արութեան գործերով լի քո պատմութեան ծանօթ է աշխարհը, դու իսկ չես ճանաչում քեզ ։ Քո ներքին ուժերով, քո իմաստութեամբ ու հանճարով ապրել ես հազարամեակներ ու պիտի ապրես առ յաւէտ ։ Եղիր քաջ ու արի, ինչպէս եղար քո արիւնոտ պատմութեան երկարաձիգ ճանապարհին, փարած մնացիր այն հաւատքին, որ անսասան պատուանդանն եղաւ քո գոյութեան ։ Տէր մնացիր այն փառահեղ դրօշին, որ քո մեծ ազատամարտը տուաւ քո ձեռքը 1918 թ․ Մայիս 28ին ։

Մի մոռացիր որ ազգերի մեծ ընտանիքի մէջ ընտիրներից ես դու ։

Փոքր ես քանակով, սակայն, մեծ ես ու անպարտելի՝ քո ներքին գանձերով ։

Քո արժէքով ազգեր կան, սակայն, քեզանից բարձր ազգ չկայ այս աշխարհում ։

Այս 60ամեակը, որ տօնակատարում ենք մենք այսօր, լոկ մի հանգրուան է քո չքեղ ազատամարտի մէջ ։

Մեր նախնիք դարեր անընդհատ զուր չպայքարեցին, ապացոյց՝ ազգովին քո գոյութիւնն այսօր՝ քո անմեռ գանձերով ու քո լոյս խոհերով, զուր պիտի չանցնի նաեւ մեր պայքարը ։

Քաջութեամբ, կորովով ու հաւատքով դիմաւորենք գալիքը ։

Թող տարակոյսը չմթագնի մեր գիտակցութիւնը ու հաւատքի պակասը չջլատի մեր ուժերը ։

Օրերի օրը պիտի գայ ։

Ու մենք այդ տօնը՝ փառքի ու ցնծութեան մէջ, մասնակցութեամբը մեր բիւր նահատակների անմեռ հոգիների ու մեր բովանդակ ժողովուրդի, պիտի տօնակատարենք այնտեղ, մեր սեփական տան մէջ, — «Ազատ ։ Անկախ եւ Միացեալ» ։

Վ․ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

Թէ քանի մը ամիսէն Պոտլէրի մահուան 90ամեակն է, (մեռած է 31 Օգոստոս, 1867ին, 46 տարեկանին, աւելի քան տարի մը բոլորովին անդամալոյծ մնալէ ետք, — չէր կրնար իսկ խօսիլ, հիւանդութիւնը շատ անգութ հիւանդութիւն մըն էր) ։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (71)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԵ․

ԱՐՏԱՆՈՒՇԻ ՎԱՆՔԸ

Գիշերն հասեր էր, երբ բերին աղջիկը մայրապետ իշխանուհւոյն առջեւ, եւ ամէնքը քաշուեցան․ ակնարկ մը ձգեց սա աղջկան վրայ․ այն քնքոյշ կազմուածքներէն էր, որոնց թափանցիկ մորթը շուշանի սպիտակութիւնն ունի, որոնց մազերուն գոյնը արծաթի փայլն ունի եւ որոնց էութիւնը կարելի չէ իրենց տեղէն հեռացնել, վասնզի երբեք չունին զօրութիւն կեանք քաղելու օտար հողէ եւ արմատէ ։

Հազիւ թէ անունը, ով լինելն հարցուց, արտասուաց հեղեղ մը եւ սանձեալ հեկեկանաց ձայն մը եղաւ բոլոր պատասխան ։ Վասկանուշ ելաւ, իւր գթած մայր առաւ ձեռքէն, նստեցուց քովը եւ սպասեց մինչեւ որ հանդարտեց հեկեկանքը ։

— Հիմա, որդեակ իմ, ըսաւ, զրուցէ ինձ ամէն բան եւ միայն ճշմարիտը, ո՛ գիտէ, կարելի է որ ես ճար մը, հնարք մը գտնեմ քու թշուառութեանցդ, զրուցէ՛, ով ես դու, ո՞ւմ աղջիկն ես, ինչո՞ւ քեզ այստեղ կ՚ուղարկեն․ եթէ կ՚ուզես որ քու վրադ գութ ունենան, զրուցէ, յայտնէ ամէն ինչ ճշմարտութեամբ ։

— Զարուհի է իմ անունս, ես դուստր եմ Գրիգոր Սուփան Սիւնեաց իշխանին, որ այս ամառ սպաննուեցաւ Բարկէն Սիսականէ ։

— Գիտեմ այդ թշուառ դիպուածը, որդեակ, զրուցէ հիմա, թէ ինչո՞ւ զքեզ այստեղ ուղարկեցին ։

— Հայրս երկու տարի առաջ զիս Բարկէնի որդւոյն Աշոտի հետ նշանած էր, հիմա եղբայրս Վասակ զիս ուզեց ամուսնացնել Գարդմանայ Կորիճ իշխանին, եւ որովհետեւ ես յանձն չառի հնազանդիլ, զիս այստեղ բանտել ուղարկեց ...

— Մի լար, որդեակ, այստեղ բանտ չէ, եւ ես քիչ ժամանակէն կը դարձնեմ քեզ քու տունդ, դու ապահով կաց ։ Բայց մայրդ ի՞նչ կ՚ըսէր այս պարագային մէջ ։

— Մա՞յրս, ոհ, մայրս եթէ կենդանի լինէր...

— Մի լար, Զարուհի, հանդարտէ՛, ըսաւ Վասկանոյշ, բայց իւր աչքերն էլ լցուեցան այդ պարզ եւ միամիտ աղջկան կատարեալ որբութիւնն իմանալով, եւ քանի մը շրջան ընելէն վերջ, դարձաւ հարցուց ։

— Բայց դու Աշոտի հե՞տ ամուսնանալ կ՚ուզէիր, եւ ա՞յդ բանին համար քեզ Կորիճէն պիտի տային ։

— Աշոտ իմ նշանածս էր եւ ես զինքը կը սիրէի, բայց երբ իմ հայրս նորա հօր ձեռքէն մեռաւ, իւր որդւոյն հետ ինձ ամուսնանալ անկարելի է, ըսին, եւ ես հաւանեցայ․ սակայն, Կորիճը չար մարդ է, ես այդ մարդէն կը սոսկամ․ Թողուին զիս եւ ես տունը կը նստէի․ Թող մեզ մօտ վանք կար՝ հօն դնէին, յանձն կ՚առնուի, զիս այսպէս հեռու տարագիր ըրին, այդչափ մեծ իշխաններ, վարդապետներ, եպիսկոպոսներ ինձի՝ տկար աղջկան մը դէմ միաբերան․ այս ցուրտին, ձիւնին ...

— Շատ բարի, զաւակս, դու հանգիստ բռնէ սիրտդ, զարնան իմ պարտքս լինի քեզ Սիւնեաց երկիրը դարձնել ։ Հիմա դու գնա, քեզ համար պատրաստել սենեակը ։ Հանգչէ ։ Ես կը մտածեմ եւ ինչ պէտք է ընել կը հոգամ ։ Գնա դու հիմա, դարունը, քեզի ըսի, պէտք է սպասես ։

Այս յուսատու խօսքերն լսելով Սիւնեաց աղջկան արտասուաթոր այտից վրայ ծիծաղ ծաղկեցաւ եւ երկիւղը, կասկածը պարզ վստահութեան փոխարկեալ՝ Վասկանուշին ձեռքերը համբոյրներով ծածկելով՝

— Գարնան քանի՞ օր կայ, սիրուն Տիկին, ըսաւ ։

— Ձմեռուան դեռ կէսն ենք, աղջիկս, երբ գարունը գայ, դու էլ կը տեսնես, ես էլ ։

— Շատ բարի, ես կ՚երթամ պառկելու, շատ յոգնած եմ ։

Եւ երբ դուրս ելաւ աղջիկը, մայրապետ տիկինն սկսաւ մտածել, եւ առած տեղեկութիւններէն այնպէս դատեց, որ Աշոտի յանդուգն ձեռնարկութիւնք կամ սպառնալիք պատճառ տուած էին այս տարաժամ աքսորանաց ։ Իւր դատմունքն այնչափ ուղիղ էր, որ հազիւ երկու երեք օր անցաւ այս դիպուածիս վրայ, եւ ահա առաւօտ մը կանուխ լուր տուին, թէ Սմբատաւանի պետը եկեր էր կարեւոր լուր մը հաղորդելու ։ Երբ հրամայեց իրեն բերել, տարիքն առած համեստ մարդ մը ներկայացաւ, որ ամենայն յարգանօք ողջունելէն վերջ, սպասեց որ հրամայէ խօսիլ ։

— Բարի եկիր, Թադոս հայրիկ, ըսաւ Վասկանուշ, կարեւոր լուր ունիս եղեր հաղորդելու, ի՞նչ է, ըսէ տեսնեմ ։

— Պատրաստ եմ ծառաղ քո հրամանին հնազանդիլ, մայր իշխանուհի ...

— Կ՚իմանամ ։ Կոյսեր, մեզ միայն թողէք վայրկեան մը ։ Խօսէ, ուրեմն ։

— Այս կէս գիշերուան մօտ, քանի չափ ձիաւոր աւանը մտան եւ օթեւան ուզեցին, ես իրենց գլխաւորը, քսան - քըսան հինգ տարու երիտասարդ մը, իմ տունս ընդունեցայ իւր քանի մը ընկերով, միւսներն էլ զանազան տեղուանք օթեւանեցան ։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար․)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐԵՐՈՒ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՄԸ

Ազգ. Ժողովի Արտաքին գործերու Յանձնաժողովը քննեց Եւրաթոմի եւ Հասարակաց Շուկայի հարցերը: Լսելէ վերջ Արտաքին փոխ Նախարար Մորիս Ֆորի բացատրութիւնները, Յանձնաժողովը այն եզրակացութեան եկաւ որ Ֆրանսա առանց վախի կրնայ ընդունիլ Եւրաթոմի ու Հասարակաց Շուկայի համաձայնագրերը: Որոշուեցաւ հարցին քննութիւնը ներկայացնել Ազգ. Ժողովին՝ առ ի վաւերացում: Յուլիս 2էն սկսեալ Ազգ. Ժողովի բոլոր նիստերը պիտի յատկացուին ուրեմն եւրոպական համաձայնագրերուն:

●

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ, Եղիա Ղարիպեան, Կարտանի մէջ զոհ գացած է սարսափելի արկածի մը: Սանթրալ Թէրմիք ելեկտրականութեան գործարանին մէջ, հսկայ կաթսայի մը (սիթէրն) ներքնամասը ներկած ժամանակ, ներկի եւ հրանիւթի խառնուրդէն ուժեղ կրակ մը ծայր կու տայ: Մինչեւ որ ընկերները օգնութեան հասնին, հէք երիտասարդը այնպիսի այրուածքներ ստացած կ'ըլլայ, որ քիչ ատեն վերջ հոգին կ'աւանդէ:

ՍԱՍՏԻԿ փոթորիկները կը շարունակեն մեծ վնասներ հասցնել Ֆրանսայի հարաւարեւմտեան շրջաններուն մէջ: Նիւթական վնասները շատ մեծ են: Հանրային աշխատանքներու նախարարը տեղւոյն վրայ քննութիւն կատարեց:

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ, Փոյի տելթային կղզիներէն մէկը ամբողջովին ողողուեցաւ: Կղզիին բնակիչները, աւելի քան 35.000 հոգի, փոխադրուած են այլուր:

ԱՆԳԼԻՈՅ Արտ. Նախարար Սելվին Լոյտ, որ ամուսնալուծման դատ բացած էր իր անհաւատարիմ կնոջ դէմ, դատը շահեցաւ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ խստիւ ժխտեցին թէ Փուտափեշտի ամերիկեան դեսպանատան զինուորական կցորդը լրտեսութիւն կ'ընէր:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին: Սալ տէ Ֆէթի վերնայարկը: Նախաձեռնութեամբ Կապ. Խաչի, եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Կը նախագահէ Տիկին ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՏԷՐ-ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ:

Կը խօսի ՏԻԿ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, Սանուհիներու կողմէ, պար ու նաեւ մէկ արարով ներկայացում մը: Հաճելի անակնկալներ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Մուտքը ազատ է:

Մ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուս. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի մեծ դաշտահանդէսը 30 Յունիս, Սէն Ժերոմ, Պառ տիւ Շալէի մէջ, 117 Ավընիւ Քորօ:

Գեղարուեստական ընտրուած բաժինով մը: Հայկական պարեր, նուագ եւ հաճելի անակնկալներ:

Առատ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

ԳԻՆԵՁՕՆ

Ալֆորվիլի Հայ Մարզականը ի պատիւ իր մարզիկներուն եւ մարզասէր բարեկամներուն գինեձօն մը կը սարքէ այս երեքշաբթի, քաղաքապետարանի սրահը, ժամը 20.30ին, րիւ Վօլթէր:

Ներկայ կ'ըլլայ քաղաքապետ ՐԱՈՒԼ ՊԼԷՕՁ:

Շքանշաններու բաշխում, Բ. եւ Գ. պահեստի խումբերուն, որոնք Փարիզի ախոյեան հանդիսացան:

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ Տիկին Սայրատարեանէ տասը հազար ֆրանքի գումար մը, ի նպաստ Լիոնի Եկեղեցւոյ շինութեան, իր աղջկան ապաքինման առթիւ:

×

Այրի Տիկին Հայկ Աչըքկէօզեան, Պ. Նըշան եւ Գէորգ Աչըքկէօզեան, Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Աչըքկէօզեան եւ զաւակները, եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, եւ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր ՀԱՅԿ ԱՉԸՔԿԷՕԶԵԱՆԻ մահուան առթիւ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Շէյրանցի Միհրան Պօյաճեան, հօրը անունը Սարգիս, մօրը Վառվառա, որ 1914ին իր քրոջը հետ Թուրքիայէն հեռացած են: Մինչեւ 1946 թղթակցած է անոր հետ, ուրկէ վերջ հետքը կորսուած է: Տեղեկացնել իր քրոջ Պօյաճեան Երջանիկի, 16 Օրժոնիկիցէ Պողոտայ Երեւան, Հայաստան:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Հերմինէ Մանուէլեանի մահուան առիթով, փոխան ծաղկեպսակի, Հայ Կարմիր Խաչի Օգնութեան Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) Ֆէսանվիլիէի օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն.— Տիկին Ն. Գալփաքեան երկու հազար ֆրանք, Տիկին Ա. Մանուկեան հազար ֆրանք:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Պօյաճեան եւ Տէր եւ Տիկին Արամ Աչըքկէօզեան իրենց ազգականին՝ Պ. Հայկ Աչըգկէօզեանի կըսկծալի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 5000ական ֆրանք կը նուիրեն Հայ Մշակոյթի Տան հիմնադրամին:

Նոյն առթիւ Օր. Էլմօն Ճիվէլէկեան հազար ֆրանք:

Մարսէյլ Պ. Տիգրան Վարդեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազարական ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչը, Տահրիկեան եւ Օղուսեան ընտանիքները:

Յովհաննէս Նիկողոսեան կը նուիրէ փոխան ծաղկեպսակի տասը հազար ֆրանք, Մշակոյթի Տան, Կարապետ Ալեքսանդրեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

Այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին, Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի տօնին առթիւ պիտի կատարուի հանդիսաւոր պատարագ եւ հայրապետական մաղթանք:

Արարողութիւններուն կը նախագահէ հայրապետական պատուիրակ Գեր. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան:

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Լիոնէն Պ. Ղազար Ղազարեան, ի յիշատակ, իր քրոջը՝ Տիկին Ազատուհիի, ծնեալ Ղազարեան, մահուան 21րդ տարելիցին առթիւ, Ֆ. Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանին հազար Ֆր. կը նուիրէ:

Օր. ՔԼԷՄԱՆԹԻՆ ՀԱԼԱՃԵԱՆ
Պ. ԺԱԳ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Նշանուած

Առնուվիլ, 9 Յունիս, 1957 Իսի

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը չորսին, Քաֆէ Քլէր տը Լիւն, (փլաս տ'Իթալի):

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան անդամական ժողովը, կիրակի 30 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 4.30ին, Խրիմեան վարժարանի մէջ, 2 րիւ տը լա Տէֆանս, Իսի: Կը խնդրուի անդամներէն անհրաժեշտօրէն ներկայ գտնուիլ: Օրակարգ՝ Ա) Բարոյական եւ նիւթական տարեկան համարատուութիւն: Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 25 Յունիս, երեքշաբթի ժամը 21ին, Քատէի սրճարանին վերնայարկը:

Դասախօս՝ Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

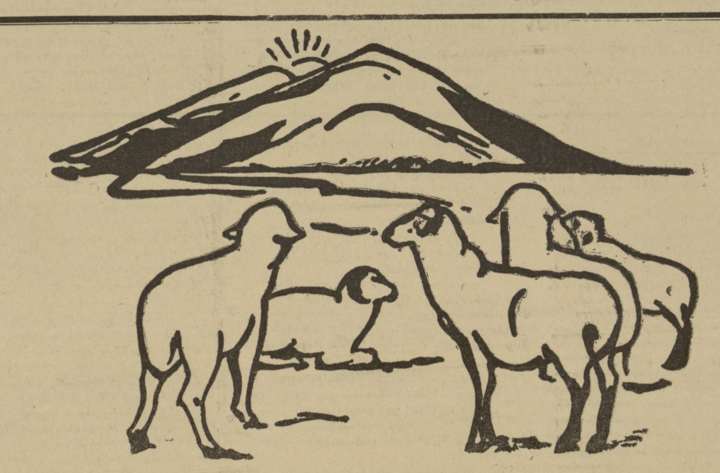
Նիւթ՝ Խորհրդահայ գրականութիւնը 1920 - 1950՝ իր գլխաւոր անկիւնադարձերով:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Պարգեւաբաշխութիւն եւ մանկական հանդէսը 30 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Սէն Լուի, րիւ ժէ:

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
25
ՅՈՒՆԻՍ
•
MARDI
25 JUIN
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7914 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3725

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԵՒ ԱՄՊԵՐ

Սուէզի տագնապը ժամանակաւոր կերպով կարգադրուած է :

Արեւմտեան պետութիւնները, որոնք 1956 Յուլիս 26էն ի վեր չէին ընդունիր Ջրանցքի ուեզերական ընկերութեան ազգայնացումը, ի վերջոյ տեղի տուին «կատարուած իրողութեան» առջեւ :

Այս կարգադրութեան յանգելու համար իւրաքանչիւր պետութիւն իր քաղաքական կամ տնտեսական նկատումներն ունէր :

Համակերպելով հանդերձ ներկայ կացութեան, ամէն մէկ պետութիւն իրեն կը վերապահէ յառաջիկային իր շահերու պաշտպանութիւնը հետապնդելու իրաւունքը :

Ջրանցքի նաւարկութիւնը բնականոն կերպով տեղի կ'ունենայ ներկայիս : Եգիպտական կառավարութիւնը տոլարով, սթերլինով կամ զուիցերիական ֆրանքով կը գանձէ անցքի տուրքերը :

Այս կերպով գոյացած գումարներուն շնորհիւ կը յուսայ կառուցանել Ասուանի մեծ ամբարտակը, որ ծնունդ տուած էր Սուէզի տագնապին տասնեմէկ ամիս առաջ :

Մինչ այդ, Մերձաւոր Արեւելքի մէջ ռազմագիտական դիրքեր գրաւելու, քաղաքական ազդեցութիւն ձեռք բերելու եւ տնտեսական շահեր ապահովելու համար մրցակցութիւնը կը շարունակուի աշխարհը կառավարող երկու մեծ ուժերու՝ Ուաշինկթընի եւ Մոսկուայի միջեւ :

Ապրիլի վերջերը Յորդանանի մէջ պատահած դէպքերը աւելի եւս չէշտեցին անոնց հակամարտութիւնը :

Ամերիկեան վեցերորդ նաւատորմը, որ իբրեւ արթուն պահակ կը հսկէ Միջերկրականի ափերուն վրայ, յաջողեցաւ ձախողեցնել Կրեմլինի գործակալներուն նիւթած դաւադրութիւնը :

Մոսկուա հակազդելու համար Ամերիկայի նաւային ցերակշռութեան, սկսած է նախապատրաստական աշխատանքներ կատարել :

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Պալթիկէն Մանշի ճամբով Միջերկրական գացող խորհրդային երեք սուզանաւերը յանձնուած են եգիպտական կառավարութեան :

Նկատելով որ արդիական սուզանաւերը գործածելու համար եգիպտացի մասնագէտներ չկան, օտար, այսինքն խորհրդային «կամաւորներ» պաշտօնի պիտի կոչուին :

Վերջերս Սեւ Ծովու մէջ եւս ռուսական ռազմանաւերու շարժումներ տեսնուած են, սարսափի մատնելով Թուրքերը :

Խորհրդային իշխանութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց Թուրք կառավարութեան, որ կարգ մը մարտանաւեր պիտի ղրկէ Միջերկրական՝ անցնելով Վոսփորէն ու Տարտանէլէն :

Մոնթրէօյի միջազգային դաշնագրով, Ռուսիա իրաւունք ունի խաղաղութեան ատեն օգտագործել Նեղուցները՝ ամէն կարգի նաւերու համար, նախապէս տեղեկութիւն տալով Թուրքիոյ :

Վերջերս Պոլսոյ «Ճիւմհուրիյէթ»ը վիճակագրութիւն մը հրատարակած էր տարիէ մը ի վեր Նեղուցներէն անցնող խորհրդային նաւերուն մասին :

Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ ապսպրած ռազմական ամէն կարգի պիտոյքներն ու զէնքերը փոխադրուած են թրքական ջուրերէն անցնելով :

Թուրքերը հանդարտեցնելու համար, Ատլանտեան Ուխտի Իզմիրի բանակատեղին հրամանատար զօրավար Ուիտ Յունիս 17ին մամուլի ասուլիս մը սարքելով այտարարած է թէ հիւլէական զէնքերով պիտի պաշտպանեն Թուրքիան՝ խորհրդային հաւանական յարձակման մը պարագային :

Սեւ ամպեր կը շարունակեն մթագնել դեռ արեւելեան հորիզոնը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

*

ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

Վարչապետը երկուշաբթի գիշեր վստահութեան քուէ պիտի պահանջէր ելմտական ծրագիրներուն ամբողջութեան վրայ : Ցատկանշական է այն պարագան, որ կը պահանջէ մէկ քուէարկութիւն, իրարմէ տարբեր ծրագիրներու համար : Եթէ կառավարութիւնը վստահութեան քուէ ստանայ, հրանիւթերու գինը պիտի բարձրանայ 90 ֆրանքի եւ անոնց վաճառքը ազատ պիտի ձգուի. կառավարական սպասարկութիւններէն ներս պիտի իրագործուի երկու հարիւր միլիառ ֆրանքի խնայողութիւն այս տարի, իսկ 350 միլիառ՝ յառաջիկայ տարի. ընկերութիւններու վրայ նշանակուած տուրքերը տասը առ հարիւր յաւելում պիտի կրեն. դրոշմաթուղթերու գինները քսան առ հարիւր պիտի բարձրանան. ապրանքներու համեմատական սակագինի (Էնտիս տէ փրի) նոր սիստեմ մը պիտի կազմուի :

Այս բոլոր հարցերը, չափազանց կարեւոր դեր ունենալով հանդերձ կառավարութեան ելմտական ծրագրին մէջ, ամէնէն աւելի կը խօսուի պահեստի ապրանքներու գումարին (տէֆօթ սիւր լը ստօք) մասին, որ տեսակ մը խորհրդանիշը դարձած է ելմտական ընդհանուր ծրագրին : Ֆրանսական շատ մը թերթեր կը գրեն թէ բնաւ պատահած չէ որ այսքան անորոշ հարց մը այսքան բուռն վիճաբանութեանց տեղի տուած ըլլայ, որոնք կը տեւեն աւելի քան վեց շաբաթէ ի վեր :

Կի Մոլէի կառավարութիւնը ինկաւ այս հարցին պատճառով եւ նոյն վախճանը կրնայ վերապահուած ըլլալ Պուրժէս-Մօնուրիի դահլիճին ու ելմտական նախարար Ֆէլիքս Կայարի, եթէ Ազգ. Ժողովը վստահութեան քուէ չտայ : Պատճառը այն է, որ շատեր կը կարծեն թէ տէֆօթը ընդհանուր նոր տուրք մըն է. մինչդեռ, իրականին մէջ առաւելաբար օրինական շահատուրք մըն է, որ առեւտրական ու արդիւնաբերական մեծ ձեռնարկները կը պաշտպանէ թղթադրամի յաւելմանդէմ : Ընկերվարականները կողմնակից են այս ծրագրին մինչդեռ Չափաւորները գրեթէ իրենց վէթօն կը դնեն :

Շատ մը ուրիշ թերթեր ալ կը մատնանշեն թէ Ֆրանսայի տնտեսութիւնը կարիքը ունի նոր հիմերու վրայ դրուելու. պետական գանձը գրեթէ պարապ է, պէտք է կազմել խնայողութեանց ընդարձակ ծրագիր մը, որ երկրին ելմտական հաւասարակշռութիւնը վերականգնէ : Այս սեղմումները պէտք է իրագործուին գործի գլուխ եկող ո'րեւէ կառավարութեան կողմէ. կը յորդորեն որ Ազգ. Ժողովը ընդունի Պուրժէս-Մօնուրիի դահլիճին ծրագիրները, որովհետեւ անոր յաջորդող կառավարութեան պահանջներն ու իրագործելիք սեղմումները կրնան շատ աւելի խիստ ըլլալ :

Երկու պարագաներ կան, որոնք կշիռքը կը թեքեն դէպի Պուրժէս-Մօնուրիի յաջողութեան կողմը. Եւրոպական համաձայնագրերն ու Ալժերիան : Արդարեւ, վարչապետը խոստացած է եւրոպական համաձայնագրերու քննութեան ձեռնարկել Յուլիս 1-2ին : Ազգ. Ժողովին անդամներուն կարեւոր մեծամասնութիւնը համաձայն է որ կարելի եղածին չափ շուտով վաւերացուին «Եւրաթոմ»ի ու Հասարակաց Շուկայի ծրագիրները : Կառավարական նոր տագնապ մը կրնայ անորոշ ժամանակով յետաձգել անոնց վաւերացումը : Իսկ գալով Ալժերիոյ, բոլորին համար յստակ է թէ կարելի եղածին չափ շուտով պէտք է լուծում մը գտնել կացութեան. կառավարական նոր տագնապ մը կրնայ ծանր կացութիւն ստեղծել Ալժերիոյ մէջ :

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺՆԵՐ ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

•

ՆՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հունգարիոյ Բարձր. Ատեանը մահուան դատապարտեց գրող Ժոզէֆ Կալին եւ Օպերքովսքին (լրագրող) : Մինչ այս լուրը յուզումի մատնած էր բովանդակ աշխարհը, Փեշտայի ատեանը յայտարարեց երեք նոր մահապարտներու անունները Կիպոր, Էրտէլ եւ Պաքոզի : Աւելորդ է ըսել, որ այս մարդոց յանցանքը «հակայեղափոխական գործունէութիւն»ն է :

Չորս հոգի դատապարտուեցան 5-10 տարուան բանտարկութեան :

Կէսօրի մէջ պատժ. Ատեանին կողմէ մահուան դատապարտուեցաւ Կիւլա Հէյ, իսկ Ժոզէֆ Ժէյյ՝ 15 տարուան բանտարկութեան : Իրենց յանցանքն էր զէնքի եւ ռազմանիւթի ապօրէն գործածութիւն :

Միւս կողմէ, Քատարի կառավարութիւնը հետապնդումները կը շարունակէ իրաւաբանական համալսարանի շրջանակներուն մէջ :

× 1956 Հոկտեմբերէն ասդին 2-3000 Հունգարացիներ սպաննուած են : Ապստամբութենէն վերջ ձերբակալուեցան 13 հազար հոգի. հետագային ազատ արձակուեցան, սակայն վերջերս քսան հազար հոգի կրկին ձերբակալուեցան :

× Հնդկաստանի վարչապետը Նեհրու Օսլոյէն մեկնելէ առաջ մամուլի ասուլիս մը տուաւ, դատապարտելով Խ. Միութեան միջամտութիւնը՝ Հունգարիոյ դէպքերուն :

Մինչ այս մինչ այն, բազմաթիւ դիմումներ կատարուեցան, ազատելու համար մահուան դատապարտուած երկու գրողները : Ֆրանսացի մտաւորականներ խմբովին դիմում մը կատարեցին : Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ Ա. Շամսոն անձնական հեռագիր մը յղեց : Ծանօթ գրողներու խումբ մը, դիմելով Քատարի կառավարութեան, դատապարտեց երկու գրողներու դէմ առնուած որոշումը. բազմաթիւ ստորագրութիւններու կարգին կը տեսնուին Ֆ. Մօրիաք, Սարթր եւայլն :

Լ. Արակոն (համայնավար) անձնական հեռագիր մը յղած է Քատարի, խնդրելով որ խնայէ երկու մտաւորականներուն :

× Այսօր Սորպոնի հրապարակին վրայ բողոքի ցոյց մը տեղի պիտի ունենայ :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Յորդանանի Հիւսէյն թագաւորը, Պաղտատ մեկնած էր Իրաքի Ֆէյսալ թագաւորին հետ կարեւոր խորհրդակցութիւններ ունենալու համար : Խօսակցութիւնները առաւելաբար կը դառնային Իրաքի կողմէ Յորդանանի տրուելիք նիւթական օժանդակութեան շուրջ :

Յորդանան անմիջական կերպով պէտք ունի եօթը միլիոն իրաքեան տինարի (մօտաւորապէս եօթը միլիոն անգլիական ոսկի). այս գումարը նախապէս Յորդանանի խոստացուած էր Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ կողմէ. սակայն այս երկիրները վերջերս վճռեցին հրաժարիլ իրենց խոստումէն, որովհետեւ Յորդանան մերժեց հետեւիլ իրենց քաղաքականութեան :

Իրաքի կառավարութիւնը կ'ուզէ օժանդակել Յորդանանի՝ իր կարելիութեանց սահմաններուն մէջ, սակայն Սուէզի դէպքերուն ատեն Սուրիա փակեց իր սահմաններէն անցնող նաւթուղիները, մեծ վնաս պատճառելով Իրաքի տնտեսութեան : Իրաք սպառնուեցաւ 25 միլիոն տինարի կարեւոր յաւելում մը ընել Իրաք Փեթրոլիոմ ընկերութեան. եւ այդ գումարին հազիւ մէկ հինգերորդը եռ ստացած է ցարդ :

Կը կարծուի ուրեմն, որ իրաքեւյորդանանեան բանակցութիւնները որոշ դժուարութեանց պիտի հանդիպին :

× Լիբանանի երեսփոխանական ընտրութեանց երրորդ մասը տեղի ունեցաւ կիրակի օր՝ Պէքաայի շրջանին մէջ. 10 ընտրուածներէն վեցը կը պատկանին կառավարական ցանկին, իսկ չորսը՝ ընդդիմադիր ցանկին : Տիւրզիներու բնակած լեռնային շրջաններուն մէջ կարգ մը միջադէպեր պահեցան :

× Լաւատեղեակ շրջանակներ կը հաստատեն թէ Եգիպտոսի նախարարը, Նասր, Եգիպտոսի ընդհանուր ընտրութիւններէն վերջ (Յուլիս), Մոսկուա պիտի մեկնի Օգոստոսին : Կ'աւելցուի թէ պիտի հանդիպի նաեւ Սուրիա :

× Խորհրդային երկու ռազմանաւեր (որոնք վերջերս անցած էին Նեղուցներէն), կը գտնուին Փորթ Սայիտ. կը կարծուի թէ Սուէզի Ջրանցքէն պիտի անցնին Կարմիր Ծով :

× Վերջերս լուրեր շրջան կ'ընէին թէ Հռոմի մէջ սկսած են բանակցութիւններ՝ Իսրայէլի եւ կարգ մը արաբական երկիրներու միջեւ՝ Պաղեստինի հարցին կարգադրութեան համար : Այս լուրը կը հերքուի թէ' Իսրայէլցիներու եւ թէ' Յորդանանցիներու կողմէ :

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Գերմանիոյ տարագիրներու գործով կազմուած Ամերիկեան յանձնախումբին (Անչա) ներկայացուցիչը Զօրավար Շէքերճեան որ քանի մը օրուան համար Փարիզ կը գտնուէր, առջի օր խմբագրատունս այցելեց : Իրմէ քաղեցինք քանի մը տեղեկութիւններ տարագիրներու մասին :

— Արեւմտեան Գերմանիա գտնուող տարագիրները գրեթէ ամբողջութեամբ փոխադրուած են Մ. Նահանգները Անչայի շնորհիւ : Շատ քիչեր կը մնան Գերմանիա — անոնք որ անընդունելի նկատուած են հիւանդութեան պատճառով, Գերմանուհիներու հետ ամուսնացած եւ զաւակներու տէր են :

Ամերիկա ընդունուածները բոլորն ալ գործի եւ տունի տէր եղած են, տնտեսական լաւ վիճակ ունին, եւ գոհ են : Մեծ մասով լաւ տարրեր են անոնք, եւ Անչան դժգոհ չէ մնացած իրենցմէ : Շատ քիչեր եղած են որ զանազան փոքր դժգոհութիւններու տեղի տուած են, ինչ որ պատահած էր բոլոր ժողովուրդներու համար : Գերմանիայէն դուրս Թրիէսթէ, Իտալիա եւայլն գտնուող կայանները եւս պարպուած են, անոնցմէ շատեր Հարաւային Ամերիկա անցած են :

Զօր. Շէքերճեանի պաշտօնը գաղթականներու տեղաւորումով դադրած է Գերմանիոյ մէջ, եւ իր այս ճամբորդութիւնը բոլորովին անպաշտօն է :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՈՒԺԵՐԸ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՆ ՃԱՓՈՆԷՆ

Ճափոնեւամերիկեան խորհրդակցութիւնները վերջացան : Հրատարակուեցաւ զեկոյց մը, որ կը յայտնէ թէ ամերիկեան ցամաքային ուժերը պիտի հեռանան Ճափոնէն՝ ընթացիկ տարուան մէջ : Սակայն օդուժն ու նաւատորմը պիտի մնան, Ճափոնի եւ Ծայրագոյն Արեւելքի միւս երկիրներուն պաշտպանութեան համար :

« Ճափոն ո'չ համայնավար եւ ո'չ ալ չէզոք պիտի ըլլայ » յայտարարեց վարչապետ Քիշի, Ուաշինկթընի մէջ, «մենք միշտ պիտի մնանք ազատ աշխարհի կողքին : Գիտենք, որ մեր ապահովութիւնը կախում ունի ազատ ժողովուրդներու ապահովութենէն » :

ԻՏԱԼԻՈՅ կառավարական տագնապը լուծուեցաւ : Գործի գլուխ կանչուեցաւ քրիստոնեայ-դեմոկրատ այն դահլիճը, Ծոլիի վարչապետութեամբ, որ Յունիս 10ին ներկայացուցած էր իր հրաժարականը :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ վերջին երկու օրերուն ընթացքին ահաբեկումները սաստկացան : Օրանիոյ շրջանին մէջ ապահովութեան ուժերը քայքայեցին ապստամբներու խումբ մը :

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԲԱԳԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻ

1911ին լոյս կը տեսնէր ԲԱԳԻՆ շաբաթաթերթը, իբրեւ յաւելուած Ազատամարտ օրաթերթի, խմբագրութեամբ՝ Ռ. Զարդարեանի, Ա. Լեռնեանի, Հրանտ Նազարեանցի եւ Լեւոն Շանթի։

Շաբաթաթերթ «Ազատամարտ»ը աւելի խնամուած բովանդակութիւն ունէր։ Նոյնը նաեւ օրաթերթը, որուն մէջ շատ լուրջ յօդուածաշարքեր լոյս կը տեսնէին։ Մինչեւ այսօր չեմ կրցեր բացատրել թէ ինչո՞ւ համար «Բագին»ը հրատարակուեցաւ, երբ յաւելուած «Ազատամարտ»ը կար։ Լեւոն Շանթի վէպը «Կինը» խորագրով, կարդացինք առաջին վեց թիւերուն մէջ, եւ արդէն եօթներորդ թիւով կը դադրէր շաբաթաթերթը։

Շահեկան է տալ բանաձեւը, որով կը ներկայանար թերթը.—

« Բագինը, հնօրեայ մարդկութեան մէջ, երկրիս վրայ կը խորհրդանշէր Արեգակը, որուն ճառագայթները այնքա՜ն ոսկեղէն երգեր հիւսած էին Վեդայական աստուածային գրականութեան մէջ։

« Սոյն խորհրդապաշտութիւնը, բովանդակելով իրեն հետ օգտաշատ իմաստութիւնը, ամբողջ Արեւելքի մէջ իր սրբազան մուխը բարձրացուց։ Եւ Քուրմերը, նուիրական անտառներէն Տաճարներուն մէջ փոխադրեցին զայն՝ յաւերժապէս անշէջ պահելով երկինքէն յափշտակուած այս ճառագայթը։

« Արեւապաշտութիւն եւ Կրակապաշտութիւն կրկին երեւոյթներն են տիեզերական կեանքի աղբիւրին։

« Հայոց աշխարհն ալ ունեցաւ իր Բագինները, Ատրուշանները, — կեանքի աղբիւրները՝ Սօսեաց Անտառի հայրենաշունչ սօսափիւնին հետ։

« Գրականութեան նուիրուած մեր հանդէսը զոր կը կնքենք այս նուիրապատմական անունով՝ կը սիրենք յուսալ թէ գրական պաշտամունքի եւ փառաբանութեան ճշմարիտ եւ կենդանի տաճարը պիտի ըլլայ մեր մտքի եւ սրտի ուխտաւորներուն »։

Այս այն թուականներուն էր, երբ Լ. Շանթի Հին Աստուածները ներկայացումը կը կրկնուէր յաճախ։

Երբ Դ. Վարուժան Իր հեթանոս երգերը լոյս կ՚ընծայէր։

Երբ « Ռոստան » եռամսեայ մեծ պարբերականին մէջ Տիգրան Չէօկիւրեան « Վանքը » վէպը կը ստորագրէր։

ՌՈՍՏԱՆ ԵՌԱՄՍԵԱՅ ՄԵԾ ՊԱՐԲԵՐԱԳԻՐ

« Բագին»ին կը յաջորդէր եռամսեայ մեծ պարբերագիրը, « Ռոստան», 1 Յունուար, 1911ին, Արուեստներու, Գրականութեան եւ Գիտութեանց նուիրուած, խմբագրութեամբ՝ Միքայէլ Շամտանճեանի եւ Տիգրան Չէօկիւրեանի։ Անուանական չէր մեծ պարբերագիր յորջորջումը։ Ամէն երեք ամիսն անգամ մը երկու հարիւր. յիսունէ աւելի մեծադիր էջերով լոյս կը տեսնէր, խնամուած բովանդակութեամբ։ Միքայէլ Շամտանճեան հետեւողականօրէն իր ընթերցողներուն կուտար գրեթէ ամէն մէկ թիւով, ամբողջական թատերգութիւն մը, մասնաւորաբար գերման եւ չուէտ-նորվէկական գրականութենէն։ Արհամարհուած չէին թարգմանական գրականութեան գլուխ գործոցները, ինչպէս այսօր, երբ մեր մամուլը ոչ մէկ միջազգային գրական գլուխ գործոց մը կը հրամցնէ իր ընթերցողներուն։ Կ՚արժէ որ օր մը աւելի մանրամասն արժէւորուի «Ռոստան»ի բովանդակութիւնը ներկայացնող գրական, գիտական ու գեղարուեստական աշխատութիւնները։ Մենք պիտի բաւականանանք քանի մը պարբերութիւն արձանագրելով իր ընդալձակ յայտարարութենէն, որուն հաւատարիմ մնացին խմբագիրները, տալով վեց թիւեր։ Տիգրան Չէօկիւրեան, երիտասարդ խմբագիրը, այնքան խանդավառ, խոստմնալից ու աշխատունակ, Մեծերուն հետ ինկաւ։ Իսկ Միքայէլ Շամտանճեան, առաջին ընդհանուր պատերազմի զինադադարէն ետք տարի մը եւս վերհրատարակեց «Ռոստան»ը, բայց կրճատուած էջերով ու նուազ բովանդակալից։

« Ռոստան » հաւատարիմ գտնուեցաւ իր առաջադրութիւններուն։ Իր յայտարարութեան համաձայն, ան դարձաւ միջազգային գրական, գիտական եւ գեղարուեստական մտքին փոխադրիչը հայ մտաւորական աշխարհին մէջ։ Թարգմանածոյ աշխատութիւնները մեծ խնամքով ընտրուեցան, եւ խմբագրութիւնը նկատի ունեցաւ մասնաւորապէս հայ կեանքին վերակենդանութեանը համար կարեւոր ընկերական խնդիրներ արծարծող եւ գրական նոր հորիզոններ մատնանշող երկեր։ « Ռոստան » դարձաւ նաեւ Արեւմտահայ եւ Արեւելահայ մտքի լաւագոյն արտադրութիւններուն ժամադրավայրը, ուսումնասիրական, քննադատական եւ գիտական յօդուածներով։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Բոլշեւիզմը հրապարակ իջաւ գեղեցիկ նշանաբաններով։ Իշխանութեան տիրանալուց առաջ եւ յետոյ նրանք բարձրաձայն աւետում էին եւ տակաւին մինչեւ այսօր շարունակում են փող հնչել, որ իրենք եկած են հին կարգերը փոխելու, անարդարութիւնները վերացնելու, դրախտը կառուցելու այս աշխարհում։ Թէ՛ նրանք ի՞նչ չափով արդարացրին իրենց խոստումները ծանօթ է բոլորին։ Մարդկութիւնը, մասնաւորապէս Խորհրդային Միութեան մէջ ապրող ժողովուրդները, քառասուն տարի է վայելում են բոլշեւիկեան «բարիքները»։ Մասնաւորապէս վատթար է փոքր ժողովուրդների վիճակը։ Եթէ մէկ Ուքրայնա, մէկ Լեհաստան համեմատական լաւ վիճակի մէջ են, նոյնը չի կարելի ասել փոքր ժողովուրդների մասին՝ Հայաստան կամ Ազրբէյջան, Հիւսիսային Կովկաս կամ Ղրիմ երբեք նոյն քաղաքական կամ տնտեսական «արտօնեալ» վիճակի մէջ չեն, ի բաց առեալ Վրաստանի, որ Ստալինի եւ Բերիայի յատուկ գուրգուրանքի առարկան էր։ Փոքր ժողովուրդները արհամարհուած են եւ ծառայում են իբրեւ նիւթ միայն պարարտացնելու «յեղափոխութիւնը» սնեցնող « ռուս մեծ ժողովուրդը »։

Հայ ժողովուրդը մասնաւորապէս այդ տեսակէտից լաւագոյն տարրն է։ Ցրուած ողջ Խորհրդային Միութեան լայնքին ու երկայնքին, հեռու իր մայր երկրից, ամէն օր, ամէն ժամ ենթակայ է ձուլումին։

Հայութեան լաւագոյն զաւակները, տաղանդաւորները գուրգուրանքի առարկայ են բոլշեւիկեան կեդրոններու։ Երիտասարդութիւնը տարբեր անունների տակ տանում են Խորհրդային Միութեան խորքերը ու կտրում Հայութիւնից ու Հայաստանից։ Շուրջ չորս միլիոն, գուցէ աւելի, Հայութիւնը, միայն մէկ չորրորդով է իր երկրում, մնացածին տարտղնել են այս ու այն կողմը զօրաւոր կորիզ չկազմելու համար։ Քառասուն տարի է անցել, ինչ բոլշեւիկները իշխանութեան գլուխ են անցած եւ այդ քառասուն տարուայ ընթացքին նրանք մի թիզ հող չեն աւելացրել Խորհրդային Հայաստանի հողերի վրայ։

« Յառաջ »ի ընթերցողները ծանօթ են թէ ինչպէս բոլշեւիկները ծախեցին Հայութիւնը, Թուրքիային նուիրելով ողջ Թրքահայաստանը ու նաեւ Խորհրդային Հայաստանի գաւառները, (Ղարս, Արտահան, Սարիղամիշ, Կաղզուան, Սուրմալու)։ Բոլշեւիկների բարի կամեցողութեամբ, Վրաստանին մնացին՝ Ախալքալաքը, Ախալցխան եւ Լոռիի մէկ մասը, հակառակ որ դրա համար զոհուեց, Հայաստանի կոմունիստական կուսակցութեան քարտուղար՝ Աղասի Խանջեանը։ Այդ գաւառները իրենց ազգաբնակչութեամբ մեծ մասով Հայեր են։ Հայաստանից դուրս մնացին՝ Ղարաբաղը, Լեռնային Գանձակը եւ Շարուր – Նախիջեւանը, նրանք մաս կազմեցին՝ Ազրբէյջանին։ Հայկական ոչ մէկ միջնորդութիւն չյաջողեց այդ շրջանները կցել տալ Հայաստանին։

Տակաւին 1920ին բոլշեւիկները Դեկտեմբեր 2ի դաշնագրով, յօդուած 3րդ. ընդունում էին՝ « Ռուսական խորհրդային կառավարութիւնը ընդունում է, որ անվիճելիօրէն խորհրդային Հայաստանի մաս են կազմում հետեւեալ հողերը, — Երեւանեան նահանգը իրեն կազմող բոլոր գաւառներով ...»։

Երեւանի նահանգի անբաժանելի մաս էին կազմում Սուրմալուի գաւառը, (մեր անմահ Դրոյի եւ բազմատաղանդ Աւետիս Ահարոնեանի հայրենիքը) նաեւ Շարուրն ու Նախիջեւանը։ Ինչպէս գիտենք բոլշեւիկները Թուրքերին նուիրեցին Սուրմալուի գաւառը, որը երբեք, մեր պատմութեան ընթացքին, Թուրքիայի մաս չի կազմել, իսկ Շարուր Նախիջեւանը դրին Ազրբէյջանի հովանաւորութեան տակ։ Շուրջ 5500 քառ. քիլմ. տարածութիւն Հայաստանից խլեցին եւ նուիրեցին Ազրբէյջանին։

Քարտէսը եթէ աչքի առաջ ունենանք, անարդարութիւնը աւելի ակներեւ կը լինի բոլորիս համար։

Շարուր - Նախիջեւանը կազմում է շարունակութիւնը Արարատեան դաշտի։ Արաքսը նրանց բաժանում է Պարսկաստանից եւ Թուրքիայից։

Հայկական գաւառները՝ Վայոց Ձորը եւ Սիւնիքը երկար գծով շրջապատել են այդ շրջանները։ Ազրբէյջանը սահմանակից չէ Շարուրի եւ Նախիջեւանի հետ, այսուհանդերձ, այդ շրջանները Հայաստանի մաս չեն կազմում, այլ Ազրբէյջանի։ Այսպէս է բոլշեւիկեան արդարութիւնը, Թուրքերը ողոքելու համար կարելի է՛ր Հայաստանը կոտորակել եւ իր լաւագոյն շրջանները պոկել և օդով կապել Ազրբէյջանին։

Բոլշեւիկները 1921 Թ. Մարտ 16ին Մոսկուայի մէջ կնքեցին մի դաշնագիր, ըստ որի՝

« Երկու դաշնադրող կողմերը համաձայն են, որ Նախիջեւանի շրջանը — այն սահմաններում, որ մատնանշուած են սոյն դաշնագրի Գ. յաւելուածի մէջ — կազմի մի ինքնավար երկրամաս, Ազրբէյջանի հոգատարութեան տակ, ՊԱՅՄԱՆՈՎ ՈՐ ԱԶՐԲԷՅՋԱՆԸ ՍՈՅՆ ՀՈԳԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՉԶԻՋԻ ՈՐԵՒԷ ԵՐՐՈՐԴ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ»։ (Ժողովածու գործող դաշինքների, էջ 162), ինչպէս կը տեսնենք, բաւական չէ, որ հայկական հողերը խլուած եւ նուիրուած են Ազրբէյջանի, այլ նաեւ Ազրբէյջանը իրաւունք չունի «սոյն հոգատարութիւնը զիջելու որեւէ երրորդ պետութեան։ Բնական է, նպատակն է, որ այդ հողերը չվերադարձուին Հայաստանին։ Այսպէս են ցանկացել Թուրքերը եւ բոլշեւիկներն էլ ընդ առաջ են գնացել նրանց ցանկութեան։ 1921ից մինչեւ 1957ը անցել է 36 տարի, բոլոր դաշնագիրները իրենց արժէքը արդէն կորցրել են, սակայն ի զօրու է մնացել Մոսկուայի եւ Ղարսի դաշնագրերի այն մասը, որ վերաբերում է Նախիջեւանի շրջանին։ Բոլշեւիկները մինչեւ այսօր անարդարօրէն եւ անտրամաբանօրէն այդ հողերը պահում են Ազրբէյջանի հոգատարութեան տակ, մինչ Հայաստանը, ամիջական տէրը Շարուր-Նախիջեւանին, որեւէ իրաւունք չունի այդ հողերի վրայ։ Լեռներում ապրող Հայութիւնը տառապում է սակաւահողութիւնից, մինչ Հայաստանի անմիջական եւ բերրի հողերը խլուած են բուն տէրից ու նուիրուած Ազրբէյջանին՝ կամօքն մարդկութեան արդարութիւն աւետող բոլշեւիկների։

Ա. Ի.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱԲԷԼԵԱՆ

Հեզահամբոյր եւ բարի Մարիամ Բաջին մեծ փափաք ունէր իր զաւակներուն դաստիարակութիւնը ապահովելու։ Ուսման ծարաւը ունեցող իր անդրանիկ զաւկին՝ Ներսէսի համար Շամախի ծխական դպրոցին սահմանները նեղ կու գային։ Տղուն ուսման տենչը օր ըստ օրէ կ՚աճէր եւ կը պահանջէր որ զինքը ղրկեն Պաքու ուրիշ ռէալական դպրոցին մէջ ուսանի։ Չեն մերժեր Ներսէսի այս ցանկութիւնը. կը ղրկեն զայն Պաքու։ Իր կարգին Յովհաննէսն ալ կը դնեն Շամախի մէջ յայտնի Հաքքեալ վարժապետին մօտ։

Րաֆֆիի հերոսին՝ Տէր Թոդիկի արժանաւոր յաջորդ Հաքքեալ վարժապետին դպրոցը կը գտնուէր նոյնինքն ուսուցիչին բնակարանին քովիկը, ուրտեղ աշակերտները շարան-շարան կը նստէին գետնին փռուած կապերտներու վրայ։

Մանկավարժական իւրայատուկ սկզբունքներու հետեւող այս հնաշխարհիկ վարժապետը իր աշակերտներուն կ՚ուսուցանէր միայն կարդալ ու գրել եւ գոց ընել կուտար քանի մը շարականներ։ Այս դասերուն կ՚ընկերանային յաճախ ճիպոտի եւ երկար չիբուխի հարուածներ եւ տակաւին ատոնցմով ալ չբաւականանալով, դաժան վարժապետը ծունկի կը բերէր խեղճ փոքրիկները չոր սիսեռներու վրայ, որոնց մերկ սրունքները կը խոցոտուէին։ Իսկ ծայրագոյն պատիժին համար ասպարէզ կուգար հռչակաւոր փալախան։

Այդ զարհուրելի միջավայրին մէջ երկար չի մնար Յովհաննէսը։

Շամախի ահաւոր երկրաշարժը (1872) քարուքանդ կ՚ընէ փոքրիկ քաղաքը։ Հարիւրաւոր մարդիկ կը զոհուին փլատակներուն տակ մնալով։ Ողջ մնացողները կը փախչին սարսափահար։ Աբէլեան ընտանիքն ալ խուճապի մատնուած կը թողու Շամախը եւ կ՚ապաստանի Պաքու՝ Ներսէսի մօտ։

Ի հարկէ, այս տեղափոխութիւնը մեծ տպաւորութիւն կը գործէ Յովհաննէսի վրայ։

Աննշան, յետամնաց ու խեղճ Շամախէն ետք, Պաքուն իր հսկայական ծխնելոյզներով, ծովով, նաւերով եւ նաւահանգիստին վրայ առաւօտէն մինչեւ իրիկուն տիրող ժխորով կը խռովէին Յովհաննէսի մատղաշ հոգին ու ան իր աչքերը կարծես կը բանայ անծանօթ ու մոգական աշխարհի մը առջեւ։

Հոս սակայն, դարձեալ, Աբէլեան ընտանիքին համար ապրուստը ծանր կը դառնայ։

Աբէլեանի մեծ եղբայրը՝ Ներսէս, մասնաւոր դասեր կուտար, աւելի փոքրը՝ Աղեքսանդր ներկարարութիւն եւ տակառագործութիւն կը սորվէր, եւ երկուքն ալ իրենց կարելին կ՚ընէին ընտանիքին բեռը թեթեւցնելու համար։

Պաքուի մէջ, Յովհաննէս կը մտնէ ծխական դպրոց։ Իր ուսումը շարունակելով հանդերձ, տղան տանը գործերուն համար կ՚օգնէր իր մօրը եւ այդ բանը երբեք ալ արգելք չէր ըլլար որ ուշիմ եւ խելացի Յովհաննէսը դպրոցին մէջ արագ յառաջդիմելով արժանանար գնահատանքի։

1876ին կ՚աւարտէ ծխական դպրոցը եւ նոյն տարուան աշնան սկիզբը կը մտնէ Պաքուի ռուսական ռէալական դպրոցը։ Սկիզբները ռուսերէն լեզուն դժուարութիւններ կը յարուցանէ, սակայն, ինչպէս բոլինք, իր ուշիմութեան շնորհիւ կը յաղթահարէ այդ դժուարութիւնները։

Մեծ ընդունակութիւն ցոյց կուտայ մաթեմաթիքի ճիւղին մէջ եւ ատկէ քաջալերուած իր մէջ կը ծնի ցանկութիւնը էնժէնիէօր դառնալու։

Այս մասին, Սարգիս Մելիքսէթեան, հետեւեալը կը գրէ իր «Յովհաննէս Աբէլեան» հատորին մէջ (Հայպետհրատ, Երեւան 1954).—

«Այդ բանէն աւելի սակայն, պատանի Յովհաննէսի մէջ կը ծնի ծովու սէրը եւ շարունակ կ՚երազէ ծովային դառնալ։ Ազատ ժամերուն կը վազէ ծովափ եւ հոգեպարար հրճուանքով կը դիտէ ալեծուփ ծովը, կապոյտ երկնքի հեռաւոր հորիզոններուն վրայ ձուլուող անծիր տարածութիւնը, լողացող նաւերը եւ նաւահանգիստին վրայ խռնուած գործաւոր զանգուածները։ Ծովը կը բորբոքէ անոր երեւակայութիւնը եւ կը մղէ զայն խիզախութեան։ Ծովուն հանդէպ զգացած իր բուռն սիրո՛յն յագուրդ տալու ցանկութենէն խթանուած, կարճ ժամանակի մէջ կը դառնայ քաջ լողորդ մը։

Ծովու սէրը մնաց Յովհաննէս Աբէլեանի սրտին մէջ ողջ կեանքի ընթացքին, սակայն ծովային ասպարէզը ընդգրկելու ցանկութիւնը տեղի տուաւ նոր յափշտակութեան մը, աւելի վսեմ ու աւելի բարձր, եւ այս անգամ վերջնականապէս։ Անիկա թատրոնն էր»։

Քանի կ՚աճէր ու կը փթթէր Աբէլեան, այնքան աւելի կը դառնար առոյգ, շարժուն ու կենսախինդ։ Իր զուարթ բնաւորութեամբ կը հրապուրէր բոլորը։ Հետզհետէ իր մէջ զարգացաւ պատմելու, նկարագրելու, չինիչ ակնարկներով, բնորոշ դիմախաղով, ժեստերով, յուզիչ արտայայտութիւններով համեմելու շնորհքը։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(2 Շար.)

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՕՐ ՄԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

●

«Քահանայք քո զգեցցին զարդարութիւն եւ սուրբք քո ցնծալով ցնծասցեն»:

ՍԱՂՄՈՍ

ՊԷՅՐՈՒԹ, (Յառաջ). — Ահա եկեղեցւոյ վրայ տարածուող ամպամած երկնքի ճեղքուածքէն լոյսի նշոյլ մը, պայծառացման մեծ յոյս մը հայ ժողովուրդի հոգիի՝ Յունիսի 2ին Անթիլիասի մէջ կատարուած արեղայական ձեռնադրութիւնը:

Եօթը երիտասարդներ, Հայց. Եկեղեցւոյ սպասաւորութեան ընծայեալներ՝ Աւետիք Սրկ. Աւետիքեան, Եդուարդ Սրկ. Աբէլեան, Յակոբ Սրկ. Փիտէճեան, Աբրահամ Սրկ. Հանէշեան, Յովսէփ Սրկ. Տէմիրճեան, Յակոբ Սրկ. Եղիայեան, Սարգիս Սրկ. Բախտիկեան:

Հայց. Եկեղեցւոյ շարքերուն մէջ ընդունուեցան իրենց բաժինը բերելու հայ հոգեւորականութեան վրայ ծանրացող պարտականութեան, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Միաբանական Ուխտին միջոցով:

Առաջին վեցը՝ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանքէն, իսկ եօթներորդը Պէյրութի մտաւորական շրջանակէն՝ բանաւորական աշխատանքներով ծանօթ անձնաւորութիւն մը:

Յուզիչ եւ միանգամայն ներշնչող պահ մը՝ ապրեցաւ Պէյրութահայ այն զանգուածը, որ Յունիս 2ին Կիրակի առաւօտը, անցուց Անթիլիասի Մայրավանքին մէջ:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս՝ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Հայրապետը պատարագիչ եւ ձեռնադրիչն էր բացառաբար: Որովհետեւ, սովորական երեւոյթ չէ Կաթողիկոսի մը կողմէ ձեռնադրութիւնը աբեղաներու, որով Վեհ. Հայրապետը բացառիկ արժէք մը կուտար ձեռնադրութեան:

ԿՈՉՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Շաբաթ երեկոյ, 1 Յունիսին, ժողովուրդը արդէն փութացած էր Մայր Տաճար ներկայ ըլլալու Կոչման Արարողութեան, որուն կը յաջորդէ. —

ՕԾՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ. — Կիրակի առաւօտեան ժամը 9.30ին Վեհ. Հայրապետը իր շքախումբով Վեհարանէն կ'իջնէ Մայր Տաճար: Զոյգ զանգակները կը ղօղանջեն:

Վեհ. Հայրապետը ճաշու գրքին ընթերցումէն առաջ, կ'արտասանէ «Զի ողորմած» աղօթքը:

Ընտրեալները հասած են արդէն խորան, ուր Վեհ. Հայրապետը անգամ մը եւս ստուգելով անոնց արժանաւորութիւնը՝ կը կոչէ զանոնք քահանայութեան:

Գեղեցիկ աղօթքներով կը հայցուի ամբողջէն որ տայ ընծայեալներուն շնորհքը. եւ անփորձ պահէ այս երիտասարդները ամէն տեսակի փորձութիւններէ, որպէսզի արժանաւորապէս ծառայեն հայ ժողովուրդին: Եւ ճիշդ այս խոստումով ընծայեալները կը դառնան դէպի ժողովուրդ իրենց աշխարհէն հրաժարման ուխտը ընելու:

Պահ մը կ'նդհատուի ձեռնադրութիւնը, կը վերսկսի պատարագը եւ կը շարունակուի մինչեւ «ողջոյն»ի պահը, ամբողջացնելու համար ձեռնադրութիւնը եւ օծումը սրբագործելու զայն: Կը կատարուի

Ուրարի լուծ անոնց վզին բոլորտիքը՝ ի նշան ամբողջական ծառայութեան:

Սաղաւարտի «Սաղաւարտ փրկութեան»:

Փիլոնի «Զրահ արդարութեան»:

Շուրջառի «Հանդերձ փրկութեան»:

Գօտիի «Իշխանութիւն կապելոյ եւ արձակելոյ»:

Ի վերջոյ կը կատարուի անուանակոչութիւն՝

Տէր Արսէն քահանայ, Տէր Երուանդ քահանայ, Տէր Գրիգոր քահանայ, Տէր Թորգոմ քահանայ, Տէր Վարդան քահանայ, Տէր Վահրամ քահանայ, Տէր Ներսէս քահանայ:

Ապա ընծայեալները կուտան իրենց առաջին օրհնութիւնը — «Խաղաղութիւն ամենեցուն»...:

Վեհափառին «պահպանիչ»էն ետք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Միաբանները գլխաւորութեամբ Տ. Խորէն Սրբազանին, կը բարձրանան խորան համբուրելու անոնց նորաօծ ճակատներն ու ձեռքերը եւ անոնցմէ առնելով «Ողջոյն» ժողովուրդին բաժնելու համար:

Պատարագի վերջաւորութեան՝ տեղի կ'ունենայ աջահամբոյր ժողովուրդին կողմէ:

ՎԵՂԱՐԻ ՏՈՒՈՒՉՈՒԹԻՒՆ. — Նոյն օրը, ժամը 5.30ին Մայր Տաճարին մէջ մեծ բազմութեան մը առջեւ տեղի կ'ունենայ վեղարի տուուչութիւնը:

Վեղարաւորներու թափօրը կը բարձրանայ Վեհարան «Ուրախ լեր Սուրբ Եկեղեցի» շարականով, ուր հին եւ նոր միաբաններ կը բոլորուին Վեհ. Հայրապետին շուրջ: Բոլորին աչքերուն մէջ կը փայլէր ուրախութեան արտասուքը: Կիլիկեան Աթոռը եւ ժողովուրդը ինքզինք կը գտնէր զօրացած, տանելու իր դժուարին պաշտօնը:

Կաթողիկոսական ընտրութեան տագնապին առիթով կարգ մը միաբաններ լքեր էին իրենց տունը եւ հեռացեր. հազիւ մնացեր էին եօթն հոգիներ Վեհ. Հայրապետին շուրջ հաւատարիմ՝ Ս. Աթոռի: Ահա կը կրկնապատկուէր անոնց թիւը եւ եօթը կը վերածուէր 14ի:

Վեհափառը յուզուած շեշտով մը՝ կը սրտապնդէ զանոնք, ապա, ժողովուրդին հետ միաձայն՝ դպրաց խումբը կ'երգէ «Երբոր բացուին դռներն յուսոյ...»՝ ցնծագին եւ ոգեւորիչ շեշտերով:

Որովհետեւ՝

Ուրախ էր Հայց. Եկեղեցին,

Ուրա՛խ էր Կիլիկեան Աթոռը,

Ուրա՛խ էր Հայ ժողովուրդը:

Այդ ուրախութիւնը այնքան տագնապէ ետք, արդար էր, լեցուն էր, կենաց էր այդ ժողովուրդին համար:

ԽԱԺԱԿ ՍՐԿ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԶՄՄԱՌԻ (Լիբանան) հայ կաթողիկէ վանքին մէջ տօնուած է Տ. Խաչիկ Ծ. Վ. Աթմանասեանի քահանայութեան յիսնամեակը: Յոբելեարը ծնած է 1884ին, Տիգրանակերտ: 1907ին Զմմառի մէջ կը ձեռնադրուի վարդապետ: Եղած է Տիգրանակերտի (1909 – 12) եւ Պէյրութի (1923-29) ժողովրդապետ: 1929 - 1935 եղած է Պէյրութի Կաթողիկէ Պատրիարքարանի առաջին քարտուղար եւ արարողապետ: 1936 – 46 կը կարգուի Աղեքսանդրիոյ Եպիսկոպոսական փոխանորդ: 1946ին կ'ընտրուի Ընդհ. Մատակարար եւ ատենադպիր Զմմառեան Միաբանութեան, իսկ 1952 - 57 կ'ըլլայ Զմմառի Վանքին դիւանապահ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Գեղարուեստից Ակադեմիայէն այս տարի շրջանաւարտ եղած են հետեւեալ Հայերը՝ «շատ լաւ» յիշատակութեամբ. — Մատլէն Փէհլիվանեան եւ Գէորգ Էմմիեան (դաշնակ), Սեդա Բալուլեան (երգ), Սարգիս Խարտալեան (երգ):

ԼԱԹԱՔԻՈՅ (Սուրիա) մէջ բնակող հայ մը, Տիկին Հայկանուշ Լօշիկեան, որ տարագրութեան միջոցին կորսնցուցած էր իր չորս տարեկան աղջիկը, բոլորովին պատահմամբ կը վերագտնէ զայն՝ 42 տարի վերջ:

ՊՈԼՍՈՅ մէջ սկսած է «Եհովայական աղանդ»ին քարոզութիւնը կատարող անձերուն դատավարութիւնը: Ասոնց մէջ կը գտնուի նաեւ Հայուհի մը՝ Զապէլ Էլպիսեան, որ հազիւ 21 տարեկան է: Ամբաստանեալները դատարանին մէջ ալ սկսած են քարոզել՝ դատաւորներուն գայրոյթը գրգռելով: Ըստ այս աղանդին, աշխարհի վախճանը մօտալուտ է:

ՍՈՒՐԻՈՅ մարզական քանի մը ակումբներու հրաւէրով Երեւանի Սպարտակ Ֆութպոլի խումբը Հոկտեմբերին պիտի այցելէ Սուրիա՝ կարգ մը մրցումներ ունենալու համար տեղական խումբերու հետ: «Սպարտակ» Հայաստանի ֆութպոլի ախոյեան խումբն է, իսկ Խ. Միութեան Բ. դասի լաւագոյն խումբերէն մին: Վերջերս յաղթական շրջապտոյտ մը կատարած էր Իրանի մէջ:

ՍՈՒՐԻՈՅ ախոյենական մրցումներուն մէջ 110 մեթր արգելարշաւի ախոյեան հանդիսացած է Հալէպի Հ. Մ. Ը. Մ.ականներէն Երուանդ Տէմիրճեան:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Նշան Փալանճեան Ճեմարանի աշակերտներէն հինգ հոգի, Ռ. Առաքելեան, Մ. Շահինեան, Յ. Մանճիկեան, Հ. Արզումանեան եւ Վ. Գապագեան, յաջողած են պաքալորիայի քննութեանց մէջ: Չորս հոգի ալ յաջողութեամբ անցուցած են պրովէի քննութիւնները:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԻՒՆԷՍՔՕՅԻ Պալատին մէջ մեծ յաջողութեամբ կրկնուած է «Գուսան» երգչախումբի 25ամեակին առթիւ կազմակերպուած համերգը: «Գուսան»ը, ղեկավարութեամբ իր բազմավաստակ խմբավար Բարսեղ Կանաչեանի, Յունիս 28ին պիտի մեկնի Յորդանան՝ Ամմանի եւ Երուսաղէմի մէջ համերգներ տալու համար:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

●

Համախարբերդցիական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի վարչութեան կազմակերպած հրապարակային հանդէսը տեղի ունեցաւ կիրակի երեկոյ, Յունիս 9ին, հայրենակից Պ. Գ. Սիմոնեանի արճարանին մէջ:

Ժամանակէն առաջ, սրահը լեցուած էր, հայրենակիցներով:

Հանդէսը բացուեցաւ նախագահ Պ. Մուշեղ Ճէրանեանի (բացակայ՝ ճամբորդութեան պատճառով) դրաւոր ճառով:

Ապա, այս տողերը ստորագրողը ստանձնեց հանդէսին ղեկավարութիւնը:

Յիշեց թէ Ֆրանսայի Համախարբերդցիական Միութեան գործունէութեան շուրջ թէեւ շատ քիչ կը գրուի թերթերու մէջ, սակայն անիկա իր կեդրոնական վարչութեամբ, եւ ութը կենսունակ ժրաջան մասնաճիւղերով կրթական կարեւոր գործ մը կը կատարէ:

Պ. Կ. Կիւմիւշեան ոչ միայն ութը մասնաճիւղերու նախագահն է, այլ եւ ֆրանսաբնակ բոլոր Խարբերդցիներու ներկայացուցիչը:

Յետոյ սկսաւ գեղարուեստական բաժինը: Մէջ ընդ մէջ եղան մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւններ: Այսպէս մինչեւ կէս գիշեր, ներկաները անցուցին հաճելի ժամեր:

Խօսք տրուեցաւ Կեդր. վարչութեան նախագահ Պ. Կ. Կիւմիւշեանի, որ վեր առաւ այս հիւրընկալ երկրին ու Ֆրանսացի ժողովուրդին ազնուութիւնը: Ֆրանսա մեր երկրորդ հայրենիքն է, եւ ամէն ազատութիւն կը վայելենք հոս: Փոխադարձաբար, մենք ալ այս գեղեցիկ երկրին բոլոր օրէնքներու հնազանդ պէտք է ըլլանք:

Ապա կոչ ուղղեց, որ բոլոր Խարբերդցիները միանան իրենց Հայր. Միութեան շուրջ:

Այս տարի, Օգոստոսի մէջ պիտի կազմակերպուի Միութեան 17րդ Պատգմ. ժողովը՝ Լիոնի մէջ: Այս առթիւ Կեդրոնական վարչութիւնը կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները, որ ներկայ ըլլան որպէս ունկնդիր:

Տեղի ունեցան նուիրատուութիւններ, որոնց մասնակցեցան Մ. Ճիրանեան, Զ. Պալթայեան, Ս. Ճէրանեան եւ ստորագրեալս՝ 5000ական ֆրանքով: Քիչ ժամանակի մէջ կոկիկ գումար մը գոյացաւ:

Յ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (72)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

●

ԱՐՏԱՆՈՒՇԻ ՎԱՆՔԸ

Երիտասարդը, իբրեւ թէ հնարագիտութեամբ հարցումներ ընել սկսաւ, թէ դեսպակով եկած օրիորդ մը ո՞ւր իջեր էր, եւ թէ վանքը ի՞նչ դիրքով, ի՞նչ զօրութեամբ տեղ էր, եւ թէ ինք Կոստանդնուպոլիս երթալու միտք ունէր սպարապետին կողմէն իբրեւ պատգամաւոր եւ թէ միայն քիչ մը տկար լինելուն՝ քանի մը օր հանգիստ կ'ուզէր ընել Սմբատաւան, եւ թէ ինք Շիրակեցի էր, նոյնպէս իր հեծեալները: Այս խօսքերը ես միտ – մտաբար մտիկ ըրի, բայց իր հնչմունքը, իր լեզուն, մանաւանդ, իր ընկերաց լեզուն յայտնի կ'ընէին, թէ ինք Սիւնեցի է, եւ իր անհանդարտ կերպէն իմացայ, թէ այդ աղջկան համար է եկած, եւ կարելի է յիմար ձեռնարկութիւն մը ընելու համարձակի, ուստի պարտք համարեցայ քեզ իմաց տալ, մայր իշխանուհի:

— Տկարութեան նշան կա՞յ իր վրայ:

— Ամենեւին, բայց շատ տխուր է, երկայն կը մտածէ եւ, յանկարծ, հարցմունքներ կ'ընէ:

— Քովի մարդիկը ի՞նչպէս կը վարուին իրեն հետ:

— Իբրեւ իրենց իշխանին հետ:

— Անունը իմացա՞ր:

— Ներսէհ է անունը:

— Ի՞նչ կարծես թէ կը մտածէ այդ երիտասարդը:

— Իմ կարծիքս այն է, թէ յարձակում կ'ուզէ ընել վանքին վրայ եւ այդ աղջիկը յափշտակել:

— Բայց աղջկան այստեղ մնալը ո՞վ կրնայ իրեն իմացուցած լինել... անշուշտ Սիւնեցիքը, որ ետ կը դառնային. աղջիկը յանձնելէ վերջ հանդիպած են իրարու եւ տեղեկութիւն տուած:

— Շատ կարելի է:

— Հոգ չէ, դու հիմա կ'երթաս տուն, եւ որովհետեւ հիւր իշխանն անհանգիստ է, դեռ տունէն դուրս ելած չլինիր. կուսանաց վանքի մայր իշխանուհւոյն կողմէն կ'ողջունես եւ կ'իմացնես, թէ կը փափաքիմ իւր հետ տեսութիւն ընել:

Ծերը դարմանալով մնաց այս խօսքերը լսելով, վասնզի առաջին անգամն էր, որ իշխանուհին անծանօթ հիւրի մը այսպիսի հրաւէր կ'ուղարկէր, մանաւանդ, որ ինք այս լուրը տալընդայնպէս կը կարծէր, թէ հրաման պիտի տրուէր պահապանները կրկնապատկելու, դռները ամրացնելու, բայց որովհետեւ հնազանդել էր իւր պարտքը, ձեռքը կուրծքին դրաւ խոնարհութեամբ եւ պատրաստուեցաւ դուրս ելնելու:

— Բայց, Թագուհի հայրիկ, պէտք է նաեւ իրեն իմացնել, թէ այդ տեսութիւնը կարելի է երբ ինք առանձին, միայնակ, քեզի հետ ընկերացեալ ուղէ յանձն առնուլ:

— Շատ բարի, իշխանուհի:

Եւ ծերը դուրս ելաւ առանց պայթակղութեան եւ գնաց ուղղակի իր պատգամաւորութիւնը կատարելու. ճիշդ ժամանակին հասաւ, վասն զի հիւրը արդէն պատրաստուեր էր հեծնելու եւ դուրս ելնելու: Երբ իմացաւ լուրը, շուտ մը յանձնառու եղաւ ոժարութեամբ, եւ երկուքը միասին եկան վանք. մեծ երկաթապատ դռնէն երբ ներս մտան, դուռը փակուեցաւ, եւ անմիջապէս իշխանը միայն հրաւիրեցին դրան քով սենեակ մը, ուր իշխանուհին կեցած իրեն կը սպասէր:

Բարկէն Սիսականի որդին Աշոտ, որ լի համարձակութեամբ, մանաւանդ թէ յանդգնութեամբ ներս մտաւ սենեակէն, երբ այդ սեւեր հագուած ծանր եւ վսեմ կնոջ կերպարանքը տեսաւ, որու գեղեցիկ, տխուր, հանդարտ եւ քննիչ աչքերը իր վրայ կ'իյնային եւ իբրեւ թէ իր միտքը, դիտաւորութիւնը, իւր կեղծ պաշտօնն եւ անունը արդէն գուշակած էին, շփոթեցաւ, հազիւ թէ ձեռքը կուրծքին դրաւ եւ լեզուն անշարժ մնաց, եւ դրան քով կանգ առաւ: Իսկ Վասկանուշ միշտ անխռով՝

— Բարի է, իշխան, պալուստդ այս մեր կողմերը, լսեցի քու երթը Թագաւորական քաղաքը, փափաքեցայ տեսնելու, վասնզի ես ալ բարեկամներ ունիմ եւ, թերեւս, օգտակար կարենամ լինել, վասնզի Սպարապետը ինձ էլ օտար չէ, մանաւանդ թէ շատ մօտիկ ազգական է: Ի՞նչպէս է, ի՞նչ վիճակի մէջ է, դարմանք որ այս կողմերէ անցնելով ինձ նամակ մը չէ տուեր:

Այս խօսքերը թէպէտ իբրեւ շատ պարզութեամբ զրուցուած, այնպիսի ձեւ մը ունէին եւ այնպիսի եղանակ իւրաքանչիւր բառի վրայ ծանր - ծանր շեշտուելով, որ Աշոտ բոլորովին շփոթեցաւ եւ թոթովելով այսչափ միայն կրցաւ պատասխանել.

— Կը ներէք, իշխանուհի, ես նաեւ չէի գիտեր, թէ ինչ ճամբայ պիտի բռնեմ իմ ճամբորդութեանս նպատակին հասնելու համար, եւ ինձ այնպէս հրաման կայ, որ առանց դանդաղելու ուղեւորիմ:

— Լաւ, բայց միւս հարցմունքներուս չես պատասխաներ, իշխան, Սպարապետին վիճակը հարցուցի:

Լռութիւն մը տիրեց դարձեալ, իբրեւ թէ աշակերտ մը վարժապետին առջեւ անպատասխանի մնացած՝ չէր գիտեր, թէ ինչ զրուցէր եւ չէր համարձակէր գլուխը նաեւ վեր վերցնել. բայց, վերջապէս, իր բոլոր զօրութիւնը ժողվելով եւ, ինչպէս երկչոտներու սովորութիւնն է, անհամարձակութիւնը յանդգնութեամբ տանելով՝ գլուխը վեր առաւ:

(Շար.) *ԾԵՐԵՆՑ*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ Ալժերիոյ Ազատագրական շարժման ու Մարոքի Իսթիքլալ կուսակցութեան ղեկավարները բանակցութիւններ կը վարեն: Ալժերիոյ խաղաղեցման համար Ֆրանսայի հետ սկսելիք բանակցութեանց նախապայման կը դնեն Ալժերիացի բանտարկեալ ղեկավարներու ազատ արձակումը: Մասնաւոր բանաձեւով մը շնորհակալութիւն յայտնեցին Եգիպտոսի՝ իրենց ցոյց տուած օժանդակութեան համար :

ԲՈՒԼԳԱՆԻՆ եւ Խրուշչեւ բազմաթիւ այցելութիւններ պիտի կատարեն ամրան ընթացքին: Յառաջիկայ ամսուն, հաւանաբար երթան Փրակա :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ մէջ կիրակի օր տեղի ունեցան քաղաքապետական ընտրութիւնները :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ հինգշաբթի օր տեղի պիտի ունենայ Համայնավար կուսակցութեան ժողովը: Օրակարգի վրայ՝ Քատարի կառավարութեան տեղեկագիրը :

ՓԷՔԻՆԻ համալսարանին մէջ տեղի ունեցած հաւաքոյթի մը ընթացքին յայտարարուեցաւ. «եթէ համայնավար կուսակցութիւնը չվերակազմուի, օր մը ամբոխը պիտի սպաննէ բոլոր համայնավարները»:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ մէջ տասնեակ հազարաւոր անձեր բանի տեղահանուած են :

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ համայնավար կուսակցութեան շարքերէն ներս սկսած են նոր մաքրագործումներ: Տասը օրէն Խրուշչեւ Փրակա կը սպասուի :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ, Յուլիս մէկէն սկսեալ, ֆրանսական դատական օրէնքը պիտի փոխարինուի Թունուզեան դատական ձեւերով :

ՃԱՓՈՆՑԻ գիտունները կը յայտնեն թէ Խ. Միութիւնը բոլորովին նոր տիպարի հիւլէական ռումբ մը շինած է :

ԳԱՀԻՐԷԻ «լրտեսական» դատավարութիւնը վերջացաւ եւ ատեանը արձակեց իր վճիռը: Երկու Անգլիացիներ հինգ եւ տասը տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան, երկու ուրիշներ ազատ արձակուեցան :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ մէջ պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ թէ սպայակոյտի նախկին պետեր զօր. Ալի Ապու Նուվար եւ Հայարի, որոնք Սուրիա ապաստանած են, ի բացակայութեան պիտի դատուին՝ որպէս դաւաճան :

ԱՒՍՏՐԻՈՅ վարչապետը, Րաապ, ճայնասփիւռ ճառով մը յայտարարեց թէ իր երկիրը մաս պիտի չկազմէ եւրոպական Հասարակաց Շուկային, սակայն եւրոպական ազատ - փոխանակութեանց առեւտրական ցանցին կազմութեան պիտի օժանդակէ :

ՄԱՆԻ 24 ԺԱՄԵՐԸ ինքնաշարժի մրցումներուն առաջին չորս տեղերը գրաւեցին անգլիական «Ժակուառ» ինքնաշարժները :

ԳԻՆԵՋՕՆ

Ալֆորվիլի Հայ Մարզականը ի պատիւ իր մարզիկներուն եւ մարզասէր բարեկամներուն գինեձօն մը կը սարքէ այս երեքշաբթի, քաղաքապետարանի սրահը, ժամը 20·30ին, րիւ Վօլթէր :

Ներկայ կ'ըլլայ քաղաքապետ ՌԱՈՒԼ ՊԼԷՕՁ :

Շքանշաններու բաշխում, Բ. եւ Գ. պահեստի խումբերուն, որոնք Փարիզի ախոյեան հանդիսացան :

Մուտքը ազատ է :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ

Ամավերջին հանդէս 30 Յունիս, կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, Դպրոցասէրի վարժարանին մէջ, 1 Պուլվ. տիւ Նոր, Լը Րէնսի :

Ժամը չորսէն ետք պիտի սկսի դաշտահանդէսը վարժարանի գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզին մէջ մինչեւ կէս գիշեր :

ԵՐԳ, ՊԱՐ ԵՒ ԱՅԼ ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ :

Մուտքի տոմսերը պիտի ծառայեն նաեւ վիճակախաղի: Տոմսերուն գինն է 250 ֆրանք :

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Էկլիզ տը Բանթէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Րէնսի Բավիյոն :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին: Սալ տէ Ֆէթի վերնայարկը : Նախաձեռնութեամբ Կապ.Խաչի, եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ Տիկին ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՏԷՐ-ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ :

Կը խօսի ՏԻԿ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, Սանուհիներու կողմէ, պար ու նաեւ մէկ արարով ներկայացում մը: Հաճելի անակընկալներ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Մուտքը ազատ է :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ՎԵՆԵՏԻԿ ԵՒ ՖԻՐԵՆՑԷ

Մեկնում՝ Մարսէյլէն՝ երկուշաբթի՝ 12 Օգոստոս :

Վերադարձ՝ Մարսէյլ չորեքշաբթի՝ 28 Օգոստոս :

Օթոքարով կ'այցելուին նաեւ Փատովա - Ազոլօ - Փիզա :

Արձանագրութեան համար դիմել կամ գրել՝

ՖԷՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆԻ

293 Av. St. Julien, Tèl. GUY 7975

ԱԼՖՈՆՍ ՊԻՊԷՐԵԱՆԻ

8 Tse. Tonkin Pt. de Vivaux GA 9131

ԶԱՒԷՆ ՆԱՀԱՊԷՏԵԱՆԻ

36 rue des Dominicains, CO 2761

ԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

Chez Bové - 104 Rte. Nle. St. Louis MONTÉ 9238

ՎԱՐԴԳԷՍ ՄԱՐՃՈՅԵԱՆԻ

Rue de L'Etoile, CO 8608

Գ. ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆԻ՝

52 Rue Belle de Mai. NA 3477

Փութացէք ապահովել ձեր սենեակները **եւ տոմսերը** :

1·— ՖՐԱՆՍԱՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ —

Նախընտրելի է որ, անոնք առնեն իրենց ինքնութեան թուղթը, որ պարտաւորիչ պիտի դառնայ յառաջիկայ հոկտեմբերէն սկսեալ եւ պիտի ծառայէ նաեւ իբր անցագիր Իտալիոյ համար:

2·— ԼԻԲԱՆԱՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ —

Անհրաժեշտ է որ անոնք ունենան, իրենց անցագիրը (մէկ տարուան պայմանաժամով) :

3·— ՀԱՅԵՐՈՒՆ (Րէֆիւժիէ)

Պէտք է դիմեն

Office Français de Protection des Réfugiés et Apatrites, 7 Rue Copernic, Paris 16ème ստանալու համար գաղթականի իրենց հանգամանքը հաստատող վկայականը որ բոլոր գաղթականներուն յատուկ փասփորթի վկայականն է, պէտք է չեշտել, որ պահանջուած փաստաթուղթը, 15 օր Իտալիա պտոյտի երթալու համար է :

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

Կը խնդրուի ծանուցանել մահը՝

ՍՏԵՓԱՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ Յունիս 21ին:

Յուղարկաւորութիւնը այսօր երեքշաբթի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ժամը 16·15ին:

Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահազդ :

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ
Ս. ՂԱԶԱՐ (ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վերջին երկու տարիներու յաջողութիւնէն քաջալերուած, մանաւանդ երիտասարդութեան մօտ, այս տարի՝ կրկին կը կազմակերպուի ուխտագնացութիւնը :

Խումբը պիտի այցելէ Հռոմ, Փոմփէյ, Նափոլի եւ վերջին երկու շաբաթը Վենետիկ:

Մեկնում՝ Օգոստոս 8ին, եւ վերադարձ՝ Սեպտեմբեր 1ին:

Մանրամասնութեան եւ արձանագրութեանց համար դիմել՝

Dr. Aram Djindjian

29 rue Bleue, PRO 79-09

G. Atamian

53 rue Chateaudun, TRI 57-74

H. Basmadjian

11, Rue Béranger

Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)

Mr Taren

58, Bd Serrurier PARIS-19

Արձանագրութիւնները մինչեւ

ՅՈՒՆԻՍԻ ՎԵՐՋ

ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կը խօսի վերապատուելի Յ. Հէլվաճեան: Նիւթ ունենալով «Աշխարհի վախճանին նշանները ԼՈՅՍԻՆ ներքեւ»:

Նախագահութեամբ Պ. Յովհան Կարապետեանի, այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Քափէ Քատէի սրահը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սէվրանի Կապոյտ խաչի մասնաճիւղին կողմէ :

Կիրակի 7 Յուլիս, ժամը 15էն 23

«ՄԱՍԻՍ»ի շքեղ սրահին մէջ

87, Ավընիւ տը Լիվրի, Սէվրան,

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, անակնկալներ, ՍԹԷՅՍԷԼԻ նուագախումբին մասնակցութեամբ :

Օթօպիւս 147 Էկլիզ տը Փանթէն :

Շողեկ. Կառ. տիւ Նորէն ժամը 14–15:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուս. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի մեծ դաշտահանդէսը 30 Յունիս, Սէն Ժերոմ, Պառ տիւ Շալէի մէջ, 117 Ավընիւ Քորօ :

Գեղարուեստական ընտրուած բաժինով մը : Հայկական պարեր, նուագ եւ հաճելի անակնկալներ :

Առատ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին՝ «Կապոյտ Խաչի Օր»ուան առթիւ, տեղի ունենալիք դաշտահանդէսը՝ որ յայտարարուած էր, 30 Յունիսի կիրակիին համար Լիոնի Ազգ. Միութեան դպրոցական հանդէսին պատճառաւ, յետաձգուած է, 7 Յուլիսին, ամբողջ օրը, Տէսինի ծանօթ անտառը :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ Լիոնի եւ շրջաններու Հայութիւնը անխտիր ներկայ ըլլալու Հայկազեան վարժարանի ամավերջի հանդէսին, ղեկավարութեամբ Օր. Ընծայ Ստեփանեանի, որուն ինքնատիպ եւ գեղեցկօրէն պատրաստած պարերն ու արտասանութիւնները միշտ հաճոյքով վայելած է Լիոնի մեր արուեստասէր ժողովուրդը:

Ուստի կը հրաւիրուին բոլորը, քաջալերելու համար մեր հայ մանուկները իրենց լեզուն սիրելու եւ անով արտայայտուելու :

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Իմաքուլէ Քոնսէփսիօն, րիւ Տինուար :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Յոյներու սրահը, 5 րիւ Պօնըփուա : Բոլորին ներկայութիւնը ստիպողական :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան անդամական ժողովը, կիրակի 30 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 4·30ին, Խրիմեան վարժարանի մէջ, 2 րիւ տը լա Տէփանս, Իսի: Կը խնդրուի անդամներէն անհրաժեշտօրէն ներկայ գտնուիլ: Օրակարգ՝ Ա) Բարոյական եւ նիւթական տարեկան հաշուետուութիւն: Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ 25 Յունիս, երեքշաբթի ժամը 21ին, Քատէի սրճարանին վերնայարկը :

Դասախօս՝ Պ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Նիւթ՝ խորհրդահայ գրականութիւնը 1920 - 1950՝ իր գլխաւոր անկիւնադարձերով :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Մուտքը ազատ է:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Պարգեւաբաշխութիւն եւ մանկական հանդէսը 30 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Սէն Լուի, րիւ Ժէ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Քղիի Հայր. Միութեան : 7 Յուլիս, Սէն Լուկրան Փէնի Եօթնեղբայրեաններու նախկին օդասուն ագարակը :

Գեղարուեստական բաժին :

Արեւելեան նուագ Թորգոմ եւ որդի :

Առաւօտէն մինչեւ իրիկուն, հայկական եւ եւրոպական պարեր :

Տեղւոյն վրայ կը ծախուի Շիշ քէպապ եւ պաղ ըմպելիներ :

Բարձրախօս Ալֆազ նուագատուն :

Մուտքը ազատ է :

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկին Լուսիա Քէհէեան կամ Սարգիսեան կը փնտռէ իր եղբայրները Մկրտիչ եւ Խաչատուր Սարգիսեան (Թուզ Գալայի) ու զաւակները Ժանէթ եւ Ճորճ Հապիպ Մահադը, տասը տարի առաջ Պէյրութէն Ամերիկա կամ Ֆրանսա մեկնած են: Տեղեկացնել Լուսիա Սարգիսեանի՝ 524 Շըմէն տը Մազարկ, Սէնթ Անն, Մարսէյլ :

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել :

×

Շէյրանցի Միհրան Պօյաճեան, հօրը անունը Սարգիս, մօրը Վառվառա, որ 1914-ին իր քրոջը հետ Թուրքիայէն հեռացած են: Մինչեւ 1946 թղթակցած է անոր հետ, ուրկէ վերջ հետքը կորսուած է: Տեղեկացնել իր քրոջ Պօյաճեան Երջանիկի, 16 Օրժոնիկիձէ Փողոտայ Երեւան, Հայաստան :

STE. FRANCE-CAMEROUN

24 Rue d'Enghien, Paris

Կը փնտռէ՝ կարող երիտասարդ մը, Քամըրունի իր ընթացքին համար:

Դիմել գրաւոր:

ՃԱՇԱՐԱՆ

ՕՀԱՆՆԷՍ ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ

4, Rue de la Butte - MARSEILLE

Մարսէյլ արձակուրդի եկողներ, մի մոռնաք այցելել հանրածանօթ ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ, ուր պիտի գտնէք ամէն օր իր զաւկին Օհաննէսի կողմէ մասնագիտօրէն պատրաստուած տէօնէր եւ շիշ խորովածներ, խմորեղէններ, համով հոտով արեւելեան բազմատեսակ կերակուրներ :

Մատչելի գիներով :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 26 ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI 26 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7915 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3726

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԵԼԷՆ ԴՈՒՐՍ ԳԱԼՈՒ ՃԻԳԵՐ

Կառավարութեան եւ ազգային ժողովին համար Ֆրանսայի ելմտական կացութիւնը օրուան ամէնէն ծանրակշիռ հարցը կը կազմէ դեռ :

Նախկին ելմտական նախարար ընկերվարական Ռամատիէ ամիսներով ծրագիրներ որոնացած եւ անելէն դուրս գալու ապահով միջոցներ որոնած էր :

Իր ծրագիրները հաւանութեան չարժանացան ու Կի Մոլէի կառավարութիւնը փոքրամասնութեան մէջ մնալով հրաժարեցաւ :

Նոր կառավարութեան առաջին մտահոգութիւնը եղաւ նոր ծրագիրներ մշակել՝ աղէտէ փրկելու համար երկիրը :

Իբրեւ ընդհանրապէս ժողովրդավար երկիր, Ֆրանսա հարուստ է քաղաքական կազմակերպութիւններու կողմէ : Ազգային ժողովին մէջ ներկայացուցիչներ ունին զանազան հոսանքներ, որոնք միեւնոյն մտածելակերպը չունին օրուան հրատապ խնդիրներու մասին :

Փորձը ցոյց տուաւ, որ իւրաքանչիւր խմբակցութիւն իւրայատուկ տեսակէտ եւ ծրագիր ունի՝ ելմտական տագնապը լուծելու համար :

Գաղափարներու բախումը՝ ուժգնօրէն շեշտուեցաւ քանիցս՝ առանց դրական արդիւնքի մը հասնելու :

Բոլորն ալ համաձայն են մէկ կէտի շուրջ, այն՝ որ պետական գանձը մեծ տագնապի մէջ է, ու եթէ ստիպողական միջոցներ ձեռք չառնուին եւ նոր հասոյթներ չապահովուին՝ Ֆրանքի արժեզրկումը անխուսափելի կը դառնայ :

Պուրժէս-Մօնուրիի կառավարութիւնը ծրագրած է փոխառութիւն ընել «բարեկամ եւ դաշնակից» երկիրներէ «առաջքն առնելու համար ծանր դժուարութեանց» :

Բաց աստի մէկ կողմէ պիտի քաջալերէ արտածումները, զանազան դիւրութիւններ ընծայելով արտածողներուն : Միւս կողմէ պիտի պակսեցնէ ներածումները, մասնաւորաբար ածուխի, քարիւղի, կազի ներածումը : Նաեւ զարկ պիտի տայ Ֆրանսայի զանազան վայրերուն եւ Սահարայի մէջ երեւան հանուած քարիւղի հանքերուն արագ շահագործման :

Այս վերջին միջոցները անմիջական հասոյթ պիտի չկրնան ապահովել կառավարութեան : Առնուազն վեց ամիս պէտք է սպասել՝ արդիւնք մը ձեռք բերելու համար :

Ուստի անհրաժեշտ կը դառնայ յաւելում կատարել ուղղակի եւ անուղղակի տուրքերուն վրայ եւ կամ նոր տուրքեր ստեղծել :

Այստեղ է որ կարելի չըլլար համաձայնութիւն գոյացնել ազգային ժողովի զանազան հոսանքներուն միջեւ : Վիճաբանութիւնները կ'երկարին՝ առանց որ կարելի ըլլայ ելք մը գտնել :

« Վստահութեան խնդիրը» առաջնակարգ զէնք մըն է կառավարութեան ձեռքը՝ իր տեսակէտը պարտադրելու համար : Տեսակ մը վերջնագիր, որ եթէ չընդունուէր, պատասխանատուութենէ զերծ կը կացուցանէր զինքը :

Ելմտական նախարար Ֆէլիքս Կայեար ազգ. ժողովին առջեւ շեշտեց, որ ոչ միայն անհրաժեշտ է ընդունիլ նախորդ կառավարութեան առաջարկած 250 միլիառի խնայողութիւնը, այլ նաեւ այժմէն երկու հարիւր միլիառ կրճատել 1958ի ելմտացոյցէն :

Այսօր երբ Խորհրդարանը խրացուցած է կառավարութեան առաջարկը, 1957ի ելմտացոյցին բացը պիտի ըլլայ 850 միլիառ, 1958ինը՝ հազար միլիառ ֆրանք : Այլապէս երկիրը անելի պիտի մատնուի :

« Սարսափելին այն է, որ ծախքերը տարին 4-500 միլիառ կ'աւելնան, մինչ արտադրութեան աճումը թոյլ չի տար երկու հարիւր միլիառէն աւելի նոր հասոյթներ ապահովել», ինչպէս բացատրեց նախարարը :

Ընթացիկ ստիպողական ծախքերուն հասնելու համար տուրքերն ալ բաւական չեն եւ կառավարութիւնը ստիպուած է բացառիկ միջոցներու դիմել : Ու ամէնէն առաջ կը մտածէ Պանք տը Ֆրանսի ոսկիի պահեստին :

Շնորհիւ անոր, կարելի պիտի ըլլայ նոր թղթադրամներ հրապարակ հանել եւ կատարել անհրաժեշտ վճարումները :

Անիկա սակայն կիսադարման է միայն :

Մեծ զոհողութիւններ պէտք են՝ անելէն դուրս գալու համար :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ [illegible]

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՔՈՒԷԱՐԿԵՑ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Երկուշաբթի գիշեր Ազգ. ժողովը 210ի դէմ 251 ձայնով քուէարկեց կառավարութեան ելմտական ծրագիրը : Մինչեւ վերջին վայրկեանը անորոշ էր թէ ինչ պիտի ըլլայ քուէարկութեան արդիւնքը. սակայն երբ ընկերվարականները, անկախներն ու ժողովրդական հանրապետականները հետզհետէ յայտնեցին թէ այս կամ այն նկատումներով պիտի քուէարկեն կառավարութեան ներկայացուցած ծրագրին ի նպաստ, յայտնի եղաւ թէ ելմտական ծրագիրը պիտի անցնի :

Վիճաբանութիւնները բաւական երկար տեւեցին : Ընկերվարականներու, անկախներու եւ ժողովրդ. հանրապետականներու յայտարարութենէն վերջ, արմատականները որոշեցին ազատ ձգել անդամները, որ իրենց յարմար դատած ձեւով քուէարկեն :

Նախապէս, վարչապետ Պուրժէս-Մօնուրի խօսք առնելով յայտարարեց. «Որ եւ է կառավարութիւն, ներկայ պայմաններու տակ գործի գլուխ անցած իսկ վայրկեանին, պարտաւոր պիտի ըլլայ պահանջել որ ժողովուրդը նիւթական յաւելուածական զոհողութիւն մը ընէ : Երկիրը ի վիճակի է այդ զոհողութեան, որուն կարեւորութիւնը չափազանց մեծ է : Սակայն եթէ Ազգ. Ժողովը կը կարծէ թէ ուրիշ կառավարութիւն մը, աւելի զօրաւոր եւ ընդարձակ հիմքերով, աւելի մեծ հաւանականութիւններ կը ներկայացնէ ժողովուրդին այս զոհողութիւնը յաջողցնելու, կը պահանջեմ որ անկեղծօրէն ըսէք : Կառավարութիւնը պէտք է վստահ ըլլայ որ Ազգ. Ժողովին կարեւոր մեծամասնութիւնը իր կողքին է, որպէսզի կարենայ լաւագոյն կերպով լուծել սեղանի վրայ դրուած հրատապ եւ անյետաձգելի հարցերը» :

Վարչապետին այս ճառը ընդունուեցաւ ծափերով՝ բոլորին կողմէ :

Իսկ քուէարկութեան արդիւնքը յայտնի է :

× Ֆրանսական մամուլը ընդհանրապէս գոհ է Ազգ. Ժողովի քուէարկութեան արդիւնքէն : Շատեր վախ կը յայտնեն որ եւրոպական համաձայնագրերու վաւերացումէն վերջ կառավարութիւնը դժուարութիւն ունենայ Ազգ. Ժողովէն ներս մեծամասնութիւն ապահովելու, իսկ ընդհանրապէս կը գովեն վարչապետին կեցուածքը, որ իրեն յատուկ անկեղծութեամբ ներկայացուց կացութիւնն ու պահանջեց ելմտական ծրագիրը իբր պատրուակ չծառայեցնել կուսակցական զանազան հաշիւներու :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ քաղաքապետական ընտրութիւններուն մասնակցած են քուէարկողներու 99·52 առ հարիւրը : Ընտրական մէկ ցանկ միայն գոյութիւն ունէր ...

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ՍԿՍԵՐ ԵՆ ՎՃԱՐԵԼ...

Սեպտեմբեր վեցի պատմական թալանը (Թուրքիոյ համար անշուշտ), տակաւին չէ դադրած արձագանգելէ :

Կ'ըսեն թէ, կառավարութիւնը 10 միլիոն ոսկի յատկացուցած է քանդուած եկեղեցիներու նորոգութեան համար : Հաւատա՞նք : Բան չենք կորսնցներ այդ առատաձեռն յատկացումը ճիշդ նկատելով, միայն կը տարուինք պզտիկ հաշիւ մը ընել : Այս վանտալական «ազգասիրութենէն», ո՞վ շահեցաւ : Անշուշտ արտասահմանի առեւտրական տուները, որոնք այսպէս կամ այնպէս, կանխիկ թէ ապառիկ փոխանակութեամբ կամ որպէս նուէր նորէն Թուրքիա պիտի ղրկեն լուացքի և կարի մեքենաներ, սառնարաններ, հեռատեսիլի գործիքներ, նոյնիսկ ասեղ, դերձան, կօշիկի զամ ու տակաւին նման մանր մունր բաներ, որոնց կարօտը ունին այժմ Թուրքիոյ մէջ :

Ի՞նչպէս գտած են այդ 350 միլիոն փրանքը սակայն եւ ի՞նչ սիրով սկսած են տալ Ենիշէհիրի, Գուրուչէշմէի, Ենիմահալլէի եւ 70 ուրիշ եկեղեցիներու : Թուրքիոյ գործերուն ծանօթ մէկը բացատրեց այդ հրաշքը :

« Աղէտի գիշերուան վաղորդայնին մասնաւոր յանձնախումբ մը (կառավարական) սկսաւ մէկիկ մէկիկ այցելել հայ, յոյն, հրեայ այն հաստատութիւնները, որոնք բախտաւոր եղած էին զերծ մնալու այդ միւս «հանելի այցելութենէն» եւ նակատաքաց ու վճռական բառ. «Ինծի նայէ՛ հայրենակից, դուն վնաս չես կրած Սեպտեմբեր վեցին, հրաշքով անշուշտ, խանութդ սանկ հարիւր հազար ոսկի մը կ'արժէ, ենթադրենք պահ մը, որ հոսկէ ալ անցած ըլլային, չե՞ս կարծեր որ առնուազն սանկ պզտիկ վնաս մը, 50.000ի չափ պիտի ունենայիր, ուրեմն կամացուկ մը 25.000 մը վճարէ» ի նպաստ աղէտեալներուն». նորէն 75.000ի շահով մը դուրս կուգաս այս գործէն»...

Այս հանճարեղ « նպաստ»ը չէ՞ք կարծեր որ չորս հարիւրէն հինգ հարիւր հոգի մը վճարած ըլլան, բացատրեց մեր տեղեակ բարեկամը : Հաշուեցի, ճիշդ էր, այս հանճարեղ միջոցով լայն կերպով կը գոյանար այս օրուան բաժնուած գումարը :

ՆՈՃԻ

ՆԱԿԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱԾ Է ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Կը կարծուի թէ Փեշտայի վերջին մահապատիժներուն պիտի յաջորդէ նոր դատավարութիւն մը, որուն զոհ կրնան երթալ Իմրէ Նակի եւ իր բարեկամները, որովհետեւ Նակի, որ Ռումանիայէն Մոսկուա փոխադրուած էր վերջերս, մերժած է հասարակութեան առջեւ «խոստովանութիւններ» ընել :

Մառեշալ Ժուկով, անձնապէս, գրած է Նակիի. «Ըսէք, որ փաշական եւ յետադիմական տարրերու զոհն էիք եւ հիմա կը զղջաք», սակայն մառեշալ Ժուկովի առաջարկութիւնը ձախողած է : Ըստ վերջին լուրերուն, Իմրէ Նակի փոխադրուած է Հունգարիա, ուր բանտարկուած կը պահուի :

× Ֆրանսայի Ազգ. Կրթութեան Յանձնախումբը եւ Ազգ. Ժողովի ընկերվարական խմբակը հեռագիրներ յղեցին Քատարի, որ խնայէ երկու հունգարացի գրողներու կեանքին : Միւս կողմէ քաղաքապետական բազմաթիւ խորհրդականներ այս հարցին շուրջ վիճաբանութեան առաջարկ մը բերին :

× Խ. Միութիւնը, Մոսկուայի ձայնասփիւռին միջոցաւ հաղորդեց թէ Հունգարիոյ կացութեան մասին ՄԱԿի մասնաւոր յանձնախումբին պատրաստած տեղեկագիրը բոլորովին սուտ եւ սխալ է :

Ինչպէս գրած էինք, այս յանձնախումբին ներկայացուցած տեղեկագրին հիման վրայ է, որ Մ. Նահանգները, 23 ուրիշ պետութեանց ներկայացուցիչներուն հետ միասին, պիտի քննեն Հունգարիոյ կացութիւնը :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ համայնավար կուսակցութեան յանձնախումբ մը Եուկոսլաւիա պիտի մեկնի 15 օրուան համար : Յանձնախումբին մէջ կը գտնուին Վարիչ մարմինէն երկու անդամներ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հիւլէական ռումբի հինգերորդ եւ զօրաւորագոյն պայթումը տեղի ունեցաւ երէկ առաւօտ, Նեւատայի անապատին մէջ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ հիւլէական երեք գիտուններ Այզընհաուըրի յայտնեցին, թէ ներկայիս ի վիճակի են պատրաստելու հիւլէական բոլորովին նոր ռումբ մը, որ հիւլէական ցոլարձակումներ (ռատիօաքթիվիթէ) պիտի չունենայ :

Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՆ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԱԶԳ.-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

«Յառաջ»ի մօտաւոր թիւերուն մէջ պիտի հրատարակենք թարգմանութիւնը յօդուածաշարքի մը, զոր սկսած է հրատարակել լոնտոնեան կարեւորագոյն թերթերէն «Սընտէյ Թայմզ», օգտագործելով՝ իբրեւ աղբիւր՝ Ռալֆ Հիւլինզի պատմական անտիպ մէկ գործը եւ ողբացեալ Գալուստ Կիւլպէնկեանի անձնական յուշերը :

Յօդուածաշարքը հետաքրքրական տեղեկութիւններ կուտայ Կիւլպէնկեանի կեանքէն ու գործէն, հայկ. ջարդերուն, եւ, ընդհանրապէս, ժամանակակից ազգային եւ քաղաքական ուշագրաւ անցուդարձերու մասին :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ալժերիոյ բարձրաւանդակներու շրջանին մէջ, Օմալի մօտերը Ֆրանսական փոքր զօրաբաժին մը, որ ապստամբներ կը հետապնդէր, ծուղակը ինկաւ. 15 զինուորներ եւ սպայ մը սպաննուեցան : Երկու ուրիշներ անհետացած են :

Պուժիի մօտերը, ապահովութեան ուժերը կորսնցուցին 16 հոգի :

Ալժերիոյ զանազան շրջաններուն մէջ եւս, զինուորական գործողութեանց ընթացքին, ապահովութեան ուժերը կորուստներ արձանագրեցին : Զոհերուն ընդհանուր թիւը կը բարձրանայ 32ի :

× Ասոր փոխարէն, ապահովութեան ուժերը Կոնստանդինի մէջ քայքայեցին Ապստամբական Շարժման երեք բջիջներ :

× Ալժէի մէջ ապստամբները, շարժանկարի սրահի մը մուտքին առջեւ, գնդացիրի բռնեցին դուրս ելլող հանդիսատեսները՝ քանի մը երկվայրկեանի մէջ սպաննելով մէկ հոգի եւ վիրաւորելով վեց ուրիշներ :

× Փարիզի ոստիկանութիւնը փակել տուաւ հիւս. Ափրիկեցիներու պատկանող բազմաթիւ սրճարաններ, որոնք ահաբեկիչներու կեդրոնատեղիներ դարձած էին :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 19 Միկ օդանաւեր, զինադադարի համաձայնագիրը խախտելով թռիչք կատարեցին Քորէայի ապազինուած շրջանին վրայ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Խորհրդարանին մէջ (Պունտեսթակ) Յուլիս 4ին տեղի պիտի ունենայ Եւրաթոմի եւ Հասարակաց Շուկայի հարցերուն քննութիւնը :

ՍՊԱՆԵԻՄԱՐՈՔԵԱՆ մշակութային եւ առեւտրական բանակցութիւնները կը շարունակուին Մատրիտի մէջ : Այս շաբաթ օր վերջնական համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի այս ուղղութեամբ :

ՀԱՅԱՍՏՈՒՄՆԵՐ

ՈՐՊԷՍԶԻ ՃԱՄԲԱՆ ՉՄՆԱՆՔ..

Գ.

Անկե՞ղծ ենք մեր մտահոգութիւններուն մէջ՝ ի մասին Ֆրանսահայութեան ապագային։

Կ'ուզե՞նք ամէն ճիգ փորձել, եւ յանձնառու ըլլալ գերագոյն զոհողութիւններու՝ ճամբան չմնալու համար. չկորսնցնելու համար հողը՝ մեր ոտքերուն տակ. չթարշամելու համար՝ իբրեւ հայութիւն, եւ, Ֆրանսացի քաղաքացիներ ըլլալով հանդերձ, գիտակ ու հաղորդ մնալու համար ազգային, քաղաքական եւ հանրային այն բոլոր ստիպողութիւններուն՝ որոնք պատմութեան ու ցեղին ճամբով փոխանցուած են մեզի, ու պէտք է անխաթար եւ անայլայլ փոխանցուին նաեւ յետնորդներուն։

Յուսահատական կանչերը կամ տեւական եզրակացութիւնները ազգ չեն փրկեր։

Ո՛չ ալ խթան ու մեկնակէտ կրնան դառնալ գործնական աշխատանքի։

Ֆրանսայի նման երկիրներու մէջ, ուր պարտաւոր ենք պայքարիլ հազարումէկ խոչընդոտի եւ դժուարութեանց դէմ, ուր քաղաքակրթական յորձանքը անդէկ եւ անզօր կը դառնէ մեզ ընդհանրապէս, հարկ է ծրագրուած ու յամառ ճիգերով կառչիլ գոյութեան հիմնական կռուաններու. իրատե՛ս ըլլալ, սակայն նաե՛ւ ամբողջն փրկել հայապահպանումի հիմնական այն ազդակներուն՝ որոնք առնուազն ոգեպէս հայ պիտի պահեն եկող սերունդները։

Մենք կը լսենք տակաւին արձագանգը ձայնի մը՝ որ տասնամեակներով հնչեց այս սիւնակներէն, ի նպաստ նոր սերունդի, հայ լեզուի ու մշակութային արժէքներու, հայ վարժարանի եւ ընդհանրապէս հայապահպանումի մեր գըլխաւոր մտահոգութեանց գործի վերածումին։ Միսաքեանները ոգի ու շունչ էին՝ անձ ըլլալէ առաջ։ Ու իրենց գերագոյն ապրումը, աշխատանքի առօրեայ կիրքն ու հեւքը՝ թելադրուած էին անկարելիին դէմ մաքառելու պատրաստակամութենէն։ Ո՞ւր ենք, հիմա, այդ ոգիէն։ — Կը յաջողի՞նք։ Չունի՞նք, — ապա ուրեմն հաշտուած ենք անձնատուութեան գաղափարին հետ։ Դիւրին յաղթանակներու դարը չէ։ Իսկ մենք, յարատանջ եւ խորշակահար ժողովուրդ, փրկարար որեւէ նախաձեռնութիւն չենք կրցած վերածել գործի՝ առանց երկունքի ու տառապանքի. առանց «անկարելի» զոհաբերութեան եւ նուիրումի։ Հիմա, մենք, մեր կթոտումներուն եւ վարանումներուն մէջ, մեր պարտազանցութիւնը կը փորձենք արդարացնել գոյութիւն ունեցող դժուարութիւններով։ — Չենք ժխտեր այդ դժուարութիւններու գոյութիւնը. սակայն, մեղանչում եւ դաւաճանութիւն կը նկատենք անկարելիութեանց առջեւ ձեռնթափ ըլլալու ամէ՛ն տրամադրութիւն։ Ասիկա՝ անոր համար մանաւանդ, որ կը հաւատանք, թէ մեր ժողովուրդը անվերապահ կը դառնայ նիւթական եւ բարոյական իր զոհաբերութեանց մէջ, երբ կը հաստատէ՝ որ ղեկավարելու եւ կազմակերպելու կոչուած մարդիկ եւ հաւաքական ուժեր հաւա՛տքը ունին յաջողելու եւ գերագոյն խոչընդոտներու դէմ իսկ մաքառելու։

Զատարածուինք։

Ֆրանսահայութիւնը ազգային անմիջական ստիպողութեանց դէմ յանդիման կը գտնուի. ու այդ ստիպողութիւնները գործի վերածել՝ պարտաւորութի՛ւն է մեզի համար։

Եթէ վճռած ենք ճամբան չմնալ, պիտի հաշտուինք անկարելիութեանց դէմ խիզախելու գաղափարին հետ, եւ նիւթական ու բարոյական բարձրագոյն ճիգերու գնով, պիտի փորձենք՝

Ա.— կազմակերպել նոր սերունդը՝ համաձայն տեղական պայմաններու. մի՛շտ նկատի ունենալով պատանի ու երիտասարդ սերունդներու յատուկ նկարագրային գծեր, մտաւոր եւ հոգեկան հակամիտութիւններ։ Վստահելով անոնց նախաձեռնութեան ոգիին, հաւատալով անոնց գաղափարապաշտութեան. ասպարէզ բանալով անոնց առջեւ. անյիշաչար ըլլալով անոնց դեղեւումներուն եւ թերացումներուն հանդէպ. անոնց դրական գիծերն ու արժանիքները վերածելով գործի։

Բ.— Չգոհանալ հայերէնի դասընթացքներով, որոնք փրկարար առաջադրութեան մը փաստական արտայայտութիւնն են. բան մը կը փոխեն լեզուի ճակատին վրայ ու չափով մը կ'անդրադառնան մանուկ ու պատանի սերունդներու դաստիարակութեան։

Մարսէյլի եւ շրջաններուն մէջ, օրինակ, ուր մենք ունինք երեսուն հազարի մօտ հայութիւն, ազգային վարժարան մը ստիպողութիւն է, եւ կարելիութի՛ւն։

Պետական ո՛րեւէ արգելք գոյութիւն չունի՝ հայկական վարժարան մը բանալու գաղափարին ու ծրագրին դէմ։ Կառավարութիւնը արդար եւ բնական պահանջներ ունի մեզմէ, — առողջապահիկ շէնք, ֆրանսահպատակ տնօրէն... Սակայն, անվերապահ բարեացակամութեամբ, ազատ կը թողու մեզ՝ մեր տեղական ու ազգային պահանջներու հիման վրայ կարգաւորելու կրթական մեր գործը։

Եթէ հայապահպանումի մտահոգութիւնը իսկապէ՛ս խոր ու անկեղծ է Ֆրանսահայութեան մէջ, անկարելիութիւն մը չէ, առաջին առիթով ազգային վարժարան մը բանալ Մարսէյլի հայաշատ շրջաններէն մէկուն մէջ (Պօմոն կամ Սէն Լու), ֆրանսական սերթիֆիքայի պետական ծրագրով, ու, այդ ծրագրին կից՝ հայագիտական անհրաժեշտ նիւթերու հաստատումով։

Ցնորամտութիւնը չենք ջատագովեր, ազգային վարժարանի մը գոյութիւնը հայերէնով ու հայկական ծրագրով պայմանաւորելու համար։ Եթէ մեր պատանի ու երիտասարդ սերունդը պիտի ապրի սա պընջական այս երկրին մէջ, ամէն բանէ առաջ անոր տեղական - քաղաքացիական ստիպողութիւններուն գոհացում պիտի տանք. պիտի պատրաստենք զայն ֆրանս. երկրորդական վարժարաններուն։

Սակայն, եթէ «հայապահպանում»ը բառ չէ միայն, պիտի հաստատե՛նք ազգային այդ վարժարանը՝ հայեցի դաստիարակութիւն, հայաշունչ մթնոլորտ, հայ լեզուի ուսուցման առաւելագոյն կարելիութիւններ ընծայելու համար անոր։

Ազգային պարտաւորութիւն մըն է ասիկա, ո՛չ թէ ... մանրամասնութիւն։

Եւ եթէ շահագրգռուողները յոգնելու տրամադրութիւն ունենան, զոհաբերելու գաղափարէն չխրտչին, ներդաշնակ ու հաւաքական աշխատանքի պատրաստակամութիւնը փաստեն գործնակա՛նօրէն, — այս նախաձեռնութիւնը կը պսակուի ամբողջական յաջողութեամբ։

Տնտեսական եւ նիւթական դժուարութիւնները պատրուակ կը մնան, որքան ատեն որ չէ հերքուած այս ժողովուրդի առատաձեռնութիւնը եւ անվերապահ զոհողութիւնը՝ «լուսոյ վառարան»ներ հաստատելու մեր գործնական քայլերուն զուգահեռ։

Եկեղեցի, վարժարան, մայրենի լեզու, — մեր ամէնէն խոնարհ ու աղքատիկ բազմութիւններուն համար իսկ չեն դադրած սրբութիւններ ըլլալէ։

Մեր վարանումն ու ձեռնածալ անտարբերութիւնը չեն կրնար արդարանալ, ինչ արդար մտահոգութիւն ու չքմեղանք ալ որ ունենանք։

Գ.— Տարբեր շրջաններու մէջ ցրուած մեր թիւերը վերածել որակի, — սերտացնել շփումը՝ քաղաքէ քաղաք ապրող մեր գաղթուածներուն հետ, լսել, զուրգուրալ, համադրել ու ներդաշնակել։ Բառնալ նահանջականութեան զգացումը, դարմանել դառնութիւնները, մոռնալ անձնականութիւնները եւ գիտակցիլ՝ թէ ազգ ենք, գոյութեան իրաւունք մը ունինք եւ համապատասխան պարտաւորութիւններ։

Տարբեր ելք չկայ։

Մ. Թ.

ՎԱՐԱՆՈՏ ԵԳԻՊՏՈՍԸ

«Լը Մոնտ»ի 20 — 23 Յունիսի թիւերուն մէջ, թերթին Միջին Արեւելեան հարցերու մասնագէտ - թղթակիցը՝ Էտուար Սապլիէ, այս խորագրով յօդուածաշարքով մը, կը պարզէ Եգիպտոսի այժմու կացութիւնը՝ քաղաքական, տնտեսական եւ ներքին կեանքի ճակատներուն վրայ։

Կ'ամփոփենք գլխաւոր մասերը։

Ա.

Եգիպտոսի դիմագծութիւնը հիմնական փոփոխութեան ենթարկուած է. հազուագիւտօրէն կը հանդիպիք Եւրոպացիներու եւ փոքրամասնութեանց պատկանող մարդոց, — հրեայ թէ քրիստոնեայ։ Նեղոսի հովիտը, ուր, Պտղոմէոսի օրերէն ի վեր, միջերկրականցիները տիրական տարր էին, հիմա կը յորդի Սկանտինաւցիներով, Գերմաններով ու Սլաւ բազմութեամբ։ 120.000 օտարականներու երեք չորրորդը լքած է երկիրը՝ Սուէզի տագնապի օրերէն ի վեր, իր ինչքերէն հրաժարելու գնով, ու, նաեւ, երկիրը զրկելով փորձագիտական եւ ճարտարարուեստական իրենց կարելիութիւններէն։ Օտար բազմութիւններ եւրոպական դիմագիծ տուած էին Եգիպտոսի, հարիւր տարուան շրջանի մը մէջ։ Այսօր, ոչ մէկ դեր կը կատարեն անոնք։

Պէտք է արձանագրել, որ, 1956ի աշնան կռիւներու ընթացքին, եգիպտական իշխանութիւնները պաշտպանեցին օտարականները՝ ամբոխի հաւանական ծայրայեղութիւններուն դէմ։ Նշանակելի ո՛չ մէկ դէպք։ Ճիշդ է, որ «Թշնամի երկիրներու հպատակ» բազմաթիւ մարդոց հարստութիւնը առժամեայ գրաւման ենթարկուեցաւ, սակայն անոնք պահեցին գրեթէ ամբողջական իրենց ազատութիւնը՝ գործելու եւ շարժելու։

Եթէ զինադադարի յայտարարութենէն ետք շատեր կը գաղթեն դէպի արտասահման, պատճառը «եգիպտականացում»ի օրէնքներն են՝ մասնաւորաբար տնտեսական եւ առեւտրական ճակատներու վրայ։

Ֆրանսացիներն ու Անգլիացիները, մասնաւորաբար, որոնք միլիառաւոր ֆրանք արժողութեամբ հարստութիւն եւ շահեր ունէին Նեղոսի հովիտին մէջ, լքեցին Եգիպտոսը՝ թշնամութեանց սկզբնական շրջանին իսկ։ Գրաւման եւ հսկողութեան տակ առնուեցան իրենց դրամատուները, ապահովագրական ընկերութիւններ եւ զանազան հաստատութիւնները։ Շատեր փորձեցին իրենց անշարժ կալուածներն ու հարստութիւնները վերածել փոխադրելի ինչքերու, — զոհարեղէն, ադամանդ, հանդերձեղէն, եւայլն։ Սակայն, շուտով անկարելի դարձաւ նաեւ այդ կալուածներու վաճառումը, որովհետեւ գնորդ օտարականներու արտագաղթի շարժումը եւս լայն համեմատութիւն առաւ։

ՄԵԿՆՈՂՆԵՐՆ ՈՒ ՄՆԱՑՈՂՆԵՐԸ

Մտահոգութիւնը վարակիչ դարձաւ բոլոր օտարականներուն համար։ Իտալացիները, որոնք հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր եւ սերունդէ սերունդ ապրած են Եգիպտոսի մէջ, կը գաղթեն հարիւրներով։ Կ'ենթադրուի, որ չորս հազարէ աւելի Իտալացիներ հեռացած ըլլան երկրէն։ Պելժերը, որոնք Հելիոպոլսի թաղամասերուն մէջ հաստատուած են հինէն ի վեր, «եգիպտականացում»ի շարժումէն վնասուեցան խորապէս։ Յոյները եւս ազդուեցան գաղթի այս ... համաճարակէն։ 80.000է աւելի համրանք ունեցող հելլէն գաղութը, որ հինէն ի վեր հաւատարմօրէն ապրած է

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱԲԷԼԵԱՆ

Պատանի Յովհաննէսի մտաւոր զարգացման մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւէր Ներսէսը, որ շատ ընթերցասէր էր եւ շատ մօտէն ծանօթ ռուս յեղ. - դեմոկրատ մտքի ներկայացուցիչներու՝ Բելինսքիի, Չերնիշեւսկիի, Պիսարեւի երկերուն։

Յովհաննէս Աբէլեանը կատաղի կարդացող էր։ Շատ կը կարդար հայ գրականութենէն։ Շատ կը կարդար նոյնպէս Պուշկին, Լերմոնտով, Տուրգենեւ, Տոստոեւսկի, Տոլստոյ, իսկ եւրոպական հեղինակներէն աւելի կը սիրէր ու կը կարդար Շէյքսփիր, Կէօթէ, Շիլլէր, Բալզակ, Դիքէնս, Հայնէ եւայլն։

Յովհաննէսի մտաւոր դաստիարակութեան կը նպաստէին ոչ միայն իր մեծ եղբայրը՝ Ներսէսը եւ իր մէկ քանի սիրելի ուսուցիչներն ու ընթերցասէր ընկերները, այլ եւ իր միւս եղբայրը՝ Ալեքսանդրը, որ հմուտ փականագործ - մեքենագէտ ըլլալով հանդերձ, պակաս ազդեցութիւն չէ ունեցած իր եղբօր մտաւոր զարգացման վրայ, որովհետեւ ինքն ալ մեծ ջանասիրութեամբ կը պարապէր ինքնազարգացումով եւ նոյնիսկ սկսած էր թղթակցութիւններ ղրկել Թիֆլիսի հայ մամուլին, իսկ այնուհետեւ ամբողջովին նուիրուեցաւ հայ թատերագրութեան եւ դարձաւ հայ բեմերու խաղացանկին վրայ երկար տարիներով մնացած շարք մը թատերակներու հեղինակը, ինչպէս՝ «Մարող ճրագներ», «Նշանուածներ», «Անմեղ Զարի», «Խնամատարներ», «Քաոս», «Պըլպուլի», «Վառուող ճրագներ» եւն.։

Հայ ժողովուրդի արեւելահայ հատուածին մէջ թատրոնական շարժումը սկսաւ 60ական թուականներուն Գէորգ Չմշկեանի հիմնած «Անկախ դերասանական ընկերութիւն» կազմակերպութեամբ։ Այս խումբին կազմութիւնը արժանագոյն գտաւ Հայաստանի եւ այլ վայրերու հայ հասարակութեան մէջ եւ թատերական գործ նախաձեռնելու օրինակ տուաւ։ Երեւանի եւ Ալեքսանդրապոլի մէջ թատերական կեանքը սկսած է 1865ին, Շուշիի մէջ նոյնպէս, Ախալցխայի մէջ 1866ին, իսկ Պաքուի մէջ հայ երիտասարդութիւնը թատերական արուեստով առաջին անգամ սկսած է զբաղիլ 1870ին։

Բաքուի մէջ հայկական ներկայացումներու ձեռնարկողները եղած են ռէալական դպրոցի բարձր դասարաններու ուսանողներէն մէկ քանի խանդավառ երիտասարդներ, որոնք կը դիմեն ժամանակակից կեանքը պատկերացնող իրապաշտ գործերու օգտագործման։ Առաջին իսկ ներկայացումներուն համար կ'ընտրեն Նիկողայոս Փուղինեանի «Դալալ Ղազօ», Գ. Սունդուկեանի «Գիշերուայ սաբրը խեր է», Միքայէլ Պատկանեանի «Միջի մարդը կամ մոցիքուլը», Նիկողայոս Ալաթթաեանի «Վայ իմ կորած ջիւան սոկին», Միքայէլ Տէր Գրիգորեանի «Էս էլ քի մոցիքուլիթէն», եւայլն կատակերգութիւններ։

Այս ներկայացումներուն իբրեւ հանդիսատես յաճախելով՝ Աբէլեան կը խանդավառուի։ Սակայն, իր հոգիին մէջ թատերասիրութեան կայծերը կ'արթնցնեն իր ընտանիքի երեք անդամները՝ իր եղբայրները Ներսէսը եւ Ալեքսանդրը եւ մօրաքրոջ որդին՝ Ալեքսանդր Մովսիսեանը (Շիրվանզադէն)։ Այս երեքը մաս կը կազմէին նորակազմ հայ թատերական խումբին եւ իբրեւ սիրող կը մասնակցէին։ Յովհաննէսը մեծ հետաքրքրութեամբ եւ հաճոյքով կը հետեւէր այդ ներկայացումներուն եւ շատ կ'ուրախանար երբ երկու Ալեքսանդրները՝ եղբայրն ու Շիրվանզադէն, զինք կը տանէին փորձերուն։ Կը նստէր եւ ուշադրութեամբ կը դիտէր այդ փորձերը, կը հրճուէր երբ իրեն անխօս եւ կամ սակաւ խօսքերով դեր մը կու տային։

Ռէալական դպրոցի կրտսեր աշակերտները, նկատի առնելով հասարակութեան մէջ հայկական ներկայացումներու հանդէպ աճող պահանջը, կը վճռեն շարունակել իրենց ընկերներուն գործը։ Կը կազմեն աշակերտական խումբ մը, որուն մէջ կը գտնուի նաեւ Յովհ. Աբէլեանը։

Խումբը երկար պատրաստութիւններէ յետոյ կը սկսի շարք մը ներկայացումներ տալ «Մարդասիրական Ընկերութեան» դահլիճին մէջ։ Կը ներկայացնեն «Ժլատ»ը, «Փայտէ Թուր»ը, «Երեք քաջեր»ը եւ ուրիշ գործեր։ Ալեքսանդր Աբէլեանը իրեն եղած խնդրանքին ընդառաջ երթալով յանձն կ'առնէ նոր գործեր գրել։ Սիրողներու այս խումբին մէջ Յովհաննէս Աբէլեան աչքի կը զարնէ իր հազուագիւտ բեմական շնորհներով։

Աբէլեանի մէջ թատերական արուեստին հանդէպ աճող սիրոյն մեծապէս կը նպաստեն նաեւ Բաքուի ռուս դրամատիկական խումբի ներկայացումները, որոնց միշտ ալ կը յաճախէր մասնաւոր փութաջանութեամբ։

Այնքան կը խանդավառուի ռուս թատրոնով, որ կ'ուզէ կապ հաստատել անոնց հետ, սակայն չի համարձակիր։

Վերջապէս, օր մը, զսպելով իր ամօթխածութիւնը, կը ներկայանայ Գոնչարովին, որ այդ շրջանին շարք մը ներկայացումներ կու տար Պաքուի մէջ։

Թախանձագին կը խնդրէ Գոնչարովէն, որ ընդունի զինքը իր խումբին մէջ, թէկուզ աննշան պաշտօնով մը։ Գնահատելով հայ պատանիին անսահման ոգեւորութիւնը, Գոնչարով կը համաձայնի։ Եւ քիչ ժամանակի մէջ, փորձառու այս մարդիկը Յովհաննէսի մէջ կը նկատեն մեծ եռանդ, թատերական արտակարգ ընդունակութիւն եւ մանաւանդ կազմակերպչական ձիրք։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(3 Շար.)

այս երկրին մէջ, ապահով եւ խաղաղ կեանքի մը հեռանկարով, ցնցուած ու ազդուած է իր կարգին: Պէտք չէ մոռնալ, թէ ՄԱԿի մէջ Հելլէն կառավարութիւնը քուէարկեց ի նպաստ եգիպտական դատին եւ մերժեց մասնակցիլ Լոնտոնի խորհրդաժողովին: Հելլէն նաւուղիղները չհեռացան Սուէզէն, տագնապի ամէնէն բռնկուն օրերուն ու ի նպաստ Եգիպտոսի դիրք ճշդեցին՝ երկրի «ազատագրական պայքարին» մէջ. կամաւորական ուժեր տրամադրեցին՝ « ծաւալապաշտ ուժերու ննդութեանց » դէմ:

Այժմ, Հելլէնները կ'աշխատին փոփոխութիւն մը կատարել տալ «եգիպտականացումի» օրէնքներուն մէջ. հելլէն հիւպատոսարանը, իր կարգին, կը յանձնարարէ Յոյներուն՝ խուճապի չմատնուիլ ու չգաղթել, այն ապահովութեամբ՝ որ կարելի պիտի ըլլայ բարեդէպ կարգադրութեամբ մը բառնալ ստեղծուած դժուարութիւնները:

Երկու փոքրամասնութիւններ միայն չեն ազդուած, ցարդ, «եգիպտականացումի» նոր օրէնքէն, — Ամերիկացիները՝ որոնք արեւմտեան անապատներու մէջ նաւթային փնտռտուքներ կը կատարեն եւ կրօնական առաքելութիւններ՝ որոնք կը շարունակեն պահել իրենց կրթական հաստատութիւնները, երկրին մէջ:

Այս կացութենէն կ'օգտուին առաւելապէս նորեկ տարրերը, — մասնաւորաբար Գերմանները, որոնք առհասարակ փորձագէտներ (թէքնիսիէն) են:

ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆ՝ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՋ

«Եգիպտականացում»ի նոր օրէնքները մտահոգութիւն ստեղծած են մասնաւորաբար տեղացի փոքրամասնութեանց մէջ: Հակառակ մեծամասնութեան ընդհանուր տրամադրութեանց մէջ՝ քրիստոնեայ տարրը համեմատական վտանգ կը տեսնէ:

Եգիպտոսի մէջ ներկայիս կ'ապրին 2ուկէս միլիոն քրիստոնեաներ, — մեծամասնութեամբ Ղպտիներ (ուրեմն՝ Եգիպտոսի ընդհ. բնակչութեան մօտաւորապէս մէկ տասներորդը): Անոնք, բոլորն ալ կ'ընդունին՝ թէ զնդ. Նասրի իշխանութիւնը համեմատական ազատութիւն ապահոված է իրենց: Մասնաւորաբար 1955ի սահմանադրութիւնը կ'առաջադրէր ամէն կարգի խտրական վերաբերումէ զերծ պահել տարբաղաւան զանգուածները: Սակայն, այդ նոյն սահմանադրութիւնը յստակօրէն կը ճշդէր, թէ իսլամութիւնը պետականկրօնք է: Նոր հրատարակուած պատմութեան գրքեր ցայտուն կը դարձնեն այն հակամարտութիւնը՝ որ Խաչակիրներու օրերէն իսկ գոյութիւն ունեցած է Իսլամներու եւ Քրիստոնեաներու միջեւ:

Պէտք է հաստատել, թէ Գահիրէի իշխանութիւնը փափուկ դրութեան մէջ է: Երկու տարիէ ի վեր, զնդ. Նասր կը ձգտի աշխարհականացնել հանրային կեանքը՝ կարելի չափերու մէջ: — Ջնջուած էին, արդէն, կարգ մը կրօնական դատարաններ: Սակայն, նոր սահմանադրութիւնը յարանուանական դատարաններու տեղ հաստատած է ատեաններ՝ ուր իսլամներ են միայն դատաւորները:

ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ Ի ԶՕՐՈՒ Է

Դուրս է ամէն կասկածէ, որ եգիպտ. իշխանութիւններ կ'ուզեն ջնջել արեւմտեան ամէն ազդեցութիւն, — քաղաքական թէ կրօնական: Հիմնական յեղաշրջում մըն է, որ գործի կը վերածուի այսօր՝ երկրին մէջ: Եւրոպական դրամագլուխը « անբաղձալի» է տնտեսական, առեւտրական թէ ապահովագրական բոլոր հաստատութիւններուն մէջ: Քրիստոնեայ տարրը կը կորսնցնէ, հետզհետէ, նման հաստատութիւններու մէջ գերակշիռ իր դիրքը: Այս ձեւով, ստեղծուած է պարապ մը, զոր բնիկ տարրը լեցնելու ի վիճակի չէ:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

●

Յունիս 16ը յիշատակելի օր մը եղաւ Կարտան - Պիվեռի Հայութեան համար: Հայաստանի անկախութեան տարեդարձի տօնակատարութեան առթիւ, յայտարարուած ժամէն առաջ, սրահը լեցուած էր զանազան կողմերէ եկած ազատատենչ հայրենակիցներով: Շատեր բռնկուած եղան մինչեւ վերջ ոտքի մնալ: Ճիշդ ժամանակին հասաւ Կարտանի քաղաքապետ եւ Պուշ Տիւ Ռոնի Նահանգային Խորհուրդի անդամ, Պ. Վիքթոր Սալին, որ ստանձնած էր հանդէսին բարձր հովանաւորութիւնը:

Պ. քաղաքապետին, ինչպէս նաեւ ընկ. Մ. Թէօլէօլեանի մուտքը՝ սրահէն ներս, մեծ խանդավառութիւն պատճառեց ներկաներուն, որոնք երկարատեւ ծափերով ընդունեցին յարգելի հիւրերը: «Սահակ-Մեսրոպ» վարժարանի աշակերտներու ֆրանքեւհայկական ազգային քայլերգներով բացուեցաւ հանդէսը, որ ունկնդրուեցան յոտնկայս: Հանդէսին նախագահ Ն. Ա. Սարգիսեան, ֆրանսերէնով ծանօթացուց Պ. քաղաքապետը, մասնաւորաբար անոր տարած աշխատանքները՝ Կարտանի եւ Պիվեռի բարօրութեան համար, ինչպէս նաեւ հոգածութիւնը՝ շրջանիս մէջ գտնուող հայութեան հանդէպ:

Ապա, կարգաւ հրաւիրեց դպրոցի աշակերտները՝ արտասանելու եւ երգելու, որմէ վերջ խօսք առաւ մեր երիտասարդ ընկերըԺիրայր Միրիճեան, ցայտուն դարձնելով Հայաստանի Հանրապետութեան կերտիչներու յիշատակը:

Օր. Աստղիկ Նաւոյեան արտասանեց ֆրանսերէն: Ապա Պ. Քաղաքապետը յուզումով պարզեց հայ ժողովուրդի հանդէպ իր համակրանքը, իբրեւ աշխատունակ եւ հաւատարիմ տարր:

Յոյս յայտնեց եւ հաւատք՝ որ հայութիւնը կը տիրանայ իր արդար իրաւունքներուն եւ պետական անկախութեան՝ որուն արժանի է լիովին, իր բարձր մշակոյթով եւ քաղաքակրթական արժէքներով:

Օր. Մարի Նաւոյեան մաքուր առոգանութեամբ արտասանեց Միքայէլ Վարանդեանի «Հայ Հերոսները»: Ապա, հանդէսին նախագահը, քանի մը ծանօթութիւններ տալով ընկեր Մինաս Թէօլէօլեանի մասին, բեմ հրաւիրեց զայն:

Ընկեր Մինաս Թէօլէօլեան, ստեղծուած ընդհանուր խանդավառութեան մէջ, փառաբանանքը ըրաւ անոնց՝ որոնք հայ ժողովուրդի առնականութեան եւ ազգային արժանապատուութեան փաստը տուին, 1918 Փետրուարին չըթայադերծուող թըրքական դրոհին դէմ «անկարելի պատերազմը» պատերազմելով, եւ, ապահովելէ ետք հայութեան գոյութիւնը, կերտեցին նաեւ պատմական մեր անկախութիւնը՝ 1918 Մայիսին:

Յարգելի բանախօսը, ընդհ. գծերու մէջ պատմականը ընելէ ետք այս գոյամարտին, վերլուծեց Մայիս 28ի խորհուրդը, — քաղաքական, ազգային եւ գաղափարական անոր նշանակութիւնն ու իմաստը պարզելով, բուռն ծափահարութիւններով ընդմիջուած իր ճառով:

Ընկեր Մ. Թէօլէօլեան ծանրացաւ մասնաւորաբար հայ հաւաքական մտածողութեան մի անհրաժեշտութեան վրայ, շեշտելով՝ որ տօնակատարութիւնները ցոյցի ու խարկանքի բնոյթ միայն կ'ունենան, եթէ ապրողները չանդրադառնան. — չգիտակցին մեռնողներու ուխտին էութեան եւ ազգային ու պատմական նշանակութեան:

Բանախօսը յայտնեց այն անխախտ եւ անվերապահ համոզումը, որ Հայաստանի նոր ժողովուրդը Արտասահմանէն կ'ակնկալէ իր արդար իրաւունքներու հետապնդումը եւ Հայ Դատի իրագործումը, — ինչ որ մեզ պէտք է մղէ աւելի մեծ կիրքով եւ համապատասխան գիտակցութեամբ լծելու Հայկ. Հարցը: — «Եթէ այսօր, քաղաքական պայմաններու դժնդակ դասաւորումով, անկարելիութիւն մը կը նկատուի այդ դատի իրագործումը, ասիկա չի նշանակեր սակայն՝ թէ մենք վստահութիւնը պիտի զործենք ձեռընթափ եւ դասալիք ըլլալու: Ընդհակառակն, աւելի մեծ հաւատքով եւ վճռակամութեամբ պէտք է պատրաստուինք հատուցման ժամը դիմաւորելու պատմական բաղէին»:

Հանդէսը փակուեցաւ ընդհանուր խանդավառութեան մէջ:

Ն. Ս.

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԼՈՒՍԱՆՑՔԻՆ ՎՐԱՅ

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԻՒՆԸ

●

Հայագիտական մարզին մէջ Սփիւռքի Հայութեան ինկած բաժինը Յառաջի մէջ արծարծուեցաւ արդէն: Ուրախալի է որ Հայաստանի մէջ կը կատարուին լուրջ աշխատանքներ, բայց կը պակսի հաղորդակցութիւնը Սփիւռքի մտաւորական սերունդին հետ: Վերջապէս հայ ազգի ստուար մէկ զանգուածը կ'ապրի երկրէն դուրս եւ ասիկա բացառիկ պարագայ մըն է ամբողջ Խ. Միութեան մշակութային կարելիութիւններու նկատառումով. Հայաստանի նուաճումներուն պէտք է տեղեակ ըլլայ նաեւ տարաշխարհի հայութիւնը եւ խոյն կը ծագի Սփիւռքի մէջ վերսկսելիք աշխատանքի կարեւորութիւնը եւ ծրագրի կազմութիւնը, թերեւս գործակցութեան կարիքը:

Կարելի է ըսել որ հայագիտական լուրջ աշխատանքներ կատարուած են ատենին մեր մտաւորական առջնեկ սերունդին կողմէ եւ իրենց լայն մասնակցութիւնները բերած են Ֆրանսացիներ, Գերմանացիներ, Ռուսեր եւ Անգլիացիներ: Օտար բանասէրներու թիւը քիչ չէ եղած, որովհետեւ ժրաջան ուսանողութիւն մը ունեցած ենք մանաւանդ 1890էն ետք Եւրոպայի մէջ: Թերեւս հիմա ալ հետաքրքրութիւն կարելի է ստեղծել եւ ուշ չէ, բայց մենք ունինք աւելի կարեւոր պատճառ մը հայագիտական աշխատանքներու մշակման՝ մեր իսկ նոր սերունդին համար:

Ամերիկահայերու հայագիտական Միութեան մասին խօսած ատեն Տքթ. Մ. Սեւակ յատկանշական օրինակ մը տուած էր թէ «իմ զաւակս ինծի կը հարցնէ թէ Վարդանի մասին ինչու չէ գրուած հանրագիտարաններու մէջ»: Այո, մեր տղաքը ի զուր պիտի փնտռեն մեր անցեալի մասին ուսումնասիրութիւններ եթէ ուզեն քիչ մը խորանալ հայագիտութեան մէջ, որովհետեւ եղածը կամ սպառ է եւ քիչ գտնելի, կամ պատահականօրէն ֆրանսերէն կամ որեւէ լեզուով թարգմանուած եւ գիր ու ցան …:

Անհրաժեշտ է օգտագործել թուղթի դարը հիմնական եւ ծրագրային աշխատանքով: Ձեմ կարծեր թէ արդի հայ մարդը գոհանայ միայն վանքերու եւ քանի մը դրատուներու մէջ պահուած տեսնելով մեր անցեալի պատմութիւնը, որուն պէտք է տեղեակ ըլլայ գալիք սերունդը, որմէ դաս պէտք է հանէ նոր Հայը:

Տեղեկացանք թէ մեր հոգեւորական բարձր դասը որոշեր է տասը տարուան մէջ Աստուածաշունչի հայերէն աշխարհաբարը տպել: Ասիկա լաւ նշան մըն է դէպի մերձեցում եւ ժողովրդականացում: Բայց պէտք է նաեւ սկսիլ հայագիտական գործերու տարածման:

Կորիւնէն մինչեւ Եղիշէ, Թովմաս Արծրունիէն մինչեւ Կիրակոս Գանձակեցի, Ստեփան Օրբէլեանէն մինչեւ Սիմէոն դպիր եւ Դարանաղցի հարկ է ծանօթացնել մեր նոր սերունդներուն հասկնալի եւ պարզ աշխարհաբարով, միանգամայն հրատարակելով զտուած, վերամշակուած թարգմանութիւններ անգլերէնէ եւ ռուսերէնէ: Ծանօթ թարգմանութիւններ ֆրանսերէն եւ գերմաներէն կրնան դիւրացնել այս աշխատանքը:

Պ. ԹՐԱԿԱՑԻ

Պ. ՀՐԱՆՏ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պ. Հրանտ Թորոսեան ինչպէս ուրիշ տարիներ, այս անգամ ալ հրաւիրուած է Ֆրանքֆորտի Օրիան - էսթիթիւ հաստատութեան կողմէ, այս քաղաքին եւ Համպուրկի մէջ երկու դասախօսութիւն ընելու գերմաներէն լեզուով: Նիւթն է՝ Մեծ Հայաստանի եւ մասնաւորաբար կիլիկեան թագաւորութեան յարաբերութիւնները լատին ժողովուրդներուն հետ եւ կաթոլիկութեան ու բողոքականութեան մուտքը Հայոց մէջ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (73)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

●

ԱՐՏԱՆՈՒՇԻ ՎԱՆՔԸ

— Կը ներես, իշխանուհի, ես ոչ գնապան եմ, ոչ թագաւորական քաղաք կ'երթամ եւ ոչ Սպարապետէն եմ ուղարկուած, եւ ոչ ալ Ներսէհ է իմ անունս:

— Զարմանք չէ, ըսաւ իշխանուհին անխռով, միշտ աչքերը իշխանին վրայ ունենալով, այսպիսի ժամանակ ուղեւորաց սովորութիւնն է իրենց անձանց կարեւորութիւն տալ, ապահովութիւն ունենալու համար ի վտանգաց, միայն զարմանալին հոն է, որ դու, իշխանազուն երիտասարդ, ձեւդ, կերպարանքդ նաեւ կը վկայեն, այսպիսի քօղերու տակ ջանաս ծածկել անձդ եւ անունդ: Կարծեմ թէ կը վայլէ եւ պէտք է որ քու պատւոյդ համար ազգով եւ անունով ներկայանաս:

— Ինչ բանի համար ծածկեմ անունս, ես Բարկէն Սիւնականի որդին Աշոտն եմ:

— Շատ բարի, ահա ինչպէս կը վայլէ Սիւնեաց ազնուական ազգին որդւոց խօսիլ եւ համարձակ իրենց ճակատը բանալ, ինչպէս արժան է քաջազանց:

Դարձեալ երկայն լռութիւն յաջորդեց, եւ իշխանուհին իւր բազմոցը նստելով, ձեռքով հրաւիրեց իշխանը նստելու: Աշոտ կ'ուզէր ելնել, բայց ճամբան անել էր, եւ Վասկանուշ ցուեկով սա անխոհեմ երիտասարդին վրայ՝ հարկ իմացաւ ձեռք կարկառել եւ գինքն այդ երկդիմի վիճակէն ազատել:

— Դու, իշխան, կարելի է այս կողմերս եկար իմանալու համար ազնուատոհմ օրիորդի մը վիճակը, որ ձեր կողմերէն մեզի դրկուեր էր բարձրագոյն հրամանաւ: Եթէ այդ կ'ուզէիր իմանալ, կրնամ տեղեկութիւն տալ քեզ, թէ օրիորդը լաւ է, հանգիստ եւ գոհ:

— Այդ կարելի չէ, գոչեց Աշոտ յուզեալ եւ փրփրեալ, ես լաւ տեղեկութիւն ունիմ, որ իր դահիճները թշուառ աղջիկը այս ձմեռուան ցուրտերուն ու սառերուն լեռնէ լեռ ձգեցին, ձգձգեցին այս բանտը բերել հասցնելու համար, եւ ես նա ազատելու կուգամ հոս:

— Այս ամէն խօսքերը, պատասխանեց իշխանուհին ծանր եւ մեղմ ձայնով, կրնայիր յայտնել կամաց եւ հանդարտ կերպիւ. ինչ պէտք է որ դուրսը ստորին փիճակի մարդիկ իմանան, թէ ինչ նիւթի վրայ կը դառնայ մեր այս խօսակցութիւնը: Բայց խնդրեմ, այդ օրիորդը ազատելու համար ինչ միջոցներ միտքդ դրեր ես:

— Ամէն կարելի եւ անկարելի միջոցներ ձեռք պիտի առնեմ, որպէսզի այդ դժբախտութենէն զինքն ազատեմ, ըսաւ երիտասարդը կամաց, բայց դողացող ձայնիւ:

— Աշոտ իշխան, քու այդ խօսքերդ երիտասարդութեան անխոհեմութիւն եւ կիրք ունին, ես այնպէս կը յուսայի, որ մեր խօսակցութիւնը քեզի ալ օգտակար լինի եւ այն անձին ալ, որուն պաշտպանութեան ելեր ես, օգտակար վախճան մը ունենար: Բայց կը տեսնեմ, թէ երբ մէկը «կարելի եւ անկարելի միջոցներ» ի գործ դնելու սպառնալիք կ'ընէ, լաւ ելք մը չի խոստանար ոեւիցէ գործողութեան:

— Եթէ ես ալ քեզի պէս այդ սեւ հագուստներու տակ սառէ սիրտ մը ունենայի, եթէ ես ալ այդ հանդարտ եւ անխռով նայուածքը ունենայի որ դիմացինը կը կարկամեցնէ, կը սառեցնէ եւ կը ծաղրէ, իրօք իմ անձս երջանիկ կը համարէի: Միթէ՞ ես գոհ եմ այս թշուառ վիճակէս. երկու տարի է որ մոռցել եմ քուն եւ հանգստութիւն. իմ հօրս եւ անհրաժեշտ մէջ դրդռութիւն տեսած օրէս երեւակայելի լինելիք ամէն դժբախտութիւն. ես, որ երկուքին առջեւ ալ խօսելու նաեւ համարձակութիւն չունէի, ամէն կողմ դիմեցի, կաթողիկոսը գնացի գտայ անապատներու մէջ քաշուած խնդրելու, որ յանձն առնու միջնորդել եւ թափուելիք արիւնն արգիլել: Նա զբաղմունքներէ զանազած՝ « Ես կաթողիկոս չեմ » պատասխանեց եւ ամէն խնդիրք մերժեց: Եպիսկոպոսաց ժողովք կար, նոցա դիմեցի, տարտամ պատասխաններ առի. Բագրատունի եւ Արծրունի Տեարց դիմեցի, վերջիններս զբաղմունքեանց եւ անտարբերութեանց մէջ թաթախեալ ժամանակ չունէին ինծ ունկնդրելու, իսկ միւսները թէպէտ չէին յայտներ իրենց միտքը, բայց լաւ կը համարէին Սիւնեաց ներքին պատերազմը, որ պէտքի նոցա տկարութենէն օգուտ քաղեն:

ՏԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորը մասնաւոր օդանաւով մը Պաղտատէն վերադարձաւ Ամման :

Հրատարակուած պաշտօնական գեկոյցը որեւէ ակնարկութիւն չըներ Իրաքի կողմէ Յորդանանի կատարուելիք նիւթական յատկացման մասին : Ինչպէս գրած էինք, Յորդանան հօթը միլիոն անգլ. ոսկիի համար օժանդակութիւն մը ուզած էր Իրաքէն : Կը կարծուի սակայն թէ իրաքեւյորդանանեան նոր բանակցութիւններ պիտի սկսին շուտով՝ նիւթական յատկացումներու հարցը ճշդելու համար :

Զեկոյցը մասնաւորապէս կը ծանրանայ արաբական բոլոր երկիրներուն միջեւ բարեկամական եւ սերտ յարաբերութիւններ ստեղծելու անհրաժեշտութեան վրայ, եւ կը բողոքէ օտար պետութեանց միջամըտութեան դէմ՝ արաբական երկիրներու ներքին քաղաքականութեան մէջ :

Այնտեղ կ'ըսուի նաեւ թէ Իրաք եւ Յորդանան պատրաստ են իրենց օժանդակութիւնը բերելու արաբական այն բոլոր երկիրներուն, որոնք տակաւին օտար լուծի տակ են : Աքապայի ծոցը կը նկատեն արաբական շրջան, իսկ դալով Ալժերիոյ, կը հաստատեն թէ ժողովուրդը պէտք է ինքնորոշման իրաւունք ստանայ :

× Անգլիական երեք սուզանաւերը, որոնք կիրակի օր Փորթ Սայիտ հասած էին եւ Կարմիր Ծով պիտի անցնէին, տակաւին Եգիպտոսէն ճամբայ ելած չեն : Ըստ շրջանի ընդհ. գրոյցներու, Իսրայէլի խորհրդային դիւանագէտները յայտնած են, թէ խորհրդ. սուզանաւերու այցելութիւններն ու ռուսական երեք ընդծովեաներու Եգիպտոսի յանձնուիլը Իսրայէլի դէմ ուղղուած քայլեր չեն : Աւելցուցած են թէ «այս հարցը իսրայէլեւարաբական վէճին սահմաններէն անդին կ'անցնի» :

× Սուրիական թերթ մը կը գրէ թէ Նասրի դէմ կազմակերպուած դաւադրութիւն մը երեւան հանուած է : Նախկին Արտաքին նախարար մը եւ տասը սպաներ, որոնք կը ծրագրէին Նասրը սպաննել, ձերբակալուած են : Ըստ այս թերթին, Արաբիոյ դրդումով կազմակերպուած էր դաւադրութիւնը :

× Արաբիոյ կառավարութիւնը սպառնացած է իր բոլոր կապերը խզել Սուրիոյ հետ, եթէ վերջ չտրուին սուրիական մամուլին մէջ Սէուտ Թագաւորի դէմ ծայր տուած յարձակումներուն :

●

ՄԱՄՈՒԼԻ միջազգային կազմակերպութեան փոխ տնօրէնը, Ժան-Փօլ տը Տասելսէն, Ցիւրիխի մէջ մեռաւ 44 տարեկանին :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահական նախկին թեկնածու Սթիվընսըն Պրագայի մէջ այցելեց Տոքթ. Շվայցերի, որ յայտարարեց թէ «հիւլէական ռազմափորձերը ոտնակոխ կ'ընեն մարդկային բարոյական ուժը» :

ԼԵՆԻՆԿՐԱՏԻ մէջ Յունիս 21էն 23 մասնաւոր շուքով տօնուեցաւ քաղաքին 250ամեակը :

ՓՈԹՈՐԻԿՆ ու անձրեւները կը շարունակուին Ֆրանսայի մէջ : Բազմաթիւ շրջաններու հաղորդակցութեան միջոցները անգործածելի դարձած են : Հողագործներու վնասները մեծ են : Կայծակը զոհ մըն ալ խլեց : Թուլուզի փողոցները ողողուած են : Իսկ Իտալիոյ Փոյի հովիտին մէջ ջուրերը սկսան քաշուիլ : Նիւթական վնասները չափազանց մեծ են :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունիս 24).— Ձոյլ ոսկի՝ 472.000, նափոլէոն 3630, զուից. 3350, անգլ. 4170, քսան տոլարնոց 16.760, թղթադրամ (անպաշտօն) տոլար 404, սթեռլին 1115, զուից. 96.25, պելժ. 8 :

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն. Ֆէօնվիլէի օդափոխութեան կայանին արձանագրուող մանուկներու Ա. խումբին բժշկական քննութիւնները տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ երկուշաբթի 1 Յուլիսին եւ ուրբաթ 5 Յուլիսին :

Հետեւաբար կը խնդրուի ծնողքներէն մանուկները առաջնորդել Հայ Կարմիր Խաչի դարմանատունը, 15 բիւ ժան կուժօն, Փարիզ, վերոյիշեալ օրերուն, առաւօտեան ժամը 9ին :

Ա. խումբի մեկնում Յուլիս ութին :

ՆՈՒԷՐ

Միջազգային համագումարի եկեղեցական երաժշտութեան հայկական բաժնին Աւֆորվիլէն Պ. Ոսկան Գալայճեան 3000 ֆրանք կը նուիրէ : (Ստանալ Յառաջէն) :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մարտ - Ապրիլ (Թիւ 183 – 184), ճոխ բովանդակութեամբ (48 էջ).— Մարդոց անունները, անոնց նշանակութիւնը եւ ներգործութիւնը նկարագիրներու վրայ (Շ. Նարդունի).—Բայօթեայ քուն (Տքթ. Ալավերդեան).— Ստամոքսին մէջ խոց ունի (Տոքթ. Օնաո).— Կենցաղավարութիւն (Տիկ. Պօժէօ).— Հաւկիթը պատմութեան եւ բժշկութեան մէջ (Նարդեան Բժշկարան).— Երեխաներու փորհարութիւն (Տոքթ. Գալուստեան).— Թանթրուենի (Յ. Իշխանեան).— Նոր հիւանդութիւն մը՝ «սրունքներու անհամբերութիւն» (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Ինչպէս յաղթել ծարաւը (Տոքթ. Մելիք - Ադամեան).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Միսաք - եան).— Ծերութեան մասին (Տոքթ. Նաւասարդ).— Հայաստանի աղբիւրները (Ղուկասեան).— Առաջին օգնութիւն արկածեալներու (Խաչուհի).— Քանի՞ զաւակ բերել (Տոքթ. Աչճեան).— Ներահայեաց եւ արտահայեաց խառնուածքները (Տոքթ. Սերոբեան) :

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք Ֆրանսա, 1200 ֆրանք արտասահման : Դիմել Շ. Նարդունիի, Յառաջի հասցէով :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ

Ամավերջին հանդէս 30 Յունիս, կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, Դպրոցասէրի վարժարանին մէջ, 1 Պուլվ. տիւ Նոր, Լը Րէնսի :

Ժամը չորսէն ետք պիտի սկսի դաշտահանդէսը վարժարանի գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզին մէջ մինչեւ կէս գիշեր :

ԵՐԳ, ՊԱՐ ԵՒ ԱՅԼ ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ :

Մուտքի տոմսերը պիտի ծառայեն նաեւ վիճակախաղի : Տոմսերուն գինն է 250 ֆրանք :

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Էկլիզ տը Բանթէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Րէնսի Բավիյոն :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին : Սալ տէ Ֆէթի վերնայարկը : Նախաձեռնութեամբ Կապ. Խաչի, եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ Տիկին ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՏԷՐ-ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ :

Կը խօսի ՏԻԿ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, Սանուհիներու կողմէ, պար ու նաեւ մէկ արարով ներկայացում մը : Հաճելի անակընկալներ :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Մուտքը ազատ է :

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Օդափոխութեան կայանին համար (Օգոստոս 5) : Մարսէյլի շրջանէն արձանագրուիլ փափաքողները կրնան դիմել իրենց շրջանի մասնաճիւղերուն (Պոմոն, Ս. Ժերոմ, Սէն Լու, Պ. Օտտօ, Սէն Մարըրիթ եւ Մարսէյլ քաղաք) :

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւն

ՊԱՏԱՐԱԳ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջակայքի Հայ Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնս կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Ս. Աստուածածին մատրան մէջ պիտի պատարագէ Տէր Արամ քհնյ : Այս առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի յաւէտ ողբացեալ Տիկին ՆՈՒԱՐԴ Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆի մահուան հինգերորդ տարեդարձին եւ իր ամուսնոյն ազգային բարերար ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ : Հանգուցեալ բարերարներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի վարչութիւնը պարտք կը սեպէ անգամ մըն ալ յիշեցնել իր բաժանորդներուն որ փակեն իրենց առկախ հաշիւները :

Որեւէ օտար թերթ կարելի չէ ապառիկ կարդալ եւ փափաքելի է որ նոյնը ըլլայ մանաւանդ հայերէն թերթի համար, որուն միջոցները աւելի սահմանափակ են :

Այս առթիւ արձակուրդի գացող մեր բաժանորդներէն կը խնդրուի անպայման ղրկել իրենց նոր հասցէին հետ նաեւ հինը : Ծախքերու համար՝ 100 ֆրանք :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«Յառաջ»ի չէք – փոսթալի թիւն է՝ 15069 - 82, կը խնդրուի չգործածել նախորդը որ ջնջուած է :

Կը յիշեցնենք նաեւ որ այս թիւը ՎԵՐԱՊԱՀՈՒԱԾ է «Յառաջ»ին, կը խնդրուի թերթին չպատկանող գումարները (նուէրներ, տարբեր թերթերու բաժնեգիններ եւայլն) ղրկել միայն մանտա-քարթով :

Շնորհակալութիւն մեր այն բաժանորդներուն որ կանխիկ եւ կանոնաւոր վճարումներով կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ

Հայեւռուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ :

Գրեց՝ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Տպարան «Յուսաբեր», Գահիրէ 1957 :

Գին՝ 1100 ֆրանք :

Դիմել Յառաջի եւ հայ գրատուններ :

ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կը խօսի վերապատուելի Յ. Հէկվաճեան : Նիւթ ունենալով «Աշխարհի վախճանին նշանները ԼՈՅՍԻՆ ներքեւ» :

Նախագահութեամբ Պ. Յովնան Կարապետեանի, այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ Լիոնի եւ շրջաններու Հայութիւնը անխտիր ներկայ ըլլալու Հայկազեան վարժարանի ամավերջի հանդէսին, ղեկավարութեամբ Օր. Ընծայ Ստեփանեանի, որուն ինքնատիպ եւ գեղեցկօրէն պատրաստած պարերն ու արտասանութիւնները միշտ հաճոյքով վայելած է Լիոնի մեր արուեստասէր ժողովուրդը :

Ուստի կը հրաւիրուին բոլորը, քաջալերելու համար մեր հայ մանուկները իրենց լեզուն սիրելու եւ անով արտայայտուելու :

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Իմաքուլէ Քոնսէփսիօն, րիւ Տիմուար :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Յոյներու սրահը, 5 բիւ Պօնըֆուա : Բոլորին ներկայութիւնը սախպողական :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան ընդամական ժողովը, կիրակի 30 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 4.30ին, Խրիմեան վարժարանի մէջ, 2 բիւ տը լա Տէփանս, Իսի : Կը խնդրուի անդամներէն անհրաժեշտօրէն ներկայ գտնուիլ : Օրակարգ՝ Ա) Բարոյական եւ նիւթական տարեկան համարատուութիւն : Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Պարգեւաբաշխութիւն եւ մանկական հանդէսը 30 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Սէն Լուի, բիւ ժէ :

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Այրի Տիկին Լուսիա Քէհէեան կամ Սարգիսեան կը փնտռէ իր եղբայրները Մկրտիչ եւ Խաչատուր Սարգիսեան (Ռումգալայի) ու զաւակները Ժանէթ եւ Ճորճ Հալիպ Մահադը, տասը տարի առաջ Պէյրութէն Ամերիկա կամ Ֆրանսա մեկնած են : Տեղեկացնել Լուսիա Սարգիսեանի՝ 524 Շըմէն տը Մազարկ, Սէնթ Անն, Մարսէյլ :

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել :

×

Շէյրանցի Միհրան Պօյաճեան, հօրը անունը Սարգիս, մօրը Վառվառա, որ 1914ին իր քրոջը հետ Թուրքիայէն հեռացած են : Մինչեւ 1946 թղթակցած է անոր հետ, ուրկէ վերջ հետքը կորսուած է : Տեղեկացնել իր քրոջ Պօյաճեան Երջանիկի, 16 Օրժոնիկիձէ Պողոտայ Երեւան, Հայաստան :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ՕՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուս. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի մեծ դաշտահանդէսը 30 Յունիս, Սէն Ժիւսթ, Պառ տիւ Շալէի մէջ, 117 Ավընիւ Քոբօ :

Կը նախագահէ՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ԵՍԱՅԵԱՆ

Կը խօսի Պ. Յ. ԱՂԱՅԵԱՆ

Գեղարուեստական ընտրուած բաժինով մը : Հայկական պարեր, նուագ եւ հաճելի անակնկալներ :

Առատ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրան: Հատը 12 փր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 27 ՅՈՒՆԻՍ
JEUDI 27 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7916 | 33ème ANNEE | Directrice : Arpik MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3727

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Պոլսոյ Ժամանակը, որ սովորութիւն ըրած է «40 տարի առաջ այսօր» խորագրին տակ իր հին թիւերէն արտատպել օրուան կարեւոր դէպքերը, սկսած է հրատարակել 1918 Յունիսին Հայաստանի Հանրապետութեան Պատուիրակութեան Պոլիս այցելութեան առթիւ գրածները:

1918 Յունիս 4ին՝ անկախութեան հռչակումէն շաբաթ մը վերջ՝ Պաթումի մէջ ստորագրուած էր ծանօթ դաշնագիրը, որով Թուրք կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը ճանչնար Հայաստանի անկախութիւնը:

Միջազգային առաջին դաշնագիրն էր, զոր կը կնքէր անկախ Հայաստանի կառավարութիւնը: Օտար առաջին պետութիւնն էր Թուրքիա, որ կը ճանչնար Հայաստանի անկախութիւնը: Արարատեան դաշտի մայիսեան օրհասական կռիւները համոզած էին Թուրքերը, որ ուրիշ ելք չունէին:

Պաթումի հայ պատուիրակներն էին Ալեքսանդր Խատիսեան (նախագահ), Յովհաննէս Քաջազնունի եւ Միք. Բաբաջանեան:

Նոյն օրերուն Պերլին ղրկուած էին Բժ. Համօ Օհանջանեան եւ Արշակ Ջօհրապեան, որոնք կը ջանային աւելի նպաստաւոր պայմաններ ստանալ Հայաստանի համար: Անոնց ջանքերուն շնորհիւ որոշուած էր Յունիս 25ին Պոլսոյ մէջ գումարել խորհրդաժողով մը, որուն պիտի մասնակցէին Գերմանիա եւ զինակիցները, ինչպէս նաեւ Անդրկովկասի երեք Հանրապետութիւնները: Ծրագրուած էր վերաքննել Պաթումի դաշնագիրը՝ Պրէսթ-Լիթովսքի հաշտութեան պայմաններու հիման վրայ:

Հրաւէր ուղղուած ըլլալով նաեւ հայկ. կառավարութեան, 1918 Յունիսի կէսին Պոլիս ղրկուեցաւ պատուիրակութիւն մը, որուն նախագահն էր Աւետիս Ահարոնեան, անդամները՝ Ալ. Խատիսեան եւ Միք. Բաբաջանեան, խորհրդականները՝ դոկ. Ղորղանեան, պրոֆ. Մենտոր Բունիաթեան, ընդապետ Շահպազօֆ, թրքագէտ Թահթաճեան (թարգման) եւ երկու քարտուղարներ:

Անկախ Հայաստանի պատուիրակներուն Պոլիս ժամանումը պատերազմի ամէնէն վճռական օրերուն՝ աննախընթաց եւ խիստ յատկանշական դէպք մըն էր: Թուրք թերթերը իրենց առաջին էջերուն վրայ տպեր էին Հայաստանի եւ Վրաստանի պատուիրակութեանց խմբանկարները, տեսակցութիւններ հրատարակեր էին պատուիրակներուն հետ եւ յօդուածներ գրած՝ անկախ Հայաստանի ստեղծումին մասին:

Այս բոլորը երազ կը թուէր Պոլսահայերուն:

Թուրք թերթերը հասնելով մինչեւ Օսմանեան Կայսրութեան ծայրագաւառները՝ բարի լուրը կը տանէին Միջագետքի, Սուրիոյ եւ Պաղեստինի անապատները աքսորուած տարագիր Հայերուն, յուսադրելով զանոնք եւ անսահման ոգեւորութիւն ստեղծելով մեր վերապրող բեկորներուն մէջ:

Հայ պատուիրակները Պոլիս մնացին չորսուկէս ամիս, մինչեւ Թուրքիոյ չարաչար պարտութիւնը եւ Մուտրոսի զինադադարին ստորագրութիւնը (30 Հոկտեմբեր 1918): Նոյեմբեր 1ին մեկնեցան Հայաստան՝ Պաթումի եւ Թիֆլիսի ճամբով:

Պոլսոյ մէջ ի զուր սպասեցին ծանուցուած խորհրդաժողովի գումարման: Գերմանիա եւ զինակիցները պէշ օրեր կ'ապրէին եւ աւելի կարեւոր հոգեր ունէին:

Ահարոնեան եւ Խատիսեան բազմաթիւ տեսակցութիւններ ունեցան Գերմանիոյ, Աւստրեւհունգարիոյ, Սպանիոյ, Հոլանտայի, Պուլկարիոյ եւ այլ օտար պետութեանց դեսպաններուն, ինչպէս նաեւ ոճրագործ Իթթիհատի վարիչներուն՝ Թալէաթի, Էնվէրի, Պէհաէտտին Շաքիրի, Տոքթ. Նազըմի, Ազմիի, Խալիլի, Վէհիպ փաշայի, Ահմէտ Նէսիմիի, Ահմէտ Րիզայի, Հիւսէյին Ճահիտի եւ այլոց հետ: Ներկայացուեցան նոյնիսկ Սուլթանին եւ գահաժառանգին:

Իսկ Թալէաթի եւ ընկերներուն փախուստէն վերջ (Հոկտեմբեր 20) տեսնուեցան նաեւ նոր վարչապետ Իզզէթ փաշայի եւ Րէուֆ պէյի հետ:

Ինչե՞ր կը գրէին Թուրք թերթերը այն ատեն:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԿԸ ՔՆՆԷ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Ազգ. Ժողովի նպաստաւոր քուէարկութենէն վերջ, կառավարութեան ելմտական ծրագիրը ներկայացուեցաւ Հանրապետութեան Խորհուրդին, որ արդէն իսկ առաջարկեց կարգ մը փոփոխութիւններ մտցնել ծրագրին մէջ:

Հանրապետութեան Խորհուրդը համամիտ չէ կարգ մը յաւելեալ տուրքերու նշանակման, սակայն չուզեր դժուարացնել կառավարութեան գործը, քանի որ համամիտ է կառավարութեան ալժերիական քաղաքականութեան: Ծրագրին մէջ մտցուելիք փոփոխութիւնները պիտի ձգտին պետական ընդհ. ծախքերը զեղչելու, փոխանակ տուրքերը բարձրացնելու: Այս առաջարկութեամբ, Հանրապետութեան Խորհուրդը արդէն իսկ մերժեց պահեստի ապրանքներու վրայ յաւելեալ տուրքերու ծրագիրը, իսկ հրանիւթերու գինին յաւելումը սահմանափակեց 7 փրանքի:

Ելմտական նախարարը, Կայյար, խօսք առնելով Հանր. Խորհուրդին առջեւ, պաշտպանեց կառավարութեան ներկայացուցած ծրագիրը: Մատնանշեց թէ Ֆրանսա կ'ուզէ իր նիւթական միջոցներու արտօնած սահմաններէն անդին անցնիլ. ահա թէ ինչու պետական պիւտճէին բացը որ 900 միլիառ էր Յունուարին, Յունիսին բարձրացած է 1200 միլիառի: Բացատրեց թէ ելմտական այս ծրագիրը նուազագոյն պահանջ մը կը ներկայացնէ, որ պետական պիւտճէին բացը կարեւոր չափերով կը գոցէ: Աւելցուց նաեւ թէ վայր աւելի մեծ զոհողութիւններ պիտի պահանջուին՝ երկրին տնտեսութեան հաւասարակշռութիւնը վերահաստատելու համար:

ՈՐՈ՞ՆՔ ԵՆ ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐԸ

Ազգ. Ժողովը, իր վերջին քուէարկութեամբ, ընդունեց կառավարութեան ելմտական ծրագրին մէջ յիշատակուած հետեւեալ յաւելեալ տուրքերը: Պէտք է ճշդել սակայն, թէ որոշումները ի զօրու կ'ըլլան այն պահուն միայն, երբ Հանրապետութեան Խորհուրդն ալ վաւերացնէ զանոնք:

Ուրեմն, Ազգ. Ժողովին քուէարկած յաւելեալ տուրքերն են. 1) Հրանիւթերու գիներու յաւելում (հասարակ հրանիւթ՝ 90 փրանք, բարձրագոյն որակի հրանիւթ՝ 95 փր.). տարեկան յաւելեալ եկամուտ՝ 71 միլիառ փրանք: 2) Դրոշմաթուղթերու յաւելում (պարզ նամակի համար 15 փր.ի փոխարէն քսան փր.: Օդամուղ (փնէօմաթիք) նամակներու համար՝ 45ի փոխարէն հարիւր փրանք: Բացիկներու համար ութի փոխարէն 12 փր.: Ապահովագրուած նամակներ 35ի փոխարէն 45 փրանք: Հեռագիրներու համար հարիւր փրանք առաւել տասը փրանք իւրաքանչիւր բառի համար: Մանտաներու համար՝ 25ի փոխարէն 30 փրանք: Հեռաձայնի հաղորդակցութեան

(Շար.ը Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԸՆԾԱՅԱԿԱՆ...

Մինչ «ապազինման» հարցին քննութիւնը կը շարունակուի տակաւին Լոնտոնի մէջ, Խ. Միութիւնը իր հետապնդած «խաղաղասիրութեան» նոր մէկ փաստը տուաւ, երբ սուզանաւեր նուիրելով Եգիպտոսի...

Ամերիկեան վեցերորդ նաւաբաժնի հրամանատարութեան կողմէ հաղորդուած այս լուրը հաստատուեցաւ եգիպտական մամուլի եւ, վերջերս, Մոսկուայի ձայնասփիւռի կողմէ, պաշտօնապէս:

Կասկած չկայ, որ Խ. Միութիւնը այս քայլը առաւ, Մերձ. Արեւելքի մէջ «Այզընհաուրի Ծրագիրը» ձախողութեան դատապարտելու, կամ՝ այդ ծրագրի հաւանական հետեւանքներուն հակազդելու նպատակով: Այս ձեւով, անգամ մը եւս կ'անտեսուի ՄԱԿի Զինադադարի Յանձնախումբի որոշումը .— Զէնք չտրամադրել Մերձ. Արեւելեան երկիրներուն:

Այս սրտաբո՛ւխ «նուիրատուութիւն»ը լուրջ մտահոգութիւն պատճառած է Արեւմուտքի, եւ, յատկապէս, ամերիկեան քաղաքական շրջանակներուն: Խ. Միութեան քայլը նոր ձգտումի առիթ պիտի դառնայ Արաբական աշխարհի եւ Իսրայէլի մրցադաշտին վրայ, որ առանց ատոր ալ բաւական փոթորկոտ է արդէն:

Հակառակ որոշ շրջանակներու ակնկալութեան, Մոսկուա բաւականացաւ լուրը պաշտօնապէս հաղորդելով: Յաւելուածական ո՛չ մէկ բացատրութիւն: Դժուար չէ սակայն կռահել թէ՝ Միջերկրականի մէջ կարմիր ռազմանաւեր բերելով՝ ի՛նչ կը հետապնդեն համայնավարները:

Մինչ այս, մինչ այն, Իսրայէլ եւս ձայն տուաւ.— Ե՛ս ալ կ'ուզեմ...

Խ. Միութեան կողմէ ՄԱԿի որոշումի անտեսումէն մտահոգ՝ Հրեաները կը պահանջեն, որ Արեւմուտքը օժանդակէ իրենց: Երբ սուզանաւերով զօրացած Եգիպտոսի դէմ պաշտպանուելու համար՝ նոր զէնքեր կ'ուզեն...

Կը կարծուի, որ ռուսական սուզանաւերը արդիական զէնքեր ալ պարունակեն:

Այնպէս կ'երեւի որ, «խաղաղութեա՛ն» սիրոյն «պարտիա»ն որոշած ըլլայ ռազմական նուէրներ բաժնել, ա՛ջ ու ձախ...:

ԱՐՄԵՆԱԿ

ՏԸԼԸՍ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ

3 ՍՈՒԶԱՆԱՒԵՐ ՅԱՆՁՆԵԼՈՎ ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՌՈՒՍԵՐԸ ԱՆԽՈՀԵՄ ՔԱՅԼ ՄԸ ԱՌԻՆ

Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարը, Տըլըս, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, խստօրէն քննադատեց ռուսական երեք սուզանաւերու յանձնումը Եգիպտոսի:

Լրագրողներու հարցումներուն պատասխանելով յայտնեց թէ Իսրայէլի զէնք պիտի չյանձնեն, հակառակ անոր որ Խ. Միութիւնը, երեք սուզանաւեր ծախելով Եգիպտոսի, անտեսած կ'ըլլայ Մերձ. Արեւելքի երկիրներուն նոր զէնքեր չյանձնելու համաձայնութիւնը: Աւելցուց, թէ Ռուսերը կ'ուզեն կացութիւնը լարուած պահել արաբական աշխարհին մէջ:

Ամերիկայի ծանօթ լրագրող մը, Ժոզէֆ Ալսոփ, վերլուծելով այս հարցը, կը հասնի նոյն եզրակացութեան. «Անկարելի է այլեւս, որ Իսրայէլ կրկին յարձակում չգործէ Եգիպտոսի վրայ. մանաւանդ՝ երբ այդ սուզանաւերը Աքապայի ծոցին մէջ հրէական նաւերը հետապնդեն»:

Խ. Միութեան եւ Եգիպտոսի կողմէ առնուած այս քայլը կը վտանգէ ցարդ ձեռք առնուած միջոցներով Մերձ. Արեւելքի մէջ ապահովուած հաւասարակշռութիւնն ու հանդարտութիւնը:

ՀՈՒՆԳԱՐԱՑԻ ԵՐԿՈՒ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԱՀԱՊԱՏԻԺԻՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ

ԱՄԷՆ ՕՐ 4 – 5 ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հունգարիոյ Արդարութեան նախարարութիւնը տեղեկագիր մը հրատարակեց, եւ յայտարարեց թէ որոշուած է յետաձգել գրող Կալիի, (27 տարեկան) եւ լրագրող Օպերսովսկիի (30 տարեկան) մահապատիժներուն գործադրութիւնը:

Հունգարացի երկու մտաւորականները հակառուս հակումներ ունէին: Վերջին ապստամբութեան շրջանին հրատարակած էին թերթ մը՝ ռուսական բռնագրաւումը քննադատելու համար:

Ինչպէս գրած էինք, մահապատիժի որոշումը յուզում յառաջացուցած էր աշխարհի ամէն կողմը: Ֆրանսացի մտաւորականներ, անձնապէս թէ խմբովին, դիմումներ կատարած էին ի նպաստ երկու մահապարտներուն: Երեքշաբթի օր բազմաթիւ ուսանողներ բողոքի ցոյց մը ըրին: Վերջերս Զուիցերիոյ գրողներն ու անգլիացի 18 մտաւորականներ ալ նման դիմում մը կատարեցին: Պարզ է, որ Հունգարիոյ վարչապետը միջազգային հանրային կարծիքը նկատի առնելով ստիպուեցաւ յետաձգել մահապատիժին գործադրութիւնը: Հրատարակուած տեղեկագրին մէջ կ'ըսուի, թէ երկու մահապարտներուն թղթածրարները պիտի վերաքննուին:

× Հունգարիոյ Ազգ. Խորհուրդի աքսորեալ մէկ անդամը, Քապլան, ՄԱԿի Միացեալ Նահանգներու պատուիրակին դիմելով խնդրեց որ Հունգարիոյ հարցը առանձին քննութեան առնուի: Ամէն օր 4 – 5 ազատատենչ Հունգարացիներու մահապատիժը կը գործադրուի: Մէկ ամսուան ընթացքին 51 հազար Հունգարացիներ տարագրուած են դէպի Խ. Միութիւն:

ԼԱՐՈՒԱԾ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Արաբական երկիրներու միջեւ գոյութիւն ունեցող դիւանագիտական յարաբերութիւնները չափազանց լարուած են: Կը կարծուի նոյնիսկ թէ մէկ կողմէն Եգիպտոսի ու Սուրիոյ, իսկ միւս կողմէն Արաբիոյ, Յորդանանի ու Իրաքի միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները կրնան բոլորովին խզուիլ:

Ըստ լիբանանեան մամուլին, Սէուտ Թագաւոր, չափազանց դժգոհ սուրիական մամուլին մէջ իրեն դէմ կատարուած յարձակումներէն, հրահանգած է Դամասկոսի իր դեսպանին, որ Պէյրութ անցնի եւ այնտեղ սպասէ նոր տնօրինութեան:

Միւս կողմէ, Ամմանի սուրիական դեսպանն ալ, որ «խորհրդակցութեան համար» Դամասկոս կանչուած էր, Յորդանան վերադառնալու հրահանգ չստացաւ տակաւին:

Նոյն լարուածութիւնը՝ Լիբանանի եւ Սուրիոյ միջեւ, սուրիական անխոհեմ յուշագրի մը պատճառով:

Իսկ Յորդանան եւ Եգիպտոս փոխադարձաբար ետ կանչած են իրենց դիւանագիտական ներկայացուցիչները:

ՄԱՐԵՇԱԼ ԹԻԹՕ, բանուորական խորհուրդներու առաջին համագումարին բացումը կատարելով, բուռն բառերով քննադատեց Խ. Միութիւնն ու Արեւելեան Եւրոպայի արբանեակ երկիրները, որոնք «ակներեւ չկամութիւն ցոյց կուտան Եուկոսլաւիոյ հանդէպ»:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ անցեալ շաբթու այցելած է Վարշաւա՝ Լեհաստանի եւ Խ. Միութեան միջեւ ծագած կարգ մը անհամաձայնութիւններ լուծելու համար:

ԿՈՄՈՒՆԻԶՄԸ ՀԱՆԴԷՊ ԱԶԳԻ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

●

Ա.

1957 Մայիս 18ին, Ս. Եղիա ժողովրդապետութեան Ակումբին մէջ (Պէյրութ) Հ. Սահակ Եպիսկ. Կոգեան տուաւ բանախօսութիւն մը վերոգրեալ նիւթին շուրջ: Կը հրատարակենք կարեւորագոյն մասերը :

Ազգի եւ հայրենիքի հանդէպ ունինք երկու ծայրայեղութիւններ, որոնք կը ներկայանան իբր մոլորութիւն ու մոլութիւն. ունինք նաեւ մարդավայել եւ աստուածահաճոյ ազգասիրութիւն մը կամ հայրենասիրութիւն մը, որ կը ներկայանայ իբր առաքինութիւն: Ծայրայեղութիւն է՝ մէկ կողմէն՝ ազգուրացութիւն, հայրենադրուժ, միւս կողմէն՝ ազգամոլութիւնը ցեղապաշտ եւ հայրենապաշտ: Ցեղապաշտ ազգամոլը օտարատեաց մըն է ու կը մերժէ ամէն ինչ որ ազգային չէ, նոյնիսկ Աստուած, կրօն եւ բարոյական: Անոր հակառակ՝ ազգուրաց հայրենադրուժը մարդկութիւնը կը պաշտպանէ ազգութեան դէմ, աշխարհը՝ հայրենիքին դէմ, օտարը՝ բնիկին դէմ:

Ազգերու եւ հայրենիքներու մէջ կը տեսնէ պատճառներ չարիքի ու պատերազմի: Ազգերը ջնջելով՝ կը խոստանայ տալ մարդկութեան մշտնջենաւոր խաղաղութիւն :

Ասոնց դէմ կանգնած է հայրենասէր-ազգասէրը, որ կապուած կը զգայ ինքզինքը իր ժողովուրդին՝ արիւնով, հողին՝ քրտինքով, ազգակիցներու եւ հայրենակիցներու՝ միութեամբ ծագումի եւ աշխատակցութեամբ : Հայրենիքը օրօրոց է, ազգը՝ աղբիւր կեանքի: Կը ճանչնայ եւ չուզեր երբեք ուրանալ, մոռնալ որ իր գոյութիւնն իսկ անոր վրայ է հիմնուած : Ազգի եւ հայրենիքի սիրով մարդ չի դառնար թշնամի մարդկութեան, ուրիշ ազգերու եւ հայրենիքներու. «Ազգութիւնները ուզած է Աստուած իբր միջոց՝ լիով զարգացնելու անհատական եւ ընկերային կարողութիւններ, զորս մարդ, հաղորդելով եւ առնելով, պիտի գործածէ յօգուտ իրեն եւ ընկերին : Բնական ու գերբնական բարձրագոյն արժէքներ կան, զորս անհատը կրնայ իւրացնել ու զարգանալ՝ միմիայն ազգութիւններու ծոցին մէջ, հայրենի հողին վրայ» (Պիոս ԺԱ.): Սէրը՝ ազգի եւ հայրենիքի՝ չ'արտաքսեր ո՛չ մարդասիրութիւն, ո՛չ աստուածասիրութիւն: Ընդհակառակն, կը բխի Աստուծոյ սէրէն, եւ այդ պատճառով առաքինութիւն է, առակ՝ դիւցազնական աստիճաններու, վայել՝ սուրբերու :

Ի՞նչ է Կոմունիզմի դիրքը: Կը պատասխանեմ. 1. Էապէս՝ ժխտում է ազգերու եւ հայրենիքներու. 2. պատեհապաշտօրէն եւ անցողակի՝ տեսակ մը հայրենասիրութիւն. 3. վերջնականօրէն ու գիտակից ձգտումով՝ տեսակ մը ազգամոլութիւն : Էապէս՝ ժխտում: Խ. ռեժիմը ոչ ազգութիւն կը ճանչնայ, ոչ հայրենիք» (Արեւ, 1948 Դեկտ. 4): Թէ կոմունիստը պէտք է ուրանայ ազգ եւ հայրենիք, ընդունեցաւ պաշտօնապէս եւ հանդիսաւոր յայտարարութեամբ Վ. Զ. Ֆօսթէր, Մ. Նահանգներու համայնավարութեան պետը. «Բանուորներն ունին մէկ հայրենիք — Խ. Միութիւնը »: Կարմիր դրօշն է իրենց դրօշը: Երրորդ Միջազգայնականն է իրենց գերագոյն հեղինակութիւնը : Համաշխարհային յեղափոխութիւնն է իրենց ձգտումը» (Ֆիլըթօն Ժ. Սէն, Կոմիւնիզմ էն թը Քոնսիանս օֆ թը Վէսթ, 1948, 97):

Այս ժխտումը էական է, կը բխի Կոմունիզմի էութենէն: Մարքսի համաձայն, Կոմունիզմը իբր աշխարհայեացք՝ ունի արմատ մը եւ վերնայարկ մը: Արմատին կը պատկանին արդիւնաբերական միջոցներ, իսկ վերնայարկին՝ իրաւունք՝ գիտութիւն, գեղարուեստ, փիլիսոփայութիւն: Ո՞ւր է տեղը ազգութեան: Տեղ չունին ազգերը : Ոչ արմատին, ոչ վերնայարկին կը պատկանին: Քանի որ չունին տեղ, դատապարտուած են չքանալու: Անհատներու նման անարժէք են նաեւ ազգերը :

Ազգերու եւ ազգութեան մահավճիռը տուած է Լենին սա խօսքով. «Ազգային մշակոյթները, ուստի՝ ազգերը գլխովին բուրժուական են, ուրեմն՝ հակայեղափոխական»: Կոմունիստ բառագիտութեան մէջ հակայեղափոխականը համազօր է մահապարտի: Ինչ որ հակայեղափոխական է՝ իրաւունք չունի գոյութեան, պէտք է ջնջուի: Պէտք է ջնջուին ազգային մշակոյթները, լեզուները եւ ազգերը, դի կը դիմադրեն կոմունիստ յեղափոխութեան :

Կոմունիզմի պատմութիւնը կը ցուցնէ, որ ընդդիմացող ազգերը անգութ եւ անխնայ կերպով ոչնչուած, խլուած են արմատապէս: Այսպէս՝ Բալթեան ազգութիւնները: Այսպէս՝ Հպատակ, արբանեակ ազգութիւններու մէջ՝ բոլոր ընդդիմադիրները: Վերջերս՝ Հունգարիա: Թէեւ Լենին պաշտպանած է ազգութիւններու իրաւունքը ինքնորոշման եւ անջատ կեանքի, բայց չեշտած է նաեւ դարմանն ու նպատակը. Անջատում — վասն միացման (Ստալին, « Հարցեր Լենինականութեան », 1933, 565 – 566):

Այն ազգերը, որոնք կը ճկին ու կը հըպատակին իբրեւ արբանեակ, կ'ընդունին երեւութական անկախութիւն մը, որպէս զի բերեն իրենց նպաստը վերջնական «ադատակամ» չքացումին: Առնենք օրինակ մը. « ՀԱՅԱՍՏԱՆ», « ՀԱՅ ԱԶԳԸ» : Սկզբնական շրջանին պոռթկաց ու խեղդուեցաւ արիւնով: Ապա յաջորդեց այն վիճակը, որ տարիկայ դարձաւ արտասահմանեան գովքի եւ հիացումի՝ հայ մամուլի մէկ մասին մէջ: « Այսօր ունինք կենդանի, լուսաշող իրականութիւնը՝ Խ. Հայաստանը, այնքան ազատ եւ ինքնավար, որքան եղած չէ պատմական Հայաստանը, ոչ Արշակունեաց եւ ոչ Բագրատունեաց օրով, Մեծն Տիգրանի կարճատեւ շրջանէն յետոյ»: («Պայքար, Պոսթըն, 1935 Ապրիլ 13): «Հայաստան, իբրեւ պետութիւն, դարերու ընթացքին այնքան ազատ եղած չէ, որքան է ներկայիս» (Ա. Նազար, Պայքար, 1948 Փետր. 21): Հակառակ այս շռայլուած փառաբանութեան, կը մնայ սա իրողութիւնը, որ պատմական Հայաստանը Հայաստանն էր պարզ ու լոկ, անկախ՝ որեւէ վերադիրէ, իսկ ներկայ Հայաստանը նախ Խորհրդային է, ապա Հայաստան. աւելի Խորհրդային է, քան Հայաստան: Խորհրդային ըլլալն է պայմանը իր գոյութեան, կախուած ըլլալն է իր երեւութական անկախութեան գաղտնիքը, էութիւնը այն ազատութեան, որով կը պարծին որոշ գոյնի գրողներ: Իրաւունք ունին չեչտելու, որ երբեք ազատ չէ եղած այսպէս եւ այսքան, — այսինքն կախուած՝ Խորհրդային է: Բայց այդ ալ կը պնդացուի. «Հայ ժողովուրդը դժգոհ չէ, որ անկախ չէ » (Զարթօնք, 1948, Դեկտ. 1): Գոհ կամ դժգոհ, կը տեսնենք հոս հաստատուած այն՝ զոր ըսինք. Կոմունիզմը հակառակ է ազգերու եւ հայրենիքներու, քանի որ չի տար ազատութիւն եւ անկախութիւն, քանի որ արտաքսուած են կոմունիստ գաղափարաբանութեան արմատէն ու վերնայարկէն :

Սակայն Կոմունիզմի դիալեկտիկ նիւթապաշտութեան մէջ ոչինչ կայ բացարձակ եւ անփոփոխ, բացի համաշխարհային յեղափոխութենէն եւ երազէն հակաստուածեան դրախտին : Նիւթապաշտութեան անիւը կը բարձրանայ գագաթ: Այդպէս է, որ ժխտումը ազգութեան եւ հայրենիքին կրեց պատեհապաշտական յեղաշրջում մը ի նպաստ տեսակ մը հայրենասիրութեան: Դիալեկտիկ այս յեղաշրջումին մէջ մեծ եղաւ դերը Ստալինի, որ ունեցաւ նրբամտութիւնը՝ ազգանենգ Կոմունիզմին հաչցնելու հայրենասէրի շապիկ եւ համոզելու ընկերները, թէ ոչինչ փոխուած է էութեան մէջ դիալեկտիկ նիւթապաշտութեան: Եւ իրաւ, փոխուելու խնդիր չկար, այլ՝ մահուան ըսպառնալիքէ ազատելու :

Հ. Ս. Ե. ԿՈԳԵԱՆ

(Շար.)

ՄԵԾ ՍԻՐԱՆՈՅՇԸ

●

1932 Յունիս 10ին, Գահիրէի մէջ, 70 տարեկանին, (ծնած էր 1862ին), աչքերը փակեց մեր ամէնէն տաղանդաւոր արուեստագիտուհիներէն Սիրանոյշ, հեռու բեմէն եւ գրեթէ առանձնութեան մէջ : Իր փառքի օրերէն տասնեակ մը տարիներ յետոյ, բայց եւ այնպէս իր արուեստին լուսապսակը ճակտին: Քսանըհինգ ամեակ մըն է արդէն, եւ սակայն մեր երկրին մէջ այդքանը բաւական չէ եղած մոռնալու համար զինքը: Բարեբախտաբար :

« Սովետական Գրականութիւն» ամսագրին Մայիսի թիւին մէջ Ժ. Ցակոբեան անդրադառնալով այդ բեղուն եւ շողշողուն կեանքին, մէջբերումներ կ'ընէ եւ կը վերլուծէ Սիրանոյշին համար Ռուբէն Զարեանի գրած գիրքը :

Այդ ամփոփ ուսումնասիրութեան ընթերցումը գաղափար մը կուտայ Սիրանոյշին բացառիկ տաղանդին մասին, ինչպէս եւ այն դերին որ մեր մեծ արուեստագիտուհին ունեցած է հայ թատերական կեանքի մէջ, ստեղծելով առանձին շրջան մը իր իրաւ եւ անբաղդատելի արուեստին տիրապետութեամբ :

Իր մահուան քսանըհինգամեակին, եթէ Հայաստանի մէջ չեն մոռցած զինքը, Գահիրէի մէջ եւս կը յուսամ մտածած են փունջ մը ծաղիկ դնել իր շիրիմին վրայ: Ինք որ ի կենդանութեան վարժուած էր իր փառքի ծաղիկները սփռել աշխարհի չորս ծագերուն այդ համեստ փունջով ալ պիտի գոհանայ երբ զգայ որ «յիշատակը չէ թառամած» քառորդ դար վերջն ալ :

Տակաւին կան ողջ անձեր որոնք վայելած են Սիրանոյշը հայ բեմին վրայ, տեսած են անոր աննման խաղարկութիւնը եւ ունկնդրած այն զմայլելի ձայնը որ դերասանուհիի մը ամէնէն յատկանշականաւորութիւնը կարելի է նկատել : Հազիւ քանի մը մեծ դէմքեր կրնանք թուել այդ անստգիւտ եւ աստուածատուր կոկորդով օժտուած :

Կը յիշեմ զինքը երբ վերջին անգամ Պոլսէն կ'անցնէր: 11 ներկայացում ունէր իր յայտագիրը : Համլէթ, Գամելիազարդ Տիկին, Մէտէա, Արծուիկը, Մատամ Սանժէն, Արցունքի Հովիտը, եւայլն: Բերայի Վարիէթէի թատրոնը ամէն ներկայացման ծայրէ ի ծայր լեցուած՝ խանդավառ ընդունելութեամբ մը կը դիմաւորէր զինքը հայ թատրոնին ծարաւը ունեցող մեր ժողովուրդը: Աբէլեան - Արմենեան խումբով սկսած Տիկին Մայսուրեանով, Օր. Ազամեանով, Զարիֆեանով աստիճանաբար ոսկեօրուած պոլսահայ բեմը Սիրանոյշը դիմաւորեց արտակարգ սիրով :

Այդ յափշտակութեան գիշերներէն մէկը յայտարարած էր ի պատիւ իրեն տրուելիք ներկայացումը, Համլէթ: Վարժարաններու աշակերտութիւնը (Կեդր. եւ Խասեան) իրենց ուսուցչական կազմը, գրագէտներ, մտաւորական, մեծ խրախճանութեամի մէջ էին արժանավայել կերպով տօնելու համար « ի պատիւ»ը:

Վարիէթէն տօնական օրուան մը հանդերձանքով կը յորդի նոյն գիշերը : Նուէրներով ու ծաղիկներով կը լեցնեն բեմը միջնարարին :

Առաջին արարի վերջաւորութեան աղդանշանը կը տրուի վերնայարկէն, հազարաւոր թղթիկներ գոյնզգոյն, կը թա-

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱԲԷԼԵԱՆ

●

Հեռատես եւ գործունեայ Գոնչարով, իր գործին յաջողութեան ի խնդիր, կ'որոշէ Աբէլեանը իրեն օգնական կարգել : Սակայն, որպէսզի զուտ գործակատարի սահմաններուն մէջ մնալով Աբէլեան դերասաններու հետ իր կապերը չխզէ, Գոնչարով անոր կը վստահի նոյնպէս բեմի ընդհանուր կառավարութեան հոգը :

Շուտով Գոնչարով եւ ռուս դերասանները պատանի Աբէլեանի մէջ կը տեսնեն արուեստի մշտավառ կրակը եւ զայն կը դարձնեն խումբին հաւասար անդամ : Իսկ աւելի ետքը, բարեդէպ դէպքի մը հետեւանքով, Աբէլեան կը դառնայ ռէժիսէօրի օգնական, դրաւելով լայն համակրանք :

Այդ բարեդէպ դէպքը հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ Ս. Մելիքսէթեան իր «Յովհաննէս Աբէլեան» հատորին մէջ. —

« Գոնչարով քանի մը ներկայացումներու համար Պաքու կը հրաւիրէ ամբողջ Ռուսաստանի մէջ մեծ հռչակի տիրացած Միրոֆան Տրոֆիմովիչ Իվանով - Կոզելսկին, որ Շէյքսփիրեան դերերու աննման մեկնաբան մըն էր: Բացի ողբերգութիւններէ, Կոզելսկին կը խաղար նոյնպէս կենցաղային դերեր:

Գիշեր մը պիտի խաղար Վիկտոր Կռիլովի «Զարթախոսութիւն» դրամին մէջ դժբախտ ու աչքէ ինկած Բոժնովի իր յայտնի դերը: Խումբին կառավարիչը նոյն օրը սաստիկ հարբած կուգայ եւ թատրոնի յետնասենեակներէն մէկուն մէջ կը պառկի ու կը քնանայ : Շատ կ'աշխատին զինքը արթնցնելու համար, բայց զուր՝ Կոզելսկին զայրացած կը դառնայ.

— Ի՞նչ պիտի ընենք, ո՞վ պիտի հետեւի բէչսին :

— Ե՛ս, կը պատասխանէ Աբէլեանը :

— Բայց դուք ալ դեր ունէք, դերը ո՞վ կը խաղայ :

— Դերն ալ կը խաղամ, բէչսին ալ կը հետեւիմ :

— Կարո՞ղ էք :

— Կարող եմ :

Կատարելապէս կը յաջողի, իր այս խիզախ քայլին մէջ, թէ՛ դերը կը խաղայ եւ թէ նոյնքան ճարտարութեամբ կը հետեւի բէչսին եւ այս հանգամանքին շնորհիւ կը դառնայ մեծահռչակ Կոզելսկիի մտերիմը եւ այդ օրէն յայտնի դերասանը մեծ համակրանքով կը վերաբերուի դէպի տաղանդաւոր դերասանը : Կոզելսկին չի զլանար իր թանկագին ցուցմունքները, որոնցմէ մեծապէս կ'օգտուի պատանի հայ դերասանը ».:

Ռուսական թատրոնէն դուրս Աբէլեան յարմար առիթը չէր փախցներ մասնակցելու համար տեղական հայ սիրողներու կազմակերպած ներկայացումներուն, աշխատելով որեւէ ձեւով կապ պահել մայրենի բեմին հետ :

Գոնչարովի թատրոնին մէջ Յովհաննէս Աբէլեան կը մասնակցէր ոչ միայն դրամաներու, այլ նաեւ օպերետային ներկայացումներու: Իր քաղցր եւ դիւրալուր ձայնը եւ համակրելի արտաքինը համապատասխան էին օպերետային դերերու եւ Գոնչարով նպատակայարմար կը գտնէր զայն օգտագործել օպերետային ներկայացումներու մէջ: Աբէլեան ուրախութեամբ կը մասնակցի օպերէտներուն, որովհետեւ ըստ իր կարծիքին, այդ ներկայացումները միջոց կուտային իրեն հարստացնելու իր խաղի թեքնիքը եւ աւելի ճկուն ու թեթեւ դարձնելու մարմնի շարժումները : Ռուսական թատրոնին մէջ անցուցած տարիները Աբէլեանի համար դարձան տեսակ մը դպրոց, ուր ան ուսումնասիրեց բեմարուեստը, թատերական իր ըմբռնումները ձեւաւորուեցան, եւ այս բոլորը հետագային շատ կարեւորութիւն ունեցան իր ստեղծագործութիւններուն համար :

Ռուս եւ հայ լեզուներով տրուած ներկայացումներէն զատ, Յովհաննէս Աբէլեան կը մասնակցէր նաեւ Ատրպէյճանական սիրողներու ներկայացումներուն, որովհետեւ քաջ եւ սահուն կերպով կը խօսէր Ատրպէյճանի լեզուն :

Հետզհետէ Գոնչարովի խումբին ներկայացումները կը կաղան եւ այդ թատրոնը կը հասնի քայքայման դուռը :

Այդ շրջանին արդէն Ռուսաստան հասած էր հանճարեղ Պետրոս Ադամեանը եւ զանազան քաղաքներու մէջ ներկայացումներ կուտար: Անոր հռչակը տարածուած էր ամբողջ երկրին մէջ :

Աբէլեանի երազը կ'ըլլայ տեսնել Ադամեանը, ծանօթանալ անոր եւ խաղալ հետը :

Կ'առաջարկէ Գոնչարովին Բագու հրաւիրել Ադամեանը եւ անոր մասնակցութեամբ տալ շարք մը ներկայացումներ : Աբէլեան հաւատացած էր որ հայ մեծանուն դերասանին ներկայութիւնը կ'արթնցընէ Պաքուի հասարակութեան արդէն քնանալ սկսող հետաքրքրութիւնը դէպի թատրոնը: Գոնչարով համաձայն գտնուելով իր ձեռներէց օգնականի առաջարկին, կը սկսի բանակցութեանց Նոր Նախիջեւան գտնուող Պետրոս Ադամեանի հետ եւ կը ստանայ անոր համաձայնութիւնը Բագու գալու մասին :

1885 Նոյեմբեր 8ին Ադամեան Բագու գալով, չորս օր յետոյ կը սկսի իր ներկայացումներուն, որոնք հսկայական յաջողութեամբ կը պսակուին: Կը ցնծայ ամբողջ հասարակութիւնը որ գունդագունդ կը խուժէ թատրոն, կը հրճուի Գոնչարովը որ կ'ազատի իր կուտակուած պարտքերէն, բայց ամէնէն աւելի կը ցնծայ ու կը հրճուի ինքը՝ Յովհաննէս Աբէլեան, որուն երազը վերջապէս իրականացած էր, ծանօթանալով Ադամեանին:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(4 Շար.)

փին ,«կեցցէ Սիրանոյշ»վերտառութեամբ, Թանձր ամպի մը նման ծածկելով լոյսե֊րը : Բեմին մօտ գտնուող օթեակէ մը Տի֊կին Զ. Ասատուր (Սիպիլ) բեմ կը նետէ դափնիէ պսակ մը, զոյգ մը աղաւնիներու տոտիկներու կապուած կարմիր ժապաւէն֊ներով :

Աղաւնիները պսակը կը տանին դէպի գերասանուհիին ու կը թառին անոր ու֊սին, ընկերներէն մէկը դափնին կը դնէ Սիրանոյշին գլուխը, պսակելով զայն փառքով : Արուեստի տաճարին այդ աննը֊ման քրմուհին կ՚ընդունի ծափերու եւ կեցցէներու տարափը ժպտուն եւ երջա֊նիկ :

Հանդիսութեանց չարունակութիւնը Թատրոնին դրան առջեւ էր : Համլէթի հա֊գուստին վրայէն Թաւշեայ մուշտակապատ կրկնոցի մը մէջ հազիւ փաթթուելու ժա֊մանակ կը տրուի իրեն : Կառքին ձիերը քակուած են, ուսանողներ կը քշեն զայն, դէպի Պուրսա փողոց՝ ուր կը մնար ար֊ուեստագիտուհին : Փողոցը հաւաքուած տարրներ զարմանքով կը հարցնեն.«ո՞վ է, ի՞նչ է, հա՞րս է, իշխանուհի՞ է» : Եւ մէկն էր եւ միւսը, այդ յիսունին ողջոյն տուած կինը, որ կը հարստար իր ար֊ուեստով ամէն երեկոյ բեմին վրայ, եւ իր իշխանուհիի մը տիրապետութիւնը կը պահէր ամբողջ ժողովուրդի մը սիրտե֊րուն վրայ, առանց իշխանական դղեա֊ղանի :

Տակաւին ի՞նչ յատկանշական «անէք֊Թոտներ» կան Սիրանոյշը ճանչցողներու մօտ, որոնցմէ հատ մը կը պատմէր ող֊բացեալ արուեստագէտը Սեւումեան, իր ուսանողական օրերու յիշողութեամբ : — Մոսկուա կ՚ուսանէի, Թատրոնական ակա֊դէմիան. ձմրան շրջանի մը Սիրանոյշ եւ Աբէլեան եկած էին «Դաւաճանութիւնը» ներկայացնելու ռուսական բեմի վրայ, հայերէն լեզուով : Սիրանոյշի համբաւը որպէս աննման «Զէյնապ» ծանօթ էր բո֊լորին : Թատերասէրներու բազմութիւն մը խռնուած էր. նստած էի մեր ուսուցիչ֊ներէն յայտնի Թատերական քննադատ Ք...ին քով. Սիրանոյշ եւ Աբէլեան կը յաղթանակեն բեմին վրայ. յանկարծ մօ֊տըս նստած Ք. հարցուց.— ի՞նչ լեզուով կը խօսի Պ. Աբէլեան : Ըսի — Հայերէն :

—Հապա Սիրանո՞յշ : — Նա էլ հայերէն .

— Կարելի չէ պատասխանեց Պ. քննադա֊տը : Եթէ Աբէլեանի խօսածը հայերէն է, ուրեմն Սիրանոյշինը հայերէն չէ» : Քա֊ջալերուած հարցուցի. «Ո՞րը կ՚ուզէք որ հայերէն ըլլար» — Անպայման Տիկնոջ լեզուն, պատասխանեց անվարան : Սե֊ւումեան այդ պատասխանը կը վերագրէր արեւմտահայերէնին ներդաշնակութեան, իսկ անոնք որ լսած են Սիրանոյշին ձայ֊նը, վստահ են որ այդ ոսկի ձայնն էր, ի֊րապէս աննման որ ամէն լեզու կը դար֊ձնէր սոխակի դայլայլիկ : Ափսոս որ յա֊ւիտեան լռած է ան :

Տ. Մ.

ԳԻՆԵՁՕՆ

Ի ՊԱՏԻՒ ԸՆԿ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆԻ

22 Յունիս, Շաբաթ գիշեր, «Քաւէ»ի վերնայարկին մէջ տեղի ունեցաւ ընկեր Մինաս Թէօլէօլեանի Ֆրանսայէն մեկնու֊մին առիթով կազմակերպուած գինեձօնը, ընկերներու եւ համակիրներու հոծ բազ֊մութեան մը ներկայութեան :

Ընկեր Պ. Զպուքճեան ներկայացուց օր֊ուան հիւրը : Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Հրանդ Սամուէլ, որ, իր կարգին, անդրադարձաւ եաք ընկեր Թէօլէօլեանի ուսուցչական, գրական եւ հրապարակա֊գրական կեանքին, վարեց երեկոյթը, մինչեւ ուշ գիշեր :

Սեղաններու շուրջ բոլորուած, ներկա֊ները ապրեցան զուարթ ու հաճելի երե֊կոյ մը :

Խօսք առին՝ մէջ ընդ մէջ, ընկերներ Գ. Բալայեան, Խ. Մկրտիչեան, Շ. Նարդու֊նի, Ժիրայր Դատաւորեան, Կ. Մեհեան, Ս. Տ. Թովմասեան, Էլլէն Բիւզանդ եւ Կ. Մելիքեան :

Բոլորն ալ վեր հանեցին ընկեր Թէօլէօ֊լեանի գրական, հանրային եւ մտաւորա֊կան արժանիքները, անոր մէջ տեսնելով անխոնջ աշխատողը, ազգային գործիչը, խրոխտ հրապարակագիրը եւ հաւատաւոր Դաշնակցականը : Ներկայացուցին անոր կատարած հեւ ի հեւ աշխատանքը՝ Մար֊սէյլէն մինչեւ Միջին Ֆրանսա եւ յետոյ Փարիզ, ուր ան կարճ ժամանակի մէջ յաջողած էր ստեղծել մեծ խանդավառու֊թիւն եւ ոգեւորութիւն, կուսակցական շարքերու թէ ժողովրդային բազմու֊թեանց մէջ :

Մաղթեցին, որ ընկերը պահէ իր եռան֊դըն ու կորովը եւ դառնայ ապագայ մեծ ղեկավարը Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ հայ ժողովուրդին :

Օր. Ա. Առաքելեան իր հաճելի մեներգ֊ներով խանդավառեց ներկաները : Մեներ֊գեց նաեւ Պ. Լ. Համբարձումեան : Ար֊տասանեց Օր. Շ. Յովհաննէսեան :

Երգուեցան ազգային եւ յեղափոխական երգեր՝ ներկաներու կողմէ :

Վերջին խօսքը տրուեցաւ օրուան հիւ֊րին, որ, զգածուած, շնորհակալութիւն յայտնեց բոլորին եւ շեշտեց մասնաւորա֊բար .

— «Զարմանալի չէ, որ չափազանցու֊թիւններ եւ ծայրայեղութիւններդործուին պարագայական առիթներու մէջ : Անոնց֊մէ մէկը՝ այս գիշերուան հաւաքոյթը, որ, թէեւ կազմակերպուած օրուան հիւ֊րի մեկնումին առթիւ, իրողութեան մէջ յարգանքի արտայայտութիւն մըն է՝ հանդէպ հայ ժողովուրդի ոգեկան եւ մը֊շակութային արժանիքներուն : Մեր բազ֊մութիւնները կը սիրեն միշտ անուններ փնտռել, անոնց ընդմէջէն իրենց պաշ֊տամունքը արտայայտելու համար հան֊դէպ հայութեան ու անոր մեծ զաւակնե֊րուն : Մարդկային է փառասիրութիւնը, ու կեղծիք պիտի ըլլար ժխտել՝ թէ ինծի ընծայուած այս պատիւը չի խօսիր իմ սրտիս. սակայն կ՚ընդգծեմ, թէ չափա֊զանցութիւններ գործուեցան՝ որոնք կը վիրաւորեն զիս :

« Եթէ արժանիք մըն է աշխատիլ գրա֊կան եւ հանրային ճակատներու վրայ, ես հարկ կը նկատեմ ճշդել՝ թէ այդ ծառա֊յութիւնը հաճոյք մը եղած է, ինքնին, ինծի համար. կիրք եւ ապրում՝ զորս չեմ կրնար չունենալ, որովհետեւ խառնուած֊քով տրամադրուած եմ տալ : Արժանիք մը պիտի դառնայ այդ ծառայութիւնը ա՛յն ատեն միայն, երբ — կարենամ ըսել թէ ինձմէ բան մը կրցայ բարդել ուրիշնե֊րու վաստակին վրայ :

« Պահը, զոր կ՚ապրինք այստեղ հաւա֊քաբար, խինդով եւ յուզումով, կը մղէ զիս վկայելու գերագոյն գոհունակութեան մը մասին՝ զոր ունեցած եմ հաղորդու֊թեամբը հայ հանրային եւ հրապարակա֊գրական կեանքի երեք անհետացած դէմ֊քերուն՝ Վ. Նաւասարդեանի, Շ. Միսաք֊եանի եւ Դրոյի, որոնց հետ իմ հոգեկան կապը եւ ժամանակաւոր գործակցութիւնը կրօնի մը վերածած են, իմ մէջ, մեր մշա֊կոյթին եւ ժողովուրդին ծառայելու իմ կիրքը եւ հաւատքը : Անոնց հետեւիլ՝ հե֊տեւակութիւն մը չեմ նկատեր, այլ կեան֊քի սրբազան նպատակ մը : Հոս յաճախակի յիշուեցան անոնց անունները : Ու ամէն մէկ բառի հետ, ես անգամ մը եւս հաս֊տատեցի՝ թէ ոգի եւ շունչ դարձած են ա֊նոնք, մեզի՝ ապրողներուս համար : Հո՛ս է մեծութիւնը եւ յաւիտենութիւնը մար֊դոց, եւ ես երջանիկ եմ՝ որ հաւատքը կ՚արտայայտուի, իմ հաշուոյս, անոնց գործին շաւղով կարենալ քայլ փորձելու :

Անոնց գործին կշիռը եւ մեծութիւնը կը ներշնչէ զիս, — կը խանդավառէ մանա֊ւանդ : Ու կ՚ուզեմ օր մը կարենալ ըսել տալ ձեզի, թէ Միսաքեաններու, Նաւա֊սարդեաններու եւ Դրօներու անունին նա֊խատինք մը չէ եղած անոնց հետեւորդնե֊րու իրագործած ճիգն ու աշխատանքը :

Խորունկ հաւատքը ունիմ հայ ժողո֊վուրդի յաւիտենութեան, ինչպէս նաեւ իր պահանջներն ու երազները իրականա֊ցած տեսնելու իրաւունքին : Եթէ հանգա֊նակ մը անհրաժեշտ է՝ հաւատքով ու կիր֊քով գործելու համար, — ա՛յս է իմ հան֊գանակը » :

Հաւաքոյթը վերջ գտաւ կէս գիշերին, խանդավառ մթնոլորտի մէջ :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՏԱՑԱՆՔ

« ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ » (Հայ֊եւռուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ) : Գրեց Գաբրիէլ Լազեան : Տպա֊գրութիւն «Յուսաբեր», Գահիրէ 1957 : Գին՝ 1100 ֆրանք : Դիմել «Յառաջ»ին եւ հայ գրավաճառներուն :

«ԱԿՕՍ» ամսագիր, գրականութեան եւ արուեստի, հրատ. Պէյրութի ճեմարանի Շրջ. միութեան թիւ 5 (Մայիս 1957) :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԸՆԿ. Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ որ քանի մը ամիսէ ի վեր կը գտնուէր Հար. Ամերիկա, Յու֊նիս 19ին վերադարձած է Պէյրութ : Ինչ֊պէս գրած էինք Ընկեր Ս. Վրացեան կա֊րեւոր գումար մը ապահոված է Ճեմարա֊նին համար :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ տա֊րեդարձին առթիւ, Թեհրանի Ս. Աստուա֊ծածին Եկեղեցիին մէջ, Ս. Պատարագէն ետք կատարուած է գոհաբանական մաղ֊թանք (Յունիս 2) : Հաճեան քհնյ. օրուան պատշաճ քարոզ մը խօսած է, պարզելով Մայիս 28ի խորհուրդը : Եկեղեցին եւ շըր֊ջապատը լեցուած էր հաւատացեալ բազ֊մութեամբ :

ԲԵՐԻՈՅ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ Ղեւոնդ Արք. Չէպէեան անցեալ շաբաթ օր այցե֊լութիւն մը տուած է Լաթաքիոյ հայու֊թեան (Սուրիա) : Շրջանի հայութիւնը հաւաքուած էր եկեղեցի Առաջնորդը ըն֊դունելու համար : Կիրակի օրուան եկե֊ղեցական արարողութենէն վերջ, Արք.ը այցելած է պետական մարդոց եւ տարբեր յարանուանութեանց պետերուն :

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Ս. Խաչ Դպրեվանքին ա֊ւարտական քննութիւնները յաջողու֊թեամբ վերջացած են : Մասնակցած են 19 սաներ : Յարութիւն Եէօնտէմ մրցանիչ մը հաստատած է, 14 դասերուն վրայ ստա֊նալով 140 նիշ, այսինքն տասնական նիշ՝ բոլոր դասերուն :

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ԽՈՆԱՐՀՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ

Տէսինի մէջ վերջերս օտար հողին յանձ֊նեցինք մեր բոլորէն սիրուած հայրենա֊կից Կարօն : Հիւանդութեանս պատճառով այն օրերուն չկրցի պարտականութիւնս կատարել իմ տողի բաժինս բերելով իր ընտանիքին, եւ համեստ պսակ մը դնել իր թարմ հողակոյտին վրայ : Կարօն ծը֊նած էր 1895ին Հայոց - Ձոր գաւառի Խա֊րականց գիւղը, Վանայ լճի գեղեցիկ ա֊փերուն, Աղթամարի դիմաց :

Հազիւ քսան տարեկան, հերոսի մը քա֊ջութեամբ մասնակցած է Փեսանդաշտի ինքնապաշտպանութեան կռիւներուն, Լ. Շաղոյեանի ղեկավարութեան տակ :

Այդ կռիւներու շնորհիւ փրկուած են 4 հայ գիւղեր : Վասպուրականի վերջին նա֊հանջին կռուող ուժերու հետ անցած է Ա֊պատան եւ ապա Ֆրանսա, ուր 1929էն ի վեր կ՚աշխատէր մետաքսի գործարանին մէջ, իր աշխատանքով ապահովելով իր 4 զաւակներուն կեանքը : Երկու տար֊ուան իր տառապագին հիւանդութիւնը ի վերջոյ յուսահատութեան մատնեց զին֊քը եւ աչքերը փակեց հայրենիքէն հեռու : Հանգիստ իր տառապած մարմնին, յար֊գանք իր անոյշ յիշատակին :

ՎԱՀԱՆ ՀԻՒՍԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (74)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

ԱՐՏԱՆՈՒՇԻ ՎԱՆՔԸ

Պատերազմը սկսաւ, ես դասալիք զօրա֊կան վատաբար հիւանդ ձեւացայ, որ այդ դժբախտ գործողութեան մէջ ձեռք չու֊նենամ. եւ երբ այդ սոսկալի վերջն ունե֊ցաւ պատերազմը, իմացայ որ իմ նշանա֊ծս գաղանի մը հետ պիտի ամուսնացնեն եղբայրները, եւ երբ նա գիմադրեց, կու֊սանաց վանքի որոշումն տուեր էին, դէ֊մեցի Սիւնեաց Մետրապոլիտին, դիմեցի դարձեալ կաթողիկոսին, զիս քնացուցին : Նոքա էլ հանդարտ, ծանր, կամաց խօ֊սեցան հետս, զիս խոհեմութեան եւ համ֊բերութեան եւ Աստուածային կամաց հը֊նազանդութեան յորդորեցին, երիտա֊սարդութեան եռանդ է, ըսին, սատանայի գրգիռ սրտիս մէջ նշմարեցին, աղօթք ը֊նել եւ թժշկութիւն ինձ խոստացան, իբ֊րեւ թէ իմ Զարուհւոյ համար զգացած սէրս դիւահարութիւն էր, եւ այն միջո֊ցին, յանկարծ, իմացայ նոյն կաթողիկո֊սին շրջակայից, թէ իր հրամանաւ Օրիոր֊դը հեռաւոր վանք մը, Ցունաց սահմանա֊գլուխը ուղարկեր էին եւ հիմա դու իշխանուհի, իւր բանտապետը, ինձ կ՚ը֊սես թէ նա լաւ է, հանգիստ եւ գոհ է, այո, այս բարձրաբերձ պարիսպներուն, այս երկաթապատ դռներուն, այս զինեալ պահապանաց եւ սպասաւորաց մէջ, ան֊շուշտ, կամաւ ցոյց տալու համար զիս բերել տուեր. նա էլ, ինչպէս դիակը գե֊րեզմանին մէջ լաւ է, հանգիստ է եւ գոհ է. եւ այդ խեղճ աղջկան որ կենդանի մե֊ռել կ՚ընեն, քեզ պէս գեղեցիկ եւ քարա֊սիրտ կափարիչ մը պակաս էր :

— Քու այս խօսքերդ թէպէտ ուշ, բայց դարձեալ ժամանակին են, հոգ չէ թէ ես բանտապետ, կամ գերեզմանի կափարիչ լինիմ, խնդիրը հոն է թէ դու ի՞նչ պիտի ընես, ի՞նչ է քու միտքդ :

— Իմ մի՞տքս, ազատել Զարուհին կամ մեռնիլ :

— Ամէն կը մեռնիմ ըսողները չեն մե֊ռած, Աւշտ իշխան, ես շատեր կը ճան֊չեմ որ կարծեր են թէ մահը վերահաս է եւ դեռ երկար տարիներ կ՚ապրին. Նոյն սիրտը նաեւ ող մեռած կը կարծուի, յան֊կարծ, երբեմն մոնչիւններ կու տայ. Ես իմ պաշտօնիս պատճառաւ շատերուն խոս֊տովանանքը լսած եմ եւ աշխարհքս իբր թշուառութեամբը կը ճանչեմ, եւ իմ քա֊րի պէս սիրտս կարծածէդ աւելի ձեզի պէս թշուառներու համար գութ եւ կարեկցու֊թիւն ունի, եւ, թերեւս ... օգնութիւն մը նաեւ իմ կանացի տկար ձեռօքս ընեմ ձեզ, եթէ միայն խելօք վարուելու խոստ֊մունք մը ընես եւ համբերել գիտնաս :

— Միշտ նոյն երգը կը լսեմ, խելօք վարուիլ եւ համբերութիւն գիտնալ, ըսաւ Աւշտ հեգնութեամբ եւ ակռաները կճր֊տելով եւ ոտքի ելաւ : Իսկ իշխանուհին երկու սուր եւ հրամայական աչք վրան դարձնելով եւ սաստելով՝

— Նստէ, անմիտ երիտասարդ, ըսաւ խիստ ձայնով, ձեր տարիքին միշտ յա֊տուկ է կրքով շարժիլ եւ ի կորուստ դի֊մել. եթէ ես քեզմէ ամենափոքր երկիւղ ունենայի եւ վնասել ուզէի, ակնարկու֊թիւն մը բաւական էր ինձ քեզ կապել տալ եւ մինչեւ Պոլիս ղրկել. բայց իմ միտքս քեզ եւ այդ թշուառ աղջիկն էլ ազատել է : Խօսք տուր ինծի համբերել մինչեւ դա֊րուն, դառնալ քու երկիրդ եւ ժամանակ տալ որ բանակցիմ կաթողիկոսին հետ, եւ դարձեալ եկ եւ Զարուհին քուկդ է :

Աչտա որ նախ այդ կնոջ հրամայող ձայ֊նին տակ մը պէս հնազանդեցաւ եւ նըս֊տաւ, երբ վերջի յուսադիր խօսքերն լսեց, տխուր երեսին փայլակի ուրախութիւն մը ծագեցաւ, բայց շատ կարճ տեւեց այդ ուրախութիւնը, վասնզի նշանուած օրէն անյաջողութիւն անյաջողութեան վրայ հասեր էր, հիմա ինչ որ մէկը չէր կրցել, կին մը պիտի կրնա՞ր ընել :

Իսկ Վասկանուշ, որ նորա երեսին ա֊մէն շարժումը կը տեսնէր, գուշակելով մտածութիւնը՝ աւելցուց .

— Այո, շատ զօրաւոր ձեռաց անկարե֊լին՝ տկարներու կարելի կ՚ընէ Աստուած, միայն դու ինձ խօսք տուր հնազանդելու :

— Շատ բարի, ես խօսք կու տամ, կ՚երդնում նաեւ ինչ սրբութիւն որ կայ երկրիս եւ երկնքին վրայ՝ քու ամէն հրա֊մաններուդ հնազանդելու, բայց դու էլ ինձ խօսք կու տա՞ս, որ Զարուհին ձե֊ռացդ պիտի չհանես եւ իրեն վտանգ մը պիտի չհանդիպի :

— Թշուառ երիտասարդ, դու իմ վրաս կը կասկածիս, վասնզի չես ճանչցեր զիս քանի որ այս պարիսպները իրենց հիմանց վրայ հաստատ կեցեր են, քանի որ ես կենդանի եմ, մէկը չի կրնար այդ աղջիկը իմ բազկաց մէջէն յափշտակել. եւ եթէ Աստուած իմ փափաքս կատարեց, աս ձե֊ռօքս ես նորա սեղանին առջեւ քու քո՞վդ կը բերեմ նշանածդ :

Այս խօսքերը ազնուական վսեմութեամբ եւ վստահութեամբ գրուցուած՝ այնպէս ազդեցին երիտասարդ իշխանին վրայ եւ այնպիսի ազրախութեամբ լցուցին իր սիրտը, որ ցնծութեան արցունքով ծունկի վրայ եկած՝

— Դու գթած մայր մըն ես, դու թագու֊հի լինելու արժանի կին ես, դու պաշտելի էակ մըն ես, տուր որ ձեռքդ անգամ մը պագնեմ :

— Միայն թէ այս մեր խօսակցութիւնը խոստովանութեան գաղտնիք մնայ :

ՄԵՐԵՆՑ

(Շար.)

միաւորը 15էն կը բարձրանայ քան Փը-րանքի) : Տարեկան յաւելեալ եկամուտ՝ 23 միլիառ : 3) Զանազան յաւելեալ տուրքեր .— Անցագիրներու գին՝ 2400ի փոխարէն 2880 ֆրանք : Ինքնաշարժ վարելու արտօնագիր՝ 1200ի փոխարէն 1440 ֆր. : Ինքնաշարժի քառք կրիգներ, իւրաքանչիւր ձիու ուժի համար, հազարի փոխարէն 1200, եւայլն : Տարեկան յաւելեալ եկամուտ՝ տասը միլիառ :

4) Պերճանքի առարկաներու վրայ միջին հաշուով վեց առ հարիւր տուրքերու յաւելում : Տարեկան յաւելեալ եկամուտ՝ 15 միլիառ :

5) Շինանիւթերու գիներու յաւելում (5 – 7 առ հարիւր) :

Ասոր փոխարէն, նուազագոյն օրապահիկի յաւելում (հինգ առ հարիւր) որ կրնայ կիրարկուիլ յառաջիկայ ամիսէն սկսեալ :

ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԷՆ

Մինչեւ որ վերջնականապէս ընդունուի կառավարութեան ելմտական ծրագիրը, կառավարութիւնը կը ծրագրէ երկու հարիւր միլիառի նոր փոխառութիւն մը ընել Ֆրանսայի Դրամատունէն (ներքին վճարումներու համար), իսկ հարիւր միլիառ ալ պետութեան ոսկիի պահեստէն (արտաքին վճարումներու համար, որոնք տոլարով կամ ոսկիով միայն կարելի է կատարել) :

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Հանրապետութեան Խորհուրդը 34ի դէմ 147 ձայնով վաւերացուց կառավարութեան ելմտական ծրագիրը, որ Ազգ. Ժողովին մէջ երկրորդ ընթերցման մը պիտի արժանանայ՝ ձեւակերպութիւնները յարգած ըլլալու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1957Ի Բ. ԴԱՍԱԿԱՐԳԻՆ պատկանող երիտասարդները զինուորական ծառայութեան պիտի կանչուին Օգոստոս 2էն (օդային բանակ) եւ Սեպտեմբեր 3էն (ցամաքային եւ ծովային բանակ) սկսեալ : Այս դասակարգին մէջ կը մտնեն այն երիտասարդները որոնք ծնած են 1937 Յունիս 16ի եւ Օգոստոս 31ի միջեւ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ ձերբակալուած են կրօնականներ ու մայրապետներ, որոնք իբր թէ «լրտեսութիւն կ՚ընէին Վատիկանի հաշուին» :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Պատերազմ. փոխ նախարարը Մոսկուայի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ մառեշալ Բուլգանինի հետ :

ԱՆԳԼԻՈՅ Երեսփ. Ժողովը սկսաւ քննել հեռաձայնի սպասարկութեանց եւ ոստիկանութեան դէմ ներկայացուած բողոք մը : Ոստիկանութիւնը, առանց մասնաւոր արտօնութեան, վերջերս «լրտեսած» էր կարգ մը անձերու հեռաձայնային խօսակցութիւնները :

ԱԼԱՍՔԱՅԻ անծայրածիր անտառներուն մէջ զօրաւոր հրդեհ մը ծագեցաւ : 200 հազար հեքթարէ աւելի տարածութեան մը վրայ, արտակարգ տաքէն ծագում առած հրդեհը փճացուց ծառերը :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա - Խարբերդցիական Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Փէնի մասնաճիւղերու :

Այս կիրակի Եօթնեղբայրեան ագարակը, Սէն Լու Կրան Փէնի օդասուն անտառին մէջ :

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ կարող ուժերով կը բեմադրէ պաւեշտ մը երկու արար՝

« ԿԵՂԾ ԻՇԽԱՆԸ »

Գեղարուեստական բաժին .— Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ :

Ձուկ պիֆէ եւ համեղ շիշ քէպապ մատչելի գիներով :

Մուտքը ազատ է :

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

Նորմանտիի եօր է Լուար նահանգի Ֆէսանվիլիէ գիւղին մէջ, օդափոխութեան համար տրամադրելի են վարձու սենեակներ, խոհանոցով կամ առանց խոհանոցի, գիւրամատչելի պայմաններով : Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել՝ ENT 19 - 04.

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

(Սէն Լուի ցանկ, շարունակութիւն:) :

Մարկոս Մարկոսեան, Գրիգոր Փիլիկեան, Հռիփսիմէ Ելքովանեան, Պօղոս Մանոյեան, Սերոբ Գինոսեան, Տիրան Էնէգեան, Ժանօ Յովհաննէսեան, Սուրէն Սիմոնեան, Հ. Յ. Դ. Սէն Լուի Նոր Սեբունդ երկու հազարական ֆր., Ոսկիան Ծերուկեան 1500 ֆր., Տիգրան Հուռոյեան, Սարգիս Դանիէլեան, Միհրան Նագաշեան, Երեմիա Փամպուքճեան, Գրիգոր Նաթուրեան, Կարապետ Թապիպեան, Կիրակոս Մակարեան, Սէն Լուի Կապ. Խաչ, Այրի Տիկին Մնոտեան, Սահակ Պապուչեան, Խաչիկ Յովհաննէսեան, Թադէոս Մալէզեան, Յարութիւն Քաքլիկեան, Սիմոն Մահտէսեան, Տիկին Վ. Ճամճեան, Գ. Փաւլուցեան, Անդրանիկ Գապասագալեան, Խաչեր Լեւոնեան, Եղ. Կէտիկեան, Սարգիս Թասլաքեան, Ժոքովանեան, Փարգեւ Զաղարեան, Լութվիկ Սարգիսեան, Կարապետ Գողաեան, Սմբատ Պօջուքլեան, Յակոբ Կէօնճեան, Կարապետ Եավանեան, Լեւոն Ինճէեան հազարական ֆրանք :

(Շար.)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ

Ամավերջին հանդէս 30 Յունիս, կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, Դպրոցասէրի վարժարանին մէջ, 1 Պուլվ. տիւ Նոր, Լը Րէնսի :

Ժամը չորսէն ետք պիտի սկսի դաշտահանդէսը վարժարանի գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզին մէջ մինչեւ կէս գիշեր :

ԵՐԳ, ՊԱՐ ԵՒ ԱՅԼ ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ :

Մուտքի տոմսերը պիտի ծառայեն նաեւ վիճակախաղի : Տոմսերուն գինն է 250 ֆրանք :

Հաղորդակցութեան միջոցներ .— Էկլիզ տը Բանթէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Րէնսի Բավիյոն :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին : Սալ տէ Ֆէթի վերնայարկը : Նախաձեռնութեամբ Կապ. Խաչի, եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ Տիկին ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՏԷՐ-ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ :

Կը խօսի ՏԻԿ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, Սանուհիներու կողմէ, պար ու նաեւ մէկ արարով ներկայացում մը : Հաճելի անակնկալներ :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Մուտքը ազատ է :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջակայքի Հայ Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնս կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Ս. Աստուածածին մատրան մէջ պիտի պատարագէ Տէր Ասոմ քհնյ : Այս առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի յաւէտ ողբացեալ Տիկին ՆՈՒԱՐԴ Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ մահուան հինգերորդ տարեդարձին եւ իր ամուսնոյն ազգային բարերար ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ : Հանգուցեալ բարերարներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Պայծառ Զատրճեան, ծնեալ Եագըճեան, Սեբաստացի, հօրը անունը Մանուկ, մօրը անունը Մարիամ : Կը կարծուի թէ Փարիզ է կամ շրջակաները : Փնտռողն է Ամերիկայէն իր մօրեղբօր զաւակը : Տեղեկացնել Պ. Բ. Աճէմեանի, 24 Պուլվ. տէ Բաթինիոլ, Փարիզ (9) :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի վարչութիւնը պարտք կը սեպէ անգամ մըն ալ յիշեցնել իր բաժանորդներուն որ փակեն իրենց առկախ հաշիւները :

Որեւէ օտար թերթ կարելի չէ ապառիկ կարդալ եւ փաստաքելի է որ նոյնը ըլլայ մանաւանդ հայերէն թերթի համար, որուն միջոցները աւելի սահմանափակ են :

Այս առթիւ արձակուրդի գացող մեր բաժանորդներէն կը խնդրուի անպայման ղրկել իրենց նոր հասցէին հետ նաեւ հինը : Ծախքերու համար՝ 100 ֆրանք :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«Յառաջ»ի չէք – փոսթալի թիւն է՝ 15069 - 82, կը խնդրուի չգործածել նախորդը որ ջնջուած է :

Կը յիշեցնենք նաեւ որ այս թիւը ՎԵՐԱՊԱՀՈՒԱԾ է «Յառաջ»ին, կը խնդրուի թերթին չպատկանող գումարները (նուէրներ, տարբեր թերթերու բաժնեգիններ եւայլն) ղրկել միայն մանտա-քարթով :

Շնորհակալութիւն մեր այն բաժանորդներուն որ կանխիկ եւ կանոնաւոր վճարումներով կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ

Հայ-ռուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ :

Գրեց՝ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Տպարան «Յուսաբեր», Գահիրէ 1957 :

Գին՝ 1100 ֆրանք :

Դիմել Յառաջի եւ հայ գրատուններ :

ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կը խօսի վերապատուելի Յ. Հէլվաճեան : Նիւթ ունենալով «Աշխարհի վախճանին նշանները ԼՈՅՍԻՆ ներքեւ» :

Նախագահութեամբ Պ. Յովնան Կարապետեանի, այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Քաֆէ Քատէի սրահը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ Լիոնի եւ շրջաններու Հայութիւնը անխտիր ներկայ ըլլալու Հայկազեան վարժարանի ամավերջի հանդէսին, ղեկավարութեամբ Օր. Ընծայ Ստեփանեանի, որուն ինքնատիպ եւ գեղեցկօրէն պատրաստած պարերն ու արտասանութիւնները միշտ հաճոյքով վայելած է Լիոնի մեր արուեստասէր ժողովուրդը :

Ուստի կը հրաւիրուին բոլորը, քաջալերելու համար մեր հայ մանուկները իրենց լեզուն սիրելու եւ անով արտայայտուելու :

Հանդէսը տեղի կ՚ունենայ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Իմաքուլէ Քոնսէփսիոն, րիւ Տիւնուար :

Օր. ՍՈՆԻԱ ԹԷՐԶԵԱՆ

Պ. ՆԵՐՍԷՍ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

Նշանուած

Վիէն, 9 Յունիս 1957 Բլէրմոն Ֆէրան

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ .— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Յոյներու սրահը, 5 րիւ Պօնըֆուա : Բոլորին ներկայութիւնը սախպողական :

ՎԻԷՆ .— Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. անդամական ժողովը այս երկուշաբթի, Համօ Օհանջանեան ակումբը, ժամը 20.30ին :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան անդամական ժողովը, կիրակի 30 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 4.30ին, Խրիմեան վարժարանի մէջ, 2 րիւ տը լա Տէֆանս, Իսի : Կը խնդրուի անդամներէն անհրաժեշտօրէն ներկայ գտնուիլ : Օրակարգ՝ Ա) Բարոյական եւ նիւթական տարեկան համարատուութիւն : Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Պարգեւաբաշխութիւն եւ մանկական հանդէսը 30 Յունիս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Սէն Լուի, րիւ Ժէ :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Մանուկեան 1500 ֆրանք կը նուիրեն Հայ Մշակոյթի Տան, Հայկ Աչըքկէօզեանի մահուան առթիւ :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

●

Օր. Ա. Փիրփիրեան կը նուիրէ հազար ֆր. Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին, ողբացեալ Հայկ Աչըքկէօզեանի մահուան առթիւ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ՕՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուս. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի մեծ դաշտահանդէսը 30 Յունիս, Սէն Ժիւսթ, Պառ տիւ Շալէի մէջ, 117 Ավընիւ Բոզօ :

Կը նախագահէ՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ԵՍԱՅԵԱՆ

Կը խօսի Պ. Յ. ԱՂԱՅԵԱՆ

Գեղարուեստական ընտրուած բաժինով մը : Հայկական պարեր, նուագ եւ հաճելի անակնկալներ :

Առատ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4 օր Մոսկուա եւ 10 օր Երեւան, երթուդարձ՝ 145,000 ֆրանք :

ՄԵԿՆՈՒՄ .— 1) 4 Յուլիս, 2) 24 Յուլիս, 3) 9 Օգոստոս :

Արձանագրութիւնները պիտի փակուին Ա. Յունիս 10ին, Բ. Յուլիս 1ին, Գ. Յուլիս 15ին :

Դիմումները ընել միայն գրաւոր :

Noubar Agopoff
168 Rue du Temple, Paris (2e)
C.C.P. Paris 127.38-16

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրաք: Հատը 12 փր.

ՈՒՐԲԱԹ 28 ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI 28 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 7917 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, Թիւ 3728

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉԷ՞Ր ԿԸ ԳՐԷԻՆ

Թուրքերէն թերթերը առաջին անգամն էր, որ երմէնիսթան բառը կը գրէին իրենց սիւնակներուն մէջ: Խմբագիր եւ լուսանկարիչ կը ղրկէին Թոքաթլեան պանդոկը՝ տեսակցութիւն խնդրելով Հայաստանի պատուիրակներէն եւ անոնց պատկերները քաշելով :

«Իզտամ» իր առաջին էջին վրայ հրատարակած էր Հայաստանի եւ Վրաստանի պատուիրակութեանց խմբանկարները : Սակայն տպագրական սխալով մը անունները հակառակ գրած էր :

Հայկական պատուիրակութիւնը ներկայացուած էր իբրեւ վրացական, մինչ բոլոր Հայերը կը ճանչնային Աւետիս Ահարոնեանը իր յատկանշական սեւ մօրուքով, բազմած խումբին մէջտեղը : Իսկ վրացական պատուիրակութիւնը ցոյց տրուած էր իբրեւ հայկական :

« Թասվիրի Էֆքեար » իր մէկ խմբագիրը փութացուցած էր Հայաստանի արտաքին նախարար Ալ. Խատիսեանի մօտ, որուն յայտարարութիւնները հրատարակած էր՝ բառ կամս չարափոխելով զանոնք :

Խատիսեան իր Հայաստանի ծագումն ու զարգացումը գրքին մէջ (էջ 86) կը գրէ.—

« Թասֆիրի Էֆքեար» եւ «Ագշամ» բուռն կերպով հակառակ կ'արտայայտուէին մեզի: Առաջինը լրբաբար հնարեց էնթէրվիւ մը ինձ հետ՝ վերագրելով ինձ այնպիսի մտքեր, ինչպէս օրինակ, «Հայերը իրենց սարքցին հայկական կոտորածը՝ արդար կերպով գրգռելով մահմետականներու վրէժխնդրութիւնը » եւն.: Ես ըստիպուած էի հերքում գրել եւ թերթը հարկադրուեցաւ տպել »:

Աքի թերթը Յունիս 15ին Թալէաթի ուղղուած « Բաց Նամակ»ի մը մէջ կը գրէր.

— Հայաստան մը, որ առանց բանակ ուննալու, մեզի համար դարերով չմոռցուլիք արիւնալի յիշատակներ թողուց, հարկաւ շատ վտանգաւոր կը դառնայ եթէ բանակ մը ունենայ: Մեր բոլոր գործերուն կը միջամտէ: Երեւանի դահլիճը՝ կոթըռնած Ամերիկայի եւ Անգլիոյ, Պուլկարիոյ պէս, մեր արեւելեան նահանգները Հայաստանի անբաժան մասը կը նկատէ եւ ստամոքսնիս կը խանգարէ ...

Ու կ'առաջարկէ Հայաստանը դարձնել առանց բանակի չէզոք երկիր մը, ոստիկանական ծախքերու բաւելիք պզտիկ ելմտացոյցով մը: Ու կ'աւելցնէ.

« Այս գաղափարը Հայերուն ալ փրկութեան խարիսխն է: Իսկ եթէ Հայաստանը կարելի եւ հաւանական յարձակումներու դէմ պաշտպանել պէտք ըլլայ, ատիկա մեր պետութիւնն ու մեր զինակիցները կրնան դաշնագրութեամբ ստանձնել ու ապահովել ...»:

Իսկ «Իզտամ» Յունիս 16ին Հայաստան խորագրով խմբագրականի մը մէջ կը գրէ.

— ... Անէ՛ծք 40 տարուան անցեալին: Բարուֆանց եղաւ ցարին հարստահարող կառավարութիւնը, որ պատերազմին բռնկիլը Հայերը գրգռելու համար յայտարարութիւն մը հրատարակած էր : Ահա՛, ո՛վ հայ եղբայրներ, վրիժառուն Աստուած ձեզի գրգռող, տհաճեկող, յուզող, իրար անցընող հարստահարութեան արձանը տապալեց: Օրինակ առէ՛ք: Խելօք կեցէ՛ք :

Ի վերջոյ նաեւ սպառնալիք մը.

— ... Ձեր անջատողական ամենափոքր մէկ հակումը ամենախիստ պատիժներ կը հարկադրէ...: Ձեր մէջէն տաք գլուխները կրնան Երեւան երթալ եւ հոն փոքրամասնութիւն ընել: Այստեղ հայկ. քաղաքականութիւն չանցնիր ...:

Ու խորհուրդ կուտայ Թուրքերը իբրեւ եղբայր, Թուրքիան ալ իբրեւ հայրենիք ճանչնալ՝ քան թէ «լեռնային Հանրապետութեան մը» հպատակ դառնալ :

Ուրիշ Թուրք թերթ մըն ալ հրատարակած էր վրացի պատուիրակի մը մէկ յայտարարութիւնը, որուն համաձայն «Հայերը Թուրքիոյ պարտութեան եւ Համաձայնականներու յաջողութեան կը սպասէին. ու երբ ատիկա չյաջողեցաւ, այն ատեն Օսմ. Կառավարութեան հետ հաշտութիւն կնքելու որոշում տուին »:

Վրաց պատուիրակութեան Նախագահ Մ. Գվազավա յայտնած է Ահարոնեանի թէ թերթին հրատարակութիւնը «սխալ հասկացողութեան արդիւնք է »:

Քառասուն տարիէ ի վեր շատ բան չէ փոխուած մարդոց մտայնութեան մէջ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆԱՊԷՍ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԵՑԱՆ

Ինչպէս գրած էինք, Հանրապետութեան Խորհուրդը 34ի դէմ 147 ձայնով վաւերացուց կառավարութեան ելմտական ծրագիրը, որ նախապէս նպաստաւոր քուէարկութեան մը արժանացած էր Ազգ. Ժողովին կողմէ:

Սահմանադրութիւնը յարգած ըլլալու համար, ծրագիրը երկրորդ ընթերցման մը համար եւս ներկայացուեցաւ Ազգ. Ժողովին, որ կրկին իր հաւանութիւնը տուաւ՝ 206ի դէմ 265 ձայնով: Այս ձեւով, կառավարութեան ելմտական ծրագիրը վերջնականապէս ընդունուած կ'ըլլայ :

× Ազգ. Ժողովը չորեքշաբթի օր քննեց նաեւ Ֆրանսայի Դրամատունէն կատարուելիք փոխառութեան հարցը, որ նախապէս ընդունուած էր Ելմտական Յանձնախումբին կողմէ:

Կառավարութիւնը հետեւեալ ձեւով կը նախատեսէ փոխառութեան իրագործումը. երեք հարիւր միլիառ ֆրանքի անմիջական փոխառութիւն մը. 1957 Օգոստոս 15էն սկսեալ յիսուն միլիառի փոխառութիւն մը եւս, որ պիտի յատկացուի ամառնային շրջանի ներքին վճարումներուն: Ասոնցմէ զատ, դրամատունը իր ոսկիի պահեստէն հարիւր միլիառ ֆրանք եւս փոխ պիտի տայ կառավարութեան՝ արտաքին վճարումներուն համար :

Ազգ. Ժողովը, կարճ նիստէ մը վերջ 221ի դէմ 304 ձայնով վաւերացուց փոխառութեան այս ծրագիրը :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐԵՐՈՒ ԾՐԱԳԻՐԸ

Ազգ. Ժողովի Արտաքին գործերու Յանձնախումբը, որ պաշտօն ունէր քննելու եւրոպական համաձայնագրերը, 16ի դէմ 23 ձայնով ընդունեց Եւրաթոմի ու Հասարակաց Շուկայի ծրագիրը : Դէմ քուէարկեցին համայնավարները, փուժատականներն ու քանի մը արմատականներ:

Յանձնախումբը իր անդամներէն մէկուն պաշտօն տուաւ, որպէսզի հարցը ներկայացնէ Ազգ. Ժողովին: Ինչպէս գրած էինք, վարչապետ Պուրժէս - Մօնուրի կ'ուզէ որ եւրոպական համաձայնագրերու քննութիւնը սկսի Յուլիս 2ին եւ որոշումը տրուի կարելի եղածին չափ շուտով : Շատ քիչ հաւանականութիւն կայ, որ կառավարութիւնը վստահութեան հարց բարձրացնէ եւրոպական համաձայնագրերու առնչութեամբ, որովհետեւ Ազգ. Ժողովէն ներս զօրաւոր հոսանք մը գոյութիւն ունի այս ծրագիրներուն ի նպաստ :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մէջ, Հունգարիոյ կացութիւնը քննելու համար հաւաքուած 24 պետութեանց ներկայացուցիչները այն եզրակացութեան հասան թէ Հունգարիոյ հարցին համար ՄԱԿի մասնաւոր նիստ մը հրաւիրելու յարմարագոյն ժամանակը Սեպտեմբեր ամիսն է :

ԱԼԺԵՐԻԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՕՐԷՆՔԷ ԴՈՒՐՍ

Նախարարներու Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ զբաղեցաւ ալժերիական քաղաքական կուսակցութիւններու հարցով : Ինչպէս յայտնի է, երկու կարեւոր կուսակցութիւններ կան այժմ, Ալժերիական Ազգային Շարժում, եւ Ազգային Ազատագրութեան Ճակատ, որոնք բուռն պայքար կը մղեն թէ՛ իրարու դէմ եւ թէ՛ Ֆրանսայի դէմ :

Ներքին նախարարը, Ժիլպէր Ժիւլ, ընդարձակ տեղեկագիր մը կարդաց Ֆրանսայի մէջ այս երկու կուսակցութեանց կազմակերպած ահաբեկումներուն մասին եւ կարգ մը միջոցներ առաջարկեց անոնց վնասակար գործունէութեան վերջ տալու համար :

Դահլիճը որոշեց հրամանագրով մը օրէնքէ դուրս հռչակել թէ՛ Ալժերիական Ազգային Շարժումը (Էմ. Էն. Ա.) եւ թէ՛ Ազգային Ազատագրութեան Ճակատը (Էֆ. Էլ. Էն.):

Նոյն նիստին մէջ, Պատերազմական նախարար Անտրէ Մորիս զեկուցում տուաւ Ալժերիոյ մէջ կատարած իր շրջապտոյտին մասին, իսկ Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, մանրամասնութիւններ տուաւ Ալժերիոյ ներկայ կացութեան մասին :

Թէեւ Թունուզի ու Մարոքի մասին մասնաւոր խօսակցութիւններ չկատարուեցան, սակայն ըստ երեւոյթին, այս երկու երկիրներու եւ Ֆրանսայի փոխ - յարաբերութիւնները զգալի բարելաւում մը կրած են վերջին շրջանին :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ալժէ քաղաքին մէջ, Ապահովութեան ուժերը չորեքշաբթի օր երեւան հանեցին ապստամբներու կարեւոր զինապահեստ մը, որուն կարեւոր մէկ մասը բաղկացած էր ռումբերէ եւ պայթուցիկներէ :

Միեւնոյն ատեն, ապստամբական երկու կարեւոր բջիջներ երեւան հանուեցան ու քայքայուեցան Ալժէի մէջ, երկու ղեկավարներ ու քառասունէ աւելի ապստամբներ ձերբակալուեցան :

Ահաբեկումներու թիւը նուազած է վերջին երկու օրերուն ընթացքին : Իսկ Կոնստանդինի մէջ գործադրուեցաւ ապստամբի մը մահապատիժը, որ ոստիկան մը սպաննած էր:

× Ալժէի մօտերը օդանաւի արկած մը պատահեցաւ. «օդանաւ - դպրոց» մը, որուն վրայ նոր օդանաւորդներ փորձեր կը կատարեն, գետնէն հազիւ 30 մեթր բարձրացած, վար ինկաւ եւ ջախջախուեցաւ: Ուսուցիչ օդանաւորդն ու իր աշակերտը, որոնք օդանաւին մէջ կը գտնուէին, վիրաւորուեցան :

ՋՈՒ ԱՆ ԼԷՒ ՃԱՌԸ

Համայնավար Չինաստանի Նախագահ Մաօ Ցէ Թունկի վերջին զգայացունց ճառէն ետք, «Չինաստանի Ազգ. համագումարը» բանալով, վարչապետ Զու Ան Լէ երկար ճառ մը արտասանեց : Ներկայ էր նաեւ Նախագահ Մաօ Ցէ Թունկ: Վարչապետը Արեւմուտքի դէմ արտայայտուելով հանդերձ, ընդունեցաւ ներքին կարգ մը «սխալ»ներ: Զու Ան Լէի ճառը ոչ մէկ նորութիւն կը բերէ համայնավար Չինաստանի արտաքին քաղաքականութեան մէջ: Սակայն, կը կարծուի թէ ներքին քաղաքականութեան մէջ՝ արմատական փոփոխութիւններ տեղի պիտի ունենան :

Իր ճառին մէջ, վարչապետը հաստատեց, որ սարսափի շրջան մը կը տիրէր 1949 - 1952ին: Երեք տարուան մէջ ձերբակալուած «հակայեղափոխական »ներէն 16.8 առ հարիւրը սպաննուած են, 42.3ը՝ «աշխատանքով վերադաստիարակուած» (տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուած) եւ 32 առ հարիւրն ալ՝ «հսկողութեան տակ առնուած»: Յիշեցնենք, որ Վարշաւայի տեղեկութեանց համաձայն՝ 800.000 հոգի սպաննուած էին : Ուրեմն միւս թիւերն ալ բարդելով առոր վրայ, կը տեսնենք, որ երեք տարուան ընթացքին սպաննուած կամ տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուած են 4.700-000 Չինացիներ :

× Ակնարկելով Հունգարիոյ վերջին դէպքերուն, Զու Ան Լէ բաւականացաւ ընդհանուր խօսքեր ըսելով, մինչդեռ «ֆրանքօ-անգլիական յարձակման դէմ Եգիպտոսի տարած յաղթանակն» ու «ամերիկեան զրաւման դէմ Ճափոնի մէջ սկըսած պայքար»ը կոչեց «գաղթատիրութեան դէմ մղուած կռիւ»:

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Լոնտոնի մէջ կը շարունակուին Ապազինման Յանձնախումբին ժողովները, որոնց մասնակցող հինգ պետութիւնները սկզբունքով համաձայնած են ապազինման առաջին փուլին մէջ դասական զէնքերը զեղչելու միջոցներուն շուրջ :

Երկար վիճաբանութիւններ ունեցած են նոյնպէս ռազմական պիւտճէներուն մէջ սեղմումներ մտցնելու հարցին շուրջ :

Խ. Միութեան ներկայացուցիչը, Զորին, խոստացած է «ուշադրութեամբ քննել» ամերիկեան եւ այլ պատուիրակութեանց առաջարկները :

× Նախագահ Այզընհաուըր, մամուլի իր վերջին ասուլիսին ընթացքին հաստատեց այն լուրը, թէ Մ. Նահանգները մինչեւ հինգ տարի պիտի կարենան պատրաստել հիւլէական շողարձակումներ չունեցող «մաքուր» հիւլէական ռումբեր: Աւելցուց, որ այս գիւտը կրնայ մեծ անդրադարձումներ ունենալ նաեւ հիւլէական ուժի խաղաղ նպատակներու գործածման մէջ :

ԱՆԳԼ. ՀԱՍԱՐԱԿԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Չորեքշաբթի օր Լոնտոնի մէջ բացուեցաւ անգլիական հասարակապետութեան վարչապետներուն ժողովը: Անգլիոյ վարչապետը, Մաքմիլըն, բարի գալուստի խօսքերով բացաւ առաջին նիստը, որուն կը մասնակցին 9 պետութեանց ներկայացուցիչները :

Յաջորդական երկու նիստերուն մէջ Անգլիոյ Արտաքին նախարարը մանրամասն տեղեկագիր մը կարդաց անցնող տարուան քաղաքական կարեւոր դէպքերուն եւ մասնաւորապէս միջազգային զանազան հարցերու մէջ Խ. Միութեան բռնած դիրքին մասին :

Ակնարկելով Լոնտոնի մէջ յառաջ տարուող ապազինման ժողովներուն, Արտաքին նախարար Սէլվին Լոյտ յայտնեց թէ ինք չափազանց լաւատես է, որովհետեւ Խ. Միութեան ալ շահերը կը պահանջեն որ ապազինման ժողովները դրական արդիւնքի մը յանգին :

Յառաջիկայ նիստերուն մէջ պիտի քննուին Մերձ. Արեւելքի, Ծայրագոյն Արեւելքի եւ Հարաւ - արեւելեան Ասիոյ հարցերը :

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՕ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Ինչպէս գրած էինք, մառեշալ Թիթօ ճառ մը խօսեցաւ Եուկոսլաւիոյ բանուորական խորհուրդներու առաջին համագումարին բացման առթիւ :

Խ. Միութեան, Չինաստանի, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Սէյլանի, Չիլիի, Հնդկաստանի, Ինդոնեզիոյ, Արեւել. Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Իսրայէլի, Ճափոնի, Մարոքի, Սուրիոյ, Հիւս. Վիէթնամի, Լեհաստանի, Ռումանիոյ, Հունգարիոյ, Պուլկարիոյ եւ Չեխոսլովաքիոյ ներկայացուցիչները տեղ գրաւած էին Եուկոսլաւ 1800 պատգամաւորներու կողքին :

Ի միջի այլոց ամբաստանեց Խ. Միութիւնը, թէ անկեղծ վերաբերմունք ցոյց չի տար Եուկոսլաւիոյ հանդէպ. խորհրդային վարիչները բարեկամական յայտա-

(Շար.ը Դ. էջ)

ԿՈՄՈՒՆԻԶՄԸ ՀԱՆԴԷՊ ԱԶԳԻ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

•

Բ

Մահու եւ կենաց օրեր ապրեցաւ Խորհրդային Ռուսիան երկրորդ աշխարհամարտին: Ստալին տեսաւ, որ բանուորութեամբ չի փրկուիր Խ. Միութիւնը: Ուստի կոչ ըրաւ Ազգի եւ Հայրենիքի սիրոյն, տեղ տուաւ ազգութեան՝ կոմունիստ տեսութեան վերնայարկին մէջ, եւ ընդունեցաւ փրկաւէտ դերը հայրենասիրութեան:

Թշնամին կը պատերազմէր ու կը յառաջանար յանուն ցեղի մը եւ հայրենիքի: Ստալին ճանչցաւ, որ միայն յանուն հայրենիքի կրնար խանդավառել հպատակները եւ պարտութեան մատնել թշնամին: Եւ ահա մուտք կը գործեն ազգերը գլխական յօրինուածքին մէջ Կոմունիզմի: Աշխարհի վրայ միայն բանուորներ չկան, կան նաեւ ազգեր: Փիլիսոփայութեան Ակադեմիան Մոսկուայի, 1950 Յուլիս 18 եւ 27ին, Ստալինի տուաւ արժանիքը՝ խմբագրած ըլլալու հայեացքը Ազգի մասին: Ստալին գտաւ սահմանը. «Ազգը պատմականօրէն ծագած կայուն ընկերութիւն մըն է մարդերու, որոնք ունին նոյն լեզուն, հողը, տնտեսութիւնը, հոգեբանութիւնը, որոնցմով կը յայտնուի ազգին մշակոյթը» (Ստալին, «Մարքսիզմ եւ ազգային հարցը», ռուսերէն, 1956, Բ., 296):

Աչքերն ու մտքերը բացուեցան գնահատելու համար ոչ միայն դասակարգերը, այլ նաեւ ազգերը: Բան մը կայ, որուն պէտք ունին դասակարգերը եւ զայն կը ստանան ազգէն. լեզուն — դասակարգերը միացնող անհրաժեշտ միջոցը: Լեզուն չի բաժներ, ուստի դասակարգային չէ, այլ կը միացնէ, ուստի ազգային է: Լեզուի մը ստեղծիչն ու տէրը ժողովուրդն է, եւ ոչ թէ դասակարգը (Ստալին, «Մարքսիզմ եւ հարցեր լեզուագիտութեան», ռուսերէն, 1950, 17, 27): Դասակարգերը կը ծառայեն պայքարի եւ յեղափոխութեան պոռթկումներու: Լեզուները սակայն կը զարգանան աստիճանաբար, հին տարրերու անկումով եւ նոր տարրերու երեւումով, — ինչ որ կ'ենթադրէ ազգային կեանք, անցեալի եւ ապագայի կապուած խաղաղ գոյութիւն, ու չեղեր ի գլուխ բռնի, յեղափոխական ոստումներով դասակարգային պայքարի: Ստալին չկոչեց ժողովուրդը «յաւիտենական», ինչ որ ըրաւ պրոֆ. Մառողին, սակայն աւելի երկարակեաց հռչակեց Ազգը քան դասակարգը, ուստի՝ արժէքով ու դերով աւելի գերակշիռ: Երբ յաղթանակէ ընկերվարութիւնը, դասակարգերը պիտի չքանան, իսկ ազգային մշակոյթներն ու լեզուները պիտի շարունակեն ապրիլ տակաւին: Չի դասակարգային պայքարի դադարումով հարկ պիտի ըլլայ ազգութիւններու բարեկամութեան, որպէսզի չանշարժանայ զօրաբանակը խորհրդ. յառաջդիմութեան: «Նոր մղիչ ուժերու» դերը պիտի կատարեն ազգութիւնները Խ. Միութեան մէջ — ժամանակ մը (Միտին. Ի. Վ. Ստալին, պարագլուխ մը մարքսեան - լենինեան գիտութեան, ռուս. «Հարցեր փիլիսոփայութեան», 1949, թիւ 2, 17-39):

Ինչպէս կրցաւ Ստալին արժէք տալ ազգի եւ հայրենիքի, առանց մեղանչելու Կոմունիզմի էութեան դէմ: Ահա թէ ինչպէս. 16րդ կուսակցական ժողովին մէջ խօսած ճառով (1939ին) Ստալին նախ Լենինի հետ կը մերժէր ազգ եւ ազգային մշակոյթ մը, որ բուրժուական է եւ հակայեղափոխական, ուստի կը թունաւորէ զանգուածները ազգայնականութեան թոյնով: Բայց այդ կը պատահի, երբ իշխէ բուրժուազիան, եւ ազգային մշակոյթն ըլլայ բովանդակութեամբ բուրժուական, իսկ ձեւով՝ ազգային:

Արդ՝ Խորհրդ. Միութեան մէջ կ'իշխէ պրոլետարը: Հոն ազգային մշակոյթը կը պահէ ազգային ձեւը, բայց կ'ընդունի ընկերվար. բովանդակութիւն: Այսպիսի ազգ. մշակոյթ մը կուտայ զանգուածներուն՝ միջազգային ոգի, կ'ամրացնէ պրոլետարի իշխանութիւնը: Ստալին շեշտեց, որ Լենին թշնամի էր ազգային մշակոյթներու բուրժուական բովանդակութեան, բայց բարեկամ՝ անոնց ազգայնական ձեւերուն: Նոյնպէս է ինքը՝ պետը Կոմունիստ կուսակցութեան (Ստալին, «Հարցեր լենինականութեան», 1933, 565): Այս ճառը յապաւուած է ԺԱ. տպագրութեան մէջ, 1947:

Ուրեմն կարելի՞ էր մշակել ազգասիրութիւն եւ հայրենասիրութիւն Խորհրդ. Միութեան մէջ: Կարելի էր, պայմանաւ որ ըլլար տեսակ մը ազգասիրութիւն, այսինքն անոր վերադիրը ըլլար ոչ թէ «հայ», ... այլ «Խորհրդ.»: Կոմունիզմը կատարեց թեքում մը դէպի ազգ ու հայրենիք, բայց մնաց հաւատարիմ իր էութեան՝ սա վերադիրով. խորհրդ. ազգասիրութիւն, խորհրդ. հայրենասիրութիւն:

Զերնով («Բոլշեւիկ», 1949, 5. էջ 38) կը պնդացնէ խորհրդ. հայրենասիրութիւնը իբրեւ համեղ պտուղը Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան. «Որակապէս նոր երեւոյթ է սա: Երբ բանուորները տէր դարձան ընկերվարական հայրենիքին, ժողովուրդը նոր դիրք բռնեց հանդէպ հայրենիքի եւ պետութեան: Նոր պայմաններու արդիւնքն է խորհրդ. հայրենասիրութիւնը, որ խորհրդային մարդու հոգեկան նոր դէմքին ամէնէն պայծառ գիծն է: Շնորհիւ խորհրդային հայրենասիրութեան՝ խորհրդային ազգութիւնները կը կազմեն միութիւն մը, որ շաղախն է բազմաժողովուրդ խորհրդային պետութեան»:

Մերձեցնելով այս տեսութիւնը մեր ազգին ու մեր հայրենիքին, պիտի ըսենք. Այս ամէնէն պայծառ գիծը երեւան կուգայ խորհրդային մարդու եւ ոչ թէ հայ մարդու դէմքին վրայ: Մի միայն ձեւով կրնայ Հայը ըլլալ հայ ազգասէր, հայ հայրենասէր, իսկ բովանդակութեամբ պէտք է դառնայ խորհրդային մարդ ու մշակէ խորհրդային ազգասիրութիւն ու խորհրդային հայրենասիրութիւն:

Տեղին է հարցնել. ի՞նչ է խորհրդային հայրենասիրութիւնը: Ստալին կը պատասխանէ («Խորհրդային Միութեան մեծ հայրենական պատերազմը», ռուսերէն, Մոսկուա 1947. 160): «Խորհրդ. հայրենասիրութիւնը չի յենուր ցեղային կամ ազգայնական նախապաշարումներու վրայ: Այդ պատճառով հզօր է: Խորհրդ. հայրենասիրութիւնը խոր նուիրում է եւ հաւատարմութիւնը ժողովուրդին՝ հանդէպ իր խորհրդային հայրենիքին: Եղբայրական ընկերութիւնն է, զոր կը կազմեն մեր երկրին բոլոր ազգերուն բանուորները: Խորհրդային հայրենասիրութեան մէջ ներդաշնակօրէն կը զուգուին ժողովուրդներու ազգային աւանդութիւնները, եւ կենսական շահերը Խորհրդ. Միութեան բոլոր բանուորներուն: Խորհրդային հայրենասիրութիւնը աղբիւր է դիւցազնութեան ու ստեղծագործ ուժի: Անոր վերագրելի է խորհրդային բանակի յաղթութիւնը հայրենական մեծ պատերազմին մէջ, անոր՝ հսկայ թռիչքը կեանքի բոլոր մարզերուն վրայ, պատերազմէն ետք:

Երբ շեշտէք «խորհրդային»ը, ինչպէս շեշտուած է հոս եւ ամէն տեղ, կը ստիպուիք ջնջել «հայ» եւ ուրիշ ոեւէ ազգանուն:

Բայց չէ՞ որ «հայ» ազգային զարթօնք մը սկսաւ «հայրենական մեծ պատերազմէն» ետք, «հայ ազգայնական» ազգակը զօրացաւ, կարեւորութիւն տրուեցաւ «հայ ազգային պատմութեան» եւ ազգային աւանդութիւններու, հրապարակը ողողուեցաւ ու կ'ողողուի հայ հեղինակութիւններով հին ու նոր, մշակուիլ սկսան հայ երգ, պար ու լեզու, ընտանիքը վերստացաւ երբեմնի իրաւունքները եւ նոյնիսկ կրօնը, որովհետեւ ազգային էր, ու ցորչափ ազգային էր, սկսաւ հանդուրժուիլ:

Արդեօք Կոմունիզմը ուրացա՞ւ ինքզինք, հրաժարեցա՞ւ ապագայ գրաւոր մէկ մշակոյթէն, որ պիտի ձուլէր բոլոր ազգերը, մշակոյթները, լեզուները:

Բաւ լիցի: Պատեհապաշտական տեսակ մը հայրենասիրութիւն է, որ կը շարունակուէր: Ստալին բացատրած է գաղտնիքը («Ինչպէս կը հասկնայ սոցիալ - դեմոկրատիան ազգային հարցը», ռուսերէն, 1946, երկեր, Հ. Ա. 32 – 58 — «Մարքսիզմը եւ ազգային հարցը», երկեր, Հ. Բ. 290 - 367): Թերեւս զարմանաք, կ'ըսէ Ստալին, որ ներկայիս կը պաշտպանենք ծաղկումը ազգային մշակոյթներու՝ մենք որ կը հետապնդենք ապագայ ձուլումը ազգային մշակոյթներու բովանդակութեամբ ու ձեւով: Ոչինչ կայ զարմանալի: Ազգային մշակոյթները, որոնք միայն ձեւով ազգային են, իսկ բովանդակութեամբ՝ ընկերվարական, պէտք է զարգանան, ծաւալին, իրենց բոլոր կարողութիւնները իրագործեն, որպէսզի հասունցան ձուլուելու եւ կազմելու մէկ մշակոյթ ու մէկ լեզու, երբ պրոլետարը յաղթանակէ եւ հաստատէ իր դիկտատուրան ամբողջ աշխարհի վրայ: Հակասութիւն չէ այս: Մարքսեան դիալեկտիկի տեսակէտէն՝ ոչ: Մենք թշնամի ենք նաեւ պետականութեան, կ'ուզենք որ մեռնի, ու զայն մեռցնելու համար ստեղծած ենք ամէնէն հզօր պետականութիւնը: Մարքսեան բանաձեւ է. ամէնէն հզօր պետականութեամբ՝ դէպի մահը պետականութեան: Ճիշդ նոյնպէս՝ ծաղկումովը ազգային մշակոյթներու, հայրենիքներու, լեզուներու՝ դէպի մահը ազգային մշակոյթներու, հայրենիքներու, լեզուներու: — Անկման շրջան է ծաղկումը ազգայինի: Վերջնական շրջանն է մահը ազգայինի՝ ձուլումով: Ով որ չի հասկնար այս, կ'ազդարարէ Ստալին, կորսուած մարդ է մարքսիզմի համար. զի այս է դիալեկտիկ նկարագիրը լենինականութեան՝ հանդէպ ազգային մշակոյթի» (Ստալին, «Հարցեր լենինականութեան», ռուս. Մոսկուա 1933, 566):

Հ. Ս. Ե. ԿՈԳԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՎԱՐԱՆՈՏ ԵԳԻՊՏՈՍԸ

•

Բ.— ԳԱՀԻՐԷ՝ ԱՐԱԲ. ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՂԱՔ. ԿԵԴՐՈՆԸ

Յորդանանի եւ Լիբանանի քաղաքական ներքին պայմաններու ծանօթ զարգացումը, կը մղէ շահագրգռուողները հարցնելու՝ թէ, արդեօք, որքա՞ն ժամանակ պիտի տեւէ Եգիպտոսի ներկայ վարչակարգը: — Բացայայտ է, որ Արաբական Դաշնակցութիւնը միատարր ու ամուր չէ այսօր: Արաբական մայրաքաղաքներէ շատերու մէջ, ղեկավարութիւնը մտահոգ է այն սպառնալիքներէն՝ որոնք Գահիրէէն «ներածուած» գաղափարաբանութիւններէ կրնան ծնիլ: Այսուհանդերձ, գնդապետ Նասր կը յաջողի հրահրել միշտ արաբ հանրային կարծիքը, եւ վտանգել դիրքն ու հեղինակութիւնը արաբ բոլոր այն ղեկավարներուն՝ որոնք կը հետամտեն դիրք ճշդել եգիպտական հակամէտութիւններու դէմ:

ՊԱՅՔԱՐԸ՝ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻ ՄԻՋՈՑԱՒ

Դամասկոսի թէ Պաղտատի ձայնասփիւռի բոլոր գործիքները, — հանրային վայրերու, սրճարաններու թէ ինքնաշարժներու մէջ, — Գահիրէի ձայնն է որ կը լսեն: Կլկլակներու առջեւ նստող մարդկային բազմութիւններ, արաբական աշխարհի որեւէ մէկ անկիւնին մէջ, ականջ կուտան այդ ձայնին, որ... բարձր կը հնչէ միշտ, մանաւանդ 1956 Դեկտեմբերէն ի վեր:

Արաբական աշխարհի հակարեւմտեան

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱԲԷԼԵԱՆ

•

Այդ օրէն ան իր անձնական կապն ու ծանօթութիւնը կը հաստատէ մեծ արուեստագէտին հետ եւ կը դառնայ անոր մտերիմը:

Ադամեանի խաղը եւ անոր անօրինակ յաջողութիւնները Աբէլեանի մէջ այնպիսի յեղաշրջում կը յառաջացնեն, որ վերջնականապէս կը վճռէ նուիրուիլ հայ բեմին, որքան ալ այդ ճամբան ըլլայ փշոտ եւ զրկանքներով լեցուն: Նոյն կարծիքը կ'ունենան նոյնպէս իր երկու եղբայրները՝ Ներսէս ու Ալեքսանդր, ինչպէս եւ նոյն կարծիքը, կը բաժնէ իր մօրաքրոջ որդին՝ Շիրվանզադէն:

1883ին Թիֆլիզի մէջ կը կազմուի Հայոց Դրամատիկական Ակումբը: Այդ կազմակերպութեան ծրագրին մաս կը կազմէր՝ օգնել եւ օժանդակել բեմական տաղանդներու ծաղկման եւ զարգացման, ծանօթացնել հայ հասարակութեան ռուս եւ օտարազգի հեղինակներու ընտիր գործերը, մրցանակներ սահմանել ինքնուրոյն լաւ թատերականներու թարգմանութեան համար եւ տալ հայերէն ներկայացումներ:

Խօսքը տանք դարձեալ Ս. Մելիքբէտեանին. —

«Այս լուրը իմանալով Աբէլեան կը վճռէ թողուլ Բաղուն եւ կը մեկնի Թիֆլիս: Կը խորհի ինքնիրեն.

«Հայոց խումբ ... Ադամեան ... ահա իմ ցանկացածը: Ովքե՞ր են ղեկավարները, ո՞ւմ դիմեմ որ ինծ ընդունեն»:

«Եւ վերջապէս, պրպտելով, կը տեղեկանայ ղեկավարներէն մէկուն անունը, Փիթոյեան, եւ ուղղակի կը դիմէ անոր:

Փիթոյեան ընդունելով Աբէլեանի առաջարկութիւնը, կը հարցնէ.

— Որքա՞ն կ'ուզէք ամիսը:

— Չգիտեմ, կը պատասխանէ Աբէլեան, կը խաղամ, արժանիքիս համեմատ կը վարձատրէք:

— Լաւ:

Աբէլեանի ուրախութիւնը չափ ու սահման չունէր: Վերջապէս հայ դերասանական խումբի մը անդամ էր եւ պիտի ծառայէր հայ բեմին»:

Հայոց «Դրամատիկական Ակումբ»ի խումբը Ադամեանի մասնակցութեամբ կը սկսի իր ներկայացումները: Աբէլեան հոն կը խաղայ Գ. Սունդուկեանի «Էլի մէկ զոհ»ին մէջ Միքայէլի դերը, Մուրացանի «Ռուզան»ին մէջ՝ փոխարինելով հիւանդ Ադամեանին՝ Ներսէհի դերը, Վիկտոր Դիաչենկոյի «Զոհի փոխարէն զոհ»ի մէջ Վելսկիի դերը, Մոլիէրի «Թարթիւֆ»ին մէջ Դամիսի դերը, Շէյքսփիր «Արքայ Լիր»ին մէջ Էդգարի դերը, «Օթէլլօ»ի մէջ Կասիօ, «Համլէթ»ի մէջ Ա. դերասան եւ «Ուրիէլ»ի մէջ Բեն-Ակիբա:

Առաջին անթիւ իսկ երիտասարդ Աբէլեան կը գրաւէ հասարակութեան ուշադրութիւնը: Մամուլը («Մշակ» եւ «Արձագանգ») համակրական տողերով կ'արտայայտուի իր խաղարկութեան մասին: Սակայն մասնաւորապէս Աբէլեան առանձին ուշադրութեան առարկայ կը դառնայ Լիր Արքայի մէջ Էդգարի դերով:

Շիրվանզադէն իր յօդուածներէն մէկուն մէջ հետեւեալը կը գրէ այդ մասին. —

«Ներկայացւում էր Շէյքսպիրի «Արքայ Լիրը»: Այս պիէսի մէջ երկրորդական դերերի շարքում կայ մէկը, որ շատ դժուար կատարելի հոգեբանական տիպար է ներկայացնում: Էդգարը: Աբէլեանին էր յանձնուած այդ դերը եւ այդ նրա համար մի տեսակ փորձաքար էր: Տողերիս հեղինակը յիշում է այն անսպասելի ոգեւորութիւնը, որ յանկարծ պաշարեց թատրոնի սրահը, երբ Աբէլեանը պատկերացնում էր Էդգարի կեղծ խելագարութիւնը: Նրա ձայնի ելեւէջները, դիմախաղը, գրիմը, զգեստը, ձեւերը բնական էին եւ ազդու: Հանդիսականները մի քանի վայրկեան մոռացան Ադամեան - Լիրին եւ ուժգին ծափահարեցին Աբէլեան — Էդգարին: Այդ երեկոյ Աբէլեան արդէն ստեղծեց իրեն համար ապագայ դերասանի անուն: Արդէն պարզ է որ այդ առոյգ, կայտառ պատանու մէջ կայ աստուածային կայծ: Զգաց այդ ամէնից առաջ հարկաւ Ադամեանը եւ շնորհաւորեց իւր դեռահաս արուեստակիցին»:

Սակայն մամուլը թերութիւններ եւս կը գտնէ Աբէլեանի մօտ: Կը քննադատուի անոր լալկանութեան հասնող երկարաշունչ ձայնը եւ ձեւերուն չափազանցութիւնը:

Աբէլեան չի շփանար իրեն հանդէպ ցոյց տրուած համակրանքէն, այլ ընդհակառակն՝ կ'ուզէ օգուտ քաղել եղած քննադատութիւններէն եւ ուղղել իր թերիները: Եւ լծուելով յամառ աշխատանքի եւ կէտ առ կէտ հետեւելով իրեն եղած թելադրանքներուն, շուտով կը սրբագրէ այդ թերիները:

Այս դէպքը մեզի խորհիլ կուտայ մեր օրերու հայ դերասաններուն եւ հայ մամուլի փոխ - յարաբերութիւններուն մասին: Արդարեւ՝ այսօր եթէ քննադատ մը որեւէ ցուցմունք եւ նկատողութիւն ընէ դերասանի մը խաղին առթիւ, այդ դերասանը ընդվզած՝ ոչ թէ կը ջանայ օգտուիլ առիթէն, այլ եւ բողոքի ելոյթներ կ'ունենայ զինքը քննադատողին եւ յօդուածը հրատարակող թերթին դէմ ու կը քէնոտի ...

Այսքա՞ն ցոյց կուտայ յստակօրէն Աբէլեաններու մեծութիւնը եւ անոնց անշահախնդիր սէրը դէպի հայ բեմը:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(5 Շար.)

Հրջանակները ուղղութիւն կը ստանան եգիպտական կայաններէ, որոնք կը գրաւեն, ընդհանրապէս, իրաքեան ցոյցերով, Ատէնի սահմանային դէպքերով եւ Ալժերիոյ Ֆելլաղաներու գործունէութեամբ։ Անոնք, «արաբական ձոյն» մը կը նկատեն, այլեւս, «պարսկական ձոյն»ը։ Ափրիկեան բոլոր ցեղերու լեզուներով՝ եգիպտական ձայնասփիւռը հրատարակութիւններ կը կատարէ, ի նպաստ այս տեսակէտին։ Կը կատարէ, լայն չափով, նաեւ եբրայերէն հրատարակութիւններ։

Եգիպտ. ձայնասփիւռը ուժ կուտայ բոլոր այն յետամնաց երկիրներուն՝ որոնք պայքարի ճակատ կը յարդարեն արեւմտ. երկիրներու դէմ, ինքնիշխան դառնալու կարգախօսով։ Նո՛յնիսկ՝ յաճախ իրողութիւնները շրջելու եւ ճշմարտութիւններ խաթարելու գնով ...։ Ալյուսհանդերձ, Իրաքցին, Սուրիացին կամ Լիբիացին (Նո՛յնիսկ Իսրայէլի մէջ ապրող Արաբը)՝ չեն վարանիր կոյրգկուրայն հաւատալու եգիպտական լուրերուն։

Սէուտական Արաբիոյ վեհապետը՝ Սէուտ Թագաւոր, հակառակ այս բոլորին, վճռականութիւնը ունեցաւ մեկնելու Մ. Նահանգներ եւ խրացնելու Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը։ Վեհապետը իր այս քայլին մէջ ծայրահեղութիւններու չկրցաւ դիմել սակայն, որովհետեւ Գահիրէ կըրնար գրգռել արաբական զանգուածներու «ազգայնականութիւնը» եւ ցեղային կիրքը։ Նո՛յն վտանգը գոյութիւն ունի, այսօր, Յորդանանի երիտասարդ Թագաւորին՝ Հիւսէյնի համար, ինչպէս Լիբանանի ....

ԳԱՀԻՐԷ՝ ԱՐԱԲ. ԱՇԽԱՐՀԻ ՔԱՂԱՔ. ԿԵԴՐՈՆԸ

Ինչպէս Ֆաթիմիներու շրջանին, նաե՛ւ այսօր՝ Գահիրէ դարձած է արաբ. աշխարհի քաղաք. կեդրոնը։ Ցետադէմ զանգուածներու համար՝ յառաջդիմութեան չափանիշ երկիրը ո՛չ Եւրոպան է, ո՛չ ալ Ամերիկան այլ՝ Եգիպտոսը։ Արաբ մտաւորական երիտասարդութիւնը, Նեղոսի հովտի արեւելեան թէ արեւմտեան ափերուն վրայ, «կը լափէ» եգիպտական մամուլը, — մինչ անտարբեր է ընդհանրապէս արեւմտեան գրականութեան հանդէպ...։ Նո՛յն երեւոյթը՝ նաեւ երաժշտական արուեստի, չարժանկարի եւ այլ ճակատներու վրայ։

Արաբական աշխարհի բոլոր անկիւններէն՝ հազարաւոր ուսանողներ դէպի Ալ-Ազհարի կրօն. համալսարանը (Գահիրէ) կ'ուղղուին ամէն տարի։ — Անցեալ տարի, օրինակ, չորս հազարէ աւելի ուսանողներ եկան Գահիրէ՝ Ծայրագոյն Արեւելքէն եւ Ափրիկէէն։ Մէկ խօսքով, արաբ երիտասարդութեան եւ ժողովրդային զանգուածներու ամէնէն վստահելի աղբիւրը՝ եգիպտական մամուլն է ...։ Նո՛յնիսկ նորաձեւութեան մարզի մէջ՝ Իրաքցին կամ Արաբը հետեւողականօրէն կը կապկէ եգիպտացի կիները, — փոյթ չէ թէ անոնք յաճախ ... Ֆրանսական եւ Իտալական նորաձեւութենէն ներշնչուած ըլլան...։

Համաշխարհային Ա. պատերազմէն առաջ, գերագոյն չքեղանքի աղբիւրը օսմանեան կայսրութիւնն էր, իսկ ճաշակի չափանիշը՝ ամուսնանալ Թրքուհիի մը հետ...։ Հիմա, սակայն անոնք Եգիպտուհիներ կը փնտռեն՝ նո՛յն բծախնդրութեամբ եւ նպատակով։ Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորի օրինակը, այս տեսակէտով, պերճախօս է։ (Ծ. Խ. — Հիւսէյն Թագաւոր ամուսնացաւ համալսարանաւարտ եգիպտուհիի մը՝ Տինայի հետ։ Շուտ կայ սակայն, որ պիտի ամուսնալուծուին մօտերս)։

«ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԶՕՐԱՍԻՒՆԸ»

Արաբական նորագոյն որեւէ պետութիւն՝ կը վարանի գործակցելու արեւմտ. երկիրներուն, ու կ'ապաւինի Եգիպտոսի։ Համաշխարհային երկրորդ պատերազմէն ի վեր, Եգիպտոսէն կը հրաւիրուին ամէն կարգի մասնագէտներ եւ փորձագէտներ։ Այս տեսակէտով, կարեւոր դեր կը կատարեն, արաբական երկիրներու մէջ, Եգիպտոսի զինուորական կցորդները։ Իսրայէլի դէմ հասարակաց պայքարի ճակատ յարդարելու պատրուակով՝ անոնք նոյնիսկ միջամուխ կ'ըլլան խնդրոյ առարկայ արաբական պետութեանց ներքին գործերուն։ Այս իրողութիւնը պատճառ դարձաւ, սակայն, որ Լիբանանի, Սուտանի, Արաբիոյ, Լիբիոյ եւ Յորդանանի նման երկիրներ, ինչպէս նաեւ Եթովպիա, իրենց սահմաններէն արտաքսեն Եգիպտոսի զինուորական կցորդները։

Եգիպտական ազդեցութիւնը զգալի է մանաւանդ կրթական ճակատի վրայ։ — Նաւթային հարստութիւններու միջոցաւ բարգաւաճող երկիրներ, երբ կը ձեռնարկեն կրթական կեանքի կազմակերպումին, կը վստահին եգիպտական աջակցութեան. եւ եգիպտական իշխանութիւնները սիրով կ'ընդառաջեն այս ցանկութեան, իրենց ազդեցութիւնը զօրացնելու համար այդ երկիրներուն մէջ։ — 1955էն, երկու հազարէ աւելի եգիպտացի ուսուցիչներ կը գործէին արաբական երկիրներու մէջ, առանց հաշուի առնելու հարիւրաւոր շէյխերը՝ որոնք Գահիրէի ձայնը կը տարածեն Ատլանտեանի ափերէն մինչեւ Ճափոնական ծով ...։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԱՅ ԴԱՏ, ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ԵՒ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ). — Շահեկան նիւթ մը, զոր ոգեւորիչ շունչով եւ բացառիկ գեղեցկութեամբ ներկայացուց ընկեր Մ. Թէօլէօլեան, երկուշաբթի՝ 17 Յունիսին, Պօմոնի սրահին մէջ հաւաքուած հոծ եւ ընտրեալ հասարակութեան։

Օրուան նախագահը, ընկեր Գ. Նիկողոսեան, ունկնդիրներուն ներկայացուց «Յուսաբեր»ի այժմու խմբագիրը, ապա գինք հրաւիրեց բեմ։

Խօսիլ հայրենիքի եւ արտերկրի ազգային եւ քաղաքական կեանքի մասին, կը կարօտի ոչ միայն դէպքերու եւ երեւոյթներու լայն ուսումնասիրութեան, այլեւ կ'ենթադրէ խօսիլ հանդամանօրէն, թըւական վիճակագրութիւններով եւ շօշափելի փաստերով։ Եւ ասիկա՝ սեղմ ժամանակամիջոցի մը մէջ։

Վարակիչ եռանդով, յարգելի ընկերը, շուրջ երկու ժամ ներկայացուց Հայ Դատի վերջին 10 – 12 տարիներու փուլերը, թուական առ թուական անդրադարձաւ բոլոր այն դէպքերուն, որոնք այս կամ այն ձեւով աղերս ունեցած են մեր իրաւական պահանջներուն հետ։

Այս կապակցութեամբ, շատ ճիշդ կերպով հաստատեց՝ թէ հայրենիքի մեր ազգակիցները իրենց հոգիով եւ ողջ էութեամբ կը ձգտին իրականացած տեսնել մեր ազգային իտէալը, սակայն հասկնալի պատճառներով լուռ կը մնան։

Արտասահմանի մէջ կը գործեն սակայն Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւ Հայ Դատի յանձնախումբը կ'օգտագործուի ամէն պատեհ առիթ կեանքի կոչելու եւ յիշեցնելու Հայ Դատի իրաւական եւ բարոյական արժէքը, եւ, շնորհիւ այս անդուլ եւ կորովի աշխատանքներուն, ներկայիս մեր ազգային դատը սերտօրէն կապուած կը մնայ անազատ փոքր ժողովուրդներու դատին հետ։

Ապա՛, յարգելի բանախօսը մէկ առ մէկ ներկայացուց Միջին Արեւելքի մեր գաղութները — Ազգային կեանքը, դպրոցներու եւ աշակերտութեան թիւը, երիտասարդական կազմակերպութիւնները, մեր յարաբերութիւնները՝ տեղացի ժողովուրդներու եւ պետական շրջանակներու հետ։

Եռուն եւ բեղուն հաւաքականութիւն մը կը ներկայացնենք մենք՝ յիշեալ գաղութներուն մէջ. վառ է ազգային ոգին, ազգ. վարժարանները լի են պատանիներով եւ երիտասարդներով. առինթեր այս յուսադրիչ պատկերին՝ Միջին Արեւելքի տարագիր մեր զանգուածները, ինչպէս այլուր, կը վայելեն խոր. եւ անվերապահ համակրանքը տեղացի ժողովուրդներուն եւ պետական անձնաւորութիւններուն, շնորհիւ այն իրողութեան, որ գաղութահայութիւնը հաւատարմօրէն կը ծառայէ իր ապրած երկիրներու ներքին շահերուն։

Ի՞նչ է մեր քաղաքականութիւնը՝ արտասահմանի մէջ։

Վառ եւ կենդանի պահել ազգային ոգին եւ գիմագիծը, հետամուտ ըլլալ մեր ազգային իրաւունքներու իրականացման, նաեւ՝ ստատրել օտար ափերու վրայ ուռճացող մեր նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան։

Ահա այն հիմնական առաջադրանքները, որոնք եղած են եւ պէտք է ըլլան մեր կէտ-նպատակին։

Խանդավառիչ վերլուծումով եղրակացուած այս միտքերը ընդունեցան ջերմ ծափերով։

Պատասխանելով եղած հարցումներուն, յարգելի բանախօսը խօսեցաւ նաեւ Կիլիկիոյ կաթ. ընտրութեան առաքելութեան եւ աշխատանքներուն շուրջ։

Խանդավառ մթնոլորտի մէջ՝ ներկաները բաժնուեցան բանախօսէն։

Ժ. Մ.

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ ԳՆԴԱԿՈՎ

●

ԽՄԲ. — Ինչպէս գրած էինք, Լիբանանի ընտրութեանց նախօրեակին Պէյրութ, դաւադիր գնդակի մը զոհ կ'երթար մեր երիտասարդ ընկերներէն՝ Թորոս Չիփթճեան յուզում եւ ընդվզում պատճառելով իր բոլոր հայրենակիցներուն։

Ստորեւ ճանի մը յաւելեալ մանրամասնութիւններ ողբացեալ երիտասարդին մասին. —

×

Պէյրութի ընտրութիւններու նախօրեակին, օրինապահ Լիբանանցիի խոհեմութենէ թելադրուած, ընդվզումի հուրով ապրող բայց լուռ ու անշշուկ բազմահազար յուղարկաւորներ հողին յանձնեցին Դաշնակցական հաւատաւոր երիտասարդ մը։

Թորոս Չիփթճեան կը կոչուէր այդ երիտասարդը, որ հազիւ 24 գարուններ բոլորած ծաղկատի հասակին մէջ զոհ գնաց եղբայրասպան դաւադիր գնդակի մը՝ խոր սուգի մատնելով իր հարազատներն ու Դաշնակցական ամբողջ ընտանիքը։

Պարկեշտ, արիասիրտ, համակ նուիրում Թորոս Ուրբաթ օր կէսօրուայ ճաշէն ետք Թիրօ Թաղի իր բնակարանէն երբ գործատեղի կը վերադառնար, զինապատ ինկաւ մութ անկիւններու հերոս վատահամբաւ Հայու մը կողմէ արձակուած գնդակով։

Ամբողջ Պուրճ Համուտը խոր սուգով համակուեցաւ։ Քաղաքը լացաւ իր գեղաբողբոջ երիտասարդին մահը։ Շաբաթ կէս օրէ առաջ տասնեակ մը հազարի հասնող երկսեռ բազմութիւններ խռնուած էն Թիրոյի եկեղեցիէն ներս եւ թաղին փողոցներուն մէջ։ Ծովածաւալ բազմութեան վրայ մահուան վիշտը տիրուր լռութիւն մը սփռած է։ Հեծկլտանք եւ ողբագին լացեր կ'ուրան հէգ երիտասարդին կորուստը։ Ժամը 10-30ին ընկերներու ձեռքերուն վրայ բարձրացած դագաղը յամրաքայլ ճամբայ կ'ելլէ՝ իր սիրելի զաւկին անդարձ բաժանումը զուժող եկեղեցիին զանգին տխուր կչռոյթովը։ Դագաղին առջեւէն գլխիկոր կ'ընթանան սկաուտական երկար շարքեր՝ կուսակցական մարմիններու եւ անհատներու կողմէ ղրկկուած ծաղկեպսակներ կրելով։

Թորոս Չիփթճեան ծնած է Պէյրութ 1933ին։ Դաշնակցական ընտանիքի զաւակ է։ Աշակերտած է Հայ Կաթողիկէ Մեսրոպեան վարժարանը։ Արհեստով եղած է մեքենագործ։

(ԱԶԴԱԿ)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (75)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

●

ԱՐՏԱՆՈՒՇԻ ՎԱՆՔԸ

— Հրամայէ՛ ինչ որ կ'ուզես, հրամայէ՛ կրակի եւ ջուրի մէջէն անցնիմ, միայն թէ խոստմունքդ մի մոռնար։

Եւ երկու ձեռաց մէջ իրրեւ թէ գրկած այդ քնքուշ ձեռքը համբոյրներով ծածկեց եւ արցունքով լուաց. երբ իշխանուհին ձեռքը քաշեց ու՝

— Բաւական է, չափաւորէ ուրախութիւնդ, ըսաւ եւ ոտք ելաւ։

Իշխանն ալ նոյնպէս ելաւ եւ դէպի դուռը գնալով՝ ետ դարձաւ.

— Մայր իշխանուհի, կարելի՞ է որ ինձ շնորհք մըն ալ ընես։

— Եթէ Զարուհին պիտի խնդրես տեսնել, անկարելի է. Աստուծոյ սեղանին առջեւ միայն այդ կարելի է եւ պարնան։ — Եւ քիչ մը մտածելէն վերջ, Աշոտ իշխան, գուրսի սենեակը հանգչէ, ես կաթողիկոսին նամակ մը գրել տամ, եւ որովհետեւ ձեր կողմերը կը գտնուի, իրեն կը հասցնես։

— Շատ բարի, մայր իշխանուհի։

— Աստուած բարի ճանապարհ տայ։

Եւ իշխանուհին պաշտօնի դուռ մը բացաւ եւ անյայտ եղաւ։ Հազիւ կէս ժամ վերջ պատուէ կոյս մը բերաւ կնքեալ նամակ մը իշխանին տուաւ։

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

ԱՐՄԱՆԵԱԿԻ ԲԵՐԴԸ

Ինչպէս լուրկ եկած էին մեր երկու ընկերները, նոյնպէս լուրկ կը դառնային, բայց ծերը իր ջորիոյն վրայ կորացեալ կը դիտէր շարունակ, որ երիտասարդ իշխանին ճակատը պարզեալ էր, այն դառնութիւնը եւ անհանդարտ հոգը, որ քիչ առաջ իր երեսին վրայ նկարեալ էր, անհետ եղած էր բոլորովին։ Երբեմն ձեռքով իր նժոյգին պարանոցը կը շոյէր։ Երբեմն ըլլարթ դէմքով գլուխը շուրջ դարձնելով բնութեան ծիծաղն իրրեւ թէ կը փնտռէր եւ, անկարծ, գլուխը ետին դարձնելով՝

— Հայրիկ, այս ձեր մայր իշխանուհին սովորական կին չէ, ես նորա նման ոչ ոք չեմ տեսեր կեանքիս մէջ, բսաւ։

— Այո, իշխան, սուրբ շրջակայքը, ամէնքը ազգային են եւ օտարը իր իմաստութեան եւ առաքինութեան գովութիւնը կ'ընեն եւ կը յարգեն։ Իսկ մենք իր ժողովուրդը եւ մեր ամէնէն յետինը՝ Աստուծմէ ետքը, մեզայ, մեղայ, Աստուածամօր պէս գինքը կը պաշտէինք պիտի ըսէի։

Ծերուն այս վկայութիւնն ալ խոր մտածութեան մէջ թաղեց իշխանը եւ հազիւ թէ Սմբատաւան հասան, առանց ձիէն իջնելու հրամայեց իր փոքրիկ գունդին որ հեծնեն, եւ ստանապետին քսակ մը տալով խնդրեց քաղցրութեամբ որ դահ ընէ իր մարդիկը, եւ փոխանակ Արտահանի ճամբան բռնելու, Կարուց ճամբան բռնեց. որովհետեւ այնպէս իմացեր էր թէ կաթողիկոսը Բագարան երթալու միտք ունէր Բուղայի երկիւղէն, եւ անկից Յունաց սահման անցնիլ Կարնոյ քաղաք, ինք կը յուսար թէ Բագարան իր նամակը կրնար իրեն հասցնել։

Ուստի երբ Բագրատունեաց քաղաքը մտաւ եւ միջնաբերդը գնաց իր անուանակից Աշոտ Բագրատունին տեսնելու, նա շատ այլայլած գտաւ, վասնզի երկու լուր մէկտեղ առած էր. նախ՝ Յովհաննէս կաթողիկոսին մահը, իսկ երկրորդ Բուղայէ հասած հրաման մը, որ սախպաւ հայրը՝ Սմբատ Սպարապետը կ'ուզէր, որ Մոկաց երկիրն էր։ Ուստի այս լուրերը հաղորդելու համար հօրը սուրհանդակ մը ղրկելէն վերջ, Բագրատունին սկսաւ գանգատիլ ժամանակին դժուարութեան վրայ, մանաւանդ, որ Սասնեցիք զօրը իր եւ հօրը այնչափ խնամքը, յարգարեալ պատրաստութիւնները հիմնայատակ բրեր էին։ Եւ երբ իրենք կը յուսային այդ ճիւաղին՝ Բուղայի սիրտը կակղացնել, ամէն օր նոր նոր եւ անհաւատալի յանդգնութեամբ ամէն խորհուրդ վեր ի վայր կը շրջէին։

— Չի լսեցի՞ր այդ Սասնեցւոց նոր քաջագործութիւնը։

— Ոչ. նո՞ր բան կայ։

— Խումբ մը այս լեռնականներէն իրենց սարերուն ղայաթներէն կ'իջնեն, կուգան մինչեւ Դուին, եւ հոն համարեա Բուղայի աչքաց առջեւ երեք հայ նախարար, որք նկան բերդին եւ Աշոտ Արծրունւոյ անձնատուր լինելուն պատճառ եղան, Մուշեղ Վահեւունի, Վահրամ Տրունի եւ Վահրամ Թիկնապահ, մահապարտաց սահմանեալ կախաղան կը հանեն, եւ բոլոր Դուին՝ հայ ու տաճիկ պարմանքով կը տեսնեն այս երեք իշխանաց դիակները կուրծքերնէն իրենց մատնութեան յանցանքը եւ օրինաւորապէս դատաւորաց տուեալ դատակնիքը, ուրուն հնապանդելով Յովնան Խութեցւոց զօրավարը կը գործադրէ նոյն վճիռը։ Կրնաս երեւակայել հայ ժողովրդեան ցնծանքն ու ահռելի ուրախութիւնը, բայց նոյնպէս երեւակայէ այդ անխղճալ Բուղայի կատաղութիւնը եւ միանգամայն սարսափը, որուն առջի հրամանը եղեր է երեք-չորս մեծամեծ զօրաց գունդեր ղրկկել առ Սասնեցւոց վրայ, ուր որ հանդիպին ողջ կամ մեռած իրեն բերել։ Այս առաւօտ մասնաւոր սուրհանդակ մը այս լուրը ինծի կը բերէ, քիչ մը վերջը բընաւորին սուրհանդակը ինձ հրաման կը բերէ, որ պհայս սպարապետը կ'ուզէ այս անօրէնը։

(Շար.)

ԾԵՐԵՆՑ

բարութիւններ կ՚ընեն, սակայն կը չարունակեն հակա - եւկուլաւ գործունէութիւն մը ունենալ: Յայտնեց թէ Խ. Միութեան եւ արբանեակ երկիրներու համայնավարները հրահանգ ստացած են Եուկոսլաւիոյ դէմ պայքար մղել:

«Եուկոսլաւիա ձանձրացած է յետադիմական կոչուելէ. ատենը եկած է որ այս կացութեան վերջ տրուի եւ թոյլ տրուի որ ամէն մարդ իր հասկցած ձեւով կերտէ ընկերվարութիւնը»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ Արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչներէն մէկը հերքեց այն լուրը թէ Հունգարիոյ նախկին վարչապետը, Իմրէ Նակի, Պուտափէշտի բանտերէն մէկուն մէջ կը պահուի: Աւելցուց թէ Նակի Ռումանիա կը գտնուի եւ «տակաւին եկար ժամանակ այնտեղ պիտի պահուի»: Հերքեց նաեւ թէ կառավարութիւնը կը ծրագրէ Նակին դատել:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Փորթմութ նաւահանգիստին մօտերը վերջերս գտնուած էր մարմին մը, որուն ինքնութիւնը կարելի չէր եղած ճշդել: Այժմ կը հաստատուի թէ մարմինը կը պատկանի այն սուզակին, որ Խրուշչեւի եւ Պուլկանինի Լոնտոն այցելութեան ժամանակ անհետացած էր:

ՍԷՆ ՆԱՀԱՆԳԻ ընդհ. խորհուրդի նախագահ ընտրուեցաւ Ռոժէ Մէնաժէ:

ՀԱՆՐ. ՆԱԽԱԳԱՀԸ Յուլիս չորսին այցելութիւն մը պիտի տայ Ֆրանսայի արեւելեան նահանգներուն եւ մասնաւորաբար Ալզասի:

ՓԱՐԻԶԵԱՆ շրջանին մէջ աշխատող մետաղագործական բանուորներուն աշխատավարձերը յաւելում պիտի կրեն:

ՀՐԱՆԻՒԹԵՐՈՒ վաճառքը ազատ պիտի ըլլայ ամէնէն ուշը այս շաբաթ օրուընէ սկսեալ: Լիտրը պիտի ծախուի 90 Ֆր.ի:

ԹՈՒԼՈՒԶԻ մէջ հինգշաբթի օր բացուեցաւ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան 49րդ համագումարը, որ առաւելապէս պիտի զբաղի Ալժերիոյ խնդրով:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ Արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչներէն մէկը առաջարկած է Եգիպտոսի, որ ուղղակի բանակցութիւններ սկսին երկու երկիրներուն միջեւ:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ թերթերը կը գրեն թէ անկէ երկու ամիս առաջ եգիպտացի լրտեսներ ծրագրած էին մահափորձ մը կազմակերպել Նասրի դէմ. բայց ծրագիրը երեւան ելաւ եւ կազմակերպողները ձերբակալուեցան:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ 15 օրուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ ամերիկացի հնախոյզ մը, որ «փորձած է Եգիպտոսի պատկանող հնութիւններ փախցնել երկրէն»:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ հեծելանիւի 44րդ շրջավազքը սկսաւ հինգշաբթի առաւօտ: Մրցակիցները ճամբայ ելան Նանթէն:

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը:

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր:

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա - Խարբերդցիական Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու Կրան Փէնի մասնաճիւղերու:

Այս կիրակի Եօթնեղբայրեան ագարակը, Սէն Լու Կրան Փէնի օդասուն անտառին մէջ:

Դերասան ԹՐԱԳՕՇ կարող ուժերով կը բեմադրէ զաւեշտ մը երկու արար՝

«ԿԵՂԾ ԻՇԽԱՆԸ»

Գեղարուեստական բաժին.— Երգ, արտասանութիւն եւ անակնկալներ:

Ձոխ պիւֆէ եւ համեղ շիշ քէպապ մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ

Ամավերջին հանդէս 30 Յունիս, կիրակի, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, Դպրոցասէրի վարժարանին մէջ, 1 Պուլվ. տիւ Նոր, Լը Րէնսի:

Ժամը չորսէն ետք պիտի սկսի դաշտահանդէսը վարժարանի գեղեցիկ եւ օդասուն պարտէզին մէջ մինչեւ կէս գիշեր:

ԵՐԳ, ՊԱՐ ԵՒ ԱՅԼ ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ:

Մուտքի տոմսերը պիտի ծառայեն նաեւ վիճակախաղի: Տոմսերուն գինն է 250 ֆրանք:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Էկլիզ տը Բանթէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Րէնսի Բավիյոն:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին: Սալ տէ Ֆէթի վերնայարկը: Նախաձեռնութեամբ Կապ. Խաչի, եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Կը նախագահէ Տիկին ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՏԷՐ-ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ:

Կը խօսի ՏԻԿ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, Սանուհիներու կողմէ, պար ու նաեւ մէկ արարով ներկայացում մը: Հաճելի անակնկալներ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Մուտքը ազատ է:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիսի եւ շրջակայքի Հայ Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնս կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Ս. Աստուածածին մատրան մէջ պիտի պատարագէ Տէր Ատոմ քհնյ: Այս առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի յաւէտ ողբացեալ Տիկին ՆՈՒԱՐԴ Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ մահուան հինգերորդ տարեդարձին եւ իր ամուսնոյն ազգային բարերար ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ: Հանգուցեալ բարերարներուն յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Պուլվ. Օտտոյի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է, Տէր եւ Տիկին Թորոսեանէ երկու հազար ֆրանք, ողբացեալ Տիկին Արաքսի Տէր-Նազարէթեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի: Ինչպէս նաեւ ընկերուհի Աստղիկ Հայրապետեանէ հազար Ֆր. իր մօր ապաքինման առթիւ:

●

Շավիլի եկեղեց. շինութեան յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Բարսեղ Տամլամաեանէ հինգ հազար Ֆր., իսկ՝ Պ. Յ. Փափազեանի ձեռամբ երկու հազար ֆրանք:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ Լիոնի եւ շրջաններու Հայութիւնը անխտիր ներկայ ըլլալու Հայկազեան վարժարանի ամավերջի հանդէսին, ղեկավարութեամբ Օր. Ընծայ Ստեփանեանի, որուն ինքնատիպ եւ գեղեցկօրէն պատրաստած պարերն ու արտասանութիւնները միշտ հաճոյքով վայելած է Լիոնի մեր արուեստասէր ժողովուրդը:

Ուստի կը հրաւիրուին բոլորը, քաջալերելու համար մեր հայ մանուկները իրենց լեզուն սիրելու եւ անով արտայայտուելու:

Հանդէսը տեղի կ՚ունենայ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Իմաքուլէ Քոնսէփսիոն, բիւ Տիւնուար:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ օրիորդ մը պուքօնիէր շինելու համար (արհեստը գիտցող): Դիմել Գաֆըլյեանի,

21 Rue des Petits Carreaux, Paris 2ème

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Պայծառ Զատրճեան, ծնեալ Եազըճեան, Սեբաստացի, հօրը անունը Մանուկ, մօրը անունը Մարիամ: Կը կարծուի թէ Փարիզ է կամ շրջակաները: Փնտռողն է Ամերիկայէն իր մօրեղբօր զաւակը: Տեղեկացնել Պ. Բ. Աճէմեանի, 24 Պուլվ. տը Բել[illegible]ի, Փարիզ (9):

Տպ. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Թաճեան, Զաքարեան, Օսմանճեան, Դաւիթեան եւ Վասէօր ընտանիքները, կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի յետ պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց մօր եւ հարսին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ՕՍՄԱՆՃԵԱՆԻ
(Ծնեալ Սուլթանեան)

մահուան քառասունքին առթիւ: Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

●

ՎԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Ս. Թէրզիեաղլուեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մ. Զոպոյեան, զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները կը յայտարարեն որ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Ս. Մարթէնի եկեղեցիին մէջ պիտի մատուցուի Ս. պատարագ և կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն:

Ողբ. ՏԻԿԻՆ ԷԼՄԱՍ ՍԱԶԱՔԼԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ

Հայեւռուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ:

Գրեց՝ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Տպարան «Յուսաբեր», Գահիրէ 1957:

Գին՝ 1100 ֆրանք:

Դիմել Յառաջի եւ հայ գրատուններու:

ՎԱՐՁՈՒ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

Նորմանտիի Էօր Է Լուար նահանգի Ֆէսանվիլիէ գիւղին մէջ, օդափոխութեան համար տրամադրելի են վարձու սենեակներ, խոհանոցով կամ առանց խոհանոցի, դիւրամատչելի պայմաններով: Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել՝

ENT 19 - 04

Օր. ՍՕՆԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ
Պ. ՄԱՐԳԱՐ ԽՐԻՄԵԱՆ
Ամուսնացած

Փարիզ, Յունիս 1957

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Փարիզի եւ շրջաններու ներկայացուցչական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Քաֆէ Պարպօթ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Ցոյներու սրահը, 5 բիւ Պօնըֆուա: Բոլորին ներկայութիւնը ստիպողական:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԻԷՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. անդամական ժողովը այս երկուշաբթի, Համօ Օհանջանեան ակումբը, ժամը 20.30ին:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան անդամական ժողովը, կիրակի 30 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 4.30ին, Խրիմեան վարժարանի մէջ, 2 բիւ տը լա Տէֆանս, Իսի: Կը խնդրուի անդամներէն անհրաժեշտօրէն ներկայ գտնուիլ: Օրակարգ՝ Ա) Բարոյական եւ նիւթական տարեկան համարատուութիւն: Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ՕՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուս. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի մեծ դաշտահանդէսը 30 Յունիս, Սէն Ժիւսթ, Պառ տիւ Շալէի մէջ, 117 Ավընիւ Քոբօ:

Կը նախագահէ՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ԵՍԱՅԵԱՆ

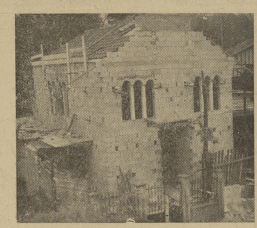
Կը խօսի Պ. Յ. ԱՂԱՅԵԱՆ

Գեղարուեստական ընտրուած բաժինով մը: Հայկական պարեր, նուագ եւ հաճելի անակնկալներ:

Առատ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

ՇԱՒԻԼԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ԴԻՄԷ ՁԵՐ ՍՐՏԱԲՈՒԽ ԵՒ ԱԶՆԻՒ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ, ԽՆԴՐԵԼՈՎ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, ՇՈՒՏՈՎ ԼՐԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ԱՄԷՆՈՒՍ ՍԻՐԵԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ:

Ա. Զ. Դ.

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ պատարագի պիտի օծուի Առաջնորդ Սրբազան հօր ձեռամբ, Շավիլի նորակառոյց եկեղեցւոյ Զանգակատան խաչը:

Assoc- Cultuelle des Arméniens
C. C. P. Paris 14827-18

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 29 ՅՈՒՆԻՍ — SAMEDI 29 JUIN 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 7918 — 33ème ANNEE — Directrice : *Arpik MISSAKIAN* — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, Թիւ 3729

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԴՈՒՐՍԷՆ ՈՒ ՆԵՐՍԷՆ

●

Դեմոկրատ կուսակցութիւնը, որ 1950ի ընտրութեանց մէջ իր տարած յաղթանակին շնորհիւ իշխանութեան գլուխ եկած էր, մեծ ճիգ թափեց Թուրքիոյ դիրքը ամրապնդելու համար արտաքին ճակատին վրայ :

Ու կարողացաւ կարեւոր յաջողութիւններ արձանագրել: Ամէնէն առաջ փութաց զօրագունդ մը ղրկել Քորէա՝ Ամերիկայի համակրութիւնը շահելու համար :

Մեծապէս օգտագործեց այդ զօրագունդին տարած օյաղթանակ»ները ճիշդ այն օրերուն՝ երբ ամէն միջոց կը փորձէր ընդունուելու համար Ատլանտեան Ուխտին մէջ :

Արտաքին նախարար Մէհմէտ Ֆուատ Քէօփրիւլիւ դիւանագիտական երկար բանակցութիւններէ վերջ, կրցաւ համոզել Միացեալ Նահանգները, Անգլիան ու Ֆրանսան՝ Թուրքիոյ ռազմագիտական կարեւորութեան մասին :

Դեմոկրատ կուսակցութեան համար կարեւոր յաղթանակ մըն էր Թուրքիոյ մուտքը Ատլանտեան Ուխտին մէջ :

Այդ առաջին քայլէն վերջ, հետեւողականօրէն Թուրքիա իր ճակատագիրը կապեց Արեւմուտքի ժողովրդավար պետութեանց հետ:

Մտաւ «Եւրոպայի խորհուրդ»ին մէջ :

Կնքեց «Պալքանեան Ուխտ»ը՝ Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ հետ :

Գլխաւոր անդամը դարձաւ «Պաղտատի Ուխտ»ին :

Այսօր ուրեմն երեւութապէս ամուր դիրքերու վրայ դրած է իր արտաքին քաղաքականութիւնը : Կը վայելէ արեւմուտքի անվերապահ համակրութիւնը : Օտար յարձակումի մը դէմ իր թիկունքին պիտի ունենայ Ատլանտեան Ուխտի երկիրներուն հսկայական ուժը եւ միւս Ուխտերուն ընձեռելիք աջակցութիւնը :

Բայց ներքին ճակատը կը ներկայացնէ ուրիշ քան ողբալի պատկեր մը :

« Դեմոկրատ »ները 1954ի ընտրութեանց մէջ աւելի ջախջախիչ յաղթանակ մը տանելով, փորձեցին հրապարակէն բոլորովին քշել «Հալք» կուսակցութիւնը:

Այս վերջինը ամբողջ 27 տարի սանձարձակ իր ձեռքին մէջ պահած էր երկրին իշխանութիւնը, կռթնած իր հիմնադրին՝ Մուսթաֆա Քէմալի եւ անոր անմիջական աջակից Իսմէթ Ինէօնիւի հմայքին վրայ:

Ընտրական օրէնքը նպաստաւոր եղած էր դեմոկրատներուն: Հալքեաններու բողոքը անլսելի մնաց եւ ընտրական օրէնքը չփոխուեցաւ :

Նոր ընդդիմադիր կուսակցութիւններ կազմուեցան՝ «Հալք»ի կողքին պայքարելու համար կառավարական «Դեմոկրատ» կուսակցութեան դէմ : Ասոնք են Միլլէթ եւ Հուրիյէթ, որ շատ աղմուկ կը յարուցանեն, առանց սակայն որեւէ կերպով ազդելու գործերու ընթացքին վրայ :

«Միլլէթ»ի նախագահ Օսման Պէօլիւքպաշը խորհրդարանին մէջ անարգական խօսքեր արտասանած ըլլալով, անձեռնմխելիութիւնը ջնջուեցաւ եւ դատի յանձնուեցաւ: Անգարայի Ազգ. Ժողովին մէջ այս առթիւ երեսփոխանները կոփամարտի յուզիչ պահեր ապրեցան :

Ընդդիմադիրներու եւ Դեմոկրատներու միջեւ հակամարտութիւնը բուռն փոթորիկ մը պայթեցուց ազգ. ժողովին մէջ խօտէմիշի խմամ Ճէյզի Պօյարի խնդրին առթիւ :

Այս խմամը 1954ի ընտրութեանց նախօրեակին միթինկի մէջ քարոզ խօսելով ժողովուրդը հրաւիրած էր մասնակցիլ դեմոկրատներու հրապարակային հաւաքոյթին ու աւելցուցած .— «Ներկայ չեղողները կնաւոր են (անհաւատ)»:

Այդ առթիւ տասը ամիս բանտարկութեան դատապարտուեր էր, բայց պատիժը չէր գործադրուած: Դեմոկրատները կը պահանջէին ներում շնորհել: Հալքեան երեսփոխանները անոնց վրայ յարձակեցան: Երկուստեք իրար ամբաստանեցին իբրեւ «կեավուր» :

Այս փոքրիկ դէպքը խիստ յատկանշական է այն իմաստով որ իսլամ կրօնական մոլեռանդութիւնը հետզհետէ կը շեշտուի Թուրք ժողովուրդին մէջ՝ Աթաթիւրքի բարենորոգումներէն 34 տարի վերջ :

Այլապէս տխուր է երկրին տնտեսական վիճակը :

Ծանր տագնապ կը տիրէ ներքին ճակատին վրայ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ 49ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ՕՐԱԿԱՐԳԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՐՑԸ՝

ԱԼԺԵՐԻԱՆ

●

Ֆրանսայի Ընկերվարական կուսակցութեան 49րդ համագումարը բացուեցաւ երէկ օր, Թուլուզի մէջ: Ազատ աշխարհի Ընկերվարական կուսակցութիւններուն ներկայացուցիչները եկած էին, իրենց դրօշներով, որոնք շարուեցան ժողովասրահին երկու ծայրամասերուն : Պատին վրայ տեղ բռնած էին Պլումի, Ժոռէսի եւ ընկերվարական այլ մեծ դէմքերու լուսանկարները :

Թուլուզի քաղաքապետը, Ռէյմոն Պատիու, համագումարին բացումը կատարեց, եւ բարիգալուստի խօսքերէ վերջ բաղձանք յայտնեց, որ կուսակցութիւնը վերադառնայ Ժոռէսներու եւ Պլումներու վարդապետութեան: Խօսք տուաւ Բ. Միջազգայնականի եւ միւս երկիրներու ընկերվարական ներկայացուցիչներուն, որոնք ողջունեցին 49րդ համագումարը :

Ժողովը անցաւ իր աշխատանքներուն :

Կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Փիէր Քոմմէն, կարդաց կուսակցութեան գործունէութեան տեղեկագիրը, որ գրեթէ միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ : Ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը յատկապէս շեշտեց. «ընկերվարական կառավարութեան խաղաղասիրութիւնը չարաչար գործածուեցաւ: Փոխանակ կատաղի մարդասպանութիւններու՝ կարելի է բանակցութիւններ վարել: Հարկ է ստեղծել քաղաքական եւ հոգեբանական բարեպատեհ պայմաններ՝ ազատ ընտրութիւններ կատարելու համար Ալժերիոյ մէջ »:

Կի Մոլէի դահլիճին նախարարները կարգաւ բանաձեւեցին իրենց անձնական կարծիքները:

Արտաքին նախարար Փինօ անդրադարձաւ արտաքին քաղաքականութեան. ամերիկեան զինեալ ուժերու ներկայութիւնը անհրաժեշտ գտաւ Եւրոպայի մէջ, բայց աւելցուց,«հիւլէական ռումբերով ազատագրուելու փափաք չունինք »:

Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, «խաղաղասիրական քաղաքականութեան » անդրադառնալով, ըսաւ. «Ցարդ ոչ մէկ լուրջ բանակցութիւն կարելի եղաւ կատարել: Ըմբոստները ո՛չ խաղաղութիւն կ'ուզեն ո՛չ ալ զինադադար »:

Լաքոստ խստօրէն հարուածեց Թունուզի վարչապետը, Պուրկիպան «որ ապստամբներու պարագլուխներէն է: Ամէն ամիս 1000 – 1200 արդիական զէնքեր կը փախցուին Ալժերիա՝ Թունուզեան սահմանագլուխէն: Միջոցներ չունինք զէնքի մաքսանենգներուն վրայ հսկելու, որովհետեւ, այլեւս Ֆրանսական բանակ գոյութիւն չունի Թունուզի սահմանին վրայ»: Ալժերիոյ նախարարը միւս կողմէ յիշեցուց, որ Յունիս 12ին սպանական նաւ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՆՈՐ ՅՈՒՇԱԳԻՐ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ

●

Խ. Միութեան Արտաքին նախարարը, Կրոմիքօ, Մոսկուայի գերմանական դեսպանին յանձնեց նոր յուշագիր մը, որուն մէջ ըսուած է որ եթէ Արեւմտեան Գերմանիա շարունակէ հիւլէական զէնքերու խնդրին մէջ արեւմտեան պետութեանց հետ գործակցիլ, Գերմանիան օր մը միացած տեսնելու յոյսէն բոլորովին պէտք է հրաժարի. «Գերմանիոյ հիւլէական զինումն ու Գերմանիոյ միացման հարցը իրարու հետ խոտոր կը համեմատին» :

Նախորդ յուշագրի մը մէջ (որուն պատասխանին պատասխանն է այս նոր յուշագիրը), Խ. Միութիւնը կը զգուշացնէր Արեւմտ. Գերմանիան, որ եթէ հիւլէական զինման խնդրին մէջ գործակցի արեւմտեան պետութեանց հետ, կրնայ ենթարկուիլ հիւլէական յարձակման մը, որ աղիտալի հետեւանքներ կրնայ ունենալ Գերմանիոյ համար :

Նոր յուշագիրը կը շեշտէ որ Խ. Միութիւնը հաւատք չընծայեր Գերմանիոյ այն հաստատումներուն, թէ Արեւմտ. Գերմանիա հիւլէական զէնքեր չունի եւ չուզեր ունենալ :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ որոշած են խորհրդային այս նոր յուշագրին պատճէնը չհրատարակել մինչեւ որ Արտաքին նախարարութիւնը լաւ մը չուսումնասիրէ զայն: Իրազեկ անձեր կը հաստատեն թէ Խ. Միութիւնը կը ձգտի Արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայ կառավարութեան աննպաստ մթնոլորտ մը ստեղծել՝ ընդհ. ընտրութեանց նախօրեակին: Կ'աւելցնեն սակայն, որ սակա արդելք պիտի չըլլայ որ երկու երկիրներուն միջեւ առեւտրական բանակցութիւններ սկսին :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՕՐԱԿԱՐԳԻ ՎՐԱՅ

Անգլիական հասարակապետութեան վարչապետներու ժողովը իր հինգշաբթի օրուան օրակարգի նիւթ ընտրած էր Միջ. Արեւելքի կացութիւնը :

Փաքիստանի վարչապետը, Սուհրավարտի, որ բացաւ վիճաբանութիւնները, շեշտեց Պաղտատի Ուխտին կարեւորութիւնը եւ յոյս յայտնեց թէ Արեւմտեան մեծ պետութիւնները պիտի չթուլցնեն իրենց աչալուրջ հսկողութիւնը ըլլա՛յ Միջին Արեւելքի, ըլլա՛յ Ծայր. Արեւելքի կամ հարաւ - արեւելեան Ասիոյ մէջ :

Խօսակցութիւնները առաւելապէս ընթացան երեք ուղղութեան վրայ. 1) Մերձ. Արեւելքի մէջ խորհրդային միջամտութեան հարցը. 2) Պաղտատի Ուխտն ու Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը եւ 3) Արաբեւիսրայէլեան յարաբերութիւնները:

Մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ դարձաւ Սուէզի հարցը : Այս առթիւ Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու, յայտարարեց թէ Իսրայէլ եւս իրաւունք ունի ջրանցքէն օգտուելու: Այս յայտարարութիւնը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Անգլիոյ, որովհետեւ ցոյց կու տայ թէ որոշ բարելաւում կայ Նեհրուի բռնած ընթացքին մէջ :

Միւս կողմէ, սակայն, Նեհրու հակառակ է Պաղտատի Ուխտին, զոր քննադատեց եւ պատճառ բռնեց Միջին Արեւելքի մէջ ծագած բոլոր բարդութիւններուն ու դժուարութիւններուն. առաջարկեց, որ Պաղտատի Ուխտը լուծուի :

× Քանատայի նոր վարչապետը, Տիֆընպէյքըր, առաջարկեց անգլ. հասարակապետութեան անդամ պետութեանց տնտեսական համաժողով մը կազմակերպել Քանատայի մէջ . այս առաջարկը նպաստաւոր ընդունելութիւն գտաւ: Հաւանական է ուրեմն, որ հասարակապետութեան Ելմտական նախարարները ժողովի հրաւիրուին յառաջիկայ աշնան :

× Մոսկուայի ձայնասփիւռը, խօսելով Հասարակապետութեան վարչապետներու ժողովին մասին, յայտնեց թէ ներքին միութիւնը խախտած է եւ թէ լուրջ տարակարծութիւններ գոյութիւն ունին անդամ պետութեանց մէջ: Այնտեղ Քանատան կը ներկայացնէ Մ. Նահանգներու շահերը . Աւստրալիան, Նոր - Զելանտան ու Փաքիստանը օր ըստ օրէ աւելի մեծ ձգտում ունին ամերիկեան ազդեցութեան գօտիին մէջ մտնելու, մինչ Հնդկաստանն ու Սելանը կ'ուզեն պահել իրենց չէզոքութիւնը :

ՆՈՐՍԹԷՏ - ՄՈՍԿՈՒԱ ԲԱՆԱՎԷՃԸ

Խորհրդային պետական անձնաւորութիւնները (մասնաւորապէս Արտաքին նախարար Կրոմիքօ), սկսած են բուռն յարձակումներ կատարել Հիւս. Ատլանտեան կազմակերպութեան եւրոպական բանակներու ընդհ. հրամանատար զօր. Նորսթէտի դէմ :

Մոսկուայի ձայնասփիւռն ալ լուռ չի մնար. հինգշաբթի օր, քաղաքական խօսնակը յիշեցուց թէ Բ. Աշխարհամարտին ընթացքին Նորսթէտ սպայակոյտի պետն էր ամերիկեան օդուժի Բ. բանակին, որ հիւլէական ռումբեր նետեց Նակազաքիի եւ Հիրոշիմայի վրայ: Խօսնակը աւելցուց. «Նորսթէտ կը պաշտէ հիւլէական ռումբը. իր միակ երազն է մեր երկրին վրայ հազարաւոր ռումբեր նետելը »:

Մոսկուայի ձայնասփիւռը, շարունակելով իր յարձակումները, Նորսթէտը կոչեց «մարդակեր», «մարդորսութեան սիրահար», եւայլն:

× Իսկ զօր. Նորսթէտ Հոլանտայի մայրաքաղաքին մէջ յայտարարեց թէ Գերմանիոյ եւ Եւրոպայի ամերիկեան ու ռուսական բանակները ետ քաշելու խորհրդային առաջարկը «անընդունելի» է, որովհետեւ անգամ մը որ ամերիկեան բանակները հեռանան Եւրոպայէն, չափազանց մեծ դժուարութեանց կրնան հանդիպիլ անհրաժեշտութեան մը պարագային զարձեալ վերադառնալու համար. մինչդեռ խորհրդային բանակները քանի մը ժամուան մէջ կրնան վերագրաւել իրենց նախկին դիրքերը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ կը շարունակուին ՄԱԿի Ապազինման Յանձնաժողովին խորհրդակցութիւնները: Մ. Նահանգներու եւ Խ. Միութեան պատուիրակները գլուխ - գլխի տեսակցութիւն մը ունեցան: Իրազեկներ կը հաստատեն թէ Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչը նախապէս խորհրդակցած էր արեւմտեան իր պաշտօնակիցներուն հետ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Արտաքին նախարարը, Շարլ Մալիք, իր թեկնածութիւնը դրած է ՄԱԿի յառաջիկայ ընդհ. ժողովին նախագահութեան համար :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ որոշեցին ընթացք չտալ արաբական 11 պետութեանց ներկայացուցիչներուն այն առաջարկին, որ կ'ուզէր միջազգային քննութիւն մը բանալ «Ալժերիոյ մէջ գործուած վայրագութեանց» մասին, եւ Ալժերիոյ խնդիրը ՄԱԿի օրակարգին վրայ անցընել յառաջիկայ Սեպտեմբերին :

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ մամուլը կը գրէ թէ Եգիպտոսի Ազգ. Ժողովը իր Յուլիս 22ի նիստին մէջ կը ծրագրէ յայտարարել Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ դաշնակցային միութիւնը: Թերթերը կ'աւելցնեն թէ այս որոշումէն քիչ ատեն վերջ Նասր Դամասկոս պիտի մեկնի միացման մանրամասնութիւնները ճշդելու համար :

ՄԱԿի ամերիկեան պատուիրակը, Քապոթ Լոճ, յանուն Մ. Նահանգներուն եւ 24 այլ պետութեանց, պահանջեց որ Ազգ. ժողովի մասնաւոր նիստ մը հրաւիրուի՝ Հունգարիոյ հարցը քննելու համար :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Ելմտական նախարարութեան ներկայացուցիչը յայտնեց թէ Ֆրանսա կ'ուզէ չորս միլիոն եգիպտ. ոսկիի արժէքով բամպակ գնել Եգիպտոսէն:

ՄԵՐ ՄԷԿ ՀԻՆ ԾԱՆՕԹՆ ԷՐ ԳԼՕՏ ՖԱՐԷՐ

●

Մեր մէկ հին ծանօթն էր Գլօտ Ֆարէր։ Համաշխարհային առաջին պատերազմի վաղորդայնին, չէր անցներ օր՝ առանց որ Հայ մամուլը յիշատակէ իր անունը։ Այս վիպասանը, նման իր վարպետին, Փիէռ Լօթիի, Թուրքը կը նկատէր զոհ, իսկ Հայը՝ դահիճ։ Պարզապէս։

Ի դէմ այս յիմարական եւ ընդվզեցուցիչ դիրքին, Հայ մամուլը, սաստ, մեղադրանք եւ անէծք տեղացնելով հանդերձ, հարց կուտար.— «Ի՞նչ բանի վրայ հիմնուելով, գրագէտ մը կ'արձակէ այս կարգի վճիռ...»։

Մենք երկար ատենէ ի վեր գիտենք թէ՝ ինչ բանի վրայ կը կռթնէր ան, ուրանալու համար բացայայտ ճշմարտութիւններ։

Ան կը կռթնէր իր անմահ մարդու հանգամանքին վրայ։

Արդարեւ, Գլօտ Ֆարէր չէ մեռած, ափսո՜ս, եւ դեռ պիտի չմեռնի։ Մոսկուայի դատավարութիւններուն առթիւ ըլլայ թէ Հիթլէրեան կոտորածներուն, քիչ մը ամէն երկրի մէջ պիտի գտնուէին Գլօտ Ֆարէրներ, որոնք փոխ պիտի կոչէին դահիճ, դերերը շրջելով։ Գիտակցաբար ըլլայ թէ ոչ, անոնք պիտի ժխտէին պատմական ճշմարտութիւններ։ Եւ դեռ երէկ էր որ, հոլանդական ոլբերդութեան ի տես, քանի՜ քանի գրագէտներ զոհը պիտի անուանէին դաւադիր եւ ոճրագործ։ Կան աչքեր որ կը կուրցնեն, կան տեսութիւններ՝ որ մարդս կը մոլորեցնեն հիմնովին։

Մեր մէկ հին ծանօթն էր Գլօտ Ֆարէր։ Կը յիշեմ զայն առաջին անգամ տեսած ըլլալ Պոլսոյ մէջ, Ջինադաղարի շրջանին, ամրան զմայլելի օրով։ Նաւահանգիստին բոլոր Թրքական նաւերը պարզած էին իրենց ամբողջական դրօշաչարքը։ Մինչեւ իսկ խեղճուկ մակոյկները դրօշազարդուած էին։ Թուրքերը, որ սկսած էին համարձակօրէն շարժիլ, իրենց միակ բարեկամին վերապահած էին ընդունելութիւն մը, զոր ազգ մը կ'ընէ իր յաղթական ծովակալին։ Բարձրահասակ, գեղակազմ, լորձնաշուրթն եւ բաւական ծեքծեքուն, Ֆարէր կը յառաջանար գլխաբաց։ Կարծես թէ կ'օրհնէր այն զոյգ մը նշանատախտակները, որոնք երկու պողոտաներուն կուտային իր եւ Լօթիի անունը։

Երկրորդ եւ վերջին անգամ, երբ զինքը տեսայ, այս անգամ Փարիզի մէջ, կը գտնուէի ընկերակցութեամբը ծանօթ գրագէտի մը, Ֆարէրէն քիչ մը երիտասարդ։ Հարցուցի. «Ի՞նչ տեսակ մարդ է մեր նաւազը»։ Բարեկամս պատասխանեց ինծի.

— Très, très Président des Ecrivains Anciens Combattants... Pas méchant, avec ça!

Մարտիկի իր մեծղի մարմնին մէջ, պզտիկ կարուհի մը թաքնուած է (իւն փըթիթ քութիւրիէր ան շամպրը)։ Խորհելով, որ նաւատորմիղը իրեն չընծայեր կուելու բաւականաչափ առիթներ, կարելին ըրած էր՝ որպէսզի փոխանցուի հրասայլերու գունդի մը։ Իր սայլին գանակը կը բանային, եւ զինքը դուրս կը հանէին, ոտքերէն քաշելով։ Բէօռ - գինով էր... Էօն վռէ փօնփօն - ռուժ ան պօռտէ...

Ցեռոյ, աւելցուց.

— Mais il a ses Idées... c'est plutôt charmant...

Կարծեմ պէտք չկայ ըսելու, թէ իր երկը դուրս կ'իյնայ գրականութենէն։ Եւ նոյն իսկ պարկեշտ ըրփորթաժէն։ Այս սեռն իսկ մշակելու անկարող էր Ֆարէր, հակառակ իր բազմաթիւ տեղափոխութեանց, զուրկ ըլլալով մտաւորական անհրաժեշտ պատրաստութենէ։ Այսօր, իր գրութիւնները կարելի է արտատպուած գտնել ամէնէն ստորադաս հրատարակութեանց մէջ, զոր օրինակ Մաքիուս կոչուած լրագրին մէջ։ Այսուհանդերձ, հանրային գրադարանները լեցուն են իր գիրքերով։ Ժողովուրդը կը կարդայ զայն։

Իր գիտելու կարողութեան չափը անմիջապէս կը մատնէ, երբ կը գրէ թէ՝ Գարա - Քէօյի կամուրջը նետուած է... Վոսփորի վրայ. եւ թէ՝ Թուրքը մէկ կին միայն կ'առնէ, չկարենալով ծախքը հոգալ չորս - հինգ կնոջ հագուստին եւ գլխարկին։ 1902 թուականին գլխա՞րկ՝ Թրքուհիին գլուխը...

Բայց, լաւագոյն է որ հոս տանք նմոյշ մը իր այն էջերէն, որոնք մեզի կը վերաբերին։ Մեր հին ծանօթը կը գրէ.

— «Թուրքը բարի եւ պարզուկ մարդ մըն է, հեզահամբոյր եւ սակաւախօս, հիւրամեծար եւ խաղաղակեաց։ Ան պարկեշտօրէն կ'ապրի շնորհիւ նախնական արհեստի մը, ըլլալով մշակ, պարտիզպան, խաշնարած, դարբին։ Ան բան չի հասկնար հաշուապահական եւ սակարանային խըրթին հարցերէ։

«Մինչդեռ Հայը կ'ապրի վաշխառութեամբ։ Պոլսահայոց մեծամասնութիւնը կը կատարէ միջնորդի դեր, եւ ոչ թէ արտադրողի։ Երիտասարդ տարիքին աղքատ՝ այս Հայը գործի աշխարհ կը նետուի որպէս բանջարավաճառ։ Այսինքն միջնորդ՝ արտադրողին եւ սպառողին միջեւ։ Աւելի պարզ խօսքով՝ իբրեւ մէքքանիքի։ Երբ մէքքանիքիլիզմով քիչ մը դրամ շահեցաւ, կը վերածուի ոսկերիչի։ Եւ ոսկերիչը, Պոլսոյ մէջ, համանիշ է տոկոսով փոխատուութիւն ընող մարդու։ Վերջ ի վերջյ հարստացած, այս Հայը կ'ըլլայ դրամատան տէր (պանքիէ)։

«Ահա այս վաշխառու Հայերն է որ ջարդուեցան Թուրքին կողմէ։ Կեղեքուած Թուրքը կործանած էր այս մարդոց ճիրաններին մէջ։ Յուսահատութեան գոներն էր հասած։ Ան սովալլուկ էր։ Սրտի տէր մէկը չի կրնար չցնցուիլ, երբ վաշխառուն անօրդի կը հանէ իր տունն ու տեղը, եւ մինչեւ իսկ ծածկոցը նորածին մանուկին ... ան ալ՝ ցուրտ ձմեռ օրերու...։ Ահա այս պարագաներուն մէջ է որ Թուրքը ջարդեց։ Մնացեալը՝ սուտ է եւ զրպարտութիւն։ Պէտք է որ այս բաները գիտցուին»։

Մեր մէկ հին ծանօթն էր Գլօտ Ֆարէր։ Երբեմն կը ստանայինք իր լուրերը։ Գիտէինք թէ, երբ խօսքը կ'ըլլար այն գրագէտներուն, որոնք ծովուն էջեր նուիրած են, Ֆարէր կը սպասէր որ իր անունն ալ յիշատակուի։ Բայց կը մոռնէր նշանաւոր վիէյլ Օսէանը Լօթրէամոնի։ Գայթակղած եւ զգուած՝ իր ազգակիցներու ճաշակէն, Ֆարէր կրկին կը դառնար դէպի Թուրքիա։ Կը գրէ «Անգարայի չորս կինները», ուր հին եւ նոր սերունդներուն համամարտութիւնը կը ներկայացնէր, անշուշտ իր նախապատուութիւնը տալով հինին։ Այս անգամ Թուրքերը զինքը կը կոչէին հին գլուխ մարդ եւ յետադիմական։ Աւելին կայ։ Բարձրաղաղակ բողոքներ կը բարձրացնէին, երբ Պոլսոյ մէջ բանախօսութիւն կ'ընէր, մերժելէ վերջ կէս գինով տոմսակ նշանակել Թուրք ուսանողներուն։ Զինքը կը կոչէին գնչու։

Ի վերջոյ կը պատահէր անխուսափելին։ Ֆարէր կը պատժուէր։ Գրականութիւնը դիցուհի մըն է։ Ոչ միշտ անյիշաչար։ Կարելի չէ զայն արատաւորել եւ մնալ միշտ անպատիժ։ Դէպքը ծանօթ է։ Երբ ամէն ոք կը սպասէր, որ Փօլ Գլօտէլ ընտրուի Ֆրանսական կաճառին անդամ, Ֆարէր զինք կը կանխէր, շնորհիւ հատուածական ամօթալի խաղերու, որոնց մէջ հիմնական դեր կը կատարէր Աքսիոն Ֆրանսէզը։ Մինչ այդ՝ Ֆրանսական գրական աշխարհը (խակակալը) մօտէն իսկ չէր անցուցած զբաղիլ Ֆարէրով։ Այս դէպքը պատճառ կ'ըլլար որ ան գրաղի, գործածելով ամէնէն վիրաւորիչը լեզուներուն, որ է՝ հեղնանք ու կարեկցութիւնը։ Երեւոյթն ունէր ըսելու.

«Pauvre petite couturière en chambre...»

Բայց պէտք չէ իր մէջ անտեսել զէնքի մարդը։ Կարելի բան չէ, որ խորապէս արինած չըլլայ սիրտը այս ազգայնամոլ եւ արքայական նաւազին, որ ապրեցաւ Ֆրանսայի զինուորական անկումը։ Ինք որ այնքան շունչ սպառած էր, որպէսզի բազմաթիւ սերունդներու ներշնչէ սէրը ծովուն, տեսաւ իր լաւագոյն աշխատակցին՝ հրամանատար Փօլ Շաքի գնդակահարումը, իբրեւ դաւաճան։ Տեսաւ անփառունակ վախճանը նաւատորմիղին, որուն նուիրած էր իր երիտասարդութեան լաւագոյն տարիները։ Մառէշալ Լիօթէյի գործակից, տեսաւ փլուզումը հիւսիսային Ափրիկէի, որուն նուաճման ստարած էր, զէն ի ձեռին։ Արքայական՝ տեսաւ անհետացումը բազմաթիւ գահերու, եւ նոյնիսկ, ով սարսափ, Պոլսոյ խալիֆայութեան։

Պայծառատեսութենէ զուրկ՝ Ֆարէր չէր կրնար ըմբռնել որ, այսօրուան Ֆրանսան իմացական մարզին մէջ միայն կրնայ չափուիլ մեծ պետութիւններուն հետ։ Իմացական զէնքը միայն մնացած է մեծ։ Եւ այդ զէնքը գործածելու անկարող՝ Ֆարէր պիտի խոցէր ու վիրաւորէր մարդիկ, նման ձախաւեր տղեկի մը, որ կրակի հետ կը խաղայ։ Այս մարդը դատապարտուած էր պարտուելու։

Մեզ կը մնայ թօղուլ, որ մեկնի պարտեալը։ Եւ միաժամանակ մաղթել՝ որ ներկայ օրերու Ֆարէրներն ալ շուտով պարտուին իրենց կարգին։ Այս վերջինները շատ աւելի վտանգաւոր են, ըլլալով անբաղդատելիօրէն աւելի տաղանդաւոր եւ գիտութեամբ աւլցուն։ Այս վերջինները արձակաղէններ չեն, ինչպէս էր Ֆարէր, այլ կազմակերպեալ ուժեր, նման բարդ եւ անրան մեքենաներու։

Բ.

ԿՈՄՈՒՆԻԶՄԸ ՀԱՆԴԷՊ ԱԶԳԻ ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

Մենք կորսուած մարդեր ենք մարքսիզմի համար, սակայն շատ լաւ կը հասկընանք սակայն։ Կը հասկնանք, որ բառախաղերով, դիմափոխումներով ու խեղաթիւրումներով՝ կոմունիզմը կը դիմէ իր նպատակին բռնաբար։ Ազգային մշակոյթի պաշտպան է, բայց ձեւին, ոչ՝ բովանդակութեան։ Խորհրդային պէտք է ըլլայ բովանդակութիւնը, ապա թէ ոչ՝ չի հանդուրժուիր։ Ազգային մշակոյթներու մէջ, կը մեկնէ Ջերնով (30 - 41), կան ընկերվարական տարրեր։ Անոնք են հարազատ չարունակութիւնը ազգայնական աւանդութիւններու։ Անոնք են առարկան քննութիւնները ազգային հպարտանքին։ Անոնք են գաղափարական զէնքերը՝ ճնշող դասակարգերու դէմ։ Ազգային մշակոյթը՝ այս իմաստով՝ նոյն է խորհրդային մշակոյթի հետ, ու ազգութիւնը՝ խորհրդային ազգութեան հետ։ Եւ ազգութիւն մը, որ նոյնացած է խորհրդայինի հետ, չի կրնար ունենալ ուրիշ ազգասիրութիւն եւ հայրենասիրութիւն, բայց եթէ խորհրդայինը։

Սակայն, ազգերն ու ազգայնական մշակոյթները կը պարունակեն նաեւ բուրժուական, հակայեղափոխական տարրեր։ Պէտք է արտաքսուին, ջնջուին։ Այն պատմագիրը, բնագէտը, լեզուաբանը, փիլիսոփան, երաժիշտը, բանաստեղծը, — որ բուրժուական ազգասիրութեան մը եւ հայրենասիրութեան մը տարրերը կը հիւրընկալէ, կը մշակէ, շնորհազուրկ կ'ըլլայ անխնայ. զի հեռացած է խորհրդահայրենասիրութենէ եւ ազգասիրութենէ։

Տեսանք, որ կոմունիզմը կը ձգտի ձուլելու մշակոյթներ, լեզուներ, ազգեր ու հայրենիքներ։ Ի՞նչ է ձուլումին արդիւնքը։ «Խառնուրդ - մտալեզու», — ըսաւ Մառ եւ դատապարտուեցաւ, «նոր բան մը» ըսաւ Ստալին, բայց չըսաւ խակոյն ամբողջ ճշմարտութիւնը։

Հոս է, որ կ'ելլէ մեր առջեւ միւս ծայրայեղութիւնը, — կոմունիզմի երրորդ, վերջնական դիրքը հանդէպ ազգի եւ հայրենիքի։ Կոչեցի զայն՝ «տեսակ մը ազգամոլութիւն»։ Ձի ձուլումէն դուրս կը կարկառի մէկ ազգ, մէկ լեզու, մէկ մշակոյթ — ռուսը, ռուսերէնը, ռուսական մշակոյթը։

Զապեցէք ձեր զարմանքն ու անհաւատութիւնը եւ հետեւեցէք փաստերուն (հմմտ. Ստալին, «Ազգային լեզուներու զարգացումը ընկերվարութեան շրջանին», ռուս. «Հարցեր փիլիսոփայութեան»1949, թիւ 2։— «Մարքսիզմը ու հարցեր լեզուագիտութեան, Դոսպոլիտիզդատ 1950)։

Հակառակ թեր ու դէմ յայտարարութիւններու՝ Ստալին ռուսերէնին վերապահեց վերջնական յաղթութիւնը՝ լեզուներու խառնուրդին մէջ, ռուսական մշակոյթին՝ խառնուրդին մէջ մշակոյթներու, ու ռուս ցեղին՝ ազգերու խառնուրդին մէջ։ Տեղի պիտի ունենայ այս՝ շրջանի մը մէջ, երբ դասակարգերը դեր չեն խաղար այլեւս, վարէն եկող պոռթկումներ տեղի չունին, այլ վերէն եկող հրահանգներով, այսինքն խորհրդային

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱԲԷԼԵԱՆ

●

Զօրս տարի շարունակ, դերասանական խումբը կը բեմադրէ մօտաւորապէս 60 թատերգութիւններ, որոնց մեծագոյն մասը կը պատկանէր հայ հեղինակներու։ Հանդիսականները նոյնքան կը սիրէին նաեւ Շէյքսփիրի, Մոլիէրի, Շիլլէրի, Գոլտոնիի, Գուցկովի գործերը, որոնց մէջ անզուգական Ադամեանը, Սիրանոյշը եւ Աբէլեանը կը կազմէին հրաշապատում երրորդութիւն մը։

Յովհաննէս Աբէլեան ընդհանուր զարգացման տէր անձ մըն էր։ Այդ առթիւ չափանիշ մը տալու համար, կարելի է այստեղ մէջբերել իր կարծիքը այն մասին թէ՝ ինչպէս ոմանք այն ժամանակ կը պնդէին թէ խաղացանկը պէտք է զուտ ազգային գործերու մէջ ինքնապարփակուի եւ թէ հայ թատրոնը շատ քիչ տեղ պէտք է յատկացնէր ուրիշ ժողովուրդներու թատերագիրներուն։ Ընդհակառակն, ան կը պնդէր թէ՝ այդ մօտեցումով թատերական գործը անհնարին կ'ըլլար զարգացնել եւ անոր բովանդակութիւնը ճոխացնել։

Ս. Մելիքքէտեան իր հատորին մէջ տեղ կուտայ այս առթիւ Յովհ. Աբէլեանի հետեւեալ խիստ յատկանշական յայտարարութեան. —

«Չի կարելի արհեստական կերպով կտրել թատրոնը այն սննդատու հիւթերից, որոնք ընդունակ են զօրացնելու նրա ուժը, մանաւանդ որ նրանցով է նաեւ պայմանաւորուած ազգային թատրոնի կերպարանքի ձեւաւորումը, եթէ, ի հարկէ, խաղացանկի ընտրութեանը մարդիկ խելացի կերպով մօտենան»։

Այս կարծիքը ունենալով հանդերձ, Յովհաննէս Աբէլեան կատաղի հակառակորդ մըն էր բոլոր անոնց որոնք վերէն վար կը նայէին ազգային դրամներուն եւ ոչինչ կը համարէին անոր արժէքն ու նշանակութիւնը եւ կ'ուզէին խաղացանկը կազմել բացառաբար օտար գործերով։ Կը պնդէր շարունակ որ այդ միակողմանի վերաբերմունքը նոյնպէս մեծ հարուած կուտայ ազգային թատրոնին եւ կը շեղէ զայն իր բնականոն զարգացման ուղիէն։

Այս բոլորը ակներեւ կերպով ցոյց կուտան թէ Յովհաննէս Աբէլեան իր դերը խաղացող պարզ դերակատար մը չէր, այլ եւ էր թատերական արուեստին խոր մտածողութեամբ մօտեցող լեցուն միտք մը։

Միջանկեալ կերպով հոս ըսենք թէ, մեր օրերու մեծ վարպետը՝ Վահրամ Փափազեան իր յուշերուն մէջ՝ «Յետադարձ Հայեացք», Աբէլեանի մասին մեծ գովեստով խօսելէ ետք, երբ եզրակացութիւն կը մատնանշէ թէ՝ դժբախտաբար Աբէլեան զարգացումէ զուրկ էր եւ կ'եզրափակէ հետեւեալ տողերով՝ «նա նման էր ձոյլ ու անտաշ ոսկիի, որի վրայ վարպետ ոսկերիչը չէր աշխատել»։

Մեր վերեւի տողերը որոշ չափով կը հաստատեն անշուշտ թէ Փափազեանի այս վերագրումները հիմք չեն կրնար ունենալ։ Ընթերցողին կը մնայ խորհրդածել այդ տողերուն տուն տուող բուն շարժառիթի մասին ...

1907 Դեկտեմբեր 17ին կը որոշուի Թիֆլիզի մէջ տօնել Աբէլեանի թատերական գործունէութեան քսանը հինգամեակը։

Արդարեւ, այդ յոբելենական հանդէսը տեղի կ'ունենայ մեծ շուքով։

Նոյն օրը, ճոխ լուսաւորուած սրահին մէջ խուռներամ հասարակութիւնը փութացած էր իր սէրն ու համակրանքը յայտնելու իր տաղանդաւոր զաւկին։ Եւ երբ, սպիտակահեր Գաբրիէլ Սունդուկեանցը, Աբէլեանն իր թեւը առած բեմ կը մտնէ, անհամար ժողովուրդը խելահեղ ծափահարութիւններով կ'ընդունի զինքը։

Սունդուկեանց խօսքը ուղղելով Աբէլեանին, կ'ըսէ. «Յարգելի բարեկամ, շնորհաւորում եմ ձեր այսօրուայ տօնախմբութիւնը եւ ի սրտէ ցանկանում եմ ձեզ ամենայն բարիք։ Տայ Աստուած ձեզ երկար կեանք եւ երջանկութիւն, որպէսզի միշտ լինէք մեր մայրենի բեմի զարդը եւ պարծանքը, ինչպէս եղել էք մինչեւ այսօր»։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(6 Շար.)

ղեկավարութեան հրահանգներով եւ անտիճանական յառաջխաղացքով լեզուները պիտի յանգին մէկ լեզուի, ազգերը՝ մէկ ազգութեան, մշակոյթները՝ մէկ մշակոյթի։ Զաւալւիլի համաձայն՝ արդէն սկըսած է այս շրջանը («Մեծ լեզուն մեր շրջանին», «Լիտերատուրնայա Կազետա». թիւ մէկ, Յունուար 1949)։ Սկսած է, այսինքն՝ առ այժմ կը շարունակուի տեսակ մը հայրենասիրութիւն, սակայն նշաններ կան, որ կը դիմէ դէպի տեսակ մը, այսինքն ռուս ազգամոլութիւն։

Անխախ է ռուսամոլութիւնը խորհրդային մամուլը կը մղէ հռչակելու ռուսական ամէն գիւտ որեւէ մարզի վրայ, գր. — գիտական, լեզուաբանական, փիլիսոփայական։ Լաւուազիէէն առաջ՝ ռուս Լոմոնոսովը ճանչցած է (եղեր) օրէնքը զանգուածի կայունութեան։ Ռատիոն գտնողը Մարկոնին չէ (եղեր), այլ ռուս Պոպով։ Գերման Քիրհոֆ գտած եւ բացատրած է (եղեր) ռուս Ումովի գիւտերը։ Մէնդել արժէք չունի, այլ Միչուրին՝ ժառանգական օրէնքներու նկատմամբ։ Ս. Թոմաս չէ ճշդողը ընդհանուր գաղափարներու բնոյթը, այլ՝ խորհրդային փիլիսոփաներ (հմմտ. Ա. Զվորիկին, «Խորհրդային առաջնութիւնը գիտութեան մէջ», Բոլշեւիկ 1948, 22: 23 – 42)։

Ստալին կործանած է, բայց ետ չէ առնուած իր գաղափարը, զոր կ'արտայայտէր նշանաւոր բաժակաճառով մը՝ 24 Մայիս 1945, Կրեմլի մէջ.

« Ընկերներ, թոյլ տուէք վերջին ճառ մը, վերջին կենաց մը։ Կը խմեմ մեր խորհրդային ժողովուրդին, յատկապէս ռուս ժողովուրդին կենաց։ Յատկապէս ռուս, զի բոլոր ազգերէն աւելի կարկառուն է ան... Կը խմեմ ռուս ժողովուրդի կենաց՝ ոչ միայն զի ղեկավար ժողովուրդ է, այլ նաեւ զի պայծառ միտք ունի, ամուր նկարագիր, եւ յարատեւութիւն ... Շնորհ ռուս ժողովուրդին ... Ռուս ժողովուրդին կենաց» («Ստալին Խ. Միութեան մեծ Հայրենական պատերազմի մասին», Մոսկուա, 1947, 196)։

« Բոլոր խորհրդային ընկերներու նկարագրի գիծն ըլլալու է սիրել ռուս ժողովուրդը։ Խորհրդային հայրենասիրութեան էական գիծն ըլլալու է՝ ուր որ կայ պրոլետար շարժում, նաեւ դրամատիրական երկիրներու մէջ, նկարագրի գիծը պէտք է ըլլայ սէր հանդէպ ռուս ժողովուրդի։ Զի ռուս ժողովուրդը ունի խոր հայրենասիրութիւն ու կը մեծարէ ուրիշ ազգեր» (Անանուն յօդուած, «Հարցեր փիլիսոփայութեան», 1948, 3, էջ 7)։

Դիալեկտիկ բանաձեւով պիտի ըսէինք.

Թէզ — դրոյթ, Մարքսիզմ-Կոմունիզմ, թշնամի ազգերու եւ հայրենիքներու։

Անթիթեզ — հակադրոյթ. խորհրդային հայրենասիրութիւն։

Սինթեզ — համադրոյթ. ռուս ազգայնամոլութիւն։

Դիալեկտիկ այս փուլերը իրերայաջորդ շրջաններ չեն։ Համընթաց են, կրնան ինչպէս Տիգրիս ու Եփրատ հոսիլ զուգահեռ, մօտենալ ու հեռանալ, նոյնիսկ աներեւոյթ ըլլալ՝ Տիգրիսի նման քարայր մտնելով որոշ տեւողութեան մը, բայց ի վերջոյ միասին թափելու համար ծով ու կորսուելու։

Ռուս ազգամոլութիւնն է այն ծովը, ուր պիտի մտնեն ազգերը, մշակոյթները, լեզուները, ու կորսուին, եթէ պատմութիւնը ընթանայ այնպէս ինչպէս կ'ուզէ որ ընթանայ դիալեկտիկ նիւթապաշտութիւնը Սովետներու։

Հ. Ս. Ե. ԿՈԳԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, (Յատուկ). — Սէն Շամոնի Նոր Սերնդականներու պարահանդէսը տեղի ունեցաւ խանդավառ մթնոլորտի մէջ, Շաբաթ իրիկուն, Սալ տէ Ֆէթի սըրահը։

Տարիներէ ի վեր, նման երիտասարդութիւն եւ նման խանդավառութիւն տեսնուած չէր։ Սրահը լեցուած էր ամբողջութեամբ, ինչ որ նշան է այն վստահութեան՝ զոր հայութիւնը կ'արտայայտէր հանդէպ Նոր Սերունդի։

Նորահասները, 16 - 24 տարեկան, պարտականութեան եւ աշխատանքի վրայ էին։ Օրուան երիտասարդ նախագահը՝ Ստեփան Գույումճեան, իր բացման ճառով յայտնեց. «Հայրենի բանակէն արձակուած, խօսքէն գործի անցանք՝ վերակազմելով Նոր սերունդը, որովհետեւ պարտաւորութիւնը կը զգանք երախտապարտ ըլլալու հանդէպ մեր ծնողքին, եւ ժողովուրդին։ Կոչ կ'ուղղենք նաեւ ձեզի, որ թեւ ու թիկունք կանգնիք մեզի, պայքարելու համար նոր սերունդի գոյութեան սպառնացող վտանգներուն դէմ։ Նորահաս երիտասարդութիւնը կոչուած է վառ պահելու վաղուան ճրագը։ Իսկ մենք, պատրաստ ենք ձեր հաւատքին, ձեր իտէալին, ձեր անդին ու թանկագին լեզուին, որ մեր միակ անկորուստ հարստութիւնն է»։

Նոր Սերունդին երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Գուլպաքըզեանի երգեց Ալիշանի «Բամ Փորոտան»ը։

Գիշերուան ուշ ժամուն՝ «աշխատանքի դատին պաշտպան» բոլոր Նոր Սերնդականները վարդենիներու պէս կ'օրօրուէին ամէն կողմ։

Կարծես կրակ կար իրենց աչքերուն մէջ. կրակն ու կարօտը հայ խօսքին, հայ շունչին, հայ լեզուին։

Եւ, հայ ժողովուրդին։

Ահա Վալանսը՝ իր անուշիկ աղջիկներով, տղոցմով, հպարտ, գիտակից՝ իրենց կոչումին։ Տէսինը, իր երկսեռ հաւատաւոր երիտասարդութեամբ, Լիոնի, Վիէնի, Սէնթ Էթիէնի աղջիկներն ու տըղաքը՝ իրենց պարերով եւ երգերով։

22 Յունիսը Նոր Սերունդին համար հըրճուանքի եւ յաղթանակի օր մը եղաւ, բարոյական եւ նիւթական փայլուն արդիւնքով։

Ունինք այն ապահովութիւնը, որ խանդավառ այս երիտասարդութիւնը՝ հակառակ դժուարութիւններու, որոնց ենթակայ է միշտ, պիտի կարենայ երէցներու ճամբով ընթանալ ազգային իր պարտաւորութեանց եւ իրաւունքներու ճակատին վրայ։

ՄԱԼԱԹԻԱՑԻ

×

ՄԵՐ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՏԷՍԻՆ, (Յատուկ). — Շաբաթ երեկոյ (22 Յունիս) Ֆ. Կապոյտ Խաչի Ազգային վարժարանի տարեվերջի հանդէսն էր։ Ուրախութեան օր՝ ծնողներու, աշակերտներու եւ դպրոցին դերը գնահատողներուն համար։

Հանդէսը կազմակերպուած էր դպրոցին հոգաբարձութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին։ Ուսուցչուհի Տիկին Ռ. Միլտոնեան ջանք չէր խնայած հանդէսը փայլուն եւ պճնպխուն յայտագրով մը օժտելու համար։ Սրահ մտնելէ առաջ կը խորհէի դայն գտնել բերնէ բերան լեցուն։ Դըժբախտաբար նախատեսութիւնս չիրականացաւ։ Եթէ նոյն պահուն շարժապատկերի սրահները կամ սրճարանները պտոյտ մը կատարէինք, հաւանաբար պիտի դառնար բացակայութիւնը շատերու։ Բայց անցնինք, անձնապաշտութեան դիմողներու հետ լաւ է գործ չունենալ։

Ահա բեմն են մեր տղաքն ու աղջիկները։ Աշակերտներուն թիւը խոստը կը համեմատի երկու հազարէ աւելի գաղութի մը համար։ Հոս ալ տխուր է երեւոյթը։ Որքան երախաներ կը թափառին փողոցները, որոնց տեղը դպրոցն է։ Ծնողները պէտք է գիտակցին իրենց ազգային պարտականութեան, հայեցի դաստիարակութեան հարցին նկատմամբ ոչ մէկ չքմեղանք, ոչ մէկ արդարացում ընդունելի է։

Հանդէսին խօսնակն էր Օր. Անժէլ Կարապետեան որ շատ լաւ կատարեց իրեն վստահուած պաշտօնը։ Բացումը կատարուեցաւ Կապոյտ Խաչի քայլերգով, բանաստեղծութիւն՝ Գ. Կառվարենցի, դաշնակահար՝ Տիկին Մելտոնեանի։

Յետոյ շնորհալիօրէն ու զգացումով արտասանեցին Օր. Գեղուհի Մանուկեան՝ «Էլի կը տեսնես» եւ Օր. Մատլէն Աստուածատուրեան՝ «Լուսաւորիչի կանթեղը»։ Ներդաշնակութեամբ երգուեցաւ «Ով մեծասքանչը»։ Ապա Օր. Գեղուհի Մանուկեան շատ սահուն առոգանութեամբ ուղերձ մը կարդաց, թուելով դպրոցին բարիքները, շնորհակալութիւն յայտնելով դպրոցը հովանաւորող մարմիններուն, ուսուցչուհիին, եւ համառօտ կերպով ներկայացնելով դպրոցին սաներուն արդիւնաւոր գործունէութիւնը։

Փոքրերու կողմէ յաջողապէս կատարուեցան հետեւեալ պատկերները. — «Վարպետ Անտոնը եւ իր տան բնակիչները» երգախառն ու զուարճալի։ «Հնձուորները»՝ նոյնպէս երգախառն ու զուարթ։ Մեր հայրենի բարբառներէն «Խնոցի»ն յաջողութեամբ կատարեցին, փոքրիկն՝ Դատնիկ Սաղաթիէլեան (մեներգ) եւ Արմենուհի Պողուքըլեան (Խնոցին հարող տանտիկինը)։

Դարձեալ երգախառն՝ «Գինիին փառքը եւ քեւին», որուն գլխաւոր դերակատարն էր Յովհաննէս Պառաւեան։ Սուրճերու պարը, (Ամարաններու սուսերապարը) դաւաղանիկներու միջոցաւ, շնորհալի ու ճկուն շարժումներով կատարեցին օրիորդներ Գեղուհի Մանուկեան, Շանթալ Կարապետեան, Մարի Օհաննեան, եւ Մարգրիտ Զաքարեան։ Նոյնքան գեղեցիկ էր մանչերու կատարած «Գուսպարը», դաւաղանիկներով, համաչափ ու առոյգ։

Շանթալ Կարապետեան եւ Մարի Օհանեան յաջողութեամբ ներկայացուցին Լաֆոնթէնի գեղջկուհին եւ կաթին ամանը։ Յետոյ ներկայացուեցաւ ողեւորիչ պատկեր մը մեր բնապաշտ սովորութիւններէն՝ «Վիճակի խաղը», երգախառն։ Դերակատարներն էին Մարգրիտ Զաքարեան, Մարի Օհանեան, Յակոբ Պողեան, Մարի - Ռոզ Ամուճաեան, Արմենուհի Պողուքըլեան, Նուարդ Գալուստեան, Թագուհի Սալլապալեան, Սարգիս եւ Բարունակ Պառաւեան, փոքրիկներ Ալիս եւ Հրանտ Պօտուրեան։

Վերջին ներկայացումն էր «Անվարժ ճաշարանը» զաւեշտը, որուն դերակատարներն էին Օրիորդներ՝ Բրաբիոն Տապաղեան, Անժէլ Կարապետեան, Յակոբ Տապաղեան, Անդրանիկ Օհանեան, Սահակ Տէր Սահակեան, Յովհաննէս եւ Գէորգ Պառաւեան, Վարդան Գէորգեան, Կարապետ Տէր Պօղոսեան, Մելքոն Մանուկեան, Ալպէր Մուրատեան եւ Մանուկ Չէքմէեան։

Կարապետ Տէր Պօղոսեան մեզ ներկայացուց նաեւ իր ժամանակացոյցը։

Այս ճոխ յայտագիրը պատրաստողին ջանքերը գնահատուեցաւ ու բոլոր դերակատարները ծափահարուեցան ջերմօրէն։ Ժողովուրդը մեկնեցաւ յուսատու ջահով խորապէս տպաւորուած։

Գ. Պ.

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՏԱՍԸ ՊԱՏՄԱԲԱՆՆԵՐ ԿԸ ՄԵԿՈՒՍԱՑՈՒԻՆ

Խորհրդային «Պատմական Հարցեր» ամսագիրը բազմաթիւ անգամներ քննադատուած էր, իր «մեծ սխալներուն» համար։ Համայնավար կուսակցութեան մամուլը եւ յատկապէս Կ. Կոմիտէի գործունէութեան եւ քաղաքական յանձնախումբին վարիչը՝ Կոստանդինով, շարունակ կը հարուածէին յիշեալ թերթը։

Ամսագրին վերջին խմբագրականէն կը պարզուի, որ խմբագրական կազմը պիտի բարեփոխուի։ Հեռացուած տասը հոգիներու կարգին են փրոֆէսէօրներ Երուսալիմսքի եւ Արցիքովսքի, որոնք ծանօթ են նաեւ արտասահմանի մէջ։

Ամսագրին նոր խմբագրութիւնը հիմնական այս փոփոխութեան շուրջ ծանօթութիւններ կուտայ, հարուածելով նախորդ խմբագրութիւնը, որ «գրաւած էր միայն Սթալինի յիշատակութիւններով»։

Թերթը կ'աւելցնէ, թէ «մեծ սխալ մըն էր Սթալինի անհատապաշտութեան կապել ժողովուրդին և կուսակցութեան գործունէութիւնն ու քաղաքականութիւնը»։ Այս ձեւի մեկնաբանում մը՝ պարզապէս վերապահութիւն կ'ենթադրէ Խ. Միութեան եւ համայնավար կուսակցութեան յաջողութիւններուն հանդէպ»։

Միւս կողմէ, Գիտութեան Ակադեմիային ուղղեալ իր տեղեկագրին մէջ, կը քննադատէ նախկին խմբագրապետուհի Տիկին Փանքրաթովան, որ անտեսած է խմբագրութեան սկզբունքները։ «Փանքրաթովա եւ Պուրճալով (յաջորդ խմբագրապետը) երկար ատեն անտեսած են եղած քննադատութիւնները»։

Տիկին Փանքրաթովա Մայիս 26ին մեռաւ Մոսկուայի մէջ։ Ներկայիս, երբ կը քննադատեն թերթին նախորդ խմբագիրները, կ'անդրադառնա՞ն արդեօք, որ անոնք հրամաններ կը ստանային, պարզապէս ... շարժելու համար։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (76)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

ԱՐՄԱՆԵԱԿԻ ԲԵՐԴԸ

Ահա բոլոր վիճակը ուր հիմա կը գտնուինք։ Աստուած ինք հասնի, այս պարնան դուռները՝ տեսնենք մեզ ինչ դաւնութեան ապրիլ պիտի բանան։

Աշոտ Սինի, կաթողիկոսին մահը լսելով հարկ համարեցաւ երթալ Սինիք, ուստի իր հրաժարական ողջոյնը տալով Բագրատունեաց եւս ճամբայ եւ սառած Ախուրեանին վրայէն անցաւ դիմացի դաշտավայրը, հազիւ մէկ քանի ժամուան ճամբայ առաւ Սինեցի հեծելազունդը, եւ ահա բարձանց վրայէն տեսնուեցաւ Աբադածի ստորոտը երկու խումբ, որ դիմացէ դիմաց կանգնած զիրար կը դիտէին. փոքրիկ խումբը որ ամուր դիրք մը առած էր բլրոյ մը վրայ, յայտնի Հայոց գունդ մ'էր, իսկ միւսը Արաբացի էր իր հերմակ փաթթոցներով։ Աշոտ առանց դանդաղելու, «Երթանք, տղաք, մեր եղբարց օգնենք» գոչեց եւ ձիերը մտրակեցին դէպի բլուրը։ Աշոտ առջեւնին սուրը խաչաձեւ կը փայլեցնէր եւ ահա բոլոր խումբը շարժեցաւ ընդունելու փոքրիկ օգնութիւնը։ Ինչպէս դատեր էր հեռուանց, ճիշդ նոյնպէս սակաւաթիւ էր խումբը. հարիւր յիսունի չափ հետեւակ Սասունցիք էին, եւ երեսունի չափ հեծեալք, գրեթէ ամէնքը ազնուատոհմք, քաջ եւ կորովի մարդիկ. երեք հոգի առանձին կեցած այս նորեկ ընկերաց կը նայէին դիտող աչօք, եւ այս երեք անձինք մեզ քաջածանօթ Յովնան, Գուրգէն եւ Խոսրով էին։ Երբ Աշոտ մօտեցաւ այս խմբակին, սիրալիր ընդունելութիւն գտաւ, եւ Գուրգէն յայտնեց, թէ իրենք յարձակելու որոշումնին ըրած էին արդէն, բայց քիչ մը պիտի սպասէին որ նոր եկող եղբարց ձիանքը յոգնութիւն առնեն։ Սիրով ընդունեցաւ Աշոտ այս պատիւը եւ կէս ժամու չափ ժամանակ ուրախ զուարթ խօսակցելէն վերջ, այս երկու հարիւր հոգին, հետեւակները մէջտեղնին, ձիաւորները երկու կողմէն բլուրէն ի վար յարձակեցան սաստկութեամբ։ Թըշնամին, որ հազար հոգիէ աւելի էին, ուրախութեան ձայներով դիմաւորեցին զիրենք՝ յաղթութիւնն ապահով համարելով, բայց երբ իրենց բոլոր յարձակումները անօգուտ տեսան այդ փոքրիկ հետեւակախումբին դէմ, որուն նիզակներու անտառը կը քայլէր եւ ամէն բան կը խորտակէր իր առաջ, երբ աջ թեւին վրայ Գուրգէն հսկայ հասակաւ իր ահագին սուրը կը շարժէր տրդատաբար եւ ամէն ընդդիմակաց կը կործանէր եւ կը տապալէր, ձախ կողմը Սինեցիք առիծի պէս կը պատերազմէին, եւ Աշոտ «Տղաք, Սինեցիք, ձեզ տեսնեմ, ամօթով չելնենք մեր եղբարց քով» ըսելով՝ թշնամեաց վըրայ կոտորած կոտորածի կը հասցնէր։ Եւ, վերջապէս, գոհութեամբ տեսան Հայք, որ Արաբացի գունդը տկարացած՝ սկսաւ քաշուիլ եւ նահանջել. ան ատեն իրենք ալ դադրեցան հալածելէն եւ տեսնելով թէ երկու միայն անկեալ ունէին եւ քանի մը թեթեւ վիրաւոր ու թշնամին երեք հարիւրի չափ մարդ կորուսած էր, փառք տուին Աստուծոյ եւ քաշուեցան դէպի Ախուրեան։ Աշոտ կ'ուզէր իր ճամբան շարունակել, բայց Գուրգէն եւ Յովնան զինք համոզեցին որ իրենց ընկերանայ եւ չբաժնուի, ոչ միայն որ առջեւը վտանգը մեծ էր, այլ նաեւ որ իրենք որոշած էին վրէժխնդիր գունդ մը կազմել Հայ ազգի եւ հաւատքի նախատինքը քաւել, թշնամի եւ մատնիչ պատուհասել, եւ թէ արժան էր որ Աշոտոյ պէս քաջ երիտասարդ մը Սինեաց նահանգը Տարօնոյ եւ Վասպուրականի հետ իրենց մէջ ներկայացնէր։ Իսկ Սինեցի իշխանը ինքնիրեն հաշիւ մը ըրաւ, որ մինչեւ գարնան ոչինչ գործ չունէր, սիրով յանձն առաւ այդ ընկերութիւնը եւ բռնեցին Կարսի ճամբան. անցան Ախուրեան որ սառած իր բոլոր երկայնութեան մէջ ահագին կամուրջ մ'էր ճանապարհորդաց, եւ գիշերով հասան Արգինայի աւանը։

ՑԵՐԵՆՑ

(Շար.)

մը Սէօթա իջեցուց երեք հարիւր թոն զէնք եւ ռազմանիւթ ։ Փարիզի կառավարական տագնապը մեծապէս խրախուսած է ըմ-բոստները ։

Լաքոստի մէկ ժամ տեւող տեղեկա-տուութենէն վերջ, Նախկին Ելմտ. Նախարար Րամատիէ երկար բացատրութիւններ տուաւ տնտեսական եւ ելմտական հար-ցերու շուրջ ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ Արտաքին Նախարարութեան ներկայացուցիչը յայտնեց թէ անգլ. պատուիրակութիւն մը պիտի մեկնի Ե-գիպտոս՝ արգելքի տակ առնուած անգ-լիական ստացուածքներուն մասին համա-ձայնութիւն մը կնքելու համար ։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ մէջ երե-ւան հանուած է «հակա-յեղափոխական» դաւադրութիւն մը, որ կը ծրագրէր վար առնել համայնավար կառավարութիւնը ։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ մէջ ութը կրօնաւոր-ներ բանտարկութեան դատապարտուե-ցան ։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ռազմական կարեւոր կայան մը հաստատելու վրայ է Կուրիլ-եան կղզիներուն մէջ, ըստ ճափոնական ապահովութեան սպասարկութեանց տը-ւած մէկ տեղեկութեան ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ որոշեցին երկրէն ներս մտնելու արտօնութիւն չտալ այն անձերուն, որոնք կը մերժեն ստորագրել թէ մաս չեն կազմեր համայնավար կու-սակցութեան ։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Ազատագրութեան ճակատի ներկայացուցիչներէն մէկը յայտարարած է թէ շուտով պիտի կազմուի «ալժերիա-կան ազատ կառավարութիւն» մը ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Արմատական կուսակցու-թեան Կեդր. Կոմիտէի այսօրուան ժողո-վին մէջ. Մէնտէս - Ֆրանս պաշտօնապէս պիտի հրաժարի կուսակցութեան փոխ-նախագահի իր պաշտօնէն ։

ԵԳԻՊՏՈՍ Չեխոսլովաքիայէն ստացաւ-սփռող կայանի մը լրիւ գործիքները ։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը վաւերա-ցուց օրինագիծ մը, որ կը նախատեսէ նա-խագահութեան համար լրագրողներ ձեր-բակալելու իրաւունքը ։ Այս որոշումը մեծ յուզում պատճառեց լրագրողներու մօտ ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՈՎ. սկսաւ Յունիս 27ին ։ Առաջին հանգրուա-նը՝ Նանթ - Կրանվիլ շահեցաւ Ֆրանսացի Տարիկատ ։ Շաբաթ օր Բ. հանգրուանը՝ Կրանվիլ - Քան ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Յունիս 27). — Ձոյլ ոսկի 471.000, նափոլէոն 3620, զուից. 3330, անգլ. 4170, քսան տոլարնոց 16.720, թղթադրամ (անպաշտօն) տոլար 404, սթերլին 1110, պելժ. 8, լիր 0.65 ։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ ; ԺԱՄԸ 3ԻՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Միջ. Եկեղեցական Երաժշտութեան Հայկական Բաժնի Հովանաւոր Մարմինը անգամ մը եւս կը յայտնէ թէ Յուլիս հին-գին, Փալէ Շայոյի մեծ սրահին մէջ տե-ղի պիտի ունենայ միջազգային երաժշտ. համերգը, որուն իր մասնակցութիւնը պի-տի բերէ նաեւ հայկական երգչախումբը ։ Հայ Երաժշտութեան եւ արուեստին փայ-լուն յաջողութեան համար, երգչախումբը կը շարունակէ իր փորձերը ։

Հովանաւոր մարմինը կը խնդրէ որ հայ ժողովուրդը իր կամաւոր նուէրներով դիւրացնէ իր գործը ։

Նուէրները կարելի է ղրկել գանձապահ Բժ. Արամ Ճինճեանի, 29 բիւ Պլէօ, Փա-րիզ (9), «Յառաջ»ի խմբագրատունը, 32 բիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9), եւ գրատուն Պարսամեան, 46, բիւ Ռիշէ, Փարիզ (9) ։

Ի դիմաց հայկական բաժնի հովանաւոր մարմնի Ատենապետ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ-ԵԱՆ, ատենադպիր՝ ՕԹՈՆ ՀԷՔԻՄԵԱՆ ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Համա - Խարբերդ-ցիական Միութեան Մարսէյլի եւ Սէն Լու-Կրան Փէնի մասնաճիւղերու ։

Այս կիրակի Եօթնեղբայրեան ագարա-կը, Սէն Լու Կրան Փէնի օդասուն անտա-ռին մէջ ։

Մուտքը ազատ է ։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի վարչութիւնը պարտք կը սե-պէ անգամ մըն ալ յիշեցնել իր բաժա-նորդներուն որ փակեն իրենց առկախ հա-շիւները ։

Որեւէ օտար թերթ կարելի չէ ապառիկ կարդալ եւ փաստաքեալի է որ նոյնը ըլլայ մանաւանդ հայերէն թերթի համար, ո-րուն միջոցները աւելի սահմանափակ են ։

Այս առթիւ արձակուրդի գացող մեր բաժանորդներէն կը խնդրուի անպայման ղրկել իրենց նոր հասցէին հետ նաեւ հին-ը ։ Ծախքերու համար՝ 100 փրանք ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«Յառաջ»ի չէք - փոսթալի թիւն է՝ 15069 - 82, կը խնդրուի չգործածել նա-խորդը որ ջնջուած է ։

Կը յիշեցնենք նաեւ որ այս թիւը ՎԵՐԱ-ՊԱՀՈՒԱԾ է «Յառաջ»ին, կը խնդրուի թերթին չպատկանող գումարները (նուէր-ներ, տարբեր թերթերու բաժնեգիններ եւայլն) ղրկել միայն մանտա-քարթով ։

Շնորհակալութիւն մեր այն բաժա-նորդներուն որ կանխիկ եւ կանոնաւոր վճարումներով կը դիւրացնեն վարչու-թեան գործը ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

(Սէն Լուի ցանկ, գումարը յայտարար-ուած) ։

(Բ. եւ վերջին մաս)

Սիսակ Սուլեան, Աստիկ Աչճեան, Պօ-ղոս Պարոնեան, Այրի Տիկին Զ. Թիրէք-եան, Տիկին Սարգիսեան, Յարութիւն Համբարձումեան ։ Տիկին Մ. Կօչկար-եան, Տիկին Մարգարեան, Կարապետ Սը-վագեան, Այրի Տիկին Ստանպուլեան, Գաբրիէլ Միլոյեան, Այրի Տիկին Մու-րատեան, Տիրան Եղնոյեան, Գուրգէն Զու-գուրեան, Ոմն, Գրիգոր Եղիկեան, Սար-գիս Չիլինկիրեան, Սարգիս Փափազեան, Սահակ Յովհաննէսեան, Ղազար Ագնա-ւորեան, Լեւոն Գալուստեան, Գրիգոր Գա-լուստեան, Ահարոն Աստուրեան, Յակոբ Գույումճեան, Խորէն Մուրատեան, Գրի-գոր Միրէքեան, հինգ հարիւրական փր. ։ Պաղտասար Տարագճեան երեք հարիւր, Ոմն, Պօղոս Գույումճեան, Խաչիկ Չէօ-րէքճեան, Յակոբ Գարագաշեան երկու հարիւրական, Ոմն հարիւր փրանք ։

Քէհեաեան հինգ հարիւր փրանք ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ

Ամավերջին հանդէս 30 Յունիս, կիրա-կի, կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, Դպրոցա-սէրի վարժարանին մէջ, 1 Պուլվ. տիւ Նոր, Լը Րէնսի ։

Ժամը չորսէն ետք պիտի սկսի դաշտա-հանդէսը վարժարանի գեղեցիկ եւ օդա-սուն պարտէզին մէջ մինչեւ կէս գիշեր ։

ԵՐԳ, ՊԱՐ ԵՒ ԱՅԼ ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ ։

Մուտքի տոմսերը պիտի ծառայեն նաեւ վիճակախաղի ։ Տոմսերուն գինն է 250 փրանք ։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Էկլիզ տը Բանթէնէն առնել 146 թիւ հանրա-կառքը եւ իջնել Րէնսի Բավիյոն ։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մեծ պատրաստութեամբ կը տօնուի այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ։ Սալ տէ Ֆէթի վերնայարկը ։ Նախաձեռնու-թեամբ Կապ. Խաչի, եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ։

Կը նախագահէ Տիկին ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՏԷՐ-ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ։

Կը խօսի ՏԻԿ. ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Լիոնի Ազգ. Միութիւնը կը հրաւիրէ Լիոնի եւ շրջաններու Հայութիւնը անխը-տիր ներկայ ըլլալու Հայկազեան վարժա-րանի ամավերջի հանդէսին, ղեկավարու-թեամբ Օր. Ընծայ Ստեփանեանի, որուն Հանդէսը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սալ Իմաքուլէ Քոնսէփսիօն, բիւ Տիւնուար ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ օրիորդ մը պուբօնիէր ըլ-նելու համար (արհեստը գիտցող) ։ Դիմել Գաֆլայեանի,

21 Rue des Petits Carreaux, Paris 2ème

Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանի Ա. խումբը կը մեկնի Յուլիս հինգին ։ Կառ տը Լիոն գտնուիլ գիշերուան ժամը 9.30ին, մեծ ժամացոյցին տակ ։

×

Երկու խումբերն ալ լրացած ըլլալով այլեւս դիմումներ չեն ընդունուիր ։

Ֆ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչ.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Ս. Թէրզիբա-շըեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մ. Զոպոյեան, զաւակները եւ ընտանե-կան պարագաները կը յայտարարեն որ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Ս. Մարթէնի եկեղեցիին մէջ պիտի մատուց-ուի Ս. պատարագ և կատարուի հոգեհան-գստեան պաշտօն ։

Ողբ. ՏԻԿԻՆ ԷԼՄԱՍ ՍԱԶԱՔԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ ։ Կը հրա-ւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յար-գողները ։

●

Պրեսթէն Տէր եւ Տիկ. Սիմպիլեան կը ծանուցանեն թէ Յունիս 30ին, կիրակի օր Փարիզի Ժան Կուժօն եկեղեցիին մէջ հո-գեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ Օր. Լիւսի Սիմպիլեանի մահուան տաս-նամեակին առթիւ, ինչպէս եւ Բենիամին Սիմպիլեանի, Սիմպիլեան եւ Ճանա-վարեան ընտանիքներու համայն ննջեցե-լոց յիշատակին ։

Կը հրաւիրուին ազգականները եւ բարե-կամները ։

ՃԱՇԱՐԱՆ

ՕՀԱՆՆԷՍ ՃՕՇԿՈՒՆԵԱՆ

4, Rue de la Butte - MARSEILLE

Մարսէյլ արձակուրդի եկողներ, մի մոռնաք այցելել հանրածանօթ ՃՕՇԿՈՒՆԻ ՃԱՇԱՐԱՆԸ, ուր պիտի գտնէք ամէն օր իր զաւկին Օհան-նէսի կողմէ մասնագիտօրէն պատ-րաստուած տէօնէր եւ շիշ խորո-վածներ, խմորեղէններ, համով հո-տով արեւելեան բազմատեսակ կե-րակուրներ ։

Մատչելի գիներով ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Փարիզի եւ շըր-ջաններու ներկայացուցչական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Քաֆէ Պարպօթ ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայր-եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հը-րաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահը ։ Բոլոր ընկեր-ներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ՎԻԷՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. անդամական ժողովը այս երկուշաբթի, Համօ Օհանջանեան ակումբը, ժամը 20.30ին ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 8.30ին, Ահարոնեան ակումբը ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Բոլոր ընկերներու ներկայու-թիւնը անհրաժեշտ է ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան անդամական ժողովը, կիրակի 30 Յունիս, կէսօրէ վերջ ժամը 4.30ին, Խրիմեան վարժարանի մէջ, 2 բիւ տը լա Տէֆանս, Իսի ։ Կը խնդրուի անդամներէն անհրա-ժեշտօրէն ներկայ գտնուիլ ։ Օրակարգ՝ Ա) Բարոյական եւ նիւթական տարեկան համարատուութիւն ։ Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՈԳԵԿՈՉՄԱՆ ՕՐ

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուս. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի մեծ դաշտահան-դէսը 30 Յունիս, Սէն Ժիւսթ, Պառ տիւ Շալէի մէջ, 117 Ավընիւ Քօրօ ։

Կը նախագահէ՝ Պ. ՅԱԿՈԲ ԵՍԱՅԵԱՆ

Կը խօսի Պ. Յ. ԱՂԱՅԵԱՆ

Գեղարուեստական ընտրուած բաժինով մը ։ Հայկական պարեր, նուագ եւ հաճե-լի անակնկալներ ։

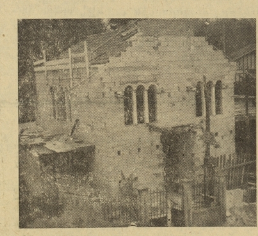
Առատ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ ։

Մուտքը ազատ է ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Գրիգոր Հէքիմեան, տղաքը եւ ըն-տանեկան պարագաները, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նամակով թէ այլ միջոցներով մասնակցեցան իրենց խոր սուգին, իրենց կնոջ, մօր ու ազգա-կանին՝ Տիկին Սիրանոյշ Հէքիմեանի կսկծալի մահուան առթիւ ։ Թաղման արա-րողութիւնը կատարուեցաւ Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 24 Յունիս 1957ին ։

ՇԱՒԻԼԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ԴԻՄԷ ՁԵՐ ՍՐՏԱԲՈՒԽ ԵՒ ԱԶՆԻՒ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ, ԽՆԴՐԵԼՈՎ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ, ՇՈՒՏՈՎ ԼՐԱ-ՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՄԵՐ ԱՄԷՆՈՒՍ ՍԻՐԵԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ։

Assoc- Cultuelle des Arméniens
C. C. P. Paris 14827-18

Ա Զ Դ

Այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ պատարագի պի-տի օծուի Առաջնորդ Սրբազան հօր ձե-ռամբ, Շավիլի նորակառոյց եկեղեցւոյ Զանգակատան խաչը ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՅՈՒՆԻՍ

DIMANCHE 30 JUIN 1957

88ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7919 33ème ANNEE Directrice : *Arpik MISSAKIAN* ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3730

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ ԵՒ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ

●

Կ'ըսէինք թէ «մայրենի լեզուն պէտք է սորվիլ մանկապարտէզին մէջ, զարգացնել նախակրթարանի դասարաններուն վրայ, ի հարկին կատարելագործելու համար զայն միջնակարգ վարժարանի մէջ» (Յառաջ, 19 Մայիս) :

Ի՞նչպէս մեր կեանքին պատշաճեցնել այս պարզ ճշմարտութիւնը :

Ի՞նչպէս հայերէն սորվեցնել նոր սերունդին՝ արեւմուտքի քաղաքակիրթ ու մշակոյթով բարձր երկիրներուն մէջ :

Այս ցաւոտ հարցն է, որ կը տանջէ ամէն հայրենասէր հայու հոգին :

Աւելի քան երեսուն տարիէ ի վեր հայապահպանման, ազգապահպանման սրտառուչ յորդորներ կ'ուղղուին այս թերթի էջերէն ու մեր բեմերէն :

Բազմաթիւ ծրագիրներ կը մշակուին եւ բանաձեւեր կը քուէարկուին :

Սակայն տարիներէ ի վեր քայլ մը առաջ չենք գացած :

Ունինք չունինք երկու դպրոց ունինք փարիզեան շրջանին մէջ: Մէկը՝ մանչերու համար՝ Վենետիկի Մխիթարեան հայրերու Սէվրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը: Միւսը՝ աղջիկներու համար՝ Րէնսիի Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը :

Երկուքն ալ սահմանափակ թիւով աշակերտներ միայն կրնան ընդունիլ :

Ապրուստի տարապայման սղութիւնը ստիպած է Մխիթարեան հայրերը որոշ գումար մը սահմանել իբրեւ տարեկան կրթաթոշակ: Համեստ եկամուտ ունեցող հայրեր չեն կրնար իրենց զաւակները ղրկել Սէվրի դպրոցը :

Պէտք է նոր շէնքերով օժտել այս վերջինը, որպէսզի հնարաւոր ըլլայ աւելցնել աշակերտներու թիւը եւ պակսեցնել կրթաթոշակի սակը :

Այս երկու դպրոցներէն դուրս՝ բոլոր հայաշատ շրջաններու մէջ բացած ենք շաբաթական դասընթացքներ, օգտուելով հինգշաբթիի արձակուրդէն :

Ինքնախաբէութիւն պիտի ըլլար հաւատալ՝ թէ այս դասընթացքները կը դարմանեն չարիքը :

Ցարդ մեր բոլոր բարեսիրական, կրօնական կամ կրթական կազմակերպութիւնները չեն կրցած ատկէ աւելին ընել :

Փափաքը չէ, որ կը պակսի իրենց, ո՛չ ալ՝ հայրենասիրութիւնը :

Կամք, յանդգնութիւն եւ յարատեւութիւն պէտք է՝ քայլ մը աւելի առաջ երթալու եւ արմատական միջոցներ ձեռք առնելու համար :

Աւելի քան երեք տասնեակ տարիներէ ի վեր կ'ապրինք այս երկրին մէջ : Սերունդ մը փոխուած է արդէն: Երէկուան անճար ու անտէր պաղթականը չենք այլեւս :

Մեր զաւակները հոս են ծնած եւ քաղաքացի են այս երկրին: Ազատութեան, հաւասարութեան եւ եղբայրութեան օրբանին :

Ծանօթ ենք օրէնքներուն :

Մխիթարեան հայրերը երբ 1928ին յաջողեցան արտօնութիւն ձեռք բերել երկրորդական վարժարան բանալու՝ նախակրթարանի բաժինով՝ ինչո՞ւ ուրիշ բարեսիրական կամ մշակութային կազմակերպութիւններ պիտի չկրնան նման փորձեր ընել մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի իրաւունք ստանալու համար :

Փարիզի հայաշատ թաղամասերուն՝ Իսի լէ Մուլինոյի, Ալֆորվիլի եւ Առնուվիլի մէջ կարելի կ'ըլլայ նման դպրոցներ բանալ՝ պայմանաւ որ ֆրանսական կրթական ծրագիրը գործադրուի: Աւելի ըլլալով, հայ աշակերտը իր մայրենի լեզուն ու իր ազգին պատմութիւնը պիտի սորվի :

Նոյնը՝ Մարսիլիոյ արուարձաններուն, Տէսինի եւ գաւառի զանազան շրջաններուն մէջ, ուր Հայերը համախումբ կ'ապրին :

Մանկապարտէզն ու նախակրթարանը աւարտելէ վերջ կարելի է անվտանգ մտնել ֆրանս. միջնակարգ վարժարան : Ձուլումի վախ չի մնար այլեւս :

Ձենք անգիտանար, որ այսպիսի ձեռնարկ մը նիւթական մեծ միջոցներու կը կարօտի :

Ի՞նչպէս ճարել անհրաժեշտ դրամը :

Այս մասին պէտք է մտածել լրջօրէն :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՉՃԱՆՉՆԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԸ

ՏԸԼԸՍԻ ՋԱԳԱՑԱՑՈՒՆՑ ՃԱՌԸ

Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարը, Տըլըս, ուրբաթ օր Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ զգայացունց ճառ մը խօսեցաւ՝ Համայնավար Չինաստանի հանդէպ ամերիկեան քաղաքականութեան մասին :

Տըլըսի ընդհանուր եզրակացութիւնը այն էր, որ թէեւ Չինաստանի համայնավար վարչաձեւը ժամանակաւոր երեւոյթ մը պէտք է նկատել, բայց եւ այնպէս Փէքինի հանդէպ ամերիկեան քաղաքականութիւնը անփոփոխ պիտի մնայ այնքան ատեն որ Չինաստանի կառավարութիւնը իր ներկայ ընթացքը չփոխէ :

Աւելի մանրամասնելով իր գաղափարները, Տըլըս ծանրացաւ հետեւեալ երեք կէտերուն վրայ. 1) Մ. Նահանգները պիտի չճանչնան համայնավար Չինաստանը, այնքան ատեն որ այս վերջինը չորդեգրէ քաղաքակրթուած ազգերու վարուելակերպը, ոտնակոխէ խաղաղութիւնը (ինչպէս ըրաւ անցեալին) եւ բաւականաչափ վըստահութիւն չներշնչէ թէ պիտի չվերսկսի նոյն բաները ընելու՝ երբ որ առիթը ներկայանայ : Քանի համայնավար Չինաստան այս պայմանները չի լրացներ, Մ. Նահանգներու կողմէ խենթութիւն պիտի ըլլար ճանչնալ զայն, բնականոն յարաբերութիւններ ստեղծել հետը եւ առիթ տալ որ աւելի դիւրաւ կարենայ հարուածել Մ. Նահանգներն ու իր դաշնակիցները: 2) Այս բոլոր նկատումներով, Մ. Նահանգները բացարձակապէս կը հակառակին համայնավար Չինաստանը ՄԱԿէն ներս ընդունելու առաջարկներուն: 3) Որոշած են նաեւ պահել Փէքինի հետ առեւտրական յարաբերութեանց վրայ դրուած արգելքը :

Տըլըս աւելցուց, թէ յոյս ունի որ պիտի գայ այն օրը, երբ Չինացիները պիտի վերադառնան իրենց տեղը՝ Միացեալ Ազգերու ընտանիքին մէջ. այդ օրուան ակընկալութեամբ, Մ. Նահանգները կը հետեւին այնպիսի քաղաքականութեան մը, որ կրնայ օրուան պահանջներուն համաձայն փոփոխութեան ենթարկուիլ :

Բայց այժմ, այնպիսի պայմաններ կը տիրեն Չինաստանի մէջ, որ Մ. Նահանգները, որպէս ազատ ազգերու առաջնորդ, խաղաղութեան պահապան, ազգային ու անհատական ազատութեանց պաշտպան, Չինաստանը ճանչնալով ոտնակոխած կ'ըլլան իրենց բոլոր սկզբունքները :

Տըլըս աւելցուց թէ իրենք Ֆորմոզայի ազգայնական Չինաստանի, ինչպէս նաեւ Ասիոյ ու Խաղաղականի ազատ պետութեանց կողքին են եւ պատրաստ են այս կառավարութեանց հանդէպ ստանձնած իրենց բոլոր յանձնառութեանց տէր կանգնելու, երբ համայնավարութիւնը սպառնայ այս ազգերու **անկախութեան** :

× Փէքինէն կը հաղորդեն թէ համայնավար Չինաստանի Պետական Խորհուրդին կազմին մէջ կարեւոր փոփոխութիւններ պիտի կատարուին շուտով եւ կարգ մը նախարարներ պիտի ենթարկուին պատիժներու :

Ձեռք առնուած այս միջոցները հետեւանք են Պարենաւորման նախարարին ու վարչապետ Զու Ան Լէի միջեւ ծագած անհամաձայնութեան ու բուռն վիճաբանութիւններուն: Հաւանական կը նկատուի Պարենաւորման նախարարին շուտափոյթ հրաժարումը. կը կարծուի նաեւ թէ կարգ մը պատժական միջոցներ պիտի առնուին իր դէմ :

× Ուրիշ ոչ - համայնավար նախարարներ եւս վերջերս համարձակած էին կարգ մը դիտողութիւններ ընել Զու Ան Լէի ներքին կամ արտաքին քաղաքականութեան մասին: Իրազեկներ կը կարծեն թէ Պարենաւորման նախարարէն զատ, Հաղորդակցութեանց եւ փայտի ճարտարարուեստի նախարարները եւս կրնան պաշտօնանկ ըլլալ իրենց կատարած դիտողութիւններուն պատճառով :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

*

ԱՄԷՆ ՄԷԿԸ ԻՐ ԵՐԴԻՔԷՆ ...

— Բարեհաճեցէք նոյնութեամբ հրատարակել ...

— Շատ կը խնդրեմ, անունները մի կրճատէք ...

— Դերակատարներու մասին կարծիքներ յայտնած եմ, չըլլայ որ ջնջէք ...

— Ճառերը շատ կարեւոր են, մի՛ համառօտէք ...

— Եթէ կրճատումները շարունակուին, ա՛լ չեմ գրեր ...

— Շատ խնդրեցին, ես ալ խոստացայ ..

Եւ այսպէս տարին տասներկու ամիս բազմազան հանդէսներու, երեկոյթներու, խնջոյքներու, ներկայացումներու եւ ընտանեկան հանդիպումներու առթիւ :

Քիչ անգամ կը պատահի որ նամակագիրը բարեհաճի գրել .

— Ես կրցածիս չափ նկարագրեցի, ձեզի կը թողում շտկել սխալները եւ յապաւել աւելորդ մասերը :

Ընդհակառակն, երբեմն ալ կը խընդրուի « վսեմապատիւ » , նոյնիսկ ... «ամենապատիւ» խմբագիրէն .

— Ես քիչ գրեցի,, դուք լրացուցէք ...

Եւ խմբագիրը օրն ի բուն կը տքնի, գըրիչը ձեռքը, քովիկն ալ տրամադրելի՝ կարմիր - կապոյտ մատիտ մը :

Ցանցաւո՞ր են այս նամակագիրները , տարեց թէ երիտասարդ:

Ընդհակառակն: խմբագրութիւնը սըրտանց շնորհակալ է բոլորին ալ :

Անոնք են, այդ համեստ աշխատաւորները ու երիտասարդները, հարազատ արտայայտիչները օրուան կեանքին :

Առանց անոնց սրտագին աշխատակցութեան, Յառաջը պիտի կրնա՞ր ունենալ իր «Զայներ»ը, գաւառէն թէ արուարձաններէն :

Եւ խմբագրութիւնը երբեք չի մոռնար որ անոնք յաճախ իրենց անձնական հոգերը կը մոռնան, պարտականութիւն մը կատարելու համար :

Միայն թէ ...

Ահա տասը տարի է որ ձեռագիր կը սըրբագրուի , թէ շարադրութեան եւ թէ բովանդակութեան տեսակէտով, — բայց քիչերը կ'օգտուին :

Նոյն թերութիւնները, նոյն վրիպումները, աւելորդաբանութիւնները, խընդումները, նոյնիսկ տառասխալները կը շարունակուին տարուէ տարի :

Ուրեմն չե՞ն կարդար իրենց գրածը , հրատարակութենէն վերջը ...

Իսկ ամէնէն կարեւորը ,— իւրաքանչիւր թղթակից կարծես իր շրջանին, քաղաքին, գիւղին եւ արուարձանին երդիքէն, իր Միութեան (Հայրենակցական կամ Կրթական եւն.) բուխերիկէն կը դիտէ աշխարհը :

Եւ ահա թուղթերը կը լեցուին իրարու ետեւէ, ո՛ր եւ է հանդէսի առթիւ, — յաճախ հինգ վեց նամակի թուղթ՝ գիւղի մը կամ թաղի մը տեղական երեկոյթին , խնջոյքին, խօսուած բաժակաճառերուն առթիւ :

24 Յունուար 1936 *ՎԱՀԷ*

ԽՄԲ. — 21 տարի վերջն ալ բան չէ փոխուած ...

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

●

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶ ՀԱՍԱՆ

Լոնտոնի Ապազինման Յանձնաժողովին ֆրանսական ու ամերիկեան պատուիրակները Փարիզ հասան, ուր բանակցութեանց մասին զեկուցում պիտի տան Հիւսիսային Ատլանտեան Կազմակերպութեան ժողովին :

Ապազինման Յանձնաժողովին վերջին նիստին, Ֆրանսայի պատուիրակը, Ժիւլ Մոք առաջարկած էր խորհրդային պատուիրակ Զորինի՝ Խ. Միութեան տրամադրութեան տակ դնել Ֆրանսայի մէջ գտնուող ռազմական կայաններու մասին անհրաժեշտ նկատուած տեղեկութիւնները, պայմանաւ սակայն, որ Ռուսերն ալ, փոխադարձաբար, համազօր դիւրութիւններ ընծայեն ֆրանսական փոխադարձ հսկողութեան մը համար: Բայց Զորին ընթացք չտուաւ Ժիւլ Մոքի առաջարկին:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ եւ յոյն մեծահարուստ նաւատէր Օնասիսի միջեւ սկզբունքով համաձայնութիւն գոյացած է Սուէզի եւ Փորթ Սայիտի միջեւ նաւթուղի մը շինելու հարցին շուրջ :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

●

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ՆԱՍՐԻ ԴԷՄ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընկերվարականներու համագումարը կը շարունակուի: Երեսփոխան Լիւսսիի նախագահութեան ներքեւ գումարուած նիստին՝ ընդհանուր քաղաքականութեան շուրջ կարծիքներու փոխանակութիւնը սկսաւ :

Կարգ մը պատգամաւորներ դժգոհ են որ Ընկերվարականները որոշ պաշտօններ ստանձնած են որ կառավարութեան մէջ, ինչպէս օրինակ՝ Ալժերիոյ եւ Ընկերային նախարարութիւնները :

Նախկին նախարար Ժագէ ներկայացուց անդրծովեան քաղաքականութեան տեղեկագիրը :

Տիկին Լապէն յարձակեցաւ համայնավարներուն վրայ :

Եզրակացութիւն. — Ընկերվարական կուսակցութիւնը պիտի շարունակէ քալել ազատութեան ճանապարհով :

Պուրժէս - Մօնուրիի դահլիճին մասնակցելու համար կուսակցութեան տուած որոշումը քննադատուեցաւ. « Կառավարութիւն մը՝ որ խոտոր կը համեմատի Կի Մոլէի դահլիճին բռնած ուղղութեան հետ :»

Ֆրանսիս Լընառ թերագնահատելի չի գտներ Ալժերիոյ մէջ կատարուած գործերը :

Փա տը Քալէի ներկայացուցիչը խստօրէն քննադատեց Աշխատաւորական Դաշնակցութիւնը (համայնավար). «ժամանակը եկած է այլեւս, որ Ընկերվարական կուսակցութիւնը յիշէ իր պարտականութիւնները, վերջ պէտք է տանք այդ մարդասպաններուն հետ պահած մեր յարաբերութեանց »:

Սահարայի նախարարը Լըժէօն դէմ արտայայտուեցաւ Ալժերիոյ բանակցութեանց գաղափարին. «որո՞ւն հետ բանակցիլ» :

Իր կարծիքները բանաձեւեց Ալժերիոյ, Սահարայի եւ այլ հարցերու շուրջ : Անդրադառնալով անոնց, որ կ'ուզեն ժողովրդավարութեան դասեր տալ Ֆրանսայի,

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ԱՆԿԻՒՆԱԴԱՐՁԵՐԸ

1920 — 1955

●

Ա.

ԽՄԲ. — Երեք շաբթի գիշեր, Համազգային Լսարանի հրաւէրով, Պ. Մ. Թէօլէօլեան դասախօսեց վերջին 35 տարիներու խորհրդահայ եւ հայ գրողներու ստեղծագործական վաստակին շուրջ: Ստորեւ՝ ամփոփումը իր հաստատումներուն եւ եզրակացութեանց:

Մեր երկրի համայնավարացումէն ետք, խորհրդահայ վերադիրով յայտնի երեսունէ աւելի տարիներու հայ գրականութիւնը կը զարգանայ արեւելահայ *գրականութեան ճամբով, — մի՛շտ սերտօրէն հաղորդակից՝ ժողովրդային լայն զանգուածներու ընկերային ապրումներուն, լեզուականօրէն պարզ եւ անպաճոյճ, հասկնալի եւ մատչելի ըլլալու հետամըտութեամբ մը: Սակայն, անմիջական անդրադարձումով* ղեկավարեալ գրականութեան *մը առաջադրանքէն բխող հրահանգներու,* կուսակցական *բնոյթ ու նկարագիր կը ստանայ՝ մասնաւորաբար ըսկըզբնական տարիներուն* (1920 - 1925): *Յայտնի են, այս առթիւ, Լենինի եւ Ըստալինի սահմանումները, — պատգամներ՝ որոնք բացայայտօրէն կը ժխտեն* անհատականին *կնիքը (իբրեւ խորք ու ձեւ), ու կը ձգտին* «Պլանաչափ, միացեալ սոցիալ - դեմոկրատական ՊԱՐՏԻԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ բաղկացուցիչ մի մաս»*ին վերածել գրականութիւնը: (Դասախօսը այս առթիւ ընթերցումներ կատարեց Լենինի եւ Ստալինի գործերէն): Պատգամներ՝ որոնք նաե՛ւ գրականութեան ճամբով կը բացայայտեն համայնավարութեան* ազգի, հայրենիքի եւ ազատութեան *ըմբռնումները, — հիմնովին ներհակ՝ ցեղային կամ ազգային մեր աւանդական հասկացողութեանց:*

Խորհրդահայ գրականութեան երեսունէ աւելի տարիներու վաստակը, մասնաւորաբար «ազգայնական» (նացիոնալիստ) *տրամադրութիւններու եւ անհատաշեշտ հակամիտութիւններու տեսակէտով, երբեւէ հաշտ ու ներդաշնակ չեղաւ, սակայն, խորհրդային ղեկավար շրջանակներու եւ կուսակցական հրահանգներու այս՛ պարտադրանքին հետ: Եղաւ, ընդհակառակն, չեշտօրէն ոգեպաշտական եւ ազգաշունչ, յաճախ ապաւինելով այլաբանական տարազներու, դէպի անցեալ հակումներու, կամ՝ իրենց բացառութեամբ,* «անցեալը իտէալականացնող եւ անկումային — յոռետեսական» *արտայայտութիւններու:*

1934*ի*, 1946*ի թէ* 1954*ի* «Սովետահայ Գրողներու *Համագումար»ներուն մէջ՝ կուսակցական ներկայացուցիչներու թէ Համագումարի պաշտօնական դիւաններու եզրակացութիւնն ա՛յն է եղած, որ, հակառակ* « որոշ եւ յստակ նախազգուշացումներու », *կարելի չէ եղած խափանել «չարիքը», — անկարելի եղած է «նացիոնալիզմի Թոյն»էն փրկել խորհրդահայ գրական վաստակը (վէպ, քերթուած, արձակ, ու նոյնիսկ պատմական - բանասիրական ուսումնասիրութիւններ):*

1920 - 1927՝ *չեշտուած կերպով, ու մինչեւ ա՛յսօր, համայնավարութիւնը, մեր երկրին մէջ, պայքար հռչակած է Դաշնակցութեան, — Դաշնակցութեամբ ըմբռնելի ազգային խմացումներու դէմ: Փորձեցէ՛ք այս հինգ կամ եօթը տարիներու քերթողական վաստակը բնորոշել նըկարագրով մը, ու պիտի կարենաք հաստատել՝ թէ խորհրդահայ գրագէտը հրահանգուած է պայքարելու ազգային մեր իտէալներուն, հայրենասիրական մեր ըմբռնումներուն եւ գաղափարականութեան դէմ: Թիրախը Դաշնակցութիւնն է, — սակայն նպատակը* ազգային *մեր խմացումներու ջքացումն է: Զարեան, Չարենց, Ալազան, 1920ական Թուականներու երէց թէ կրտսեր գրեթէ բոլոր քերթողները նախատինք ունին Դաշնակցութեան, Փետրուար 18ի, Ալեքսանդրապոլի, Վըրացեանի եւ Սասունիի, եւ Դաշնակցութեամբ ըմբռնելի բոլո՛ր դրուագներուն, դէպքերուն ու Թուականներուն դէմ:*

Քանդումի *շրջանն է ասիկա, որուն կը յաջորդէ՝* 1927 - 1932, կառուցուած շըրջանը, — *երբ խորհրդահայ քերթողներն ու գրողները նոր ուղղութիւն եւ հրահանգ կը ստանան: Այս երկրորդ հնգամեակի ընթացքին, գրականութիւնը կոչուած է պատկերացնել ընդհանրապէս* շինարարական *կեանքը, — «Ծաղկեալ հայրենիքը», իր նոր Ջրանցքներով, «Երկաթուղուղ երկրի երգեր»ով, նոր շէնքերով ու հաստատութիւններով: Քանի մը անուններ, այս տարիներու ընթացքին հրատարակուած գործերէ, կը խօսին արդէն գրական ընդհ. շարժումի նկարագրէն, — Մկըրտիչ Արմէնի* «Երկաթուղուղ երկրի երգեր»*ը, Մահարիի* « Շիրակի ջրանցքը», *Ն. Զարեանի* « Ջրանցքի կապոյտ երկրամաս»*ը, Սարմէնի* « Դաշտերը ժպտում են»*ը, Ալազանի* « Աշխատանքային »*ը, եւայլն, եւայլն:*

Շեշտենք, հպանցիկ, որ այս հնգամեակի խորհրդահայ գրական վաստակը, տուրք ընծայելով հանդերձ «պարտիա»*յին եւ իշխանութեան, կ՚իրագործէ նաեւ զուտ գրական մտահոգութիւններ: Հայուն տաղանդն ու խառնուածքը կան այդ գործերու ոգւոյն, պատկերի, նմանութիւններու եւ այլաբանական արտայայտութիւններու գումարին մէջ:*

1932 – 1934, *խորհրդային քաղաքականութեան հիմնական փոփոխութեամբ, արեւմտեան աշխարհի հետ որոշ շփումով, եւ մասնաւորաբար Մաքսիմ Կորքիի կողմէ ջատագովուած «գեղարուեստական գրականութեան » մտահոգութիւններու իւրացումով, հնարաւորութիւններ կը ստեղծուին համեմատաբար ազատ ստեղծագործութեանց:* Արուեստի մտահոգութեանց *շրջանն է, որ ծնունդ կուտայ Մահարիի, Թոթովենցի, Զարենցի եւ Բակունցի նըման դէմքերու գրական եւ քերթողական մնայուն գործերուն. քերթուած ու վէպ՝ որոնց մէջ խորհրդային իշխանութիւններ, յետադային, գտան* « նացիոնալիստական » *չեշտ տրամադրութիւններ,* « բուրժուա - հակայեղափոխական » *ձգտումներ,* « տրոցկիստ – դաշնակ » *հակումներ, եւ, այդ հիման վրայ ալ՝* 1934*ի* « *Սովետահայ Ա. Համագումար»էն սկըսեալ, ծրագրեցին եւ իրագործեցին հաւատաքննական ծանօթ շարժումը: (Դասախօսը այս առթիւ եւս ընթերցումներ կատարեց Ժդանովի եւ Խանջեանի պաշտօնական յայտարարութիւններէն):*

Քննադատութիւններու եւ ինքնաքննադատութիւններու ճամբով՝ կ՚առաջադրուէր դարմանել այն բոլոր «սխալ»ներն ու «շեղում»ները, որոնք կը բացայայտուէին կուսակցական դատախազներու կողմէ՝ մինչեւ 1934 *իրագործուած խորհրդահայ գրական վաստակին մէջ:*

(Մնացեալը յաջորդիւ)

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

«ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ»

●

Միեւնոյն ատեն Իզմիրի մէջ լոյս կը տեսնէր (Յուլիս 1911) *«Հայ Գրականութիւն» անունով շա՛տ յատկանշական ամսօրեայ հանդէս մը, գրական, գիտական, գեղարուեստական բովանդակութեամբ եւ խմբագրութեամբ Զարեհ Գաղազեանի:*

Երիտասարդ եւ խանդավառ ուժ մը, որ նժարին վրայ կը դնէր նաեւ իր նիւթական կարողութիւնը, ստանձնելով որոշ պատասխանատուութիւն:

*Իզմիր փառաւոր անցեալ մը ունէր արդէն: « Արեւելեան Մամուլ»ը այդ անցեալին կը պատկանէր: Մատթէոս Մամուրեան, Մեսրոպ Նուպարեան, Գրիգոր Չիլինկիրեան, Ստեփան Ոսկան, մեր մշակոյթի պատմութեան բերած էին իրենց նպաստը: Ոմանք ինքնագիր ստեղծագործութիւններով (Մ. Մամուրեանի «Հայկական» եւ «անգլիական նամականիթներ»,(*Սեւ լերան մարդը) *,Գր. Չիլինկիրեան գլուխ գործոցներու Թարգմանչական գրականութեամբ, Մ. Նուպարեան բառարաններով, եւ ուրիշներ մտաւորական գանազան աշխատանքներով, Պոլսէն ետք, Իզմիրը դարձուցած էին վառարան մը, իր յարաճուն վերելքով:*

Զարեհ Գաղազեան իր երիտասարդի ճիգերը կուգար միացնել տարէցներու քըրտինքին:

«Հայ Գրականութեան» նպատակը կը բանաձեւէր Սուրէն Պարթեւեան, յոռետես տողերով ու խորհրդածութիւններով, որոնք հետաքրքրութեան պիտի մատնէին իր առաջին ընթերցողները, եւ որոնց վերընթերցումը հիմա խղճի պարտք կը դնէ մեր վրայ արդարութիւն ընել կորովի հըրապարակագրին եւ պերճախօս հրապարակախօսին, որուն դառն խորհրդածութիւններն այնքան այժմէական են այսօր ալ:

Քանի մը պարբերութիւն պիտի բաւէ, որպէս զի վերապրինք Օսմանեան Սահմանադրութեան վերհրատարակութեան յաջորդող երեք տարիներու անզիտակից գինովութիւնը եւ Սուրէն Պարթեւեանի զգացած ու արտայայտած դառնութեան արձագանգները: —

Ժողովուրդներու կեանքին մէջ մոռացումներ, անտեսումներ, մեղանչումներ կան զորս քաւելու համար, կարծես, պէտք է անողոք ճակատագրականութեան մը հարուածներուն տակ քամակ ծռել, տառապիլ, նուաստանալ, արիւն փսխել:

« Այսպիսի դժնդակ մեղքի մը մէջ է որ Թաթխուած, խրած, մխրճուած է Հայութիւնը՝ երեք տարիէ ի վեր:

« Գաղափարին ու Արուեստին մաքուր ու ազնուական վայելքներէն հրաժարեցանք, պոռոտ Խօսքին ու ամբոխայոյզ Շարժուձեւին տօնավաճառներուն վազելու համար:

« Շքեղ ու հոյակապ մատեանները ծալլեցինք, մէկդի դրինք, դազէթաներուն *վրայ իյնալու համար հեւասպառ:*

« Գրագէտներն ու բանաստեղծները լքեցինք, բօլիթիքոսներուն *ու* ազգայիննի*ներուն առջեւ բերանաբաց պանդոյրներու պէս յափշտակուելու համար:*

« Քանի՞ հոգի իմացան, օրինակ, որ այս ազգը Դանիէլ Վարուժանին պէս քերթող մը կամ Միքայէլ Կիւրճեանին պէս գրող մը ունէր, բայց՝ գիւղացի տղաքներէն մինչեւ շուկային մարդիկը՝ ամէնքն ալ գոց սորվեցան անուններ որոնք որեւէ իմաստ չունին:

« Երեսնիդ մի՛ ծամածռէք, բարի՛ մարդիկ, շուկային մէջ դիզած ձեր հանքերը չե՛ն որ ցեղ մը կրնան պահպանել»:

Անկախ այս տողերէն, որոնք գրական եւ գեղարուեստական պարբերականի մը առաջին թիւին ճակատը կարելի էր չգրել, « Հայ Գրականութիւն » պարբերականը ժամադրավայրն էր արեւմտահայ եւ արեւելահայ բոլոր ծանօթ դէմքերուն: Բացի Սուրէն Պարթեւեանի դաժան եւ յարձակողական տողերէն, իր տեւողութեան ընթացքին ուրիշ նոյնիմաստ գրութիւններ լոյս չտեսան այս հանդէսին մէջ: Բարեկամս Զարեհ Գաղազեան հետեւեալ յատկանշական մանրավէպը պատմեց: Ծանօթ հրապարակագիր եւ հրապարակախօս Ե. Ակնունի երբ Իզմիր կը գտնուէր, փափաք կը յայտնէ աշխատակցիլ «Հայ Գրականութեան»: Խմբագիրը սիրով կ՚ընդունի այդ աշխատակցութիւնը: Ե. Ակնունի որոշեալ օրը կը բերէ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱԲԷԼԵԱՆ

●

Ապա հայրական ջերմ գուրգուրանքով Պէպոյի անմահ հեղինակը կը համբուրէ ճակատը Աբէլեանին, իսկ վերջինս արտասուալից աչքերով ծունկ կը չոքէ մեծանուն Սունդուկեանցին առջեւ, կը համբուրէ անոր ձեռքը, որոնց վրայ կը հոսին իր աչքերէն բխող ուրախութեան եւ երանութեան արտասուքները:

Այնուհետեւ կը կարդացուին շնորհաւորական հեռագիրներ ու նամակներ որոնք ուղարկուած էին Շիրվանզադէի, Սիրանոյշի, Գէորգ Զմշկեանի եւ բազմաթիւ ուրիշներու կողմէ:

Իր շնորհակալութեան ճառին մէջ Աբէլեան կ՚ըսէ հետեւեալ պարզ ու անպաճոյճ, այլ սակայն խիստ յատկանշական խօսքերը.

« Այսօր, իմ Յոբելեանի օրը, մի խնդիր ունեմ հայ հասարակութիւնից, որ նա հայ դերասաններին տայ մի անկիւն, մի տուն, մի սեփական Թատրոն, եւ դա կը լինի այն մեծ արձանը որ հայ ժողովուրդը կը կանգնի հայ դեղարուեստի համար »:

Այդ Թուականէն յետոյ, Աբէլեան առանց դադարի կը շարունակէ իր Թատերական գործունէութիւնը, եւ շրջապտոյտներ կը կազմակերպէ Երեւան, Էջմիածին, Ալեքսանդրապոլ եւ այլուր, ամէն տեղ ստեղծելով խանդավառութիւն եւ շահելով անսահման համակրանք եւ սէր դէպի իր անձն ու իր արուեստը:

×

Թրքահայ ժողովրդական լայն խաւերուն մէջ ծանօթ է ու սիրուած Յովհաննէս Աբէլեան: Բազմաթիւ անգամներ այցելած է ան Թուրքիա, կանոնաւոր խումբերով, փոխն ի փոխ զոյգ կազմած մերթ Սեւումեանի, մերթ Զարիֆեանի եւ Արմէնեանի հետ:

Իր առաջին այցելութիւնը տեղի կ՚ունենայ 1908 *Սեպտեմբերին:* Աբէլեան *- Արմէնեան խումբը, Պաքուի Կուլտուրական Միութեան տրամադրած գումարով ճամբայ ինկաւ Ալեքսանդրապոլի, Ղարսի, Սարիղամիշի վրայով դէպի Թրքական սահմանը:*

Այս շրջապտոյտը մեծ խանդավառութեամբ կը լեցնէ Աբէլեանի հոգին:

Դերասան Արմէնեան հետեւեալը կը գրէ «Վաթսուն տարի հայ բեմում » իր գիրքին մէջ.—

« Սահմանը անջատող ձողը հազիւ էր բարձրացել եւ մեր կառքերը տակից անցել, որ ամբողջ խումբը ոտքի կանգնած՝ գլխարկներն ու թաշկինակները օդի մէջ ճօճելով՝ լիաբերան աղաղակեց՝ կեցցէ ազատութիւնը: Եւ ահա երբ միապետական երկրից անցանք «սահմանադրական» երկրի չէմքը, Աբէլեանը սկսեց ազատ ու բարձր «Մարսէյեզ» երգել, որին ձայնակցեց ամբողջ խումբը: Աբէլեանը ուրախութիւնից երեխայի նման լաց էր լինում: Այդ վայրկեանին չէինք կարող մըտածել որ կարճատեւ ժամանակից յետոյ մեր այդ ոգեւորութիւնը տեղի պիտի տար սաստիկ յուսալքման եւ շուտով այնտեղ գլուխ էր բարձրացնելու հայ ժողովրդի բնաջնջման ծրագիրը նիւթող ոճրագործներ »:

Խումբին մաս կը կազմէին բացի Աբէլեանէն եւ Արմէնեանէն Տիկին Դուրեան Արմէնեան, Զապէլ, Արտէմ Բիրոյեան, Յովսէփ Ոսկանեան, Լեւոն Ալլահվերտեան, Ռոզալիա Բորջալեան եւ ուրիշներ:

Կարին, Սանասարեան վարժարանի սըրահին մէջ կուտան տասներեք ներկայացումներ: Կարինէն կը հասնին Բաբերդ: Այնտեղ Թատերական բեմ գոյութիւն չունենալուն պատճառաւ, եկեղեցիի սրահին մէջ կը ներկայացնեն Շիրվանզադէի Պատուի համարը: *Թատրոնի սէրը այնքան բուռն կ՚ըլլայ Բաբերդցիներուն մէջ որ անոնք կանգ չեն առներ ոեւէ արգելքի առջեւ եւ ինչպէս տեսանք իրենց սրբատեղին Թատերական սրահի վերածելու չեն վարանիր, որ սակայն առանց անախորժ միջադէպի չի վերջանար, վասն զի քանի մը մոլեռանդ գլուխներ իրարանցում կը ստեղծեն: Աբէլեանի զօրաւոր էլեկտրական խոր տպաւորութիւն կը գործէ Բաբերդի ժողովուրդին վրայ: Անոր արուեստը, հրաշալի խաղը կը մագնիսացնէ ամբողջ ժողովուրդը: Նոյնիսկ կը պատմուի թէ «Պատուի համար»ի ներկայացման ժամանակ երբ էլեկտրով - Աբէլեանը Օթարեանի փաստաթուղթերը չուզեր վերադարձնել Մարգարիտին եւ աղջիկը կը սկսի տանջուիլ, սրահին մէջ գտնուող հանդիսականներէն մէկը բեմին վրայ կատարուող տեսարանէն ազդուած տեղէն վեր ցատկելով կը մօտենայ գոռալով Աբէլեանի երեսն ի վեր «Տո՛ւր, բէ, տուր սա Թուղթերը, ինչո՞ւ կը տանջես զաւալլը աղջիկը »:*

Բաբերդէն կ՚անցնին Տրապիզոն մնալով հոն տասը օր եւ տալով շարք մը ներկայացումներ: Կը հասնին Սամսոն ուր կուտան տասներեք ներկայացում:

Երբ խումբը Պոլիս կը հասնի, Պոլսահայերը կը կարծեն թէ ըստ ընկալեալ սովորութեան, մասնաւոր անձերու տոմսեր պիտի ղրկուին: Այդ պատճառով ալ, Բերայի Վարիէթէ Թատրոնին մէջ տրուած առաջին ներկայացման «Պատուի համար»ին սրահը կիսով դատարկ կ՚ըլլայ: Աբէլեան յայտարարութիւն մը կ՚ուղղէ մամուլով, եւ կ՚ըսէ հետեւեալը.

« Մենք ռէկլամի պէտք չունինք: Ըսէք խնդրեմ ձեր ընթերցողներուն որ մենք երբեք պիտի չնուաստացնենք մեր արուեստը սրան ու նրան տոմսակ ուղարկելով:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(7 Շար.)

յօդուածը, եւ սակայն այդ գրութիւնը լոյս չի տեսներ, քաղաքական բովանդակութիւն մը ունենալուն համար․․․ ։

« Հայ Գրականութեան » կ'աշխատակցէին արեւելահայ ծանօթ գրողներէն, Ա․ Ահարոնեան, Վ․ Փափազեան, Շիրվանզադէ, Շուշանիկ Ղուրղինեան, Ա․ Իսահակեան, Խանլարեան, Լէօ, Ղազարեան եւ ուրիշներ ։ Իսկ արեւմտահայերէն՝ Դ․ Վարուժան, Սիամանթօ, Վ․ Թէքէեան, Ս․ Պարթեւեան, Մերուժան Պարսամեան, Ռ․ Զարդարեան, Թլկատինցին, Ա․ Յարութիւնեան, Զ․ Գաղանճեան, Զիֆթէ-Սարաֆ, Ա․ Զօպանեան, Ռ․ Սեւակ, Դուրեան սրբազան, Զ․ Եսայեան, Յ․ Օշական (Քիւֆէճեան), Օրմանեան սրբազան, Եր– Սրմաքէշխանլեան, Սսական վարդապետ, Գէորգ Մեսրոպ, Սիպիլ եւ ուրիշներ ։

« Հայ Գրականութիւն » ամսագրին խմբագիրը որդեգրած էր աշխատավարձի սկզբունքը, եւ ամէն մէկ քերթուածի կամ արձակի մէկ անգլիական սահմանած էր, առանց բացառութեան, ինչ որ իր ժամանակին համար կարեւոր վարձատրութիւն մը նկատուած էր, քանի որ «Բիւզանդիոն» օրաթերթին տէր եւ տնօրէն Բ․ Քէչեանի աշխատավարձքը, նմանօրինակ քերթուածի մը կամ արձակի մը համար առատաձեռն քառասուն ղուրուշ էր, Օննիկ Զիֆթէ Սարաֆ օր մը այս տարբերութիւնը կը յիշեցնէ Բիւզանդ Քէչեանի ։ Այս վերջինը խիստ յանդիմանագիր մը կը ղրկէ « Հայ Գրականութիւն » ամսագրի խմբագրին, ըսելով թէ «դուն ո՛վ կ'ըլլաս, որ երիտասարդական անխորհրդութեամբ աշխատակիցներուդ բարձր սակ կը վճարես» ։

Այս քանի մը խրողութիւնները հաստատելով մէկտեղ, Զարեհ Գաղաղեան չի ծածկեր իր մեծ ցաւը, քանի որ համաշխարհային առաջին պատերազմի նախօրերուն « Հայ Գրականութեան » վերջին բացառիկ թիւը չէր կրցած կորուստէ ազատել, թիւ մը որուն մէջ յիշուած բոլոր գրողներն ալ իրենց աշխատակցութիւնը բերած եւ կարեւոր գրութիւններ ստորագրած էին ։

Բացի խմբագրականէն բանաստեղծութիւններ ունէին Դ․ Վարուժան, Սիամանթօ, Սիպիլ, Եղիշէ եպիսկ․ Դուրեան, Ռ․ Սեւակ, Վ․ Թէքէեան, Ա․ Իսահակեան եւ Յ․ Ղազարեան ։ Պատմուածքներ՝ Ռ․Զարդարեան, Եր․ Սրմաքէշխանլեան, Թլկատինցին եւ Զապէլ Եսայեան, գրական վերլուծումներ՝ Վրթ․ Փափազեան, Արտ․ Յարութիւնեան եւ Յակոբ Քիւֆէճեան ։ Բանասիրական յօդուածներ՝ Բարկէն եպիսկոպոս, Յովհ․ Գաղանճեան եւ Գէորգ Մեսրոպ ։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԱՐՁԱԿԻ ՄԵԾ ՎԱՐՊԵՏԸ

(Նար - Դոսի ծննդեան 90ամեակին առթիւ)

●

«Սով․ Հայաստան» ամսաթերթէն կը քաղենք Ա․ Բաղտասարեանի հետեւեալ յօդուածը ․—

Հայ գրողներու համաստեղութեան փայլուն աստղերէն մէկն է Նար – Դոս ։ Անոր անունը տեղ ունի հայ մեծագոյն արձակագիրներ Րաֆֆիի, Շիրվանզադէի, Զոհրապի, Արփիարեանի անուններուն կողքին ։ Նար - Դոսի ստեղծագործութիւններուն քանակը մեծ չէ, սակայն գեղարուեստական իր բարձր ճաշակով ան մաս կը կազմէ հայ դասական գրականութեան ։

Նար – Դոսի կեանքը անցած է զրկանքներու, յոգնատանջ աշխատանքի մղձաւանջին մէջ ։ Թերեւս այդ է պատճառը, որ ան չէ կրցած շատ գրել եւ իր գրական քանի մը յղացումներն ալ մնացած են կիսկատար ։

Նար – Դոս, իսկական անունով Միքայէլ Յովհաննիսեան, ծնած է 1867ին՝ Թիֆլիսի մէջ ։ Մանկութեան տարիները անցուցած է Հաւլաբարի մէջ, ուր եւ ըստացած է իր նախնական կրթութիւնը ։ Ապա քանի մը տարի աշակերտած է Քութայիսի ուսուցչական վարժարանին եւ Թիֆլիսի արհեստագիտական դպրոցին մէջ ։

Միշտ ալ երազած է ուսանիլ Ներսիսեան դպրոցին կամ գոնէ երկաթուղային դպրոցին մէջ, բայց նիւթական պայմանները թոյլ չեն տուած որ իրականացնէ իր երազը ։

Եւ այսպէս, առանց բաւարար ուսման, առանց անհրաժեշտ պատրաստութեան, նետուած է կեանքի յորձանքին մէջ ։ Տասնեակ տարիներ աշխատած է տպարաններու, զանազան խմբագրութիւններու եւ գրասենեակներու մէջ՝ առաւօտէն մինչեւ ուշ գիշեր ։ Բացառիկ կամք ու մտքի լարում անհրաժեշտ էր այդ բոլորէն յետոյ գրականութեամբ ըզբաղելու համար ։ « Կեանքի համալսարանը» մտած Նար - Դոսը չի յուսահատիր, յամառութեամբ կը կարդայ, ինքնազարգացումով ձեռք կը ձգէ այն ինչ որ չէր կրցած սորվիլ դպրոցի մէջ ։ Միաժամանակ գրելու փորձեր ալ կը կատարէ, կը փորձէ գրական քանի մը սեռեր — արձակ, բանաստեղծութիւն, թատերգութիւն ։

1888ին, երբ «Նոր Դար»ի մէջ կը տպուի իր առաջին գործերէն « Աննա Սարոյեան»ը, իսկ հետագային՝ «Մեր թաղը », Նար - Դոս անուն կը սկսի հանել որպէս թարմ շունչով ինքնատիպ գրող ։

Այդ շրջանին է որ մէկը միւսին ետեւէն լոյս կը տեսնեն իր գործերը՝ «Սպանուած Աղաւնին», «Պայքարը», «Մահը», եւ Նար-Դոսի անունը միանգամ ընդ միշտ մուտք կը գործէ հայ իրապաշտ գրականութենէն ներս ։

Ան որպէս նշանաբան ընդունած էր «կեանքը ինչպէս որ է եւ մարդու ներքինը» ․ եւ համոզուած էր թէ իսկական գրականութիւնը այն է, որ «մտքեր է կազմակերպում, համոզումներ առաջացնում, մասնակցում՝ գաղափարական պայքարին», եւ այս հիման վրայ Նար Դոս իր վէպերուն մէջ կը յուզէ ընկերային հարցեր ու կ'առաջարկէ անոնց լուծումը ։

Նար – Դոս նուրբ գեղարուեստագէտ է միաժամանակ, մեծ վարպետութեամբ կը կերտէ մարդկային կենդանի բնաւորութիւններ, կը թափանցէ իր հերոսներուն ներաշխարհը ։

Իր ոճն ու լեզուն յղկուած են, սեղմ, կուռ․ յաճախ քանի մը տողով ոչ թէ կը նկարագրէ, այլ ուղղակի կը վրձինէ մարդոց, բնութեան կամ շրջապատի պատկերները, զանոնք դարձնելով տեսանելի ու շօշափելի ։

Նար – Դոս մեռաւ 1933 Յուլիս 13ին, Թիֆլիսի մէջ ։ 66 տարեկան էր ։

ԿԱՏՈՒՆԵՐԸ

●

Շ․ ՆԱՐԴՈՒՆԻԻՆ

Սիրահարներն հրայրքոտ եւ գիտունններն խստակեաց,
Նոյն եռանդով կը սիրեն իրենց հասուն տարիքին,
Քաղցր ու հզօր կատուները, որոնք փառքըն են երդիքին,
Իրենց նրման ցրտադող եւ իրենց պէս նստակեաց ։

Բարեկամներ ըլլալով հեշտանքի եւ գիտութեան,
Լռութիւնն ու խաւարին արհաւիրքը կը սիրեն ։
Երբ զանոնք պիտ' ընտէր սեւ ձիերուն փոխսպէն,
Եթէ գերել կարենար անոնց սիգանքը սակայն ։

Ու, ծանրախոհ, անոնք միշտ վըսեմ կեցուածքը ունին
Ըսփինքսներուն ընկըղմած մենութեան ծոցն անհունին,
Որոնք նիրհել կը թըւին խորն երազի մ'անվախճան ։

Կողերն անոնց մոգական վառ կայծերով բեղուն են,
Եւ ոսկեղէն զանակներ, նուրբ աւազի մը նըման
Անոնց բիբերն հոգեզգած տարտամօրէն կը զինեն ։

ՇԱՐԼ ՊՈՏԼԷՌ

(Թարգմ․ ԵԴ․ ՏԱՐՕՆԵԱՆ)

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

«ՏԻՐՈՋ ՕՐԷՆՔԸ »

●

Այս ժապաւէնը գործն է ծանօթ բեմադիր Ուիլեըմ Ուայլէրի, որուն կը պարտինք «Մեր կեանքին լաւագոյն տարիները » ։ Իր նոր գործը, որ բախտը ունեցաւ Քանի համաշխարհային փառատօնին առաջին մրցանակը շահելու, յուսախաբ կ'ընէ հանդիսատեսը ։

Ժապաւէնը կը ներկայացնէ ամերիկացի համեստ ընտանիք մը, որ բառացի կը հետեւի Քրիստոսի պատուիրանքներուն, այսինքն եթէ «մէկ երեսդ ապտակեն, միւս երեսդ դարձուր», կամ եթէ «չարիք ընեն՝ բարիք ըրէ» եւայլն ։ Ըսենք նոյնպէս որ Ամերիկայի մէջ գոյութիւն ունի կրօնական խմբակցութիւն մը, որուն անդամները (քուէքեր) կ'ապրին այդ սկըզբունքներով ։

Գալով մեր բարեպաշտ ընտանիքին, բազմաթիւ փորձութեանց կը հանդիպի չարամիտ մարդոց կողմէ․ բայց համաձայն իր համոզումներուն՝ կը յաղթահարէ միշտ ։ Ահա պատերազմ է յայտարարուած, թշնամին կը յառաջանայ ։ Ընտանիքին մանչ զաւակը կ'ուզէ ճակատ երթալ, մայրը կ'ընդդիմանայ, հայրը ազատ կը ձգէ տղան, որ համաձայն իր խղճին՝ որոշում տայ ։ Ֆիլմին ամբողջ տեւողութեան հակամարտ զգացումներ եւ երեւոյթներ իրար կը բախին ստեղծելով երբեմն հաճելի վայրկեաններ ։

Եթէ այս ժապաւէնը միայն զուարճացնելու միտքով դարձուած ըլլար, որոշ չափով հասած պիտի ըլլար իր նպատակին, բայց Ուայլէր լուրջ շեշտ մը կ'առնէ եւ կ'ուզէ մեզ համոզել թէ իր գործին մէջ ցուցադրուած դէպքերը իրականութեան կը համապատասխանեն ։ Այս իսկ պատճառաւ կը սիրենք Ֆիլմին այն մասերը, ուր բեմադիրը շնորհիւ իր արուեստին՝ կը զուարճանայ եւ կը զուարճացնէ մեզ, բայց չենք սիրեր այն մասերը, ուր ինք առանց համոզուած ըլլալու՝ կը ձգտի աճպարարութիւններով համոզել դիմացինը ։ Եւ Ֆիլմը կը դառնայ տեսակ մը քարոզչութիւն ։

Կարի Քուփէր, ընտանիքի հօրը դերին մէջ շատ նուրբ խաղարկութիւն մը ի յայտ կը բերէ ։ Շնորհիւ իրեն՝ Ուայլէրի կեղծաւոր պատգամները երբեմն կը հասնին իրենց նպատակին ։ Բայց եւ այնպէս ինծի համար հանելուկ մըն է թէ այս ժապաւէնը Քանի փառատօնին առաջին մրցանակը ի՞նչպէս շահեցաւ ։

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

LES HAUTES TERRASSES

●

Այս է վերնագիրը Արմէն Լիւպէնի (Շահան Շահնուր) ֆրանսերէն բանաստեղծութեանց վերջին հատորին, զոր հրատարակած է Կալիմար հրատարակչական տունը ։

Այս առթիւ, Քայիէ տէ Սէզոն գրական պարբերաթերթը կը յիշեցնէ թէ հատորին մաս կազմող բանաստեղծութիւններէն քանի մը հատը արդէն իսկ լոյս տեսած էին Քայիէ տէ Սէզոնի նախկին թիւերուն մէջ, եւ կ'աւելցնէ ․ «Բանաստեղծութեան սիրահարներուն համար չափազանց հրապուրիչ է հետեւիլ Լիւպէնի ստեղծագործութեանց տարբերակներուն, Լիւպէն Լաֆորկի եւ Քորպիէրի համահաւասար արժէքով բանաստեղծ մըն է » ։

×

Վալանսի մէջ Պ․ Սարգիս Պօղոսեան արտասանական յաջող երեկոյ մը տուած է ։ Այս առթիւ Տիկին Օտէթ Միքայէլեան գնահատանքի տողեր նուիրած է տաղանդաւոր արուեստագէտին «Տօֆինէ Լիպէրէ»ի մէջ ։

×

ՕՐԻՈՐԴ Ս․ ԱՃԷՄԵԱՆԻ, աղջիկը՝ ծաղրանկարիչ Տ․ Աճէմեանի, գծանկարներու ցուցահանդէսը բացուած է 21 Յունիսին, Պէյրութի «Ազդ»ի խմբագրատան մէջ ։ Դեռատի արուեստագիտուհիին ածխամատիտով գծուած դիմանկարները հետաքրքրութիւն ստեղծած են հասարակութեան մէջ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (77)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԶ․

●

ԱՐՄԱՆԵԱԿԻ ԲԵՐԴԸ

Ուրախ զուարթ գիշեր մը անցուցին, թշնամւոյ նաւարէն բաժին հանեցին Արգինացւոց, ամէն կողմ պահապաններ դընելով լաւ մը հանգստացան եւ դեռ արշալոյս չեղած լուր հասաւ, թէ թշնամի մեծ խումբ մը դէպի Կարս կը դիմէր, իրենց ճամբան արգիլելու համար ։ Որոշեցին որ Արտահանու ճամբովՅունաց սահմանագլխէն չարունակեն ճամբանին, իսկ եթէ թշնամին հասնի եւ համարձակի պատերազմիլ, ջախջախեն եւ անցնին առաջ ։ Այսպէս բոլոր երկու օր ճանապարհորդելով, առանց արգելքի, հասան Արտահան․ հոն անկարծելի արգելք մը դարձեալ գիրենք կասեցուց ։

Գուրգէն իբրեւ յառաջապահ իւր փոքրիկ գնդով կ'երթար ժամու մը ճանապարհ հեռաւորութեամբ, հարիւր ձիաւոր զօրաց Յունական խումբ մը, յանկարծ, յանդուգն յարձակմամբ շրջապատելով զինք հրամայեց անձնատուր լինիլ ։ Գուրգէնի պէս մարդու այսպիսի առաջարկութիւն անտանելի էր, բայց խոհեմութիւն նաեւ իրեն պարտք համարելով եւ չուզելով Տաճկաց թշնամութեան վրայ աւելցնել Յունաց թշնամութիւնը՝ ջանաց համոզել քաղցր խօսքերով յոյն գնդին զօրավարը, թէ «Անհաւատից ձեռքէն հալածեալ կայսեր սահմաններուն մէջ, նոր պաշտպանութեան կը դիմէին եւ երբեք թշնամութեան գործ ընել չէին կրնար մտքէ անցնել եւ ոչ յունական իշխանութեանց ծանրանալ եւ թէ ինք եւս յունական իշխան եւ հպատակ էր կայսեր եւ թէ գաւառի մը ամբողջ տէրն էր նոյն կայսեր շնորհիւ» ։ Բայց երբ տեսաւ թէ յոյնք իւր քաջութիւնը երկիւղի նշան համարելով սկսան բռնանալ եւ իր մարդիկը զինաթափ ընել ջանալ, եւ նոցա գլխաւորը համարձակեցաւ զէն ի ձեռին իր վրայ յարձակելով սուրն ուզելու, ան ատեն՝

— Սուր կ'ուզէք, առէք ձեզի սուր, հապա տղաք ձեզ տեսնեմ, սուր սոցա վըրայ, գոչեց Գուրգէն ։

Եւ նախ գլխաւորն ինք զոհ գնաց իւր աճապին սրոյն, եւ քանի մը վայրկեանի մէջ, այդ յունական խումբը ցիր ու ցան դաշտին վրան քանէ աւելի մեռել կը թողուր եւ մնացորդը վայրավատին կը փախչէին ։

Իսկ երբ Յովնան եւ մեծ խումբը հասան, տեսան եղածը եւ Գուրգէն որ քանի մը կալանաւոր կը հարցաքննէր, յայտնի եղաւ այս գործողութեան բուն պատճառըն ։ — Գրիգոր, Բագրատունեաց ցեղէն մէկը, Իշխանիկ մականուանեալ, Արամանեակ եւ Աշխարհաբերդ ամրոցներու կը տիրէր ժառանգութեամբ ճիշդ Յունաց սահմանագլխուն վրայ ։ Եւ այսպիսի անորոշ դիրքի մէջ ոչ կայսեր հարկ կուտար եւ ոչ Ամիրապետին ։ Յունաց Կարնոյ զօրավարն այսպիսի անկարգութեան վերջ տալ ուզելով եկեր պաշարեր էր Արմանեակ բերդը ։ Իր զօրքերէն հարիւրի չափ պահապանաց խումբ մը հանդիպելով Գուրգէնի եւ ջարդ ու բուրդ փախստական, պիտի տանէին լուրը բանակը եւ պիտի գրգռէին Գուրգէնեանց ու Յովնանեանց դէմ նոյա բոլոր զօրութիւնը ։ Եւ այսպէս մեր փոքրիկ [illegible], որ հայկական արդարութեան [illegible] վրէժխնդրութեան պաշտօն էր ստանձնել, ձախ թեւին վրայ Արաբացիքն ունէր եւ աջ թեւին վրայ Յոյներն ։ Խորհուրդի նստան մեր չորս զօրավարները, որոնց թիւը զօրաց թւոյն հետ բաղդատել շատ էր եւ չափազանց, բայց չորսն ալ իրենց օրինակաւ կը վարէին զօրքը, որք անմռունչ եւ սիրով կ'երթային ուր որ սոքա գիրենք տանէին ։

Գուրգէն համառօտ մը եղածը եւ առած տեղեկութիւնքը պատմելէն վերջ․

ՇԵՐԵՆՑ

(Շար․)

ըսաւ. «Վաղը այստեղ պիտի չմնամ՝ լսելու համար քաղաքացի Պեւանի (անգլիացի աշխատաւորական) գաղութատիրութեան դէմ տուած դասերը։ Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութիւնը կռնակէն հարուածեց մեզ՝ Սուէզի մէջ»։

Սահարայի նախարարը կրկին խօսեցաւ Ալժերիոյ մասին. «Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ ո՛չ ոքի համար գաղտնիք է, թէ Ալժերիոյ ըմբոստներուն իրական ղեկավարն է Նասր։ Եթէ մեզմէ մէկը Աշխատաւորական կուսակցութեան ժողովին երթայ՝ Անգլիոյ ներքին հարցերուն չի խառնուիր»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ գործադրուած է չորս մահապարտներու մահապատիժը։ Ասոնցմէ մէկը 25ամեայ ուսանողուհի մըն է, որ գրող Կալլի ու լրագրող Օպէսովաքիի հետ դատապարտուած էր։

ՄԱՐՈՔԻ Տեղեկատուութեան նախարարը Պերլինի մէջ յայտարարեց թէ նախընտրելի է միջերկրականեան պետութեանց համաձայնութիւն մը յաջողցնել քան համարաբական չարժման ուժ տալ։

ԳԱՀԻՐԷԻ եւ Դամասկոսի ձայնասփիւռները կը յայտարարեն թէ «Ֆրանսա կ'ուզէ գողնալ Սահարայի գանձերը» եւ կոչ կ'ուղղեն տեղացի ժողովուրդին, որ քանդէ քարիւղի հորերուն շուրջ բարձրացուած կառուցումները։

ԱՐԱԲԵՒՍՈՒՐԻԱԿԱՆ յարաբերութիւնները մէկ օրէն միւսը կրնան խզուիլ, ըստ Լիբանանէն ստացուած տեղեկութեանց։

ՀՆԴԿԱՑ ովկիանոսի մէջ աւելի քան 20 հազար թոն մեռած ձուկեր կը ծփան ջուրին երեսը։ Ձուկերու զանգուածային այս ջարդին պատճառները գաղտնի կը մնան։

ԱՆԳԼԻՈՅ հասարակապետութեան վարչապետներու ժողովին մէջ Համայնավար Չինաստանի հարցը տեղի տուաւ անհամաձայնութեանց։ Հնդկաստանի վարչապետը, Նեհրու, կ'ուզէ որ Չինաստան ընդունուի ՄԱԿի մէջ, մինչ Աւստրալիոյ վարչապետը կը հակառակի։ Համայնավար Չինաստանի իրաւական գոյութիւնը ընդունուած է Անգլիոյ, Հնդկաստանի, Փաքիստանի եւ Սէյլանի կողմէ, բայց Քանատա, Աւստրալիա, Նոր Զելանտա եւ Հարաւ. Ափրիկէ կը մերժեն ճանչնալ զայն։

ԱՆԳԼԻՈՅ Արտաքին նախարարը, Սելվին Լոյտ, Սեպտեմբերին Նուկոսլաւիա պիտի այցելէ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը շուտով կոչ պիտի ուղղէ ժողովուրդին, որ ղեղչէ կովի եւ հորթի միսերու իր սպառումը, փոխարէնը գնէ խոզի, ոչխարի ու հաւի միս։

ՍՈՒՐԻԱՅԻ երեսփոխան մը որոշած է դիմումներ կատարել Պանտունկի ուխտին մասնակցող պետութեանց մօտ, որպէսզի ընդունուի «ալժերիական ազատ կառավարութեան» մը ստեղծումը։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ կառավարութիւնը որոշեց ընդհ. ընտրութեանց նախօրեակին վերջ տալ պաշարման վիճակին։

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

Ս. ՂԱԶԱՐ (ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վերջին երկու տարիներու յաջողութիւնէն քաջալերուած, մանաւանդ երախտապարտութեան մօտ, այս տարի՝ կրկին կը կազմակերպուի ուխտագնացութիւնը։

Խումբը պիտի այցելէ Հռոմ, Փոմփէյ, Նափոլի եւ վերջին երկու շաբաթը Վենետիկ։

Մեկնում՝ Օգոստոս 8ին, եւ վերադարձ՝ Սեպտեմբեր 1ին։

Մանրամասնութեան եւ արձանագրութեանց համար դիմել՝

Dr. Aram Djindjian
29 rue Bleue, PRO 79-09
G. Atamian
53 rue Châteaudun, TRI 57-74
H. Basmadjian
11, Rue Béranger
Arnouville-les-Gonesse (S. et O.)
Mr Taron
58, Bd Serrurier PARIS-19

Արձանագրութիւնները մինչեւ ՅՈՒՆԻՍԻ ՎԵՐՋ

Այրի Տիկին Սիրանոյշ Եափուճեան, Պ. Եղիա Եափուճեան, ինչպէս նաեւ Եափուճեան, Հայրապետեան, Քէչիչեան, Սիմոնեան, Թելիէ, Մինչ ընտանիքները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ ազգականին

ՍՈՒՔԻԱՍ ԵԱՓՈՒՃԵԱՆԻ

մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Յունիս 27ին, 69 տարեկանին։ Յուղարկաւորութիւնը այս երկուշաբթի առտու ժամը 8ին, իր բնակարանը, 59 Ավընիւ տիւ Պա Մէօտօն, Իսի լէ Մուլինօ։

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն Ֆէօանվիլլէի օդափոխութեան կայանին արձանագրուող մանուկներու Ա. խումբին բժշկական քննութիւնները տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ երկուշաբթի 1 Յուլիսին եւ ուրբաթ 5 Յուլիսին։

Հետեւաբար կը խնդրուի ծնողքներէն մանուկները առաջնորդել Հայ Կարմիր Խաչի դարմանատունը, 15 բիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, վերոյիշեալ օրերուն, առաւօտեան ժամը 9ին։

Ա. խումբի մեկնում Յուլիս ութին։

ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սէվրանի Կապոյտ խաչի մասնաճիւղին կողմէ։

Կիրակի 7 Յուլիս, ժամը 15էն 23
«ՄԱՍԻՍ»ի շքեղ սրահին մէջ
87, Ավընիւ տը Լիվրի, Սէվրան,

Հայկական եւ եւրոպական պարեր, անակնկալներ, ՍԹԷՅՍԻԼԻ նուագախումբին մասնակցութեամբ։

Օթօպիւս 147 էկլիզ տը Փանթէն։
Շոգեկ. Կառ. տիւ Նորէն ժամը 14–15։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Պոմոնի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահի մէջ։

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 9ին։

Ի նպաստ Ֆ. Կ. Խաչի բարենպատակ ձեռնարկներուն։

Ֆր. Կապոյտ խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի վարժարանի աշակերտութեան համար։

Յայտագիր՝

Հանրային կեանքէ կրթիչ եւ զուարթ ներկայացում մը, արտասանութիւններ, նուագ, երգ, մանկական պար եւն.։

Տպ. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Կապոյտ Խաչի օդափոխութեան կայանի Ա. խումբը կը մեկնի Յուլիս հինգին։ Կառ տը Լիոն գտնուիլ գիշերուան ժամը 9.30ին, մեծ ժամացոյցին տակ։

×

Երկու խումբերն ալ լրացած ըլլալով այլեւս դիմումներ չեն ընդունուիր։

Ֆ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչ.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի մէջ պաշտօնավարելու համար կ'ուզուի քահանայական թեկնածու մը, որ եկեղեցագիտական պատրաստութիւն ունենայ։ Ղրկել կենսագրական ծանօթութիւններ եւ բանակցիլ Կրօն. Ընկերակցութեան հասցէով,

էկլիզ Արմէնիէն, 339, Ավընիւ տիւ փրատօ, Մարսէյլ (8)։

× Կրօն. Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ ողբացեալ Ա. Գէորգեանի մահուան առիթով փոխան ծաղկեպսակի եկեղեցիի հայերէնի դասընթացքին նուէր ստացած է Պ. Մահմուզեանէ երկու հազար եւ Պ. Կ. Պէրպէրասարգիսեանէ հազար ֆրանք։

× Պուլկարիայէն նամակ ունի Վահրամ Սաղրեան։

ՏԱՐՕՆ – ՍԱԼՆՈՑ ՋՈՐԻ Հայր. Միութեան Հերոսներու Յիշատակի հանդէսը՝ 28 Յուլիս Կիրակի Սէն Անտրէի Պէլվէտէր պարտէզի մէջ։ Մարսէյլ։

M.Rowcottom եւ տիկինը (ծնեալ Նիգամեան) ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց անդրանիկ զաւկին՝

ԱՐԱՄ – ՓԱԹՐԻՔԻ

ծնունդը, Մանչէսթըր 18 Յունիս, 1957։

ՆՈՒԷՐ

Նիսէն Օր. Հ. Միսքճեան երեք հազար ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին, փոխան հոգեհանգիստի իր ողբացեալ մօր Տիկին Մաթիլտ Միսքճեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԹԱՏԵՐ. ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարսէյլի (Պոմոն) Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբի կողմէ։ Կիրակի, 7 Յուլիս, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Սալ տ'Աթէն, 15 Ավընիւ տը լա Վիքթուար։

Կը ներկայացուին ծանօթ թատերագիր Գրիգոր Վահանի «ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ», (կատակերգութիւն ժամանակակից Հայ կեանքէ) եւ Հայկական պար, Նոր Սերունդի Պոմոնի պարախումբի կողմէ։

Տոմսերու մասնակցութիւն 200 եւ 250 ֆրանք։

Ս. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ամավերջի հանդէսը՝
ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 30ԻՆ, ԺԱՄԸ 3ԻՆ

